

792^a
Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

U Zběrka

I.

serbskich katolskich pastyrskich listow,

modlitwow, předwoanjow

a t. d.

Z lětow 1862 – 1889.

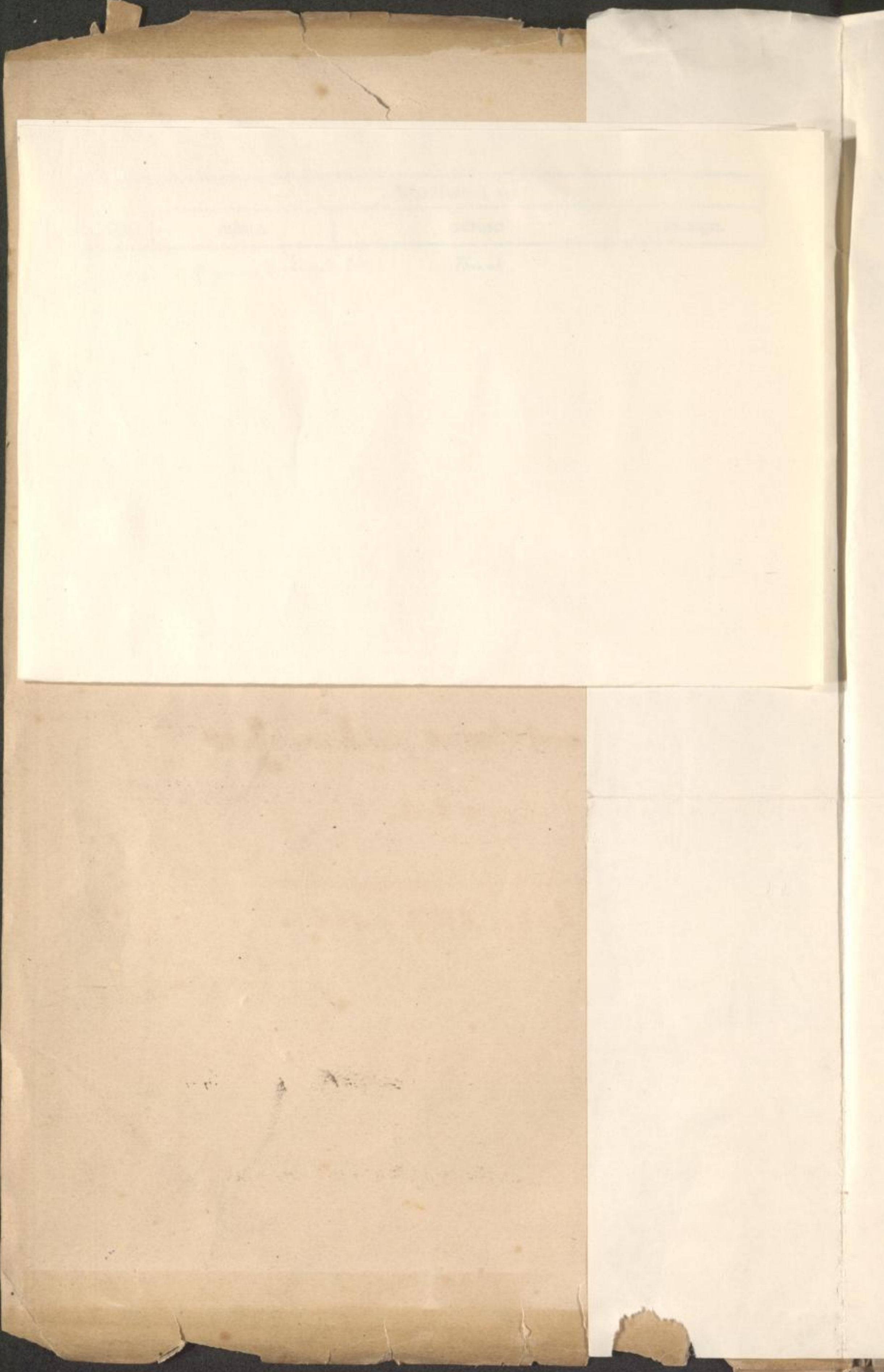
M26 XIII

22

C

111 Topji

Kaš. uniwersity, Mladecy
Kromadziš. K. Jeni

Maćične zběrki
Serbske cyrkwinstwo

Zběrka serbskich katólskich
pastyrskich listow, modlitwow, přédowanjow
atd. z l. 1862-1889 (óišće)

Serbski kulturny archiw
Sorbisches Kulturarchiv

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text at the bottom of the page]

C.

Zapis ludy chromadzenyeh uhatolskikh spisow.

1. Pismo pismu kraljevstva Srabana gubata (slovo zoloznija kraljevstva P. Equilla u Muzjeu.) 1862 wot vic. Hornika.
2. Pismo list biskopa Lidsika Sranstva zov gupug zup 1863 | Prelozer farar Kucanki.
3. Pismo list zov 1864. | Prelozer far. Kucanki.
4. Pismo list zov 1865 | prelozer vic. Hornik.
5. Zastupkny list zov uispuie Sranstva 1865. | prelozer far. Kucanki.
6. Pismo list zov 1867. | Prelozer far. Kucanki.
7. Bulla "ineffabilis" Pii IX. in linguam Soraborum vertit Michael Hornig. 1867.
8. Pismo list zov 1868 | prelozer vic. Hornik.
9. Serbski a laianski list na Banza, wot poslany 1868 z pjenjeznej zberku do Roma. (Wot. kapl. Hornika a H. Dufmana z Radwosjar.)
10. Woznuznuy list zov kraljevstva Srabana z zlotow 1868. Sranstwuynegju uispuie M. Hornik) 1869.
11. Pismo list zov 1869. | prelozer Hornik.
12. Zastupkny list. 1869. | pr. Hornik.
13. List na Duda spowuznuznuy uispuie biskopa uot woffog wotwuzog. 1869. | pr. Hornik.
14. Modlitwa zov khimnitski Sencil. 1869 | Wot. Hornika.
15. Pismo uot kraljevstva zovkoj (w Cocnecah) uispuie (Wot. Hornika) 1870.
16. List "buznuznuy uispuie" uispuie 1870. | pr. Hornik.
17. Pismo list zov 1871. | pr. H. kaplan Kucanki w Budysinje.
18. List uispuie biskopa Sra uispuie uispuie wotwuznuznuy Sencilow. 1871. | Hornik.
19. Woznuznuy buuznuznuy zov 18. juija 1871. | pr. Hornik.
20. Modlitwa zov dzukny w uispuie Sranstva 18. juija 1871. | pr. Hornik.
21. Pismo list zov 1872. | pr. Hornik.
22. Pismo list zov 1873. | pr. farar Hornik.
23. Pismo list zov Sranstva, Sranstva, uispuie jubilrijnuy 1875. | prelozer far. Hornik.
24. Pismo list zov Sranstva, Sranstva, uispuie Sra Sranstva w uispuie uispuie. 1876.
25. Pismo list zov 1877 uot biskopa Sranstva. | Prelozer M. Hornik, farar.
26. Sranstva uispuie uispuie uispuie uispuie 1877. (Banowoy biskopski jubilat nastupaw wot far. Hornika prelozene)
27. Pismo list zov 1878 uot biskopa Sranstva.
28. Woznuznuy uispuie uispuie uispuie uispuie uispuie 1878.
29. Pismo list zov 1879 uot biskopa Sranstva. | prelozer Hornik, farar.
30. Woznuznuy buuznuznuy jubilrijnuy zov 1879 nastupaw.
31. Pismo list zov 1880 uot biskopa Sranstva | prelozer farar Hornik.
32. H. j. uispuie z uispuie uispuie, uispuie uispuie uispuie uispuie 1880 w uispuie uispuie. | Wot. kaplana Kucanki w uispuie uispuie.
33. Pismo list zov 1881 uot biskopa Sranstva | Prelozer farar Hornik.
34. Woznuznuy zov uispuie uispuie uispuie 1881, uispuie jubilrijnuy buuznuznuy Leo XIII zov lito 1881 uispuie. | prelozer farar Hornika.
35. Wotolny list banza Leona XIII. wot 30. septembra 1880 (stojanskej uispuie Cyrilla a Methoda nastupacy) po kuznuznuznuy prelozet Michael Hornik. Budysin. Z nastupaw prelozera 1881.
36. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1882. | Prelozer farar Hornik.
37. Wotolny list na dprenje uispuie uispuie. Wot. kapl. Sra w uispuie uispuie. 1880.
38. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1883. | Prelozer farar Hornik.
39. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1884 | Prelozer farar Hornik.
40. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1885 | Prelozer farar Hornik.
41. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1886. | Prelozer farar Hornik.
42. Woznuznuy uispuie uispuie uispuie uispuie uispuie uispuie 1887. | prelozer farar Hornika.
43. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1887. | Prelozer farar Hornik.
44. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1888 | Prelozer farar Hornik.
45. Pismo list biskopa Sranstva uot lito 1889 | Prelozer farar Hornik.

Serbski kulturny archiw
Serbisches Kulturarchiv

[Faint, illegible handwriting on aged paper]

Pscheproschenjo, katholiskim Serbam podate.

atholscy Serbja maja z polnym prawom tu křwalbu, zo su nabožni ludžo a zo ze wschej swěrnoscju swoju swjatu cyrkej lubuja. Tohodla su so hižom naschi přjedownicy swěru za jich duchowne potrebnoscje starali a tež pschibodne knihi wudawali, kaž k psch. senior Swótlit, senior Skllan, tachant Wóski, kanonikus Walda, klóštyrski duchowny Tecelin atd. Tež w nowišim času su někotři na podobne waschnjo stutkowali. Tola to wschitto hiščeje njedosaħa! Katholscy Serbja žadaja sej wschelake rozwučenja wo swojej wěry a swojej cyrkwi, kotrež so we do- talnych serbskich knihach njenamalaja. Woni sej pscheja žhonicž a wjedžecž, kał a hđže jich cyrkej pschibjera, hđže ma ta sama swojich pscheczelow abo njepscheczelow, sčto a kotři so najbóle za jeje lěpsche starachu a staraja. Někotryžkuli by tajke a podobne powjesce na njedželskich a swjatyh dnjach rady čital a tak tón čas, kiž njeje k wschědnomu džěku postajeny, na wužitne a jomu spodobne waschnjo psche- činił. Skorežmowša ħara joħo njewjeseli; wón žada za duchownym wolschewjenjom.

Dokelž pał jedyn sam njemóže tajkim wužitnym potrebnoscjam tak ħórz wot- pomħacž, je so wobzantnyło, zo ma so towarštwó založicž, kiž by jenyh k spi- sowanju katoliskich knihow a druhich k čitanju a rozschěrjenju tych samych zbudžo- walo. Kaž so ze scžěhowaccho widži, njeje pschistupjenjo k tomu samomu jara wobcžežne, dokelž je kóždolětny pjenježny pschinoschł jara maty. Teke towarštwó pał dyrbi „towarštwó swjateju Chrylka a Metħoda“ rělacž, dokelž z pschibod- nym jubilejskim lětom 1863 stutkowacž zapocžnje. Budže teħdom mjenujcy 1000 lět, zo staj mjenowanaj swjataj japoschtolaj Słowjanow wěru Žězusowu do Mo- rawskeje pschinjeskej, z kotrychž stronow je so ta sama potom naschim wótcam do- stala. Wonaj staj takřec založerjej słowjanskoħo pišmowštwó a tohodla pošwjecžimy jimaj swoje towarštwó, kiž chce so za malu nětko čžródku katoliskich wěriwych z pomocu słowjanskoserbskeje ryeče po možnosci staracž.

Nadžijamy so, zo budža naschi katolscy Serbja w žadanej mnoħoscji do to- warštwó pschistupowacž; pschetož čžim wjacj sobustawow budže, čžim wjacj knihi móže so čžiščecžecž a čžim tunišcho móža so pschewawacž. Prošimy tohodla najna- ležnišcho, zo bychu wschitej Serbja, kotřiž wo pschisporjenjo katoliskeje wěry z piš- mom rođža, naschu wěc ze słowom a stutkom ħorliwje podpjerali. Wysodoštojných knjezow duchowných pał prošimy, zo bychu tych, kiž chceža k towarštwu pschistupicž, sapisowali a sobupodpisanomu wštarej ħórniklej wozjewili.

Z pomocu towarštwó budže nowy časepiš wulħadžecž pod mjenom „Katholiski Posol“, kotroħož za lěto 12 pollišinow po 8 stronach we wulħoscji tutoħo „Psche- proschenja“ wuńdže. Placžizna za lěto je na 10nfl. postajena; čžisty zħytł z pschew- placžerskich pjenjež wotěda redakcia towarštwu. „Katholiski Posol“ chce podawacž: cyrkwinške a schulške powjesce z Łužicy, ze sakskich ħerbskich krajow, z Pruskeje a cuznych krajow; missionške powjesce; rozrhyčowanja wo wěry; wschelake powuczenja z cyrkwinškich stawiznow; podawli ze žiwjenja swjatyh atd. Wě-žo budže tež na- ležnosčjam towarštwó pošwjecženy. Přenje čžisłto wuńdže 17. januara 1863.

8
K tutomu pscheproschenju pschidawamy bórzy namjetowane wustawki towarstwa. Dozaloženjo towarstwa, pschi cžimž maja so tute wustawki po spodobanju pscheměnicž abo wobkrućicž, kaž tež přědštejerstwo so wuzwoljeć, stanje so w zhromadžiznje 13. decembra t. l. popołdnju w 2. hodž. w tachantskej schuli w Budyščinje; k cžomuž so z tutym pscheproschuje.

Wustawki towarstwa SS. Cyrilla a Methoda.

§. 1.

Towarstwo SS. Cyrilla a Methoda chce so z wudawanjom dobrych knihow a časopisa na podložku katoliskeje wěry za powucženjo katoliskich Serbow staracž.

§. 2.

Sobustaw móže kóždy katolik być, kiž kóžde lěto 10 nřl. do polkadnich towarstwa zaplaci. Za to dostanje pschistupny list, a exemplar kóždych knihow, „z nakladom“ towarstwa wudatych. „Z pomocu“ towarstwa cžisćezane knihi (na časopis placji so wosebje) wotpusćezja so sobustawam tunišcho dyžli druhim.

§. 3.

Kóždy sobustaw wotebjera sej towarstwome knihi na postajenym měsće we swojej wosadze. Dalšchim pschipošćetu so te same po požabanju.

§. 4.

Dolžoby towarstwa su:

- 1) lětne pschinosćki,
- 2) dobrowólne bary,
- 3) wuwikowane pjensjež z pschědawanja knihow a cžisty zbytk z „Katholiskoho Pósta.“
- 4) dań.

§. 5.

Wubjerč towarstwa wuzwola so we hłownej zhromadžiznje na tši lěta. Do njoho stusćezja tšjo zastojnicy a schyrjo wubjerčownicy. Přěnišči su:

- 1) pschědsyba, kiž ma zhromadžizny powoćacž a wjesć, kaž tež hewal wschě dźěla wobstaracž, kiž su z pschědsydstwom zjednoczene;
- 2) pismawjedžer, kiž je tež redaktor „Katholiskoho Pósta“ a korrektor cžisćezajnych knihow.
- 3) polkadnič.

§. 6.

Kóžde lěto je hłowna zhromadžizna, kotraž so w towarstwowym časopisu do přědka wozjewi, a wubjerčowe posebženja wotbhwaja so po potrebnosći.

W Budyščinje, džen poswjecženja cyrkwije S. Pětra.

M. Hörnik,
tachantski wilar.

J. Kuczanč,
farar serbskeje wosady.

P. Scholta,
direktor tachantskeje schule.

J. Herrmann,
tachantski wilar.

H. Duczman,
kaplan w Radworju.

Cžisćezaj L. A. Donnerhak w Budyščinje.

Ludwik Forwerk,

z Bojeje miwosceje ha japojtowskoho stowa huadé biskop z Leontopolis, japojtowski wikar wo saksenskim kralestwie, administrator ecclesiasticus wo saksenskej hornej Wuzicze, tachant pzi swatém Pětre wo Buděschine, postrowa ha zohnuje wo tém Kniezu těch sebi porutžených wěriwých.

Weseľubuwani wo Khrěstusu!

Pzi pzi bližuwanu swatoho posta zendze z nowa na nas swowo bōjskoho wumoznika: „hlejeje, mó dzemó hoře do Zeruzalema, ha tam budze wschitko dopelnene, štož jo pzez profetow wot sēna „toho tžwojeka pisane. Bohanam budze wón podaté, hańené, schwikané ha woplwané; ha potém“ „hatž budze schwikané, budza joho moricje; na tšeczi džen pak budze wón zasé hořestanécž.“ Tełe profetske, wutrobé jimacze swowo bōjskoho zbōznika pohańa nas móezne, wosobne wo tutém tžasu wutrobneje pokuté ha zrudobé wo duchu z nim do Zeruzalema ezahnécž ha tam wulkoseč ha hordoznoseč dospownoho wopora pobožne rozpominacž, kotrež jo wón naschoho spomožená dla na zdonku kžiža pžineš. Wopor joho žiwěna spotžina dře so hizon z joho wotžwojetženom, hdež wón trón swojeje hordoseje wopuščeži, so samoho so wotřekné, žtawtnoseč wotrotžla na so wza ha wo wschim nam ruina namalané bō, jeno wo hřechnu nicž. Joho czěwe žiwěno na zemi bē dře stajné wopor, hdež wón wschých tžesejow, kubwow sa wesełow so wotřekné; hale dokonané bō tónlej za nas pžinešene wopor halle pzez krawnu sinereč na kžižu. Na Golgatha wza wón najwětschu křudobu ha nizkoseč, najwětschu hańbu ha zacpeczo, najezješče boloseje ha czěřeńa swobodne na so ha wupi hěrki martrowné křeluch hatž do poslednjeje křepki, z džečzacžem podacžom do najšwecziščeje wole swojoho wóteza. — O tute joho najwětsche poniženo, wotřekneńo ha zapřewańo sebe samoho, kał jo tefame czěle pžihodne, wo naschich wutrobach wuboku želnosčiwu boloseč na naschu pžecze hizeje tał wulku luboseč k tžesežam, kubwam ha wesełam toholej swěta zbudžicž ha spomožne předkžacž polěpsčena nam blizko žiwěčž. Powni nutrneje želnoseje čezemó, weseľubuwani wo Khrěstusu, naschomu kžižuwanomu zbōznikej slubicž, nicž swět ha štož wo nim jo pzejara lubuwacž: dokelž swět ze swojeje radoseju žandze; dokelž požadoseje masa ha wotžow ha hordoseč žiwěna něssu z Boha, — luboseč k Bohu ha k bližšchomu z naschich wutrobow wuczěra ha tohodla teč k Bohu něwedu; dokelž móža jenoj cži, kofsiž božu wolu tžina, na subněm dnu wobstacž.

Z wěrnosečiwém pokutněm žmōstneńom čezemó bēdžicž napžerzo dučeje hordoseje pzez pilne ha ponižne modlitwō, pzez husczisče dostojne wužitwańo swateju sakramentow pokuté ha wowntara ha pzez stajne wopominawańo těch jara wěle nězaswužených dobrotow, kotrež jo nam Bōh wot naschich džečzacžých dnow sem hatž do toholej dņa wopokazaw. — Požadoseje naschoho masa čezemó pžewinécž, wosobne wo pžichodněm pokutněm tžasu posta pzez wěrne ha swědomniwe dopelněno czěřkwinskeje pōstneje kážne, pzez dobrowólne sebi napowozene wotřekneńa ha pzez zdaluwawańo wot harwacžých wesełow. — Duča nahramnoseje, kotrež swěczaté peńez lubuje ha mečku tžwōjetžu wutrobu tał ločeje do twerdoho kameńa pžewobrocž, čezemó pzez pilne wopokazuwana darniwoseje ze sebe wupokazacž. — Jeno na kžidwach pacžerow, sapřewańa sebe samoho, k woporam žwōlniweje luboseje móže nasch něšutertné duch wot žiwazkow zeme so wuswobodžecž ha k wěrnej duchownej swobodnoseči džečži božich so pozbēhécž. —

Na wschelakich pžiležnosčach, naschu nutnu sobuželnoseč ha nasche wěrne dželbraczo z nuzu naschich bratrow ha sotrow wo Khrěstusu wopokazacž, nam wopravdže nepobracžuje! Kał wulka pak teč czěwna nuza jo, wětscha hizeje jo duchowna, pod kotrežž millioné žawoseča. Zaleži so, czěłne křuděm po móžnosčiči pomhacž, ruńe tał prawe jo ha zaleži so, wotpomhawańu duchowneje nuze po swojeje mocze sobustkřuwacž. Wot tutoho pžepokazane džeřu za swoju winwatosč, těch mojomu wědženi porutžených wěriwých pzez létušči pastěrski list k žiwomu wobbželeńu ha k podpěrańu dwojoho jara spomōžne stkřuwacžoho zjednosčena pžeprosěč ha napominacž.

Préne tutej zjednosceženow jo Ljonske missionske towarstwo f wupžestrěwanu wéré pod menom ha zakitom swatoho Franziskusa Xaveriusa, indiskoho japožtowa. Telej towarstwo bó 3. meje 1822 zawožene, z wotpohladanóm, katolskich missionarow wo czuzých krajach z pacžetemi ha z jawmožnu podperacz. K tomu postajené pacžet jo: wšchédné wotšenafsch ha jandželske powitano. Móže pak tež za wšché tžasé tón zamos so tžinic, jedén wotšenafsch ha jandželske powitano svojich wšchédných rańschich abó wotžorných pacžeri za to pwacžicž dacz. Jenó děrbi kóždé króčž te krótké zděchwanu pžistajene bóčž: „swaté Franciskuso Xaveriuso, prosch za nas!“ Tón za sobustawow postajené pžinoschf jo jedén sou, abó 4 nowe peńezki na kóždé tédžej.

Wot zawožena tutoho swawnoho, za wšchitke katolske missioné czěwoho swěta tak móczně skutkowacžoho zjednoscežena su wšchitczé wěrchójo naschje swateje czěrkwe bez wminěna, cži bamžojó Pius VII., Leo XII., Pius VIII., Rehoř XVI., ha nasch nětšich swawné kńezacžé bamž Pius IX. pžistup f tutomu zjednosceženu ha podperano tohosamoho wěrimém naležně porutzeli ha tesamo joho wullich zaswuzbow dla z czěrkwinškim hnadami (:z wotpuskani:) wobdarili. Posledni czischczané pžehlad dokhodow ha wudawkow pokazuje, zo jo wot léta 1860 zbótue zwoštawo: 135945 tolet, wo tém jeném léczje 1861 pak wo wšchitlich pečich dželach swěta: 1,253394 tolet na pžinoschfach so nawdawawo f skutkej wupžestrěwanu wéré. Nimalé dvě tšezjine tutých peńez jo wo porna lubočej francowšskoho luda nawdawawo. Najiwacžé nawdachu potém Italska, Belgiska, Němska, Študželska ha pownděžna Amerika. Wudawkow bé wo tšamém léczje 1,275369 tolet. Tšitžiwórcžine wot tšchamých tšebach missioné wo Ašičej, w Africžé, w Americžé ha w Australiskej. Wacž hatž paté džel tčch peńez bó na missioné w Europiskej nawožené. Zbó f bó pžetřebané na woczischceženo missionskich powěsčow wo 9 rětzach ha 14 wšchellich wudawfch ha druge potřebnosče. Cži wšchi zastojnicžé towarstwa skutkuja wšchudžom ha pžeczé darmo.

Telej krótké rozestajena rětž sama za so; jeno něotre powšchitkomne pžispomněna pžistaju. Pžed něotřemi nědželemi šwecžachmó hodowu swatotžnosčž ha křwalachmó něžkóntžnu miwosčž božu, kž swojoho jednorodženoho šena něpželutwa, hale joho pžepoda, zo bčhu wšchitczé, kóšž do něho wěra, f žhuběnu něpžischli, hale wěžue žiwěno měli. Ha na wšchikim šwědženu pžijewěna zraduwachmó so nutřně, zo bé narod Žbóžnika swěta pžej hwěždu mudřem z rańa pžipowědžené ha tak hordosčž wumožnika niež jeno za Židow hale tež pohanow wotžwojetženoho hžon pži zwobju božoho džesčja wozjewěna. Kž mó wšchitke zohnuwana tšezčžijanstwa wobšedžimó, smó pžed krótkim na dnu tžistosčžacžoho wopora, kž žbóžna kńezna Marija wo Žernžalemškim templu pžiněse, ze swatej wěsowosčžu radostně křerlusch bohobojaznuho Šimeona sobu zaspěwali: „mojej wotži štej „widžawoi spomoženo, kotřej Tě pžihotwaw šé pžed wobletžom wšchitlich ludow, hašo swětwo f „rozšwětleńu pohanow ha f tšezčži twojoho ludu Žsrael!“ —

Šmóli pak nutně pžepokazani, zo jo naša swata katolska wěra droži něbeski dar ha wozbóžnacžá bóšška mócz, nědərbimó potém wot wutrobé zadžez, zo bó Žezus Křesťus tež wot ludow, kž hžezje wo tžimi pohanštwu ha wo sežine šinercžje zadowěčja, hašo swětwo swěta, hašo swóncžo spravnosčžje, hašo šen žiwoho Boha bóle špóznaté, tšezčžené ha křwalené bów?

Tu porutznosčž toho kńezá: „džicžje ha wutzjeze wšchitke ludé ha křezicžje jich wo mēne wětežá, „šena ha ducha swatoho“ powšchitně wuńwěsčž, jo so kath. czěrkwe stajně přoczuwawa. Wo wšchých lěštotětkach jo tasama křobwěch ha f woporam zwóluiwěch posowow wéré do wšchých dželow swěta wupšwawa, zo bó so wšchitkim štworeńam te sečženo bože žjewiwo. Šwěczate zaswuzbó tčch, kóšž Křesťusa dla niež jeno wšchitko wopušchěžichu, hale tež šinercž wěsele pžeczerpachu, jo kath. czěrkwe pžišwuschně špóznawawa ha tšezčžiwá. Wostředžá wšchých wuzkosečžow našchóho tžasa jo tón powšchitkomně tšezčžené wěrch naschjeje šw. czěrkwe, bamž Pius IX., šwatki zandženoho léta na něbestu swawu martrarštwu móczně pokazaw, hđez wón 26 nadobněch bėdžerow za křalesstwo Křesťusowe do řada Šwatých staji, kóšž su wo léczje 1597 wo wotležaném Žapanškim kraju křerlusch f tšezčži božej špěwajo so na kžiz pžibiež ha z lebijemi pžekwěčž dali. Ha wo tutých našchich dnach halle šwěschachmó zafé tu žrudnu powěsčž, zo bó jeno wo zandženém léczje wěle tawžent tšezčžijanow wot pohanow pak wořených, pak do wotrotžistwa wědžených. Nėdərbimó cžim nutnišcho žadžez, zo bčhu tajte šurowe něštutki šlepěch pohanow škóntžene bówo pžej ducha swětwu ha lubosčžje, kotřej ze špóznacžá Křesťusa wuńdžje? Najiněšche, žtož za to tžinic móžemó jo, zo za missionarow pacžere špěwamó ha f podperanu jich přoczuwaniow lěnu mawu jawmožnu wotwožimó. Šak wěle hšto wudawamó radé našchóho powowana dla, f polěpschěnu našchóho wonkownoho postajena, za našchu štwosčž

za našchich znatých ha pječelow, za našche towarstwa ha wšela! Smělnó so tola tež zwólniwe nad našchimi křuděmi, wo jara zrudnej duchownej nuzě zajatěmi bratrami ha sotrami! Swěrnischomu ha swědomniwischomu wobstaratej nemóžemo našche mawé daré lubosće dowěricz, hatz to Ljonste missionste towarstwo jo. Hdez ma telej towarstwo, kaz prawe ha pzišwuschne, pohanske kraje wosobne kězbu, nezabowa tefamo tež wšelake ha wulke duchowne potrebnosće katholicich křesczijanow wo europisich krajach. Tak jo wone wot někotřech lét sem tež za našchu Saksusku rannu pomocz pziwoliwo. Phez hromadžeńo tčhsaměch bō twareńo czerkwe wo Nowém Leutersdorfje móžne. Džen 5. oktobra zandzenoho léta mējach te zbožo, z bozej hnadnej pomoczu tutěn nowé dom bozi swěciz. Wo herbskich krajach bōchu ljonste pomócne daré k twareńu žaneje kath. czerkwe w Lipsku ha w nowém měsce w Drejdzanach sobu třebane. Wo poslednich létach pak su te z Ljona dóstate pomócne daré swuziwe k podperannu katholicich staršich, kiz daloko wot katholickeje czerkwe ha schule bōdla, zo móhli swoje dječzi wo kath. wěre wozabněc. Tez nemōžu nespomněne wostajicz, zo jo tefamo towarstwo nam žiwěšča tš křócz tak wěle sobudželiwo, hatz jo wot nas dostawo. Woprawdže winé dosc, zo so tež pzičhodně z džakom pzi tčhsaměm wobdželiwo. —

Nicz mēne zaswuzi našche džělbrańo towarstwo sw. Bonifacziusa. Hizon na přēnej ha druhej powščitkomnej zhromadžizne němskich kath. czerkwinskich zjednosceńow wo nazěme 1848 wo Mainzju ha wo nalěczu 1849 wo Wrocławje bō rězane wot wulkeje muohosće katholicich křesczijanow, kiz wo němskich krajach, rozperschēni bez czuzowěriwěmi, svojich zrudnych wobstejeńow dla pomocze jara potrebažu. Na tšeczej powščitkomnej zhromadžizne, kiz so nazěmu 1849 wo Regensburku dzeržesche, bō zawožeńo wosēbitoho towarstwa wobzankněne, tomusamomu mēno sw. Bonifacziusa, japožtowa Němskeje pziwowožene, joho wustawki postajene ha hrabja Žozef ze Stollberg za pžedsědu wuzwolēnē, kotřez porutznoscz dósta, wšcho nowomu zjednosceńu potrebné wuwěc. Wěle tehden pžitomněch wotpōšwaněch pzištipichu ždobom ha powožichu svoju jawmožu do rukow pžedsěde. Tōněj nadobně bohuzel pžezahē wotemřetē přēni pžedsěda jo pžez swoje pilne přoczowanō, wobkřucžēno ha wupžestřewanō zjednosceńa sw. Bonifacziusa tak dēre wēd, zo jo tefamo wo najwacze němskich dičezach žawēžene. Wotpohladanō tutoho zjednosceńa sw. Bonifacziusa jo podperanō wo czerkwinskich ha schulskich naležnosczach tčch kath. křesczijanow, kiz wo Němskej, kaz tež wo Schwicze ha z Němskej wo swětném habo czerkwinskim žwazku stejaczech krajach rozperschēni bōdla. Sredki k wuwēžēńu toho su pacžere ha jawmožna. Nōžde, kiz čezje czerkwinske dobrotē, kotřez tež tute zjednosceńo pžez hnadu našchoho sw. wōtčza dostā, sobu wuziwacž, spēwa wšchēdne wotčeznasch ha žandželske powitanō z tej pžistajenej proštwu: „Swatē Bonifacziuso, proš ča nas!“ ha pwačzi za tēm hatz žamoži ha so jomu spōdoba, mēšacně habō létne pžinosch. Wo jēdnacze létach swojoho wobstacža jo tute zjednosceńo 327,763 toleř k zawožeńu nowěch ha k podperannu hizon wobstejaczech czerkwow ha schulow wudawawo. — Po swowach sw. Pawowa wo listce k Galatskim: čezemō dobro tžinicz ha nicz womutzněc; čezemō wšchitkim dobro tžinicz, wosobně pak tēm jeneje wēre z nami“ dērbeli tež mō radē ha wšele jēden mawē létne wopor lubosće zjednosceńu sw. Bonifacziusa k podperannu joho wotpohladanow sobudželicz. Wo pownōczněch němskich krajach bōdla tawžentē ha žasē tawžentē rozperschēněch katholicich křesczijanow ha nimaju nicz czerkej anicz schulu, nicz duchownoho ha wutzera. Postajmō so jeno prawe wo duchu na jich mēsto. Pzi najlěpšchēj woli nemōža so anicz na nēdželskich dnach k zhromadnej pobožnosczzi, k swōschēńu božoho swowa, k swěcžēńu bozeje mšchē sšhadžuwacž. Mōža, joli su strowi ha mōczni, lēdema jēden habo druhi křócz wo létu mil daloko wotležanu czerkej wopōtacž. Pzi křudobe ha potrebnosczzi wēle wot nich jo tajki pucz nemawē wopor, kiz pžiněsu. Ha tola jo jich nicz mawo bez nimi tak k woporam žwōlniwěch, zo wšchitke z tēm zjednosceńe wobčeznosczze na so wozmu, zo móhli jeno na zhromadněch božich swuzbach po wēre svojich wōtčzow džěl bracz ha pžez dostawanō sw. sakramentow so posēlēcž.

Gale ruńe czi, kiz su najwacze hnadow wēre potrebnī, czi křori, swabi, wobstarni. dērba jich tradacž, ha wotemru nicz porēdko bez sw. spowēdže ha božoho woprawēna. Wōtčzojo ha macžere žasē žamōža jeno z nēwukřnitěmi wobčeznosczžemi ha woporam te wot Boha jim dowēžene dječzi wo swojej swatej wēre rozwutzicž ha wozabněc. Stōntžne su tajczē rozperschēni kath. křesczičjeńo, kiz nimaju kath. kemsche, anicz kath. rozwutzēna stracham žapadněna do lirkosće ha nēwēre a wšchitkim z tēm zjednosceńem stracham jara wustajeni. Nēdērbja tajke zrudne wobstejeńa

wele tawžentow téchsamých, kiž z nami tufamu wěru wuznawaja, nas k wutrobnej sobuzjelnosći zbudzić ha k skutkowacej pomocě pohońec?

Tež wo našim wótezném kraju jo wese tajkich wo rozperschenju žiwých kath. křesćijanow, za kotrých duchowne potrebnosće so dowho tak staracž nehodži, kaž bó wuzitne ha trěbne bowo. Joli mó zjednosćenju sw. Bonifacziusa našču lubosć wo skutku prawe wopokazujemo, směmo wěsteje nadjije bóć, zo budze tefamo tež nam, kaž jo tež polubiwo, swoju pomoc sobudźeljeć.

Najlěpši pucž, wobstajne dźělbrańo móžne tžinjeć, zda so wupisano lětno so wróćacžých czěrkwinškich woporow bóć, pži kotrých móže kóždé kath. křesćijan po swojej mocě ha spodobanu swoj pžinosćk wotědacž. Tež najiněšči dar lubosće budze z džakom pžiwzate.

Tohodla džeržu za swoju winwatosć postajicž: zo budze wot lětušeho lěta wo wšých kath. czěrkwach ha křapawkach Saksenskeje dwoji, kóžde lěto so wróćacžé, czěrkwinški wopor so wotdžerjeć, bez toho zo bó kaž dotal wo Wuzicě za Lyonske zjednosćenjo tónsamón wosebe wupisane bóć dərbjau.

Prěni tutej czěrkw. woporow ha to tón k lěpschomu Lyonskoho missionskoho zjednosćena, děrbi na jenej schesćich nedželow sw. posta wotdžeržane bóć, za tēm hatz so hodži.

Tón druhi k lěpschomu zjednosćena sw. Bonifacziusa nech so na nedželu přede habó po patēm Junija, habó na tutón džen samón, joli na nedželu padne, wotdžerži. Zuate jo, zo bó sw. Bonifaczius na 5. Junija 755 wot Frisiskich žarazene, hđez bē ruine na tēm, sw. sakrament fěrmu wana wudželjeć.

Wot mojich lubowaných sobudžewacžerow wo winicě kņeza wotžakuju z dowěru, zo budza czisami tele czěrkwinške wopore nicž jeno tu nedželu pžed jich wotdžerženom po předwanu žewicž, hale tež k najiněšchomu někotre swowa k porutženju na dnu wopora samoho k žhromadnej wofadže prawicž.

Wunosćk wopora ma so wo herbškich krajach na japožtowski wikariat, wo horněj Wuzicě na tachantske konsistorium wotpóswacž. Tosamo dēri so z nahromadženimi pětrowimi peněžkami stacž, za kotrěž ma so lěta kaž loni nedželu do habo po sw. Michale wopor wotdžerjeć.

Za předsťejacžé postne tžas p wacža postajena předawšich lětow. Te wo našich czěrkwach wuziwane pacžere ha pobožnosće dərbja kaž dotal bēchu, nepženite zwořacž. Wot masajēdže ždžerjeć mamó so jeno sředu ha pjatk, wo suchich dnach tež sobotu, ha wo martrowném tēdženu wot sřede hatz do sobote. Na wšých druhich dnach posta jo masne jēdženo dowolene, z tēm dwojim wuineněnom, zo rēbó ha maso pži jenej sa tejsamej jēdži so newuziwaja, kaž tež, zo so winwatosć, nēžto wot jēdže sebi wotčahńecž, nezakombži; kotrěž wotčehńeno wo tēm wobstěji, zo so za džen, z wuwzaczom nedžele, jeno jedēn króć nasćezimó.

Šnada našchoho kņeza Žēzusa Křestusa, kiž jo nas czežcě wufupiw pžez swoju drožu křej, wēdž nas k prawej pokucě ha k polěpschenju našchoho žiwēna ha žapal wo nami wohen swojeje lubosće, zo bóhmo wěrne p wode nakazana pžinesli ha dobre skutkowacž newomutžneli.

W Budyšćine na tachantske, džen 5. mawoho rōžka 1863.

Na wopomnacžém dnu křizuwana 26 swatých martrařow na hōrcě Mangasaki wo Japanskej.

Čiřcějak L. A. Dommerhak we Budyšćinje.

Ludwik Forwerk,

z Božeje miłosće a japoschtolskeho stola hnady bissop z Leontopolis, japoschtolski wifar w saksim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyščinje,

postrowja a žohnuje we tym Knjezu jomu poručženych wěritnych.

Wulle, jara wulle su žohnowanja měrných časow za kóždoho, za kóždu swójsu, kóždy kraj a lud. Z wutrobnym djakom dyrbimy pschecy z nowa spóznowacž, zo smy tele žohnowanja w naschim lubym wótcnym kraju pol sta lět dołho w polnej měrje wužiwalu a dotal wužiwalu. Wjacy króć drje we zańdženych lětach hrožachu nam wójnje injewjedra a wubudžachu straschnu bojosć. Pschecy pał wjedžeske Boža přědkwidžownosć tak, zo wójnje zapuscjenje wot njezew naschoho wótcneho kraja zbalene wosta. Zawěsće smy nowe lěto spocžinali we straschnych politiskich wobstejenjach. Pschi wschim tym njesměny matomystnje so bojecž, dowěriwoje dyrbimy wjele wjacy swojej woczi tam wobrocžicž, hdyž wschitka wěrna pomoc sem pschindže. Nascha pomoc je w mjenje toho Knjeza. Tón Knjez sam zamože wichoram a žolmam poručecž, zo z dobom wulla czisčina nastanje. Na druhej stronje pał njesměny bjez staroscje žiwi bycž. Tež nam placzi słowo wěczneje wěrnoscje hało za wschitke czasy prajene a wěcznje placzace słowo: „Wachujeje a modleje so, zo byschće do spytowanja njepanyli.“ Haczrunje bē nasch zbóžnik swoje blizke czerpjenja japoschtolam tak husto a tak wěsće prjedy prajil, njechachu woni tola tajle słowa zrozemicž. Hlejće, jich njelezbnosć a njestaroscžiwosć bē wina, zo we spytowanju njewobstachu. Wěsće njebychu wučownych toho Knjeza bojaznje wopuschězil a zaprěli, njebychu-li spali, hdyž wón wachowasche a so modlesche. Tež my pschizanknjemy so we dnjach naschich czerpjenjow a domaphtanjow Khrystusej jenož tehdom, hdyž hižom zahe na czasy pilnje lezbujemy, wachujemy a so modlimy. Pschi njewěstosczi pschichoda budje snadž to pschichodne słowo, kotrež ja pschi započatku lētuschoho póstnoho czasa lubowanym wosadam Sakskeje sczetu, hdyž tych samych na to pokazam, kał ma so kschescjan po Jezusowej wučbje na te prjedy abo pozdžischo pschikhadžace struchle czasy pschihotowacž.

Najprjedy byrbi so kschescjan pschěz stajne zwucžowanjo we pobbacžu do Božeje wole na tajle czasy pschihotowacž. Wschěbnje so modlimy: „Twoja wola so stan kaž w njebjesach tak tež

na zemi." Na dwoje waschnjo móžemy a dyrbimy Božu wolu dopjelnic, z tym, zo najpriedy jeho swjatyhm kaznjam poslučamy a potom zo so jeho mudrym wjedzenjam podczisujemy. Z cžoho pak te zrudne zho-
njenje, zo jich tak wjele pschi cžerpjenjach a pschecziwnoscjach, kotrej tón Knjez na nich póscjele, tak cžasto
dowěru zhubja, mačomyslnje so boja, hórcy žaloscja, haj hrěšnje morkotaja a na Božej hnadje a mišczi
zacwoflujaja? Wuznajmy so jenož, wulka mnohosčž kšescjanow powjeda hišcže po pohanskej myšli wot
slepoho wotsubjenja, kotrej so pscheměnicž njeda. Hdžež jena tak zakladnych wučžbow nasčeje swjateje
kathelskeje wěry, wučžba wot stutkowanja wschohomóčneje a wschohomudreje, žiwjenje kžždoho wot nas kaž
cyle ludy wobžaceje přědswidžownoscje pak so přěje, pak tola we wěriwej wutrobje žiwa njeje a njesluttuje,
tam njemóže wsčas we cžłowjecžej wutrobje poddacžo do Božese wole bžblicž. Wjele druhich kšescjanow
je žiwych a pschewzatyh wot wschelatich wjeselow a wotstorkuje wot so njelube pomyslenjo na njewobstajnosčž
wschoho cžasnoho. Pscheměnja-li so nětko cžasy nahle, dha steja tu poraženi, halo bychu přjedy njewjedželi,
zo je wschitko próznosčž a hinitosčž. Wězo je jim dwóscž cžěžko, so wjedzenjam Božese přědswidžownoscje
podczisujecž, hdžž su zakombžili, dobroty wot Božese ruki z džalom wužiwacž a pschž modlitwu swjatosčžicž.
Wjelelubowani w Křřstusu! Ani tym, liž so pohanskeho študa džeržja, ani tym, liž su we zkej nje-
starosčžej žiwi, nočcemy so pschizantnyčž. My čcemy pschecy zasž pomyslicž, zo dobre a zke dny, zbo-
žowne a stručke cžasy wot toho Knjeza pschindu, a zo su dny cžerpjenjow nic mjenje a druhdy hišcže
bóle hacž dny wjeselosčžow huabypólne domaphtanja Bože k naschomu spomoženju. Zdobne a prawe je,
zo nasče najnutrišče žadanja a próstwy za džeržjenje měra bjez wjerčami a ludami swěta k njebju seče-
lěmy. Nasča swjata cyrkej dawa nam pschiležnosčž k tomu w pschihadžachym posče. Wona nas napomina,
pschecy zasž w tymle cžasu rjanu modlitwu wo měr spěwacž: „Popschej měr, o Knježe, w naschich dnjach,
dofelž žadny drugi njeje, kotryž by za nas wojowal, hacž ty, nasch Bóh! Budy měr pschž tvojou móc a
nadobnosčž we tvojich twjerdžiznach. O Božo, wot kotrohož swjate požadosče, prawe wotmyslenja a dobre
stutli pschindu, daj tvojim služownikam tamny měr, kotryž swět dacž njemóže, zo bychu nasče wutrobny
tvojim kaznjam podczisnjene byle a nasče cžasy wot bojosče pscheb nje-pscheczelemi zakhowane pod tvojim
zakitom měrne wostale!“ Ale k zwucžowanju we poddacžu do Božese wole a k pschihotowanju na pschi-
chodne cžerpjenja pschistajmy pschecy: „Woteče, nic moja, ale tvoja wola so štaň! Hdžž smy dobroty w tak
bohatej měrje wot tebe dostawali, cžohodla njebyrbjeli tež te zko z tvojeje ruki z poniznym podczisnjem
bracž? Čžin z nami, kaž so tebi spodoba! Nječ ty bjerjesch abo dawasch, nječ žohnujesch abo schtra-
fujesch, nječ ty ranjesch abo hojisch, pschecy je ta sama wótcowa ruka, liž je nad nami wupšchestrjena, te
same wótcowe wóčžko, liž nad nami wučuje, ta sama wótcowa wutroba, liž za nas cžepje! Tožodla nje-
čamy pschestacž tvoje njeno kšwalicž.“

Toła stajne zwucžowanjo we poddacžu do Božese wole samo njedosaža k prawomu pschihotowanju na
dny cžerpjenjow. My dyrbimy nic jeno naschu wolu Božej woli poniznje podczisnjecž; nasča wola
dyrbi tež po tym samym nastajenju a za te samo wotpohladanjo džělawa byčž, kaž Bóh
to čce. Te wotmyslenjo dyrbi pschede wschim we nami žiwe byčž, zo dopuščženja Bože k spěchowanju
naschoho spomoženja wužiwamy. Pschetož Boža wola je nasče swjatosčženje. Čacžrunje su pucže, po
kotrychž nas wón wodži, schropawe, lamjenjate a cžernjojte, cžěmne a potajne, je tola tak wěšte a wěrne,
kaž wěscže mudry a lubosčživy Wótc wysče hwěždow knježi, zo čce wón pschž wschitko, schtož na nas
dopuščeji, nas k sebi na swoju wutrobu scžahnyčž a nas k sobuwužiwaniu krasnosče swojoho jenorodženoho
Syna dostojnosčžicž a pozběhnyčž. Hdžž pak čce tón Knjez nas domaphtacž a do nutrišchoho žienosčženja
z nami stupicž, njesněmy my pscheb nim cžělacž. Šchto mohlo nas džělicž wot Křřstusoweje lubosče?

Zrudoba abo strach? abo hlód? abo nahota? abo strachnosć? abo pschesczěhanjo? abo mjecź? Ale my wěmy, zo wschitto pschewinjemy pschez smilnu luboscź a hnadu toho, liž je nas prjedy lubował a czežcy wukupil pschez swoju drohu krej na zdónku swjatoho Ischiža. Ežim swěrnischo so Skhrystusej na joho boloscjimym puczju pschizantujemy, ežim bóle wot njoho wulnjemy tu měrninosć, kotraž wusměšena a hanjena zasty njehanjesche; tu smilnosć, kotraž we sudženju swojich pschecziwnikow njewopomina jich winu, ale sčtož jich zamołwja; tu miłosć, liž skaboscze a wopacznoscze druhich bjez hórloscze a nahloscze znjese; tu luboscź, kotraž je l wodawanju a zabjwanju kóždy čas pschihotowana; tu wulkomyšnosć, kotraž žehliwe wuhlo na hłowach swojich njepscheczelow hromadza; te zaprjewanjso sebje samoho, kotrež tradanja zwólniwje na so wozmje, wopory rady pschinjese, boloscze scjerpnje njese; tu scjerpnosć, liž wutraje hacź do tónca: ežim bóle budze sčizowny pucź, kotryž tón Knjez nas wjedze, tež nam tróšcht a měr za nasche dusche podawacź. Pschetož tym, liž Boha lubuja, dyrbja bjež wschitte wěcy l lěpschomu bjež.

R prawomu pschihotowanju na pschihodne czerpjenja sčucha po wučbje Žezusowej stónčnje tež njepschewinje prócowanjo, zo bježmy bježjacu dowěrnoscź l Bohu we sebi wobkrućili. Wosebje we času czerpjenjow bliži so Boh l nam z pomocu swojeje hnady. Tohodla praji swjaty japoschtol Pawol z pschewodwacej, krotej dowěru: „Hdyž sym staby, tehdom sym slyny.“ Pschi najšiwischim a najponižnischim spóznacju swojeje skaboscze cžuje wón z najnutrischim bjalom l Bohu njebjesku pomoc, kotraž jomu z horjela pschidnje. Tohodla, byrnje ze wschěch stronow zrudženy byl, njestrachuje so; byrnje jomu czežlo bylo, nježhubi nadžiju; byrnje pschesczěhanj byl, njewidzi so wopuschczeny. Derje nam, tsi krocź derje nam, jeli tajli japoschtelski duch a zmyšlenjo nas napjelnja. Ežim lóžo budze nam, w kóždym času wobstacź. My budžemy wjeseli w nadžiji na stajny zalit Božeje hnady, kotraž nas na wschěch naschich puczjach pschewodja a nas woblhowa pschew najšlubšchim padom, pschew wotpadom wot Boha pschez zacywoflowanjo. Ale nascha dowěrnoscź dyrbi nic jeno na tónle wyschšchi zalit so zložowacź, kotryž tón Knjez we czerpjenjach nam sobudželi, ale dyrbi tež wotpohladanjo thč samych wobkredžbowacź. — Kóžoa krocźel czerpjacocho zbóžnika na joho boloscjimym puczju stuzesche jenož l dołonjenju joho skutka, l pschekrasnenju joho parschony, l naschomu wumojenju, l woměrjenju a l zbóžnosćenju. Njesčónčnje žohnowanja sčizownoho pucza Skhrystusowoho, te lužoty hnadow, kotrež na Wolgatha žórlachu, hdyž krej syna cžłowjela hrěšćnu zemju wujedna, su nam jara změrowace dopolazanjso za to, zo tež my pschez nóc l swětku, pschez bėdženjo l dobhcju, pschez njezastužene poniženjo l derje zastuženomu powyšćenju, pschez tradanja a wopory l potnomu wužiwanju zbóžnosće dónžemy. Potni tajloho pschewědczenja načemy naschu dowěru zhubicź, kotraž ma wulke myto. Wjele wjach čemy to za žórto wjele rjaných wjeselow mēcź, hdyž do wschelalich prudženjow padnjemy.

Duž wužiwajmy, wjelelubowani we tym Knjezu, tón pschilhadzacy póstny čas prawje dostojnje, a wopominajmy pschi pobožnym rozpominanju czerpjenja naschoho zbóžnika tež te czerpjenja a cžěnosće, kotrež po Božej njewobšahnitej radže snadž prjedy abo pozdžischo halo sudženja a pruhowanja Bože na nas pschidnu. Pschez wosebje pilne wopytowanjo zjawných Božich službow runje w tutym času, pschez husečishe wužiwanjso Božoho wopravjenja, pschez cžascjishe domjace pobožnosće čemy so wobronicź a pschihotowacź l dobromu bėdženju napscheczo swětej a joho czerpjenju. Hdyž z tym njepschewinje zacywoflowanjo we podacju do Božeje wole zjenoscjimy, te přědswaczo pschecy zasty wobnowjamy, zo čemy dopusčćenja Bože l naschomu spomoženju wužiwacź a bježjacu dowěrnoscź l Bohu wobkrućecź, potom budžemy tež w času najthschisich boloscjow hódni wučownich naschoho sčizowanoho zbóžnika. Njetrjebamy so bojecź, zo

budjemy něhdy na sudnym dnju z jeho sudzacocho horta strasčne słowo slyšecy: „Dolež njejsce mój křić na so wzali a njejsce mje scyžowali, njejsce mje hóbni.“

Za předsťejacy póstny čas płacja z cyta te same postajenja, kaž w přjedamskich lětach. Modlitwy a pobožnosće, kiž su w našich cyrkwach zawjedzene, dyrbja njeprcheměnjene wobstacj. Wot mjasajědže zdžerjecy mamy so jenož srjedu a pjatk, we suchich dnjach tež sobotu, a we martrownym tjbjenju wot srjedy hač do soboty. Wšć druhe dny je mjasojědženjo dowolene, z tym dwojim wuměnjom, zo rby a mjaso pschi jenej a tej samej jědži njewužiwamy, kaž tež zo winowatosc, něšto wot jědže sebi wotcžahnyć, njezakombžimy; kotrež wotcžehnjeno we tym wobsteji, zo so za džen z wuwzacjom njebjele jeno jedyn křóć nasčžimy.

A wotstronjenju wschelach wobcžejnoscjow je katolskim služownym a džělaczjam, kaž tež domjacym njekatolskich knježich a swojbow, kotrež tajkim jědž dawaja, zjawnje dowolene, zo smědža na wschitkich dnjach lěta mjasne jědže wužiwac z wuwzacjom wulkocho pjatka. Tež za nich pal płacji tamne dwoje spomnjene wuměnjeno. Křori a słabi maja so tež w nastupanju póstneje kaznje po wukazanjach lělarja zabžerjecy.

Đewal pal njech spomina křódy katolski křescjan na wažnu pschisuschnosc, kotruž cyrkwinsta kaznja jomu napoloža, zo by swjataj sakramentaj pokuty a wotstarja k najmjenšchemu junkróć za lěto a to w jutrownym časju po hóbny pschihotowanju z wěrnej pobožnoscju dósta.

Bolej našchoho Knjeza Jezusa Křrystusa budž z nami wschitkimi a wostañ pschi nami!

W Drežžanach,
njedjelu Sexagesima 1864.

Ludwik Forwerk,

z Božeje miłosće a japoschtolskeho stola hnady bissop z Leontopolis, japoschtolski wifar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyšinje,

postrowja a žohnuje we tym Knjezu jomu poručenyh wěritwch.

Wjelelubowani we Khrystusu!

Zasy je so nam pschiblizil čas schtyrcyčidnjowskeho posta, lotryž dyrbi po woli nascheje mudreje a lubowateje maczerje, katholickeje cyrkwe, we zdalowanju wot barowatych swětnych wjeselow pschežiwjenu a pschewyčich nutskhod do nascheje wutrobny swjatosčeny hyc. A tomule cychomu nutskhodej sluscha wosebje pschepytowanjo a pruhowanjo naschoho samsneho schesčanspóččiwoho žiwjenja. Zo by nas ze spanja bjezstarosče wubudžila a wužitnje pohnuła, poznamjeni cyrkej pschi zastupjenju do tohole wažneho časa čžolo wěritwch z schizom z popjela a praji jim: Spominaj, cžłowjecze, zo sy proch a do procha so pschewobrocžisch. Wschitke jeje modlitwy w thmle swjatym čžasu pokazuja ducha želnosčiwoho wuznawanja: Wschitcy smy hrěschnicy a nimamy khwalby pschew Bohom. Zeje napominanja i potučje a polěpschenju bywaja z lóždym tydženjom mócnische a su w poslenim, tym martrownym tydženju, wutrobu najbóle hnuface. Hdyž so zrudne spěwy profety Jeremiasa na rozpadankach Jeruzalema swěwaja, dyrbinu z hórkej bolosčju na to myslieč, zo je Bože kralestwo we wutrobje wjele cžłowjekow, liž so schesčjenje mjenuja, wjele zrudnischim rozpadankam podobne. Pschi tych porokow polnych stóžbach, w lotrychž nasch Zbóžnik židowstomu ludaj wopolazane dobroty a wobswědženja sych žalostneho nježaka wopomina, dyrbinu z poněžnosčju na to myslieč, zo tele stóžby z polnym prawom tež nam płacja, jeli smy malo abo jeli nješmy ničjo za njoho cžinili, hdyž je wón tal nješlónčnje wjele za nas cžinil a cžerpjel. A wažnomu pruhowanju sebjje samoho pal napomina nas tež posleni wokolny list nadobneho wyschšeho wjercha nascheje swjateje cyrkwe, hamža Piusa IX. wot 8. decembra 1864, lotryž je na wšchěch patriarchow, primatow, archbiskopow a biskopow na zemi zloženy. W teje encyklich (wokolnym liščje) je wjele btudow naschoho čžasa pomjenowaných a wotjudžených, lotrež su schesčanspóččiwomu žiwjenju strasčne. Pschi wupisanju a wozjewjenju jubilejskeho wotpuffa, wot swjatoho wótea w thmle wokolnym liščje na jedyn měšac tutoho lěta pschizwolenocho, lotryž je wažnych winow dla halle za druhu potojcu lěta wotmšleny, posliczi so tež witana pschiležnosč, i wopšchjećju encykliki so wróćiczi a wšchelate hanjace wukladowanja, lotrež je žhonila, wotpokazacz. Nětko wužiju jenož pschiležnosč, zo bych wo bludje, w naschim čžasu čžasto stychanym a wysocy khwalenym a we encyklich tež wotjudženym, słowo powučjenja a napominanja lnbym katholickim wosadam w Sakskej pschipsłat. Je to indifferentismus abo to mēnjenje, zo je jene za póččiwosč a žbóžnosč, lotrej wěre pschisłuchamy, hacž abo sčto wěrimy. Za čču najprjedy wopacžnosč, potom schłónosč tohole daloko rozschěrjenoho mēnjenja dopokazacz a slónčnje wopacžne rozsudjenja wotpokazacz, z lotrychž wone najbóle nastawa.

Mēnjenje, zo je wšcho jene, hacž abo sčto wěrimy, pschecžiwja so najjasnischim a naswěščischim wuprajenjam bóškeho Zbóžnika. Wón sam poznamjenja swoje wocžłowjecjenje halo dopokazmo nješlónčnjeje wótcowskeje lubosčeje Božeje i wumóženju a wozboženju naschoho splaha ze słowami: „Tal jara je Bóh swět lubowal, zo je swejoho jenerodženocho syna dal, zo bychu cži, liž do njoho wěra, žubjeni njebyli, ale wšchitcy wěčne žiwjenje měli.“ (Jan 3, 16.) Wón sam poznamjenja zawinjenu njewěru do Wumóžnika, z njebjes póslanocho, halo winu zatamanja: „Sčtož njewěri, je hižom sudženy, dofelj njewěri do mjena jenerodženocho syna Božeho.“ (Jan 3, 18.) Wón sam wopisuje wozbožace plosy wěry z nadobnymi pschirunanjami: „Za sym khlěb žiwjenja. Sčtož le mni pschindže, njebudže hlódnny, a sčtož do mnje wěri, tomu njezechce so wjacy picž.“ (Jan 6, 35.) „Za sym swětlo swěta. Sčtož mje scžěhuje, njełhodži póczimje, ale žiněje swětlo žiwjenja.“ (Jan 8, 12.) Wón woznamjenja swoje powysčjenje na schizju a swoju z tym ženocženu wopornu smjercž halo wumēnjenje naschoho wumóženja wot wěčneje smjercze. „Kaž je Móžes hada w puschinje powysčil, tal dyrbi syn cžłowjela powysčeny hyc, zo bychu cži, liž do njoho

wěra, zhubjeni njebhli, ale wschitcy wěcne žiwjenjo měli.“ (Jan 3, 14, 15.) Hato wuměnjenje wumóženja, kotrež ma so wot naš dopjelnic, mjenuje wón zjawnje swjatu křećenca. „Zawěro, zawěro praju tebi“ — tak ryci wón k Mikodemusej —, „njeje-li něchtó zasnarodženy z wobdy a Duchu swjatoho, dha njemóže nuts hieć do Božoho kralestwa.“ (Jan 3, 5.) Wón slubi njebjeske žohnowanja hódnyh dostawarjam joho swjateje wječerje. „Za sym žiwj khlěb, kř je z njebjes pschischoł. Šchtóž wot tohole khlěba jě, budže žiwj do wěcnošće. Tón khlěb pak, kotryž ja dam, je moje mjaso za žiwjenjo swěta. Šchtóž moje mjaso jě a moju křej pije, ma wěcne žiwjenjo; a ja joho zbudžu na sudnym dnju.“ (Jan 6, 51., 52., 55.) Napschecjo tomu hrozj wón njewěrnyh hiećerjam swojeje swjateje wječerje njezbožo za čas a wěcnošć. „Zawěro, zawěro praju wam, njebudžecje-li mjaso cělowjelowoho spna jěć a joho křej picj, njezmějecje žiwjenjo we sebi.“ (Jan 6, 54.) Wječor pschod swojim cěrpjenjom ryci Křystus z wěstoscju, zo je cělowjestwu k mudrosći, sprawnosći a wumóženju darjeny a zo bjez njoho a z wonka njoho žana zbožnosć njeje: „Za sym pucj, wěrosć a žiwjenjo. Něchtó njepšchibje k Wótcej, křiba pschecje mnje.“ (Jan 14, 6.) A hiećerje křotko pschod swojim hordoznym donjebjespěćjom pschipowjedža wón swjatocnje swojim japoschotam: „Šchtóž wěri a so křećicj ba, budže zbožny; šchtóž pak njewěri, budže zatamany.“ (Mark. 16, 16.) Šchtóž hieć z tyhle zjawnych wuprajenjow toho křezja tola wobtwjerdjenje toho mēnjenja wupytacj, zo je jene, hacj abo šhto wěriny, tón dyrbjal wopradowje na blaznosć cěrpjecj. Křibdy, kř swoju wěru do hiećerje natury a dostojnosće Wumóžnika zhubil njeje, dyrbi wjele bole spóznacj, zo nasch zbožnik w tamnych nadobnych wuprajenjach nic jeno pschecjwo njewěre, ale tež pschecjwo indifferentismej na najkřećischo wojuje a jón zacjifuje. Za potrebnosć wěry do hiećerje a nam pschecj Křystusa datoho wozjewjenja wojuja wot swjatoho Duchu rozswěćeni japoschotolojo z tej samej křotoscju. Něsto mnohich hieć jenož tsi njezapřejomne swěćenja naspomnicj. Pětr wukladuje swjatocnje pschod wysokej radu w Jeruzalemje: „W žanym druhim njeje zbožnosć; pschetož njeje žane druge mjeno — hacj mjeno naschoho křezja Žezusa Křystusa — cělowjelam pod njebjom date, pschecj kotrež dyrbiny zbožni bycj.“ (Japoschotolke stawizny 4, 12.) A Jan, lubowany wučownik toho křezja, z potajnosćemi Božoho kralestwa najbóle znaty japoschotol, wozjewja křećerjanam swojoho a křoboho časa: „Křibdy duch, kř wuznawa, zo je Žezus Křystus we mjasu pschischoł, je z Boha. Žadny duch pak, kř Žezusa njewuznawa, njeje z Boha. To je wěc anti-křysta.“ (1. Jan. 4, 2. 3.) „Wschitko šchtóž je z Boha rodžene, pschewinje swět. To je dobhecjo, kř swět pschewinje, nascha wěra.“ (1. Jan. 5, 4.) Wulki japoschotol Pawol pak wobkřucza w liseje k Hebrejskim: „Bjez wěry je njemóžne, Bohu so spodobacj. Pschetož šchtóž hieć k Bohu pschicj, dyrbi wěricj, zo wón je a zo tyh woplacja, kř joho pýtaja.“ (11, 6.) Pschi teje mnohosći swěćenjow njemóže njewěste bycj, zo běchu Křystus a joho japoschotolojo najpřenišči a najkřećischi wojowarjo pschecjwo indifferentismej. Směmy so pschi tajlich wobstojenjach dźiwacj, zo je katolska cyrk, swěrna wobkřowarka jej pschepodateje wučby Křystusoweje, we wschitlich časach to same činiła? Ze dže wěra po wuprajenju koncilija (cyrkwinjske žromadžiny) w Triencie spocjatl cělowjelose zbožnosće a podložl a křerj wšchoho wosprawnenja. Bjez wěry je potajkim njemóžne, zo bychmy do bohupodobneho dźecjastwa Božoho a do bohupodobnosće pschepadženi bhli.

Me tež je strowym rozomom spóznaje so wopacjnosć indifferentisma (tamnoho bludnoho mēnjenja). Nabožnistwo (wěra) wobsteji najpředy z wučbow wěry we wuššim zrozymjenju tohole stowa. Teje wučby wopshijeja dopolazanja pschistuschnosće a pohnuwadla k prawomu žiwjenju po woli Žezusowej. Zawěćje njemóže potajkim za nasche křećerjanspěćjwe žiwjenjo jene bycj, hacj wěriny do wěcnoho, wšchomócnoho, wšchubžompschitomnoho, najwječischoho a najsprawnischoho Boha abo do wěcnošće nježiwoho swěta; hacj do nješćoněnje mudreje a dobroćiwjeje předwizjowosće abo do slepeje pschipadnosće abo do nuzowacoho pschisubženja; hacj do njesmjertnosće nascheje dusche abo do jeje zachodnosće kaž křetki na polu. Nabožnistwo (wěra) ma pak tež pschilaznje za žiwjenjo. Po Žezusowej pschilazni stej luboscj k Bohu a luboscj k bližšomu dwě hłownej lazni, z kotrejuž wšch druge lazne kaž same wuhadžaja. Podrhywa-li abo znajmjenšcha wukladuje-li něchtó wěru do trojenicžoho Boha halo za něšto snadne, dha podrhywa tež to, šchtóž z tuteje wěry scěhuje a z nej w najnutrišchim zwjazku stej: swjatu luboscj k Bohu a bližšomu, kotraž je zasty najwěćischi podložl a podpjera wšchej pócćiwosće a swjatoseje. Nicjo, z chla nicjo njemóže jeje město zastupicj. Čescježadoscj móže drje pschod hrubymi zloščemi, pschod niečestnym činjenjom zakitacj; ale wona njemóže jenje njepschestawacu dźelawoscj, nadobnu dobroćiwoscj, frute sebjewobkřenjejo a sebjezapřecjo wustutkowacj. Čescježadoscj njemóže jenje te krasne domjace pócćiwosće wupłodžicj, kotrež su najtrěbnischa a najwěćischa podpjera swójbnoho zboža. Do křećerjanskeje wučby sluscha stěćenje tež wučba wo srědkach k pócćiwosći. Najwosobnische srědki k zbožnosći, kaž k hnadze a pócćiwosći su zawěro swjate sakramenty. Nihdy njemóže bjez stutkowanja na nasche křećerjanspěćjwe žiwjenjo wostacj, hacj do swjatosejaceje močy sydom swjatych sakramentow wěriny, abo do mjenje tyh samych abo do žanych. Sta druhich njepřejomnych pschiladow mohł wopominacj k dopolazanju, zo njeje wšcho jene, hacj abo šhto wěriny. Hdyž nětko pomyslimy, zo runje wučby nascheje swjateje katolskeje wěry najmócnische pschilaznje a pohnuwadla k prawomu žiwjenju we zrozymjenju a duchu Žezusowym wopshijeja, najkřasnische hnadowne srědki nam podawaja, najmócnische srědki k pócćiwosćam nam posticjeja, najstědsche posyljenja w cěrpjenjach a pschecjwosćach nam pschihotuja, a najwjeselsche wuhladby pschecj smjerej a row wotewrjeja; dha dyrbiny tež najdžalownischo pschipoznacj, zo je nascha swjata katolska wěra wozbožaca móć Boža za wschitlich, kř so swěrnje k nej džerža. Wutrobnje dyrbiny so zadowacj, zo smy stawy teje hiećerje cyrkwe, kotrež je tón křez sam založil a pod wjedženjo swjatoho Duchu stajil; kotrež je potne wobsedženstwo swojoho jenicjch wozbožacoho poklada swojich hnadow a wěrosćow za wschitke časy dowěrit z tymi stowami:

„Za sym pola was wschitke dny hač do slonczenja swěta.“ (Matej. 28, 20.) Čim bóle pał dyrbiny tež pschistuskosć spóznacj, zo mamy so sami wscheje litwosceje a lochomyslnosceje we wěcach wěry wostajicj. Čim njebojaznišce dyrbiny pschecy a lóžby čas tón blud potloczecj, hačo by wscho jene bylo, hač abo sčto wěrimy. Wón pschecziwja so nic jeno Božomu wozjewjenju a rozomej; wón je tež kšefecziwjaškopóceji womu žiwjenju jara sčlónny a zahubny.

Indifferentismus (tamne bludne mēnjenje) podpjera najšlynišce powolnosć, zapadnjenje do časneho, strachowanjo pschec woporami a čerpjenjemi. Po stowach swjatoho japeštoła dyrbiny wschitko pruhowacj a najlěpše wobłhowacj. Sčto pał, liž mēni, zo je cyle wscho jene, hač abo sčto wěrimy, budže sej samo najmjenjšcu prócu dawacj, zo by wschelake wuczbje bliže jeznał a potom l tej so pschidał, kotruž hačo jeniczy wěrmu a hačo najlěpšcu spóznawa? Abó budže katolski kšefecziwja, kotryž so l indifferentismej pokhiluje, wulku horliwosć we wojowanju pschecziwo tym njemudrym porołam wopolazowacj, kotrež pschecziwnicy katolskeje cyrkwe z tajke horliwosć pschecziwo njej rozšěrjeja? Zmēje wón na starosć, zo by swoje, jomu wot Boha dowěrjene bžeczi zahe w kšefecziwjašce wuczbje rozpolazowacj a rozwuczowacj bał? Z hlubokej bolešću to praju: Někotryžuli katolske staryšči dawaja bžeczi wo wschelakich wěcach prjedy hač wo kšefecziwjašce wuczbje rozwuczecj. Z toho pschidnje, zo so husto bžecziwjašce mysli najbóršce wopacžne rozsubdenja pschecziwo katolskeje cyrkwi, jeje wuczbam, wustajenjam a duchownym zaschecziwja. Potom badža jim pschistuskosće dla krotke a po móžnosć wobmjezene rozwuczenjo wubželicj, hačo by nabožnistwo (kšefecziwjašca wuczba) zwonkowna drašta bylo, kotruž tola cyle parowacj njemóžemy. Tajke staryšči, wot indifferentisma zaslepjeni, ani njemysla, kał cžecy so na zbóžnosć duse swojich bžeczi pschecziwjašce, hdyž jim najlěpšcu pomoc za žiwjenje njeswědomiwje wotrjesa! — Sčtož indifferentismej holduje, dyrbi wschitke missionste towaristwa a spěchowanjō jich wotpoładanjōw za něšto cyle njetrěbne bžecziwjašce a móže jenož pschecj, zo bychu na to wubate pjenjezy lěpše a pschibodnišce naložene byle. Pschetož hdyž je cyle jene, hač abo sčto wěrimy, je bžecziwjašce njetrěbne, zo so wutrobiczi póstojō wěry do dalokich bžecziwjašce podadža a wulke wopory pschidnje, zo bychu ewangeliom tym přědowali, kotryž hišceje pócziwja a w smjertnym scženje jedža. Po mēnjenju indifferentistow (tamnych bludnikow) su martraxjo Křysťusowi we přinim a we scžehowach lětstotkach — wot cyrkwe wysolo cžecziwjašce a jeje najrjenišce debjenstwo, jeje hordosć a jeje wjeselo — jenož wobžarowanja hōdni zabudženych, kotryž lublo, krej a žiwjenje njepodachu za najwšchšce a najwajnišce wobscženišce cžlowjelow, ale jenož za cyle njewajne wěcy. Tola njed je došć na pomjenowanju zrudnych bludženjōw rozoma a wutrobj, do kotrych blud indifferentisma zawjedje.

Z cžoho pał pschidnje, zo je tele mēnjenje pschi wscheje swojeje wopacžnosć a zahubnosć tola tał kšwalene a porucžane? Zjawnje jenož někotrych zapšchitakich wopacžnych rozsubdenjōw dla. Čłowjel mjenujcy wězo cyle wopal mysli, zo je indifferentismus trěbny l wotwobroczenju hordženja z wěrmu, tamaristwa a profelxtaristwa (wobroczeristwa z njedowolenymi frědkami). Hdyž pał ma něšto drohotny poklad a so nad nim wjeseli, njescžehuje z toho hišceje, zo so tež z nim herbzi a zo dyrbi lhuboho, liž tajki poklad nima, mačo wažicj abo cyle hibicj. Hordy farisejski drje praji: „Božo, bžakuju so tebi, zo nješym taž družubžjo.“ Katolski kšefecziwjašca pał, swojeje wěry nutryne podaty, praji we poniznosć: „Božo, bžakuju so tebi, zo sym bžecziwjašce zaslužby pschecziwoje hnadyšce njedženjo hačo bžecziwjašce katolskeje staryšceje narodženj; zo sym zahe pod maczeršcy so starach wubženjom katolskeje cyrkwe dobre kšefecziwjašce rozwuczenjo dostal a tał tež zbožo, zo jej pschistuskam, sej wažicj wēm, sčtož bohuzel wjele mošich samšnych, do indifferentisma zabudženych wěrybratrow sej wažicj njewjedža. Moje zbožo pał njemē mje l hordosć a wysolomyslnosć zawjesecj. Čim hlubšce je moje pschecziwjašce, zo je moja wěra lěpšca dyl wěra druhich, čim šlynišce čuju pschistuskosć, zo dyrbi tež moje pócziwje žiwjenje lěpšce byč dyl žiwjenje druhich. Je tež pschecy tomu tał? Š swojeje samšne najwajšce hantje dyrbu wuznacj, zo krasny mi dowěrjeny talent hnady a wěrnosć hišceje dołho tał njenačič, kał móžach a dyrbych. Kał mohł tch jich wěry dla mačo wažicj, kotryž su we swojim žywjenju a we swojim cžinjenju husto wjele cžecziwjašce dyl někotryžuli mošich samšnych wěrybratrow? — Zo pał je tajke myšlenjo nic jenož myšlenjo někotrych we cyrkwi, ale myšlenjo cyleje cyrkwe, to praji nam bžecziwjašce wozjewjenje, kotrež w lěce 1848 we Wārzburgu zhromadženi biskopowje z Němskeje jenomyslnje podachu wo zabžerženju l tym, liž se katolskeje cyrkwi njestusceja. Dolež je katolska cyrkej runje w našim času z wjele hibjenjom a hanjenjom pschecziwjašce, mam čim bóle za pschistuskosć, zo na tele wozjewjenje hačo swědečenje za wěrnosć pschecziwo lži a pschistodženju dopominam. Wone je wžate ze spisa němskich biskopow, 14. novembra 1848 kšefecziwjašce krajow póstanocho, a reła po słowje: „Napschecziwo wuznawarjam druhich wěrywucžbow pčacžesce a pčaczi cyrkwi hačo prawidlo stajnje tał wuczba: zo wona wschitlich cžlowjelow wschitlich krajow a rčecow hačo po Božim woblicju stworjenych a wumoženja potrebnych z jenajke lubosću wobjima, zo wona za wuwjedženjo a pschecziwjenjo swojoho swětwumožacocho póstanja jenož połnu swobodu (frejotu) a samostatnosć žada a zo pschecziwo paršchonam wschitlich, kotryž so l jeje wuczbje, wustajenju a krasni njepšchiznawaja a njebžerža, wschudžom tamnu jenajku połnu mēru lubosće a sprawnosće wobkēžbuje, kotraž krajny mēr bžecziwjašce stawami wschelakich wěrywuznacžow zawšecja, bžecziwo zo by indifferentismus wschitlim wuznacžam jenal zahubny a jeje wuczbam so pschecziwjašce communicatio in sacris spěchowala. Biskopowje spóznawaja a wuprajeja, zo budža so tohole žakada krcze bžecziwjašce a zo we wschitlich wobstajenjach l druhowěrnych swoje pschecziwo tamny žaklad tworjene cyrkwinste póstajenje (stejšce) wobłhowaja.“ — Ale tež to je falschne rozsubdenjo, hdyž so mēni, zo dyrbi so indifferentismej holdowacj, zo njebžcmy do tamaristwa zapadnyli. Š tomu njewjedže prawje zrozumjena wuczba wo jeniczy zbóžnosćinjacj mocy našceje wěry. Cyrkej zacziwja pschecy jenož blud, zawostaja pał subženjo bludžach paršchonow pschecy Bohu, kotryž jeniczy wutrobj a jēchenje

pruhuje ze wschitkowidzajach wóćslom. Wschitcy mamy poručnosć Chrystusowu za swjatu: „Njesudźe, zo byschće sudženi njebyli; njetamajće, zo byschće tamani njebyli.“ (Luf. 6, 37.) Pšecy a wschudjom móže so jenož tam wo khostanju (schtraffe) a zacjijanjenu rycjeć, hdyž je hrěch a wina. Nasch swjaty wótc praji zjawnje w swojej allocuciji (rycži) 9. decembra 1854: „Za wěste ma so dźerjeć, zo czi, kiž na njepoznacjo prawoho kšesczanskoho wučjenja czerpja, hdyž je tale njewědomosć njepšewinita, njesu pšecy Božimaj wóćomaj ze žanej winu wobćeženi.“ Wjele z tych, kotřiž swjatoho wótea njepšestawajcy hanja, zamjelaža tele zjawnje wuprajenjo ze zamysłom, a su pšecy to jenož pšchistobnicy. Hdyž drje zwaži so katholicke kšesczan z wěstosću wobkrucjeć, czi abo tamni su we lochcy pšewinjomnej njewědomosći? Kotre katholicke njewě, zo rula toho knjeza njeje pšchirótschena, zo by wumehla a zbóžnych scžinila, kotrychž cpe, a zo su hnadne pucje Bože lóždy cjas njeboslédžite a husto chle spodžiwne? — Stónćnje je hišće jene indifferentismus spěchowace falsche rozsubjenje, zo horliwosć we wěrje i profelytarstwu wjedže. Bóžski Bóžnik njeje nam žane druge srědki mjenował, zo bychmy na mysle cłowjekow a jich pšewědčenja wo wěrje wužitnje skutkowali, hač modlitwu, słowo a pšchitad. Štóž druge njedowolene a njehodne srědki, slubjenja a wobthlanjo naložuje, zo by cuzowěrnych i swojej cyrkwi pšchijedl, njecžini w mysli Chrystusa a katholicke cyrkwe. Što tež by z kupjenymi tajencami za nich samych a za cyrkej dobyte bylo? W naschich wosebitych wobstejenjach leži stónćnje najwajnišće wottraščenje wot lóždoho profelytarstwa. Cžim wjetšce su potrebnosće za nasch cyrkwe a schule, a cžim mjenje srědki dosahaja, zo bychmy wschitlich, wosebje rozpjerschenych katholicch w naschim wóćnym kraju, we cyrkwinštim nastupanju prawje zastarali, cžim wjetšci a njezamotwity by hrěch byl, srědki za njedowolene wěcy rozumjetacj a swojim dźećom nuzu czerpjeć dajć.

Hdyž pał smy nětko z poručnosćow Božoho wozjewjenja a rozoma spóznali, zo je indifferentismus schłodny blud, kotryž swoje nastacjo a daloke rozšěrjenje jenož wěstym nětko knježajach, njewěrnych cjasowym mēnjenjam a wopacžnym rozsubjenjam so dźakuje, zadźeržmy so tež, wjelelubowani we tym knjezu! po tej spóznatej wěrnosći. Spominajcy na słowa naschoho bóžskoho Bóžnika: „Štóž njeje zo mnu, je pšecziwo mi, a štóž zo mnu njehromadja, tón rozpjerscha“ (Luf. 11, 23.) pšchizankujmy so z nanajkrucizskej swěru i njomu, tomu zapoczerjej a dokonjerjej naschce swjateje wěry a i tej na skalu, kotraž je Pětr, založenej katholickej cyrkwi, a njedajmy so pšecy kšeczenjo jeje pšecziwnikow w swojej swěry potahabć. Nochcemy pał tež z nutrneje pšchilšilnosće i Chrystusej a cyrkwi ženje lubosć a spravnosć pšecziwo tym ranicj, kotřiž i njej njestuscheja. Tak dopokazamy ze swojim žiwjenjom najlěpše, zo njetrjebamy indifferentisma, zo bychmy so pšecy njeprawnosću a njelubowanjom bližšchoho zafitali.

Za pšchilhadzajch póstny cjas placja tón króć hišće žyromadnje postajenja prjedawšich lět. Modlitwy a pobožnosće, kiž su w cyrkwach woběju diocesow zamjedžene, dyrbyja tež lětja so wobšowacj. Mjasajědže mamy so dźerjeć jenož srjedu a pjatk, we suchich dnjach tež sobotu, a we martrownym tydzenju wot srjedy hač do soboty. Wschě druge dny póstneho cjasu je mjasajědjenje bowolene pod dwojim wumēnjenjom, zo pšchi tej samej jědži ryby a mjasne jědže njewužiwamy, kaž tež zo sej po pšchilazni něšto wot jědže wotcžehnjemy, štož we tym wobsteji, zo so za džen z wuwzaczom njedžele jenož jědny króć naschcimy.

A wotstronjenju wschelakich wobćežnosćow je katholickim sluzownym a dźelacjerjam, kaž tež domjacym njekatholicch knježich a swóšow, kotrej tajkim jědž dawaja, zjawnje bowolene, zo smědža na wschitlich dnjach lěta mjasne jědže wužiwacj z wuwzaczom wulkoho pjatka. Tola tež za nich placji tamne dwoje spomnjene wumēnjenje. Khori a stabi maja so tež w nastupanju póstneje kaznje po wulazanjach lěkarja zadźerjeć.

Hewal pał njech spomina lóždy katholicke kšesczan na wážnu pšchistuschnosć, kotruž cyrkwinška kaznja jomu napoloža, zo by swjataj sakramentaj pokuty a woltarja i najmjenšchomu juntróć za lěto a to w jutrownym cjasu po hódnych pšchihotowanju z wěrnej pobožnosću dóstal.

Lubosć, hnada a pokoj naschoho knjeza Jězusa Chrystusa budž z nami wschitkimi a wostań pšecy z nami!

W Budyschinje,
na tachantstwie,
njebjelu Sexagesimæ 1865.

Ludwik Forwerk.

Ludwik Gorwerk,

z Bożeje miłosće a japoschtolskego stola hnady biskop z Leontopolis, japoschtolski wikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyschinje,

postrowja a žohnuje we tym Knjezu jomu porucženych wěriwych.

Wjelelubowani we Khrystusu!

Widzomny wjerch nascheje swjateje cyrkwe, bamž Pius IX., je w swoim liście na wšěch patriarchow, primatow, archybiskopow a biskopow swěta, wot 8. decembra 1864 hjez druhim tež scjěhowace wupisil: „Ze-li hdy, je wosobnje nětk, wosrjedz wulkich cześnosćow za cyrkeja kraj, pschi wulkim nje-pscheczelstwje pschecziwnilow cyrkwe a tutoho japoschtolskego stola a pschi pschibjeranju bludow jara trěbne, zo so z dowěrnoscju tronej Božeje hnady bližim, zo bħchmy smilnosć dostali a hnadu k pomocy we prawym času. Tohodla smy za to dzerželi, zo je wokomilnjenje pschisćto, pobožnosć wšěch wěriwych wubudzić, zo bħchu z nami a z wami najsmilnišeho wóta swěta a miłosće z najnutrišim a najponižnišim žabanjom prosyli a w polnosći wěry stajnje k naschomu knjezej Jezusej Khrystusej wuczel brali, kotryž je nas ze swojej krowu wukupil, a k jeho najšćobškej wutrobje, kotraž je woporny bar najšćobščeje lubosće k nam, nutnje a nje-pschestajnje so wokal, zo by wón ze zwjazkami swojeje lubosće wšćitko k sebi cħahnył, zo bħchu wšćitcy cħlowjelowje po jeho spodobanju hōdnje kħodžili, Bohu we wšćim so spodobali a w lōžbym dobrym stutku płody nješli. Dofelz pak su zawěseje modlitwy cħlowjelow Bohu spodobnišče, hdyž so jomu z wuczišćeneje wutrobje bliža, smy to za pschihodne spōznali, nam dowěrene cyrkwinke polkady z japoschtolskej barniwošću wotewricz, zo bħchu wěriwi w prawej pobožnosći nutrišče zahorjeni a pschěz sakrament pokuty wot hrěchow wuczišćeni swoje modlitwy Bohu z wjetškej dowěrnoscju pschijnjesli a jeho miłosć a hnadu dostali. Z tymle pismom wudželamy tohodla z polnosću nascheje japoschtolskeje mocy wšćitkim a lōždomu wěriwomu wobegu splahow na cħtym katholicim swěće dospołny jubilejski wotpusk, kotryž pak smē jenož pschěz jedyn mēšac lēta 1865 a nic dlēje wot waš, cħesćejedostojni bratsija, a wot druhich cyrkwinšćich předsčejerjow postajeny bħcz, cħle po tym waschnju, kaž smy tajki w spocħatku naschoho knježerstwa pschěz swoje japoschtolske pismo wot 20. novembra 1846 wozjewili, a ze wšćemi dowolnosćemi, kaškej bħchu tehdom wudželene. Cħcemy pak tež, zo by wšćitko, sħtož smy w tamnym liście předsčipisali, wobkħdžbowane, a sħtož smy wuwzali, wuwzate bħfo.“

Nasch swjaty wóte je z tuthmi słowami swjatocħnosćej jubilejskego wotpuska za cħtu katholicu cyrkeja wupisal, a biskopam postajenje časa dopuščezil, kotryž dħrbi w bħhu lēta 1865 wotdħeržany bħcz. Přjedy hač pak tute postajenje widzomneho wjercha nascheje swjateje cyrkwe po pschisćusćnosći wuwjedu a wosebite wumēnjenja wozjewju, pod kotrymiž mōže wupisany dospołny wotpusk jenicħch dostaty bħcz, cħcu tute wumēnjenja same z krotka rozestajecz.

Z cħta je wopomnjenja hōdne, wot cħoho nasch swjaty wóte polēpschenjo naschich wobstehenjow, wotwobroczenjo Božich wotšudzenjow a mērišče zbožownišče cħasy wocħajuje. Wón te same wocħajuje 1) wot pobožneje horliwosće w modlenju, 2) wot wěrnoho pschewobroczenja naschoho zmyšlenja a žiwjenja, 3) wot wěrnych płodow pokuty.

Naležnje nam pschede wšćitkim pobožnu horliwosć w modlenju porucza. Žabyn rozomny nje-pschepōznaje wulle kħwalobne a zwjeselace wudospōlnjenja, kotrež su so w naschim času we wšćelakich wēdomosćach a wustojnosćach, w nastupanju cħasneho wužitka stale a pschecy so stawaja. Pschi teje wulle wēdomosćeje we wēcach swětnoho žiwjenja bħdli pak cħasto nje-wēdomosć w bōšćich wēcach a naležnosćach zbožnosće nascheje dusče, kotraž žakostnu dħiwjosć w zabħerženju zawinja. Z wjelewjedjenja, kotrež je tola pschecy nje-dospōlne, je we wjele wutrobach hōdženjo z wēdomosću nastalo, kotrež skade swětko samšneho rozoma pschēmērnje wuzbħhuje a wšćisće rozswētklenjo Božoho wozjewjenja malo waži a zacħisuje. Wot nje-wěry do Božoho wozjewjenja hač k zacħisnjenju wěrnosćow pschěz rozom pōznajomnych je jenož

Daril K. Kapitan Hornik.

mała krocjel. *Z*łostnje zrudno je prajicj, ale wěrnno je, zo mnohosć tamnych njezbožnych, kiž ani do Boha ani do wěcnošće ani do Božoho wotrumanja njewěrja, sferje pschibjera hač wotebjera. Štla nje-
wěrnych knihow a pismow služi tamnomu złoženju duchow, na najwyschšich skhodženich złošnistwa pał je wone
stupiko w tamnych lochkomyslnych a bohahanjnych nadpabach na žiwjenje toho najwyschšeho, najcziscjšeho,
najnadobnišeho a najdospołnišeho. Napschecjo žiwjenju Žezusa Khrystusa, jenorodženoho Syna Božoho,
połnoho hnady a wěrnoscje, su so najzasakliške hidženja bohazaprějerjow naschoho časa wobrocžile. Kaž
mało stónco pytnje, hdyž sta blaznych jědojte kofli na nje tšeleja, runje tak mało móže stónco sprawnoscje,
kotrež je Žezus Khrystus, kwałent do wěcnošće, pschez te bježmóčne prócowanja tajlich zaslepjenych za-
czěmnjene byč. Tola schłodja tajte jědojte kofli tym wutrobam, kotrež napschecjo zlóšći nje-pschecjelow
Khrystusowych prawje wobronjene njejsu a pschibotuja jim duchownu smjercj pschez to, zo jim najdróžške
kubko rubja — wěru do toho, kiž je puč, wěrnoscj a žiwjenje. Džal, nutry džal smy naschomu swjatemu
wótcj za to winocj, zo je z japoschtotškej njebojaznosćju swój hłós napschecjo bludnosćam naschoho časa
a wosobnje napschecjo njewěrje pozběhnył a njehaubite wučjenja we ryci a pismje tamajo pomjenowal,
z kotrymiž so wschitko swjate hani a wusměchuje a do procha tepe. Ale trjebajmy tež swěrnje a swědomicje
te srědli, kotrež wón hačo wosobnje wužitne i wotwobrocženju wullich duchownych strachow za nasche a druhich
duchowne zbožo nam naležnje porucza. Woblecžmy so brón Boži, zo byčmy sylni byli w tym knjezu a
w moč joho sylnoscje a pschecžiwu lecženjam djaboka wobstali. Pschede wschim pał chcemy džeržecj na-
stawu wěry, z kotrež wschě žehliwe kofli zloho wuhafujemy, a klobul spomoženja a mjecj Duchu, kotryž je
słowo Bože. Z próstwami a zbhchowanjami chcemy kóždy čas we duchu so modlicj a we wschj wobstaj-
nosći a zastupnej próstwie za wschěch wěrnych zwoštwacj. Modlmy pał so tež prawje pilnje za nje-
zbožownych zawjedzerjow a zawjedzenych, kiž su wěru do Boha a Khrystusa, bohacžlowjela, zhubili, zo byču
z czěmnoty pohanskich bludnosćow i wozbožacomu swětku spóznacza jenicž wěrnoho Bohu pschisšli. Wo-
sobnje pał chcemy tež w tym nam přědstajachm hnadnym času so pilnje a wobstajnje modlicj kaž w do-
mjach pobožnosćach tak pschi zjawnych Božich skužbach! Ženo pschez pilne modlitwy móžemy spóznacj,
kał khubji smy we duchu, kał wot wyschšej moč cyle wotwisujemy, kał wulla je wscha duchowna nje-
dospołnosć. W modlenju spóznajemy pschecj lěpje nješlónčnje dospołnosće Bože a štutki joho džiwow we
stworbje, kaž tež hiščeje wjetšje džiwj Božeje hnady, mudre a dobrocžiwe wobženja Božeje přědkwidžow-
nosće w stawiznach čłowjestwa a w podawlach naschoho samsnoho žiwjenja. W modlitwie začujemy tak
žiwje wěrnoscj, bóškosć a bohahódnoscj wschitlich jenotliwych wučbow nascheje swjateje katholickeje wěry,
wosobnosć Žezusowych zakonjow, luboznosć joho slubjenjow, strachnosć joho hroženjow, wozbožnjacu móc
wschěch wot njoho postajenych sydom srědlow spomoženja a hnady, stódnoscj joho njebjeskich nadžijow we
wschěch čerpienjach naschoho časa, a krasnosć pschichoda, kotryž je nam pschez smjercj a row wotewrit. Ženož
hčubšča polornoscj, nutrišča luboscj, dowěrnišča nadžija na toho, kotryž je nam i mudrosći, sprawnoscj,
swjatosćenju a wumóženju wot wótcu wschoho swětku a wobradjerja kóždoho dobroho dara daty, móža te
rjane płody naschoho modlenja byč. Kał wjele lěpje by z čłowjestwom stało, hdy byču wschitcy čło-
wjełowje so wěrjwe Khrystusej a tej wot njoho postajenej chrwi pschizamnyli, chrtej hačo pobložł a stoty
wěrnoscje, hačo swěrnju wobkhowarču a zalitarču wot Khrystusa jej dowěrjenoho poklada wěry pobožnje
czěscjili! Potom njebyču zahubjace wučby tak zjawnje we žiwjenju a wobkhowanju čłowjełow schłodžile.

Hačo druhe trěbne wuměnenje i dostacju wupisanoho jubilejšeho wotpuska žaba swjaty wótc wěrne
pschewobrocženjo zmyšlenja a polěpschenjo žiwjenja. Wón džě praji, zo směmy so jeno
tehdym z dowěrjenjom i stotej Božeje hnady bližicj, hdyž smy přjedy pschez sakrament poluty wot wschitkoho
hrěcha so wučžiscjili. Wschal tola kóžde berje rozwučžene katholicke schulste džěcjo wě, schtož nje-pschecjeljo
katholickeje wěry njejedža pał wjedžecj njechadja, zo wotpusk njeje woadajo winy naschich hrěchow a wěc-
neje schtrašy, ani žana hanibna dowolnosć za pschichodne hrěchi. Wotpusk je jeno spusčženjo časnych
schtrašow za nasche hrěchi. Samo so rozumi, zo móže so tajte spusčženjo halle tehdym stacj, hdyž je
pschez dostojne wužiwanje swjatoho sakramenta poluty wina hrěchow a wěcna schtrafa nam wodata. Hdyž
pał je i dostojnomu wužiwanju swjatoho sakramenta poluty wěrna pschenaturška želnosć, ponižne wuznawanje
hrěchow a dosćežinjenje po móžnosći nuznje trěbne, scjěhuje hižo z toho, zo je nje-spūsčžomne wuměnenje
wschoho wodawanja časnych schtrašow wěrne pschewobrocženjo zmyšlenja a polěpschenjo žiwjenja. Njemóžne
je, spodobanje najswjećjšeho pschez kaježkuli dobre štutki zasy dostacj, hdyž we hrěchu, wědomnym a
samowólnym spjecženju napschecjo Žezusowomu swjatemu zakonju zwoštwamj. Pscheważnu blaznu nadžiju
byčmy měli a so samych zjebali, hdy byčmy myslili, zo najsprawníšchi Bóh swoje sudženja přjedy abo
pozđjšcho na toho pschiucj njeba, kotryž schtrašowacu rulu Božu stajnje z nowa pschez swoje wobstawanje
w hrěchu abo pschez wróčenjo do toho samocho na so woča. Nic jeno japoschtotam ale wschitkim płacza
słowa bóššeho wumóžnika: „Jeli wascha sprawnoscj dospołnišča njebudže hač sprawnoscj farizejerjow a
pismawučzenych; jeli so wy nje-pschewobrocžicje a njebudžecje kaž te džěczi, njemóžecje nuts hič do nje-
bjesłoho kralestwa.“ Wěrna pokuta, woprabžite pschewobrocženjo zmyšlenja a polěpschenjo žiwjenja su wjele-
wopschijace słowa. Pohladnjenje na jedyn rozschěrjeny brach naschoho časa pokaze nam wullu wážnosć
tohole pschewobrocženja a polěpschenja; ja měnju, schtož lubowany wučjownik Žezusowy swjaty Jan po-
žadoscj mjaša mjenuje. Kał wobschěrne Injeistwo tohole požadanja je, wobswědčja nam mnohosć njeman-
džesłich porodow a njezbožownych mandžesłowow. Wjele ludži njepyta we swěrnym, swědomitym dopjel-
njenju winowatosćow swojoho powołanja kaž tyč pscheb Božim woltarjom na so wžatych pschisłuschnoscjow
napschecjo swojomu sobumandžesłomu a tym wot Bohu barjenym džěcjom swoje najwyschšche spokojenje,
swoju wjesokoscj a swoje zbožo, ale we hubjenych, wonkownych wěcach, we wobželenju na wschelachich

Handwritten note: Wěrnoscj a swěrnju

wjeselach, we pschezměrnym wopřytowanju łorcžmow, we wutrobu a ducha morjachm picju a hracju. Družy zašy pŕtaja swoju čješč a wjeseloscj we zwonkownej psche we bydlach, draščach a waschnju žiwjenja, kotrej jich wobstajeńjo a zamoženjo njedowola. Dawno su tajcy stowo japošćtoła zabhlí: „Pobožnosć z poměrnosćju je wulle dobhycjo.“ Wščitke pomjenowane wěcy pař su drohe, jara drohe. Šćtož sam nimaš a njezaslužiš, to pŕtáš sebi wobstarać pschez lochłomyšne a njerozomne poščowanjso, pschez nječješčjace wunuzowanjo pola pscheczelow a znatih, pschez wobščłobjenje dowěrjenoho cuzohu lubla abo z jenyh stowom pschez paduščstwo a jebanjso. Hischće družy padnu tař do swojich zmjshłniwych požadosečow, zo so ł zalləcza hódnomu hrěchej rubjeństwa a mordarstwa zamjesć badža. W swojim hrěžbnym zaslepjenju nje- džiwaja na to, zo krej morjenoho njewinowatoho bratra runja krewi Abelowej ł njebiesam woła. — Šdžy su nětko tajcy zmjshłniwi na pučju zľosečow njeopolutnje dlěšči čjas wostali a swoju swětnu čješč a powo- tanjo žhubili, potom póżnaja pschepožbze, kař hľuboko su padnyli. W swojim dospołnym wotwobroczenju wot Boha a wěry njemyšla něłotšiřłuli tutych hľuboko padnjonych na želnosćiwje wotwobroczenjo wot hľudnych pučow a na ponižne nosćenjo samozawinjeneje nječješčje; ale čřisnu so njedowěrjwje runja Žudaščej do hiščće hľubščohohubjeństwa. Pschez žakostne samomordarstwo postaja so sami psched sudny stol swojohohi stworiczerja, z łotrohohi ruli su hľadne dary swojohohi žiwjenja dostawali, kotrej su hač do poslenjohohi wolomilnjenja na źle waschnjo njewužitnje trjebali! — Šdžy by naša Žbóżniř dźens widžomnje bjez nami hľobžil a te hľubjeństwo tař wjele pschez zmjshłniwoscj nježbožownje padnjonych widžal, by wón kař něhdy na Žeruzalem šlyžy wutrobneje zrudoby a sobuželnosćje na tutych nježbožnych plakař a prajil: „D zo byščće a ł najmjeńščomu na thmle dnju spóżnali, šćto ł waschomu pokosej stži!“ — Džakujmy so joho widžownomu zastupnikkej na zemi, zo je nam tař mőcnje te wulle strachy požazal, kotrej wot Boha wotwobrocjene, zmjshłniwoščje podate žiwjenje na jenotliwych a na swójby psčinjese! Džakujmy so jomu wutrobneje, zo je nam swjaty čjas hľadny ł čřichomu pschepřytowanju našchohohi nutškownohohi, ł spóżnacju a zapřewanjso sebjje samohohi postajil! D zo z hrěščnohohi spanja, liwłoscje a nještarsocřiwosćje napschecjo wěrje a pőccjwosćje wububženi njebhychmy dlěje wjacj po žadosćach nižjeje, zmjshłniwoščje, za wužitwanjom stejaceje natury hľobžili, ale pschede wšchim so přecowali tohohi scjěhowač, kiž je prajil: „Šćtož čće za mnu hieč, zapřej so samohohi, wźmi swój škřiž na so a scjěhuj mje!“ Te za předšćejach hľadny čjas poručjene štuki sebjjezapřecja čćemy we dźecjacej poslušnosćje našćeje mudreje a lubosćiwjeje macjerje chrkwje, we stajnym wopominanju bolosćow, wopora a trabanja tohohi, kotrhj je naš pschez swoju drohu krej z wotrocščtoho pschača hrěchow droho wulupil, a w tym wotpohladanju zwólwiwje na so wzacj, zo bhychmy z tym našće maře, jeno pschez wumožacu smjercj Křhřystusa pľacjace žarunanjo za čřasne šćtrařy hrěchow wotložili.

Šwjaty wőtce poručja nam stőcnje hiščće prawje naležnje dokonjenje dobrých skutkow hařo wěrne pľody pokuty. Pőbla hordosćje žiwjenja a požadoseče mjasa je požadoseč woczow šćeczi hľowny lužol njesměrnje wjele hrěchow. Wot njeměrneje lubosćje ł čřasnym lublam praji wulli japošćtoř žjawnje: „Korjeň wšchohohi zľohohi je nahramnosć. Kiž čćedža bohaczi bhycj, panu do špřytowanja a lecženjew djabola a wjele njewužitnych a šćłódných požadosečow.“ Wulla mnohosć w našchim čřasuhi cyřkej wobčejewowachy čřesnosćow wulhadža z tohohi lužola. Njenashtna nahramnosć wutorhny japošćtořłskomu stolkej wjetšči dźel joho swětnohohi wobšedjenjeństwa, kiž je za swobodosć najwšščšchohohi cyřkwinsłohohi žastojnišćta tař nuzne a wazne. Njenashtna nahramnosć pŕta w něłotrych krajach cyřkwi pschistušćne, z wjetšćha z milosćiwých darow a žawostajenjow nastate zamoženjo rubicj. Bjez pschednacja mőže so prajicj: zo žabny wustaw, žane towaršćtowo na chřym swěcje njeje, kiž by w posľednim lěšćtořku hač do dźensnišćchohohi dnja tař ze zamjshłom ze wšćěmi mőžnyhmi sřědkami mocy a lesćje wurubjene bhćo, kař kařhłolka cyřkej. Hačžrunje je so te wotpohladanjo, cyřkej hľudu scjiničej, we wjele krajach chľe radžiřo, wosta tola druhe wotpohladanjo: cyřkwinu mőc na wutroby žlamacj, njebdopjelnjene. Pšči wšćej zwonkownej hľubobyje je wona tola nutškownje wjele wjacj bohata, dokeř duch ł woporam zwólwiwoščje lubosćje we wjerchuhi a stawach bhđli. Šdžyli hľos za pomocu ł wőtcowšćtomu wuchuhi a wőtcowšćkej wutrobje wšščšchohohi wjerchuhi našćeje swjateje cyřkwoje dőndžje, wotewri wón pšći wšćěch swojich samjnych wuzłoscjach swoju milosćiwuhi ruku a wobdari bohacje a wjesele hľubých a nuzćjerpjacych. Joho krasny pschilład scjěhuhja joho swěrne dźeczi we wšćěch krajach, a smila so nad swojimih hľubymih bratrami a šotrami a twarja za nich cyřkwje, šćhule a wščelale dobrosćiwje wustaw. Šotřiř pař su samowőlnu hľubobu sebi wuzwolili, psčinjesu na druhe a rješćšće waschnjo swoje wopory. Te stare cyřkwinske rjadby a nomišće nabožne žienocjenjeństwa su na bitwisćějach na Křimje, w Italskej, w Šćleswigšćkej rycjeršćke štutki milosćiwjeje samaritišćteje lubosćje wuwjedke. Samo Turkowje buchu ł spodžiwanjso a ł čješčowanju tajćeje duchowneje wulłoscje hñucži. Šotřiř buchu w polńocnych krajach z hanjenjom a wšmješćenjohohi powitani, buchu požbžiřšohi z njetajenymih dopolazmamih čješčje a dža- łownosćje domoj puščćeni, dokeř bhć łőžbh z woczomaj spóżnal jich čřiche, znješćiwje, Bohuhi a čćerpjacyh čřłowjelam wščitko woprowace žiwjenje a štłłowanjo.

D swjata mőc zwólwiwje a wjesele so woprowaceje lubosćje! Ty jeno zamőžěš žwjazki nježbőžnych wopacjnych sudženjow roztorhač! Nic ze swětnym woheńjom a mjecřom mőže a smě křalesćtowo wulłohohi wjerchuhi męra na zemi rozpschecjerane bhycj. Njebieski woheń swjateje lubosćje ł Bohuhi a čřłowjelam ma wjele dale bosahacu mőc, dokeř wón žahřěje a žahori wutrobu. D zo by tőnlje swjaty woheń ženje we naš njewuhasnyř; zo tola njeby ženje žymny mowuhi pjenjež naša pschibóh bhć a našće wutroby nježatwjerbžil! Džakownje čćemy wot swjatohohi wőtca nam darjenu pschiležnosć wužitwacj a w blizlim hōdownyh męřacu hľubym jałmožnu po našćich mocach dawacj. Ač kař wjele sprawných čćerpj pschez hřorosćje, pobrachowanjo dźeka a zaslužbh, wjetšće potřebj za žymu, drohotu nuznohohi žeziwjenja husto njewinowacje hōřku nuzu! Tořobla čćemy do zrudoby a žalosćje jich pschez wjele starosćow napjelnjonych wutrobom swětko

nascheje wěry a nascheje luboscje pschez slutki czelneje a duchowneje miłoscje swęcizny dacz, zo bychy tež wont na swjatyh hodownym swjedzenju wjele wuznawali: Zjewita je so nam hnada a schjedriwość nascho wočłowjeczneho Wumojnika, kiž je bohatych wuczil dobre czinicy a so z dobrymi slutkami wobohacizy, rady dawacz a sobudžylicy, a sebi polkady hromadizy hako dobry podlož za pschobnosć, zo bychy wěrne žiwjenje dospeli. Nas pak spobziwnje zwjesela stowa njebjescho Zbóžnika: „Zbóžni czi miłoscizni, dokelž budza miłosć dostac. Stkčžena, stčasena a pschepjeljena mēra budže do wascho klina data; dokelž z tej samej mēru, z kotrejž wy mēricze, budže wam zasy mērene.“

Czas k dostacju wotpuska je cetyl hodowny mēfac, tak zo dokonjenje pschiperucženyh slutkow hižo 1. mēfaca so zapoczne, dale poslebnjoho dnja tohole mēfaca pak so wotstoczizy njesmē.

Schož te w tutym czasu dopjeljomne wumēnjenja nastupa, pod kotrymž mōže jubilejski wotpušt jeniczy dostaty bycz, su to za pschitonne jubileum zasy placzace wumēnjenja japoschtolscho lista wot 20. novembra 1846, mēnujcy tele schtyri:

1. Jedynkroczne dostacjo sakramentow pokuty a woltarja.
2. Jedynkroczne wopytanjō dweju cyrkwjow abo kšapalow byhlenjscho mēsta abo wosady, abo dwajkroczne wurjadne wopytanjō jeneje a teje sameje cyrkwje abo kšapaly byhlenjscho mēsta abo farskeje wosady a blēšče pobožne modlenjo tam na mēnjenje swjatoho wōtca.

Wurjadne wopytanjō rēka tu te, kotrejž hižo samo na sebi pschilazane njeje, kaž n. psch. k styschenju Božej mšch na njebjelskich a swjatyh dnach.

Na mēnjenje swjatoho wōtca a po joho myšli pak so modlitwy, hdyž prošmy za roscenje a pschiberanjō katholickeje cyrkwje, za zalitanjo japoschtolscho stola napschecjo nadpadnikam a pschescžeharjam, za zjenocženjo wschēch we wěrje bjeze wschoho rozschčepjenja a prócja, za wobkhowanjō mēra a jednoty bjez kschescžanski wječami, za rozswēltenjo a posylnjenje wschēch duchownych a swētnych wyschnoscjow a za wobroczenjo njewērnych a hrēschnikow.

Porucžene, nic pak pschilazane su scžehowace modlitwy: japoschtolske wěrhwuznacjo, modlitwa za powšchitkowne naležnosće kschescžanski, sydom wōtčenaschow a jandželskich powitanjow, litanija wot skōdloho mjena Žejusowoho, wot najswjecizschoho sakramenta woltarja abo wot wschitlich Swjatyh z pschisluščachymi modlitwami.

3. Třikroczne posčzenjo na srjedu, pjatk a sobotu jenocho a toho samoho tydjenja, k cjomuž sluscha nic jenož zbjčzenjo wot mjasnych jēdžow, ale tež te jenož jedyn krocž dowolene naschzenjo.

Dokelž pak su w tydzenju wot 17.—24. decembra tři pschilazane pōstne dny suchich dnow, scžehuje z toho, zo dyrbja te k dostacju wotpuska porucžene tři pōstne dny w jnym tšjoch druhich tydzenjow decembra wotbjčžane bycz.

4. Zajmožna za kšubych, kajkuž kōždomu dobra wutroba nutš dawa.

We wschēch katholicich cyrkwjach a kšapalach dyrbi tohodla jenu njebjelu mēfaca zjawny cyrkwiniski wopor po postajenju duchowneho wotbjčžanah bycz, zo bychy czi, kiž chedza swoje dary duchownomu k rozdželenju na wopravdže potrebnych a dostojnych swojeje farskeje wosady dowēricz, k tomu pschibodnu pschiležnosć mēli. W januaru woczakuje so ze strony tachantscho konsistorija powjescz wot duchownych wo wunoschku wopora a waschnju joho naložowanja za kšubych.

Zjawnje pak ma so pschispomnicz, zo je jenož wopravdžite wotedacjo zajmožny wumēnjenje k dostacju wotpuska, nic pak wobdželenjo na cyrkwiniskim woporje, pschi kotrymž mōže so kōždy wobdželicz abo njewobdželicz.

Dewak je spowjednikam wysche dowolnoscjow pschez bamžowy list wot 20. novembra 1846 we nastupanju schtyri spomnjenych wumēnjenjow tola jenož we swjatej spowjedzi tuto dwoje dopuschčene, najprjedy: bjčžizy, kotrejž hišcže njesju k swjatomu wopravjenju byle, wot toho samoho wotwjazacz, bjez nakladowanja druhoho dobroho slutka za to; a potom: tajlim, kiž pschez kšorojcz abo druge zabjčwli wotbjčžowani, te w druhim, tšcžim a schtwōrthym wumēnjenju spomnjene dobre slutki abo jedyn a drugi z nich dokonjecz, te same z druhimi dobrými slutkami pschemēnicz abo je na drugi blizki čas wotstoczizy.

Mjech dha z pomocu Najwyschschcho tōn wozjewjeny hnadny čas wěrne pschewobroczenjo zmyšlenja a polēpschenjo žiwjenja bjez nami spēchuje, wērnych k pobožnej horlivosczi w modlenju, k zwuczowanju sebjezaprēwanja a k bohospodobnym slutkam miłoscje z nowa zahori, a tak zbōžny pokoj nam dobudže, kotryž mōže nam wjedzenjo wo wobsedzenju bjčžizniwa Božoho a zjenocženja z Bohom jeniczy dacz!

W Budyšwinje, na tachantstwje,
džen swjatoho biskopa a wuznawarja Mērcžina Tourskoho.

Ludwik Forwerk,

z Božeje miłosće a japoschtolskoho stola hnady biskop z Leontopolis, japoschtolski vikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyschinje,
postrowja a zohnuje we tym Knjezu jomu poručenyj wěriwcy,

*Macica
serbska.*

Wjelelubowani we Khrystusu!

Čežke, strašne lěto leži zadny nas. Za njecham rany wobnowić a tohodla so zděrzy, na wschitku žalosć a na wschitku hubjenstwo spominac, kiž je njezbožna bratrowska wójna we zańdženym lěće na němske kraje pschinjeła. Što je nas zděrzalo, a što je našu wutrobu woložowało we zrudobje tamnych dnjow? Pšchede wschěm nutrna wěra do božeje přědwidžownosće, kotraž ma pschi wschěm, štož čini a dopušćeja, swoje, krótkomu čłowječommu rozomej drje husto njerušlědžite, tola kóždy čas mudre wotpohladanja; kotraž tež ze zloho, štož čłowjekowje činja, pschez swoju wschohomóć dobre sežehowac da. Tež je nas zwjeselilo jednomyšlně dostojne zadženje našchoho ludu. Kaž su naši synojo na bitwischězach křoble wojowali, kaž je cny lud na rjad a zakon dźerzał, čežke brjemjo měrnje nješt, wulke wopory zwólniwje dawal, wosobnje pak swojej pschinarodženej kralowskej swójbje swěrnje pschuwisowal, to su druhdže wschudžom po zastužbje pschipožnali. We sakskich stawiznach budžetaj so dnaj 26. oktobra a 3. novembra pschecy rjenje swěćić, tamnaj wulcy zwjeselacaj dnaj, na kotrymajž je naš čěsečeny kral ze swojej swójbje, nowe zbožo a zohnowanjo nam wěšćejo, do wótenoho kraja a hlownoho města so wróćil. Nutrnišcu čěseč, džakownosć a lubosć, hač je tehdom naš čěcy pruhowany wóte wot swojich dźěci dóstal, njemóžemy sebi myslić. Tajke dny zawěrnjo rjenje swědsenjo dawaja wot čěsečownosće našchoho ludu, kiž pschi wschěj čěskosć čaja, pschi wschěm njehódnym zadženjenju někotrych, we njekhablacy swěry wobsta, a žane wofomiknjenje njezabu, što na swojej pschinarodženej kralowskej swójbje wobsedži. — Ze štódelej wjeselosću pak je kóždy pschecel čłowjekow tež wobfědžbowal, kaž je zloho ducha njepschězjednosće, kiž hluboke rany čěpje, wschudžom dobry jandžel samaritanskeje lubosće pschewodzał, zo by wot tamnoho bite rany zahojil. — Čěmny, njewěsty le i pschichod psched nami. Tohodla dyrbinny so słowa psalmisty dźeržeć: „Adjutorium nostrum in nomine Domini“, to rěka: „Našha pomoc je we mjenje toho Knjeza.“ Haj, lubowani we Khrystusu, chcemy pschede wschěm swoju dowěru na toho Knjeza stajić! Kiž je hač dotal hnadnje wupomhał, budže tež dale pomhać. Sewal chcemy po hordym pschikladže našchoho kralowskoho Knjeza wschitko po swojich mocach swěrnje podpjerac, štož k čěseči a k zbožu našchoho sakschoho a dalschoho němskoho wótenoho kraja služi.

Wot tutoho krótkoho pohladnjenja na naše wobstejenja wobrocju so k tomu, štož mi wosobnje naleži. Sakske katholicke wofady čhu napominac, zo bych pschikhadžacy polutny a póstny čas mudrje wužiwali. — K tym wot našeje swjateje cyrkwy wosobnje poručenyj dobrym skutkam sluscheja, kaž je znate, modlenjo, poseženjo a jałmožnudawanjo! Te poslednje nastupajo mam džakownje pschipožnac, zo su katholicke Sakskeje swoju dobročiwosć kaž napschecjo k hordym a mizu čěrpjacym, tak za cyrkwinke wotpohladanja tež we zańdženym lěće pschi wschěm čěskim časnu na wschelake waschnjo rjenje wopokazali.

Hdyž sym na tym, waschu dobročiwosć za cyrkwinke wotpohladanja z nowa naproschowac, naleži mi tež, te pohuwanja k tajkej dobročiwosći wobschěrnischo wuklasc.

Dobročiwosć za cyrkwinke wotpohladanja žada wot nas najprjedy naša swjata katholicka wěra. Duch dźěci tutoho swěta je duch wuzběhowanja sebje samoho, nahramowanja a wužiwanja. Tón wučownik, kotrohož tón Knjez lubowasche, wupraji to zjawuje z tymi słowami: „Wschitko, štož je na swěće, je požadosć mjasja, požadosć woczow, hordosć žiwjenja, štož njeje z Wótea, ale ze swěta.“ (1. Jana 2, 15.) Duch kšefecjanstwa pak je duch ponižnosće, wotrjekowanja a zwólniwosće k woporam. Wschal je tež jednorodzeny Syn Boži sam so wotrjekal teje hordosće, kotruž wot spocjatka pola Wótea mějesche, a schaltnosć wotrocžla na so wzał. Wot žlobja we Bethlehemje hač k křižu na Golgatha bě cny žiwjenje Bohacžkownje žiwjenje wonkowneje nízkosće

a křudoby, stajny rjad wschitkich mójnych tradanjow a woporow. Najwjetschi a najhordžischi wopor pak pschinjese wón na zdónku křichija. Tam pada wón swoje žiwjenje, zo by swoju cyrkej swjećit a čyściti we křećenicy wody pschez słowo žiwjenja, a ju krasnu postajit, bjez zranjenja, bjez zmoršlow, zo by swjata a njewoblačowana byla (Ephes. 5, 26). A hlej! duch zwólniwosće k woporam, wot bóžskoho wučerja pschez joho cyle žiwjenje na zemi a skónčnje pschez krawny wopor na křichiju tak mócnje zjewjeny, je živy we joho cyrkwi. Polni tohole ducha wopuščežichu japoschtolojo wschitko, džěchu do cyloho swěta, zjewjachu sczenjo wschitkim ludam, wjeselachu so, hdyž běchu křystusowoho mjena dla hidženi, hanjeni a pschescžehani, a podachu swoje žiwjenje zwólniwje za křystusa. Wot poruneje zwólniwosće k woporam napjelnjene widžimy njepšehladne syly martrarjow a wuznawarjow we přenich křescžanskich lětstotkach. Schědžiwcy, mužojo a žony, mlodžencujo a knježny, haj same džězi pschecžerpja z rycžerstim zapěwanjom smjercze wschě martry křystusa dla. Polni toho samoho ducha woporow podawaja so wot přenich křescžanskich časow hač do našchich dnjow stawni missionarajo do wotležanych krajow a dželow swěta, zo bychu tych rozswětleli, kiž we čžemnosći a scženje smjercze sedža. — Živi swědojo we cyrkwi bydlačoho ducha woporow su tež cyrkwiniske rjady a nowonastate nabožne zjednosćenja. Dolež z wotrjeknjenjom toho, sčtož je hewak čžłowjekam lube a drohe, podadža so k službje božej a husto jara wobčeznej službje čžerpjacnych. — Mječace swědženja toho samoho ducha woporow su pak tež te krasne cyrkwoje ze starych časow. Zich sylne murje, jich wysoke stolpy, wobłuki a tórmy wozjewjeja wótsje a zrozumliwje, sčto wěriwy a swojeje wěry wjesolny čas dokonječ žamoži. Ženo pschez wulke wopory wjele zjednosćenych běchu tajke hobrowske skutki k čžesci božej móžne. — Želi pak cnyly duch křescžanstwa duch naježisčisčesje, najnadobnisčesje zwólniwosće k woporam, njesměny tež my swoju wutrobu zanknyč, hdyž so wot woporow za cyrkwiniske wotpošladanja rycži. My směny to čžim mjenuje, hdyž so wot nas došlo tak wulke a tak čžeske wopory nježadaja, kaž japoschtolojo, martrarjo a wuznawarjo za wěru pschinjeschu. A darniwosći za cyrkwiniske wotpošladanja wubudžeja nas tež słowa a napominanja našchoho bóžskoho wumojnika. Z mudrym zamyslom wón nas spěwacž wučži: „Wótsje našch, kiž ty sy w njebjesach! Swjatosčzene budž tvoje mjeno. Pschindž k nam tvoje kralestwo! Tvoja wola so stač, kaž na njebju, tak tež na zemi!“ (Matej. 6, 9. 10.) Našch pacžer pak by jeno wonkowny a tajacy skutk našchoho hortu by a njeby z wutroby we Bohu so stal, njeby-li we našchim žiwjenju a skutkowanju plód pschinjesč. We tym křutym, wěstym přědčwacžu dyrbi nas tónsamón pošlynič, zo pschez skutki a wopory sobuskutkujemy, a tak našče próstwy a zdychowanja pschecy rjenischo so dopelnja. Prawe swjatosčzenjo božoho mjena móžemy spěchowacž, hdyž k natwarjenju katholickeho domu božoho pschinosčujemy. Tajki dom je najprjedy dom modlitwow, we kotrymž te horde skutki najswjećisčesje Trojicy so křwala a čžescža, za dóstate huady a dobroty so džakuje, za nowe dary we ponižnosći so prošy, rano boža milosč a wječor joho swěra so žiewi. W tajkich božich domach je swjate město založene, z kotrohož so ta njepšcheměnita, swjata, katholicka a japoschtoliska wěra wopowjeduje. We tajkich božich domach je dale tón woporny woltač. Na tutym swjeći so wschěduje znowa njekrasne wobnowjenje krawnoho wopora na křichiju. A tak so dopjelni profetiske słowo: „Wot skónca sšhadženja hač do joho zalkhowanja budže moje mjeno krasne bjez ludami; na wschěch městach budže mojomu mjenu woprowane a čžisty wopor pschinjeseny.“ (Mal. 1, 10. 11.) Tajki dom boži je pak tež město huadow. Wo tumsamym žórli so njepšestajnje huadyposny kužot swjatych sakramentow, z kotrohož čži morwi we duchu nowe pschenaturiske žiwjenje we křystusu a čži we duchu živi woschewjenje, pošlynjenje a nadobhwanjo žiwjenja we huadže božej čžerpaju. Tajki dom boži je skónčnje tež bydlo bože bjez čžłowjekami. Swěrnym swojomu slubjenju: „Ja sym pschi wami kóždy džěč hač do skónca swěta“ (Mat. 28, 20) je křystus we najswjećisčim sakramencze woltarja we widžownej sčtaltnosći wěrnje a wopravdže ze swojim byčžom pschitomny a z darami swojich bóžskich huadow nam pschecželnje blizko. Pschinosčejmy rady a zwólniwje twarne kamjenje k tajkim bydlam božim bjez čžłowjekami! Hdyž pak tež jenož k nutškownomu abo wonkownomu wudebjenju božoho domu, k swjatocžnomu wotdžerženju božich službow pschinosčujemy, pomhamy z tym sobuswjećič bjež mjeno. Dolež z tym mnohosčimny lubosč k božomu domu, k božim službam a tak tež lubosč k wótskej swěta, wot kotrohož kóždy dobry a dospolny dar pschindže. Hdyž wotpošladanja missionskich towarstwow podpjeramy, pomhamy k tomu, zo so křystusowe kralestwo na zemi dale bóle wupisčestrěwa, a boža wola so dopjelnja, kotraž čče, zo bychu wschitcy čžłowjekajo zbóžni byli a k spóznacžu wěrnosče pschischli. (1. Tim. 2, 4.) Bóžski zbóžnik je swjatocžnje slubił, zo najmjenschi dar lubosče, napojenjo lacžnoho, njezaplacženy njewostanje. (Mat. 10, 42.) Čžim bóle budže wón

tych žohnowacž, kotřiž so swěru staraja, zo žadanjo za božim słowom a dóstacjom swjatyh sakramentow njedopjelujene njewostanje. Běda pak tym, kotřiž poklady hromadžeja, kiž zezawosć a molezejeru a padušci wuhřebaju a franu; poklady za njebjesa hromadžež pak zakomdža (Mat. 5, 19. 20). Běda tym, kotřiž cyrkwinstej nuzy swojich bratrow we wěrje měruje pschihladuja, kač cži sami dale bóle do liwkosće zapaduja a skóncuju drohi poklad wěry kaž staru njewožnu draštu wotežisnu, dokelž jim wučeba pobrachowasche a dokelž tohodla swoju wěru jenje prawje spózuacž, sej wazjeć a ju lubowacž njenawuknychu. Šcho wotmołwja tamni služownicy mamona na sudnym dnju tomu knjezej, hdyž budže k nim prajicž: „Zawěrnó wam praju: šchož seže jenomu tutych najnujšich njecžinili, to seže mi njecžinili“ (Mat. 25, 45). Smy-li wo wěrnosći a bójskosći nascheje swjateje katholicke wěry nutruje pschepokazani, njesměny žanoho wopora so bojecž, kiž k tomu na prawe waschnjo sobu skutkuje, zo tele pschepokazano we čłowječich wutrobach hlubše korjenje zapuščeja. Pschi kóždej božej mschi njech nas te „Sursum corda! Pozběhńče wutroby!“ pohonja, tež naschu wutrobu k njebjesam pozběhowacž a tu samu wot pschewulkeje lubosće časnych kublow a wjeselow wottorhnyč. Su džě tola tele prózne zachodne wěry Bohu žel! za tak wjele čłowjekow černje, kiž symjenju božoho słowa sšhadžež njedadža a ducha kšchesežanskeje zwělniwošće k woporam we korjenju podušča.

Nic jenož wěra, tež lubosć pohonja nas k dobrocžiwošći za cyrkwinste wotpohladanja. Smy-li naschej mudrej a lubosće polnej maczeri, tej katholickej cyrkwi swěru podacži, dyrbi jeje zbožo, nadobhwano a česć nam pschede wschěm wutrobnuje naležecž. Hako jeje dobre džěczi njesměny žadny wopor zanjehacž, kiž chce tu we Žězusu Khrystusu zjewjenu hnadu a wěrnosć za zhromadne kublo wschitkich sežinicž. — Nutrnu česć a lubosć dyrbinu tež wosobuje k naschomu swjatomu wóteč měč, tomu nadobnomu widžownomu wječkej katholickej cyrkwi. Žoho nimale jedynadwacžlětně knježerstwo je polne wschelakich česćnosćow a česćkich pruhowanjow. Ale pschi wschěch wichorach časa wopozaza so wón hako njepowalna skala a zakitat wěrnosće a prawa. Čim bóle so jomu čłowjesta pomoc wotežehnje, čim dowěrnischo pohladuje wón k njebjesam prajicž: „In te Domine speravi, non confundar in aeternum. Na tebje, knje'e, so dowěrich a do wěčnosće njebudu wohańbjem.“ Žonu, kiž jedny najstarschich swětnych trónow w Europje wobsežji, su wjetšinu cyrkwinstoho kraja rubili. A mamy so wopravdže bojecž, zo nieměrne, čěmne mocy zběžkatskoho ducha jomu tež posledni zbytk swětnoho knjeistwa wutorhnu. Prawje derje wěmy, zo tež potom, hdyž so tole stanje, joho wyschše duchownste pastyrstwo njepšcheměnite wostanje. Tola pak by wulcy k wobžarowanju bylo, hdy by k wufonjenju najwyschšcheje duchowneje mocy tak požadana haj nužna wonkowna njewotwisnosć do stracha stajena byla. Čim mócnischo njepšchecželojo japoschtolskoho stola so prócuja, swoje njekhmane žłótniwe wobžantujenja wuwjesč, čim nutrischo dyrbja swěrní katholiccy wschěch krajow na zemi horec zastupne próstwy k njebjju stacž, zo chcyl tón knjež, kotryž wětram a morju porucja, te hrožace njewjedro hnaduje wotwobrocžicž. Mała syla katholicch Saksteje nježamoža, pschi wjele nužnych potřebošćach za swoje cyrkwi, schule a dobrocžisne wustawy, z darami lubosće swjatomu wóteč dosahacu pomoc poslicžecž. Tola pak smy hižo wjacj kóž zhonili, zo we Sakstej zhromadžene dary swjatoho wótea zwjeselichu. Z nich spózna tón česćený wóte, zo katholicka cyrkej Saksteje njeje žymny, polmorwy star na čěle powšchitkowneje cyrkwi, ale zo so pschěz swoju horlunu lubosć hako živy wopokazuje.

K dobrocžiwošći za cyrkwinste wotpohladanja dyrbi nas dale lubosć k naschim wěrybratram zbudžowacž. We zawěšče wulkej cyrkwinstej nuzy namakaja so katholiccy, kiž daloko wotleženi wot cyrkwi husežischo bože služby wopytowacž a swjate sakramenty wužiwacž njemoža. Na jenej stronje pobrachuja jim wschitke spomožne pohnuwanja a žohnowanja porjadnych božich službow. Na druhej stronje su woni stoterym stracham a spytowanjam k wotpadej čim bóle wustajeni. Njepšchecželojo kšchesežanstwa a wscheje nabo:nosće hidža wosobuje katholicku cyrkej. Winy toho leža blizko. Njepšchestajuje ju napaduja, hanja, jej wschelake podtykaja, so na nju pschisłodžeja. Najprjedy wukladuja wopaki a zawjercza wučžby nascheje swjateje wěry, a potom wusměchuja tele swoje bludne wunamakanja a wumyšlenja. Kač lochcy stanje so pschi tym, zo cži we swojej wěrje dosč njerozwučženi a njewobkrucženi do liwkosće zapadnu, so zabłudža a wolowknu a na posledku wot wěrnosće cyle wotpadnu. K zadžewanju toho njesmě nam žadny wopor česćki byč. Nastupajo cyrkwinstu nužu pschi pobrachowanju cyrkwjow a schulow, su bližšchi, kotrymž pomhacž dyrbinu, žjawnje naschi wěrybratřja. Žow placzi słowo japoschtola: „Čžinny wschěm dobro, wosobuje pak wěrybratram.“ (Gal. 6, 10.) Žohodla njemóžu naležnje dosč porucžecž, zo bychu katholicke wosady Saksteje tež pschichodnje pschi woporach za Bonifacijowe towarštwó so prawje wobdžěleli. Te same je sebi wot

swojoho založenja w lécze 1849 pschez nadobnoho njeboh grofu Józefa ze Stolberg hacž dotal hi o wulke zaslužby wo rozpjerschenych katholicich we polnócnjej Němiskej dobyto.

Stónčnje pohnuwa k woporam za cyrkwiniske naležnosće tež lubosć k tym, kiž zwonka cyrkwoje su. Wschitcy sebi wutrobny pschejemy, zo bychy wschitcy zjednosćeni byli we wěrje bjez wschoho rozłocženja a próčja. Swětnje kralestwa powjetšceja so pschez wójnstu móce a dobywanju. Kralestwo Khrystusowe njesmě so z wohnjom a mjeczom rozpschestrěwacž. Swětnje brónje njemóža cžłowjecze wutrobny dobyć; to zamoža jenož njebjeste brónje swěta a lubosće. Tohodla dyrbymy swoje ledžby wopasacž z wěrnosću, z drastu sprawnosće, z nastawu wěry, z klobukom spomoženja a z mjeczom ducha, a so wobucž z hotowosću za sczenjo pokoja. Čžim zwólniwisču lubosć k woporam za našču wěru wopokazamy, čžim bóle spózuaja tež cži, kiž z nami we wěrje zjednosćeni njesu, zo we naščej swjatej wěrje spodžiwna, wutrobu zapšchijaca a wozbožaca móce leži. Tak pomhamy najšćepje k tomu, zo tamny zbojowny čas sferje pschindže, hdžež budže jedyn pastyr a jene stadlo.

Šdnyž sym pohnuwanja k dobročiwosći za cyrkwiniske naležnosće trochu wobšchěrnischo rozpokazat, čžu hiščeje wysche přjedy postajenych šóždolětnych cyrkwiniskich woporow za syonske missiionske towarstwo, za Bonifaciowe towarstwo a za swjatoho wótea, tón króč wurjadny wopor za wosebite wotpohladanjo z někotrymi słowami poručicž.

Šižon dolhi čas pschejesche sebi Šchěrachowska wosada, zo by jeje w lécze 1740 rjenje twarjena a derje ležana cyrkej wutwarjena byla. Dwaž tórmaj njemnych drje staj založenaj, ale hacž na džensnischi džej njedokonjanaj. Pschi pschetwarjenju cyrkwinoho krywa pokaza so we wschelakim nastupanju za pschihodne, zo by so z tymle trěbnym džělom tež wutwarjenjo tórmow zjenocžilo. Wozjewjenjo tutoho pschez fararja namaka pola wosadnych wjele pscheczelow. We krótkim čžasu bu wjele pjeněz slubjenych a zaplacjenych. Tež šhudži a najšhudšchi darichu wjelele swój pschinoschł. Napšhecžo tajkej zwólniwosći wosady džeržesche duchowne knjejsstwo za winowatosć, tónle k cžesći božej, k debjenstwu božoho domu, k psyche cyleje wokolnosće sluzacy skutk po móžnosći podpjeracž. Tola pak su pschecy hiščeje wulke wopory trěbne, dokelž cyrkej sama zamoženja nima. Psched někotrymi lětami hižo sym slubił, zo čžu so k podpjeranju tutoho šhwalobnoho přědkwacžja na katholicke wosady w Hornjej Łužicy wobrocžicž. Bjez tym je so twarjenjo wloni započžalo a dyrbi so lětsa mōcnje dale wjesć. Šdnyž z tutym swoje slubjenjo dopjelnam, prošču lube katholicke wosady w Hornjej Łužicy, zo čžyli swoju tak husto a rjenje wopokazanu zwólniwosć k woporam za cyrkwiniske wotpohladanjo tež pschi teje pschiležnosći zjewicž a sotrowskej wosadze z darami lubosće wupomhacž a tak tež zwjazk lubosće bjez sobu wobkručžicž. Š dospěcžu toho postajam, zo ma so we wschitkich katholicich cyrkwjach a šhapatach Hornjeje Łužicy po špodobanju fararjow pak druhi džej jutrow, pak přenju abo druhu njedželu po jutrach tutoho lěta njedželu přjedy wozjewjeny cyrkwiniski wopor wotdžeržecž a wunoschł toho w mēšacu meje tachantskomu konsistorijej pschipošlacž.

Za pschilhadžacy pōstny čas placža tež tón króč postajenja přjedawšchich lēt. Modlitwy a pobožnosće, kiž su w cyrkwjach zawjedžene, dyrbja njepšchemēnjene zwostacž. Mjasajēdže mamy so zdžeržecž jenož srjedu a pjatk, we suchich dnjach tež sobotu a we martrownym tydženju wot srjedu hacž do soboty. Wschē druhe dny pōstnoho čžasa je mjasajēdženjo dowolene pod tym dwojim wumēnjenjom, zo pschi tej samej jēdži ryby a mjasne jēdže njewužiwamy, kaž tež zo sebi po pschilazni něščo wot jēdže wotcžehnjemy, ščtož we tym wobšćej, zo so za džej z wurzacžom njedžele jenož jedyn króč nasčejimy.

Š wotstronjenju wschelakich wobcžejnosćow je katholicim sluzownym a dželacžerjam, kaž tež domjacym njekatholicich knježich a šwóžbow, kotrež tajkim jēšć dawaja, zjawnje dowolene, zo smēdža na wschitkich dnjach lēta mjasne jēdže wužiwacž z wurzacžom wulkocho pjatka. Tola tež za tych placži tamne dwoje spomnjene wumēnjenjo. Šhori a štabi maja so tež we nastupanju pōstneje kazuje po wukazanjach ščlarja zadžeržecž.

Šewak pak njech šóždy katholicke šchescžan spomina na wažnu pschisluschnosć, kotruž cyrkwiniska kaznja jonu napokoža, zo by swjataj sakramentaj pokuty a woltarja k najmjensšommu jedyn króč za lēto a to w jutrownym čžasu po hōdnym pschihotowanju z wěrnej pobožnosću dostal.

Šnada našchoho ščjeza Ščžusa Khrystusa budž z wami wschitkimi. Amen.

W Budyščinje, na tachantswoje,
na swjedženju stoła s. Pētra w Antiochii 1867.

Ludwik Forwerk.

Čžisćjal E. M. Ronse w Budyščinje.

BULLA „INEFFABILIS“

S. P. PII P. IX.

In linguam Soraborum Lusatiae Superioris

vertit

Michael Hornig,

presbyter dioecesis Budissinensis.

Davit Hornig.

BIBLIOTHECA

2. P. 9. 11. P. IX.

in hunc modum

Michael Hornig.

1791

Pius, Biskop,

služownik služownikow Božich, k wěčnemu wopomnjenju.

Njewuprajomny Bóh, kotrehož puče su smilnosć a wěrnosć, kotrehož wola je wšehomócnosć a kotrehož mudrosć wot kónca do kónca mócnje dosaha a wšitko mile rjaduje, hdyž wot wěčnosće přezrudny pad čłowjestwa, z Hadamoweho přestupjenja nastaty, předwidžeše a we potajnej radže wot spočatka přeni skutk swojeje dobroty přez wočłowjećenje Slowa na hišće potajnišim puču wudokonjeć wobzamkny, zo by čłowjek, přez lesć djabolskeje zlóse do winy zawjedženy, přećiwo jeho smilnemu wotmyslenju zahubjeny njebył a zo by tak, štož měješe padnyć w přnim Hadamje, w druhim čím zbožownišo pozběhnjene było: wuzwoli a postaji wot spočatka a před wšitkim časom swojemu jednorodzenemu Synej maćeř, z kotrejež by so w zbožownej polnosći časow wočłowječeny narodził, a wobja ju před wšemi stworjenjemi z tajkej lubosću, zo měješe na njej samej swoje najnutriše spodobanje. Teho dla wobdari ju daloko přede wšemi jandželskimi duchami a přede wšemi swjatymi z mnohosću wšech hnadow z poklada swojeho bójstwa wzatej tak spodziwnje, zo by Wona přecy wot wšeje nječistosće hrěcha cyle swobodna a cyła krasna a dokonjana z tajkej njewinowatosću a swjatosću so wuznamjenjala, kotraž so po Bohu wjetša nikak myslić njeda a kotruž nimo Boha nihtó woprijeć njezamože. A woprawdže so słušeše, zo by z blyšcom najdospolnišeje swjatosće přecy debjena so swěčila a wot winy přenjeho hrěcha cyle njedótknjena najdospolniše nad starym hadom dobyće dōpěla tak čescowna maćeř, kotrež Bóh Wóte swojeho jeničkeho Syna, kotrehož jako sebi runeho a ze swojeho byća spłodženeho kaž sebje sameho lubuje, tak podać cheyš, zo by we byću jedyn a tón samy Boha Wótca a Knježny Syn był, a kotruž Syn sam za bytnu maćeř sebi wuzwoli a z kotrejež měješe po woli a skutkowanju Ducha swjateho podjaty by tón, z kotrehož Duch swjaty sam wukhadža.

Tule počatnu njewinowatosć nadobneje Knježny, ze spodziwnej swjatosću a wysokej dostojnosću maćeře Božeje zjednočenu, je katholska cyrkej, kotraž je jako wot Ducha swjateho stajnje rozwučowana stolp a twjerdzizna prawdy, kaž wot Boha dostatu a w pokladze njebjeskeho zjewjenja woprijatu wučbu wobkhowujo stajnje na wšelake wašnje a z blyšćacymi skutkami přecy bóle wukładować, předstajeć a zakitować ženje njeprěstała. Přetož tule wučbu, wot najstaršich časow knježacu, we wutrobje wěriwych hluboko zakorjenjenu a ze staranjom a horliwosću duchownych předstejićerjow po wšim katholskim swěće spodziwnje rozšěrjenu, je cyrkej sama najjasnišo woznamjenila, hdyž so njekomdžeše, podjeće swjateje Knježny zjawnej pobožnosći a čescowanju wěriwych poručować. Z tymle blyšćiwym skutkom je wona podjeće s. Knježny jako wosebite, spodziwne a wot počatka druhich čłowjekow cyle rozdžělne a dospolnje swjate, k čescowanju wustajila, dokelž cyrkej jenož swjedenje swjatych postaja. Teho dla tež wona tamne slowa, z kotrymiž swjate pisma wo njestworjenej mudrosći ryča a jeje wěny počatk wozjewjeja, kaž w cyrkwinskih hodžinach tak w liturgii Božeje mše naložuje a na počatk tejele Knježny přenošuje, kotryž bu z tym samym wobzamknjenjom kaž wočłowjećenje Božeje mudrosće předpostajeny.

Hačrunje pak wšitko to, wot wěriwych wšudžom přijate, dopokazuje, z kajkej horliwosću romska cyrkej, maćeř a wučefka wšech cyrkwjow, sama wučbu wo njewoblakowanym podjeću Knježny wopriješe; zasluža tola blyšćace skutki tejele cyrkwe wosebite spominanje, hdyž je dostojnosć a nahladnosć tuteje cyrkwe, kaž so cyle

přisluša, jara wulka, dokelž je wona srjedzizna katholskeje prawdy a jednoty, w kotrejž jeničkej je nabožnistwo njezranjene zakhowane a z kotrejež wšě druge cyrkwe podawiznu wěry dostać dyrbja. Tale romska cyrkej njestaraše so po tajkim wo ničo bóle, jako wo to, zo by njewoblakowane podjeće Knježny, kaž jeho česćenje a wučenje najryčniwišo wuprajila, zakitala, spěchowała a hajila. To dopokazuje najzjawnišo a najdospołnišo telko znamjenitych skutkow romskich bamžow, našich předkhadnikow, kotrymž bu we wosobje japoštołskeho wjeřcha wot Knjeza Khrystusa na bójske wašnje najwyšša starosć a móc dowěrjena, jehnjata a wowcy pasć, bratrow posylnejć a cytu cyrkej wjesć a wobknjezić. Přetož naši předkhadnicy wažachu sej za wysoku česć, z japoštołskej nahladnosću swjedžen podjeća w romskej cyrkwi postajić, jón z wosebitymi duchownymi hodžinami a wosebitej Božej mšu, hdžež přédnosć wuwzaća wot přénjeho hrěcha najjasnišo so wupraja, powyšić a česćić, hižo wobstejace česćowanje wšelako spěchować a rozšěrćić, z džěla přez wudžělene wotpuski, z džěla přez dowolnosć, jednotliwym městam, krajnam a kralestwam datu, zo móža sebi Boharodzićečku pod pomjenowanjom „njewoblakowanego podjeća“ za zakitačka wuzwolić, z džěla přez wobtwjerdženje bratrstwow a towarstwow a k česći njewoblakowanego podjeća postajenych zjenoćenstwow, z džěla přez pokhwaljenja pobožnosći tych spožčene, kotřiž klóštry, špitale, wołtarje a cyrkwe pod mjenom njewoblakowanego podjeća založichu, abo z přisahu slubichu, njewoblakowane podjeće maćerje Božej zastupować. Wyše teho su woni z wulkej radosću postajili, zo by cyła cyrkej swjedžen podjeća z narodom runej swjatočnosću a z oktawu swječila, zo by tón samy wot wšitkich za přikazany swjaty džen dđeržany był a zo by bamžiska khapala w našej patriarchalneje liberianskej basilicy kóžde lěto so wotbywala. Žadajcy pak tule wučbu wo njewoblakowanym podjeću džěń wote dnja we wutrobje wěriwych bóle spěchować, a jich pobožnosć k česćenju a khwalenju bjez hrěcha podjateje Knježny zahorić, dowolichu z radosću a z najwjetšej podwolnosću, zo by so w lauretanskej litanii a we samej praefaciji Božej mše njewoblakowane podjeće Knježny wuprajało a tak prawidlo wěry hižo z předpóslanej modlitwu so založowało. My pak, do stopow tajkich prjedownikow stupajcy, smy nic jenož to, štož bu wot nich najpobožnišo a najmudřišo postajene, wobkrućili a přijeli, ale smy tež wopominajcy jednanje Sixta IV. wosebite officium wo njewoblakowanym podjeću ze swojej mocu wobtwjerdžili a wužiwanje teho sameho cyłej cyrkwi z radosćiweje wutrobu dowolili.

Dokelž pak to, štož swjatu službu nastupa, přez najwuzši zwjazk z jeje předmjetom zjenoćene je a krute ani wěste być njemóže, je-li wón sam khablacy a dwělny; dha su naši prjedownicy, romscy bamžowje, ze wšej starosću česćowanje podjeća rozšěrjujcy, tež jeho předmjet a wučbu wo tym wukładować a najnaležnišo začěpjo- wać so prócowali. Přetož jasnje a zjawnje su woni wučili, zo so swjedžen na podjeće Knježny počahuje, a su jako wopačne a wot cyrkwineho ducha wotkhadžace začisli měnjenje tych, kotřiž měnjachu a wobkrućachu, zo cyrkej nječesćuje podjeće samo ale swjatosćenje. Tež njeměnjachu měrnišo postupować přeciwo tym, kotřiž, zo bychu wučbu wo njewoblakowanym podjeću potorhnyli, wumysliwši rozdžěl mjez přěnim a druhim wokamikom podjeća, wobtwjerdžowachu, zo so drje podjeće swjeći, ale nic z pohladom na jeho přěni wokamik. Naši prjedownicy mějachu za swoju přislušnosć, runje tak swjedžen podjeća Knježny kaž podjeće w jeho přěnim woka- miku jako prawy předmjet počesćowanja ze wšej horliwosću hajić a zakitać. Z tuteho wukhadžaja tamne rozsudzace słowa, z kotrymiž Alexander VII., naš prjedownik, prawy zmysl cyrkwe wukładže prajo: „Zawěrnó stara je přez pobožnosć wěriwych křesćanow k najzbóžnišej Knježnje Mariji wozjewjowana wěra, zo je jejna duša w přěnim wokamiku jeje stworjenja a zjenoćenja z čělom, přez wosebitu přédnosć a miłosć Božu, z po- hľadom na zaslužby Jězusa Khrystusa, swjeho syna, Wumožnika čłowjeskeho splaha, wot woblakowanja přénjeho hrěcha čista zakhowana byla; a kotřiž su w tym zmysle swjedžen jeje podjeća swjatočnje swječili.“

A tež wo to starachu so naši prjedownicy, zo wučbu wo njewoblakowanym podjeću Maćerje Božej ze wšej rozhladnosću, horliwosću a prócu njezranjenu zakitać pytaču. Woni nic jenož nječěpjachu, zo by tale wučba někak wot někoho tupjena a hanjena byla, ale hišće dale pokročujcy ze zjawnymi wukładowanjami zasy a zasy wuprajichu, zo ma wučba, z kotrejž njewoblakowane podjeće Knježny wuznawamy, ze wšim prawom so džeržec za dospołnje přezjenu z cyrkwinskej swjatej službu, zo je stara, nimale powšitkowna a tajka, kajkuž je romska cyrkej wobkhować a zakitać sebi wotmyslila, kaž tež z cyła dostojna, zo by so w samej swjatej službje a we swjatočnych modlitwach wopominała. Ani z tym hišće spokojeni, zo by wučba wo njewoblakowanym podjeću Knježny njezranjena wostała, zakazowachu woni najkrućišo, měnjenje tejle wučbje napřečiwnje zjawnje abo pri- vatnje hajić, a chychu to same takprajo ze wšelakimi ranami porazyć. A zo bychu so tele wobnowjane a najzjawniše wuprajena bjezmóčne njezdałe, spožěchu jim tamne wobkrućenje, kotrež naš hižo spomnjeni prjedownik Alexander VII. z tymile słowami wopřija:

„Wopominajcy, zo swjata romska cyrkej swjedžen podjeća stajnje njewoblakowaneje Knježny Marije swjeći a hižo prjedy po zbóžnym, bohalubym a khwalobnym poručěnju, kotrež wot našeho prjedownika Sixta IV. wudže, wosebite a samsne officium za njón postaji; a přejicy, tule khwalobnu pobožnosć, kaž tež tele swjećenje

a čescenje, po tej samej dđeržane a w romskej cyrkwi wot jeho zawjedženja njezměnjene, po přikładze romskich bamžow, našich prjedownikow, spěchowac a tele wašnje pobožneho čescenja a khwalenja najzbóžnišeje Knježny, jako z předkhadžacej hnadu Ducha swjateho wot přenjeho hrěcha wobarnowaneje, zakitać; a žadajcy, w stadle Khrystusowym jednotu ducha we zwjazku pokoja přez wurunanje postorkow a zwadow a wotstronjenje pohorškow zakhowac: wobnowjamy z tutym na žadanja a próstwy mjenowanych biskopow z kapitlami jich cyrkwi, kaž tež krala Filipa a jeho krajow, postajenja a wobzamknjenja, wot romskich bamžow, našich prjedownikow, a wosebje wot Sixta IV., Pawoła V. a Hrjehorja XV. k wužitku teho měnjenja wudate, kotrež wobtwjerdźuje, zo je duša zbóžneje Knježny Marije při stworjenju a zjednočenju z ćělom z hnadu Ducha swjateho wobdarjena a před přenim hrěchom wobarnowana byla, kaž tež k wužitku swjećenja a čescenja, kotrež so podjeću knježniskeje Boharodźićerki po zmysle tamneho pobožneho měnjenja wopokazuje, a poručamy pod censurami a khostanjemi w tychle postajenjach woprijatymi, zo bychy tele postajenja a wobzamknjenja wobkedźbowane byle. A nad to wšitcy a jednotliwi, kotřiž mjenowane postajenja a wobzamknjenja tak wukładowac pokračuja, zo bychy spěchowanje, přez te same tamnemu měnjenju a swjedženju a na tym založenemu čescowanju dawane, zaničili, abo kotřiž bychy sebi zwažili tónle swjedžen abo tele čescowanje do prawowanja brać abo přećiwo temu samemu kažkuli posřednje abo njeposřednje pod kotrymžkuli zamołwjenjom, tež pod zamołwjenjom přeptywanja, hać móže so wo tym kónčnje dowusudzić, abo pod tym, zo so swjate pisma, swjeći wótcowje a cyrkwinscy wučerjo wujasnjeja a wukładuja, abo pod kajkimžkuli druhim zamołwjenjom abo při kajkejžkuli přiležnosći pisownje abo rtnje wuprajić, předowac, pojednac, prawowac, přećiwo tejele wučbje něšto postajejo abo wobtwjerdžejo abo dopokazma přećiwo nej přednošejo a bjez powróćenja je wostajejo, abo na kajkežkuli njewumysłomne wašnje přećiwo tejele wučbje postawajo; — wšitcy ćile maja wyše khostanjow a censurow w postajenjach Sixta IV. wobjatych, kotrymž po našej woli podćisnjeni wostanu a kotrymž jich z tutym z nowa podćisujemy, tež zhubić prawo předowanja, zjawneho přednošowanja, wučenja a wukładowanja pisma, kaž tež aktivnych a passivnych hłosow při kajkichžkuli wólbach, z tym samym skutkom bjeze wšeho dalšeho wotsudženja, kaž woni tež khostanju stajneje njepríhódnosće k předowanju, k zjawnemu přednošowanju, wučenju a wukładowanju pisma z tym samym skutkom bjeze wšeho dališeho wuprajenja podleža; wot kotrychž khostanjow móža jeničcy wot nas samych abo našich nastupnikow, romskich bamžow, woswobodźeni a wotwjazani być. Tež chcemy, zo bychy ći sami tež druhim khostanjom, kotrež bychy so jim wot nas a romskich bamžow, našich nastupnikow, napołožile, podležeć, kotrež z tutym na nich kładžemy, wobnowjejc horjeka spomnjene postajenja a wobzamknjenja Pawoła V. a Hrjehorja XV.

A knihi, w kotrychž mjenowane měnjenje, swjedžen abo jeho čescenje so wobdwěluje abo we nich přećiwo njemu na kajkežkuli horjeka spomnjene wašnje něšto so piše abo přednošuje, abo we kotrychž wuprajenja, předowanja, pojednanja a prawowanja přećiwo temu wobjate su, kaž tež spisy po horjeka spomnjenym wobzamknjenju Pawoła V. wudate a te, kiž bychy so pozdžišo kažkuli wudate, zakazujemy pod khostanjemi a censurami w zapisu zakazanych knihow wobjatymi, a chcemy a poručamy, zo bychy so z tym samym bjeze wšeho drugeho wusudženja za wusłownje zakazane wobhladowale.“

Wšitcy pak wjedža, z kajkej horliwosću bu tale wučba wo njewoblakowanym podjeću knježniskeje Boharodźićerki wot najnahladnišich rjadow, najslawnišich theologiskich wustawow a najwubjernišich wučerjow wědomnosće bójskich wěcow wučena, wobtwjerdžana a zakitowana. Wšitcy tež wjedža, kak jara duchowni předstejićerjo na cyrkwinskih zhromadźiznach jasnje a zjawnje wuznawać so starachu, zo Boharodźićerka Knježna Marija dla předwidžanych zaslužbow Khrystusa, Knjeza a Wumožnika, ženje njeje hrěchej podležala, ale zo je cyle zakhowana před počatnym hrěchom a teho dla na hišće nadobniše wašnje wumožena byla. K temu přistupuje hišće woprawdže přewažna a najwosobniša wobstejnosć, zo tež sama Tridentaska synoda, hdyž dogmatiske wusudženje wo přenim hrěchu wuda, z kotrymž po swědčenjach swjatych pismow, swjatych wótcow a znamjenitych konciliow wobzamkny a postaji, zo so wšitcy ludžo z přenim hrěchom woblakowani narodža: tola swjatočnje wupraji, zo njeje jejny wotmysl w tymle wobzamknjenju a w tejele powšitkownosći wusudženja zbóžnu a njewoblakowanu Knježnu Boharodźićerku Mariju sobu wobjimowac. Přetož z tymle wuprajenjom su Tridentscy wótcowje po tehdomnišich časach a poměrach dosć zjawnje poznamjenili, zo je najzbóžniša Knježna wot přenjeho hrěcha njedótknjena, a z tym jasnje pokazali, zo so ze swjatych pismow, z podawizny a z nahladnosće Wótcow cyle ničo wuwjesć njemóže, štož by so tajkeje přednosći s. Knježny někak napřećiwiło.

A woprawdže najwěsćiše pomniki čescowneje staroby kaž naranišeje tak nawječorneje cyrkwe mócnje swědča, zo tale wučba wo njewoblakowanym podjeću najzbóžnišeje Knježny, džen wote dnja z přewažnym pře-swědčenjom cyrkwe, z jejnym wučerstwom, staranjem, z jejnej wědomnosću a mudrosću tak slawnje rozwiwana, wuložowana, wobkrućana a pola wšěch ludow a narodow katholskeho swěta spodźiwnje rozšěrjena, w cyrkwi samej přecy jako wot prjedownikow dostata a ze znamjenjom wozjewjeneje poznamjenjena wučba so namaka.

Přetož cyrkej Khrystusowa, kedžbna wobkhowařka a zakitařka wěrnoscow w njej zapožonych, njeprēmēnja ženje ničo we nich, njewotebjera ničo a njepridawa ničo; ale ze wšej prócu swěrnje a mudrje ze starými pomnikami wobkhadžejo stara so wona to, štož je wěra wótcow rozsyła, tak wupilić a wudokonjeć, zo tamne stare wěrnosće njebjeskeje wučby jasnosť, swětlo a wěstosć dostanu, ale při tym swoju poľnosť, njezranjenosć a přenjotnosť wobkhowaju a jenož we swojim wašnju rostu, mjenujcy w tym samym wučěnju, w tym samym zrozymjenju a w tym samym wuznamje.

Wótcowje zawěrně a cyrkwinscy spisowarjo, powučeni z njebjeskimi wuprajenjemi, starachu so přede wšitkim, we knihach k wukładowanju pisma, k zakitanju wěrnoscow, k rozwučenju wěriwych wudžělanych, zo bychu přewysoku swjatosć a dostojnosť Knježny a jeje njeđotknjenosć wot wšeho hrěcha, jeje krasne dobyće nad najžadlawišim njeprěćelom čłowjestwa na wšelakore a spodziwne wašnje kaž na přemoh wopowjedzić a wukwalować. Teho dla wučachu wukładowajcy słowa, z kotrymiž Bóh srědky, k wobnowjenju čłowjestwa přihotowane, hnydom na spočatku swěta připowjedži a khroblosć zawjedneho hada porazy a nadžiju našeho splaha spodziwnje pozběže, prajo: „Njeprěćelstwo staju mjez tobu a žónskej, mjez twójim a jejnym symjenjom“: zo bu z tymle bójskim wuprajenjom jasnje a zjawnje předpowjedženy miłosćiwy Wumožnik čłowjestwa, jednorodženy Syn Boži Jězus Khrystus, a zo je sobu poznawjenjena jeho najbóžniša maćer Knježna Marija, a zo je tež njeprěćelstwo woběju přećiwo djabolej cyle jasnje wuprajene. Kaž po tajkim Khrystus, srjedzićer mjez Bohom a čłowjekami, přijawši čłowjesku přirodženosć, zapisk wotsudženja, kotryž bě přećiwo nam, zniči a jón jako dobyćer na křiž přibi, tak je tež najswjećiša Knježna z najwužšim a njerozwjaznym zwjazkom z Nim zjednocena, sobu z Nim a přez Njeho wěčne njeprěćelstwo přećiwo jědojtemu hadaj wjedžo a nad nim dospołnje dobywši jeho hłowu z njewoblakowanej nohu potepala.

Tole jeničke a wosebite dobyće Knježny, jeje wubjerna njewinowatosć, čistosć a swjatosć, jeje njewoblakowanosć wot wšeho hrěcha, kaž tež njewuprajnu poľnotu a wulkosć wšěch njebjeskich hnadow, póćiwosćow a přědnosćow wuhladowachu ču sami wótcowje pak w tamnej arše Noeowej, kotraž na Božu poručnosť twarjena z powšitkowneho potepjenja cyleho swěta cyla a njezranjena wuńdže; pak w tamnym rěbliku, kotryž Jakub wot zemje hač k njebju dosahować widžeše, po kotrehož štelkach jandželowje Boži horje a dele stupachu a na kotrehož wjeřsku Knjez sam wotpočowaše; pak we tamnym keřku, kotryž Mójzes na swjatym měsće přezcyłnje so palić, ale we sapatych płomjenjach nic jeno so njepóžrjeć a najmjeńšeje škody njewzać, ale tež luboznje so zelenić a rozkčěwać widžeše; pak tež we tamnej wot njeprěćela njeprědobytnej wěži, z kotrejež tysacy škitow a wšitke brónje sylnych wisaja; pak w tamnej zamknjenej zahrodže, kotraž ze žanymi nadpadami njeprěćela ani skóncowana ani wobškodžena być njemóže; pak w tamnym so blyšćacym měsće Božim, kotrehož zakłady su na swjatyh horach položene; dale w tamnej nadobnej swjatnicy Božej, kotraž w bójskim blyšću so swěćo poľna je Knjezoweje krasnosće; a tak tež we wjele druhich wobrazach, z kotrymiž bu po podawiznje wótcow nadobna dostojnosť Boharodžičeřki, jeje njewoblakowana njewinowatosć a jeje žanemu bracej njepodležaca swjatosć wosebice předznamjowana.

Zo bychu pak tule takprajo najwyššu bójskich hnadow, tu počatnu njewinowatosć Knježny, z kotrejež so Jězus narodži, wopisali, su ču sami wótcowje, wuprajenja profetow nałožujcy, tule nadobnu Knježnu přecy tak khwalili jako čisteho hoľbika, jako swjaty Jeruzalem, wysoki trón Boži, jako archu poswjećenja a dom, kotryž je sebi wěčna mudrosć natwarila, a jako tamnu kralownu, kotraž z radosću přepjelnjena a so zepjerajo na swojeho wuzwoleneho ze rta Najwyššeho wuńdže jako cyle dospołna, krasna a Bohu we wšim spodobna a ženje ze žanym woblakowanjom hrěcha zranjena. Hdyž pak čile wótcowje a cyrkwinscy spisowarjo při sebi pomyslichu, zo bu najbóžniša Knježna wot jandžela Gabriela, kiž jej najwyššu dostojnosť Macerje Božeje přizjewi, w mjenje a poručnosť Božej poľna hnady mjenowana, wučachu woni, zo so z tymle jeničkim a swjatočnym, hewak nihdže njeslyšanim postrowjenjom pokazuje, zo je Boharodžičeřka sydło wšěch bójskich hnadow, ze wšěmi darami bójskeho Ducha wudebjena, haj kaž njeskóněny poklad a njewučerpajomna hľubina tychle hnadnych darow, tak zo ženje zakleću njepodležawši a sobu ze synom na wěčne khwalbe džělbjerjaca zasłuži wot Hilžbjety, z Duchom Božim pohnutaje, tamne słowa slyšeć: Žohnowana sy ty mjez žónskimi, a žohnowany je plód Twójeho žiwota.

Teho dla je měnjenje tychle wótcow kaž zjawne tak přezjene, zo je khwalobna Knježna, kotrež je tón wulke wěcy činił, kiž je mócný, z tajkej mnohosću bójskich darow, z tajkej poľnotu hnadow a z tajkej njewinowatosću so blyšćila, zo bu z tutym njewuprajny džiw Boži, haj wšěch džiwow wjeřšk a Boha dostojna maćer, a zo bu k Bohu samemu, kaž daleko je stworjenju móžne, najbliže přistupiwi nad wšitke jandželske a čłowjeske khwalby powyšena. A dla zakitanja přenjotneje njewinowatosće a sprawnosće Boharodžičeřki přirunowachu ju nic jeno z Jěwu, hdyž bě hišće knježna, hišće njewinowata, hišće njezranjena a hišće z morjacymi nadpadami lesćiweho hada njezjebana, ale pozběhowachu ju ze spodziwnej wšelakosću słowow a myslu hišće

wyšě teje sameje. Jěwa mjenujcy hada njezbožownje posluhawši zhubi přěnjotnu njewinowatosć a bu jeho njewólnica; ale najzbóžniša Knježna stajnje přěnjotny dar rozmnožuju a hadej słyšenja njespožčuju powali ze sylnosću wot Boha dostatej jeho móc a knjejstwo.

Teho dla mjenuja njepřestawajcy Boharodźićekku pak liliju mjez černjemi, pak njedótknjenu, knježnisku, njezranjenu, njewoblakowanu, přecy žohnowanu a wšeho natyknjenja z hrěchom swobodnu, z kotrejež bu nowy Hadam wutworjenu, pak bjezporokowy, blyščacy najlubozniši paradiz njewinowatosće, njesmjertnosće a radosće, kotryž je Bóh sam nasadzał a přede wšěmi lečenjemi jědojtego hada zakhował, pak njetlajite drjewo, kotrež čerw hrěcha ženje njepřetoči, pak studnju ženje njezmućenu a z mocu Ducha swjateho zapječćenu, pak bójsku swjatnicu, pak poklad njesmjertnosće, pak jeničku a samu džowku nic smjerće ale žiwjenja, kološk nic hněwa ale milosće, kotryž stajnje so zelenjejo ze skaženého a zajědojčeneho korjenja přez wosebitu předwidźiwosć Božu přećiwo powšitkownje plaćacym zakonjam rozkčě. A jako by to, byrnje překrasne, tola njedosahace było, wuprajichu woni we wosebitych a wěstych słowach, zo hdyž so wo hrěchach jedna, žana ryč wo swjatej knježnje Mariji być njemóže, kotrež bu přebohata hnada wudžělena k wšostronskemu dobyću nad hrěchom; woni wuznawachu, zo bu najkhwabniša Knježna wobnowječka přěnjeju staršeju a žiwjenjedawarka potomnikow wot wěčnosće wuzwolena, wot Najwyššeho sebi přihtowana a wot Boha, hdyž k hadej rjekny: „Njepřecelstwo staju mjez tebe a žónsku,“ předpowjedžena, hdyž je zawěrnó jědojtu hlówu tehle hada rozteptała; woni wobtwjerdžuju teho dla, zo bě ta sama najzbóžniša Knježna z hnadu Božej wot wšitkeho hrěcha čista a wot wšeho woblakowanja čěla, duše a mysle swobodna, a zo stajnje z Bohom wobkhadžuju a we wěčnym zwjazku z nim zjednoćena, njeje ženje we čemnoće, ale přecy we swětle a teho dla dospólnje přisprawne bydło za Khrystusa była, nic přez přirodženu samotnosć čěla, ale přez přěnjotnu hnadu.

K temu přinđu krasne wuprajjenja, w kotrychž woni wo podjeću Knježny ryčicy wobtwjerdžowachu, zo je přiroda hnadže tlochowała a njemóžo dale pokročić dyrkotajo zastala; dokelž bě postajene, zo knježniska Boharodźićekka wot Hany přjedy podjata njebudže, hač by hnada swój plód njesła; přetož přislušeše so, zo by jako přěnjorodžena podjata była ta, z kotrejež měješe jednorodženy wšeho stworjenja podjaty być. Woni swědča, zo čělo Knježny, byrnje wot Hadama wukhadžejo, hrěch Hadamowy njepřipušći a zo je teho dla najzbóžniša Knježna bydło wot Boha sameho stworjene a wot Ducha swjateho sčinjene, woprawdže z purpura přihtowane, kotrež je nowy Beseleel ze zlotom wutkane wudebil; zo je a khwali so z prawom jako ta, kotraž jako Bože wosebite arcydžělo bu zakhowana před wohniwymi kłokami zleho, zo je cyle rjana wot přirody a wo žanym zranjenju njewjedžo jako blyščace zerjo w swojim njewoblakowanym podjeću do swěta zastupila. Přetož njeslušeše so, zo by tamne sudobjo wuzwolenja z powšitkownym skaženjom počěrpało, dokelž wot druhich čłowjekow daloko rozdžělna jenož přirodženosć nic pak winu z nimi džěleše; haj z cyła so přislušeše, zo by Jednorodženy, kaž w njebjesach Wótca ma, kotrehož Serafowje jako třikróć Swjateho khwala, tež maćer měl, kotrež ženje blyšč swjatosće njebrachowaše. A tale wučba zaja tak wuley ducha a mysl přjedownikow, zo bu pola nich wosebite a spodziwne prajenje knježace, po kotrymž Boharodźićekku často mjenowachu cyle njewoblakowanu a cyle njezranjenu, swjatu a wšeho hrěšneho zmazanja najzdalenišu, cyle čistu, njedótknjenu, takprajo přikład čistosće a njewinowatosće, krasnišu dyžli krasnosć, luboznišu dyžli luboznosć, swjećišu dyžli swjatosć, samu swjatu, na duši a čěle najčisćišu, kotraž je wšu njezranjenosć a knježniskosć přetrjehila a sama bydło wšitkich hnadow Ducha swjateho była, kotraž z wuwzaćom Boha sameho wyše wšitkich stejí a wot přirody krasniša, lubozniša, swjećiša je dyžli sami Cherubowje a Serafowje, kotruž khwalić ani čłowjeske ani jandželske jazyki njedosahaju. Kóždy wě, zo je tajke prajenje do pomnikow swjateje liturgije a do cyrkwinskih officioŭ samo wot sebje přešlo, čascišo w nich so wospjetuje a přezcytnje knježi, hdyž so tudy Boharodźićekka na pomoc woła a khwali jako jeničcy njezranjeni hołbik krasnosće, jako přecy kějaca róža, z cyła najčisćiša, stajnje njewoblakowana, stajnje zbóžna, jako ženje njezranjena njewinowatosć, jako druha Jěwa, kotraž je Emmanuela porodžila.

Njeje po tajkim džiwno, hdyž tule wučbu wo njewoblakowanym podjeću Boharodźićekki, po wusudženju wótcow we swjatym pismje wopřijatu a z tak mnohimi wažnymi swědčenjemi tych samych podawanu, z tak jasnými pomnikami čescowneje staroby wuprajenu a khwalenu a z najwyššim a najwažnišim rozsudženjom cyrkwe předstajanu a potwjerdženu, z tajkej pobožnosću, horliwosću a lubosću pastyrjo cyrkwe sami a wěrjace ludy bóle a bóle wuznawać so khwalachu, tak zo ničo slódše a dróžše njeznajachu, dyžli knježnisku bjez woblakowanja přěnjeho hrěcha podjatu Boharodźićekku z najhlubšej nutnosću wšudže swjećić, čescić, na pomoc wołać a khwalić. Teho dla su hižo wot starych časow předstejerjo cyrkwe, duchowni, nabožne rjady a sami khěžorowje a kralowje tónle japoštołski stoł najnutrišo prosyli, zo by njewoblakowane podjeće najswjećijeje Boharodźićekki jako wučba katholskeje wěry so wuprajiło. Tele próstwy buchu tež w našim času wospjetowane, a wosebje našemu předkhadnikej Hrjehorjej XVI. zbóžneho wopomnjenja a nam samym kaž wot biskopow tak wot swětskich duchownych, kaž wot nabožnych rjadow, tak wot wysokich wjerchow a wěriwych ludow podate.

My po tajkim z wosebitej radoscu našeje wutroby to wšitko derje wjedźicy a woprawdže rozważujcy, hdyž běchmy po potajnym zřadowanju Božeje předwidźiwosće byrnje njehódni na tónle nadobny stoł Pětrowy powyšeni wjedženje cyleje cyrkwy na so wzali, njemějachmy zawěrnjo ničo za wažnišu wěc, dyžli zo bychmy pobožnosći, česćownosći a lubosći k najswjěćejšej Boharodźićercy Knježnje Mariji, kotruž wot najprěnišeje młodosće mějachmy, wšitko to wukonjeli, štož mohła sej cyrkej hišće přeć, zo by česć najzbóžnišeje Knježny so rozmnožiła a jeje wosebnosće we čím poľnišim swětle so blyšćile. Chcyjo pak ze wšej rozwažu pokračować, postajichmy wosebitu kongregaciju z našich česćownych bratrow, kardinalow swjateje romskeje cyrkwy, z pobožnosću, mudrosću a swjatej wědomnosću wuznamjenjenych, a wuzwolichmy mužow ze swětskeho a rjadoweho duchownstwa, w bohosłownych wědomnosćach wudokonjanych, zo bychy wšitko to, štož njewoblakowane podjeće Knježny nastupuje, najdokładnišo rozpominali a swoje wusudženje nam přednesli. Hačrunje pak běše nam z dostatych próstwow wo skóněny rozsud ze strony njewoblakowaneho podjeća Knježny měnjenje wjetšeho džěla duchownych předstejćerjow hižo znate, smy tola džěń 2. februara 1849 z Gaety cirkular k wšitkim našim česćownym bratram, biskopam katolskeje cyrkwy pósłali, zo bychy po próstwje wo Božu pomoc nam pisownje pobožne zmyslenje swoich wěriwych wo njewoblakowanym podjeću Boharodźićerki wozjewili, kaž tež to, što wosebje cyrkwinsky pastyrjo sami wo tajkim wudajomnym wusudženju měnja a što sebi přeja, zo bychmy swój najwyšši wusud čím swjatoćnišo wuprajic móhli.

Zawěrnjo z njemałym spokojom buchmy napjelnjeni, hdyž wotmołwjenja tychle našich česćownych bratrow k nam dóndžechu. Přetož takprajo z njesměrnej wjesolósću a radosću wotmołwachu nam horliwje a wobtwjerdźichu swoju a swjateho duchownstwa a wěriwego luda wosebitu přikhlenosć a česćownosć k njewoblakowanemu podjeću Knježny, ale žadachu tež z nimale jednohłósnej próstwu wot nas, zo by njewoblakowane podjeće z našim najwyššim rozsudom kruće wusudžene było. Z nic mjeńšej radosću buchmy napjelnjeni, hdyž naši česćowni bratřa, kardinalowje spomnjeneje wosebiteje kongregacije a mjenowani wuradźowacy bohosłowcowje z tej samej horliwosću po starosćiwje dokonjanym přepytanju tónle wusud wo njewoblakowanym podjeću Boharodźićerki wot nas žadachu.

Na to do stopow našich woswětlenych přjedownikow stupajcy a po prawje a rjedže pokračować žadajcy wozjewichmy a dzeržachmy konsistorium, w kotrymž k česćownym našim bratram kardinalam swjateje romskeje cyrkwy ryčachmy; a slyšachmy tež jich z najwyššim spokojom našeho ducha wot nas žadać, zo bychmy dogmatiski wusud wo njewoblakowanym podjeću knježniskeje Boharodźićerki wudali.

Duž kruće na Boha so dowěrjacy, zo je so přibližił přihodny čas za wusudženje wo njewoblakowanym podjeću najswjěćejšej Maćerje Božeje Marije, kotrež swjate pismo, česćowna podawizna, wobstajna wěra cyrkwy, wosebita jednomyslnosć katolskich pastyrjow a wěriwych kaž tež znamjenite skutki a wobzamknjenja našich přjedownikow tak spodziwnje dopokazuja a wukładuja, smy po starosćiwym rozpominanju wšěch wobstejnoscow a po wobstajnym nutrnym modlenju k Bohu myslili, zo njesměmy dlěje so komdžić, ze svojim najwyššim wusudom njewoblakowane podjeće Knježny kruće postajic a rozsudzić a tak pobožnym přećam katolskeho swěta a swojej samsnej pobožnosći k najswjěćejšej Knježnje dosć činić a sobu we njej jeje Jednorodženeho Syna, Našeho Knjeza Jězusa Khrystusa bóle a bóle česćić, dokelž na syna překhadža, štožkuli česće a khały maćeri so wopokazuje.

Teho dla ženje njezabywajcy w pokorje a posće swoje samsne a zjawne modlitwy cyrkwy Bohu Wótcej přez jeho Syna woprować, zo by z mocu Ducha swjateho našeho ducha wodzić a posylnejc chcył, po wołanju wo pomoc cyleho njebjeskeho dwora, a po zdychowanjach k spokojićerjej Duchej swjatej a z jeho nadychnjenjom wusudžamy, wuprajamy a postajamy k česći najswjěćejšej a njerozdělnje Trojicy, ke khaľbje a debjenju knježniskeje Boharodźićerki, k powyšěnju katolskeje wěry a k přiběranju křesćanskeho nabožnistwa, z mocu našeho Knjeza Jězusa Khrystusa, swjateju japoštolow Pětra a Pawoła a swojej samsnej: „zo je wučba, kotraž wuznawa, zo bu najzbóžniša Knježna Marija w přěnim wokamknjenju swjateho podjeća z wosebitej hnadu a z wosebitym wuznamjenjenjom přez wšehomócnego Boha z pohladom na zaslužby Jězusa Khrystusa, Wumožnika čłowjeskeho splaha, wot wšeho woblakowanja přěnjeho hrěcha čista wobkhowana, wot Boha zjewjena a zo ma so tego dla wot wšitkich wěriwych kruće a wobstajnje wěric.“ Jeli by po tajkim něchtó, štož chcył Bóh wotwobroćić, sebi zwažił hinak, dyžli je wot nas postajene, myslić, njech wot nětka wě a spóznaje, zo je ze svojim samsnym wusudom wotsudženy na wěrje škodu čerpił, wot jednoty cyrkwy wotpadnył a zo wyše tego z tymle samym skutkom khostanja po prawje postajene zaslužuje, hdy by swoje znutřkowne mysljenje ze słowom abo pismom abo na kajkežkuli druhe zwonkowne wašnje wozjewic sebi zwažił.

Napjelnjeni z radosću je naš rt a z wyskanjom naš jazyk, a najpokorniši a najwjetši džak dawamy a budžemy stajnje dawać Khrystusej Jězusej, našemu Knjezej, zo je ze swojej wosebitej dobroty nam byrnje njedostojnym spožčil, tule česć, tule slawu a tule khaľu najswjěćejšej jeho maćerje poswěćić a připóznac. Z

najwěšćišej nadźiju a z poľnej dowěru pak wočakujemy, zo tale najzbóžniša Knježna, kotraž cyła krasna a njewoblakowana jědojtu hłowu přesuroweho hada roztepta a swětej zbóžnosć přinjese, ta, kotraž je khwala profetow a japoštołow, česć martrarjow a radosć a króna wšěch swjatyh, najwěšćiši wuček a najswěrnša pomocnica wšitkich we strašnosći, wšeho swěta najmóćniša srjedźićerka a wujednačka pola swojeho Jednorodzeneho, najkrasniša wozdoba a pycha swjateje cyrkwy, kotraž je stajnje wšě bładnistwa zaničila a wěriwe ludy a narody z najwjetšich wšelakorych česnosći wutorhnyła a nas samych z telko hrožacych strašnosći wuswobodźiła, — ze swojim najmóćnišim zakitanjom wuskutkuje, zo by swjata maćer katholska cyrkej po wotwobroćenju wšitkich zadžěwkow a po přewinjenju wšěch bładow wšudžom džen wote dnje bóle so posyljała, rozkčěwała a knježiła wot morja k morju a wot rěki hač do kónčinow zemje a wšeho měra, wšeho pokoja a wšěje swobody wužiwała, zo bychy winowaci wodaće, khori strowjo, małomyslne synnosć, zrudni změrowanje, w strašnosćach so namakacy pomoc dostali, a zo bychy wšitcy bładzacy po zahnatych čemnosćach swojeho ducha na puć prawdy a sprawnosće so wróćili a jena wowčěrnja a jedyn pastyr był.

Tute naše słowa njech słyša wšitcy nam přelubi synowje katholskeje cyrkwy a njech pokračuja z přecy nutrišej horliwosću, pobožnosću a lubosću najzbóžnišu bjez hrěcha podjatu Boharodźićerku a Knježnu Mariju česćić, na pomoc wołać a prosyć a tutej najslódszej maćeri smilnosće a hnady we wšěch strašnosćach, česnosćach, nuzach, njewěstosćach a wuzkosćach ze wšěj dowěru swój wuček brać. Přetož ničeho njetrjeba so bojeć, nad ničim zadwělować, kohož Wona wjedže a rjaduje, komuž je Wona milosćiwa a kohož Wona zakituje, kotraž džě woprawdže maćersku wutrobu k nam ma a naše spomoženje wobkedžbujo wo cyłe čłowjestwo so stara, a nad wšitkich jandželow chory a swjatyh rjady powyšena, stejo na prawicy jednorodzeneho swojeho Syna našeho Knjeza Jězusa Khrystusa ze swojimi maćerskimi próstwami najmóćnišo prosy, a štož žada, dostanje a njewuslyšana wostać njemóže.

Zo by skónčnje tónle naš wusud wo njewoblakowanym podjeću najzbóžnišeje Knježny Marije k wědomnosći cyteje cyrkwy přišoł, chcemy, zo by tónle naš japoštołski list k wěcnemu wopomnjenju so wobkhował a poručamy, zo by jeho wotpisam abo wočišćam, kotrež su z ruku kotrehožkuli zjawneho notara podpisane a z pječatom wosoby we cyrkwinskej dostojnosći stejaceje wobstarane, ta sama wěryhódnosć so přicpěwała, kotraž by so tutej lisćinje dała, hdy by předpołożena abo pokazana była.

Žanemu čłowjekej njebudž po tajkim dowolene, tule lisćinu našeho wozjewjenja, wuprajenja a wusudzenju pokazyć abo zwažniwje so jej spjećowac abo přećiwu nej jednac. Hdy by pak něchtó to sebi zwažil, njech wě, zo hněw wšehomócnego Boha a swjateju japoštołow Pětra a Pawoła na so wobroća.

Date w Romje pola swjateho Pětra w léće wočłowječenja našeho Knjeza tysac wósom stow štyria-pječedzěsatym, džen 8. decembra, w džewjatym léće našeho bamžistwa.

Pius P. P. IX.

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through. The text is largely illegible due to its orientation and fading.

Plus P. P. IX

Faint, mirrored text from the reverse side of the page, appearing as bleed-through. The text is largely illegible due to its orientation and fading.

Ludwik Forwerk,

z Božeje mitosceje a japoschtolskoho stoła hnady biskop z Leontopolis, assistent bamzowoho tróna, japoschtolski wíkar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyščinje,

postrowja a žobnuje we tym Knjezu jomu porucženych wěriwych.

Wjelelubowani we Chrystusu!

Wot swjatoho města, wot rowa swj. Pětra, wjercha japoschtolow, pozběže so psched měšacami, na 17. oktobra 1867, pohnuwacy hlós wyschšoho wjercha nascheje swjateje katholickeje cyrkwe bamža Piusa IX., liž skorzesche na strachi, czerpjenja a wuzkoseje japoschtolskoho stoła a katholickeje cyrkwe we wschelatich krajach. Spominajo, zo je knjez njebies a zemje jeniczki wěrnny pomocnik we wschitkich nužach a nascha sylnosceje we wschěch zrudobach, liž k njomu so dowěrjacych k hańbje njepada, ale wotmyslenja zlóstnikow skazy a porazy: pscheprošy swjaty wótc katholickeje cyrkej cytoho swěta k wobstajnym nutrynym modlitwam. Wosebje běchu tši dny postajene k próstwam, zo četyl Bóh spominacj na swoju wěcznu smilnosceju a swój hněw wotwobrocjeć, swoju swjatu cyrkej a japoschtolski stol wot tak wulkoho złocho wumozjeć; wuznawarjam tuteje swojeje cyrkwe, kotsiž su storo we wschěch krajach tak wjele napadam wustajeni a wot tak wjele hubjenstwa domapytani, ze swojej wschohomócněj ruku na pomoc pschińcž, jich zakitacj, we swěrnym wuznawanju katholickeje wěry a jeje spomožnych wuczbow wschědnje wobkrućecž a pošlucžecž, zlóstniwe wotpohladanja njepšecželskich cžłowjekow pak skazyč, a tyčšamych z hlubiny jich zlóscžow na pucž spomoženja swojich kaznjow powoľacž a wrócjeć.

Tež my smy tule wot swjatoho wótea postajenu pobožnosceju we pokutnym cžasu adventa, na 13., 14. a 15. decembra zańdženoho lěta pschislušcžnje wotdžerželi. Z nutrynym džakom k Bohu pschipožnaju, zo cži swojej cyrkwi tak swěrnje podacži katholiccy tež we naschim wótenym kraju so pschi tym jara a wutrobnje wobdžělichu, tež te lubjene hnady pschěz hódne dóstacžo swjateju sakramentow pokuty a woľtarja dóstacž so prócowachu.

Z džakownosceju k Bohu pak dyrbinu tež joho nještóncžnu mifosceju khwalicž, zo je te wobstajne modlitwy žbromadneje cyrkwe za swojoho we najwjetškej strachnosceju stejacoho wyschšoho wjercha hnadnje wustyščať, a wotmyslenja tyč k nicžomu scžiniť, liž čecychu we wěcznym měsce Romje zapušcženje Jeruzalema wobnowicž.

Njepšecželjo japoschtolskoho stoła a katholickeje cyrkwe pak nimaja měra a mysla na nowe nještutki. Nic bjez hlubokeje wutrobneje bolosceje žhonimy ze spomnjenoho japoschtolskoho pišma te šurowosceju k potłóscžanju cyrkwe, kotrychž wěrnosceju zaprěcž so hiščeje ničto nježwaži. Ščtož pschi tym cžujemy, je zawěrnno pschējara zrudžace a poražace. To mje pohnuwa, tu pschiležnosceju pschi wupisanju póstnoho porjada k tomu wuzicž, zo stowa tróšča lubowanym katholickim wosadam saksikoho kralestwa wupraju.

Tohodla čcu spytacž, na prašcženje wotmotwicž: Ščto dyrbi nas tróščtowacž pschi czerpjenjach a wuzkosejach, kotrež katholickeje cyrkej runje we tutych naschich dnjach domapytaju?

Za wotmotwjam: tróščtowacž dyrbi nas pschi tym czerpjenjo, pschiklad, móč a doščežo Žězusa Chrystusa, wocžłowjecženoho syna božoho.

Prěnja wina tróšča pschi czerpjenjach cyrkwe je czerpjenje Žězusowe. Wažne stowo rycži nasch žbóžnik we džensniškim njeđželskim seženju k swojim japoschtolam prajicy: „Gleječe, my džemy do Jeruzalema a tam budže wschitko dopjelucžene, ščtož je pschěz profetow pišane wot syna toho cžłowjeka. Wón budže pohanam podaty, wusměšcženy, schwifany a woplwany; a hdyž su joho wuschwifali, budža joho moricž, a na tšecžim duju budže wón zasy horjestanyč. (Łuk. 18, 31—33.) Ščtož bě jow tón žbóžnik za wěšte prjedy prajil, je so we krótkich dnjach po pišmiku dopjelucženo. Tón jednorodženy wot wótea, pošny hnady a wěrnosceje, psched kotrymž wschitke kolena so žhibowacž dyrbja we njebiesach a na zemi, bu pschepožnaty, falscžnje wobskoržowany, wusměšcženy, hanženy, rozschwifany, a z cžernjemi kónowanu, wot pohanskoho bohota Ponciusy Pilatusy njesprawnje wotšudženy, z cžezju kščiža wocžecženy, swojeje drašty

wurubjenu, na kšići pšhibity, srjedza mordarjow na drjewje kšića powyschenu a wurje tak we najhlubšim zwonkowym poniženju smjercz złoštnikow. Tole wšitko powjeda nam z krótka a hnučiwje stawizna czerpjenja toho knjeza. Wjeczor pšhed svojim czerpjenjom prajesche pał zbožnik tym svojim podobne czerpjenja do přědka. „Hdyž was swět hidži, wězje, zo je mje přjedy hidžil. Byscheje-li wy wot swěta byll, by swět te swoje lubował. Dokelž pał wot swěta njeje, ale ja was wot swěta wuzwolil sym, tohodla hidži was swět. Spominajeje na moje stowa, kiž sym k wam ryežal: Wotročł njeje wjetšči dyžli joho knjez. Hdyž su mje pšchesczěhali, budza tež was pšchesczěhacž.“ Jan. 15, 18—20. „Budza was ze synagogow wustorkacž; haj pšchidže štunda, hdyž budže kóždy, kiž was mori, mēnicž, zo Bohu službu wopokaza.“ Jan. 16, 2. Tole wěščenja dopjelniču so, kaž stawizny wobswědečuja, nic jeno nad tymi japoschtolami a přenimi wučownikami toho knjeza; wone su we wšitkich lětstotkach nad sczěhłowaczerjemi japoschtolow a nad wšitkimi wučownikami Žezusowymi so dopjelniše, a dopjelneja so stajuje hacž do džensnišchoho duja nad cyrkwiu Žezusowej. Dokelž wona ze swojimi wučbami cztowjeczu hordoseč njespokoj a po njeprawdže a zloščach so njezložuje, dokelž ponižne podczisnjenje rozoma pod wěru, cžistu pobožnosč a bohabojosč, krute wobknježenjo a zaprěwanjo sebje samoho, pšchewosč a poměnosč žada, dha zběhaja so pšchewosč njej hordoseč rozoma a wšitke zle požadoseče wutroby a hidža a hanja tu samu. Tak k pšch. wobnowja so stajuje te wobidne wobskoržowanjo pšhibojstwa. A tola wě kóžde derje rozwučene katolske džězo, zo my we najwječjšim sakramencze woltarja pod ščatnosčomaj kšlěba a wina potajnje pšchitomu bójstomu zbožnikaj z tym wot wěrnoho horjestacza Žezusowoho pšchepokazanym Domaschom hało naschomu knjezej a Bohu so modlimy. Kóžde derje rozwučene katolske džězo wě, zo smy jeniczy wjeršnomu knjezej njejes a zemje najwyschšim czešč winojczi, bjeztymzo swjatyč jenož hało stworjenja, we kotrychž žiwjenju je so Boh pšchew džiwy swojeje hnady pšchekrasnił, a hało njebieskich pšchew celow wšitkich pšchewosčow czeščimy. Nic wo pomoc z jich mocy, ale jeniczy wo jich zastupnu proštwu pšhed tronom toho Wšichomócnoho so k nim wołamy. — Jara husto su cyrkej hało podpjeratku duchowneje cžmy wuwolali, a tola bē runje wona, kiž je najjasniše swětko Duča Božoho, kotrež we swjatyč knihach staroho a nowoho zakonja a we pismach cyrkwińskich wučerjow a wótcow wobsedžimy, a najwubjeruške plody cztowjeczoho duča, kotrež we romskich a gričiskich spisach mamy, pšchew spodžiwnu pilnosč svojich mnichow pšhed zahubjenjom wobkhowala. Bohladnjemy-li jenož na poslenje sto lět, možemy bjez najmjeńšchoho pšchewuacza po prawdže wobkruczec: na cyłym ščerofim swěcze njeje žane wustajenjo a žane towarstwo, kiž by we tak wjele krajach z wotmyslenjom swojoho sprawnoho wobsedženstwa wurubjene bylo, kaž je so katolskej cyrkwi stalo. Haczrunje je so cyrkej pšchew svojich biskopow jenobłósne wjelekróč wuprajila, zo je swětko knjejistwo japoschtolskoho stola žiawne postajenjo Božej přědwdžownosčeje, a w něčjšich wobstajenjach za ipomoženjo cyrkweje a za nježadžewane wjedzenjo najwyschšchoho pastyrstwa nuzna potrebnosč: dha je tola tute swětko knjejistwo wobstajnje hacž do naschoho cžasa nje pšchew napschewowane. Wysoki wjerč naschewje swjateje cyrkweje pał, czeščomny bamž Pius IX., tónle nje pšchewinjeny a njepowalny zakitał wěrnosčeje a prawa, njeje swěruje swój kšić a je tež swojomu zbožnikaj we tym podobny, zo tomu „hošanna“ te „kšićuj joho!“ tak bórzy sczěhowasche. Podobnosč poděndženjom cyrkweje a jeje wyschšchoho wjerča z poděndženjom jeje bójstoho založerja dyrbi za nas bohate žorlo tróšča byč. Cyrkej wopokazuje so we tym hało njewjesta Šhrystusowa, kiž sebi lěpsche poděndženja nježada hacž te swojoho nawoženje. Zeje czerpjenja a wuzkoseče su wot toho knjeza po mudrej radže přjedy postajene, depuschene a pšchiměrene. Wón je so we nještorečnej lubosčej za nju podal, zo by ju swjatosečil a wučisčel we kupjeli wody pšchew stowo bože, a ju krasnu sczinił bjez bracha a zmorskow abo něčoho tajkoho; ale zo by swjata a njewoblačowana byla (Ephes. 5, 26. 27). Tak hce tón knjez tež swoju cyrkej pšchew kšchewencu wohenja žudobow cžisčicž, zo bychu jeje stawy po žmyslenju, skutku a žiwjenju hało cžiste zloto namalane byle.

Nic jenož czerpjenje, tež pšchiklad Žezusowy we joho czerpjenjach dyrbi nas tróšchtowacž pšchew wuzkosečach cyrkweje. Wobstajnje dyrbiny na bójstoho czerpjerja pohladowacž a wot njoho wuknyč, pokorni byč a ponižni wot wutroby. (Mat. 11, 29.) Wón nje swarjesche zasny, hdyž bu swarjeny. (1. Pětr. 2, 23.) Hdyž bu martromany, njewotewri swój hort kaž jehujo, k režnej lawcy wjedzene. (3. Jai. 53, 7.) Brón kšew a pšchistobzenja, hordoseče a hanjenja, kotraž napscheczo nam a naschew swjatej cyrkwi so trjeba, njesmemy my nakožecž napscheczo jeje nje pšchewjelam. Dokelž smy powolani, do stopow toho stupacž, kotryž ani hrěcha njewoběndže a we kotrohož horeče jebanjo so njenamaka. (1. Pětr. 2, 22.) Tole budže so nam cžim wěščišcho radžicž, hdyž pšchew wšchew czerpjenjach a wuzkosečach cyrkweje k modlenju swój wučel wozmjemy. Ze modlenjom džěčowskeho podacza do wótcoweje wole nastupi bójstki wumožnik swoje czerpjenje we zahrodže Gethsemane. We wobstajnym pohladowanju na swojoho njebieskoho wótea pokročowasche we tymšamym a modlesche so wjacž króč na kšiću. Z modlitwu džěčowoho dōwěrenja: „Wóte, do twojeju rukow porucžam swoju dušchu!“ (Luk. 23, 46) wudychny wón duča. D wuknyč wot njoho wachowacž a so modlicž, zo njebychny do spytowanjom padnyli! Wuknyč wot njoho, žmužiczi a spłni byč a bjez pšchewstacza so modlicž. Cžim mócnišcho wšchew hōwřja, cžim wjetšche mōrste žolny cžolnik cyrkweje wobhroža, cžim jednomyšlnišcho a wobstajnišcho hčemy k tomu knjezej so wołacž,

Łotryž wíchoram a móřskim žolmam poručecž móže: hačž sem a nie dale! Wosebnje chcemy, wjele lubowani we tym knjezu! Boha wscheje miłoscje pschecy z nowa najnutnišho prosycy, zo chcył našchoho wysokoczesćenoho a wjelelubowanoho swjatoho wótca, kotromuž je wón móc dał, pschi naježeškich spytowanjach a domapytanjach pschez wjacy dylži 21 lět Žězusowu cyrkej wodzicž, k wjesolosczi a k tróšftej wschitkich jeje swěrných stawow, hišcže wjele, wjele lět strowoho na czěle a na duschi nam zdžeržecž, a joho wobstajnje psched zlóćžu joho njepscheczelow zafitacž.

Žbóžnikowy pschiklad we joho czěrpjenjach wuceži nas kaž pokornoscž a nutnoscž w modlitbach, tak tež so zjednacu a wulkomyšlnu luboscž. Tón žbóžnik so na lšchizu modli za swojich najbóřškich njepscheczelow, za swojich mordarjow a wusměšerjow: „Wótce, wodaj jim, dokelž njewjedza, šhto czinja.“ (Luk. 23, 34.) Tak dyrbumy tež my sprawny hñew na njeprawdu, napscheczo naškej swjatej cyrkwi wobendženu, tak daloko změrowacž, zo tónle hñew nas samych k njeprawdže a byrnje tež jenož we słowach ujezawjedže. Proschmy pschecy z nowa za wschitkich njepscheczelow katholickeje cyrkwi: Wótce wodaj jim, dokelž wóni njewjedza, šhto czinja! Žich woczi su wot wopacžnoho rozšubženja zaslewjene, zo njewoblaowanu rjanoscž a njezachodnu krasnoscž Khrystusoweje njewjesty njepóznaju. Wóni su pschez njespomožne wotmyslenja za jednotu a swobodnoscž a njerozumne spěchowanja swojeje narodnoscže tak pschewzaczi, zo wulkotny a spódzivny twar katholickeje cyrkwi njerozemja, pod kotrejež zafitacej tšěhu jednota a swobodnoscž we poloju hromadže bydlitej, a wschitke ludy hačo runoprawni bratsja we pschezjednosczi bjez sobu bydlicz móža a dyrbja, a zo tohodla cyrkej k služownicy njewobstajnych časowych mēnjenjow ponižicž hcedža. Žbožo nam, kiž mamy pschez njezmólunowy pschiklad Žězusowy wěsty pucž pokazany, po kotrymž křobzicž dyrbumy. My njestelimy bjez rady napscheczo czimowym mocam. Ž brónju pokornoscže, modlenja, a luboscže dyrbumy po pschikladže Žězusa Khrystusa napscheczo pschescžeharjam cyrkwi stacž.

Troschtuje-li nas potajkim Žězusowy pschiklad, tak zawěruo nie mjenje Khrystusowa móc. Epistla žandženeje njedžele Sexagesimae pschiwjedže nam słowa swjatoho japoschtoła Pawola do pomjatk, kiž praji: „Žo mje wulkoscž tych žjewjenjow njeby pschězbehnyła, je mi date wabjenje mojoho mjasa, žandžel satana, zo by mje z pjascžemi bil. Tohodla sym tšič křócž toho knjeza prošyl, zo by wote mje wotstupil: a wón je mi prajił: doscž je tebi na mojej hnadže, dokelž ta móc budže we slabosczi dospolna. Kaby chcu tohodla mojich slaboscžow so křwalicz, zo by móc Khrystusowa we mni bydlila.“ (2. Kor. 12, 7—9.) Kač derje pschihodža so tele słowa na pschitonne wobstejenja cyrkwi! Šhto chce přecž, zo žandžel satana tam a sem wokolo křodži, Khrystusowu cyrkej z pjascžemi bije, jeje swobodnoscž a prawa potęptuje, a so prócuje jeje stawy wot jeje žiwoho czěla ze wschěmi srědlami mocy a lescže wotdžělicž. Wjele lět sem bižon prošča czi swojej cyrkwi swěruje podaczi katholicy po cylum schěrokim swěcže wobstajnje, zo by tónle žandžel satana wot cyrkwi přecž schoł. Tón knjez pak kómbži so, tute próstwy wuslyšecž, a praji k nej: „Daj sebi na mojej hnadže doscž bycž. Móć budže we slabosczi dospolna!“ A woprawdže stanje so tak, kaž je tón knjez prajił. Pod czěrpjenjami a wuzkoscžemi cyrkwi roscže pschecy hišcže sylnoscž wěry jeje stawow. We mērných časach, bjez bēdženja wostabjuje czasto cyrkwinke žiwjenje. We strašnych časach pak wotuczi žiwjenje z nowa. Těhdom hačle wuknjemy prawje spóznawacž a wažicž a lubowacž drohi poklad wěry, hdyž chce nam lescž abo móć tónsamóm wutorhucž. Potom roscže pschezjednoscž, a pschezjednoscž plódzi sylnoscž. Wot dawnoho časa swět njeje tak nadobne wopokazmo powschitkowneje jednoty a pschezjednoscže bjez wječhom a stawami widžal, kaž we našich časach wobsteji. — We wuzkoscženjach nadobywa pak tež sylnoscž k woporam zwólunoweje luboscže. Hdyž jenož po człowjestim waschnju tu wěc wobhladujemy, móhli za to mēcž, zo dyrbjeli wěriwi wschju wjesoloscž a dobru wolu žhubicž, za cyrkwinke wotpohladanja něšto czinicž, hdyž widža, kač so z tymi nalutowaniami a woporami jich předomnych czasto w někotrych krajach něčł hospodari. Ale o spódzivny podawč! wot dawnoho časa drje njeje katholicka cyrkej tak zwjelacu zwólunowoscž k woporam widžala, kaž džensnišči dženi. Talc zwólunowoscž k woporam so wupschěstrjewa nie jenož na dary luboscže, ale tež na krej a žiwjenje. Synojo najnadobnišich swójbow z Francóžskeje, z Žendželskeje, z Irlandskeje, z Němskeje, z Belgiskeje, z Hollandskeje wopuschcža kubla a wodšedženstwo, nana a macž, žonu a džěczi, zo bychu za najswjećišche prawa japoschtolikoho stola rycžeršcy wojowali. O spódzivna móć Khrystusowa! Nicžo so jej spjecžicž ujezamoži! Hīdjenje njepscheczelow twojeje cyrkwi služi jenož k tomu, swjaty wohen pschěženeje wěry a jednomyšlneje k woporam zwólunoweje luboscže we wntrobach wschitkich swěrných stawow k wjetšchomu plomjenju žahoricž! Tohodla nječamy jenož pschējara skoržicž a žakoscžicž, wjelelubowani we Khrystusu! dla hanjenjow, pschescžehanjow a wuzkoscženjow cyrkwi, ale wjelewjacy so wjeselicž, hdyž sury tež my dostojnoscženi, Khrystusa dla hīdženja czěrpjecž. Słowo tróščta njech wostanje stajnje za nas japoschtolike słowo: móć budže we slabosczi dospolna.

Pschi pschescžehanjach Žězusoweje cyrkwi dyrbi nas stónčnje tež Khrystusowe dobycžo tróščowacž. Hačo hordozny dobycžer nad zlóćžu wschěch swojich njepscheczelow, hačo dobycžer nad hřechom, smjercžu a helu wuidže bóžski wumóžnik na tšeczi dženi po swojej smjerczi z czěmnoho rowa. Strašne ranšche žerja na duju joho horjestacža pschizjewichu tež joho cyrkwi lěpschi pschichod: te stónčnje dobycžo Žězusoweje

cyrkwe. Bo jeho zjawnych slubjenjach njezamóža mocy hele jeho cyrkej powalicz. Wnóhe pschiklady z wosymnacze stow lětnych cyrkwiniskich stawiznow wobswědsja njezmólniwu wěrnosć jeho słowow a dopokazuja jasnje, zo cyrkej z naječeškich bėdzenjow a najhórkostniškich czerpjenjow pschecy z dobyczom wuńdže. Dopomůmy so jenož na pschikladaj ze starodawnych časow. Połtsecza sta lět dolho wjedzechu romscy křezoroyo surowje krawnu wójnu k wuforjenjenju mlodoho křesczanstwa we wulkim romskim kralestwje, kaž swět žanu druhu tak dolhu, tak wobšěrnu, tak surowu widžat njeje. Wjele tawzyntow we wuznawanju swojeje wěry swěrných křesczanow buchu na wschě móžne waschnjo pschescžehani, cžwilowani, martrowani, kóncowani. Swjate město Rom je cžesczowne pohrjebnišcžo njesměrneje mnohosće martrarjow. A sčto bė kónc tutoho zahubjacoho surowoho wojowanja? Tej pod krawnej křecženey pschecy jenož posyljenej cyrkwi njezwažichu so dobre prawo dlěje zapowjesć. Znamjo křizja zjewjesche potom we wschěch cyrkwjach, na wschěch woltarjach dobycžo pschescžehaneje cyrkwe nad pohanstwom. Křezor sam ktonjesche kolena pschek křizjowanym Bóh - cžłowjekom a dasche so na mjeno trojjenicžkoho Boha křecžicž. — Junkrócž hišcže wosrjedž sčtwórtoho lěstotka spyta jedyn krejny pscheczel křezora Konstantina Bulkocho, křezor Julian, tón wotpadnik, pohanstwo pschek zwonkowu krasnosć svojich woporow a swjedzenjow zasj wobnowicž; křesczanstwo pak z tym wuforjenicž, zo wustawy wyschšoho wudokonjenja křesczanam zankny a jich wěru we svojich pismach směcham, hanjenju, žortam a zaspěwanju pschepoda. Ale tež nad nim dopjelni so słowo pisma: „Bóh njeda so za směch měcz.“ We persislej wójnje wón padny wot kloka trjeheny a wuzna mřčo: „Nazarenski ty sy dobyl!“ Z nim rozpadny nutskownje hohy twar zwonkowuje jenož z nowa wudebjehoho pohanstwa docyla. — Wjelelubowani we tym lujezu! pohladajcy na krasne dobycžo Bžusa Křystusa njechamy nihdy njewěsći bycž skóncžneho dobycža jeho swjateje naležnosće na zemi! Křucžecemy pschepokazani zwostacž, zo móža drje wschitke sřědkli mocy a lesće jeje dobycžo na křwilu zadžeržecž, ale na žane waschnjo je cyle wotstronicž! Spuschecžemy so z krutym dowěrjenjom na to, zo prjedy abo pozdžišcho tón zbožny čas pschindže, hřezž budže jedyn wowcžer a jena wowcžerňa. Zo by wón k zbožu a k mērej cžłowjestwa prawje bōržy pschisšol, k tomu čcemy swěru sobu skutkowacž pschek modlitwy a proštwy, pschek bėdzenjo a wojowanjo, czerpjenja a wopory. Teke krotke rozpominanjo skóncžu z najnutniškej žadosću, zo by czerpjenjo, pschiklad, móce a dobycžo Bžusa was wschitkich pschi czerpjenjach a wuztosćach cyrkwe ze skódkim wolóženjom a z nowej nadžiju napjelniło!

Za pschikhadžacy pōstny čas placža tež tón krócž postajenja prjedawšich lět. Dotalne wosebite pōstne modlitwy a pobožnosće dyrbja njepschemēnite zwostacž. Mjasajēdže mamy so zdžeržecž jenož sřjedu a pjatl, we suchich dnjach tež sobotu, a w martrownym tydzenju wot sřjedy hač do soboty. Wschě druge dny pōstneho časa je mjasajēdzenjo dowolene pod dwojim wumēnjenjom, zo pschi tejsamej jēdži ryby a mjasne jēdže njewužiwamy, kaž tež zo sebi po pschikazni něsčto wot jēdže wotcžehnjemy, sčtož we tym wobsteji, zo so za džen z wuwzacžom njedžele jenož jedyn krócž naspečimy.

K wotstronjenju wschelakich wobcžeznosćow je katholicim sluzownym a dželacžerjam, kaž tež domjacym njekatholicim luježich a swōjbow, kotrež tajkim jēdž dawaja, zjawnje dowolene, zo smēdža na wschitkich dnjach lēta mjasne jēdže wužiwacž z wuwzacžom wulkocho pjatka. Tola tež za nich placži tamne dwoje spomnjene wumēnjenjo. Křori a slabi maja so tež w nastupanju pōstneje kazuje po wukazanjach lēkarja zadžeržecž.

Pōstnu kazuju, sčtož nastupa mēru jēdže, dyrbja wschitey džeržecž, kiž su 21. lēto dospēli a 60. hišcže njepschekrocžili, křiba zo sprawnu wina jich zamotwja, kaž cžežke džēto, křorosć a tomu runja. Pōstnu kazuju, sčtož mjasajēdže nastupa, su wschitey wot swojoho sydmoho lēta a tež pschek 60. lēto staroby džeržecž winowacži.

Skóncžuje pak njech kōždy katholicim křesczan spomina na wážnu pschisšnosć, kotruž cyrkwiniska kazuja jomu napoloži a kotraž bjez cžežkoho hřěcha so zakombžicž njeda: swjataj sakramentaj pokuty a woltarja k najmjēišchomu junkrócž za lēto a to w jutrownym času po hōdnym pschihotowanju z wěrnej pobožnosću dōstacž.

Tež spominamy na tsi we pōstnym pastyrškim liscje we lētu 1863 postajene a kōžde lēto so wrócžace cyrkwiniske wopory, zo bychu so we wschěch kath. cyrkwjach a křapalach porjadnje wotdžeržate: prēni k lēpschomu Syonskoho missionskoho towarstwa na jenej schěsč pōstnych njedželow; drugi k lēpschomu towarstwa swj. Bonifaciusa na njedželu do 5. junija abo po tym samym; tšecži hačo pētrowy pjenjež njedželu do swj. Michala abo po nim.

W D r e ž d ž a n a h ,
na dnu swj. Walentina, martrarja.
1868.

L u d w i k .

BEATISSIME PATER!

W krajinach Łužicy, we kotrychž je swjaty biskop Benno Knjezowu winicu plahował a sebi wěčne wopomnjeće zawostajił, je njezbožowne rozšćěpjenje zańdženych stotytkow, kaž we wjele druhich krajach, Cyrkej božu zapusćilo, tak zo je jeno mały džěl teho luda, kotryž swojeho Boha we serbskosłowjanskej ryči khwali, we tamnych časach přeciwnosćow a tyšnosćow katholskej Cyrkwi swěrný wostał.

Tutón mjeńši džěl serbskeho luda (přetož smy jeno 12000 katolikow porno 180000 njekatholskich Serbow) zwostawa hač do džensnišeho dnja we swěrnej poslušnosći pod nawjedowanjom, zakitom a požohnowanjom romskeho biskopa.

I n Lusatiae regionibus, ubi Sanctus Benno Episcopus vineam Domini plantavit et perpetuam sui memoriam reliquit, infausta praeteritorum saeculorum haeresis, ut in multis aliis terris, Ecclesiam Dei devastavit, ita quidem ut minor tantum pars gentis illius, quae Deum suum lingua sorabicoslavica colit, in istis adversitatum et angustiarum temporibus fidem servaverit Ecclesiae catholicae.

Minor haec sorabicae gentis pars (12000 enim sumus catholicorum Soraborum inter 180000 acatholicorum), perseverat ad hodiernam usque diem in obedientia fidei sub gubernatione, praesidio et benedictione Pontificis Romani.

Darit n. Hörnik.

Zjenosćeni ze zwjazkom teje sameje wěry, tych samych sakramentow a teje sameje poslušnosće napřećo japoštołskemu Stołej džakujemy so Bohu za zbožo, zo smy tež my sobustawy tuteje wulkeje a krasneje zhromadźizny, a jako stawy teho sameho ćěla, kotrehož hłowa je Khrystus, rudźimy so nad přećiwnosćemi tuteje po wšitkich krajach našeje zemje wupřestrjeneje Cyrkwje. Wosebje pak we našich časach, hdžež rozwuždžena samowólnosć powalić sputuje zakonje a kaznje wot Boha postajene, hdžež bjezbóžna złósć zloby a namóc wobroća napřećo Jězusowemu naměstnikaj: pohladujemy tež my jako lubowace džěci ze starosćiwym wóćkom na zrudne a wjele tyšene postajenje, kotrež njeprěćelojo prawa a sprawnosće přihotuja **Tebi** našemu wulcy lubowanemu najwvyššemu pastyrjej a biskopej našich dušow. Zaćiskamy tehodla wšitke lžě a hanjenja, kotrež woni z njehańbitej khroblosću napřećo **Twojemu** knježerstwu roznošuja, wuprajamy za kranidbu a rubjeństwo namócne a njesprawne wotewzaće swětneho kralestwa a wuznawamy wobkhowanje teho sameho wobsedźeństwa S. Pětra za nuzne k swobodnemu wobknježenju a zarjadowanju Cykwje božeje.

Ze wšitkimi, kotřiž su woprawdže katholscy, zjenosćamy so w tej žadosći, zo dyrbi njewobškodžene wobsedźeństwo Cyrkwje być a wostać a ze wšitkimi dowolenymi a sprawnymi srědkami so zakitać, štož je Bóh we swojej njedoslědžitej mudrosći tutej swojej Cyrkwi wot časnych kubłow sobudžělił. Zo bychmy tele swoje žadanja nic jeno ze słowami wuprajili a z ponižnej modlitwu wot miłosćiweho Boha wuprošeli, ale tež, byrnje ze słabym skutkom wopokazali a tak sobu swoju džakownosć wozjewili za wšitke nam a našim wótcam, kiž nětko we Knjezu wotpočuja, wot tuteho romskeho Stoła wopokazowane žohnowanja a dobroty: smy z časnych, nam wot Boha hnadnje wobradženych, kubłow, po přikładze wšitkich katolskich ludow dary dobrowólnje a rady nahromadźili a položimy je nětko k **Twojimaj** noho-

Ejusdem fidei, eorundem sacramentorum, ejusdem obedientiae erga Sedem Apostolicam juncti vinculo, gratias agimus Deo, quia contigit et nobis, magnae hujus atque praeclarae Societatis esse sodales; et membra ejusdem corporis, cujus caput est Christus, dolemus afflictiones hujus per omnes nostrae terrae regiones dilatatae Ecclesiae. Nostris vero praeprimis temporibus, quum libido effrenata leges et praecepta divinitus instituta evertere conatur, quum impia malitia furorem et violentiam convertit in Jesu Christi Vicarium: nos quoque filiali dilectione oculos nostros sollicitos in tristem et valde afflictam conditionem conjicimus, quam inimici juris et justitiae **Tibi**, dilectissimo pastori et episcopo animarum nostrarum, machinantur. Rejicimus igitur omnia mendacia omnesque calumnias, quas impudenti cum audacia contra **Tuam** gubernationem divulgant, violentam et injustam spoliationem regni saecularis furtum et rapinam declaramus, atque integritatem Patrimonii sancti Petri necessariam esse ad libere gubernandam et administrandam Dei Ecclesiam profiteremur.

Cum omnibus, qui vere catholici sunt, jungimur desiderio, ut inviolata Ecclesiae possessio sit et maneat omnibusque licitis et justis adjumentis defendatur, quod quod temporalium bonorum Deus in inscrutabili sua sapientia Ecclesiae suae tribuere dignatus est. Quos sensus nostros non verbis solum ut pronuntiemus atque suppliciter rogando a Deo benigno impetremus, sed etiam exiguo licet facto testemur, simulque gratam benedictionum omnium et beneficiorum memoriam nobis nostrisque patribus, qui jam in Domino requiescunt, ab hac Sede Romana collatorum declaremus: de bonis temporalibus, nobis a Deo benigne praestitis, exemplo omnium populorum catholicorum ducti, munera voluntarie ac lubenter oblata collegimus eaque **Tibi** suppeditamus tanquam auxilium ad injustos incursus et

maj jako pomoc k wotraženju njesprawnych nadpadow a nadběhow krajerubjacych bjezbóžnikow a k zakitanju swjateho města, přez přelatu krej swjateju japoštołow Pětra a Pawoła a tysacow krewjeswědkow Khrystusowych swjatosćeneho, přez swjatosć njeličbnych wuznawarjow božich překrasnjeneho a ze stawiznami cyłeje Cyrkwje njerozdźělne zjenosćeneho.

Woprujcy tak z wunoška wosebje ratafskeho džěla podawamy swoju ruku wojakej, kotryž swoju brón za prawo, wobsedźenstwo a swobodnosć cyłeje Cyrkwje nosy, a we nadźiji, zo Bóh tute wopokazmo a dar našeje lubosće požohnuje a přez khorhojnika njebjeskeho kralestwa, swjateho arcjandžela Michała do brónjejnje swjateje Cyrkwje přiwozmje: zwostawamy hač do swojeho poslednjeho wodycha swěrní synojo swjateho romskeho Stola a prosymy wo **Twoje** požohnowanje k zbožu swojich dušow a za zasyzjenosćenje swojich serbskich sobukrajanow do jenosće stadla Jězusoweho, zo by, štož chcył Bóh wjeřšny dać, skerje a lěpje přišoł čas, hdžež cyły serbski lud na Słowo japoštołskeho stola posłucha a ze wšitkimi narodami khwali Knjeza Boha Izraeloweho, zo je domapyał a dokonjał wumóženje swojeho luda.

W Khrósćicach, na dnju swj. Michała arcjandžela we lěće 1868.

Serbjo Hornjeje Łužicy

z katholskich wosadow we

Budyšinje,
Kulowje,
Khrósćicach,
Njebjelčicach,
Radworju,
Ralbicach,
Wotrowje.

impetus terras rapientium maleficorum repellendos, ad tuendam sanctam Urbem, profuso sanctorum Apostolorum Petri et Pauli atque tot millia Martyrum Christi sanguine sacratam, candore innumerabilium Dei Confessorum decoratam, cum totius Ecclesiae sorte inseparabiliter cohaerentem.

Offerentes itaque denarios de fructu laboris praecipue agros colentium quos conguessimus, manus porrigimus militi, arma sua pro jure, possessione ac libertate totius Ecclesiae capienti, et sperantes, Deum huic signo et dono dilectionis nostrae benedicturum, atque per Signiferum regni coelestis, beatum Michaellem Archangelum, in armamentarium Ecclesiae sanctae suscepturum esse: usque ad extremum spiritum filii fideles sanctae Sedis Romanae permanemus, **Tuamque** benedictionem pro salute animarum nostrarum nec non pro reconciliatione conterraneorum nostrorum Soraborum in unitatem gregis Jesu humillime exoramus; ut, quod Deus supernus tribuat, quam primum fiant tempora, quibus tota gens sorabica verbo Apostolicae Sedis obediat atque una cum omnibus nationibus benedicat Dominum Deum Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae.

Chrostitii, die Dedicacionis S. Michaelis Archangelii Anno Domini MDCCCLXVIII.

Sorabi Lusatiae Superioris

e parochiis catholicis

Budissae,
Culoviae,
Chrostitii,
Nebelschicii,
Radiborii,
Ralbicii,
Ostrovii.

Budissae. Typis E. M. Monsii.

Ważnaj listaj
za katoliskich Serbow

3 lěta 1868.

R wopomnjeću

wubał

M. H.

W Budyschinje 1869.

Čiškocjat L. A. Donnerhał.

235

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a name or title, in a cursive script.

A.

List swjatemu wótczej, wot katholickich Serbow.

Swjaty wótcze! W krajinach Łužicy, we kotrychž je swjaty biskop Benno Anjezowu winicu plahował a sebi wěcne wopomneczo zawostajit, je njezbožowne rozšćěpjenje zauidženych stotytkow, kaž we wjele druhich krajach, Cyrkej božu zapuscžito, tak zo je jeno mały dźěl toho luda, kotryž swojoho Boha we serbskosłowjanskej ryczi šhwali, we tamnych časach pschecziwuoscjom a tyschnoscjom katholickej Cyrkwi swěrnny wostal.

Tutón mjeńšči dźěl serbskoho luda (pschetož smy jeno 12,000 katholicow porno 180,000 nje-katholickich Serbow) zwoštawa hač do dzensnischoho dnja we swěrnej postuschnosczi pod nawjedowanjom, zakitom a požohnowanjom romskoho biskopa.

Zjenosczeni ze zwjazkom teje sameje wěry, tych samych sakramentow a teje sameje postuschnoscze napscheczo japoschtolstkomu Stolej dźakujemy so Bohu za zbožo, zo smy tež my sobustawy tuteje wulkeje a krasneje zhromadžizny, a jako stawy toho samoho czěla, kotrohož hlowa je Šhrystus, rudžimy so nad pschecziwuoscjemi tuteje po wschittich krajach naschjeje zeniye wupschestrjeneje Cyrkweje. Wosebje pak we naschich časach, hdžež rozwuždžena samowólnošej powalicž spytuje zakonje a kazuje wot Boha postajene, hdžež bjezbožna zlošč zloby a namóc wobrocza napscheczo Bězrusowomu naměstnikaj: pohladujemy tež my jako lubowace džečzi ze staroscziwym wóczkom na zrudne a wjele tyschene postajenje, kotrež nje-pscheczelajo prawa a spravnoscze pschihotuja Tebi, naschomu wulcy lubowanomu pastyrzej a biskopej naschich duschow. Zacziskamy tohodla wschitke tže a hanjenja, kotrež woni z nje-hańbitej šhrobloscju napscheczo T wo j o m u knježerstwu roznoschuja, wuprajamy za franidbu a rubjenstwo namócne a njespravne wote-wzaczo swětnoho kralestwa a wuznawamy wobšhowanjo toho samoho wobšedženstwa S. Pětra za nuzne k swobodnomu wobknježenju a zarjadowanju Cyrkweje božeje.

Ze wschittkimi, kotsiž su woprabdzje katholiccy, zjenoscjamy so w tej žadosczi, zo dyrbi nje-wobšchodžene wobšedženstwo Cyrkweje

bycź a woſtać a ze wſchittimi dowolenymi a ſprawnymi ſrědkami ſo zakitać, ſchtoź je Bóh we ſwojej njeboſlěbžitej mudroſczi tutej ſwojej Cyrkwi wot czaſnych kurbow ſobudźelił. Zo bychmy tele ſwoje žadanja nic jeno ze ſłowami wuprajili a z poniźnej mo-
dlitwu wot miſoſcziwoho Boha wuproſcheli, ale teź byrnje ze ſlabym ſkutkom wopokazali a tał ſobu ſwoju dźakownoſć wozje-
wili za wſchitte nam a naſchim wóteam, kiž nětko we Knježu wotpocjuja, wot tuteho romſkoho Stoła wopokazowane žohno-
wanja a dobroty: ſmy z czaſnych, nam wot Boha huadnje wob-
radženych kurbow, po pſchikladze wſchittich katholicich ludow dary
dobrowólnje a rady nahromadźili a položimy je nětko k T w o-
j i m a j nohomaj jako pomoc k wotraženju njeſprawnych nadpadow
a nabběhom krajerubjacych bjezbóžnikow a k zakitanju ſwjatoho
měſta, pſchez pſchelatu krej ſwjateju japoſchtolow Pětra a Pawoła
a tyſacow krejſwědkow Chryſtuſowych ſwjatoſczenoho, pſchez
ſwjatoſcź njelicžbnych wuznawarjow božich pſchekraſnjenoho a ze
ſtawiznami cyteje Cyrkwie njerozdžělnje zjenoſczenoho.

Woprujcy tał z wunoſchta woſebje ratařſkoho dźěla poda-
wamy ſwoju ruku wojakej, kotryž ſwoju brón za prawo, wob-
ſedžeńſtwo a ſwobodnoſć cyteje Cyrkwie noſy, a we nadžiji, zo
Bóh tute wopokazmo a dar naſcheje luboſcje požohnuje a pſchez
khorhojuika njebjěſkoho kraleſtwa, ſwjatoho arcjandžela Michała
do brónjeńje ſwjateje Cyrkwie pſchitwozmje: zwoſtawamy hać
do ſwojoho poſlenjoho wodycha ſwěrnj synojo ſwjatoho romſkoho
Stoła a proſymy wo T w o j e požohnowanjo k zbožu ſwojich duſchow
a za zaſyžjenoſczenjo ſwojich ſerbskich ſobukrajanow do jenoſcje
ſtadka Ježusowoho, zo by, ſchtoź chcył Bóh wjerſchny dacz, ſterje
a lěpje pſchitchoł czaſ, hdžež cyly ſerbski lud na ſtowo japoſchtol-
ſkoho Stoła poſluča a ze wſchittimi narodami khwali Knježa Boha
Izraelowoho, zo je domapytal a doſonjal wumoženjo ſwojoho luda.

W Chroſcžicach, na dnju ſwj. Michała arcjandžela we
lěcze 1868.

Serbjo Hornjeje Łužicy

z catholicich wojadow we Budyſchinje, Kulowje, Chroſcžicach,
Njebjelcžicach, Radworju, Kalbicach, Wotrowje.

(Přeložk.)

Beatissime Pater!

In Lusatiae regionibus, ubi Sanctus Benno Episcopus vineam Domini plantavit et perpetuam sui memoriam reliquit, infausta praeteritorum saeculorum haeresis, ut in multis aliis terris, Ecclesiam Dei devastavit, ita quidem ut minor tantum pars gentis illius, quae Deum suum lingua sorabicoslavica colit, in istis adversitatibus et angustiarum temporibus fidem servaverit Ecclesiae catholicae.

Minor haec sorabicae gentis pars (12000 enim sumus catholicorum Soraborum inter 180000 acatholicorum), perseverat ad hodiernam usque diem in obedientia fidei sub gubernatione, praesidio et benedictione Pontificis Romani.

Ejusdem fidei, eorundem sacramentorum, ejusdem obedientiae erga Sedem Apostolicam juncti vinculo, gratias agimus Deo, quia contigit et nobis, magnae hujus atque praeclarae Societatis esse sodales; et membra ejusdem corporis, cujus caput est Christus, dolemus afflictiones hujus per omnes nostrae terrae regiones dilatatae Ecclesiae. Nostris vero praepriis temporibus, quum libido effrenata leges et praecepta divinitus instituta evertere conatur, quum impia malitia furorem et violentiam convertit in Jesu Christi Vicarium: nos quoque filiali dilectione oculos nostros sollicitos in tristem et valde afflictam conditionem conjicimus, quam inimici juris et justitiae **Tibi**, dilectissimo pastori et episcopo animarum nostrarum, machinantur. Rejicimus igitur omnia mendacia omnesque calumnias, quas impudenti cum audacia contra **Tuam** gubernationem divulgant, violentam et injustam spoliationem regni saecularis furtum et rapinam declaramus, atque integritatem Patrimonii sancti Petri necessariam esse ad libere gubernandam et administrandam Dei Ecclesiam profitemur.

Cum omnibus, qui vere catholici sunt, jungimur desiderio, ut inviolata Ecclesiae possessio sit et maneat omnibusque licitis et justis adjumentis defendatur, quodquod temporalium bonorum Deus in inscrutabili sua sapientia Ecclesiae suae tribuere dignatus est. Quos sensus nostros non verbis solum ut pronuntiemus atque suppliciter rogando a Deo benigno impetremus, sed etiam exiguo licet facto testemur, simulque gratam benedictionum omnium et

beneficiorum memoriam nobis nostrisque patribus, qui jam in Domino requiescunt, ab hac Sede Romana collatorum declaremus: de bonis temporalibus, nobis a Deo benigne praestitis, exemplo omnium populorum catholicorum ducti, munera voluntarie ac lubenter oblata collegimus eaque **Tibi** suppeditamus tanquam auxilium ad injustos incursus et impetus terras rapientium maleficorum repellendos, ad tuendam sanctam Urbem, profuso sanctorum Apostolorum Petri et Pauli atque tot millia Martyrum Christi sanguine sacratam, candore innumerabilium Dei Confessorum decoratam, cum totius Ecclesiae sorte inseparabiliter cohaerentem.

Offerentes itaque denarios de fructu laboris praecipue agros colentium quos congegimus, manus porrigimus militi, arma sua pro jure, possessione ac libertate totius Ecclesiae capienti, et sperantes, Deum huic signo et dono dilectionis nostrae benedicturum, atque per Signiferum regni coelestis, beatum Michaellem Archangelum, in armamentarium Ecclesiae sanctae suscepturum esse: usque ad extremum spiritum filii fideles sanctae Sedis Romanae permanemus, **Tuamque** benedictionem pro salute animarum nostrarum nec non pro reconciliatione conterraneorum nostrorum Soraborum in unitatem gregis Jesu humillime exoramus; ut, quod Deus supernus tribuat, quam primum fiant tempora, quibus tota gens sorabica verbo Apostolicae Sedis obediat atque una cum omnibus nationibus benedicat Dominum Deum Israel, quia visitavit et fecit redemptionem plebis suae.

Chrosticii, die Dedicacionis S. Michaelis Archangeli Anno Domini MDCCCLXVIII.

Sorabi Lusatae Superioris

e parochiis catholicis Budissae, Culoviae, Chrosticii, Nebelschicii, Radiborii, Ralbicii, Ostrovii.

B.

Pius PP. IX.

**Venerabilis Frater, salutem et Apostolicam
Benedictionem.**

Non leve solatium duximus, Venerabilis Frater, a litteris tuis et Soraborum in tantis, quibus premimur, angustiis. Quo minor est enim in hisce regionibus fidelium numerus, et quo majore circumfunditur acatholicorum copia, eo splendidius emicat ejus fides, quae tot circumventa periculis et insidiis, non solum immota constat, sed incensiore quoque se praebet informatam caritate. Aperta enim eorum ac libera propriae religionis professio inter dissidentes, et indignatio magnanima, qua palam execrantur universas impietatis machinationes et quidquid adversus Ecclesiae Sanctaeque hujus Sedis jura fraus et violentia sunt ausae, sicuti eximia per se commendatione sunt digna, sic mirifice praeterea exornantur a studio, quo non solum suam conferre nisi sunt symbolam communi catholicorum liberalitati in indigentiae Nostrae levamen; sed hoc filialis pietatis pignore non contenti peculiarem quoque stipem addere voluerunt ostiatim emendicatam et ex animo largitam ab inope ruricularum populo, qua juribus Nostris propugnandis novus miles comparari valeret. Quae quidem munera eam nobilitatem ab affectu mutuantur, ut praeclarum prorsus exhibeant offerentium fidei testimonium, Nobisque, qui hac maxime delectamur, jucundissima fiant. Significa ergo iis, Venerabilis Frater, tuque ipse excipito, grati animi Nostri sensus ac vota, quibus a Deo petimus, ut egregiam istam animi comparisonem in iisdem confirmet, ipsosque benedictionibus cumulet, cum coeli desuper, tum etiam terrae deorsum. Earum vero auspicem et praecipuae benevolentiae Nostrae testem esse volumus Apostolicam Benedictionem, quam tibi, Venerabilis Frater, totique huic populo peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die 18. Novembris 1868.

Venerabili Fratri

Ludovico episcopo Leontopolitano,
Vicario Apostolico in Regno Saxoniae. Dresdam.

Pius PP. IX.

(Přehožt.)

Přist banja Piusa IX. biskopej Ludwikej z Leontopolis.

Postrowjenjo a japoschtoske požohnowanjo. Čžescžedostojny bratsje! Njematy tróšcht smy dostali z twojoho a Serbow lista w tak wullich čžěsnoščach, z kotrymiz smy počžisčezowani. Přichetož čžim mjěšča je w tychle krajinach licžba (Zahl) wěriwych, a z čžim wjetškej mnohosčžu njetatholikow je wobdawana, čžim jasniščo zablysčezuje jeje měra, kotraž wobendžena z tak wjele strašnosčžemi a lecženjemi nic jenož njehibita steji, ale tež w najhorcysčkej lubosčži wobkrucžena so wopolazuje. Žich wotewrjene a swobodue wuznacžo samneho nabožništwa (Religion) bjez druhowěriwych, a zmužita rozhorjenosčž, z kotrejž zjawnje tamaja wščitke najebanštwa bjezbóžnosčže a sčžtožkuli leščž a mócowanja přšecžiwu prawam Cyrkwje a tutoho Stola sebi zwažichu, kaž staj samaj na sebi šhwalenja hódnuaj, tak wudebjataj so wysčhe toho spodzjwnje přšez prócowanjo, z kotrymž nic jeno swój džěl k zchromadnomu darej katolikow k položěnju Nasčheje nuzy přšinosčowacž pytaja; ale z tymle zawdakom džěščžowšleje přšiwisnosčže njespokojeni tež hiščeže wurjadny pjenjež přšidacž čžychu, kotryž bu dom wot domu hromadženy a zwólniwje dawany wot njebohatoho rólniškocho luda, zo by z nim k zakitanju Nasčich prawow nowy wojowat stajeny byčž moht. Tajkele dary dostawaja swoju nahladnosčž wot přšihhilenja, tak zo z čyla krasne swědčzenjo wo wěrye dawacžerjow podawaja a Nam, kotřž so nad nej najbóle zradujemy, najzwjeselnisčhe bywaja. Wozjew jim tohoda, čžescžedostojny bratsje, a wzmi sam, začžucža Nasčheje džakownosčže a přšecžža, z kotrymiz Boha prošymy, zo by tele wosobne zmyslenjo ducha we tych samych wobkrucžit a jich ze žohnowanjemi napjelnit, kaž z njebjes dele tak na zemi deleka. A wěščženjo tych samych a swědčzenjo Nasčoho wosebitocho derjeměnenja ma te japoschtoske požohnowanjo byčž, kotrejž tebi, čžescžedostojny bratsje, a tutomu čylomu ludej najlubosčžiwisčhe wudžělamy.

Date w Romje pola s. Přetra 18. džěń novembra 1868.

W 23. lěcže nasčoho wysčšchoho měšchništwa.

Čžescžedostojnomu bratrej
Ludwikej biskopej z Leontopolis,
japoschtoskomu wifarej w kraleštwje Sakškej.**Pius banj IX.**

Ludwik Forwerk,

z Božeje miłosceje a japoschtoskoho stola hnady biskop z Leontopolis, assistent bamžowego tróna, japoschtoski vikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyschinje,

postrowja a zobnuje we tym Knjezu jomu poruczenych wěriwych.

Bjez wschěmi sydom sakramentami nascheje swjateje cyrkwe je sakrament woltarja najwyschšchi. Tónsamón džěli, kaž te druhe, nie jeno hnady sobu, ale wobdzerzuje žorlo wschittlich hnadow, Žezusa Khrystusa samoho. Wschitte sakramenty su swjate, sakrament woltarja pał najswjecišchi, dokelž nicžo bóle swjate we njebjesach a na zemi njeje, hacž tón pschekrasnjeny Bóh - cžłowjet, kiž je we tutym sakramencze pod schatnosczjomaj khlěba a wina wěrnje, woprabdze a ze swojim byczom pschitomny. Talc pozbėhowaca wěrnoscž nascheje swjateje wěry zkožuje so na swjate pismo a na wobstajne hortne podawizny. Ja pschėndu dopokazanja ze swjatoho pisma, hđzež je we schěstym stawje sezenja swj. Jana nutstajenjo tohole swjatoho sakramenta prjedyprajene; njespomnju na stowa nutstajenja same we sezenjach Matthäusa, Marka a Łukascha; tež nie na stowa wulkoho japoschtola Pawola wo joho přėnim lišcze na Korinthšlich. Jenož najstarschich swėdkow wěry do wěrneje pschitomosce Žezusa Khrystusa we najswjecišchim sakramencze woltarja z přėnich lėstotytkow kšesczijanstwa čcu z krotka wopomnicž. Swj. Ignacius, biskop we Antiochia, wuczownil swj. japoschtola Jana, piša we swojim lišcze k Smyrnenskim wot bludnych wuczerjow swojoho cžaja: „woni so zdzeržuja wopravjenja, dokelž z nami njewuznawaja, zo je we najswjecišchim sakramencze te mjaso naschoho zbožnika Žezusa Khrystusa.“ S. Justin, martrač, kiž bu pschėz božu hnadu z pohanskoho mudroho wubjerny zakitač kšesczijanstwa, praji we swojim přėnim zakitačskim pismje: „nie kaž wschėdny khlėb, anic kaž wschėdny napoj dōstawamy swjate wopravjenjo; ale runje kaž je nasch zbožnik Žezus Khrystus, pschėz stowo bože wocžłowjeczeny, mjaso a krej naschoho zboža dla mėl, tak smy my powuczeni, zo je ta z mocu joho stowa požohnowana jėdž kaž mjaso, tak tež krej wocžłowjeczenoho Žezusa. Swjaty Cyrilian radži: „tym we pschesczėhanju wotpadnjonym, jeli su wěrnu pokutu cžinili, Khrystusowe cžėlo a krej zašy podawacž, zo bychu pschėz to sylnosczeni swoju krej za Khrystusa pschėleli; a porokuje mėschnikam, kotřiž tym wotpadnjonym, hdyž dosahacu pokutu njewopokazachu, swjate wopravjenjo podawaja, a pschėz to cžėlo toho Knjeza wonjeczěcža.“ Swjaty Cyrillus z Jeruzalema praji we jenej kšesczijanškej wucžbje: „khlėb a wino najswjecišchoho sakramenta bė pschėd modlitwu k najswj. Trojicy jenož khlėb a wino; pschėz modlitwu pał je tón khlėb Žezusowe cžėlo a te wino Khrystusowa krej.“ W jenej drubej kšesczijanškej wucžbje piša tónsamón zjawnje: „tohodla wužiwaj to z tym dospolnym pschepokazanjom hako joho cžėlo a joho krej; dokelž we schatnosczji khlėba dawa so tebi joho cžėlo a we schatnosczji wina joho krej, tak zo budžesch ty, hdyž cžėlo a krej Khrystusowu wužiwasch, jene cžėlo a jena krej z nim; powuczeni wo tym a kručze wěryacy, zo to, schtož khlėb byčž so zda, khlėb njeje, hacžrunje tak stodži, ale cžėlo Khrystusowe, a schtož wino byčž so zda, njeje wino, hacžrunje po stodzenju so zda, ale Khrystusowa krej.“ Swjaty Njehor z Nissa pał piša: „z tutym ja prawje wěry, zo khlėb, pschėz stowo bože swjeczeny, so pschėwobroczi do cžėla toho Stowa, kotrež je Bóh.“ Swjaty Ambrosius piša: „hdyžkuli sakramenty wužiwamy, kotrež su pschėz potajnu swjatu modlitwu do cžėla a krewje Khrystusa pschėwobrocžene, zjewimy sujercž toho Knjeza.“ Swjaty Augustin pał praji: „Khrystus njesešcže so samoho we swojimaj rukomaj, hdyž swoje swjate cžėlo podawajo praji: „To je moje cžėlo.“

Tutym swėdsenjam z najstarschich cžasow kšesczijanstwa, kotrež ničtož zaprėcž njemōže, mōhli mnohoscž druhich ze wschėch sečėhowacych lėstotytkow pschistajicž. Tesame wschė wobswėdsja naschu wěru, zo je Žezus Khrystus, tón jednorodženy wot wōtca, pokny hnady a wěrnoscze ze swojim bōjstwom a cžłowjestwom, z mjasom a z krewju, z cžėlom a z dušchu wěrnje, woprabdze a ze swojim byczom pod schatnosczjomaj khlėba a wina pschitomny wot toho wōlomiknjenja, we kotrymž so potajne stowa toho nutstajenja na khlėb a wino wupraja. Za spodžiwna pschitomoscz naschoho hnady polnoho wumoznika wotwisuje potajlim wot wuprajenja joho bōjškich stowow, nie pał wot cžłowjecžoho stutka dōstacž a wužiwanja abo swjatoho wopravjenja. — Z wěry do wěrneje pschitomosce Žezusa Khrystusa we najswj. sakramencze woltarja sečėhuje samo wot so winowatoscz huscžišchoho swjatoho wopravjenja. Jara rjenje praji wot toho swj. Khrystostomus: „Pschėzważnoscz njeleži w huscžišchim wopravjenju, ale we njedostojnym, byrnje tež jenož juntrōcž za cyly cžas pschistupil.“ Hdyž pał nascha swjata cyrkej nutruje žada, zo bychu wěriwi huscžišcho k blidu hnady a luboscze Žezusoweje so pschiblizowali, je tasama tola wot spoczatka tšinatoho lėstotytk a najwážnišchich winow jenož tu powšchittkownu kazuju postajila, po kotrež je wužiwanjjo najswj. sakramenta woltarja jenicžey we jutrownym cžasu za wěriwych křuta winowatoscz, kotrež pschėstupjenjo cžėžli hřčž za sobu wjedze. Kaž daloko moje zhonjenja dosahaja, dha so tale kazuja, Bohu džak, wot najwjacy sakskich katholicow po swėdomju swėrnje dopjelnja. Tola su we wschėlakich wosadach tež nėkotsi, kotřiž, — z najhłubškej duchownej boloscju to wupraja, — dopjelnenjo tuteje winowatosce cžasto lėta dolho wotstorkuja

Darit Mörniw.

a so tohole zakombzenja dla na wšchelafe prózne wašchnjo zamotwjeja. Tymležbych rady z božej pomocu we lětuškim pastyrškim lišće wulkosć a czežkosć jich zawinjenja na Chrystusu a joho cyrkwi l wutrobje wjedl. Ale tež wšchm druhim lubowanym wěriwym, kiž ze swojoho samotnoho nutšownoho wutrobnoho hnuca wjele wjaey cziuja, hač pišnił cyrkwišćeje kaznje žada, móže jenož witane byč, hdyž so jim wosebite winy wužiwanja jutrownoho božeho woprawjenja z nowa naležnje wukladuja. Tohodla sym sebi předłwzał, dwoju winu pšchislušnosće jutrownoho woprawjenja na tutym lětuškim pštnym pastyrškim lišće trochu wobšchěrnišcho wuwjesč.

I. Přenja hłowna wina je potrebnosć wuznacza nascheje wěry do Chrystusa, nascheje lubosće l Chrystusej, nascheje nadjije na Chrystusa w jutrownym času.

Na pozabanjo wyschšoho měšniła: „pola žiwoho Boha tebje wopšchisam, zo nam powjesč, hač sy ty Chrystus, syn boži,“ wotmolwi tón zbóžnik a wobkrući swjatocnje na měšće pšchisabi: „Ty sy je prajił.“ Zo pak by najmjeišča njewěstosć we tym njebyła, tak maja so tele stowa zrozemič, pšchistaji wón tymšamym, na swoju bóžsku mócu a majestosć pokazuju: „ja wam praju: wot nětkla budžecze widžecz syna čłowjeka sedjacoho na prawicy božej moey a pšchibadžacoho na mručelach njebja.“ Tón wyschšiči měšnił spóžna, ščo tele stowa wupraja tak derje, zo swoju draštu rozstorže prajicy: „wón je Boha hanił.“ Bjez pšchepytanja wěrnosće swojich stowow bu našč zbóžnik smjercze hódny namakany. Pšchěz tamne swjatocnje wobkrućenje je tón bóžski wumožnik tež wšch přjedawšche wuprajenja wot swojeje bóžsteje natury a swojoho bóžstoha wotpštanja sobu wobkručil. Ščo njespomni pšchi tym hnydom na joho stowa: „ja a wóte imój jedyn. (Jan. 10, 30.) Ščož mje widži, widži wótea. (Jan. 14, 9.) Přjedy hač Abraham bč, sym ja. Jan. 8, 58.) Ja sym tón pucž, ta wěrnosć a žiwjenje. Ničto nje-pšchindže l wóteč, šhiba pšcheze mje. (Jan. 14, 6.) Ja sym swětko swěta. Ščož za mnu dže, nješkodži we čžemnosći, ale změje swětkosć žiwjenja. (Jan. 8, 12.) Ja sym kral. Š tomu sym rodženy, a do swěta pšchisłot, zo bych wěrnosći šwěšil. (Jan. 18, 37.) Syn čłowjeka njeje pšchisłot, sebi služicž dawacž, ale zo by sam služil a swoje žiwjenje l wumoženje za wjele pšchepodal. (Mat. 20, 28.) To je moja krej, krej nowoho zakonja, kotraž budže za wjele pšchelata l wodawanju hrěchow. (Mat. 26, 28.) Ja mam mócu, žiwjenje dacž a mócu, je zasj wzacž.“ (Jan. 10, 18.) — Wěrnosć tutych stowow wobkrući pak wón tež ze swojej krewju na zděnk šchiza, a dopolaza ju znowa pšchěz swoje horjestaczo. Napšcheczo tajkim drohim zawěstosčenjam nascheje swjateje wěry do paršchony a skutka Božoho syna by l najmjeišchomu wulku liwkosć pšcheradžiło, hdy bychmy so z tym špokojicž čyšli, našču wěru jenož z hortem wuznawacž, město toho, zo mamy ju tež we skutku a žiwjenju wopokazacž. Š tajkomu wuznawanju ze skutkom pak njeje we jutrownym času žana pšchihódnišča a rjeišča pšchiležnosć, hač ta, kiž so nam podawa pšchěz pšchistupjenje l blidu hnady a lubosće Žezusoweje. Tu dyrbinym jomu wopokazanja našchoho cžesčowanja a modlenja pšchinjesč, z Domaschom pšchəd nim na kolena panjež prajicy: „Mój Šnježe a mój Božo!“ (Jan. 20, 28.)

Swjate woprawjenje we jutrownym času je pak tež winowatosć wuznawanja nascheje lubosće l Chrystusej. Kunje jutry je našč zbóžnik najwyschšche wopokazanja swojeje nješčoncneje lubosće dal. Wječor pšchəd svojim cžerpjenjom wustaji wón tamnu potajnu spodžiwnu hoscžinu hnady, wopora a zwjazta a lubosće, w kotrejž wón wšchitke dny hač do kónca swěta pšchi swojich zwostanje, do najnutrišchoho duchownoho zjednosćenja z nimi stupi, jich speži a sylnosć l wěčnomu žiwjenju. Kajke hanjenja a wusněchowanja, kajke wobidženja a zacpěwanja, kajke cžerpjenja a bolosće, kajke čžwile a martry cžerpjesche wón zwólniwje nascheje zbóžnosće dla wot hórloho smjertnoho styškajanja w zahrodže Gethsemane hač do poslenjoho wošomlujenja na šchizu! Pšchěz swój krawny wopor na šchizu je wón doščezžinjenja, kotrejž my božej sprawnosći a swjatosci wotložicž njemóžachmy, wotložil, doščny list hrěšchneho čłowjestwa roztorhnył a zanicžil a wěčnje placžace wumoženje založil, tak zo so wot njebštkoho wótea wodacž hrěchow, hnady a pokoja nadžecž směmy, jeli pokutnje wot ščudnych pucžow hrěcha so l njomu wobrocžimy. Šako dobyčer nad hrěchom, smjercžu a helu stany wón na ščezžim dnju po swojej smjercži ze swojej mocu wot morwyč. Po swojim horjestacžu založi wón swjaty sakrament pokuty, z tym naš napominajo, zo bychmy wot hrěšchneho španja stanyli a nowe žiwjenje we Chrystusu započeli. Ščo mohl tele krasne wopokazanja bóžsteje lubosće pobožnje wopominacž, a njedyrbjal mócnje pohnuty byč, toho zasj lubowacž, kotryž je naš přjedy a tak jara lubowal, zo je nascheje zbóžnosće dla poslušny byl, postušny hač l smjercži na šchizu. Ščpšche a jomu špodobnišche wopokazmo nutnoho zasylubowanja njemóžemy pak jomu dawacž, džiłi te, zo we dostojnosći l tomu blidu šhwatamy, l kotromž wón swojich tak lubje pšchepoščuje. Tu dyrbinym, tu čžemy jomu wosebje w jutrownym času wopory nascheje džakownosće a lubosće pšchinjesč. Wjedžicy, zo je wšchitka horliwosć w šamych stowach próžna, čžemy tomu, kotrohož cyłe žiwjenje na zemi wot žlobja w Bethleheme hač do šchiza na Golgotha bšche stajny wopor lubosće, zasj lubicž, našč čas a nasche moey l službje Božej a čłowjestwa šwěrnje naložecž, za cyrkwišče a šmilne wotpošladanja wulke wopory pšchinjesč, a wšchitkim wonkownym woporam tón wjetšči untškowy wopor pšchewinjenja a zapřewanja sebje samoho pšchistajicž. Wopominajey, zo je jenož tón šwěrnny wučownik swojoho mišchtra, wulko-ko muža bolosčow, njewinowatoho Žehnecža Božoho, kotryž swój šchiz zwólniwje na so woznje a joho ščezhuje, dyrbinym jomu pšchi swjatym woprawjenju šlubicž, tón šchiz, kotryž tón Wóte nam napoloži, w žymšlenju a duchu joho lubowanoho Syna, z joho džčezžacžym poddacžam a pšchizščenjom pod wótecomu wolnu z joho ščezpnosću a wobstajnosću njescž. Ženož žrudnu žymnosć, šurowu liwkosć, hruhu njecžucžiwosć wopokazuja cži na wobžarowanja hódne wašchnjo, kotřiž, hdyž je Chrystus jutry najwjetšči wopor pšchinjesč, najwjetšche cžerpjenja žujesč, najwyschšche dobroty nam wopokazal, w jutrownym času wot joho swjateje hoscžiny lubosće so zdaluja; potajkim ničzo z lubosće l njomu, ničzo l joho cžesčiči, ničzo l zbóžnosći swojich njesmjertnych dušchow njecžinja, kotrejž je wón ze swojej krewju droho wukupil, a ze swojej swjatej lubosću a krewju spežicž a sylnosćicž čce!

Jutrowne swjate wopravjenje njeje jenož winowatosć wuznawanja nascheje wěry do Chrystusa a nascheje lubosće i Chrystusej; tefame je tež winowatosć wuznawanja nascheje nadzije na Chrystusa. Wutrobu pozbchowace a tróshta polne slubjenja pschizantuje nasch wumožnik dostojnomu wuziwanju joho swjateje wječerje. Wone su w slowach, kiž wón pschi předyprajenju jeje nutstajenja praji. Najwajnische tychsamych su: „ja sym žiwy khléb, kiž sym z njebies dele pschischof. Schtóž wot tohole khléba jě, budže žiwy do wěčnošće (Jan. 6, 52). Moje mjaso je zawěrnó jědž a moja krej zawěrnó napoj. Schtóž moje mjaso jě a moju krej pije, wostanje we mni a ja we nim. (Jan. 6, 56. 57.) Schtóž moje mjaso jě a moju krej pije, tón ma wěčne žiwjenje a ja budu joho zbudžicž na sudnym dnju.“ (Jan. 6, 55.) Smy-li žiwje pschepokazani wot swěry toho, kiž je prajil: „njejbo a zemja zandžetaj, moje slowa pak njezandju“ (Mat. 24, 35.): dha dyrbi my so tež nuzowani czucz, pschez nutrne zjednosćenju z nim w najswjećišchim sakramencie woltarja dóstawacž ducha wot joho ducha, móce wot joho mocy, pomoc i swěrnomu dopjelunju winowatosćow naschoho powołanja a zastójstwa, křobkosć i bėdženju ze wšchěmi zadržewkami spomožneho skutkowanja, sylnosć i spjecženju napscheczo wšchěm wabjenjam i hrěchaj. Nic hluchim smě so joho lubosćiwje pscheproschenju zjewicž: „pójcže ke mni wšchitcy, kiž muczni a wobeženi scje; ja čcu was wofschewicž.“ (Mat. 11, 28.) A uochcemy-li joho slubjenjow samych dla wobzantnyč, joho pscheproschenju zwólniwje poslušacž a we jutrownym času zawdač wěčnoho žiwjenja dóstawacž, nječ nas i najmješchomu joho šurowe hroženja i tomu pohoujeja. Wutrobu pschewzace su joho slowa: „zawěrnó, zawěrnó wam praju, jeli wy mjaso syna čłowjeka njejěcže a joho krej njepijēcže, njezměcže žiwjenje we sebi.“ (Jan. 6, 54.) Strašne wobstejenja čłowjeczoho ducha: „žane žiwjenje w sebi njezměcž, slepy a hluchi byčž napscheczo wšchěm napominanjam božeje huady, njemócny wšchěm požadosćam podležecž, žanu duchownu móce i pozbchowanju z hlubokocho pada w sebi njenosycž, w polnej liwkošći napscheczo Bohu, nabožnosći a póccžiwosći pschewywasč!“ Knježe Žezuso, pošly nas pschez tvojmu swjatu wječer wšchěch huadow, zo ženje tajkomu strašnomu duchownomu zmyslenju njeprschepadnjemy, zo wjelewjacy kóždy čas wot nas płaczi: „nic my, ale ty sy žiwy we nami!“

Tak dha nas napominaja wěra, nadzija a lubosć a pschislušnosć, tele dobre zmyslenja we skutku a žiwjenju wopokazowacž, najmócnišcho, zo so i blidu toho knjeza w jutrownym času pschiblijimy.

II. Druha wina wopravjenja w jutrownym času je zjednosćenju z cyrkwu.

Pschez poslušnosć pschecžiwu cyrkwiniskim kazujam wopokazamy nasche zjednosćenju z cyrkwu hačo jejne žiwje a swěrnje podbate stawy. W času, w kotrymž tak wjele ludži z wotmyslenjom na to džěla, nahladnosć kóždeje wyschnosće, duchowneje kaž swětnjeje podrywacž, dyrbi na času byčž, zo na poslušnosć, kiž ma so cyrkwi wopokazacž, dopomnimy. Š swojim japoschtolam praji bóžski wumožnik: „Zawěrnó praju wam, schtóž wy na zemi wjazacže, dyrbi tež w njebiesach wjazany byčž; a wšchitko, schtóž na zemi wotwjazacže, dyrbi tež w njebiesach wotwjazane byčž“ (Mat. 18, 18). Z tymile slowami pschepoda tón knjez japoschtolam móce a prawo, kazuje dawacž, kotrychž pschestupjenje je hrěch, a je zasy zběhnyč, kaž tež schtrasy za pschestupjenja postajicž a wot nich wotwjazowacž. Pschi druhej pschiležnosći praji wón: „schtóž was slyšchi, slyšchi mje; schtóž was zacpěje, zacpěje mje; schtóž pak mje zacpěje, tón zacpěje toho, kiž je mje pósłal (Luk. 10, 16). Z tymile slowami žady wón zjawnje, zo byčmy japoschtolow hačo joho a božich zastupjerjow měli a čjesćili, a wupraji, zo so pschez njeposlušnosć napscheczo njomu a njebjestomu wóteč pschehrěschimy. Pschez slowa stónčnje: „Zeli něchtó cyrkej njeslyšchi, budž tebi hačo pohan a zjawny hrěschuik“ (Mat. 18, 17), pschipraji wón zjawnje cyrkwi te prawo, njeposlušne stawy z jeje zhromadženstwa wuzantnyč. Tule jim dowěrjenu móce su japoschtolojo po swědsenju japoschtolskich stawiznow a svojich samnych pismow, wjacj křóčž i zbožu wěrnych trjebali a svojim nastupnikam, biskopam, tu samu móce pschepodali. Město wšchěch drubich dopokazmow spomnu jenož na tamne krasne poslenje slowa, kotrež s. japoschtol Pawol i někotrym zhromadženym biskopam Maleje Asije ryczesche: „Kedžbujcže na so a na cyle stablo, w kotrymž je was Duch swjaty hačo biskopow postajil, cyrkej Chrystusowu wodžicž, kotruž je sej ze swojej krewju dobyl“ (Zap. staw. 20, 28). Schtóž nětko přeje, zo je Chrystus japoschtolam a jich sežehowaczerjam tajku duchownu móce pschepodal, w nastupanju wěry a swědomja, w nastupanju zarjadowanja a wudželenja swjatych sakramentow, swjećenja Božich službow, kaž tež za wodjenje duchow w swědomju wjazace kazuje dawacž, tón wuzantnuje so z tym wot zhromadženstwa katolskeje cyrkwe. Tefame čini tón, kotryž drje tule móce zjawnje njeprěje, ale tola kazuje tejele mocy ze zamyslom njewobedžbuje.

Z toho zjawnje sežehuje, zo maja widžowni předsťejiczerjo cyrkwe, z bamžom zjenosćeni, te prawo, kazuju jutrowneje spowjedže postajicž. Rozpomnimy pak tež pobožnje, lubowani we tym knjezu, kač so w tej kazni tač derje wyšola mudrosć kaž tež macžerisa lubosć cyrkwe, tač derje jeje wulka miłosć kaž jeje sprawná křutosć wopokazuje. Wjele wobstejnoscjow so zjenosći, tule kazuju hačo jara wužitnu spóznačž. Zutrnam pschědkhadžacy polutny čas posta schtyrcyčzi dujow je cyle za tym, nas i waznym myslam pozběhnyč, a prawomu zhromadženju ducha a dostojnomu pschihotowanju na dostaczo najswjećišchoho sakramenta woltarja pscheprosycž. Wopomnjeczo hórloho čerpenja a smjercze Žezusa dyrbi wutrobu spodžiwuje hnučž a tomu wobzantnjenju zahoricž, zo pschez dostojne dostaczo najswjećišchoho sakramenta płody joho wumožeriskeje smjercze sebi pschewobrocžimy. Swjećenje najwjěschoho žrudnoho tydženja cyloho cyrkwinšloho lěta, martownoho tydženja z joho wutrobu hnujacymi ceremonijemi a waschujemi pokazuje nam tu drohu płacžiznu, za kotruž smy wulupjeni a napomina nas mócnje, zo krej tutoho zwjazka z nohomaj njeceptamy. Radosć jutrownoho časa nas napomina: „runje kaž je Chrystus wot mormych stanyl, dyrbicže tu wy we nowym žiwjenju křodžicž.“ (Roms. 6, 4.) Zara mudre postajenje cyrkwe tež je, zo jutrowny čas někotre tydjenje traje. Zjawuje dyrbi so z tym wěrny, kiž husto mile daloko wot cyrkwe bydla, dopjelunju cyrkwinškeje kazuje woložecž. Pschi tych waznych powšchitkownych winach i dostaczu swj. wopravjenja zda so někotrym wosebita cyrkwinška kazuja w nastupanju jutrownoho časa njetrěbna. A tola wopokaza pschez tule kazuju cyrkej swoju wopravdže macžerisu starosćiwosć a lubosć i tym svojim. Wona

znaje cłowjeczju slabosć. Wona wě, kak jara wjele so pschez lochkomyslnosć a zabyciwosć, pschez stotyre wobwjeljenja a rozpjerschenja, pschez starosće a rudženja wotdzerjeć dadža, najswjeczishe winowatosće dopjelucž. Spominajo na bójstu poručnosć, wšče ludy wucžicž, zo bychu wschitko dzerželi, sčtož je Xhrystus tym japoschtolam pschikazal, chce cyrkej pschez tule kaznju kaž pucž pokazacž a swoje džeczi napominacž, zo njebychu pucž swojoho spomoženja cyle zabyli. Wona praji: chceže-li wy, lube džeczi, w zhromadženstwje z cyrkwu zwoštacž, njesmęcze woprawjenjo we jutrownym času zakombžicž! Hdyž je tak malo, sčtož cyrkej wot nas žada, požazuje wona z tym swoju wulku mitosć. Cyrkej je cyle pschepokazana, zo moža, runje kaž winowe pruty jenož wot pjenka njezu a plodnosć dostawaju a wot njoho dželene wusthnu, tež czi wěriwi jenož we zhromadženstwje ze swojim zbóžnikom pschez swjate woprawjenjo wjele plodow za węcžne žiwjenjo pschinjescž. W tajkej wěrje dostawachu přeni kšchesczijenjo nimale wschěduje, (Zapocht. staw. 2, 26) k najmješommu kóždu njedzelu (Zap. staw. 20, 7) cželo toho knjeza. Tule horliwosć trajesche pschez někotre lětstotki. Pozdžišcho pak wona pschesta a wjele litwlich kšchesczijanow zwoštwachu k swojomu samotnomu njezbožu dlěšči čas wot blida toho knjeza zbaleni. Tohodla bu na synodze wo Agde w lěcze 605 postajene, zo dyrbja wěriwi k najmješommu na tšoch wysotich šwjedženjach cyrkwinškoho lěta, hody, jutry a swjatkki najswjeczischi sakrament woltarja dostacž. Hdyž pak pozdžišcho horliwosć kšchesczijanow dale bóle woliwlny, postaji sčtwórta lateranska powšchitkowna cyrkwinška zhromadžizna w lěcze 1215 pod bamžom Innocentom III. kaznju, kotraž hiščeje džens placzi. Trientska cyrkwinška zhromadžizna wo 16. lětstotyku tule kaznju wobnowi a wobkruczi. Zjawuje wona wuznaje, kak jara drje žada, zo bychu pschi wšchěch božich mšchach czi pschitomni wěriwi nie jenož na duchowne waschnjo, ale tež sakramentalnje swjate woprawjenjo dostawali, njespózna tola po swojej mudrosći, lubosći a mitosći za dobre pschez zjawnu kaznju wjacž žadacž, hacž swj. woprawjenjo we jutrownym času. Tola pak chce wona, zo by so krutosć napschecžo zacpěwarjam jeje zhromadženstwa natožowala. Tym, kiž cyrkwinšku kaznju nje wobkedžbuja a we smjerczi pokutu njeczinja, dyrbi so cyrkwinški pohrjeb zapowjesć. Na tutej krutosći so njerozumni a mjehcy ludžo pohorščuju. Ale cyle njeprawje. Tajcy zakitaja džecžo, kotrež swoju maczeri zacpěje a wonjeczesczi a porokuja maczeri, zo wona džecžo, kiž so samowóljuje wot jeje zhromadženstwa wotdželi, tak njeczesczi kaž svoje džakowne a swěrne džeczi. Stajka njesprawna stroniska lubosć so w tym za zacpěwarjow cyrkwinškoho zhromadženstwa požazuje! Tajcy powolaja so k zakitanju swojeje njeprawdy husto na to, zo zapowjedženjo cyrkwinškoho pohrjeba zawostajenych najcžežo potrechi. Su pak tuczi zawostajeni swojeje swj. cyrkwi swěrne podaczi, dha budža woni bolosćiwje ranjeni, zo bč jich wotemrjetu swójbnj staw cyrkwi tak napschecziwny a budža nutnje wobžarowacž, zo je so samoho z cyrkwinškoho zhromadženstwa wuzanknyl. Ženje pak njebudža wot cyrkwe njesprawnje žadacž, zo by tasama sobustawy, kiž wěru a cyrkej hanja, a bože blido zacpěwaja, runje kaž swěrne stawy cžesczowala.

Nječ tele moje krotke rozestajenja bjez spomožneho wužitka njezwoštanu a njech so mnohosć tych pschispori, kotšiz swoju postuschnosć k cyrkwi nie jenož pschez swěrne dopjelujenjo pschikazuje swjatoho woprawjenja w jutrownym času wopokazaja, ale tež we zmyslenju ducha a po nutrnej žadosći naschjeje cyrkwe najswj. sakrament woltarja k swjatosčženju swojoho žiwjenja huicžišcho hacž juntrócž za lěto dostawaja.

Po zastarskim waschnju zapoczina so jutrowny čas we Łuzicy z popjelnej srjedu, we herbšlich sakšlich krajach halle z pjatej njedzelu posta. Po cylej Sakskeje pak so stónczi sobotu po swjatkach.

Za předštejacy póstny čas placza z cyla tesame postajenja, kaž w přjedawšchich lětach. Woblitwy a pobožnosće, kiž su zamjedžene, dyrbja njespscheměnite wobstacž. Wot mjasajědže zdžeržecž mamy so jenož srjedu a pjatk, wo suchich dnjach tež sobotu, a we martrownym tydženju wot srjedy hacž do soboty. Wšchě druge dny je mjasojědženjo dowolene z tym dwojim wuměnenjom, zo ryby a mjaso pschi jenej a tejsamej jědži njewužiwamy, kaž tež zo winowatosć, něšcto wot jědže sebi wotczahnyč, njezakombžimy; kotrež wotcžehnjenjo we tym wobsteji, zo so za džen z wuwzacžom njedzele jeno jedyn krocž naschylimy.

K wotstronjenju wschelakich wobcžežnosćow je katolskim služownym a džělaczerjam, kaž tež domjacym njekatolskich knježich a swojbow, kotrež tajkim jěcž dawaja, zjawnje dowolene, zo smědža na wschitkich dnjach lěta mjasne jědže wužiwacž z wuwzacžom wulkoho pjatka. Tež za tych pak placzi tamne dwoje spomnjene wuměnenjo.

K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće jědže, su wschitecy winowaczi, kiž su 21. lěto docpěli a 60. lěto hiščeje njespscheczili, a kotšiz njejsu hewal pschez žanu sprawnu winu zamotwjeni, kaž cžežke cžětne džělo, khorosć a toho runja. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju wschelakosće jědžow je kóždy wot sydnymoho lěta a tež hiščeje pschez 60. lěto winowaty.

Tež so z tutym wobnowja poručnosć, zo maja so tamne tš cyrkwinške wopory, kotrež smy w pastyrškim liseže 1863 wupisali,

tón přeni za lyonske missionske towarštno na jenej tych schěcž póstnych njedzelow,

tón drugi za towarštno s. Bonifaca njedzelu do 5. junija abo po nim,

tón tšeczi pak, wopor pětrowoho pjenježka, njedzelu do dnja s. arcjandžela Michala abo po nim we wschitkich katolskich cyrkwach a kšpalach Sakskeje wotdžeržecž.

W D r e ž d ž a n a c h,

na dnju s. Zana Xhrysofoma, cyrkwinškoho wuczerja. 1869.

+ L u d w i k.

Ludwik Forwerk,

z Bożeje miłosceje a japoschtoskeho stola hnady biskop z Leontopolis, assistent bamžowoho tróna, japoschtoski wifar w saksim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Gorujej Łuzicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyschinje,

postrowja a žohnuje we tym Knjezu jomu poručenyh wěriwych.

Wjelelubowani we Khrystusu!

Bamž Pius IX., nadobny wšchski wěrch nasceje swjateje cyrkwoje, je džen 11. hapryla, na kotrymž swój polstaletny měschniski jubitej dzerzeše, pschez to wosobnje swjecizik, zo na tym samym japoschtoski list na wšchěch Khrystusawěriwych wotpósta, we kotrymž wón dla powšchitkowneje cyrkwinsteje zhromadžizny (skumeniškoho koncila) dospólny wotpušt po wašchnju jubilejskoho dowoli. Po swojej winowatosceji wozjewjam najprjedy tutón japoschtoski list po stowje, z wuwjazom toho, sčtož spowjednifow nastupa.

Pius P. P. IX.

Postrowjenjo a japoschtoske žohnowanjo wšchěm Khrystusawěriwym, kotřiz wot tutoho pišma wědomnosć dóstanu.

Wěseje njeje nikomu njeznate, zo je skumeniški koncil wot nas pschpowjedžen, kotřiz dyrbi w Naschej waticanstej cyrkwi 8. decembra t. l. na dnju njewoblačowanoho podjecja swjateje Boharodžicěrki a Knježny Marije so započez. Tohodla nje-pschewarawny wosobnje w tymle čjasu w ponižnosceji wutrobny hnadnoho wěta swěta a miłosceje, wot kotrohož kóždy dobry a dospólny dar pschidže (Zaf. 1, 17), z najnutrnišchimi modlitwami proshež, zo by z njebies mudroscež póstał, kotraž pschi joho trónje steji, a tajama z Nami byla, a z Nami dželača, a my spóznali, sčto je jomu spodobne. (Knija mudrosceje 9, 4. 10.) Zo chcył Bóh Nasche próstwy sterje wuslyšecy a swojej wuſchi Naschim modlitwam pschihilecy, smy wobzantnyli, pobožnoscež a nutrnoscež wšchěch Khrystusawěriwych pscheproshež, zo bychmy pschez jjednosceženjo jich modlitwow z tymi Naschimi sebi pomoc bójskeje prawicy a njebieske swětko wuprosyli a pschi tutym koncilu wšchitko to postajecy zamožili, sčtož i zhromadnomu zbožu cykoho sčesčezanskeho ludu, i wužitkej, i wjetškej čjesceji, spomoženju a wosobnje i měrej katholickeje cyrkwoje skuži. — Dofelž pak su modlitwy čłowjekow Bohu spodobnišce, kiž z wutrobny wot kóždoho hrěcha čisteje so jomu bliža, smy wob-

zantnyli, pschi tym te nam dowěrjene njebieske poklady wotpušcow z japoschtoskeje darniwosceju Khrystusawěriwym wotewricyž, zo móhli pschez to i wěrnej pokuce pohonjeni a pschez sakrament pokuty wot kóždoho hrěcha wučiziceni z wjetškej dowěru i trónej božomu pschistupicyž, joho miłoscež dóstač a hnadu pomocy namacač we prawym čjasu.

Z tutym wotpohladanjom pschizjewjamy katholickeho swěteje wotpušt po wašchnju jubileja. Tohodla dowolimy a wudželamy pschez miłoscež wšchohomocnoho Boha a zloženi na prawo swjateju japoschtolow Pětra a Pawola, z tamneje močy wjazanja a wotwjazowanja, kotruž je Nam tón Knjez, hačruneje smy toho njedostojni, pschepodač, wšchitim Khrystusawěriwym wobaju splahow z tutym pišmom miłoscežnje we tym Knjezu dospólny wotpušt a wodaczo wšchitkich hrěchow, kiž móže so dóstač wot 1. junija hač do dnja, na kotrymž budže pschizjewjeny skumeniški koncil wobzantnyeny; — a to najprjedy wot tych, kotřiz we tutym Naschim měsce, Romje, pschewwaja, abo jem pschidnu, jeli cyrkwoje swj. Zana we Wäteranu, swj. Pětra, japoschtoskeho wěrača, a swj. Marije Wulkeje, abo jemu tychsamych dwójcy wopytaja, tam khwili za pschewobroczenjo wšchitkich skudnowěriwych, za wupšchěstrewanjo swjateje wěry, a za pschezjednoscež, mēr a do- byčežo katholickeje cyrkwoje pobožnje so modla; kotřiz potom tež wšche tych sudich dnjow na tšoch dnjach, stjedu, pjat a sobotu so posceza a we tym spomnjenym čjasu swojich hrěchow so wuspowjedaja, najswjecišchi sakrament woltarja pobožnje dóstanu a khudym jemu jakmožnu wotedadza, kaž kóždomu joho pobožnoscež nutšdawa. Potom móže so tutón wotpušt w tym samym čjasu wot 1. junija hač do wobzantnyenja koncila tež wot wšchitkich dóstač, kiž zwonka města Roma abo hdžežkuli bydla, jeli te wot jich biskopa abo na joho měsce wot njoho postajenych duchownych pomjenowane cyrkwoje abo jemu tychsamych dwójcy wopytaja a te druhe spomnjene skutki pobožnje dopjelnja. Wšchitcy čži dóstanu dospólny wotpušt a wodaczo wšchěch swojich hrěchow, kažkiž we jubilejskim lěče tym so dowola, kotřiz wěste cyr-

twje we měsce Romje a zwonka města wopytaja. Tutón wotpusť móže tež tym, kotřiž su z Bohom we lubosći zjednosćeni z toho žiwjenja wustupili, so pschibrocjeć po waschnju zastupjenja. Tež dowolimy tón samón wotpusť tym, kiž so na puczu namafaja, hdyž domoj wróćeni te spomnjene skutki dopjelnja a cyrkej swojoho bydlišćeja dwójcy wopytaja. Runje tak dowolamy, zo móže kłóštyrskim paršchonam wobeju splahow, tež tym, kiž stajnje w kłóštrach pschewwaju, swětnym abo duchownym; tak tež tym, kiž su w jasťwje abo popanjenstwie, abo pschez czělnu thorosć abo kasłizkuli zadžewł wotdžerženi, a spomnjene skutki abo něotre tuchšamych dopjelnicž njemóža, tón prawje postajeny spowjedny wóte tejame do druhich pscheměnicž abo na drugi blizki čas pschepołožicž a to jim napołožicž, sčtož polutni dopjelnicž zamoža. Tež móža džěči, kiž hišćeje njejsu k přenjomu božomu woprawjenju pschipschěczeni, tola pak k swjatej spowjedzi pobyli, tónle wotpusť bjez wužiwanja swjatoho woprawjenja dostacž.

Z mocu swjateje poskušnosće poruczamy z tutym pschi-

Date w Romje pola swjatoho Pětra pod rybowym syglom na 11. hapyrta 1869
w 23. lěcje našchoho wyschichoho měschniwa.

Mikławšch kardinal Paracciani Clarelli.

Wjelelubowani we Knjezu Žezuju Khrystu! Prjedy hacž k spomožnomu a zohnowanomu dostacžu dospołneho wotpusťa pola nas potrebne postajam, čcu něotre stowa prjedy posťacž wo pschiležnosći runje wozjewjenoho japoschtolškoho lista, kaž tež wo wupisanym dospołnym wotpusťu samym.

Pschiležnosć k japoschtolškomu listej je tón na 8. decembra tutoho lěta pschipowjedzeny okumeniski koncil t. j. zhromadžizna biskopow po cnych swěcže wupschetřjeneje katholickeje cyrkwje, pod pschedydštwom jeje wěrchu, k wuradženju powšchitkownych naležnosćow cyrkwje. K čomu je koncil powołany, praji nam zjawnje a jasnje bulla wot 29. junija 1868, kotraž so ze skowami: „Aeterni Patris unigenitus filius, j. r. wěcžneho wóta jednorodzeny syn“ započina, a pschez kotruž bamž koncil pschipowjeduje. Po njej dyrba so wschitke mocy nalozecž, zo by cyrkwi naczinjena wschelaka sčłoda so zarunala, spomoženjo čytoho stadla toho Knjeza so wobstaralo a smjertne napady a prócowanja tych, kiž čebža, hdy by móžno było, cyrkej a swětnu wobštejenja porazycž, so wotpołazale. K tomu zdasche so swjatomu wóteč žhromadžizna okumeniskoho koncila hačo wosjobnje wužitny sředk, kotrohož džěto by było: wscho to z najwjetšej starosćiwosću rozpomnicž a wobzanknyč, sčtož mohło w tak prudženych časach wjetšcu čěscž božu, polnu njezranjenosć wěry, hódne swjećenje božich stuzbow, kaž wěcžne zbožo duchow, dostojnu czahnitbu, spomožnu a dospołnu zdžělanosć swětnych a kłóštyrskich duchownych, wobtedžbowanjo cyrkwinškich kaznjow a polěpschenjo žiwjenja, woczchnjenjo mlodošćeje we kšesćanskim duchu, powšchitkowny měr a pschezjednosć wschitkich spěchowacž. Te we lišćeje spomnjene wuzłoscjenja, pod kotryntž cyrkej žakosći, zawěrnó njejsu pschegnate. Nješkychimy skoro kóžde lěto z powjescžow z wotlezanych ranišchich krajow, zo so zemja z krewju swětnych njebožajnych wuznawarjow katholickeje wěry čerwjeni? Njejsu kraje, w kotrychž wschitka brón tajenja a mocy najdžóžiche ludowe kubło, wěru, rubicž pyta? Njejsu we druhich krajach najmuznišche prawa towarščenja, kotrež so přenjomu lěpschomu towarštwu dowola, a so zapowjescž njezwaža, cyrkwi wotdžeržane? Njepšchimaja so we druhich kra-

tomnym pišmom a pschilazujemy kručje wschitkim biskopam, hžěcžkuli su, a jich naměstnikam, a hžěč tajcy njejsu, wschitkim duchownym, zo po dostacžu tohole lista tónsamón bjez kombženja we pschihodnym měsceje a časju we swojich cyrkwach, diocesach, městach a wsach wozjewja abo wozjewicž dadža a wobhdlerjam, pschez přědowanjo božoho stowa po móžnosći derje pschihotowanym, tu cyrkej abo tej cyrkwi k wopytanju za tutón jubilej pschipołazaja.

Tež postajamy, zo maja wot spomnjenocho 1. junija hacž do dnja skóncženja okumeniskoho koncila wschitcy swětni a kłóštyrscy duchowni wschědnje na božej mšči modlitwu wot Ducha swjatoho pschistajicž; a zo dyrbi so pódla konventualneje božeje mšče we wschěch patriarchalskich, kathedralskich a kollegiatskich cyrkwach katholickeho swěta wot kanonikow, a tež we kłóštyrskich cyrkwach kóždoho rjada, hžěč so konventualna boža mšča džeržecž ma, kóždy sčtwórtk, na kotryntž swjaty džěti přenjocho abo druhoho rjada njeje, boža mšča wot Ducha swjatocho džeržecž.

lestwach spravneho cyrkwinoho kubła, kotrež cyrkej hačo swětnu sředki k wěcžischomu wuwjedženju wyschichich wotpohladanjow trjeba? Njepobraduje we wjele krajach cyrkwi wschitka pomoc, zo mohla po bóžkim a człowjecim prawje jej sčuchace stawy pschez bože sčuzby a nabožnu wucžbu psched strachami njewěry a liwkošćeje wobłhowacž? Njewulima nimale we wschěch krajach nje-pschecželste pišmowstwo mucženki njehódneho hanjenja a žorta, wobskoržowanja a pschistodženja na cyrkej, jeje wucžby a wustawy, jeje mšchnikow a swěrne stawy, zo by slabych zastrašilo a khablacych k wotpadej wot wěry zawjedto? We časach tak wjele wuzłoscžow pokazuje so prawje zjawnje, zo je cyrkej jow ta wojowaca. Smě wona wschěm tym nje-pschecželškim napadam napschecžo změrom rucy do křina položicž? To by rekačo, wot njeje žadacž, so samu wopujšćicž. Cyrkej ma nic jenož prawo, ale tež winowatosć, wschě swoje mocy napinacž, zo by derje wojowala za te jej z njebješćeje wškolosćeje dowěrjene kubła spomoženja napschecžo wschěm nje-pschecželšnym mocam. Tele prawo cyrkej wužiwa, tule winowatosć dopjelnjuje bjez druhim pschez to, zo so jeje přědšterjerjo wokolo toho wot Khrystusa postajenocho žakitarja a wołolo sřjedžizny swojeje jednoty zhromadža, zo bychu pod joho wjebženjom wuradžili, sčto je pschede wschěm za zbožnosć duchow wěriwych nuznje trěbne. Žadny rozomny katholic njezmeje z pschewajnym dowěrjenjom te bžazne mēnjenjo, hačo mohł okumeniski koncil wschitke zrudne wobštejenja nadobo wotwobrocjeć. Ale kóždy swojej cyrkwi swěru podaty twari na to z dowěrjenjom, zo budže tutón okumeniski koncil pod mōcnej hnadnej pomocu božej sředki a pucže namafacž, zo by so něcžischomu nježbožu njewěry a bjezbožnosćeje a tym z toho za cyrkej a lud nastawacym hrozachy stracham mōcnišcho a wužitnišcho napschecžo džělačo, hacž je so to dotal stalo a stacž mohło. Že džěni tola našch žbožnik swojim japoschtolam a jich nastupnikam slubił, zo budže tón trōščtar, Duch swjaty, kotrohož Wóte wo joho mjenje pōsčele, jich wschitko wucžicž a na wscho dopomnjecž, sčtož je wón jim prajil (Jan 14, 26.). Prjedy hižon slubi wón Pětrej zjawnje: Ty sy Pětr, t. j. skala, a na tule skalu čcu moju cyrkej twaricž a mocy hěle ju njebudža

pšhemocowacj (Mat. 16, 18). A wschitke swoje prjedawšce lubjenja wobkruće wón swjatočnje stótka do swojeho donjebjes-
 spěca z tymi hordoznymi słowami: „Ja sym pšchi wami wschitke
 dnj hacj do stónčenja swěta.“ (Mat. 28, 20). Na tele
 lubjenja zkožuje so powšchitkowna wěra katolskeje cyrkwe hafo
 na njezmólniwe wučerstwo, kotrej we wuprajenjach wo zje-
 wjentich wučibach wěry a žiwjenja wot wěrnoscje so zdalicj
 njemóže. Nam katolskim je cyrkej stolp a kručizna wěrnoscje
 (1. Tim. 3, 15.), kotraž njelhabla a runja scjinje wot wětsila
 nowych mēnjenjow tam a sem so njehiba. — Tola tuta dowěra
 na cyrkwi slubjenu wobstajnu pomoc Ducha swjatoho njewuz-
 běhje našhu winowatosć za bohacje z njebies zohnowane skutko-
 wanjo šumeništoho koncila horce próstwy k njebiesam stacj. Płody
 jeho skutkowanja budža wěcje wjetšce a mócnišce zapšchimace,
 čim swěrníšce cyrke katolske křescjanstwo na pscheczelne psche-
 proschenjo a požadanjo swojoho wyschšchoho pastyrja wokolo njoho
 so zhromadzi a zjednosćene z nim te šydom dary Ducha swja-
 toho, dar mudrosće, rozoma a wědomnosće, rady a šlnosće,
 bohabajnosće a pobožnosće na wótcow koncila naproschuje.
 Šdyž japoschtolojo a přeni wučownicy Krjeza zhromadnje we
 modlitwach pschewowachu, buchu napjeljeni wot Ducha swjatoho.
 Pod bozej hnadnej pomocu budže z nowa na tutym koncilu
 wulkotna a špodźiwna jednosć katolskeje cyrkwe a jeje psche-
 zjednosć we wěry so wopozowacj. Djez tym zo we wschém
 druhim cłowjestim zmyšljenju a pschepytowanju wschelake štrony
 sebi njepšcheczelscy napscheczo steja: budža jow wschitcy w jedno-
 myštnym wuznawanju jeniczcych wěrnoho Boha a jeho jednorodze-
 doho Šyna poknoho hnadu a wěrnošće hromadu stacj. Tajta
 jednota dyrbi wschě wutrobny, kiz z wěrnošću derje mēnja, k
 rozomnomu pschemyšljenju a k njestroništomu pruhowanju napo-
 minacj. Tež cji, kiz su swoju wěru zhubili, budža pschepó-
 nacj dyrbcj, zo cžokm Šhrystusoweje cyrkwe wschě wischory a
 njewjedra pschebodobuje. Ewicy budža ze spanja wubudzeni spóz-
 namacj, zo šchtóž z Šhrystusom njeje, napscheczo jomu je, a
 šchtóž z nim njehromadzi, rozdjerscha. (Luk. 11, 23.) Pschec
 spomozne pohonjenjo koncila budža wošobnje — toho so wěcje na-
 džijemy — wschitcy mēschnikojo, kotřiz hubjeni najecji njeisu,
 z nowa we swojim swjatyň powołanju zahorjeni, sebi pilnje
 naležane bycj dacj, jim dowěrjene dušce nic jenož pschec
 swoje słowa, ale tež pschec swójb wobšhad pokubtowacj. Tak budže z
 njewuřadnje močy wěrnoho winowoho pjeńta, kotryž je Šhrystus
 škwaleńny do wěcznosće, nowa žiwa mjeza do wschých ha-
 zow stupacj. Rome žiwe močy pscheběhnu cžeko Šhrystusoweje
 cyrkwe, kiz budža nowe žiwjenjo we wěry a lubosće we nej
 skutkowacj pomhacj. Tak, a jenož na tymle pučju nutschlownoho
 wobnowjenja a swjatosćenja wschých jeje stawow pschec wěrnošć
 a hnadu wot horjeka budža za cyrkej ranišce zerja lěpšchoho
 pschichoda zaswitać. O prošmny a modlnty so wobitajuje z
 ponižnej wutrobu, zo by šumeniški koncil tajlele zohnowane
 přody za cyrkej, za cžłowjestwo pschinesj! Potom budže wón tež
 k tomu sobuskutowacj, zo by pschishad zbóžnoho cžasa pschikrót-
 schentny byk, we kotrymž te krajne lubjenjo: „budže jedyn pastyr
 a jena wowečerńja“ (Jan. 10, 16) so dopjelni. — Pschi
 wozjewjenju jubilejštoho wotpuska w lěcju 1858 hižon šym dopola-
 zacj so prócować, zo je wotpusk křescjanskemu ludcy wužitny,
 hdyž jich pokutnosć a wěru wožiwa, rosćenjo we tějoch kře-
 scjanskich póccživoscjach, we ponižnosće, zaprěwanju seby samoho
 a we lubosće spěchuje, a wěrnie pokutnych hrěschnikow změruje.
 Pschi wupisanju jubilejštoho wotpuska we lěcju 1865 pał pola-
 zowacy na to, zo našch swjaty wótc polěpschenjo zrudnych wob-
 štejenjow, wotwobrocenjo božich sudow a mērníšce, zbožowníšce

cžasy pschecde wschém wot pobožnej nutrnoscje modlitwow, wot
 wěrnoho pschemēnjenja zmyšljenja a polěpschenja žiwjenja a wot
 hódnych płodow pokuty woczakuje. Tohodla dcy tón króć
 was jenož na to ledžbnych cžinicj, zo tón nowy pschizjewjentny
 wotpusk potrebnošć nutskownoho wobnowjenja a swjatosćenja
 wutrobny pschec hnadu a wěrnošć, kotrejž je Šhrystus nam
 z njebieskich wysokoscjow pschinesj, nam z nowa wozjewja.

Wuziwam tež sobu tule pschiležnosć, někotre stajnje so wró-
 cžace wobzarowanja hódne wopacžne šudjenja katolskeje wučby
 wo wotpusku wotpozowacj. Praji so, hafo by wotpusk, špuš-
 čenjo cžasnych šchtrasow za hrěchi, blizko štipik krajnej močy po-
 šchtrasowanja. Na to wotmožwamy: poknoho prawa šwětnoje
 wyschnoscje, škótnikow šchtrasowacj, njecha a njemóže so cyrkej
 mocowacj. Šchtrwiny wotpusk njenasčupa cžasne šchtrasty wot
 šwětnoje wyschnoscje pschisudjene, ale jeniczcych te wot Boha na-
 položene cžasne šchtrasty za hrěchi. Krajny wěrch ma prawo,
 wot šwětnoho šudniša pošajene šchtrasty z cžla abo z džela špuš-
 cžecj. Katolska cyrkej pał wučji, zo moža te wot Boha na-
 položene cžasne šchtrasty hrěchow so z cžla abo z džela špuš-
 cžecj wot wyschšchoho wěrchu cyrkwe, kotromuž je Šhrystus
 najwyschšchomu móč wjazanja a wotwjazanja dowěrik. — Druzy
 praja, zo derje dyrbi pschi wotpusku tola něschto wjacj hacj
 špuščenjo cžasnych šchtrasow bycj, dokelž te horjeka šobudželene
 japoschtolske pišmo samo rycji žiawnje wot došpoknoho wotpuska
 hafo špuščenja wschitkich hrěchow. Na to so wotmožwaja: žiawna
 wučba katolskeje cyrkwe je, zo so pschec dostacjo swjatoho sa-
 kramenta pokuty wina a wěczna šchtrafa hrěchow wodawa; te
 k pschecžerpjenju zwoštajene cžasne šchtrasty hrěchow pał swjaty
 wotpusk špušcžca. Šdyž nětko woboj, hódne wuziwajo swja-
 toho sakramenta pokuty a dostacjo došpoknoho wotpuska so zjed-
 noscži, mjenuje cyrkej jeju zhromadne skutkowanjo — došpokny
 wotpusk a wodacjo wschitkich hrěchow. — Najhóřšchi su, kiz
 blažnje mēnja, wotpusk móhł do přěbka pschichodne hrěchi wodacj,
 kotrejž něchtó hafo woběuč dce. Tak by wotpusk zawěrnjo
 dowolnošć za hrěchi a njehumanstwa byk, wuzběhnenjo Žežuso-
 woho zakonja, bohahanjacy žort z bozej swjatosće a šprawnošću.
 Ženož štepe njepšcheczelstwo móže tajse wudawacj. Pschizjewjenjo
 wotpuska žada pokutne zmyšljenjo, wěrne wobželnosćenjo wobeń-
 džentych hrěchow, křutu wolu polěpschenja hafo nuznje trěbne
 pschisčuschnoscje. Ščóžny wotpusk móže jenož tym wužitny bycj,
 kiz ju we šchtanče swjatosćacj hnadu bozeje. Šchtóž we
 cžejškim hrěchu wědomnje a šwobodnje zwoštanje, wczipnosće
 woczow, požadosće mjaša, hordosće žiwjenja štuži, tón je
 duchowne morow šlaw cyrkwe, šlužownik pschibohow tutoho
 swěta. Wón hromadzi jenož hńew božji na swoju šlowu. Zo
 bychu so tola škoro hańbowali, tu cyrkej tał njerozomnje wob-
 šforžowacj, kotraž ma na 200 millionow wuznawarjow a bjez
 nimi nic mało tajkich, kotřiz ju so wuznamjenili pschec pobožnosć
 a bohabajnosć, pschec wědomnosć a wučenosć, pschec křutu
 šwědomnosć a wubjerne žiwjenjo.

Šo słowach japoschtolskoho lišta zapocžnje so cžas, we ko-
 trymž so došpokny wotpusk dobhč móže, na 1. junija tutoho
 lěta a stónći z tym dnjom, na kotrymž budže šumeniški koncil
 došonjantny. Šchtož ma so we tutym cžasu dopjelnicj, je šcžě-
 howace:

- 1) hódne dostacjo swjateju sakramentow pokuty a woštarja;
- 2) wjacřócžne wurjadne wopytanjo cyrkwe k modlenju po
 mēnjenju swjatoho wótca;
- 3) pošćenjo na tějoch dnjach;
- 4) wotedacjo jałmožny za šhubnych.

Za našhu dišceju so poštaja, zo za cyrkej, kiz ma so

dwójcy wopytać, płaczi łóžda cyrkej abo zjawna křapata bydlisćeža abo faristoh wokrjeja wěrnych. Wyrjadne wopytanjó cyrkwe je te, kotrej samo wot so pschifazane njeje. Wopytanjó cyrkwe a slyšćenjo božeje mšče na njedzelskich a swjatyh dnjach k pschifkadej je samo wot so pschifazane.

Ze tfoje posćenjo dyrbi so na tšjoch dnjach tohosamoho tydženja stacž, t. j. srjedu, pjatl a sobotu, a njesmě na suche dny padnyć. Pschi tymšamym mamy so nic jenož mjasa jědže zdžerzjeć, ale tež jenož juntróć za džen so naschjeć.

Wotedacžo jakmožny za křudych je pobožnosći a darniwo- seći kóždoho wosebje poručene. Za jakmožnu płaczi wschitko, sčtož płaciznu ma a křudomu wužitne być móže. Křudzi njejsu wotwjazani wot winowatošće, hišćeže křudšim dar lu- bošće, a byrnje mjeiški byt, podacž. Jenož sčtož cyle nicjo wot swojoho daricž njezamoži, smě spowjedniča wo wotwjazanjó abo pscheměnjenjo tutoho dobroho stutka do druhoho proschjeć.

Š rozmnohošćenju pobožnosće zchromadnych zastupnych mo- dlitwow za škumeniški koncil a k wožiwjenju wopravdže pokut- noho ducha postaja so w nastupanju zjawnych božich službow za wschitke katholicke cyrkwe a křapaty jakšoho kralejstwa sčžeho- wace a ma so wot 1. junija stacž:

- 1) Na wschěch božich mšchach dyrbi so, hdyž so hodži, k tej we pastyrškim lišće wot 24. oktobra 1859 poručenej

modlitwje za swjatoho wóta (collecta pro Papa) mo- dlitwa wot swjatoho Duchu (collecta de Spiritu sancto) pschitajicž a spěwacž.

- 2) Na wschěch njedzelskich a swjatyh dnjach dyrbi so po přědowanju k modlitwje za powšchitkowne naležnosće kře- sežanstwa modlitwa k naproschčenju Duchu swjatoho přjedh póšlacž.

- 3) Na wschěch njedzelskich a swjatyh dnjach dyrbi pschi po- popoldnišich božich službach přjedh tych we pastyrškim lišće wot 24. okt. 1859 sobupostajentym modlitwam tamny krajny hymnus ze swjatkowneje božeje mšče, kiž so ze stowami: „Veni Sancte Spiritus, t. j. pschitndž Ducho swjaty“ započina, we macžerškej rječji spěwacž.

- 4) Tšecž njedjelu kóždoho mšaca we jubilejškim časju dyrbi so pschi popoldnišich božich službach pschěd wustajentym najswjećiškim kubkom litanija wot wschěch swjatyh spěwacž.

Dale so za džen wotewrjenja škumenišoho koncila, za 8. de- cembra, džen njewoblatowanoho podjecža najswjećišheje kujejny Marije, zchromadne bože wopravjenjo wschěm wošadam porucža.

Nšch z mócněj pomocu hnady trojeničskohu Bohu, Wóta, Šyna a swjatoho Duchu wozjewjeny čas hnady ptohy zohno- wanja za čas a wěćnosć wschitkim mojomu duchownomu wje- dženju poručentym bohacže pschinjese.

W Budyščinje na tachantstwjje, swjatkoničsku 16. meje 1869.

+ Ludwik.

Be Fulda zhromadzeni němscy biskopjo svojim lubowanym wěriwym hnadu a potoj wot Boha naschoho zbóžnita.

W duchu Jezusa Chrystusa a jeho swjateje cyrkwe, kotryž je pschede wšchm duch jednoty a zhromadjenja, su so němscy biskopjo tež w tutym lěcze we Fulda pschi rowje swj. Bonifaca k bratrowskemu wuradzenju zjednosčili. Wotpohladanjo tutyh zhromadzenjow njeje te, zo bychu so we cyrkwiniskich naležnosćach kaznje postajite, sčtož je po cyrkwiniskich prawidlach jenož na woprawdžitych a na prawe waschnjo wotdžeržaných cyrkwiniskich zhromadžiznach možne; ale nasche wotpohladanjo dže jenož na to, so samych pschez zhromadnje rozryczowanjo k lěpšemu dopjelnjenju naschoho swj. zastojuštwu křmianosćicž a tamnu jednotu a lubosć bjez sobu spěchowacž, kotraž je maczer a zežiwjetka wšchoho dobroho.

Samo so rozemi, zo bě we tutym lěcze hlowna wina naschoho zhromadjenja pschihotowanjo na powšchitkowny koncil, kotromuž je nasch swjaty wóte Pius IX. wšchěch biskopow swěta powolał. Pohladajo na to smy za dobre a spomozne dzerželi, přjedy hacž so rozeněžechmy, zhromadnje krotke słowo na swojich lubowaných wěriwych, duchowných kaž swětých wotpóslacž.

Šdyž bě powolanjo powšchitkownoho koncila wěste, napjelni na jenej stronje pobožne mocžakowanjo a wjesota nadžija wutroby wěriwych a mnohoicž wobroczi swojej woczi na Rom, nic hało by koncil džiwy skutkowacž a wšchitko zło a wšche strachi wotewzacž a zdbom wobliczo zemje pscheměnicž mohl; ale dokež je Chrystus w swojej bójškej mudrosći postajit, zo je zjednosćenjo potomnikow swjatyh japoschtotow wołolo nastupnika swj. Pětra na powšchitkownym koncilu najwosobnišči srědk, zo bychu so wozbožace wěrnosće křescijanstwa do jasnišchoho swětkla stajite a jeho swjate zakonje do žiwjenja zawjedle.

Sčtož swj. bamž Řehoř Wulki tak rjenje praji, zo so we běhu časow wrota bójšće wěrnosće a mu-

droscje za křescijanstwo pschecy dale wotwryja, to so nanajbóle na powšchitkownym koncilu dopjelni. Dokež wot prawoho spóznawanja Chrystusoweje wucžby, a wot pschezycynoho dopjelnjenja jeho zakonja kaž wěcne, tak tež wěrne časne zbožo cžlowjestwa wotwisuje, tohodla su swěrne džežji cyrkwe powšchitkowne koncile pschecy z wjesoloscju a ze swjatej nadžiju powitali. Teke zmyslenjo tež we nastupanju předsčejacocho koncila we nami samymi pschisporjecž a bjez druhimi rozujescž, je swjata winowatosć. — Tomu napscheczo pal sebi nje-možemy zamjelcžecž, zo na drugej stronje samo dobre a swěrne stawy cyrkwe koncila so strachuja, a z tym dowěru na njon wostabja. Š tomu pschistupi, zo pschecizimnicy cyrkwe wobstorkowanja rozuosčuja, kotrež niczo druhe njechadza, hacž wopacžne sudjenja a hidjenja dale rozpschestrjecž a samo pola krajneje wyschnosće njedowěru wubudžicž. Na tele waschnjo wunjeso so bojosč, hało by koncil nowe wěrnosće wěry, kotrež bože wozjewjenja a cyrkwiniske podawizny njeznaja, wozjewiez a porucžnosće postajecž mohl a čyč, kotrež hało naležnosćam křescijanstwa a cyrkwe škódne z tym so njeznjesu, sčtož kraj, zdělanosć, wědomnosć, kaž tež swobodnosć a časne zbožo ludow sebi zadacž potne prawo maja. — Šisčecje dale cžile du, a wobstorkuja swjatocho wótea, hało čyč wón wot wěsteje strony wobdžělan, koncil jenož za srědk trjebacž, zo by ude japoschtotiskoho stoka pschez měru wuzběhnył, stare a prawe zarjadowanjo cyrkwe pscheměnit a duchowne knjeistwo postajit, kotrež so z křescijanstwejske swobodnosću njeznjeso. — Tajcy so njeboja, wyschšchomu wěrczej cyrkwe a biskopam stroniske mjena pschipołozicž, kotrež běchmy hacž dotal jenož we horcže zjawnych pschecizimnikow cyrkwe slyšecž zwucženi. Tohodla sudza potom, zo biskopjo pschi wuradzenju potnu swobodnosć njezměja a zo budže jim na potrebnym spóznacju a na njebojaz-

nosći pobrachowac, zo móhli swoju winowatosć na koncilu dopjelnic; kaž tež, zo z toho sčěhuje, hač změje tutón concil a jeho wobzantnujenja žanu ptacziwosć.

Tajlele a tym podobne rycze, kažuli su nastale, njewuhabdžeja ze žiweje wěry, ze swěrnejše lubosće i cyrkwi, z krunocho dowěrjenja na tamnu pomoc, kotruž Bóh swojej cyrkwi nihdy njezaprije. Tak ženje našci wotcojo we wěrje, tak ženje swjeczki boži njemyslachu; tomu spjeczi so tež, my to wěmy, wasche nutskowne pschepo-lazanjo, lubowani wěrni.

My pak chcemy tež zjawnje was napominac, zo so nje dacze pschez tajke rycze zabudzić ani we waschej wěrje a dowěrjenju wostlabic.

Nihdy a ženje njebudže a njemóže powščitkowny concil nowu wučbu wuczić, kotraž we swjatym pišuje abo japoschtolskich podawiznach wopšchijata njeje; kaž z cyła cyrkej žane nowe wučby njewozjewja, ale staru a wot spoczatka wobstajacu wěrnosć do jasnoho swěta staja a psched nowymi bludami zakita.

Nihdy a ženje njebudže a njemóže powščitkowny concil wěrnosće wozjewic, kotrej wuprajenjam sprawnosće, prawej kraja a krajnych wyschnosćow, zdželanosći, wědomnosćam, abo prawej swobodnosći a zbožu ludow napscheczo steja. Z cyła concil niczo nowe a niezo druge postajec njebudže, hač tosame, sčtož je wam wschitkim pschez wěru a swědomjo do wutroby zapisane, sčtož su kschesczijanske ludy we wschěch lěstotytkach za swjate dzerželi, a na czimž něl a pschecy zbožo krajow, nahladnosć wyschnosćow a swobodnosć ludow wotpo-czuje a sčtož wscha wěrna wědomnosć a zdželanosć požada. — A czohodla swěmy to z tajkej wěstosću wu-prajic? Dokelž smy pschez wěru wěsći, zo Jezus Khrystus pschi swojej cyrkwi wostanje wschitke dny hač do kónca swěta; zo Duch Swjaty cyrkej ženje njewopusć-czi, ju na wscho dopomni, sčtož je Khrystus wuczil, ju do wscheje wěrnosće wjedže, tak zo cyrkej je a wo- stanje stolp a dno wěrnosće, kotruž ani mocy hele psche-winyc njezamóže; a dokelž skónčuju wěriny a wěmy, zo su sečchowaczerjo Bětra a druhich japoschtolow, nje-nuicy bamž a biskopjo, hdyž hako na powščitkownym koncilu prawje zhromadzeni we naležnosćach wěry a kschesczijanskoho žiwjenja wusudžeja, pschez božu přědk-widžownosć a pomoc psched kóždym bludom zakitani. Kaž je Khrystus wčera a dženja a do wěčnosće tón-samón a jeho skutk nihdy njezandže, byrnie tež njebo a zemja zaschloj, tak wostanje jeho cyrkej kóždy čas tasama a wěrnosć Khrystusowa wostanje pschecy a nje-pscheměnita we njej. A tež jenož strach, zo móhł po-wščitkowny concil we svojich postajenjach wěry napsche-czo pschepodatym wěrnosćam zmolic a te wot Boha założene zarjadowanjo cyrkwe pscheměnic: rěka móc tych cyrkwi datych božich lubjenjow a skutkowanjo boj-sleje hnady zaprěc.

Tež njetrjeba so ničto bojec, zo budže powščit-kowny concil bjez rozmyslenja a z pschewwatanjom po-

stajenja wobzantnyc, kotrej bjez nuzy něčžišchim wob-stajenjam a potrebnosćam pschitomnoho časa napscheczo stupja, abo zo budže wón waschnja, zmyslenja a nuts-wjedjenja zandženych časow do našchoho zasy psche-sadzecy chycy. Kaž jenož móže něčto wot tajkeje zhromadžiny biskopow cyloho katholicoho swěta so taj-kocho něčžoho bojec; wot zhromadžiny mužow, kiž naj-bohaczišce zhonjenja žiwjenja wobsynu, z wobstajenjami wschelafich krajow zuaczi, ze zamołwjenjom swojoho swja-toho zastojnstwa wobczějeni, wot wyschichoho wěra cyrkwe wosobnje tohodla zhromadzeni su, zo bychu z nim radžili, kaž móhli najlěpje te wěčne wěrnosće wěry we našchich dnjach do žiwjenja pschenjesć a tu dobrotu kschesczijanstwa pschitomnym a pschichodnym spła-ham wobkhowac a pschepodac.

Bjez winy a tež jara njesprawny je tón porok, zo budže na koncilu swobodnosć pschi wuradženjach pschitrotšena. Kaž malo znaja czi, kotsiž takle rycza zmyslenjo bamža, zmyslenja biskopow a waschnjo cyrk-winskoho skutkowanja! My wěmy hač nanajwěsćišcho, kaž je so swjaty wót zjawnje wuprajit, zo njebudže anie swobodnosć anie čas wuradženjom wobnjezowac. A to so tež samo wot so rozemi. Dokelž na cyrkwinym koncilu njewojuja wschelake strony pschez wschě frědky rycziwosće wo dobycjo a njeptaja jednore sobustawy pschez mnohosć hłow pschewahu nad svojimi psche-cziwnikami dostac. Wschitcy su jow pschi wschej wsche-lakosći svojich mēnjenjow we druhich naležnosćach wot spoczatka sem pschezjedni wo zakladach wěry a ptaja jene a tesame dospěc, spomoženjo dušchow a lěpsche kschesczijanstwa. Wuryčowanja i pschedobycju psche-cziwnych abo podpjeranjo stronich wotpohladanjow so jow nješanu, ale zo by so wěrnosć ze wschěch stronow wobschědila anie předy wobzantnyta, doniž njeje wschitka njewěstosć wotstronjena a kóžda čžmnosć wujasnjena. Sčtož wosobnje wěčne wěrnosće wěry nastupa, nje-budže concil anie te najmjenšce wobzantnyc, doniž njeje wschitke frědky wědomnosće a najlěpschoho psche-kladjenja nakožowal.

A sčto dyrbinym i tamnomu njechódnomu wobskor-žowanju prajic, zo budže biskopam z čžłowjecze bojoseje na prawej kchoblosći i wuprajenju swojeho mēnjenja po pschislušnosći pobrachowac? Spominaje na pschi-laznju našchoho knjeza, zo njesměmy tych zaklec, kiž nas hanja, chcemy jenož zkrótka prajic: biskopjo ka-tholiske cyrkwe nihdy a ženje njezabudu na powščit-kownym koncilu we najwážnišchim wobstaranju swojoho cyloho biskopskoho zastojnstwa a skutkowanja, na naj-swjeczishu wschěch svojich winowatosćow, zo maja wěrnosći swědsenjo dawac. Spominajo na japoschtolske stowo: „zo, sčtož čžłowjekam so spodo-bac čce, Khrystusowy služownik njeje“, spominajo na zamołwjenjo, kotrej změja skoro psched bóžkim sudnym stolow wotpołozic, njebudža žanoho druhoho rozlazo-warja zuac, hač swoju wěru a svoje swědomjo.

Wdy njejsmy za njehodne za nas dzerzeli, katol-
flich biskopow a powschitkowny koncil napscheczo tajkim
zrudnym wobskoržowanjam zakitacj. Wschaf tež swjaty
Pawoł swojoho japoschtolskoho zastojnstwa dla a z lu-
bosceje k cyrkwi a ducham njeje zaspěl, so napscheczo
pröznyim wobskoržowanjam wobaracj.

Hdyž pak něšto bjez wscheje, cyrkwi a jeje wysch-
schomu wěrchej winojteje czešceje a lubosceje wotpohla-
danja swjatoho wótea a samoho japoschtolskoho stoła
hani, kaž by tón wot Khrystusa hačo pastyr wschitkich a
hačo skata, na kotrejž cyrkej wotpoczjuje, postajeny sam
strona byl abo wěstej stronje stuził; hdyž so jomu po-
žadocěj za czešcju a knjejštwom pschipujuje, runje kaž
bě tež Khrystus, tón zafožer cyrkwyje, hačo zběžkar a mu-
czer ludu pschod Ponciom Bilatom wobskorženy: dha
nam stowa pobrachuja, nashu bolosć na tajke rycze a
na ducha, z kotrohož nastanu, wuprajicj. Něčo žiwje-
nju katolšteje cyrkwyje bóle cuze a bóle napscheczo
njeje hačj stronjenja a dželenja, napscheczo ničomu njejsu
so Žezus, našč böjffi wumožnil a joho japoschtolojo
zjawnišcho wuprajili hačj napscheczo rozdželenjam a roz-
schecžepjenjam; a zo bychu wscho toho runja wuzanknyli,
jednotu ducha a zwjazk pokoja wobchowali, je Khrystus
bjez wschěmi japoschtolami jenoho za sejedžiznu jednoty
hačo wyschšchoho wěrcha postajil, wschitkich joho wysch-
šchej porucžnosći podczisnyl, — wschitkich, biskopow,
měschnikow a wěrnych cyloho swěta pschěz njerozdželny
zwjazk postuschnosceje na wěrje a lubosceji zafoženeje z
nim zjednosćil. Cyrkej drje wopschija wulku wschela-
foscj narodnych a cžłowjeskich samotnoscejom; wopschija
wschelake zjednoscejenja, stowariščenja a schatnoscejenja
nabožneho žiwjenja, cžerpi a zakituje najwschelafšche mě-
njenja, njedj so wěrja abo njedj so we skutku wuwje-
duja, ale ženje a nihdy njecžerpi a njepschipožnuaje stro-
nistwa a rozdželenja abo je traž sama stronistwo. Za
loždu katolštu wutrobu, tak dotho hačj we nej wěra
a lubosć pschěz nashilnosćj njejštej prudženej, je nje-
možne, we cyrkwinštim abo nabožnym nastupanju stro-
nistwomu duchej pschipadnyčj. Wěra a lubosćj hnujetej
wutrobu, zo swoje rozžudjenja, a hišceje bóle swoje
naležnosceje a nashilnosceje we ponižnosceji, lubosceji a
z njewobschnitym dowěrjenju najwyschšchomu a nje-
zmólniwomu wucžerštwu podczisuje, kotrejž styschecj je nam
Khrystus pschilazal a wot kotrohož joho stowo wěčnuje
placzi: „ščtož was styschi, styschi mje.“ — We předłste-
jacym powschitkownym koncilu budže tele wyschšche nje-
zmólniwe wucžerštwu cyrkwyje, abo wjelewjacy, budže
Khrystus a joho swjaty Duch pschěz tefame k wschitkim
rycjecj a wschitcy, kiž dobreje wole a kiž z Boha su,
budža joho hłós styschecj, hłós wěrnosceje, sprawnosceje
a poloja Khrystusowoho. Kaž Pětr a japoschtolojo na
prěnim koncilu w Jeruzalemje jenoho mēnjenja běchu
a jenu rycj wjedžechu, tak budže tež lěša; a budže
cykomu swětej zjewjene, zo su kaž we prěnej kšče-

sežanskej wosadže tak tež džensa hišceje we katolškej
cyrkwi wschitcy jena wutroba a jena duscha.

Z tuteho kužola jednoty žorli so cyrkwi wscho
wulke, dobre a spomožne, wschě kubla kšchecžanstwa
wot toho wotwisuja. Ženož we tutej jednosceji bje-
rjemy džěl na swětle a žiwjenju Khrystusowym. Žo-
hodla je tež Khrystus w swojej wyschšchoměschniskej
modlitwyje swojoho njebjeskocho wótea wosobnje wo te
kublo tuteje jednoty prosyl, dokelž w tynle kuble jed-
noty wschitke druhe kubla spomoženja, wěra, lubosćj,
splosćj, pokoj a wschitke žohnowanjo wotpoczjuje. Z
rozschecžepjenja a z dželenja su pak najwjetšche nježboža
nastale, kotrejž hdy kšchecžanstwo a swět domapytachu,
a na druhej stronje wotwisuje wscha pomoc wot zjed-
nanja a wot zaspwřóczenja k jednosceji.

Hdyž su we nashich dnjach, kaž z džakom k Bohu
wuznacj dyrbinu, někotrežkuli schłody prjedawšchich žtych
časow zahožene, — hdyž je cyrkwinške a nabožne ži-
wjenje, hacžrunje časj za tym njeběchu, so posulniło a
wjele dobroho k spomoženju duchow a k wosojenju
šhudnych a cžerpjacych so stalo, — hdyž je bjez du-
chownymi a wěrnyymi wutrobotosceje we wěrje a lubosćj
k cyrkwi so pozběhowala, — hdyž po cylym swěče
kraleštwu bože z nowa mlódnje roscje a plody njese,
— hdyž samo wschě napady na cyrkej, a wschě cžer-
pjenja, kotrejž ju domapytaju, ji jenož k lěpschomu stuja:
dha smy pschepokazani, zo to wosobnje tamnej nutrnej
pichezjednosceji a jednosceje zmyslenja džakujemy, kotraž
pschěz božu hnadu, z wuwzacjom někotrych zrudnych ale
małowážnych bludženjom, na cylym katolškim swěče
knježi. Nic prózne šhwalenjo, ale hnadyopolna a zjawna
wěrnosćj je, zo su wschitcy biskopjo katolšskoho swěta
bjez sobu a z japoschtolskim stolum najdospolnišcho zjed-
noscejeni a zo su tohorunja duchowni a lud ze swojimi
biskopami pichezjedni, a tak wobsteji tež bjez wschelakimi
zastojnstwami cyrkwyje wo wschěm nutrna pschězjednosceji
a wjedža so wschitcy katolšcy wschěch narodow jedni a
pschězjedni we wěrje a we lubosceji k cyrkwi. Žuža a
njeměry časj su tule jednotu jenož pomyschile a wo-
sobnje je lubowace žhromadne skutkowanjo wschěch ludow
k zakitanju cžezcy wuzkoscejenoho swjatoho wótea tutón
zwjazk jednoty jenož krucžišcho zwjazako.

W duchu tuteje jednoty, hačo pōstojjo Khrystusowi,
we Khrystusowym mjenje a z Khrystusoweje wutrobj
napominamy, proshmy a zarocžamy wschitkich, wosobnje
nashich sobudželacžerjom we měschnistwje a swjatyim
wucžerštwje, zo bychu po swojej možnosceji pschěz stowo,
pismo a pschilad tamnu dospolnu jednosceju ducha pšchi
wotstronjenju tam a sem nastatych njepšchězjednoscejom
podpjerali a spěchowali, a so wschoho toho džerzeli,
ščtož njepšchězjednosceji skutkuje a cžłowjeske nashil-
nosceje zahožja.

We krótkim wopuschcžimy na dlěšchim čas nashce
diöcesy a nashce wutrobj su hłuboko hnuće pschi pohla-

danju na wulke strachy nječizišoho cžaja. Tohodla suny wobzanknyli a poruczamy z tutym, zo by we wšěch farškich wosadach našich diöcesow tši dny trajaca pobožnosć k najswjećiškej wutrobje Žezusowej so wotdžeržala a na 8. dnju hodownika tutoho lěta so zapo-

cžala. Dalsche postajenja we nastupanju tuteje pobožnosće wozjewimy halle pozdžišcho.

Snada a pokoj Žezusa Khrystusa, zastupna próstwa najswjećiškeje kuježny a wšittich lubych Swjatyh budž a zwoštañ z wami wšittimi.

Date we Fulda, 6. septembra 1869.

- + Pawol, arcibishop w Kölnje.
- + Rjehot, arcibishop w Mnichowje a Freisingu.
- + Heinrich, wěrbishop w Brötikawje.
- + Jurij Anton, bishop Würzburgu.
- + Khrystof Florenc, bishop we Fulda.
- + Wilhelm Emmanuel, bishop w Maincu.
- + Ednard Jakub, bishop w Hildesheimje.
- + Ludwik, bishop z Leontopolis a japoschtoliski w Sakskej.
- + Konrad, bishop w Baderbornje.
- + Bankrac, bishop w Augsburgu.
- + Matij, bishop w Trieru.
- + Miklawš, bishop z Halikarnassa a japoschtoliski witar w Luxemburgu.
- + Jan Heinrich, bishop w Osnabrücku a provitar połnocnych němskich a danškich missionow.
- + Franc Leopold, bishop w Eichstadtu.
- + Lothar, bishop z Sena a kapitulawitar arcidiöcesy Freiburg.
- + Filip, bishop z Ermelanda.
- + Jan Nepomucki, bishop we Kutnje, zastupjeny pschez Dr. Haße, domprobsta generalwifara.
- + Miklawš, bishop w Speieru, zastupjeny pschez Dr. W. Molitora, domkapitulara.
- + Karl Josef z Hesele, wuzwoleny bishop w Rottenburgu, po wosebitej porucznosći.

Modlitwa za ōkumeniski koncil.

Bŏjſki Zbŏžniko! Twŏj zaſtupnik na zemi, naſch ſwjaty wŏtc, je zhromadźiznu wſchĕch biſkopow katholickeje cyrkwy do Roma tohodla powolał, zo by ſo wſchitko to z najwjetejſhej prŏcu wopomniſo a wobzanknyło, ſchtož mohło we tak ſtruchlych ėzaſach wjetſchu ėjeſĕž Božu, doſpołnu ėjiſtoſĕž wĕry, doſtojne ſwjeczenjo Božich ſlužbow, kaž wĕĕžne zbožo duſchow, frutu ėzah-
nibbu ze ſpomŏžnej a hlubokej wuĕzenoſĕžu ſwĕtnoho a kłŏſchtyr-
ſkoho duchownſtwa, wobkĕdźbowanjo cyrkwinych zakonjow a polĕpſchenjo žiwjenja, rozwuĕzenjo mlodoſĕže w duchu kſheſĕĕzan-
ſtwa, ſkŏncžuje powſchitkowny mĕr a pſhežjenoſĕž wſchitkich
ſpĕchowacž. Zbožowne docpĕĕžo tyhle wažnych wotmyſlenjow
pſhež wjſchſchich cyrkwinſkich paſtyrjow, w Twŏjim mjenuje
zhromadźenych, wocžakuja wſchitke ſwĕrne dźĕĕĕi naſheje mudreje
a luboſĕžiwjeje macjerje z pobožnej dowĕru a w nadźiji na Twŏje
ſlubjenje, zo ėheſch wſchitke dny haĕž do ſkŏnczenja ſwĕta pſchi
Twŏjeje cyrkwi woſtaĕž; a proſcha wo to z nutrneje prŏſtwu. My
pſchizanknjemy ſo tym milionam wĕriwych we wſchĕch dźĕlach
ſwĕta, koſiž woſebje we tyhle dnjach ſwjatocžnoho wote-
wrjenja ōkumeniſkoho koncila horce prŏſtwy a zaſtupne modlitwy
ĕ njebjy ſĕželu.

Pſchĕde wſchĕm proſhny Tebje, bŏjſki Wumŏžniko! pohladuj
hna dnje na nadobnoho wjeĕcha naſheje ſwjateje cyrkwy, Piuſa
džewjatoho, njeſhablacoho zaſitarja jeje ſwjatych prawow, ėježy-
pruhowanoho, ale w bohupoddatoſĕži a dowĕrnoſĕži wobkrucže-
noho ėĕĕpjerja! Spožĕž jomu po Twŏjeje luboſĕži, zo by wŏn,
ſchtožkuli je, wjedzeny wot najnadobniſchich wotmyſlenjow
ĕ Twŏjeje ėjeſĕĕi a ĕ wužitkeje cyrkwy zapoĕĕal, tež zbožownje
dokonjal! Daj ėjeſĕĕownomu mĕſchniſkomu ſchĕdžiwceje hiſheje
wjele žohnowaných plodom joho njeſchĕſtawacych prŏcowanjow
za zbožo cyrkwy widžĕĕž! Bŏſĕĕel pał tež z Twŏjoho njebj-
ſkoho hna dnjoho trŏna pruhi ſwĕtka dele, zo bychu ėji, koſtrychž
je Duch ſwjaty poſtajił, zo bychu cyrkeje Božu regirowali, wot
joho ſydom hna dnjoch darow napjelnjeni z najwſchſchim biſko-
pom wſchitko to wobzanknyli, ſchtož ĕ wĕrnomu ſpomŏženju a

měrej za cyrkej a cłowjestwo služi! Rozswětkej jich, zo bychu prawe sředki spózuali, z kotrymiž móže so rozšěrjenomu zlomu njewěrn a bluda, hrěcha a zlóscje nanajmócnischo napscheczo stupicž! Poslynej jich z Twojej mocu, zo bychu wutrobite swědčenjo wotpoložili! Pšichotuj ökumeniski koncil w Twojej rucy hačo zohnowany sředk pschecziwo czerpjenjam našchoho cžasa! Njech wón pod Twojej sylněj pomocu k tomu wjedže, zo by mjeno trojjenicžkoho Boha pschecy bóle spózate, cžesczene a khwalene bylo, zo by Twoje kralestwo pschecy bóle k nam pschischo, zo by Twoja wola pschecy swěrnischo a swědomniwischo so dopjelnjata! Daj wschitkich cłowjelow pschińcž k wozbožacomu spóznačju hnady a wěrnoscze, kiž je so nam w Tebi zjewila, a swjatosčj jich pschez Twoju hnadu a Twoju wěrnoscž, zo bychu we wschitkim swojim myslenju, začucju, čycju, ryczenju, stutlowanju a czerpjenju z Tobu jedni byli, kaž Ty jedyn sy z Wótcom! Potom budže tež Twoje slubjenjo, Ty spodžiwny wjetcho pokoja, nad nami dopjelnjene, zo čecsch nam měr dacž, kajkiž swět dacž njemóže!

Prosch tež za nas, swjata knježna a maczet miłosčje! Wobrocž Twojej miłosčjivej wocži k nam a wuskutkuj nam pschez Twoje móčne zastupjenjo pola Twojoho bójskoho syna, zo by našcha próstwa za powšchitkowny koncil wuskščenjo namatata!

Swjaty arcjandželo Michale, podpjerarjo a zakitarjo cyrkwe, zastup za nju a prosch, zo by wona, kiž je we wichorach wschitkich lěstotkow hačo stolp a twjerdžizna wěrnoscze so wopokazata, z nowa swoju spodžiwnu žiwjenisku móc pschez wobzanknjenja koncila wobswědčjila!

Swjataj japoschtolaj Pětrje a Pawle, pschi kotrejuž rowje koncil so zhromadži, proščaj za njón, zo by duch japoschtolskeje pscheczenoscze a luboscze wutrobny wschitkich na nim džělbjerjacnych napselnil a wottam w bohatej poknosczi na cyrkej a cłowjestwo so wulival!

Najswjecžischa wutroba Žězusowa! njesměrne morjo luboscze, hnady a smilnoscze, wuč nas wschitke dnj našchoho žiwjenja wopominacž, zo jenož, schtož we lubosczi wostanje, w Bohu wostanje a Bóh we nim. Amen.

Prósta,

nowu katholicku cyrkej nastupaca.

Katholiccy Serbja Hornjeje Łužicy, kotrychž so na 12,000 liczi, maja šwalbu pobožneho luda. Woprawdže su tež jich Bože domy kóždu njedzeli a swjaty džen derje wopytowane a woni dzerža za wulke njezbožo, hdyž wot katholickeje cyrkwe zdaleni bydla.

Hdyž je pšed 150 lětami pod tachantom Bickim za Bdzet missionska stacija založena, pšed 100 lětami pšez biskopa a tachanta Wóskoho Wotrow z wokolnoscu faršku cyrkej dostal a nětko Kamjenc pšez darniwosć kšoftra Marijneje Swězdy statoho duchownoho w krótkim powita, su katholiccy Serbja z wjetšoho džela w cyrkwinškim nastupanju derje zastarani; tola jena wokolnosć žadoseži hišće je jara za wosebitym Božim domom. To je krajina bjez křošćanskej wosadu z jeneje a bjez radwoškej a budyschinskej z druheje stronu t. r. křótkoranischi džel křošćanskej wosady a diaspora (rozpjerschenje bydacy) w susodnych lutherškich wosadach. Katholicow bydli tam po poslenim ludalicy wokoło 400; Baczon mějeske jich 63, Pozdecy 58, Czornecy 49, Sulšecy 28, Czěšckecy 25, Haslow 21, Libon 21, Banecy 20, Nowy Łucež 20, Wutolčicy 15, Wětrow 15, Zarěč 11, Łahow 6 atd.

Njedostatk bližšceje cyrkwe za tyhle katholicow je drje so husto wopominal, tola w dalisich stronach bu halle pšez nastawk w 4. čzisle Katholickeho Pósta (cyrkwinšeho časopisa, w Budyschinje wulhadžacoho) prawje spoznaty. W nim bu dopozazane, zo je cyrkej w tamnej wokolnosći nic jenož wuzitna, ale jara trěbna. Hdyž mjenujcy Serbja, kaž prajachmy, z wulkej lubosću k Božomu domej so dzerža, prócuja so woni swoje wobsedženstwa tam pšedac, tak zo katholicke wobydlerstwo jenož tohodla wotebjeraske (pšed dleškim časom běštaj samo w Přecječach hišće dwě kuble w katholickich rukach) a hišće wotebjera. Dolež tola wschicy, kotrychž žadosež by to byla, w cyrkwinšich wsach bydlic njemóža, czahnu do městow, hdyž někotražkuli swójsa w druhim abo tšecjim stawje wólhduje, ščož so njeby tak lohej stalo, hdy bě na swojim wjesnym statoku zawostala. Hdy pak by w Czornecach abo w Baczonju katholicka cyrkej byla, bychu nic jenož nětcishe katholicke swójsy swoje wobsedženstwa wobkhowali, ale hišće wjac katholicow by so tam zasydlilo!

W spomnjonym nastawku bu hižo prajene, kaš mohlo so tomule njedostatkej po časnu wotpomhac pšez hromadjenje dobrowólnych darow. Kaž je na pšiklad Ščerachowska wosada, kiž ma 2,300 duschi, po wotkazanju tamnišeho mlynka Kunze k wutwarjenju cyrkwineju tórmow 12,000 toleri pšinahromadzić mohla, tak dyrbi tež 12,000 katholickim Serbam bjez

Bitte,

eine neue katholische Kirche betreffend.

Die katholischen Wenden der Oberlausitz, deren man ungefähr 12,000 zählt, haben den Ruf eines frommen Volkes. In der That sind auch ihre Gotteshäuser jeden Sonn- und Festtag sehr besucht, und sie halten es für ein großes Mißgeschick, wenn sie weit entfernt von einer katholischen Kirche wohnen.

Nachdem vor 150 Jahren unter dem Decan Bigli für Sdier eine Missionsstation errichtet wurde, vor 100 Jahren unter dem Bischof und Decan Woski Ostro mit Umgegend eine Pfarrkirche erhielt, und nun auch Kamenz (Spittel) durch die Freigebigkeit des Klosters Marienstern einen ständigen Geistlichen binnen Kurzem begrüßen wird, sind die katholischen Wenden zum größten Theile in kirchlicher Hinsicht gut versorgt; doch ein Landstrich sehnt sich noch sehr nach einem eigenen Gotteshause. Es ist dies die Gegend zwischen der Krostwitzer Parochie einerseits und zwischen der Radiborer und Baugener anderseits, d. h. der südöstliche Theil des Krostwitzer Pfarrsprengels und die Diaspora in den angrenzenden lutherischen Parochien. Nach der letzten Zählung wohnten dort gegen 400 Katholiken; Storch hat deren 63, Paßditz 58, Tscharnitz 49, Sellschütz 28, Zischkowitz 25, Dreikretscham 21, Libon 21, Pannowitz 20, Neulanke 20, Weiditz 15, Wietran 15, Saritsch 11 u. s. w.

Der Mangel einer nähergelegenen Kirche ist zwar oft erwähnt worden, doch in weitem Kreise wurde derselbe erst durch einen Aufsatz in No. 4. des „Katholischen Post“ (eine in Bautzen erscheinende Zeitschrift) v. J. 1869 recht erkannt. In jenem Artikel war nachgewiesen, daß eine Kirche für jene Gegend nicht bloß nützlich, sondern sehr nöthig sei. Da die Wenden, wie wir erwähnten, mit großer Liebe zur Kirche halten, bemühen sie sich, ihre Besitzungen dort zu verkaufen, so daß die Anzahl katholischer Bewohner gerade deshalb dort abgenommen hat (vor längerer Zeit waren noch in Prischwitz zwei Bauerngüter in katholischen Händen) und noch abnimmt. Weil aber nicht Alle, die dies wünschen, in Kirchdörfern wohnen können, so ziehen sie in die Städte, wo manche Familie in der zweiten oder dritten Generation verarmt, was nicht so leicht geschehen könnte, wenn sie auf dem ländlichen Besitze geblieben wäre. Wenn nun in Tscharnitz oder Storch eine katholische Kirche wäre, würden nicht nur die jetzt dort wohnenden katholischen Familien ihre Besitzungen behalten, sondern es würden sich noch mehr Katholiken dort ansiedeln.

In dem erwähnten Artikel wurde ferner gesagt, wie einem solchen Mangel mit der Zeit durch Sammlung von freiwilligen Beiträgen abgeholfen werden könnte. Wie z. B. die Parochie Schirgiswalde, welche 2,300 Seelen zählt, nach dem Legat des Müllers Kunze zum Ausbau zweier Kirchtürme noch 12,000 Thaler aufbringen konnte, so muß es auch den 12,000 katholischen Wenden möglich

sobn a z pomocu swojich pscheczelow ze zhromadnej luboscju a staroscju možne byc, sredli k zalozenju trebneje nowoje cyrkwe wobstaracz.

Tele mysle buchu w Katholickim Bostu psched postalétnym mészniškim jubilejom bamža Piusa IX. zasy wobnowjene a tehdom namjetowane, zo by so na zjawnej katolskej zhromadzišnje 11. hapyrta 1869 twarjenje cyrkwe w Czornecach abo Baczonju za zhromadnu naležnoscz wšchitlich katolskich Serbow wuprajilo a zo by so wubjerl k pschihotowanju zalozenja cyrkwe w Czornecach abo Baczonju postajit a dobrowólne dary hromadžil. Wobaj namjetaj pschizastaj so 6. junija 1869 na katolskej zhromadzišnje w Khróšćicach. Do wubjerka pał bu tehdom sydomnacze sobustawow wšchelakoho powolanja wuzwolenyč, bjez nimi zastupjerjo czorneczanskocho škulskocho wokrjesa a zastupjerjo wšchitlich sydom serbsich wosadow, mjenujey: k. kaplan Jakub Werner z Khróšćic hało pschedsyda; k. wuczeř Jakub Pjetasch z Khróšćic hało pismawjedzeř; k. kaplan M. Hornik z Budyschyna hało pokladnik; k. žiwnošceř Michal Schewczil z Baczonja; k. kowar Miklawšch Zynda z Czornec, k. kubler Miklawšch Kofka z Pozdec, k. kubler Jan Lipicz z Czěšćec, k. žiwnošceř M. Měrcziuk z Haslowa hało zastupjerjo czorneczanskocho škulskocho wokrjesa; k. kubler Jakub Kummer z Czasec a k. mlynk Jurij Wawrik hało zastupjerjej zbytknoho džela khróšćanskeje wosady; k. kubler Jakub Libsch z Gunjowa a k. kubler Michal Wagner ze Smolic hało zastupjerjej budyschinskeje wosady; k. farar Miklawšch Smola hało zastupjeř njebjelczanskeje, k. kaplan Handrij Duczman hało zastupjeř radwoškeje, k. kubler Jakub Symant hało zastupjeř wotrowskeje, k. mlynk Michal Kummer z Łazla hało zastupjeř ralbicžanskeje a k. pschekupe Jan Hornig hało zastupjeř kulowskeje wosady.

Tuton wubjerl zestaji swoje wustawki 10. julija a pschepoda je z pschewodnym listom duchownej wyschnoseži, wysokodostojnomu tačantškomu konsistoriju s. Pětra w Budyschinje. Te same wupraji z wotmotwjenjom wot 23. novembra wubjerkej „Swoje pokne pschipožnaczo za joho křwalby hódne Bohu spodobne prócowanjo a pschejesche najlěpschi wunoschl.“ Wustawki pał, kajlež su wot duchowneje wyschnoseče wobkručene, rěkaja nětko takle:

§ 1. Wubjerl ma wotpohladanjo, twarjenje cyrkwe w Czornecach abo Baczonju pschihotowacz a za nahromadzenjo trebnych sredlow po možnosczji so staracz.

§ 2. Hało tajke sredli maja wosebje dobrowólne dary w pjenjezach a druhe, mjenowane wotpohladanjo spěchowace podpjerjy služicž.

§ 3. Wubjerl wobsteji z tšjoch službu czinjacych a z najmjenscha šchyrnacze drubich sobustawow wubjerka. Brěnišchi su: a) pschedsyda, kotryž posedzenja powola a wubjerl z wonka zastupuje; b) pismawjedzeř, kotryž najbóle protokolł wjedze a po poručnosczji wubjerka dopisuje; c) pokladnik, kotryž pschilhadžace pjenježne dary pschijima. Druzy wubjerlownich wuzwola so z czorneczanskocho škulskocho wokrjesa a wysche toho z najmjenscha po jenym ze zbytknoho džela khróšćanskeje wosady a z kóždoho katolskocho serbskocho farskocho wokrjesa. Wobstejacjy wubjerl wuzwola ze swojeje

sein, in gemeinsamer Liebe und Sorge unter sich und ihren Gönnern die Mittel zur Gründung einer nothwendigen neuen Kirche zu beschaffen.

Dieser Gedanke wurde im Katholicki Bost vor dem fünfzigjährigen Priester-Jubiläum des Papstes Pius IX. wieder angeregt und nunmehr beantragt, daß in einer katholischen Volksversammlung am 11. April 1869 der Bau einer Kirche in Tscharnitz oder Storchha als „gemeinsame Angelegenheit aller katholischen Wenden“ erklärt werde, und daß „ein Comité zur Vorbereitung der Gründung einer Kirche zu Tscharnitz oder Storchha“ zur Sammlung von freiwilligen Beiträgen zusammentrete. Beide Anträge wurden dann in der Katholiken-Versammlung zu Krostwitz am 6. Juni angenommen. In dieses Comité wurden damals 17 Mitglieder aus verschiedenen Ständen gewählt, darunter Vertreter des Tscharnitzer Schulbezirks und Vertreter aller sieben wendischen Parochien, nämlich Herr Kaplan Jakob Werner aus Krostwitz als Vorsitzender, Herr Lehrer Jakob Petasch aus Krostwitz als Schriftführer, Herr Kaplan Michael Hornig aus Baugen als Kassirer; Herr Nahrungsbesitzer Michael Schewtschid aus Storchha, Herr Schmiedemeister Nikolaus Sende aus Tscharnitz, Herr Gutsbesitzer Nikolaus Kofel aus Paschwitz, Herr Gutsbesitzer Johann Lippitsch aus Zischlowitz, Herr Nahrungsbesitzer M. Mirtschint aus Dreikretscham, Herr Gutsbesitzer Jakob Kummer aus Tschaschwitz, Herr Mühlenbesitzer Georg Waurick aus Kannewitz, Herr Gutsbesitzer Jakob Liebisch aus Oberuhna, Herr Gutsbesitzer Michael Wagner aus Schmole, Herr Pfarrer Nikolaus Schmole aus Nebelschitz, Herr Kaplan Andreas Deutschmann aus Radibor, Herr Gutsbesitzer Jakob Simmant aus Ostro, Herr Mühlenbesitzer Michael Kummer und Laške und Herr Kaufmann Johann Hornig aus Wittichenau.

Dieses Comité verfaßte seine Statuten am 10. Juli und überreichte dieselben mit einem Begleitschreiben seiner geistlichen Behörde, dem hochwürdigem domstiftlichen Consistorium St. Petri zu Baugen. Dasselbe sprach durch ein Rescript vom 23. November dem Comité „für sein lobenswerthes, gottgefälliges Streben Seine volle Anerkennung aus und wünschte ihm den besten Erfolg.“ Die Statuten lauten nun in der von der geistlichen Behörde bestätigten Fassung also:

§ 1. Das Comité hat den Zweck, die Erbauung einer Kirche in Tscharnitz oder Storchha vorzubereiten und für Ausbringung der dazu erforderlichen Mittel nach Kräften zu sorgen.

§ 2. Als solche Mittel sollen hauptsächlich freiwillige Beiträge in Geld und sonst den Zweck fördernde Unterstützungen dienen.

§ 3. Das Comité besteht aus drei dienstthuenden und wenigstens vierzehn anderen Ausschussmitgliedern. Erstere sind: a) der Vorsitzende, welcher die Sitzungen beruft und das Comité nach Außen vertritt; b) der Schriftführer, welcher in der Regel das Protokoll führt und im Auftrage des Comité's korrespondirt; c) der Kassirer, welcher die eingehenden Geldbeiträge zu vereinnahmen hat. Die andern Ausschussmitglieder werden aus dem Schulbezirk Tscharnitz und außerdem wenigstens je einer aus dem übrigen Theile der Parochie Krostwitz und jedem der andern wendischen katholischen Pfarrbezirke gewählt. Das

frjedziny hornišich službu cjinjacych na jene lěto a wudospolnja so sam pschez pschuwzaczo nowych sobustawow na město wotfhadzacych.

§ 4. Prawo wobkedzbowanja nad wubjerkom wufonja tachantske konsistorium w Budyschinje.

§ 5. Wubjerk dzerži kóždolětnje z najmjenšcha dvě posedzeni, hdžež wjetsčina hofow wufubdza.

§ 6. Pschilhadzace pjenjezy khowaja so wot postadnika pod stajnym wobkedzbowanjom tachantskeho konsistorija w Budyschinje a wupožcjuja so na pschihodne waschnjo. Lisčiny (urkundy) a knižki, na tajke wupožcžowanja wustajene, změje jeniczcy tachantske konsistorium w zachowanju.

§ 7. Pozdžišce postajenje města, hdže ma wotmyslena cyrkej twarjena byč, zawostaja so ordinariatej we dorozymjenju z tymi, kottiz su pschi dželenju khrósczanskeje wofady po cyrkwinškim prawje wobdželeni.

§ 8. Rozwjazanje wubjerka stanje so, hdyž je wotpohladanje toho samoho dospěte.

§ 9. Mě-li so wubjerk dobrowólnje prjedy rozwjazacz, hacž je jeho požadane wotpohladanje dospěte, dyrbi wón nahromadzene sředki tachantskomu konsistoriju abo druhej wyschnofczi k tomu kóncej pschepodacz, zo by wotpohladane twarjenje cyrkwje w Czornecach abo w Baczonju so psched woczomaj dzeržalo, dospělo a wuwjedlo.

Hdyž bě wubjerk z tutym wot wyschnofcze pschipoznaty, dzeržesche wón swoju přenju zhromadziwu 21. decembra 1869 w Czornecach. Tam wupraji so wjetsčina wubjerka, zo by za pschichodnu cyrkej město na pośnócněj stronje Czornec najpschihódnišce byto. Dale bu w tutym posedzenju wysokodostojny kněz scholasticus Jakub Kuczank z Budyschina za přenjo pschedydu wubjerka jenohósnje wuzwoleny, kotruž wólbu je wón potom zwólniwje na so wzal, k. kaplan J. Werner pak bu tež za pschichodnoscz halo druhi pschedyda požadany. „Katholski Posol“ bu za organ wubjerka postajeny, w kotrymž maja so pschilhadzace pjenjezne dary kwtirowacz. Skónczujce poskicichu Czorneczenjo wubjerkej twarne město za wotmyslenu cyrkej a tamnišči k. kubler Jan Wolman dari přeni 1000 toleri (za pot lěta wuplaczomne) k jeje twarjenju.

Duž wobrocjamy so najprjedy na Was, wobsedzerjo a wobydlerjo wofelnosczje Czornec a Baczonja, kiz čecze w swojim czasu do wotmysleneje noweje cyrkwje slushecž, a napominamy Was najnaležnišce. Pschinjesce wschitke Wam móžne wopory za to, schtož je Wam trěbne a wužitne! Stajeje sebi wopomnil, na kotrymž Waschi najdališchi potomnicy Waschu lubofcz k katholickej cyrkwi spóznaja!

Prošymy potom Was, wobydlerjo khrósczanskeje wofady, kiz pschi farskej cyrkwi wostanjecze, podypjeracze nowu založomnu cyrkej, dokelž změjecze z toho po czasu tohorunja duchowny a materialny wužit! Dotal zhromadna farska cyrkej njeposkicja wjacj dosahace města za kemschihodzerjom, a tež zhromadne pohrjenišcjo budze so z wulkimi wudawkami powjetschicž dyrbcjcz, jeli so džel wofady njewufaruje.

Pscheproschujemy z tutym tež Was, wschitecy katholiccy Serbja, zo byscheje tónle swjaty skutk podyp-

Comité wähl aus seiner Mitte obige Functionaire auf ein Jahr und ergänzt sich selbst durch Hinzunahme neuer Mitglieder an die Stelle der abgehenden.

§ 4. Das Aufsichtsrecht über das Comité übt das domstiftliche Consistorium zu Bautzen aus.

§ 5. Das Comité hält jährlich wenigstens zwei Sitzungen, in welchen die Stimmenmehrheit entscheidet.

§ 6. Die eingehenden Gelder werden unter steter Aufsicht des domstiftlichen Consistoriums zu Bautzen von dem Kassirer aufbewahrt und in geeigneter Weise sicher ausgeliehen. Die über solche Ausleihungen ausgestellten Urkunden und Bücher wird lediglich das domstiftliche Consistorium in Verwahrung haben.

§ 7. Die spätere Bestimmung des Ortes, wohin die projektirte Kirche gebaut werden soll, wird im Einvernehmen mit den bei einer Theilung der Parochie Krostwitz kirchenrechtlich Betheiligten nur dem Ordinariat überlassen.

§ 8. Die Auflösung des Comité erfolgt, wenn der Zweck desselben erreicht ist.

§ 9. Sollte das Comité sich freiwillig eher auflösen, als der von ihm erstrebte Zweck erreicht ist, so hat es vorher die gesammelten Mittel dem domstiftlichen Consistorium oder einer andern Behörde zur Verwaltung zu übergeben zu dem Behufe, das erstrebte Ziel der Erbauung einer Kirche in Tscharnitz oder Storch im Auge zu behalten, zu erreichen und in Ausführung zu bringen.

Nachdem hiermit der Ausschuss von der Behörde anerkannt war, hielt er seine erste Versammlung am 21. December 1869 in Tscharnitz. Dort erklärte die Mehrzahl der Ausschussmitglieder, daß für die künftige Kirche ein Platz auf der nördlichen Seite von Tscharnitz am geeignetsten wäre. Weiter wurde in dieser Sitzung der hochwürdige Herr Can. Cap. Scholasticus Jakob Kutschank aus Bautzen zum ersten Vorsitzenden des Ausschusses einstimmig erwählt, welche Wahl er auch bereitwilligst angenommen hat, und Herr Kaplan J. Werner wurde auch für die Zukunft als zweiter Vorsitzender erbeten. Der „Katholski Posol“ wurde als Vereinsorgan bestimmt, in welchem die eingehenden Gelder quittirt werden sollen. Schließlich boten die Besitzer von Tscharnitz dem Comité einen Bauplatz für die projektirte Kirche an und Hr. Gutsbes. J. Wolman schenkte die ersten Tausend Thaler (Johannis 1870 zahlbar) zum Bau derselben.

Darum wenden wir uns zuerst an Euch, Besitzer und Bewohner der Umgegend von Tscharnitz und Storch, die Ihr einst der projektirten neuen Kirche zugewiesen werden wollt, und ermahnen Euch angelegentlichst. Bringet alle Euch möglichen Opfer für Das, was Euch nothwendig und nützlich ist! Bauet Euch ein Denkmal, an welchem die fernsten Nachkommen Eure Liebe zur katholischen Kirche erkennen werden!

Dann bitten wir Euch, Bewohner der Krostwitzer Parochie, die Ihr bei derselben bleiben werdet, unterstützt die neu zu gründende Kirche, denn Ihr werdet ebenfalls daraus später geistigen und materiellen Nutzen ziehen! Die bisher gemeinsame Pfarrkirche bietet nicht mehr hinlänglichen Raum für die Kirchgänger und auch der Kirchhof wird mit großen Kosten erweitert werden müssen, wenn nicht ein Theil der Parochie ausgepfarrt wird.

Wir laden ferner Euch, alle katholische Wenden, hiermit ein, dieses heilige Werk zu unterstützen, welches

rali, kotryž bu wšchudjom hało zhromadna wutrobna naležnosć Serbow spóznaty! Wy scje wosebje w nowišim času wšchelake cyrkwyje a wustawy w cuzbje z woporami podpjerali, wopokazujuće tu samu lubosć synam a dźowkam Waschoho luda z pomocu pschi založenju wotmysleneje cyrkwyje, zo by so tež w pschichodnosći prajicž směło: Serbja su pobožny lud!

Spušćamy so na Was, kiž chceće lětne wopomnecza založecž, zo tež na wulkosć swjatoho stutka njezabudžecze, kiž we tym wobsteji, zo zjawne Bože služby možne scžinicze, hdžež z cyta hišćeje njejsu! Pschez dary za nowu cyrkej budžecze stajnje wopominani hało sobuzaložerjo! Tam budže kóždy woper Božeje uschě, kóžde wubželenjo swjatyh sakramentow, kóžde přebowanjo a wučba Božoho słowa, kóžda pobožnosć a kóžde tam zapšcijate dobre wotmyslenjo tež Wam k duchownomu wužitkeju!

Myšlimy na zamožitych bjez Wami, kiž žanych dječzi abo potrjebnych pscheczelow nimacze, zo w prawym času na nasche wotmyslenjo so dopomnicze a za nowu cyrkej we Waschim wotkazanju wulkomyslnu dary postajicze!

Činimy Was ledžbnych, kiž Wy rady k potrjebnosćam a wupyščenjam cyrkwyjow pschinoschujecze, zo byšćeje to, ščož je nětko nuznišće, najprjedy ze wschej horliwosću za Boži dom a za čžescž Božu spěchowacž pomhali!

Dopominamy Was skóncznje, kiž chceće pschi časnym zohnowanju a wšchelakich wjesolych pschiležnosćach swoju džakownosć k Bohu wopokazacž z darami na wosebite Wasche wotpohladanjo, kotrej so po Waschej žadosći pschi kwitrowanju wozjewi, zo by Wasch pschiklad tež drnhim swěcził!

Tola nic jenož Serbow prošmy, ale pscheproschujemy tež kóždoho pscheczela serbskoho luda bjez Němcami. Kaž serbscy katolikowje za cyrkwyje bjez Němcami swoje pschinoschki dawaja a wosebje z kóždolětnym woporom za towarstwo swjatoho Bonifaca, japoschtoła Němcow, swoju stutkownu lubosć wopokazuja: tak budža zawěseje tež naschi němscy wěrybratřja založenjo cyrkwyje w serbskim kraju najpschihilnišcho spěchowacž chcež, spominajecy na słowo japoschtoła Pawoła, zo maja wschitke ludy Boha chwalicž (Róm. 15, 11).

Nětk rozuješ so, ponižna prošwa, po kšescžanskim kraju a po kšescžanskich domach, měj dowěru na Boha, kiž čžłowjeske wutrobny wobji a praj kóždomu: „Masch-li wjele, dawaj nadobnje, mach-li malo, pytaj tež malo rady dawacž.“ (Tob. 4, 9.)

Pjenježne dary móža so z posrědnistwom wubjerownikow abo direktnje k pschedschdže Can. Cap. scholastickej J. Kuczankeju abo k polkadnikkej kapłanceju M. Hornikeju w Budyschinje pschepodacž abo pschipostacž.

W Budyschinje, 6. januara 1870.

Wubjerer k pschihotowanju založenja cyrkwyje w Čžornecach abo Baczonju.

allerseits als eine gemeinsame Herzensangelegenheit der Wenden erkannt worden ist! Ihr habt in neuerer Zeit besonders verschiedene Kirchen und Anstalten in der Ferne mit Opfern unterstützt, beweiset nun dieselbe Liebe Euren Stammesgenossen, indem ihr Alle das beabsichtigte Gotteshaus gründen helfet, damit man auch in Zukunft sagen könne: Die Wenden sind ein frommes Volk!

Wir verlassen uns auf Euch, die Ihr Jahresgedächtnisse stiften wollt, daß Ihr nicht auf die Größe eines heiligen Werkes vergesset, welches darin besteht, öffentlichen Gottesdienst zu ermöglichen, wo er bis jetzt nicht bestand. Durch Schenkungen für eine neue Kirche werdet Ihr stets als Mitgründer commemorirt! Dort wird jedes Opfer der heiligen Messe, jede Anstheilung der heiligen Sakramente, jede Predigt und Lehre des göttlichen Wortes, jedes Gebet und jeder dort gefaßte gute Entschluß auch Euch zum geistigen Nutzen sein!

Wir rechnen auf die Vermögenden unter Euch, die Ihr keine Kinder oder bedürftige Verwandte habt, daß Ihr zur rechten Zeit an unser Unternehmen denkt und für die neue Kirche in Eurem Testamente großmüthige Legate bestimmt!

Wir machen Euch aufmerksam, die Ihr gern zu kirchlichen Bedürfnissen und zum Ausschmuck der Kirchen etwas beiträget, daß Ihr das, was jetzt nöthiger ist, zuerst mit allem Eifer für das Haus Gottes und zu seiner Ehre befördern helfet!

Schließlich erinnern wir Euch, die Ihr bei zeitlichem Segen und andern frohen Veranlassungen Eure Dankbarkeit gegen Gott beweisen wollt, unterstützt uns durch Gaben auf Eure besondere Meinung, die wir gern nach Eurem Wunsche bei der Quittirung bekannt machen werden, damit Euer Beispiel auch Anderen leuchte!

Wir bitten jedoch nicht blos die Wenden, sondern wir ersuchen auch jeden Freund des wendischen Volkes unter den Deutschen! Wie die wendischen Katholiken für die Kirchen unter den Deutschen ihr Scherflein beitragen und durch alljährliche Opfer für den Verein des heiligen Bonifacius, des Apostels der Deutschen, ihre thätige Liebe beweisen, so werden gewiß auch unsere deutschen Glaubensgenossen die Gründung einer Kirche in der wendischen Gegend geneigtest fördern wollen, eingedenk der Worte des Apostels, daß alle Völker den Herrn loben sollen. (Röm. 15, 11.)

Nun verbreite dich, demüthige Bitte, im christlichen Lande und in christlichen Häusern, habe Vertrauen zu Gott, der die menschlichen Herzen lenkt, und sage jedem: „Hast du viel, so gib reichlich; hast du wenig, suche auch das Wenige gern zu geben.“ Tobias 4, 9.

Geldbeiträge können durch Vermittelung der oben genannten Ausschußmitglieder oder direkt Herrn Can. Cap. Scholasticus J. Kutschank als Vorsitzendem oder Herrn Kaplan M. Hornig in Bautzen als Cassirer übergeben oder zugesandt werden.

Bautzen, den 6. Januar 1870.

Das Comité zur Vorbereitung der Gründung einer Kirche zu Tscharnitz oder Storchha.

Ludwik,

z Božeje milosće a japoschtolskoho Stola hnady biskop z Leontopolis, assistent banžowoho tróna, japoschtolski witar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyšinje,

postrowja a zobnuje w tym knjezu jomu poručeny ch wěrimych.

Wjelclubowani w knjezu Khrystusu!

Jene najčežšich domapytanjow je nadobnoho widownoho wjercha nascheje swjateje cyrkwy, naschoho najčežšomnischoho banža Piusa IX. potrjechilo. Pod prózny, wschitke prawo a wschitku sprawnosć banžacym wubawanjom je italske knježerstwo wostrjedz měra bjez pschipojedzenja wójny, kaž prajesche, k zakitanju swjatoho Stola, woprardže pak k jeho wurubjenju z wulkej wójnskej mocu hiščeje zbytkny banžowyy kraj nadpanylo, je zmužite wobaranjo jeho małoho swěrnoho wójsta, w kotrymž so synowje najnahladnišich a najwosebnisich swójbow z Němskeje, Francózskeje, Belgiskeje, Hollanda a z drubich narodow namakachu, ze sydomkróćnej pschemocu pschewinylo, je z mocu město Rom wobsadžilo a swjatoho wótea w jeho samnym domje jatoho sežinilo. Z tutym, zjawnomu prawej napschecziwnym zakhadženjom je mjenowane knježerstwo nic jenož jedyn najstarschich a zakonstich trónow w Europje powalilo, ale tež swobodu a nje- wotwisnosć wjercha nascheje swjateje cyrkwy we wukonjenju jeho najwyschschoho pastyrstwa wobškodžilo. Njebrachuja drje rjenje klinczace pschisubjenja wo swobodnej cyrkwi we swobodnym stacze (kraju). Tola kał wjele abo skerje kał mało tajke tajenske stowa placza, dopokazuja hižo runje nětko njedžeržane prjedawšche slubjenja, dopokazuja powjesće nje wotwisnych a nještronisich swědkow tamnych zapušćenjow na swjatym měsće. Kaž czile wobkrućeja, dha swobodnosć jenož we tym wobsteji, zo je dowolene, swjatoho wótea, kšesczansku wěru a jeje služownikow zacpěć a hancić, wuhidžić a wusměšćić, a wschitlich hrubje a straschnje pschesczěšacž, kotřiž su swjatomu wótecej swěrnj. Wězo zraduje so nad tym revolutionska strona we wschitlich krajach. Z połnym prawom pak žaruja miliony a

zasy miliony swojej cyrkwi swěru podatych katholicow nad tajimle zložniwym skutkom pschemocowanja. Hižo we wschelach krajach wopokaza so nutrne džěbraczo za swjatoho wótea, a srubeństwo, kiž je so nad nim wuwjedło, bu po sprawnosći tamane. W najnowšim času pak je zjawny list swjatoho wótea na wschitlich patriarchow, primatow, archiskopow, biskopow a drubich ordinariow, kotřiž w hnadze a zjenosćenju ze swjatym Stokom steja, 1. nov. t. l. wudaty, na zastojnskim puczu k mojej wědomnosći pschischoł. Dolež dyrbi so tónsamy pschecz prjedy pomjenowaných cylej cyrkwi sobudžělicž, mam po pschislušnosći k najmjenšommu najwajnsche wěcy tohole lista pschecz wozjewjenje z kłětki mojomu duchownomu pastyrstwu poddatym wěrimym znate czinicž.

Wón wopschija w swojim přenim džěle wutrobuzrudžace wopisanjo namocowanjow, pschecziwo zakonstich njepostorcžnym prawam japoschtolskoho stola dokonžanym, a stónězi z wobnowjenjom swjatocžneho protesta pschecziwo tymšamym. Tuton protest je wosebje w sežehowacych stowach wopschijaty: „My, kotřiž smy wot Boha k wobkrućenju a wjedženju cykoho domu israelskoho powołani a hačo najwyschschich wobkhowarjo kšesczanskeje wučby a sprawnosće a hačo zakitarjo cyrkwinych prawow postajeni, wuprajamy, zo njeby ničo Nas pschecz Bohom a cyrkwi wobskoržowal, hačo bychmy mjelczeli a ze swojim mjelcženjom tak njesprawnomu změščenju wobstejnoscjom pschislowali, wobnowjeicy a wobkrućeicy, sčtož smy w spomjenych allokucijach, encyklikach a brewach hižo prjedy a njedawno w tamnym protescze wuprajili, kotryž je na Naschu poručnosć a w Naschim mjenje kardinal a statny sekretar na 20. septembra pošlam, poštanecam a zastupnikam wukrajnych mocnatstwow, pola Nas a pola tutoho swjatoho Stola pschecywachym, sam

Daril k. faraš Hornj.

wozjewiš, tał swjatocznje, kaž zamožemy, z nowa pšched wami, čješczowni bratsja: zo je Nasche krute wotmyslenjo a wola, wščitke wobsedženstwa tutoho swjatoho Stola a wščitke jeho prawa njepšchifrótcjene, njewobšchłodjene a njezranjene zdžeržecž, a Naschim nastupnikam zawostajicž, a zo je kóžde kaž nětčizšče tał prjedawšče namócu wotewzaczo(usurpacija) tychsamych njesprawne, surowe, njeplacziwe, kaž tež zo Wly wščitke skutki pšcheradnikow a nadpadowarjow, kotrejž su so dotal dokonjate abo kotrejž suadž so pšchichodnje dokonjeja, zo bychu spomnjene wotewzaczo někał wobtwjerdzite, hižo nětko doprědka tamamy, zanicžamy, zacziškamy a zběhamy. Tež wuprajamy a protestirujemy pšched Bohom a pšched cyřym katolskim swětom, zo so w tajlim zajecju namalamy, w kotrymž swoje najwysšče pastyrstwo na žane waschnjo wěsće, bjež zabjewanja a swobodnje wukonjecž njemožemy. Skóncžnje wozjewjamy a wobswědžamy, napominanjo swjatoho Pawola poslušajcy: „Kajke towarstwo ma sprawnosć z njesprawnosću? Abo ščo ma swětko činić z čžennosću? Abo kał je Chryštus pšchěžene z Belialom? (II. Kor. 6, 14. 15.)“ zjawnje a pšched wščitkimi, zo Wly, wopominajcy Naschu winowatosć a swjatocžnu pšchisahu, kotraž Nas wježe, ženje do žanoho zjednanja njezwolimy a je za dobre njespóznajemy, kotrejž by na někałke waschnjo Nasche prawa a z tym prawa Bože a prawa swjatoho Stola zanicžilo abo pšchifrótcžilo; a tohorunja wuznawamy so z pomocu Božeje hnady hało pšchibotowani, we Swojej wysokej starobje za Chryštusowu cyrkej kšeluch, kiž chychše wón sam za nju prjedy picž, hač do dna wupicž a ženje njepšchidacž, zo bychu so njesprawne žabanja, kiž so na Nas stajeja, pšchipóznake a dopjelniše; pšchetož, kaž našch prjedownik Pius VII. prajesče, „na najwysšče knježerstwo tutoho japoschtolskoho Stola móč zložicž, jeho swětkne knježstwo wot duchownoho dželicž, zastojnstwo pastyrja a wjercha jene wot druhoho wotdželecž, wottorhnyčž a wotrazycž, reka: Boži skutk zaczišnyčž a zanicžicž chycž; to njeje ničžo druge, kšiba so prócowacž, zo by kšchescžanska wěra najwjetšču škłodu cžerpila, a ničžo druge, kšiba ju najwajnišchoho zakitanja wurubicž, zo jeje najwysššči wjedžicžer, pastyr a naměstnik Boži njemohł wjacypodpjeranje, kotrejž so wot jeho njezranjomneje duchowneje močy žada, katolskim wěriwym posćicicž, kotřiz su we wščitkich krajach rozpjersčeni a toho dla pomoc nutrnje sebi wuprosčeja.“ (Allokucija 16. mērcā 1808.)

List swjatoho wótea wopšchija w swojim druhim džěle napoloženjo cyrkwinškich kšostanjow (šchtrafow)

na wščitkich, kiž su na njesprawnym wurubjenju japoschtolskoho Stola někał so wobdžělili. Tónsamy reka: „Dokelž pał běchu Nasche napominanja, žabanja a protesty podarmo, tohodla prajimy w mjenje wšchobomócnoho Boha, swjateju japoschtolow Pětra a Pawola a w swojim samnym Wam, čješczowni bratsja, a pšchěz Was cyrkej cyrkwi, zo su wšchitecy cži, byrnje z kajkeškuli, tež wosebitoho spomnjanja hódnej dostojnosću wuznamjenjeni, kotřiz su nadpad, wotewzaczo a wobšadzenjo kotreježškuli Naschich provincow (krajow) a tutoho Naschoho nahladnoho města abo něščo z toho dokonjeli, a toho runja jich porucžerjo, pospěšcherjo, pomhacžerjo, radžicžerjo a wšchitecy družy, kotřiz wuwjedzenjo spomnjenyč wěcow pod kotrymžškuli wuzamošwjenjom a na kajkeškuli waschnjo pospěščeja a je same dokonjeja, do wjetscheje ekšomunifkacije (wuzamknjenja) a do druhich, wot swjatych wustawkow, prawidlow a wukazow powšchitkownych koncilow, wosebje Tridentškoho (Sessio XXII., c. 11. de Ref.) wuprajenyč cyrkwinškich posćutow (censurow) a kšostanjow (šchtrafow) zapanyli, po waschnju a wopšchijecju, kaž su w japoschtolskim pišmje wot 26. mērcā 1860 wupisane.“

Tšeczi wotdžěl lista napomina hnydom z hnyjacymi słowami k pobožnym modlitwam za tamnyčž zabudženyč, kaž tež za cyrkej a jeje wjercha. Wone rekaja: „Wopominajcy pał, zo smy na zemi na mēscze toho, kotryž je pšchischoł pytačž a wozbožicž, šchtož bě zhubjene, njepšchěžemy ničžo bóle dylži to, zo móhli zabudženyč synow, hdyž so k Nam nawróčja, z wótcowškej lubosću wobjecž; tohodla pozběhujemy swojej rucy k njebjesam, a prošymy a zarocžamy Boha w ponižnosći swojeje wutroby, pšchepodawajcy a porucžejcy Bohu najsprawnišču naležnosć, kotraž je sterje jeho, dylži Nascha, pšchi jeho njeskóncžnej smilnosći, zo by wón Nam a cyrkwi ze swojej pšchitomnej pomocu pomhál a miłosćiwje a hnadnje wustutkowal, zo bychu njepšchecželjo cyrkwje tola wěcžne zahubjenjo, kiž sebi pšchibotuja, wopomnili, jeho njeskóncžnu sprawnosć pšched dnjom wječzenja (rači) wujednacž so prócowali, a swoje mysle pšchemenišči, zdychowanja swjateje maczerje cyrkwje a Naschu starosć z mērowali. Zo pał bychmy tele wosebite dobroty wot Božeje hnady dostali, napominamy Was naležnje a wobstajnje, čješczowni bratsja! zo byšchče Wly a Waschej starosći poddaczi wěriwi swoje nutrne modlitwy z Naschimi zjenocželi a wšchitecy tež, pšched trón hnady a smilnosće stupiwšči, njewoblaowanu maczer

Božu a knježnu Mariju a swjateju japoschtolow Pětra a Pawola hačo zastupnikow wuzwolili. Cyrkej Boža je wot swojoho spoczatka hač do tutoho časa wjac-króć pschesczěhana a wjacyróć wuswobodžena byla. Zeje hłós praji: „Wšičicy su pschecziwo mi wojo-wali, wot mojeje mladosće, ale njejsu mje psche-winycz móhli. Na mojim křibjeczje su hrěšnych džělali a swoju njesprawnosć podlěšili.“ Tež nětko njewostaji Bóh prut hrěšnikow nad swojimi sprawnymi. Kuka toho knjeza njeje pschiróćjena a njeje bjezmóčna k wumóženju. Zawěrnó wuzwobodži wón tež w tutym času swoju njewjestu, kotruž je ze swo-jej krewju wukupil, ze swojim duchom wobdaril, z njebjeskimi kublami wudebil a pschi tym tež ze swět-nymi wobohacil.“ (S. Bernarda list 244. na krala Konrada.)

Hdyž sym z tutym najwajnišće z encykliki (lista) swjatoho wótea sobudžělil, je mi naležne, Was, wjelelubowani w tym knjezu! napominacž a zbudzo-wacž, zo byšćeje winowatosće, kotrež napscheczo zhromadnomu wótečej katolskoho křesczansstwa mamy, w tutych zrudnych, joho potřechowacych domappta-njow z podwojenej horliwosćju dopjelneli.

Modlce so najprjedy pilnje za swjatoho wótea! Hačo běšće swjaty Pětr jastwoje, modlešće so zhromadźizna wěriwych w Jeruzalemje bjez pschestacžja za njoho, kaž japoschtolste stawizny wobswědczeja. A hlejeje! modlitwa přenič křesczjanow bu wustlyšhana, a Pětr bu spodžiwnje pschěz jandžela z jastwa wumje-dženy. Kuka toho knjeza njeje pschiróćjena. Wón zamože tež nětko pschěz sředki a na puczach, kotrež so nam prjedy njewuzdadžja, runje tehdom pomoc pschi-njecz, hdyž je nuza najwjetscha. Dokelž pak wěmy, zo Bóh hrěšnika njewustlyšči (Jan. 9, 31), a zo wobstajna modlitwa sprawnoho wjele zamože (Jaf. 5, 16), čecmy z čžascziskim hódnyim dostawanjom s. sakramenta pokuty nasče wutrobny pschecy bóle wot hrěchow wucžisczecz.

Tola nic jenož modlicž so dyrbymy za swjatoho wótea, ale tež za njoho rycžecz a joho sprawnu wěc po móžnosći zastupowacž. Hdy bychmy pschi nje-wuprajnych wuhidženjach a hanjenjach swjatoho wótea mjelczeli a zničtom na nje postuchali, dha bychmy so liwkosćeje a bojaznosćeje winowatych scžinili. Čžim křobliščo a žwajniwiščo revolucionska strona we wschitkich krajach powróćenje wschoho duchownoho a swětnoho porjada hačo najpschihodnišči sředk k pschi-hotowanju zhromadnoho wozboženja wufazuje, čžim

horliwiščo a wěscziskho čecmy swoje pschepokazanjo wuprajecz, zo za swět žane woprawdžite spomóženjo a žadny woprawdžity měr bycz njemóže, jelizo wječho-wje a ludy Žbóžnikowu porucžnosć: „Dajće křezorej, sčtož je křezorowe, a Bohu, sčtož je Bože!“ w swojim skutkowanju njewobkědžbuja.

Skutkujmy pak tež zhromadnje a wojujmy za naschoho swjatoho wótea! Runje nasch čas wucži prawje jasuje, zo ničjo tak jara čžłowjecze mocy nje-postabja, dylži nje-pschezjenosć, a zo so ze zjenosće-njom a jenomyslunym hromadžskutkowanjom naj-wjetsche dobycžja dokonjecz hodža. Čžim jenomyslunisko so katolikowje wschitkich krajow za poteptowane prawo swjatoho wótea pozběhneja, za swobodu a njewotwis-nosć joho wyschšoho pastyrštwu dobre wojowanjo wojuja, bjezprawne wurubjenje japoschtolšoho Stola hačo žłostnosć, pschecziwo katolskej cyrkwi samej čži-njenu, poznamjenjeja: čžim dowěrniskho směny woczako-wacž, zo sprawnu žadanja težko milionow swojej cyrkwi podatych sobustawow małowazene a njedosty-schane njewostanu.

Skónežnje njesměny tež we woprowacej lubosći za swjatoho wótea wustawacž. Čžestna naležnosć katolikow je tamna starosć, zo swjaty wóte njetrjebal z hnady tyč so zežiwicž, kotřž su jomu joho sprawnu wobšedženstwo rubili.

Zo pak bychmy swoju lubosć k swjatomu wótečej a swoje nutrne džělbraczo pschi joho čžěnosći tež pschihódnje cyrkwinscy wopokazali, porucžam z tutym, zo ma so we wschitkich katolskich sarfskich cyrkwach w Sakskej, pschi kotrychž je wjacj hač jedyn duchowny, na 8. decembra, na swjedženju njewoblakowanoho pod-jecžja najžbóžnišćeje knježny Marije, pschi raniskich kemschach, kotrychž čas ma so wot sararja postajecz, zhromadne žjawne swjate woprawjenje djeržecz a pschi tymšamym litanija wo najswjecziskej wutrobje Žžžusa, a modlitwy wo najswjecziskim sakramencze wostarja za cyrkej a jeje wječha so wuspěwacž. Wšče druhe postajenja w nastupanju tutoho swjatoho woprawjenja su kóždomu sararjej po ždobnosći zawostajene. Ženož dyrbja so wěriwi k nadobnomu wobdželenju pschi tym kaž tež k woprowanju tutoho swjatoho skutka za swja-toho wótea pscheprosycž.

Ž powšchitkownej wědomnosći so hiščeje wozje-wja, zo po hamžowym žjawnym liscze wot 20. okto-bra t. l. pschi wschěm wotštorčenju škumeniskoho wotifanskoho koncila dla nětežiskich nježbožownych po-dawkow wotpuskny jubilejski čas, na 11. hapyrta

1869 wupisany, bjez pschetorbnjenja dale traje, a zo móže so potajkim wotpusk pod tehdom woźjewjenymi wuměnjenjami dale dostawacž.

Zo byč někotre njewěstoscje w nastupanju wosebitych modlitwow pschi Božej mschi a pschi zjawnych Božich službach wotstronił, wobnowjam abo pscheměnjam prjedawšce postajenja nětko na sczěhowace waschujō:

1. Próstwa de Spiritu sancto (t Dušej swjatomu) ma so we wschitkich Božich mschach bjez wuwzacja pschistajecž.

2. Próstwa pro Papa (za bamža) ma so we wschitkich Božich mschach, hdžež to rubriki dowoleja hačo druha porucžena kollektu naložecž.

3. Hačo tsecja próstwa pschistaja so wot nětku město dotalnej tempore belli (we wojnskim czasu) próstwa pro pace (za měr), hdžykuli rubriki to dowoleja.

4. Na wschitkich njebdjelach z wuwzacjom tyč, na kotrychž su wysoke swjedzenje a z wuwzacjom tsecich njebdjelow w měsacu maja so na wyschporje tamne hižo 24. oktobra 1859 postajene modlitwy wo zastupne próstwy swjatyč (ad poscenda suffragia Sanctorum), za cyrkej (pro Ecclesia) a za bamža (pro Papa) w zjenosczenju z tšjomi wótczenaschemi .a strowa-sy-Marijemi wuspěwacž.

5. Na tseczej njebdjeli kóždoho měsaca w jubilejskim czasu ma so na wyschporje pschod wustajenym Najswjecjšim litanija wo wschitkich swjatyč spěwacž, a z tym Boža wosebita hnadna pomoc za žiwjenje, strowoscž a wuswobodjenje swjatoho wótcu z jeho czěsnoho wobstejenja wuprošchowacž.

Wšchě druge prjedawšce postajenja so z tutym zjawnje zběhnu.

W **Budyschinje**, na tachantstwie, na dnju s. knježny a martrački Šhatyrny w lěcze 1870.

(podpisal) † **Ludwik.**

Ludwik,

z Božeje miłoscje a japosčtolfskeho Stola ģnady biskop z Leontopolis, assistent bamžowoho tróna, japosčtolfski wikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łuzicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyščinje,

poštrawja a žobnuje w tym Knjezu jomu poručenyč wěriwyč.

Wjelclubowani w Knjezu Āhrystusu!

Žasy pschiblizuje so čas czičoho rozpominanja, ščtyreczibnowski póst. Po wotpohladanju nascheje mudreje a lubosežiwjeje maczerje, s. cyrkweje, dyrbinym jón k wobnowjenju nutškownoho cžłowjeka w bohabožosceji a sprawnosceji swěru wužiwać! Wysche dostojnoho dostacza swjateju sakramentow pokuty a wołtarja porucza nam cyrkej hač wošebje pschihódny srědk k wožiwjenju pokutnyč myslow pilne wopominanjo ģórkocho czerpjenja a smjercze Žezusa Āhrystusa. A wopravdže móžemy sebi z czežka pschihódnišči srědk myslieč. Njech pohladujemy na nješlónčnu luboseč njebjeskoho Wótca, kotryž swojoho jenorodženoho Syna nje-pschelutowa, ale za ģrěščne cžłowjestwo na swět a k smjerczi poda, abo na bójskoho czerpiczerja samoho, kotryž bē ze smilneje luboseče poslušny hač do smjercze, hač do smjercze na ščizju; njech wopominamy wulkoseč a mnohosč czerpjenjow a bolosečow, kiž wón na cžle a dušči czerpjecz mějesche, abo tamne krasne pócčiwoseče, kiž wón w najģóršich cžwělach wobswědčiz; njech pomyslmy na te nadobne wotpohladanja, za kotrohož docpēcjo wón czežki ščizj samowólne na so wza a ģórki šheluch czerpjenja do poslenjeje krepki wupróžni, abo njech z wažnym rozmyslenjom so samych praschamy, kaž su plody joho wumožjenja w naschej wutrobje a w našim žiwjenju: wšchudjom wotewri so pschēd naščimaj woczomaj nje-pschēhladna, nješmērna mnohosč pobožnyč a wutrobuhnujacyč rozpominanjow. Dlje pschi nič wostacž, njedowola mi krótkoseč pschimērjenoho cžasa. Ženož jenu mysliečku šču wnprajieč, kotraž pschi spoczatku

ščuschoho póstnoho cžasa wščitkim, šwojeje cyrkwi podatym katħolškim ščēsczanam sama wot so a mōcnje so poslicza. Tamne, ģižo wjacj mēšacow trajace cžēsnošczenjo nadobnoho wječcha nascheje swjateje katħolškeje cyrkweje mjenujey ma we wjacj dylji jenym nastupanju wulku podobnosč z czerpjenjom Āhrystusowym. Z blizkoležacyč winow so zdjeržuju, tule mysliečku dale wuwjesč. Ale k tomu cžuju so pschēde wšcitkim ģnuty, pschi džensniškim rozpominanju Wam, wjelclubowani w Āhrystuju, na tute praschenjo wotmołwicž: Kač móžemy swoju swērnu pschewisnosč k widžownomu wječchej nascheje swjateje cyrkweje w czežkim czerpjenju, kiž je joho potrješiko, najlěpje wopokazacž a wobswědčiz?

Pilna modlitwa za šswjatocho wótca je přenja pschislušnosč luboseče, kotruž mamy napschēcjo njomu dopjelnicž. Po swědčenju japosčtolškich stawiznow modlesche so přenja ščēsczanska wosada w Jeruzalemje bjes pschēstacza za Pětra, ģdyž bēšche wón w jastwje. A ģleječe! wobštajna modlitwa a prošwa za wuswobodženjo Pětra z jastwa a zwjazkow bu wuslyšchana. Wón, kotremuž Āhrystus wošebje a jenicžey prajiz bē: „Ty sy Pětr t. r. skala, a na tule skalu natwarju swoju cyrkej, a ģelške mocy ju nje-pschewinu“ bu spobžiwne pschēz jandžela z jastwa wuwjedženy. Pius IX., 257. nastupnik japosčtolfskeho wječcha swjatocho Pětra w najwysššim poštyštwje, kotryž w swojim zjawnym lišče (encyklicy) wot 1. novembra 1870 tamne pschēcziwo nje-pschēmēnitym prawam japosčtolfskeho Stola dokonjane pschēmocowanja bliže wopisuje, praji tam zjawnje: „Wuprajamy a wobswědčamy pschēd Bohom

a cyłym katolskim swětom, zo so w tajkim zajecju namakamy, w kotrymž swoju najwysšichu pastyrsku móc na žane waschnjo wěsće, bjez zadžewanja a swobodnje wufonjeć njemóžemy.“ Pšchi tymle swjatocžnym ze zjawnymi podawkami wobswědženym wuprajenju njesměmy za hnujacym pšchikladom swěrnej pschwisnosće přenjeje kšesczanskeje wosady dozady wostacž, a dyrbi my wobstajnje prosycž za wufwobodjenje swjatoho wótea z rukow jeho njepšhecželow. Tola praja nam: Što móže wasche modlenjo pomhacž? Njespóznajecze, zo w nětcžiškich wobstejnoscjach, pšchi nětcžiškim zmyslenju cžłowjekow žadyn prawy wuhlad njeje; abo chceže dha džiwy woczafowacž? Wěrnje wotmołwjamy na to: Nježadamy džiwy, kaž wy myslicze. My so modlimy, dokelž je pschisłuchnosć, zo so stawy jenoho žhromadženstwa z modlitwu podpjeraja. Šdyž wot cyrkwy, hačo cžela křystusowoho, z prawom tamne słowo wulkoho japosčotola Pawola placzi: „Šdyž jedyn staw cžerpi, cžerpija wščitke stawy“ (1. Kor. 12, 26), dha placzi hišćeže bóle tehdom, hdyž hlowa cžerpi. Hlowa pak cžerpi nanajbóle, hdyž jej swobodnosć a njewotwisnosć we wufonjenju duchowneje mocy pak cyle pobrachuje abo hdyž je tola we najwajniškim wobmjezowana. Swobodnosć a njewotwisnosć najwysšeho pastyrja je najpřenje wuměnenje jeho skutkowanja, katolikow wščitkich krajow wopšchijacoho. Šdyž tale swobodnosć a njewotwisnosć njeje na wšcitke strony wěsta a zakitana, dha spóznaja so katolikowje cyloho swěta wopravdže w swojich najwajnišich naležnosćach a we swojich najswjecišich prawach wobhroženi, ššchindženi a skrótčowani. Šdyž je potajkim swobodnosć a njewotwisnosć najwysšeho pastyrja tak sprawne žabanjo milionow katolikow, swojej cyrkwi swěrnej podatych, dha směmy hižo po cžłowjecim rozšudženju z wěstoscju so na to spusčecž, zo so tefame njebudže móc pschecy małowazene a njedopjelujene wostacž. Wysche teho pak wěriny, zo knjezowa rula njeje pschikrótčena a zo je wón ze swojej pomocu tym blizki, kiž so jeho hoja a jeho pytaja. Stawizny wucza nas z wjele pschikladami, zo je tón knjez swoju cyrkew we wšcitkich wicchorach lěstotkow spodžiwuje zdžeržal, zakital a wupšchestrěl, a zo je hižo cžasto po cžasach cžěžkoho domapytanja a zrudoby jej lěta spomoženja a pokoja zasy spožčik. Duž směmy tež nětko so z wěstoscju nadžijecž, zo wón na nutrne próstwy a zastupjenja milionow swěrnych katolikow za jich žhromadnoho wótea hnadnje pohladuje a je w prawym cžasu wuslyšči.

Swoju swěrnu pschwisnosć k widžownomu wjetšej nascheje swjateje cyrkwy mamy pak wopokazowacž nic jenož z pilnym modlenjom za njoho, ale tež ze zakitanjom jeho sprawneje wěcy. Štož je bójški Bóžnik swojim japosčotam přjedy prajil: „Šdyž swět was hidži, wězeže, zo je mje přjedy hidžik,“ to dopjeluja so pschede wšchitkimi na scžehowarju wjetšha japosčotow; swjatoho Pětra. Wón sam je, kotrohož njewuprajuje hanja a wusměchuja, kotrohož njesměrnje zacpeja a wuhidžija. Pšchi wšchitkej sprawnej bolosczi, kotruž nad tym zacžujemy, dyrbi nam tola wulle změrowanjo bycž, zo wón na jenej stronje swojoho swjatoho zastojnstwa dobre prawo z njekhablacej krutoscju a wobstajnoscju zakita, a na druhej stronje swoju milosć a wutrobnu dobrocžiwosć z njesměrnjej došhomyslnoscju wobswědčija. Kotry njepoklaženy cžłowjek mohł njechnuty wostacž, hdyž widži, zo tónle žalosuje wuhanjeny cžescžowny měšchniski kral nic jenož sam za wšchitkich swojich napschecžnikow so modli, ale tež wšchitkich wěrnych k pobožnym próstwam za nich napomina. Hladajmy so, zo njebychmy bojaznym wucžomnikam runja byli, kotřiž pšchi Bžusowym zajecju strachocžiwje mjescžachu, žane słowo k jeho zakitanju wunjescž sebi njezwažichu, ale rozčžekachu. Ze wšchkej krutoscju chcemy na to pokazowacž, zo je bjez 257 nastupnikami s. Pětra wulka mnohosć bamžow byta, kotřiž su so z cžistej pobožnoscju, krutej swědomitoscju, nadobnym sebjezaprěcžom a wulkotnym skutkowanjom k zbožu cyrkwy wuznamjenili, kaž žadyn drugi rjad regentow z runje tajkej mnohoscju so wupokazacž njemóže. Ze wšchitkej wutrobitoscju chcemy dobre swědčjenje za to wotpoložicž, zo su bamžowje wo rozpschestrjenje kšesczanstwa we wšchěch pjecžich džělach swěta, wo zdžerjenje drohich pokladow wustojnosće a wědomnosće staroho pohanskeho a kšesczanskeho cžasa, wo wobłhowanjo swjatoho pisma staroho a nowoho zakonja w jeho cžistosczi a njezranjenosczi njesměrne zaslužby sebi dobyli. Wysche toho su bamžowje w kóždym cžasu za prawa njesprawne podcžisččowaných ludow swój hlós pschecžiwu mócnym tuteje zemje z najwjetškej wutrobitoscju pozbėhowali. Škónčnje běchu woni pschecy swěrni wobkędžbowarjo a zakitarjo teje wěry, kotraž je w swjatym pismje a w japosčotofkej podawiznje nam pschepodata, a su z tym spodžiwnu jednotu we wěrje w katolskej cyrkwi zakitali a zdžerželi. Šdyž pak by nas nětkó tajkoho wutrobitoho swědčjenja dla hanił, chcemy w tym mjenje zlu wolu spóznowacž, ale bóle wopacžne pschedsudženja a tu

njemóc, kotraž niczo k napschecjorpczenju wupytacž njewě.

Skóncznje dyrbimy swoju swěrnú pschuwisnosć k swjatomu wótczej w jeho zrudobje tež z dobrowól-nyymi darami luboscje stajnje wobswědcizć. Pšchez znate podawki w Romje su srědky, kotrež wón k wjedzenju cyłjeje cyrkwy trjeba, jara pomjenšene. Zo by swoje prawa njewobšchłodzil, njemóže wón wot tych, kiž su jeho wobšedzenstwo wzali, žane wotrnanjo bradž. W spomnjenym lišće praji wón sam zjawnje: „Wozjewjamy a wobswědcjamy zjawnje a pschew wschitkimi, zo wospominajcy našu winowatosć a swjatocžnu pschisahu, kotraž Naš wježe, ženje do žanoho zjednanja njezwolimy a je za dobre njespóznamjemy, kotrež by na někajke waschnjo Našeho prawa a z tym prawa Bože a prawa swjatoho Stola zanicžilo a pschifrótožilo.“ Nunje tohodla je čestna pschisustnosć katholicow wschitkich krajow, zo z dobrowólnyymi darami wuručacž so prócuja, sčtož je jomu pschecziwo bóžskomu a čłowješkemu prawej rubjene. Hižo dotal su sakscy katholicowje tajke dary za swjatoho wótcu woprowali. Hdyž su tole jene činili, njejsu te druge, sčtož je trěbne, zakomdželi. Zo bych hancjacy wopacžnym sudzenjam po pschisustnosći a swědomju napscheczo stupil, wobswědcjam ja sam, zo sakscy katholicowje po swojej móžnosći tež k hójenju tamnych pschew wójnu bitych ranow pschinoschujaj, a zo za cyrkwy, schule, towarštwu a wustawy stajnje džakohódne wopory dawaja. Za móžu jenož pschecž, zo njebychu pschi wjelestronskich žadanjach, kotraž nětežischi čas na kšesecžanstu smilnosć staja, we woprowacej lubosczi wustawali.

Zo bychmy swěrnú pschuwisnosć k swjatomu wótczej a nutrne džělbraczo pschi jeho čžesnosći tež pschichódnje cyrkwinscy wopokazali, poručjam z tutym, zo ma so

- a) we wschitkich katholicich cyrkwach Sakskeje tšidnoska pobožnosć za swjatoho wótcu džeržecž, a to w tydzenju po přenjej njedželi posta, sčtwórtk 2., pjatk 3. a sobotu 4. mērcu w času wot duchownoho pastyrja postajenym.
- b) Za sama dyrbi na wschitkich tšjoch dnach w spěwanej wotivnej Božej mschi pschew wustajenym Najswjecziškim wobstacž.
- c) Na přenim dnju woznje so wotivna Boža mscha wo najswjecziškim sakramencze woltarja, na druhim wo čžerpjenju našoho Kunjeza Žezusa Khrystusa, na tšecžim wo najžbóžniškej kuježnje Mariji, a na wschitkich tšjoch dnach pschipožoji so kollekta (modlitwa) wo zastupne próstwy swja-

tych z Božeje mschě na přenju póstnu njedželu a Modlitwa za bamža (pro Papa).

- d) Po Božej mschi ma so na přenim dnju litanija wo Žezusowej wutrobje, na druhim litanija wo hórkim čžerpjenju Žezusowym a na tšecžim lauretanska litanija naložecž, a na to maja so tamne hižo 24. oktobra 1859 postajene modlitwy wo zastupne próstwy swjatych (ad poscenda suffragia Sanctorum), za cyrkej (pro Ecclesia) a za bamža (pro Papa) z pschidacžom tšjoch wótcze našow a tšjoch strowa-sy-Marijom wuspěwacž a pobožnosć z požohnowanjom wobzankucž.

Za bych někotre njewěstoscje w nastupanju poručženych modlitwow pschi Božej mschi a na nyschporje wotstronil, wobnowjam z džěla a z džěla pscheměnjam přjedawsche postajenja nětko na sčžěhowace waschnjo:

1. Modlitwa pro Papa ma so we wschitkich Božich mschach naložecž, hdyž rubriki to dowoleja.
2. Tamne w pastyrškim lišće 24. oktobra 1859 bliže poznamjenjene modlitwy maja so na wschitkich njedželach z wuwzacžom tych, na kotrychž su wulke swjedjenje a z wuwzacžom tšeczeje njedžele w kóždym mēscu na nyschporje spěwacž.
3. Tšecžu njedželu kóždoho mēscu ma so na nyschporje pschew wustajenym Najswjecziškim litanija wo wschitkich swjatych spěwacž a z tym Boža wosebita huadna pomoc za žiwjenje, strowosć a wuswobodjenje swjatoho wótcu z jeho čžesnoho wobštejenja wuproschowacž.

Po starym waschnju spocžina so jutrowny čas we Łužicy z popjelnej srjedu a w herbskich krajach halle z pjatej njedželu pósta. W cyłej Sakskej pak skónczi so tónsamy sobotu po swjatkach.

Za bližischi póstny čas płacžja tež tónkróč poručnosce přjedawschich lětach. Modlitwy a pobožnosce, kiž su zawjedžene, dyrbja njepscheměnite wobstacž. Wot mjasajědže džeržecž mamy so jenož srjedu a pjatk, wo suchich dnach tež sobotu, a we martrownym tydzenju wot srjedy hacž do soboty. Wschě druge dny je mjasojědženjo dowolene z tym dwojim wuměnjajom, zo ryby a mjaso pschi jenej a tejsamej jědži njewužiwamy, kaž tež zo winowatosć, něsčto wot jědže sebi wotcžahnyč, njezakomdžimy; kotrež wotcžehnjeno we tym wobsteji, zo so za džeu z wuwzacžom njedžele jeno jedyn króč naspežimy.

A wotstronjenju wschelakich wobcžesnosćow je katholicim stuzownym a džělacžerjam, kaž tež domjacym nje-katholicich kuježich a swójbom, kotrež tajkim jěsč da-

18
waja, zjawnje dowolene, zo smědža na wschitkich dnjach
lěta mjasne jědže wužitwac z wuwzaczom wulkeho pjatka.
Tež za tych pał placzi tamne dwoje spomnjene wu-
měnjenje.

Š wobkedźbowanju póstneje kazuje w nastupanju
mnohosće jědže, su wschitcy winowaczi, kiž su 21. lěto
docpěli a 60. lěto hišćeje njepšćefrocžili, a kotřiz njejsu
hewak pschěz žanu sprawnu winu zamotwjeni, kaž cježke
cžětne džělo, khorosć a toho runja. Š wobkedźbowanju
póstneje kazuje w nastupanju wschelatoseje jědžow je
kóždy wot sydomoho lěta a tež hišćeje pschěz 60.
lěto winowaty.

Tež so z tutym wobnowja poručnosć, zo maja
so tamne tši cyrkwinke wopory, kotrež smy w pastyrskim
lisće 1863 wupisali,

tón přeni za lyonske missionske towarstwo na je-
nej tych schěscz póstnych njedželow,

tón drubi za towarstwo s. Bonifaca njedželu do
5. junija abo po nim,

tón tseczi pał, wopor pětrowoho pjenježka, nje-
dželu do duja s. arcjandžela Michała abo po
nim we wschitkich katolskich cyrkwach a kha-
palach Sakskeje wódžeržecz.

W **Budyschinje**, na tachantstwe, na dnju s. Inježny a martrački Appolonije 1871.

(podpisal) † **Ludwik.**

Podpisani biskopowje postrowjeja a požohnuja wěritnych we tym Knjezu!

Bo wobzamknjenjach watikanskeho koncila je wosebje w Němskej wjele duchow wulki nje pokoj zapšćijał. Bjez tym zo je so wěritny katolski lub wschudjom z wjesolej podwolnosću wusudženjam powšćitkowneje cyrkwineje zhromadźizny podczisnył, namakamy bjez tajkimi, kotřiž chcedža wuczeni rěfacz, wjele wotkhišenja a njespodobanja napscheczo wozjewjenym koncilowym wobzamknjenjam, wosebje w nastupanju bamžoweho njezmólnoho wuczetstwa. Bjez tutymi, cyrkwi napschecziwnymi pak je so zahorjena a daloko rozšěrjena dźělawosć pozběhnyła, zo by cyrkwi hanjena, wobidžena, zwjazana, hač zanicžena byla, hdy by čłowjeska moc zamohła, sčtož samo helkim portam so ženje nje poradzi. Z čoho to pschiduje? Wědomnosć w Němskej je husto tež na polu bohawuczenosće w nowišim času pucze nastupila, kotrej so z byčjom praweje katolskeje wěry zjenoczič nje hobja. Tónle wědomnostny pucz, kotryž je so cyrkwineje zakonškeje mócnosće (auktory) wotrykł a jenož do swojeje samšneje njezmólnosće wěri, njeznjese so z katolskeje wěru. Wón je wotpadnjenje wot praweho ducha cyrkwe, hdyž duchej wopacžneje swobodnosće poslekuje, kotryž swoje parschonske nahłady a mēnjenja bóle waži dylži wěru do bójskeje, w cyrkwi pschěz swjatoho Ducha skutkowaceje wuczetškeje mócnosće. Njewopokazuje so tu napscheczo tajkim podawkam hačo skutk Božej prjedwidžiwosće, zo bu runje w našim času, hdyž je tač mjenowana swobodna theologiska (bohawuczenska) wědomnosć swoju hłowu tač wysočo

pozběhnyła, wěrywucžba wo njezmólno wuczetstwie najwyschšeho pastyrja a wuczerja cyrkwe wozjewjena, kotraž je tamnomu wopacžnomu puczej we bohawuczenosći runje napschecziwo? Sčto drje by po času z tuteje tač mjenowaneje swobodneje wědomnosće na polu katolskeje bohawuczenosće nastalo, hdy by watikanski koncil tamne pruhowadło (Brüßlein) duchow nje postajil, na kotrymž je so hordomyslne wuzdaczo wědomnosće, sebje samu za njezmólnu dđeržaceje, wotrazyló a na kotrymž dyrbjesche tež tamna wobžarujomna lochkomyslnošć našeho časa so zjawna scžinicž, kotraž tač mjenowane zjawne mēnjenje hačo najwyschšeho sudnika tež we nastupanju wěry čječje, bjez tym zo wuczetške zastojnstwo cyrkwe, kiž je wot Boha stajene, hidži a zastoreži?

Wschitecy biskopowje, wschitecy nastupnicy japoschotow, kotrymž je bójski Bóžnik prajil: „Slěj, ja sym pola was wschitke dny hacž do skónczenja swěta“ a „sčtož was postucha, postucha mje, a sčtož was hidži, hidži mje“, woni su pschezjene, hdyž je nastupnik s. Pětra ryczał. Woni wschitecy steja na tutej cyrkwinej skale, wot kotrejež so ničto dźělčicž njemóže, sčtožkuli chce k stabej Bězusa Khrystusa stuschecž.

Hdyž potajim, w Khrystusu lubowani, w najnutrišim zjenocženstwie ze wschěmi biskopami katolskeho swěta swoje dospólne pschibšowanjo a podczisnjenje pod wschitke wobzamknjenja watikanskeho koncila z tutym jenohłósnje wuprajamy, protestirujemy tež ze wschitkej křutošću pschecziwo

Daril K. Kaplan Lubčanow.

wudawanju, hačo by z tutym nowa, w starych podawiznach cyrkwe njewopschijata wuczba wozjewjena byla, abo hačo bychu pschez tule wozjewjenu wuczbu wo bamžowym njezmošnym wuczestwje a joho zastojnskej mocy wobstejnoscze cyrkwe i statej (kraje) pschemenjene abo tež statowej mocy strasčne byte. Tež warnujemy wschitke stawy nam wot Boha doměrjenych stablow psched straschnoscemi poznamjenjenych bludnych puczow, kotrež wot zhromadženstwa swjateje cyrkwe džela. Napominamy wschěch wěrnych najnutrišich i swěrnomu a wobstajnomu dženju i wěrje nascheje maczerje, swjateje katolskeje cyrkwe, kotraž je po słowje japoschtoła stołp a twjerdžizna wěrnoščje. Žadamy tež pobožne a wobstajne modlitwy za wschitkich, kotřiž šablaja a bludža we wěrje.

Pschi tutej pschiležnosći dyrbinj was, w Šhrystusu lubowani, wschitkich napominacz i dalichim modlitwam za čžesczenoho wječha nascheje swjateje cyrkwe, kotryž hiščeje pschecy kaž jaty w swojim domje trěbnu swobodu i wukonjenju swojoho swjatoho zastojnstwa paruje. Hiščeje su kraje stoła s. Pětra z městom Romom samym w mocy tych, kotřiž su je cyrkwi a jeje wječhej z hjezprawnej a hanibnej pschemocu rubili a do tohole čžasa pokraccjuja, swjatej cyrkwi w Romje jejne kubla a nabožne wustawy wurubicž, kotrychž je mnohosč psched lěstotkami i spomoženju kšescžanstwa wot bamžow zažžena.

We Florencu su nje dawno tak mjenowane garantirowace zakonje (slubjenja) wuradžene a wobzamknjene byte, kotrež maja po wudawanju swobodnosč a njewotwisnosč bamžowskoho stoła zawěščicž. Ale ničo rozomny njewěri, zo budža tajke zakonje wot italskoho knježerstwa wobkědžbowane, kotrež stajnje prawa cyrkwe a swjatoho stoła z nohomaj tepce. Tamne wuradženo a wobzamknjeno wozjewja so hačo jebanstwo, kotrež dyrbi dokonjane rubjenstwo porjenšicž.

Dyrnje pač tež tamne zakonje so wobkědžbowale, njebudže tola ničo wěrčič, zo by z tym wurubjeno mubamžej wschitka, i wukonjenju japoschtołskoho zastojnstwa nužnje trěbna swoboda a njewotwisnosč, kotruž je wón ze swojej suverenskej wječhowskej mocy zhubil, zasj data a wrócžena byčž mohla. Dale swoboda a njewotwisnosč móže jomu po čžłowjecim rozomje jenicžcy ze zasjdacžom tuteje hjez wschitkoho prawa rubjeneje mocy zasj data byčž. To žadacz, je prawo a pschislušnosč wschitkich katolikow po cylej zemi. Zo pač so tute zasjwrócženo stanje, nadžijamy so pschede wschěm wot Božoho zastaranja, kotrež je w stawiznach nimale dweju tysacow lěč čžasto spodžiwuje na naschej swjatej cyrkwi so wopkazalo a Pětrovy čžoimil z wětra a žołmow wumožilo.

Po krótkim, na 16. junija t. l., da-li Boh, docžala nasch swjaty wóte Pius IX. swój 25. lětny džěn wuzwolenja i bamžowskej dostojnosći — podawč, kotryž so wot dnow přenjoho bamža, s. wječha japoschtołow, Pětra, njeje stal a hižo tohodla z wosebitym džělbracžom w katolskim swěcžje swjecženy budže.

Nětcžishe wobstejnoscze naschoho swobody wurubjenoho, z čžerpjenjemi a zrudobami napjelujenoho bamža drje njezdabža so pschihodne, blizki jubilejski džěn hačo wjesoty swjedžen w počnym žumyslu tutoho słowa swjecžicž; tola posčiczi wón wschitkim wěrnyim džěcžom swjateje cyrkwe witanu pschiležnosč, zo znowa w jich wutrobach žive, nutrne počžescžowanjo a džěscžowsku pschiwisnosč čžescžownomu jubilaraj wobswědčža, kotryž je nětko hižo pschez 50 lěč čžěžu a dostojnosč měščnistwa nosyl a nětk 25 lěč z tajkej japoschtołskej lubosčju a swěru, z tajkej wěrykrutosčju a njebojaznosčju, pschi stajnych wičorach a pschecžiwnosčach zastojnstwo naměšništwa Žžusa Šhrystusa wjedł a tak wjele a tak wulle i čžescži Božej dokonjal a čžerpjel. Modlitwy a wopory wucžinja dostojnu swjatocžnosč tohole dnja — mod-

litwy dźakownoscje za wschitto, sčtož je Bóh pschěz Piusa IX. w swojej cyrkwi skutkował, horce próstwy k Wschohomócnomu wo pschikrótczenjo pschitomnoho horja, skónčnje wopory za hlownu cyrkwe, kotraž je wschěch dotalnych pomocnych srědkow wurubjena. Zo bychmy w tym pschecza wěriwych dopjednili, smy z dźěla z wosebitymi pismami we wschittkich farskich wosadach nam dowěrjenych diocesow na dnju bamžowoho jubileja wurjadne pobožnosće a sfladowanjo luboscziwych darow za swjatoho wótea postajili, z dźěla wudamy hšchecze tajke postajenja a pscheproschujemy wschěch wěriwych najnaležnišcho, zo bychy so na tutych pobožnoszczach a na tutym woporje luboscje pilnje

wobdžělili a wysche toho za wulke naležnosće swjatoho wótea, kotrež su sobu naležnosće cyteje cyrkwe a wschittkich katolikow, swjate woprawjenjo z prawje dostojnym pschihotowanjom dostali a woprowali.

Skónčnje wuprajamy pscheczo, zo bychy wěriwi tež snadž hewał jim poschiczenju pschiležnoscz, jubelski džen swjeczacomu wóteci kšchesczanstwa swoje dželbraczo a luboscž wopokazacz, po možnosczji wužiwali, zo by nadobnomu czerpiczerjej w dnach jeho pschitomneje zrudoby tróschť a wjesoloscž pschihotowana byla.

Žohnowanjo Wschohomócnoho a huada Duchu swjatoho budž a wostań z Wami wschittkimi!

W měsacu meje 1871.

- † Hryehor, arcibishop z München-Freisinga.
- † Michal, arcibishop z Bambergu.
- † Pawol, arcibishop z Kölna.
- † Heinrich, wječhbishop z Wrótstawy.
- † Heinrich, bishop z Passau.
- † Pětr Józef, bishop z Limburga.
- † Khrystof Florenc, bishop z Fuldy.
- † Wilhelm Emmanuel, bishop z Mainz.
- † Ludwik, bishop z Leontopolis i. p. i., japoschtolski wifar w Sakskej.
- † Konrad, bishop z Paderborna.
- † Jan, bishop z Kulma.
- † Ignac, bishop z Regensburga.
- † Bankrac, bishop z Augsburga.
- † Matij, bishop z Trieru.
- † Jan Heinrich, bishop z Donabrücka a japoschtolski provifar pódnónóněmskich a danstich missionow.
- † Franc Leopold, bishop z Eichstättu.
- † Lothar, bishop z Ceula i. p. i., zarjadował arcibishopstwa z Freiburga.
- † Filip, bishop z Ermlanda.
- † Adolf, bishop z Agathopolis i. p. i., pólny propst kralowskeho pruskeho wójska.
- † Jan Bernhard, bishop z Münsteru.
- † Jan Valentin, prátonisřrowany bishop, kapitulár-wifar z Würzburga.
- Daniel Wilhelm Sommerwerk, pomjenowany Jakobi, kapitulár-wifar a wuzwolentý bishop z Hildesheimu.
- Jan Pětr Busch, dompropst, kapitulár-wifar ze Speyera.

W nastupanju wysokeho jubelskeho swjedzenja 25. lětnoho dnja wuzwolenja naschoho najczescjomnischoho a lubowanoho swjatoho wótca, khwalobnje knjezacoho bamža Piusa IX. k bamžowskej dostojnosći dawamy za wschitke katolske farste cyrkwy sezhowace porucžnosće:

1) Na dnju tutoho jubileja, 16. junija, dyrbi so swjatocžna boža mscha, swjedženste přebowanjo po seženju s. Mateja 16, 13—19 a Te Deum laudamus z wudželenjom požehnwanja z Najswjecjšim dżeržecž. W Božej mschi wo swjatym krajnym patronje Benno ma so kollecta za swjatoho wótca k swjedženstej pschistajicž, a to ze zhromadnym wobzamknjenjom.

2) Na wjelestronske nutrne požadanjo ma so dla možnosće wjetšchoho wobdželenja halle na sezhowacej njedželi, 18. junija, na dnju, kotryž bjez lětnym wuzwolenskim dnjom a kónowanjom swjatoho wótca, 21. junija, srjedža leži, zhromadna woprawjeńska swjatocžnosć za wulke naležnosće

swjatoho wótca a s. cyrkwy pschi raniskej Božej službje stacž, kotrejež čas a waschnjo so czescženym farskim duchownym k postajenju zawostaja.

3) Kaž pschi dopoldniskej božej službje na 16. junija tak tež pschi raniskej na 18. junija ma so skladowanjo luboscžimych darow za swjatoho wótca stacž, kotrohož wunoschł dyrbi so do 25. junija w herbskich krajach japoschtolskomu wikariatej a w Hornjej Łužicy tachantskomu konsistoriju pschipsčacž.

Wjelelubowani wěriwi! Po mojim nutrnym pscheswědcženju njeje žanych dalischich skowow trjeba, zo bych was k nowym rjanym skutkam swěrnej pschuwisnosće k swjatomu wótcej zahorič. Z hlubiny mojeje wutroby proschu jenož Boha, zo by tež tele wopokazanjo wěrywjesočosće a lubosće katolikow w Sakskej nadobnomu widžowanom wječkej s. cyrkwy žórko tróšča a wjesočosće za czežcy pruhowanoho czerpiczerja bylo.

W Dreždzanach, 5. junija 1871.

† Ludwik,

biskop, japoschtolski wikar, Administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Łužicy, a tachant.

Bo porucznosći ordinariata ma so na 16. junija 1871 po předowanju z kłětki tole wozjewicj:

Nadobny wječř nasćeje swjateje cyrkwe, bamž Pius IX., je pschi pschiležnosći džensnišćoho jubelskoho swjedženja 25. lětnoho dnja swojoho wuzwolenja k bamžowskej dostojnosći na swjedženju najswjećišćeje Trojicy 4. junija wudaty a 11. junija wot nas dštaty zjawny list na wšćěch patriarchow, primatow, arcbiskopow, biskopow a druhich ordinariow, kotřiž w hnadže a zjenoczenstwje ze swjatym japosćtoiskim Stóloom steja, pósłak, w kotrymž wšćitkim runje spomnjenym počnomóc dawa, zo by kóždy w swojej dišćesy na 16. abo na 21. tuteho měsaca abo na druhim po samšnym dobrozdacju wuzwolomnym dnju bamžowske požohnowanjo z dospołnym wotpuskom na znate cyrkwinške wasćnjo po japosćtoiskej mócnosći sobudžělicj mohł. Tohorunja pak je swjaty wóte w lubosćiwym staranju za duchowny wužitk wěriwych w tym samym liscje dowolił, zo móža wšćitecy wěriwi, kaž swětni tak w rjadach žiwj kóždoho splaha, na kotrymžkuli měsće dišćesy so namakaja, hdyž su hódnje k spowjedži pobyschłi a ze swjatym woprawjenjom posylnjeni, pobožne modlitwy za pschězjenosć kšćescjanskich wječřow, za pschěstacjo

bslubnych wucžbow a za powysćenjo swjateje maczerje cyrkwe k Bohu so modlili, na tym dnju, kotryž so k wudžělenju spomnjenoho požohnowanja postaji, dospołny wotpusk swojich hřěchow placzliwe dostacj. Na tule jomu spožcženu móc zloženy je nasch najdostojnišči wyschšči pastyr postajik, zo dla tamnoho na 5. junija za 18. junija wupisanoho powšćitkownoho woprawjenšćoho swjedženja za wulke naležnosće swjatoho wóteca a s. cyrkwe so bamžowske požohnowanjo na runje mjenowanym 18. junija, třecju njedželu po swjatkach wot njoho po swjatocžnej Božej mšči w katolskej dwórskaj cyrkwi w Drežďžanach na tefame wasćnjo wudžěli, kaž je so to 15. augusta 1867 tam stało.

Pod Božej pomocu budže tele wot naschoho wjelelubowanoho swjatoho wóteca po jeho japosćtoiskej počnomocy slubjene spusććenjo časnych schtrasow nowe spomožne napominanjo za wšćitkich, swojej swjatej cyrkwi swěrnje podatych katolikow Sakskeje, zo bychu so na tutej woprawjenšćej swjatocžnosći we prawje wulkej mnohosći wobdžěli.

Gžišćežak E. A. Donnerhak w Budysćinje.

Die Geschichte der Stadt...

Die Geschichte der Stadt... (faded text)

Die Geschichte der Stadt... (faded text)

Die Geschichte der Stadt... (faded text)

Modlitwa,

kotraž ma so 18. junija 1871, tsecžu njedzeli po swjatkach, pschi powščitkow-
nym džaknym a měrskim swjedzenju město modlitwy za naležnosće kšče-
sčanstwa po předowanju spěwacž.

Wšohomócnny wěczny Božo! Šnježe, njebjeski
Wótcze! Z hlubokošće wutrobny šwalimy twoju
njeskóncznu mišosć, kotraž je našu nutnu ža-
dosć a próstwu hnadnje wustyšchala a horcy po-
žadany měr zasy darila! Daj naš šwalbnny, džakny
a próstny wopor, kiž džensa na duju powščitkow-
neho džakneho a měrskoho swjedjenja k čjesći
najswjecišćeje Trojicy woprujemy, sebi luby a
spodobny byč! Z radosežu wuznawamy: „Wulke
wěcy je nad nami činił tón Šnjež, kiž mócnny je,
a jeho mjeno je swjate. Wón je mišosćitny wot
splaha k splehej tym, kotřiž so jeho boja. Móć
je wopokazał ze swojim ramjenjom, a rozpjer-
ščit je, kotřiž su horbži w myslach swojeje wutrobny.
Mócnnych je ze stola storčičil a powyščil ponižnych.“
Daj, wulke skutki sy nad nami činił, Šnježe nje-
bjeski wójskow! Pšchede wščitkim šwalimy twoju
wótcowsku dobrotu za jenomyšnosć, z kotrejž su
němscy wječchowje a němske ludy pšhecziwo zlóst-
niwomu, hordomyšlomu, njesprawnomu nadpadej
so pozběhnyli a bjez kómdjenja zjenocžili. Dža-
kujemy so za wopornu zwólniwosć, z kotrejž němske
wójska do pščinuzowaneje wójni čehnjechu; za
zmužitosež, z kotrejž pod mudrym a mócnym wje-
dženjom najwysšchoho wójskoho knjeza a jeho
wójskawjedzicerjow w horcym wojowanju dobyčjo
po dobyčju dobyču a njepšhecželomu wulku móć

zlamachu; za tu scječnosć a wutrajnosć, z ko-
trejž wšchelake wobčežnosće a trabanja zwólniwje
na so wzaču; za tu hotowosć k smjerczi, z ko-
trejž tysacy (tawžynty) a zasy tysacy swoje žiwjenje
za drohi wótcny kraj podachu. Z tym sy hnadnje
wotwobročičil, zo by naš wuššči a ščerschi
wótcny kraj, kaž předy často, w surowej wójni
zapusćeny był. Šwalimy twoju dobrotu tež za
to, zo bu pšchez tule žalosnu wójni zohnowanjo
pšhezjenoho hromadžesfutkowanja najjasnišcho
dopokazane, spomožnosć nutneho zjenosćjenja
wšchěch němskich splahow hačo stawow wulko-
huda k žiwomu spóznacžu pščinjesena a založenjo
němskoho kšěžorstwa k lěpšchomu zakitej Němskeje
wuwjedzene, w kotrymž němscy wječchojo k spo-
moženju jenotliwych splahow kaž wulko-
ho cytoho w pšhezjenosći skutkuja.

Džakujemy so tebi za čjesćomny a wěcznoho
wopomnjecža hódny měr, kotryž sy nam po doł-
hih krawnyh bitwach wobradžičil; měr, kotryž je
we přjedawšich časach z mocu a lescju rubjene
němske kraje z Němskej zasy zjenocžičil, a hódne
rukowanja za to possicžičil, zo nowe wójske strachi
so tał lochcy zasy njewróčja. Daj, šwalba,
čjesć a džak budž tebi, mišosćitny Wótcze, džensa
a wščitke pšchichodne dny za to pščinjeseny, zo
sy hnadnje pohladał na němski lud a jeho wječ-

Фом, споджитице их заката а хоржо цузохо кнѣ-
женя хот нѣ хотвоброцѣт. Вустыш паѣ теж
хнадуе понижне модлитвы а заступне прѣствы,
котрѣ дѣнса пѣд твоѣ трѣн з дѣсцѣомскей до-
вѣру сежемы. Дай, зо бы кралство вѣрносеце
а пѣцѣивосеце, котрѣ је твоѣ јенорѣдѣны Сын
на зѣми заложѣт, со пѣпечы дале а дале розсѣ-
рѣало а жѣрла нѣпѣсѣезѣносеце а вѣюнов со жбу-
биле. Дай, зо бы со твоје мјено хот вѣшитѣх
свѣтосѣжѣло, зо бы со твоја вола, котраж в ни-
цѣим друким нѣвѣобстеји, хачѣ в насѣим свѣ-
тосѣжену а воужѣжену пѣсѣз вѣрну лубосѣж ꙗ
Вѣбу а ꙗ блѣжѣому, кѣжды цѣас стѣла. Залѣтај
а жѣхнуј теж пѣсѣхѣоднѣ насѣх муужѣх а сѣсѣрѣх
вѣтѣны крѣј. Сѣхлитуј а поужѣхнуј добѣсѣтѣрѣскохо
кѣжѣора а вѣшитѣх вѣсѣрѣхѣом нѣмѣскохо кѣжѣорѣства.
Пѣсѣде вѣсѣим паѣ залѣтај а жѣхнуј насѣохо
лубѣванѣохо крѣла а кнѣжа, кѣ је стѣјуе Сѣ-
скеје, кѣж Нѣмѣскеје цѣсѣсѣ, правѣ а жѣжо зѣ сто-
вом, стѣтѣом а надѣбнеј вѣпѣрнѣивосецу муужѣе
зѣстѣпѣт, а нѣтѣо стѣдѣтѣ вѣсѣтосѣсѣ а спѣкѣженѣо
вѣжѣва, хѣдѣж својеју змуужѣтеју сѣнов з мулѣим
зѣстѣужѣбѣмѣи вѣдѣбѣнеју со домој вѣрѣцѣѣж вѣдѣжѣ!
Зѣпѣтѣцѣж з твојѣм жѣхновѣанѣом цѣлому нѣмѣскому,
а теж насѣоному сѣлѣскому вѣјѣску свѣрну стѣужѣбу,
котруж је за вѣтѣны крѣј цѣинѣло. А хотѣмѣрѣ-
тѣм, котѣж су за крѣла а вѣтѣны крѣј в битѣе
або в кѣросѣсѣжѣх жѣвѣнѣо пѣсѣисѣадѣжѣли, дай вѣцѣжнѣ
вѣтѣпѣцѣжѣнѣ а вѣцѣжне свѣтѣо нѣсѣж јѣим свѣсѣжѣи.
Зѣстарѣј вѣсѣитѣх, кѣж су пѣсѣз вѣюну до хорѣја
а нууж пѣсѣисѣхли. Тебѣи нѣсѣж су порѣцѣѣни вѣсѣ-

бѣсѣе, котѣж хѣсѣсѣе на својѣх рѣнах або кѣ-
росѣсѣжѣх цѣтѣрѣја, котѣж су во своје цѣѣле стѣвы
пѣсѣисѣхли а вослабнѣли, котѣж су својѣх сѣнов,
мѣндѣлѣсѣх, а нанѣом жѣхбили! Вѣдѣж вѣдѣомам
а сѣротѣм сѣлнѣ сѣхлит а вѣцѣжѣт в кѣждѣј нууж!
Нѣјѣдай воливлнѣцѣж дѣжѣкѣвнѣеј а вѣпѣрнѣивѣеј лѣ-
босѣжѣи вѣ вѣтѣрѣбах насѣохо лѣбу, зо бы со свѣр-
нѣе старѣж за зѣвѣстѣженѣх тамнѣх, котѣж су
своје жѣвѣнѣо вѣпѣровѣли. Вѣмѣхѣј паѣ теж хнад-
нѣе тамнѣому лѣдѣј, котрѣж је тѣле сѣрому вѣюну
зѣвинѣл, а за то нѣтѣо тѣж цѣсѣжѣ домѣпѣтѣнѣ
бу пѣсѣз стѣјне пѣсѣдѣобѣсѣја а пѣсѣз бѣжѣжѣоужнѣу
домѣжѣнѣу вѣюну. Жѣвѣдѣж в нѣм жѣдѣосѣж за мѣром
а пѣсѣзѣженѣсѣжу а жѣхѣт в нѣм прѣцѣовѣнѣо, зо
бы со рѣнѣја насѣоному нѣмѣскому лѣдѣј свѣрнѣе за
правѣу жѣдѣжѣанѣосѣж лѣду а добру сѣхулѣску вѣцѣжѣбу
старѣж. Доужѣдѣж јѣн ꙗ правѣому спѣжнѣацѣжу, зо
вѣрнѣе жѣжо пѣсѣкѣжѣовѣа свѣобѣднѣосѣж је свѣобѣда
дѣжѣжѣи Вѣжѣх, котраж в пѣдѣволнѣым пѣдѣжѣисѣнѣенѣу
пѣд свѣјѣте кѣзнѣе Сѣхрѣстѣусѣоѣе а пѣд те хот
Вѣоѣа пѣстѣјѣне вѣсѣхнѣосѣсѣе вѣобстеји. Дай нам
вѣсѣитѣх жѣхновѣанѣа долѣхѣотрѣјѣаѣохо мѣра а вѣцѣж
нас цѣас мѣра тѣж мудрѣе вѣжѣтѣвѣацѣж, зо бѣхнѣм
то спѣжнѣавѣајѣе, сѣхѣтож је нам пѣсѣде вѣсѣхѣм
тѣрѣбнѣе, в нѣјѣтѣјѣнѣеј пѣбѣжнѣосѣжѣи а бѣхѣбѣоужѣсѣжѣи,
вѣ мулѣтѣјѣнѣосѣсѣжѣах а вѣдѣомнѣосѣсѣжѣах, а з цѣла вѣ
вѣсѣитѣх, сѣхѣтожѣтѣли вѣрнѣе жѣжо лѣда пѣсѣхѣотѣје,
пѣлнѣе дале крѣцѣжѣли. Вѣо то прѣсѣжѣмѣе цѣе пѣсѣз
нѣсѣкѣнѣцѣжнѣе зѣстѣужѣбѣи Жѣзѣуса Сѣхрѣстѣуса, твојѣохо
Сѣна, насѣохо кнѣжа. Амен.

Ludwik,

z Božeje miłosćeje a japoschtoskoho Stofa hnadny biskop z Leontopolis, assistent bamžowoho tróna, japoschtoski wikar w saksim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Gorujej Lužicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyšinje,

postrowja a žohnuje w tym knjezu jomu poručenyh wěriwych.

Wjelclubowani w Chrystusu!

Wnjeskónčnej lubosczi k hrěšćnomu cztowjestwu je so jenorodženy Syn Boži, pošny hnadny a wěrnoscze, sam ponižil a cztowjestu sčtaltnosć na so wzał. Wjez tym zo sam khude žiwjenje wjedžeše, pytaše wón druhich z njebjeskimi lubkami wobohacizć. Wón khodžeše wołoło wschitkim dobrotu cziujo. Slepych sežini widžacych, hluchich slyšacych, khromych khodžacych, wusadni buchu wuschwarnjeni, morni stawachu, a khudym předomashe wón wjesole powjestwo wo Božim kralestwje. Tak poznamseni wón kóždu swojich frocželi z dobrotami. Najwyschšcu dobrotu pał wopokaza wón hrěšćnomu splashej z dobrowólnym podacžom swojoho žiwjenja; pschetož pschěz swoju swjatu krej je naš z poddanstwa hrěšća droho wulupil a wěcžnje placžace wujednanjo založil. Tak dha je joho cyte žiwjenje, skutkowanjo, smjercz a czerpjenje za naš wulle předomanjo, zo bychmy skutkowali, kaž doho je džen, a w dobrym ujemustawali. Runja lubosczi Khrystusowej dyrbi tež naša luboscž p o w schitkowna bycz. Z luboznej pscheczelnoscju powuczi wón Samaritanu pschi Zalubowej studni wo tym jenym, sčtož je trěbne. We wokolnosczi Sidona a Tyrusa wustrowi wón džowku kananejskeje žony, kotraž dowěriwje k njomu rjekny: „Tež pschyczli jedža wot drjebjencžow, kotrež z blida jich knjezow padaja.“ Japoschtolam pał poruczi: „Džicze a wucžcze wschitke ludy.“ Nikoho, kotrohožkuli powokanja, luda abo wěry je, njesměny wot wopokanzanjow našheje luboscze wuzankupcz. Mōžemy-li někomu ze stowom, radu abo skutkom wužitni bycz a pomhacž, dha je runje tōnle cžlowjel našch bližšchi, kotrohož je nam Bōh pschipokazal, zo bychmy jomu samaritanstu službu wopokazali. Tola pōdla tuteje, wschitkich wopschijaceje luboscze k bližšcomu ma tež luboscž k wěrybratram swoje pošne prawo. Wulki japoschtol Pawol, najwycžniwischi předač luboscze Khrystusoweje pōdla s. Jana, najbōle lubowanoho wucžownika, praji žjawnje w swojim

liscze na Galatiskich (6, 10): „Dohodla cžimny, hdyž bischecze cžas mamy, wschitkim dobre, najbōle pał tym, kiž su našheje wěry.“ Wschal je zwjazk teje sameje wěry, kotryž naš z druhimi žjenocžuje, cyte wosebite napominanjo, zo bychmy po najlěpschěj mocy za jich nabozne wudokonjenje so starali, a zo bychmy z horliwoscju na to džiwali, zo woni njebychu do liwlosćeje a žymnosćeje w bōjškich wěcach — haj do njewěry zapanyli.

Z nutrym džakowanjom pscheczimo dawaczerjeje kōždeje dobroty a kōždoho dospoknoho dara dyrbjnu pschipoznacž, zo su katolikowje w Sakskej tež w žandženym lěcze, pschi wschitkich, zbožownje skōncženeje wōjny dla nuznych woporach, pschi powyschenej placžiznje wschěch žiwjeniskich sčedkow, pschi wosebitych potřebnosćach za swoje cyrkweje a schule, z pohladanjom na jich mnohosć njemate luboscziwe wopory za katolske cyrkwinste wotpohladanja dawali. Wschelake wobstejuoscze nuzuja mje, zo njesměm pschiležnosć lētuschoho pōstnoho lista njemužitu wostajicz, zo bych k dalishej, a je-li mōžno, powyschenej darnimosczi za cyrkwinste naležnosćeje napominał. Za njemōžu to lěpje wuwjescz, hako hdyž wo jenotliwych towarstwach, kotrychž spomozne skutkowanjo mamy pschede wschitkim podpjeracz, něšcto nadrobnišche sobudželu.

1. Šhonske missionske towarstwo k rozšchěrjenju wěry pod mjenom a žakitom s. Franca Xaverskoho, japoschtola Indiskich, swjeczi 2. meje 1872 pōstlētny džej swojoho žakoženja. W lěcze 1869 je so za joho wotpohladanja 1,391,224 toleri namodało. K teje sumnje bēšche Francōžska nimale tsi sčtwōrcžiny, Štaliska něhđje tšinaty, Belgiska špdomnaty, Němska z rakuskim khějorstwom pał jenož dwachty džel pschinoschala. Pschi tym pał njesměny žabycz, zo mataj Rakuska a Bajerška wosebite missionske towarstwa za wukrajne missionsy. Wjacž dyczi pōkojca lētnych nutšpschidženjow za 1869, mjenujcy 1,431,832 toleri, bu w tym samym lěcze za missionsy we wschěch pjecz swětadželach wudate. Cžim bōle ma

so wobzarowacj, zo budze nutschindzenjo za lěto 1870 a najskerje tež za lěto 1871 wo wjele mjensche. Tajke pomjenschenjo je najbóle zawinowala tamna njezbozowna wójna, do kotrejež je so Francózska pschez swoju winu podala. Dokelž pał Francózska po tajkich njezbožach w tu šhwilu a snadž na dołhe lěta njemóže tak nadobnje kaž dotal pomhacj, dha je to mócnishe napominanjo za družbe katolske kraje a ludy, zo z wjetšim skutkowanjom ł wuzitku missionow město Francózskeje zastupja. Tohodla je tež 21. generalna zhromadźizna němskich katolikow, kiž so w septembri zauidzenaho lěta w Mainz u dzeržesche, podpjeranjo lyonskeho missionkeho towarstwa katolikam Němskeje naležnje porucžila. Pšchetož bližko leži tamna staroscz, zo budža, jeli so mjensche nutschindzenja na družich stronach njewurnaja, wšelake missiony tohodla wulku nuzu czerpicj dyrbjecj, haj zo budža někotrežkuli we swojim wobstacju wobhrožene. Tež dyrbimy z nacionalneho (narodneho) stejisheca na to dżiwacj, zo kóžde lěto znamjenita mnohoscz katolskich Němcow swój wótcny kraj wopušcezi, zo by sebi w Americy nowu domiznu založila. Wpšche toho smy my kóždolětnje hacj do lěta 1870 tji abo štyry krócz to zasy dostali, šchtož bu za lyonske missionke towarstwo w Sakskej nahromadžene, a smy tute dary lubosce zdžela ł cyrkwiniskim twaram, zdžela ł založenju jenoho duchowniskeho města, z džela ł podpjeranju džeczi, kotrež mějachu so katolscy woczahnyč, we katolskich farskich škulach naložili. W lěcze 1871 je pjenježny dar z Lyona za lěto 1870 přeni krócz cyle wuwostal a dyrbjesche wuzbytł hromadženja w Sakskej pschez 2,000 frankow ł podpjeranju wukrajnych missionow do Lyona pólšany byč.

2. Družbe towarstwo, kotrež skutkownu podpjeru jara zastuži, je Bonifacijowe towarstwo. Wone je sebi hało nadawł stajilo, za nabožne potřebnosce katolikow, kotřiž su w Němskej rozpjerscheni, so staracj. Po sobudželenju generalneho pschedsydstwa w Baderbornje je mjenowane towarstwo w kóždym poslenich lět, mjenujcy 1868, 1869 a 1870 pschez 100,000 toleri za swoje wotpošladanja dostało. Zhromadne nutschindzenjo tyčle tšjoch lět pschesaha tamne w tšjoch prjedawšich lětach wo 107,000 toleri. Ze swojimi dowěrjenymi srědkami je wone wot swojoho nastacja w lěcze 1849 hižo 220 duchowniskich městow a 260 škulow založilo. Tola je pschecy hišceje w Němskej — a tale cyfra je skerje pschenizka dylki pschewysoka — 150,000 katolikow, kotřiž dla pschewulleje zdalenosce wot katolskeje cyrkwe zjawne Bože služby a dostawanjo swjatyč samentow paruja; a 20,000 džeczi, kotrež teje sameje miny dla žanu katolsku škulu wopytacj njemóža. Zawěčno nuzaj, kotraž wotpomhanjo naležnje žada! Tamne

150,000 katolikow žadaja něhdže 300 missioniskich stacijow, a tamne 20,000 džeczi trjebaja wołoko 400 škulow.

3. Pšhladam na tał wobšerne polo, za kotrohož wobdželanjo dosahace srědki pobrachuja, je hižo spomnjena generalna zhromadźizna němskich katolikow w Mainz u podpjeranjo wotpošladanjow Bonifacijowoho towarstwa najnaležnischo porucžila. Tudy płaczi cyle wosebicze: Čžimny dobre wšitkim, najbóle pał tym, kiž su nasheje wěry.

3. Pšchi horliwych woporač za lyonske missionke a za Bonifacijowe towarstwo njesmě wobdželenjo na hromadženju pětrowoho pjenježka woliwknycj. Čžesnozow polne wobstejnoscje nadobnoho widzownoho wjercha nasheje swjateje cyrkwe traja z cyla bjez pscheměnjenja dale. Wšchitcy swojej cyrkwi swěrnje podaczi katolikowje jara wobzaruja, zo w něčžisich wobstejenjach swobodnoscz a njewotwisnoscz najwyschšeho pastyrstwa w cyrkwi njeje na žane waschnjo doscz zawěšcena. Tola pšchi liwkosceji a njewobdželenju tał mnohich z tyč, kotřiž su psched družimi powołani prawo a prawdoscz zafitacj, dyrbi nam to spodobne změrowanjo byč, zo swěrnje swojej, na s. Pětra twarjenej cyrkwi podaczi katolikowje wšchitkich krajow a swětadželow swój hłós pschecy mócnischo za cžecy ranjene prawo swjatoho wótea pozbėhuja a we wopokazmach nutneho dželbracja a swěrneje pschewisnosce jedyn družoho pschetrečuju. Swjaty wóte pał dowěrja so tał jara na daletrajacu woporniwoscz swojich džeczi, zo swoje pschipoznate prawo, sebi srědki ł wjedženju cyrkwe na pucju zakonja wobstaracj, hacj dotal njeje wužimal. Z napschecja wusměschenja a sčezčerenja joho njepscheczelow čcemy so, kaž wjele we naschich skabych mocach leži, za to staracj, zo joho dowěra na njewustawacu luboscz joho poddatych duchow njeby zahanbjena była. Njepschestajnje čcemy pał tež Najsmilnischoho prosycj, zo by cžecy pruhowanomu bėdžiczerjej a cžerpiczzerjej cžasy spomoženja a mēra za cyrkwej wobladacj dał!

4. Skóncznje sym hišceje wo zawjedženjo nowoho lětnoho cyrkwiniskeho wopora žadany, mjenujcy wot pschedsydy centralneho wubjerka, kotryž ma wobzanknjenja 21. generalneje zhromadźizny němskich katolikow w Mainz u wuwjescz, wot wjercha Karla z Löwensteina. Tuta zhromadźizna je mjenujcy namjet wubjerka za šchescjansku skutkownu luboscz jenohłósnje pschizala, kotryž takle rěka: „Generalna zhromadźizna čcyla s. Józefowe towarstwo ł podpjeranju cyrkwiniskich potřebnosczow Němcow we wukraju, wosebje ł zdžerženju němskeho missiona w Parizu, katolikam Němskeje z nowa naležnje porucžicj, a tež biskopow prosycj, zo bychu za stajnje pschiběrace potřebnosce tohole towarstwa kóždolětnu cyr-

kwintu kolektu pschizwolili.“ Runje psched 10 lětami, w lěcze 1862, bu w Aachenje pod mjenom a zakitom swjatoho Józefa towarstwo k podpjeranju katolskich misijonow za Němcow we Francózskej a Šendželskej, wosebje w Parizu, Havre a Londonje založene.

Rozprawa pschedsydstwa tutoho towarstwa wot 15. julija 1871 wopschija tak zajimawe sobudželenja, zo sebi njemóžu zapowjesć, z toho znajmjenšca něšto wuzběhnyć. Wot tych wosmjoch misijonarow, kotřiž w Parizu pschi cyrkwi s. Józefa na drozy Lafayette za duchowne zbožo Němcow džělaja, dyrbjachu 1. septembra 1870 štyrjo z Němskeje rodzeni město wopuschćic, zo by jich dla fanatiski lud cyrkej a dom njenadpnył a njezapuscil, a štyrjom druhim ze Šchwajcarskeje a Elsaša rodzenym stacijon zawostajic. Dofelž je najwjacy katolskich Němcow w Parizu z Elsaša, Lothringsteje abo Luxemburgsteje, kotřiž njebuchu wupołazani a z wjeczenjom wobhroženi, dha mějachu tam zawostawacy misijonarowje podwojene džělo. Pschi tym njewosta jim ani polojca nutschindjenja, haj skoro žane, dofelž tamnišce pomocne žórta běchu zaprahnyte a z Němskeje tež niczo njepšchindže. Tak běšce wobleženo Pariza za jara wobceženych duchownych a za jich dowěrjenych, kiž běchu z wjetšca bjez džěla a zaslužby, čas wulkeje nuzy a starosće, hišćeje strasnišci pschěz najkruczišcu žymu a pschěz natylowace khorosće, wosebje złe jětra. Tola wopytowanjo Božich službow a dostawanjo swjatych sakramentow w němskej cyrkwi njewotějersche; tež wostejesche němska holecza šhula, wot bratrow kšesczanskeje lubosće džeržana, bjez pschetorhujenja, bjez tymzo bě wulki džěl francózskeho wobydleřstwa w Parizu w času wobležanja hišćeje bjezbóžnišho a njepócczišho žiwj dyži prjedy. Tež bu cyrkej s. Józefa a dom tam pschebymacych misijonarow spodžiwne zakitany. Wšhitke druge cyrkwe kolowoko buchu zankujene, wurubjene, wonjeczesczene, zapuscjene; tamna pał njebu, pschi wšchim svojim strasnym mjenje hało němska cyrkej, wot žanoho njepšhecžela nastupjena; Boža služba tam njebu pschetorhujena, swjeczenjo mejskoho mšaca k cžesczi najzbožnišceje knježny Marije bu kaž hewal džeržane, na njeđelach bě cyrkej pošna hacž k wołtarjej. Tež pschizanknychu so Němcam Francózwje, kotrymž žana jich cyrkwojow wjacj wotewrjena njebě. Ženiccy w poslednich hróžbnych dnach, hdyž wojacj ze zběžarjami wokolo cyrkwe s. Józefa wojowachu, cžerpjesche tež wona wulku škodu. Tši krasne we Winje džělane schleńcowe wobrazj w chorowych woknach buchu rozražene; pišcžele pał buchu tak wobščlobdene, zo so zcžěla zasy porjedžic hódja. W domje misijonarow je jenož malo stwow, hdyž njebychu slědy flintowych, kanónowych a mitraillesowych kulow abo bombow byte. Tak je tónle

hižo prjedy z wulkim dołhom wobceženj němski misijoniski stacijon nětko z nowymi cžěmi polkadjeny, a pohladuje ze styknej starosću do pschichoda. Poslenju podpjeru towarstwa s. Józefa su tamni duchowni kaž njebjeski dar powitali. Na tej samej drozy Lafayette w Parizu so namalacy wustaw milosćiwych sotrow wot s. Karla Borromejskeho za němske holecze šhule a za pschebytł němskich služownicow, kiž službu nimaja, je hišćeje wosebite pruhowanjo wobstak. Žoho dołh bě so w lěcze 1860 wot 20,000 na 90,000 frankow powyschil pschěz trěbne nowe twarjenja k rozščerjenju holecziš šhulow a holecžoho ashla, kotrej buchu na pschepóznaczo nadobnoho parizskeho arciskopa Darboy, kiž wustaw kóždolětnje z wulkim pjenježnym darom podpjerasche, derje započate. Tola prjedy hacž buchu tute twarjenja hotowe, bu tónle dobrocžet wot bjezbóžnych nawjedowarjow ludziška žajaty a dobry pastyr wot wopluska swojoho stabla slóncowany. Tak swojich nutschindjenjow wurubjene, z dołhom wobcežene, z dawkami poczišcžowane, bjez zamoženja a zaslužby njewjedža wbohe sotry, z cžim mohle so same (jich je 16) a swoje syroty a swoje šhule za khude džěczi, a k tomu džělbju bjez služby tam so namalacych služownicow zežiwicj. Pschi trajacy hñewje Parizskich pschecziwo Němcam nimaja němske sotry za swoje němske wučownicy žanych smilnych darow wot Francózwow so nadžijecj. Wone dyrbjate swój dobry skutk žožicj, hdy bychu so kručje na Božu mócnu předwidžiwosć njedowěrite, kotrejž hnadne wjedzenjo wone wosebje we darach s. Józefowoho towarstwa džakownje pschepóznawaja.

Pschi tajkich wobstejnoscžach wosprawnja so zawěrnjo, zo na našich němskich bratrow a sotry we Francózskej, Šendželskej a Belgiskej, pschede wšhitkim w Parizu, z nutrynym džělbracjom spominamy a tež za jich spomozenjo kóždolětnje mały dar lubosće wuzbytkowacj so prócujemy.

Wosebitu winu k jich podpjeranju namałam w tej wobstejnoscži, zo je widžowny wječ našceje swjateje cyrkwe s. Józefa, zakitarja bjezdomnych a pucžowarskich ludži, na 8. septembra 1870 za patrona katolskeje cyrkwe swjatocznje wuprajil a jomu wosebite cyrkwinste cžescze pschepořazal. Žara rjane dopořazmo našchoho pocžescžowanjo pschecziwo nawoženjej najzbožnišceje knježny a zastaraczerjej Khrystusa móžemy z tym podacj, hdyž tomu towarstwu, kotrej je so pod jeho mjenom a zakitom založilo, pjenježny dar posćicizimy. Hdyž je k tomu swjedžen s. Józefa runje na 19. mērcu, potajkim kóždy krocj w pošnym času, dha leži tež ta myslicžka blizko, zo pschilazane džeržowanjo wot harowatych, tak mnohe a tak wulke pjeněžne wopory žadacych wjeselow k tomu wuzijemy, zo bychmy cžětnaj a

dnchownej nuzy naschich bratrow a sotrow czim mocz-
nischu wotpomhali. Pšchetož to je pšchede wšchitkim
Bohu spodobne počzenjo a zdžeržowanjo, zo to, šchtož
sebi samym zapowjemy a wulutujemy, naschim šhubschim
sobnežtowjelam pšchibrocžimy.

Z počahowanjom na runje prajene postajeja so
nětko za lěto 1872 a za pšchichodne lěta šchtyri prawi-
dnowne cyrkwinste škladowanja abo wopory, kotrež maja
so we wšchich katholicich cyrkwach a šhapaškach Sakskeje
po šchěbowacym rjedže džeržecž:

Prěni wopor za Lyonste missionske towarštwu na
jenej šchescžich pštinych njedželow,

drubi za s. Józefowe towarštwu w Aachenje na
pštnej njedželi, kotraž po 19. měrcu šchěbuje, jeližo
šwjedžen s. Józefa sam na njedželu njeapanje,

tšeczi za Bonifacijowe towarštwu na njedželu pšchod
5. junija abo po nim,

šchtwórty škóncžnje, šromadženjo pětrowoho pje-
nježka na njedželi pšchod šwjedženjom s. arcjandžela
Michała abo po nim.

Bunoscž tutych cyrkwinstich škladowanjom ma so
w šchtyrjoch njedželach w herbškich krajach japoschtoškonu
vikariatej a w Hornjej Łužicy tachantskonu konsistorijej
w Budyščinje pšchipoštacž.

Po starym waschnju započina so jutrowny čas
we Łužicy hižo z popjelnej srjedu, w herbškich krajach
hale z pjatej njedželu posta. Po wšchej Sakskej paš
škónczi so wón ze sobotu po šwjatlach. Škóždy katholicki
šchescžan je pod cžežkim hrěchom winowaty, w jutrownym
časju sakramentaj pokuty a woltarja dostojnje dostacž.

Zwucžene pštne pobožnosceje maja so njepšche-
mėnjene wobšhowacž.

Za pšchilhadžacy pštinny čas placža tež tón krócz
porucžnosceje prjedawšchich lět. Mjasajėdženja mamy
so zdžeržecž jenož srjedu a pjatk, w suchich dnach tež
sobotu, a w martrowym tydženju wot srjedy hacž do
soboty. Na wšchich druhich dnach pštneho časa je
mjasajėdženjo domolene pod tym wumėnjenjom, zo pšchi
jenej a tej samej pojedži rybjaće a mjasne jėdže nje-
wužiwanty, kaž tež, zo sebi po pšchikazni něšchto jėdže
wotcžešnjemy, šchtož w tym wobšteji, zo so za džen z
wuwzacžom njedžele jenož jedyn krócz nasycžimy.

Š wotštronjenju wšchelakich wobežežnoscejom je he-
wal hišcže katholickim domjacym, čzeladnikam a džel-
czerjam njekatholickich šwójbow, knjejštwow a přėdkšteji-
czerjom, kotřiž wot tutych jėscž dostawaja, zjawnje do-
wolene, zo smėdža na wšchitkich dnach lěta, z jenicžkim
wuwzacžom wulłoho pjatka, mjasne jėdže wužiwacž. Tola
tež za nich wobšteji tamne spomnjene dwoje wumėnjenje.

Š wobkėdžbowanju pštneje kazuje w nastupanju
mnohosceje abo mėry w jėdži su wšchitcy zwjazani, kotřiž
su 21. lěto žiwjenja dospėli a 60. hišcže njepšchecročili,
a hewal pšchěz žanu dosahacu wimu, kaž cžežke cžėlne cžėlo,
šhoroscž a toho runja w tym wuzamołwjenju njejsu.
Š wobkėdžbowanju pštneje kazuje w nastupanju zdžer-
žowanja wot mjasnych jėdžow su wšchitcy wot 7. lěta
a tež hišcže pšchěz 60. lěto džerženi.

Wšh wšcheje hnady a smilnosceje spožcž nam mocz,
zo bychmy wazny pokutny čas šchtyrcycžidnowškhoho posta
š přechowanju zbožnosceje nascheje njesmertneje duške
šwėru wužili, pšchi wšchitkich wabjenjach a spytowanjach
we wėrje a najšwėrnischej pšchiwisnosceji nascheje šwjateje
cyrkwe so kručje džerželi a stajnje dobre wojowanjo
wojowali pšchecžimo njepšchecželam špomozenja.

W Drežďjanach, na dnju s. knježny Ottilije 1872.

+ Ludwik.

Ludwik,

z Bożeje miłosćje a japosćtołskoho Stola hnadu biskop z Leontopolis, asistent bamžowoho tróna, japosćtołski wifar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łuzicy, tachant pschi swjatym Pětrje w Budyščinje,

poštrowja a žohnuje w tym Knjezu jomu porucženych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusa!

Niščiležnosć lońšćoho pastyriskoho lista běch k tomu wuził, zo bych was k dalisćej, a je-li móžno, wjetšćej darniwosćje za cyrkwiniske wotpošladanja napominał. K tomu kóncej běch krotke powjeseće wo žohnowanym skutkowanju lyonstoho missionskoho, Bonificiowoho a swj. Józefowoho towarstwa sobudžělil. Z dźakownym pohladnjenjom k Bohu dyrěbu pschipoznacž, zo bu moja próstwa wustyšćana. Pschi wschim powyšćenju płacizny wschitkich žiwjeńskich potřebnosćow su za mjenowane towarstwa runje w zańdženym lěće bohate dary lubosćje ke mni pschisćle. W doměrje na tu lubosć, kotraž njewustawa, zwažu sebi tež lěta czešćjene katolske cyrkwiniske wosady sakskoho kralestwa k nowomu šlutkej lubosćje napominacž. Za mēnju z tym tamne pod protektoratom (zakitom) najdosćojnišćoho knjeza arcibiskopa w Rólnje stejace „towarstwo Božoho rowa“, kotrež je wot swjatoho Stola za dobre spóznate a z cyrkwiniskimi hnadami wobbarjene. Wone ma scžehowace wotpošladanje. Wone chce najprjedy te wot widzownoho wjercha nasćeje swjateje cyrkwe, bamža Piusa IX., z nowa založene biskopstwo (patriarchat) katolskeje cyrkwe w Jeruzalemje, kaž tamnišćich franciskanarjow, kiž swjate města wobkedžbujaja, podpjeracž. Wone chce potom druhe cyrkwiniske wustawy (instituty), kotrež pał w swjatym kraju samym wobsteja pał z nim zjenocjene su, sobu zdžeržecž pomhacž, wosebje te, kotrež su wucženju, duchownomu wocžehnujenju a missionstwu poswjecžene. Wone chce dale pjenježne pschinosćki k pschitupjenju, zdžeržowanju a ponowjenju starych czešćownych swjatych městnow posćicjecž a cyrkwe w swjatym kraju z pschipoštanjom cyrkwiniskich sudobjow, draštow

a druhich potřebnosćow k zjawnej Božej službje wuhotowacž. Wone chce stóněžnje tych z khorosćju, njeplódnym časom, a drugej wulkej nuzu často domapytanych katolskich kšćesczanow swjatoho kraja podpjeracž. Sobustaw towarstwa móže kóždy katolski kšćesczan być, kiž kóžde lěto pjecž nowych šlěbornow pschinosćka do towarstwa płaczi. Šćtož kóždolětnje dwaj tolernej pschinosćuje, dostanje exemplar towarstwowoho časopisa, kotryž so pod mjenom: „Das heilige Land“ kóždolětnje w šćescžich zesćiwkach wudawa. Kóžde dwanaćje sobustawow, kotřiž wschěbny lětny pschinosćk płacza, dostanu potajkim tež exemplar jara powucžacoho towarstwowoho časopisa. Po wozjewjenym pschěhladu dołhodow (mitspschindženjom) a wudawkow towarstwa Božoho rowa wot 1. januara do 31. decembra 1871 je so za nje 24,241 toł. 8 nřl. 6 up. porjadnych a wurjadnych pschinosćkow nawdało, k čomuž zbytk wot lěta 1870 je 6,404 toł. 7 nřl. 7 up. pschindže, tak zo žhromadne dołhody 30,645 toł. 16 nřl. 1 up. wucžinjeja. Nimale wschitke biskopske diocesy němskoho kšćerstwa pschiwobrocjeja tutomu towarstweju swoje dary za swjaty kraj. W někotrych tychle diocesach je na wulkim pjatku šćadowanjo (kollekt) zawjedžene, kotrež je so hačo wunosćne žórko jačmožny wopokazało. Wot prjedy mjenowaných dołhodow lěta 1871 bu 24,386 toł. 9 nřl. 6 up. hišćje w tym samym lěće hačo podpjeranje do swjatoho kraja pošćane.

Šdyž sym nětko wot wsćelakich stronow a wjacž krocž wo to žadany był, tež katolikow w Sakskej k daram lubosćje za swjaty kraj napominacž, dha myslu tele zdobne a sprawne žadanjo z tym najšćpje spošćicž, hdyž pohnuwanja z krotka rozestajam, kotrež nas k tutomu šlutkej lubosćje wubudžeja.

1. Přenje a zawěrnjo najwadžnišće pohnuwanjo je

džakownosć a lubosć i našomu bójstomu zbóžnikaj. Swjaty kraj je město najwjetšich Božich zjewjenjow. Swjate su městnišćaja w Nazarecje a Bethlehemje, hdžež jenorodženy njebjeskožo Wótea, polny huady a wěrnosće, pschez móc Ducha swjatožo z knježny Marije so wocžłowjeczi a narodži. Zemja Galilejskeje, Samariskeje a Judejskeje je pschez stopy a króćele Bohacžłowjela we wotročškej sčtatknošći tam křodžacožo poswjecžena. Swjate město je psched wschitkimi Jeruzalem ze swojej bližškej wokolnošću, hdžež zbóžnik swěta našožo spomoženja dla hórki smjertny stył czerpješče, hdžež bu wot jenoho njesprawnožo sudnika i druhomu wódženy, hdžež bu schwikany, z czerpnjemi křonowany, na Golgatha won wlecženy a na křiz pschibity. Slawne su městna joho horjestacžja a donjebjespsčęža. Ženož tón, kotryž je swoju wěru zhubil, móže bjez pokornosće, bjez dželbracžja, bjez nutnožo hnučja na tele swjate městna myslicž. Wschitkim ze žiwěj wěru do swojoho wocžłowjecženožo zbóžnika napjelnyjem duscham su tefame jara cžesčowne a drože. Tak bęšče to hižo wot spocžatka křesčjanstwa. Tohodla njemóžachu wone wola křesčjanow w Palästiniže ženje do zabycžja pschińč, byrnjež město Jeruzalem wot romskožo wójnskožo wjedžicžerja Titusa dobyte a zahubjene bylo, byrnje tež po nowym spjecženju Židow pod křęžorom Hadrianom samo swjate wopomnjeńske městnosće křesčjanow zapusčene a wonjecžesčene byle. Macž přenjoho křesčjanstoho křęžora Konstantina Wulkožo, pobožna křęžorna Helena, dašče je wobnowicž a wobtwari je z cyrkwjemi. Wot tutožo cžasa bu pucžowanjo do swjatožo kraja pschecy cžasčisčje a njewotebjerasčje tež, hdž w lęcže 636 Jeruzalem a bóržy potom cyla Palästina do mocy Arabstich pschińdže, pozdžisčjo pał we seldschukstich Turkach hiščeje surowiščich knježow dosta. Pobožna žadosć křesčjanstich pucžowarjow za wobladanjem tamnych swjatych městnow, hdžež je jich zbóžnik žiwý byl, wucžil, džiwy cžinil a cžerpił, njedasčje so pschez wschelake pozčisčęžowanja, wunucžene dawki a namocowanja wottrašćicž. Pschecy bóle rozšęřjesčje so we křesčjanstkim swęcje ta myslicžka, zo je njedostojne, kolebku křesčjanstwa w rukach muhamedanow (turkow) wostajicž. Z teje myslicžki nastachu křizne wójny. Tele pospytki, zo by so swjaty kraj knježstwu muhamedanow wutorhnył, kotrež najprjedy z nabožneje (křesčjanstkeje) horliwosče wukhadžachu a pschez dwaj lęstotkaj so dale wjedžechu, njemęjachu drje žadny trajacy wunosčł. Tola njedachu so tež w scžęhłowacych lęstetkach tysacy (tawžpny) a zasy tysacy pobožnych pucžowarjow wotdžeržowacž, zo bychu tamnu pschez krej zbóžnika poswjecženu zemju njenastupili. A kaž so w cžasu křiznych wójnow sta, zo křiczi wojowarjo na swoje kolena

padžechu a slyžy swjatožo wjesela ronjachu, hdž Jeruzalem wukhadžachu: tak stawa so to same hiščeje džensnišči džęń, hdž wěriwi křesčjenjo swjatomu městu so pschibližuja. O njech wopominanjo hórkožo cžerpjenja Žezusowoho w tymle póstnym cžasu podobne začucžja džakownosče a lubosče w nas wožiw! Potom postajimy węcje rady a wjesela mały dar lubosče i tomu, zo by na swjatych městnosčach, hdžež bójstki wumožnil so narodži a cžerpješče, dospolny wopor nowoho zakonja stajnje halo pobožny wopor křwalby a džala woprowany byl za tu nam w křrystusu zjewjenu miłosć a sčęžedrosć Božu. Potom budžemy z lubosče i tomu, kiž praji: „Dajče mólicžkim ke mni pschińč a njewobaracžje jim — Sčtož džęcžo w mojim mjenje horjewoznje, mje horjewoznje — Sčtožkuli scže najmjenšommu mojih bratrow cžinili, to scže mi cžinili“ rady mały dar i tomu dawacž, zo bychu w swjatym kraju založene syrotne domy, wustawy za wocžęhnenjo a rozwucženjo na najnužniščich potrebnošćach nuzu njecžerpite, ale zo bychu so dale rozšęřicž a powjetšćicž moše.

2. My byrbimy so i tajkim woporom lubosče cžim bóle hnučji začucž, dokelž woporniwosć misjonarow našče polne pschipožnacžo a skutkowne podpjeranjo jich prócowanjow zastužuje. Žiwjenjo misjonara w žnyřku a duchu Žezusowym a po pschikladže swjatych japosčotow zawěrnó njeje nicžo lošče a hołdowace. Že to žiwjenjo pod wjele wschelakimi wobcžęžnosčjemi, woporami a tradanjemi. Wschitkim jich wužitnym podewžacžam staja so zwjetšča njewuprajite zadžewki a cžęžkosče napsčecžiwjo. Woni sami su husto wschelakim njepsčecželstwam wustajeni. Tola we wojowanju powjetšča so móc! A wobdžiwaniu je, sčtož su misjonarowje ze slynosčju a wobstajnosčju swojeje wole dokonjeli. Spominam tu jenož na cžęšęžedostojnožo mnicha karmelitarja Fra Battista, kotryž w spocžatku sčtyrcytych lęť tež w Salskej dary i wobnowjenju přenjoho kłóštra swojoho rjada na horje Karmel hromadžesčje. Wot wjacy dyžli 30 lęť sem namařaja pucžowarjo bjez rozdžela wěry w tamniškim wuklotnym twarjenju hošpodliwosč. Na špodžiwne wasčnjjo w Romje i křesčjanstwu wobrocženy P. Ratisbonne wuskutkowa žbožownje, zo so na tym męcje, hdžež bu křrystus wot Pilatusa ze słowomaj „Glejče, cžłowjel“ ludej pokazany, a hdžež zaslepjeni Židža wotachu: „Žoho krej pschińdž na nas a na našče džęczi!“ nětko cyrkej pod mjenom Ecce Homo i wujednanju za wobęndženu žlósć pozbęhuje, w kotrež syroty pódla natwarjenožo a wot kongregacije džowkow Siona wubjernje wjedženožo inštituta stajnje za wschitkich njepsčecželow křrystusowych modlitwu lubosče so modla: „Wóte! wodaj jim, woni

njewjedža, što činja!“ Na 11. februara zaubjenoho lěta bu wot energiskoho, bjez pschestacža dželawoho patriarchi Józefa Balergi nowa, najswjecišcomu mjenej Žezus poswjecjena kathedralna (biskopska) cyrkej w Jeruzaleme swjatocnje swjecjena. Bischeje w tym samym lěće 2. decembra podleža wón njesměrne wulkim napinanjam swojoho biskopskoho zastojnstwa. Wo joho dospołnym sebjewotrijenjenju, z toho sczěhowacym dospołnym podacju do Božeje wole a spobjiwonym pokoju dusche dawaja joho stowa, kotrež w swojej poslednej khorosczi prajesche, dobre swědczenjo. Tym, kotřiž jomu radžachu, zo by so za swoje wustrowjenje modlił, wotmołwi wón: „Mi staj smjercz a žiwjenje jenał witanej. Štož jeniczy pscheju, je, zo by so Boža wola stala! Za tsi dny budu morwy. Wy nabeńdžecje wschitko w najlěpschim rjedze;“ a Božu martru do rukow wzawschi a ju nutrnje wokošcejo pschistaji wón: „Smjercz mi z cyła žanoho stracha nječinj. Za mam tu wědomosc, zo sym wschudjom za czešč Božu stutkował. Mój mišion je skonczeny.“

3. Tak wulle wopory, kaž tež mišionarowje pschinjesu, so wot nas nježadaja. Ežim bóle dyrbinym pschihotowani byč, jich žiwjenje z małymi lubosciznymi woporami wolóžecz a jich prócowanja podpjeracž. Wschal je tu tola wo wysoke, krasne wotpoħladanje činicž. Jich słowny nadawł je rozščěrjenje kšesczansstwa. Štož so z mocu zemskich brónjow dospěcž njeħodžesche, wumojenjo Jeruzalema z muħamedanskich rukow, to dyrbi so z njeħesčimi brónjami swětkla a luboscze Žezusoweje pschihotowacž. Khrystus je swojim japoschtołam za wschitke pschihodne cžasy a splahi pšacjacu porucžnoscz dał: „Džicze, wucžecje wschitke ludy, a kšecizicze jich w mjenje Wótea, a Syna a Duča swjatoho.“ Katholska cyrkej je tule porucžnoscz swojoho bójskoho zakonjerja we wschitkich lěstotkach hač do tutoho cžasa nanajswěrnischo dopjelujata. Bamžowje njewustawachu, póstow ewangelija do krajow muħamedanow a poħanow wupóšlacž, zo bychu tych rozswětleli, kotřiž bischeje w cžěmnošči a smjertnym sczinje sedža. Tola kotry bjez wschitkimi krajemi na zemi zasluži bóle nasche nutrne džěłbracžo, dyžli tón, w kotrymž skónc sprawnoscze k spomoženju ħrěšneho cžłowjestwa zeschadža? Njeje to woprabnje k wobžarowanju, zo na swjatyh městnach, ħdžež zbóžnik swěta džiwy swojeje smilnosczje a luboscze skutkowsche a cžłowjestwu najwjetšje dobroty wopóšlacowasche, tysacy (tawzyny), ze slepym wusudženjom a zasakym ħidženjom pschecžiwu njomu napjeljeni, joho ħanja a njespóznaja, što je jim k pokojej? Kěli žiweje wody su so z Palästiny na wječorny kraj wulinyle a jón wopłodžite. Njesměrne žohnowanja kšesczanskeje zdželawoscze a kšesczanskoho žiwjenja džakuje

so wón narańšcomu krajej. Njeje toħodla swjata pschiskuschnoscz wječornokrajnych kšesczjanow, zo so stajnje na to depomnjeja, z wotkel je jim spomoženjo pschischo, a ħorliwje za to staraja, zo by tamón něħdy tał kčěljacy, nětko pał pusty a zahubjeny kraj pschek kšesczansku kulturu (wobdželanje) wot toho poklecza, kotrež na nim wotpocžuje, wumojenym byl a cžesczepołne městno bjez kšesczanskimi krajemi dostal?

Tak napominaja nas džakownoscž a luboscž k našcomu bójskomu zbóžnikow, woporniwoscž mišionarow a staroscž za rozščěrjenje kšesczansstwa w raniškim kraju mócnje k tomu, zo bychmy towarstwo Božoho rowa podpjerali. W našchich wobstejnoscžach snadž je najpschihodnišcho, zo so kóždomu samomu zawostaja, hač ħee k towarstwu ħako sobustaw pschistupicž abo nic. Na druhej stronje zda so po pschikabže nimale wschěch biskopskich dićesow němskoho kšězorstwa skadowanje na wulkim pjatku najpschisprawnišche.

Potajkim postajam z tutym, zo by so wot lětuschoho kóžde lěto we wschitkich katholicich cyrkwach a kšapalkach Sakskeje, w kotrychž so po pobožnym waschuju kóždolětnje Boži row twari, na wulki pjatk zamkujena buschłowicžka (piska) w blizosczi Božoho rowa z napisom: „Za wotpoħladanja towarstwa Božoho rowa“ wustajila a hač do wječora pschědjutrowneje soboty wustajena wostala. Tež wocžakuju wot předarjow Božoho stowa z dowěrnoscžju, zo w swjatym póstnym cžasu pschiležnoscz wužija, zo bychu wěriwych tež k tomule stutkej luboscze žbudžowali. Samo so rozymy, zo so kóžda, tež najmjěnscha jalmožna džakownje pschiwozmje.

Wysche toho pschispominam, zo maja so te ħižo přjedy postajene štyri kóždolětnje cyrkwinške skadowanja abo wopory po sczěhowacym rjedze džeržecž:

Prěni wopor za lyonske mišionske towarstwo na jenej kšesczich póstnych njeđzelow,

drugi za s. Józefowe towarstwo w Aachenje na póstnej njeđzeli, kotraž po 19. měrcu ħako swjedženju s. Józefa sczěħuje,

tsječji za Bonifacijowe towarstwo na njeđzeli pschěd 5. junija abo po nim,

schtwórti skoncžnje, ħromadženje pětrowoho pjenježka, na njeđzeli pschěd swjedženjom s. arcjandžela Mičala abo po nim.

Wunoscž cyrkwinških skadowanjow na wulkim pjatku a tamneju na póstnymaj njeđzelomaj wotdžeržaneju ma so lětsa najposledy hač kónc ħapryla w ħerbskich krajach japoschtołskomu vikariatej a w Ĥornjej Łužicy taħantskomu konsistorijej w Budyschinje pschipóšlacž; tola wostanje pschi tym, zo so wunoscž wobedu z posleda mjenowaneju skadowanjow najpózdžischo štyri njeđzele po jeju wotdžerženju pschipóšczele.

Po starym wafchnju zapocžina so jutrowny čas we Łužicy hižo z popjelnej srjedu, w herbskich krajach halle z pjatej njedźelu posta. Po wschej Sakskej pak sfonczi so wón ze sobotu po swjatkach. Róždy katolski kšofsczan je pod czežkim hrěhom winowaty, w jutrownym času sakramentaj pokuty a woštarja dostojnje dostacž.

Zwucžene póstne pobožnosće maja so njepršcheměnjene wobkhowacž.

Za pschilhadžacy póstny čas płacžja tež tón krócž poručnosće prjedawšich lět. Mjasajědženja mamy so zdžeržecž jenož srjedu a pjatk, w suchich dnach tež sobotu, a w martrownym tydženju wot srjedy hač do soboty. Na wschěch druhich dnach póstneho časa je mjasajědženjo domolene pod tym wuměnjensjom, zo pschi jenej a tej samej pojedži rybjaće a mjasne jědže nje- wužiwamy, kaž tež, zo sebi po pschikazni něšto jědže wotcžehnjemy, sčtož w tym wobsteji, zo so za džen z wuzacžom njedžele jenož jedyn krócž naspežimy.

A wotstronjenju wschelakich wobcžejnosćow je he- wal hišcže katolskim domjacym, čeladnikam a džela-

čerjam nje-katolskich swójbow, knjejschow a přebšteji- czerjow, kotřiž wot tutych jěscž dostawaja, kaž tež wschit- kim, kiž sami swoje blido njewjedu, zjawnje domolene, zo smědža na wschitkich dnach lěta, z jenicžkim wu- wzacžom wulkoho pjatka, mjasne jědže wužiwacž. Tola tež za nich wobsteji tamne spomnjene dwoje wuměnjensjo.

A wobkědžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo měry w jědži su wschitcy zwjazani, kotřiž su 21. lěto žiwjenja dospěli a 60. hišcže njepršecrocžili, a hewak pschěz žanu dosahacu winu, kaž czežke cžětne džěto, khoroscž a lékařske wukazowanja, skaboscže abo druhich winow dla, w tym wuzamolwjeni njejsu. A wobkědž- bowanju póstneje kaznje w nastupanju zdžeržowanja wot mjasnych jědžow su wschitcy wot 7. lěta a tež hišcže pschěz 60. lěto džerženi, jelizo runje spomnjene wuzamol- wjaće winy žane wuzacžja njepršchipschězja.

Bóh wscheje hnady a smilnosće spožcž nam móć, zo bychmy pschěz pobožne modlenjo, posćenjo a ja- možnubawanjo pschibjerali we woprabdzitej nutnosći, w křutym sebjezaprěcžju a w luboscži, kotraž je cyłoho swjatoho zakonja Žezusoweho dopjelujensjo!

W Dreždžanach, na dnju ff. japonskich martrarjow 1873.

+ Ludwik.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskeho stola misosće japoschtolski wifar w sakskim kralestwje, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje, administrator ecclesiasticus w Hornjej Łužicy,

postrowja a žohnuje jomu porucženych wěriwych.

*Matica
serbska*

Wjelelubowani w Knjezu Khrystusu!

Nasch Knjez a Zbóžnik Jezus Khrystus pósła swojich wuczownikow do městow a wsow, do kotrychž sam pschińcž hčysche, z napominanjom, zo bychu pschi zastupjenju do domu postrowjeli prajicy: „Po ko j budž z tutym domom.“ (Luk. 10.) Tajke zastupjenjo japoschtolow do wosadow pschinjese pak tež wěriwym zmerowanjo a pokoj; pschetož woni widzachu pósłow wěry do swojeje srjedzizny pschińcž w mjenje Knjeza, kotryž hče, zo bychu wschitcy cžłowjelowje zbóžni byli a k spóznaczu wěrnosće pschischi, a tež z póselstwom, zo bychu wěriwym z jeho pomocu Bože kralestwo wozjewili a pschinjesli.

Pschez smilnosć Božu stupam tež ja nětko hačo duchowny wyschšchi pastyr mjez dowěrjenych wěriwych. Hdyž pak wulkosć mi pschisłuschnych winowatosćow, njebosahanjo swojich mocow, žadanja časnych wobstejnoscow w nastupanju duchownych pschedsječerjow a hižo docpěte lěta swojeho žiwjenja wopominam, smém dha tehdom tež tamne postrowjenjo z dowěru trjebacž, zo bych wěriwym z nim słowo k spočenju prajik? Wotmołwenjo na tele praschenjo scžěhuje najprjedy z toho, sčtož swjata katolska wěra wo zastupjenju duchownych pastyrjow do wosadow dowěrjenych wěriwych nas wuczi.

Po tutej wěrje su duchowni wyschšchi pastyrjo k swojomu powołanju wupóstani wot wjercha cyrkwe, wot bamža hačo prawomócnoho nastupnika swjatoho Pětra, kotrohož je sebi Jezus sam za swojeho naměstnika na zemi wuzwolil prajo: „Ty sy Pětr, a na tule skalu natwarju swoju cyrkej“ (Matej 16, 18), kaž tež pschisłubjejo: „Kaž mje Wótc pósłal je, tak scžeku ja was“ (Jan. 20, 21). Kaž potajkim Jezus Khrystus wot Boha swojeho njebjeskeho Wótc móc mějesche, swojich japoschtolow a wuczownikow wuzwolil, tak bu tež Pětrej a kóždomu jeho nastupnikow

z tamnym wuprajenjom móc data, zo by wěriwym pastyrjow z poknomočy wot Boha dateje pósłal, a hdyž woni potom do swojich wosadow pschińdžechu abo dženš hische pschikhadzeja, dha pschińdžechu a pschikhadzeja w Knjezowym mjenje, dželbjericy na wupóstanju, kotrež je Khrystus wot swojoho Wótc w njebjesach dóstal.

W tutym wupóstanju wot Boha mějachu duchowni pastyrjo do swojich wosadow potom zastupicž z postajenjom, zo bychu wysoke duchowne kubla abo poklady, kotrež bě wón we cžłowjelach a mjez cžłowjelami wuzitnje zapožil, wobkhowali a hajili. „Wobkhowaj“, tak piša swjaty Pawol k Timotheej, a we nim k wschitkim duchownym wyschšchim pastyrjam, „wobkhowaj, Timotheo, dobry poklad pschez Duchu swjatoho, kotryž we nas bydli.“ 2. Tim. 1, 14.

Najprjedy je Bóh w cžłowjeku wuzitnje zapožil swoje woblicžo we tym, zo móžemy jeho, stworiczerja a Knjeza wschitkich wěcom a tež jeho swjatu wolu spóznacž, a za dopjelnenjom jeho wole a tež za docpěčom jeho zbóžnosće so prócowacž. Tola wot spoczatka hač do nětko su so mnohe a wschelake mocy zjenocžite, zo bychu rozwicžu tohole zapožilka Božoho we cžłowjeku zadžewate, wóczžo za wobladanjo žiwoho Boha zacžěmnite, wutrobu za pokoj we Bohu zamknyte, a wolu za jeho swjaty zakon postabite abo z njeje cyle njewólnisku služownicu njeprawa a hrěcha scžinile. Kaž swjaty Pawol w listce k Romskim w 1. stawje z hróžbu wopisuje, stawa so potom často a husto, zo dobry zapožil, Bože woblicžo w cžłowjeku, pschez nužu, wuziwanjo, pschiklad, zamjedzenjo a wschelake zlóscje hač do wobidzenja a njepóznacža zapadnje, hač runje tež we wuley hrěšnym cžłowjeku po Božej smilnosći tola hische zbytki přenjetneje dostojnosće zwostawaja, kotrež móža, kaž dolho na zemi pucžujemy, z pomocu Božeje huady k nawróčenju k Bohu a k zařyzjenocženju z nim wubudžene a wožiwjene byč.

Dale je Bóh po swojej nješkónčnej smilnosći mjez čłowjekami wužitnje zapožil skutk wumóženja a wozboženja, kotryž je po jeho swjatej radže wot jeho jenorodžeho Syna dołonjany, a ze swojimi zohnowanjami, swojimi wuczbami a kaznjemi, swojimi tróšchtowanjami a slubjenjami, swojimi srědkami hnady a póccziwosće swjatej wot njoho založenej cyrkwi pod slubjenej pomocu Ducha swjatoho k wobkhowanju za wschitke časy dowěrjeny. Tónle wumóženiski skutk w Žezusu Khrystusu ze wschitkimi swojimi hnadami je naše najwysšše kublo. Z nim docpějemy, zo Boži zapožil, Bože wobliczo we nas prawje wutworjamy a zo spóznaczo Božoho bycja a Božeje wole, społojenje a wozboženjo wutrobje, swjatosćenje a posyljenje wole k dopjelnjenju Božich kaznjow dóstanjemy, kaž tež swět dacž njemóže. „Što by nam pomhało, zo bychmy so narodžili, hdy by zohnowanje wumóženja nam date njebyło?“ (Sl. modlitwu pschi swjeczenju jutrowneje swěcy.) „Tež njeje w žanym druhim zbóžnosć; pschetož njeje žane druge mjeno pod njebjom čłowjekam date, w kotrymž mamy zbóžni bycž.“ (Zap. skutki 4, 12.) Tola kaž móčne a mnohe su strašnosće, kotrež swěru a pschwišnosć k našej swjatej katolskej cyrkwi a wěru do wschitkich wot Žezusa Khrystusa nam zasluženyh a zawostajenyh zohnowanjow, wěru do jeho wuczbow, slubjenjow a hnadow hač do zaklada polhabkaja, wobhrožuja, a čłowjekež z wěru wschitke wumóženjo, wschitke spomoženjo a wschitke wozboženjo w Khrystusu rubicž zamožeja!

Škónčnje dyrbi my hačo dobry poklad wot Boha, dawaczerja wschoho dobroho, spóznacž mnohe dobre, ščož su nazhonjeni a wobswědženi prjedownicy w powołanju z Božej hnady we wosadach a w diocesy skutkowali, spomóžne wustawy, kotrež su woni založili abo rozšěrili, zarjadowanja, kotrež su postajili, počesćowanjo, pschipóznaczo a dowěrjenje, kotrež su z Božej pomocu za swoju wosobu a za swoje skutkowanjo dobyli a hačo dobry podložk za wužitne a zohnowane skutkowanjo nastupnikam we powołanju zawostajili. Čim bóle časne wobstejnosće skutkowanjo duchownych wyschšich pastyrjow z njedowěru a wschelakimi zadžewkami wobhrožuja, čim wyshe ma so wažicž, hdyž woni pschi nastupjenju zastojstwa tajki dobry poklad za spomóžne skutkowanjo namałaja.

Ze słowow swjatoho Pawola k Timotheej: „Wobkhowaj dobry poklad!“ wukhadža po tajkim za wschitkich duchownych wyschšich pastyrjow pschi nastupjenju jich powołanja hačo poručnosć, zo bychu swojim dowěrjenym wěrnyh wobkhowali a hajili Bože wobliczo, wěru do Khrystusa a jeho cyrkwe, kaž tež dobry podložk, kotryž su prjedownicy w powołanju za wutwa-

rjenje Božoho kralestwa z prócu a starosćju zapožili. Dokelž pak slaby, hrěchej podčisujeny čłowjek, kotromuž so tajkale poručnosć dawa, strachocziwje so praschecž dyrbi, kaž budže jomu móžne, tule wysoku pschisłuschnosć tola trochu dopjelnicž, tohodla je Žezus Khrystus, hižo pschi založenju cyrkwe, wupóstanju wuczownikow tež slubjenje pomocy swojeho a swjatoho Ducha pschistajil, prajicy: „Slej! ja sym pola was wschitke dny hač do kónca swěta.“ (Mat. 28, 20.) „Za čcu Wótea prosycž, a wón da wam druhoho tróšchtarja, zo by do wěcnosće z wami woštal, ducha wěrnosće, kotrohož swět dóstacž njemóže.“ (Jan. 14, 16—17.) Tohorunja je bóžski Zbóžnik z dalschimi słowami: „Kaž mje Wóte pošlal je, tak sczela ja was“ tamne wozbožace slubjenje tež na wschitkich druhich pschepodał, kotřiž buchu pozdžišcho wot japoschtolow a jich nastupnikow k tomu samomu powołanju wupóslani.

Hdyž nětko tež ja z wupóstanjom hačo duchowny pastyr do srjedžizny dowěrjenych wěrnyh zastupuju, pschilhadžam drje z polnej wědomnosćju, zo k tak wysokomu a zamołwitomu powołanju zaslužbu a móc w sebi samym njenamałam, tola pak tež w polnej wěre do Khrystusa a swjateje katolskeje cyrkwe z dowěru, zo pola wěrnyh zastupuju w mjenje Knjeza našchoho Zbóžnika, z wupóstanjom, kotrež jich cyte spomoženjo nanajbóle stara, a pod slubjenjom jeho a swjatoho Ducha pomocu. A tale wěra posyljuje mje pschi nastupjenju mojoho powołanja, zo wěrnyh z dowěru postrowjam prajicy: „Połoj budž z wami“, „połoj budž z tutym domom“; tale wěra posyljuje tež dowěrjenych wěrnyh, zo moje postrowjenje w dowěrje na Boha z nadžiju wote muje pschiwozmu.

Směm pak tele postrowjenje z nadžiju trjebacž; pschetož pschecž Bože wjedjenje je mi pschi nastupjenju mojoho zastojstwa popschate, zo móžu dowěrjenym wěrnyh swjeczenjo jubileja pschipowjedzecž, kotrež je swjaty wóte bamž Pius IX. w zjawnym pismje 24. decembra 1874 na lěto 1875 za katolske kšesćanstwo wupisat.

Runjje hdyž wažne praschjenja našchoho časa, kotrež su z wěru a z cyrkwu we wschelakim nutrym zwjazku, hdyž tež wosebje njezapomnita smjercž wjele nazhonjenoho wjedzicerja našich cyrkwinšich naležnosćow w tutym času nas ze styškniwym woczakowanjom pschichodnosće napjelnicž dyrbi: tu dopomina nas swjeczenjo cyrkwinoho jubileja mócnje na scžehowace wěrnosće. Wone praji: Nad wschitkimi podawkami časa a swěta, nad wschitkim činjenjom a wostajenjom čłowjekow knježi Bóh ze swojej pschewidziwosćju z mudrosćju, dobrocziwosćju a sprawnosćju. Dla zaslužbow swojoho Syna wopokazuje hrěchnomu

čłowjestwu swoju njeskónčnu smilnosć; tola pał njespuszczuje čłowjekam, hdyž jim winu hrěcha a zaslužene wěcne khostanjo wodawa, kóždy króć sobu tež časne khostanjo, časne horja a domapytanja, čerpyjenja a pscheciwnosće, a to wosebje tehdom, hdyž sebi hnady w swjatej kschćenicy dóstate njesu wobkhowali, ale je z pschestupjenjom jeho kaznjow njedzakownje wotčizli su. Wón pozawostaji jim potom tajke časne khostanja, zo by nahladnosć swojich kazni zakital, a spomožnu bojesć pschod jich pschestupjenjom wobudził, kaž je w starym zakonju Izraelitam a kralej Davidej drje wodaczo hrěcha pschipowjel, tola pał wotpołuczenjo tych samych ze zrušenjom časnych horjow hišćeje pozawostajil, a jenož tehdom, hdyž so čłowjekowje we wěrnej želnosći z wopravdžitym prócowanjom k njomu wobrocizichu, zo bychu tež ze swojeje strony pschestupjenja po swojich mocach zapołučili a njezbožowne sežehwki tych samych po móžnosći zbehnuli, potom bě a potom je Bóh zwólniwy, na čłowjeku Khrystusa dla hišćeje dalschu smilnosć činić a jomu tež tamne pozawostajene časne khostanja spusćić. „Dy bychmy so sami sudžili, njebychmy sudženi byli“, pisa k wobkruczenju tohole swjaty Pawoł (1. Kor. 11, 31).

Dokelž pał čłowjek lochcy k tomu njepsiubže, njenapominany z wopravdžitym połučenjom tež ze swojeje strony z Božej pomocu Božej smilnosći napšćečo pschic, tohodla napomina naša swjata cyrkej wěriwych z wozjewjenjom prawidlownje po 25 lětach so wróćacych jubilejow abo druhich wotpuskow, zo wopominajcy Božu sprawnosć so z pokutu a polepsšenjom lomdžili njebychu, tak zo potom Bóh tež njeby ze swojeje hnady so dlěžil, to, sčtož hrozny, sčtož ze strachom, starosćiwosću a zrudobu napjelnuje, wotwobrociz, wolóžic, a k spomoženju a zohnowanju wjesć. Cyrkej dopjelnja z tym, sčtož je něhdy na podobne waschnjo kral we Ninive činił, kotryž po pokutnym předowanju profety Jonasa napominanje swojim poddanam wozjewić da: „Kóždy wobroc, so wot swojich zlych puczow a wot zlóscje swojeju rukow. Sčto wě, hač Bóh so njewobroczi a njewoda, hač njespuschći wot swojoho wulkocho huěwa, zo bychmy njezahinili. A Bóh, tak reka dale, widžesche jich skutki, zo so wobrocizichu wot swojich zlych puczow, smili so a wotwobroczi zto, z kotrymž bě hrozyl.“ (Jon. 3, 9—10.)

Kak njebyrbjal nětko ja, wulku potrebnosć pokuty za spomoženjo wopomnjejo, wot našchoho swjatocho wótca wozjewjeny jubilej k tomu wuzić, zo bych was, wjelubowani wěry bratsja a sotry napominal, so na swjeczenju toho samoho horliwje wobdželic? Ničto rady do zady njewostanje, ničto so rady nje-

wuzamkne, hdyž je w časnym žiwjenju pscheproscheny, ze swojim wobdženjom kotrežkuli zto wotstronicz abo wolóžic, něsčtožkuli dobre spěchowacz. Bratsja a sotry w Khrystusu! Duž njewostawajće tež tudy do zady, njewuzamkće so tež tudy, ale pschinoschecje wjele bóle swój džel wěrneje pokuty, zo byschće z modlitwami pokutneje wutroby, z wopravdžitym wobroczenjom k Bohu a jeho kaznjom, z prócowanjom, předawšce pschestupjenja zarunacz a wšitke pschisłuschosće dopjelnic, jeho smilnosć, jeho pomocnu hnadu a jeho spomožace zohnowanjo prosyli a wuprosyli.

Zawěrnno, lubowani wěry bratsja a sotry, směm z nadžiju postrowjenjo: „Pokoj budž z wami!“ trjebacz pschi mojim zastupjenju; pschetož dla lěta swjeczenoho jubileja zjenocuju tesame z napominanjom, zo byschće z wěrneje pokutu zaslyženoczenjo z Bohom pytali, a tute je žórto pokoja a najwěscizischi zawdawf hnady, kotraž je móena, zo by hrozace zto wotwobrocizila abo wolóžila a podawki k spomoženju wodžila.

W nastupanju swjeczenja jubileja w našchimaj diocesomaj postaja so nětko sežehowace:

1. Wone spocžina so 8. septembra a skónczi so 31. decembra tutoho lěta. Swjeczenjo ma so na pschodwječorje 8. septembra w času swjatowječornoho zwonjenja ze swjatocžnym zwonjenjom ze wšćemi zwonami pschipowjedec, a 8. septembra ze swjatocžnymi kemschimi započec, pschod kotrymiž so pschi wustajenym Najswjecizischem Veni Sancte Spiritus z versiklom a modlitwu wuspěwa. Wobzamknjenjo jubileja stanje so 31. decembra w času, hdyž so popołnišča Boža služba džerzi, z pobožnosću, kotrejž so Te Deum laudamus pschizamkne. W cyrkwach, w kotrychž so pobožnosć wobzamknjenja lěta džerzi, płaczi tale pobožnosć, hdyž so z Teum Deum swjeczi, sobu hačo wozamknjenjo jubileja.

2. W běhu tutoho časa móže so wot kóždoho wěriwoho jedyn króć dospólny wotpusk dobyć a smě so tón samy sobu tež po waschnju zastupneje próstwy čerpyjacym duscham w čisćcu pschiwobrociz.

K dobyću wotpuska pał so žada:

a. dostojne dóstaczo swjateju sakramentow pokuty a woltarja. Džecjom, kotrejž drje so spowjedaja, ale k Božomu blidu hišćeje njekhodža, smě so wot spowjednikow na město dostaczo swjatocho wopravjenja drugi dobry skutk napołożić;

b. wopytanjo sčtyrjoch cyrkwjow na měsće bydlenja, abo hdyž, kaž najbóle w našchich tukrajnych wosadach, jenož jena cyrkej abo zjawna křapala so namaka, sčtyrkróćne wopytanjo jeneje a teje sameje, na pjatnacizich njepostrědnje abo z pschetorhjenjom po sebi sežehowacych dnjach. Tola tajkim, kotsiž su pschec-

městne abo paršonste wobstejnošće zadžěwani, wopytowanjo cyrkwe na runje spomnjene wašchnjo dopjelnicz, je dowolene, městnu (wosadnu) cyrkej abo zjawnu křapału na pjatnacych njeposřednje abo z pšchetorhnejom po sebi sczěhowacych dnjach jedyn krocž wopytowanč, a tohole wotpusczenja dla smilny dar křudym abo za dobroczerške wotpohladanja po swojim zamoženju wotědacž. Wšče toho dōstawaja spowjednikowje polnomōc, zo smēdža tajkim wēriny, kotřiz we swojich wobstejnošćach wopytowanja cyrkwe ani w tutej pomjenšchenej mērje dokonjecž njemōža, hiščeje dalishe polōženja w nastupanju města a mnohosće cyrkwinych wopytowanjow dowolicž za napoloženjo dobrych skutkow pobožnosće, křescžanskeje milosće abo sebjezaprcēža. Wopytanjo cyrkwe, kotrež je hižo hewał porucžene, njemōže hačo dopjelunjenjo wumēnjenja k dobycžu wotpuska pšacžicž.

c. Pšči wopytowanju cyrkwe k dobycžu wotpuska, abo pšči wšchēch hewał snadz wosebje napoloženych modlitwach, maja wērini po porucžnosći swjatoho wōtca so modlicž za nadobychwanjo nascheje swjateje cyrkwe a za jeje widjomnoho wjedžiczerja, za pščežjenosć we wērje hjez rozšchēpjenja a prōcža, za rozswētlenjo tyč, kiž su we wēcach spomoženja we blu-dže, za mēr a pščežjenosć mjez křescžanskimi wjerčani a ludami.

3. Dokelž slubjeny wotpusk so njeby dobył, hdy

by něčto posleni k tomu trēbny skutk we swjatosčacej hnadze njedokonjal: dha so wērini dopomnjeja, zo bychu so za to starali a po potrebnosći tohodla hiščeje junu prjedy so spowjedali.

4. Wērini maja z cyla jubilejski čas z woprawdžitym pokuczenjom a wobroczenjom k Bohu hačo hnadu polny čas naložecž a z horliwym prōcowanjom we dopjelunjenju Božeje wole swjecžicž. Tež su knježa duchowni prošeni, zo bychu we prēdowanjach, kotrež so w tutym času djerža, na jubilej pšchisłuschnu kēdžbnosć zložowali.

Tak dha, lubowani wery bratsja a sotry, wuprajam za wosady w naschim kraju jubilej hačo wotwrjeny, kotryž je namēstnik Křystusowy, nasch swjaty wōtce po naschej wērje a po wjelestowlētnym wašchnju za tute lēto wozjewil. Njech tesame zjenocženi po postajenju swjecžimy, njech dowēriny wōtcomskeje lubosći Božeje wšchitke naležnosće naschoho žiwjenja poniznje porucžamy, a njech zepjerani na zaslužby Křystusowe a pod wuprosčenjom zastupneje prōstwy swjateje Marije, najzbožnišcheje knježny, a wšchēch Swjatyč prošmy, zo chcył Boh tež w naschich dnjach swoju dobrotu a smilnosć zjewicž a naležnosće naschoho žiwjenja, wosebje pał tež moje zastupjenjo do pšchipołazanoho powołanja ze swojeje mōcnej hnadu k cžesći swojoho swjatoho mjena, k zhromadnomu spomoženju a zohnowanju dowērjnych wērinyč wobrocžecž.

W Dreždžanach, na dnu swjatoho japosčtoła Bartromja 1875.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskeho štoła młosće japoschtolski witar w sakskim kralestwje, tachtant kapitla swjatoho Pětra w Budyschinje, administrator ecclesiasticus w Hornjej Łužicy,

poštrawja a žohnuje jomu dowěrjennych wěrnych.

Wjelelubowani w Knjezu Khrystusu!

W noc, w kotrejž běščaj Marija a Józef do Bethlehema pschischłoj, zo bščaj so tam po poručnosće Ihežora Augusta wukazaloj, zaslyšachu khdži pastyrjo powjestwo: Džensa je so wam w Davidowym měsće Zbóžnik narodžik, kotryž je Khrystus tón Knjez. (Luk. 2, 11.)

W našim němstkim Ihežorstwje je nětko tež lazija waschła, po kotrejž dyrbja pschisłuschnicy toho samoho sebje a swojich pschi najwažnichich naležnosćach žiwjenja pschod nowymi zastojnstwami wupokazowacž. Zo tutón zakón runje nětko móc nabywa, hdyž Išejezanstwo narod a pschilhad Žezusa Khrystusa, Syna Božoho, mjez čłowjekami swježi, to je wěrnyu němstkeho Ihežorstwa zrozumliwe a móčne napominanjo, zo nowy zakón na tajle waschnjo dopjelnja, po kotrymž njebychu dary spomoženja zhubili, kotrejž je Zbóžnik do swěta pschinješt. Stat

(krajna wyschnosć) mjenujcy njebudže kšescejanstich krajanow wjacj wosebje z hroženjom swětnych khostanjow (schtrasow) nuzowacž, zo bychu sebje a swojich swjatej kšecjeńcy a cyrkwinstomu wěrowanju poddali. Tola, wjelelubowani w Khrystusu! wosebje wy katholiccy nannojo a macjerje! Pschi dopomnjenju na bóžke džeczo we žlobju we Bethlehemje dopomnicze so zawěsće, tak tež wasche džeczi kabe, njemóčne a pomoey potřebne do žiwjenja zastupuja. Zich přenje žiwjeńske znanjo je wołanjo wo pomoc. W lubosći a starosći, kotruž za nje we wutrobje nosyce, pschejerje wy, njed seje bohaczi abo khdži, nizkoho, wyschchoho abo najwyschchoho stawa, wschitcy swojim dowěrjenym móliczkim wschitke docpějonne dobre a spomožne wobstaracž. Tohodla njebudžecze so koudžicž, zo bšcže wasche nowonarodžene džeczo do zapiska statowych krajanow zapisacž dali, zo bšcže tak jomu a jeho krajanskim prawam pschipoznaczo, zakit a wobkrućenjo stata (krajneje wysch-

nosće) zawěsćili, a we tym činieže tež prawje. Tola wasche slabe džěcžo trjeba za swoje žiwjenje, za swoju strowotu a za swoje poradženjo na čžele a na duschi tež pomoc a zašit, kiž wy a z čžela čžłowjelowje dacz njezamoža. Kał wjele trjeba wone za swoje derjeměcžo, kał wjele straschnosćam dže napschecziwo! Wschitka zeinška móc a wědomnosć njebudže je čžle spokojeć, njebudže je móc pschecy zašitacž. Samo wot so wobroczi so tu wasche wócžko f njebjesam f tomu, w kotrohož mjenje nam pomoc pschiudže, kotryž dawacž, pomhacž a zašitacž móže, hdyž čžłowjelowje žadyn dar, žanu pomoc, žadyn zašit za wasche džěcžo wjacny nimaja. Tutón jedyn, najdobrocziwšchi a najsmilnišchi Bóh, chce so tež za wasche džěcžo postaracž. To je wón pschecy swojoho Syna Jezusa Khrystusa slubil, a chce to tež strachocziwym staršim zawěsćicž z wobkrućenjom sakramenta swjateje kščeženicy. Tón Wschomócnny a Najdobrocziwšchi chce waschomu džěcžju na wosebite waschnjo nan, pomocnik, zašitač a wjednik byč. Wón chce čžistu wutrobu a prawoho ducha w nim stworicž, dobru zemju w nim pschihotowacž a dobre synjo w nim wuřwacž, hdyž wone z dóstacžom swjatoho sakramenta kščeženicy do hnadowuho zwjazka z nim, njebjeskim wótcom, dowjedzene a hačo džěcžo Bože pod najžohnowanishe skutkowanjo swjatoho Ducha stajene budže. Zawěro byruje statua abo swětna wyschnosć staršich z nucženjom abo z hroženjom swětnych kšostanjow f tomu njenuzowala, zo bychu za swoje džěcžo wudželenjo swjateje kščeženicy žadali, dyrbi jich lubosć a starosć za nje pohnuwacž, zo bychu to nic jenož njezakomdžili, ale tež zo bychu bjez nuzy donjesenjo džěcžja f swjatej kščeženicy njewotstorkowali. „Hladajče“, tał prajeshe w swjatocžnej ryczi Jezus Khrystus sam, „hladajče, zo žanoho tutych mólicžlich njezapějeće; pschetož praju wam, zo jich jandželjo w njebjesach pschecy widža woblicžjo mojoho Wótea, kiž w njebjesach je.“ (Matej. 18, 10.) Wasche džěcžo

by dyrbjalo něhdy wasch, to rěka swojeju staršecju wobskoržowac byč a was so praschecž: nano, maczi, kał móžeschtaj wój to zanjehacž, zo nam poslicžanu swjatoscžacu Božu hnadu, joho wosebity zašit a pomoc pschecy swjatu kščeženicu wudželicž njezaschtaj! a hdy by wasche džěcžo njelcžalo, njeby joho jandžel wasch sudnik byč?

Stat (krajna wyschnosć) njebudže potom tež slubjenych z ualožowanjom žanoho nucženja wjacny nuzowacž, zo bychu so pschecy cyrkwinške wěrowanjo, kaž je pschisluschnosć katholicich kšchecžanow, f zjenocženju mandželstwa zwjazacž dali. Tola wjelelubowani w Khrystusu! z tym njezběhuje so potřebnosć Božoho žohnowanja za wasche mandželstwo; pschetož nětko kaž prjedny wostanje pschi rjedže, kotryž je Bóh za swět postajil, wo kotrymž rěka: „Hdyž tón Knjez dom njetwari, prócuja so podarmo joho twaricy; a hdyž tón Knjez město nještražuje, kědžbuje podarmo štražnik, kiž štražuje.“ (Psalms 126, 1. 2.) Nětko kaž prjedny budže to, šchtož mandželscy f spojožnomu a zbožownomu mandželstwu trjebaja, jenož z džěla w čžłowjeskej mocy ležecž, z wjetšchoho a wosebnischoho džěla pak w rucy Božej, w rucy wótea swěta, wot kotrohož kóždy dobry dar pschiudže. Pschi tej wažnosći, z kotrejž mandželstwo na čžle žhromadne derjeměcžo mandželskich skutkuje, je jim Bóh w swojej nješkónčnej dobroće tež w Jezusu Khrystusu hačo kwasny dar te hnady pschihotowac, kotrejž woni za wopradowže zbožowne mandželstwo trjebaja, a hdyž slubjeni swój zwjazk w Khrystusu a joho cyrkwi wobzanknu, zawěcžuje jim Bóh pod skutkownym znamjenjom swjatoho sakramenta tež wudželenjo tutych hnadow. „Mandželstwo je wulki sakrament, praju pak, w Khrystusu a joho cyrkwi“ (Efes. 5, 32), tał pisa wot swjatoho Ducha rozswětleny swjaty Pawol. Tole pisa wón nawoženjam a njewjestam hačo napominanjo, zo mandželstwej slubjenu a jara trěbnu Božu hnadu z wěstej dowěru wocžafacž njemóža, hdyž te wot swjatoho

Ducha stajene wuměnjenu njedźerža, a swój zwjazk w Křyſtusu a jeho cyrkwi njewobzankuu. Tohodla dha, lubowani wěry bratřja a sotry! pschi woženju a wudaczu njezakomdžje, z dopjelnjenu krajnych postajenjow za wasch zwjazk pschipožnaczo a zakit stata ptyacž; runje tak pał tež njezanjechajcže, ze žadanjom cyrkwinſkoho wěrowanja sebi rukowanjo pschipožnacza a zakita waschoho mandželſkoho zwjazka pschez nadobnosč a móe žiwoho Boha wobstaracž. Byrnje was nětko stat k tomu njenucžit, njech pokornosč psched Bohom a dostojnosč mandželſtwa, kaž tež džiwanjo na swoje a powšchitkowne zbožo was k tomu wjedže, zo sebi njebyschje na swědomjo wzali, hačo mužiki a žónska w tajkim zwjazku pschewywarč, kotryž njeje poswjeczenjo a žohnowanjo Bože pschez wěrowanjo w Křyſtusu a jeho cyrkwi dóstač. Wobkedžbujcže pschi tym, zo waschu mandželſtwowu naležnosč najprjedy w nastupanju pschipowjedanja po krajnej a cyrkwinej kazni tak zjadujcže a započnjcže, zo hnydom po wuprajenju psched stawnym zastojnikom abo stawnikom, je-li móžno, hišcže na tym samym dnju cyrkwinſke wěrowanjo dóstanjčje, a psched tutym w hromadže njebydlieže, kaž hižo stare čestne rozpołazanjo w romſkim ritualu dušchepastyrjam poruča: „Farač napominaj slubjenych, zo njebychu w tym samym domje w hromadže bydlili, dóńž njejsu w Božej swjatnicy měšchuiſke požohnowanjo dóstali.“ Duž dha njezabudžje, je-li trjeba, hižo pschi skazanju krajanskoho abo swětnoho pschipowjedanja tež pola swojoho dušchepastyrja w prawym čaſu so praschecž, hač waschomu cyrkwinſkomu wěrowanju žane zadzewki napschecžitwo njeſteja, a hdžež tajke so namakaja, wo jich wotstronjenjo z dispensaciju (cyrkwinſke dowolenjo), hdžež so wone woczakowarč hodži, tež pschez waschoho fararja prosyč, zo byscheje potom, hdž swětnu wobstaranjo wascheje mandželſkeje naležnosče dokonjčje, hižo wěstosč měli, zo njebudžcže w žadanju cyrkwinſkoho wěrowanja wjacj zadzewani.

Hdyž pał by so we pschepytanju wascheje mandželſkeje naležnosče wupołazač, zo waschomu cyrkwinſkomu mandželſkomu wobzankujenju zadzewk napschecžitwo ſteji, wot kotrohož so žane wotpuschczenjo dóstač njehodži, potom drje wam stat njeby wobarač, do tajkoho zwjazka swětnje zastupič, tola poručnosč, w tajkim padže mandželſtvo wobzankujcž, njeje wón wudač. Tehdom je na wami, zo byscheje ze skutkom wuznali, zo seže katholicny kšcheczenjo. Wužiwajcže potom swoju swobodnosč w tym nastupanju, zo z čješownosče psched swjatym sakramentom mandželſtwa so zastupjenja do tajkoho mandželſkoho zjenoczenja wostajirče, kotrež drje stat dowola, kotrež pał by psched Bohom a psched zakonjom waschoho swědomja a wascheje cyrkwoje hrěschne a khostanja hódne bylo.

Křezorſtwowy zakon sam wupraja zjawnje takle: „Cyrkwinſke pschislušchnosče w nastupanju kšchecženicy a wěrowanja so pschez zakon wo krajnym wzjewjenju parſchonſtwa a mandželſtwa njeđotkaja.“ Hdyž wy nětko, lubowani w Křyſtusu! nowomu zakonjej na te waschnjo došč činiče, zo swědomieče dopjelnjcže, sčtož stat w swětnym nastupanju postaja, ale tež njezakomdžicže, sčtož nam naša swjata wěra poruča, potom dopjelni so woprawdže, zo so cyrkwinſke pschislušchnosče w nastupanju kšchecženicy a wěrowanja njeđotkaja a nje-pschikrótscheja. Tehdom naložujcže nowy zakon tak, kaž was swjaty hodowny čas napomina. Wschudžom wubudža tónle rěčny swjedženſki čas we wěrimych nutrim a hluboku žadosč za dóstačom hnodownych darow w Jezusu Křyſtusu. Tež pola tych, pola kotrychž w běhu lěta wobstaranja, starosče, džěla a druhe žiwjeiſke wobstejnoscže suadž mysle na Křyſtusa a jeho spomoženjo wotſtorkuja, tež pola tajkich wobnowja so na hody žadosč, zo by tola hinač bylo, zo by tola Křyſtus a jeho spomoženjo tež do jich wutroby a do jich domu pschisčło. Hdyž za tele napominanjo waschu wutrobu njezatwjerdžicže, ale wjele bóle so postaracže,

zo bysčecze nicžo njezakomdžili, sčtož krajaniša pschi-
slušnosć je, a zo bysčecze tež swěru činisi, sčtož
hako katolsch kšescezenjo činicz winowaczi scje, do-
budžecze sebi a swojim nic jenož prawo a zakit
statnoho krajana, ale tež prawo a zakit džeczi
Božich w joho wulkim Božim kralestwje. „To-

hodla dajcze kšezorej, sčtož je kšezorowe, a Bohu,
sčtož je Bože.“ (Mat. 22, 21.) Njezabudžecze
pak tež, sčtož Jezus, našch knjez, tohorunja praji:
„Sčtož mje wuznaje psched čłowjekami, toho tež
ja wuznaju psched mojim Wótcem, kiž je w nje-
bjesach.“ (Matej. 10, 32.)

W Budyschinje, na tachantstweje, na swjedzenju Wozjewjenja toho Knjeza 1876.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Čiisćcał E. M. Monse w Budyschinje.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolſkoho Stola miłosće biskop z Azota, japoschtolſki vikar w sakskim kra-
lestwje, administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Łužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyščinje,

poštrawja a žohnuje jomu poručenyh wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Łedma běše po powjedanju swjatoho scjenja za dženſnišcu njedželu (Łuk. 18, 31—43) wobohi slepy pola Jericho wo pschibližowanju Žězusa zastyschał, proschěše wón zašy a zašy a z wótrym hłosom: Žězuso, syno Davidowy, smil so nade mnu! Nrašch zbóžnik njesmědžesche nimo njoho hieč, khiba zo by joho wot sleposće wuhojit. Tak, wjelelubowani w Khrystusu! njemóže za nas wschittich spomoženjo tež nětko „ničtó druhi zakład položiť, khiba tón, kiž je položeny a kotryž je Khrystus Žězus.“ (1. Kor. 3, 11.) Pschikhadžacy póstny čas dyrbi tohodla wofebje wopomnjeczo našchoho wumožjenja pschěz čerpenjo a smjercz našchoho škujeza zašy wobnowicz a potajkim tež po pschislušnosći hało čas pokuty w zdžeržowanju wot harowacych swětnych wjeselow a we wobkedžowanju postajenoho rozdžěla a wot-
torhowanja w jědži wot nas so swjeczicz. Bliže dylži hewal hdy w cyrkwiškim lěče dyrbi našch škujez a zbóžnik nimo nas pschińc. Rał mamy tohodla tutón swjaty čas nałožicz, zo by nam podobne spomoženjo pschinješ, kaž je pschibližowanjo Žězusa slepomu pola Jericho pomoc a smilnosć pschinješto?

1. Swjaty póstny čas mamy nałožicz, k tomu, zo bychmy wotdželeni a swobodni wot začiščezow (skutkowanjow) swěta we měrnej pokojnej duschi naležnosć našchoho duchownoho spomoženja sebi wopominali. Pschetož pod skutkowanjom zwonkownoho swěta, z jeneje strony pschewzaty wot wabjenjow joho čžesczow, wjeselow a bohatswow, z druheje strony potkóczowany wot joho nuzy, hubjenstwa, starosće abo hańby, njerosudža čłowjeł skoro ničzo wjac po wěrnosći, sprawnosći a zdobnosći. Wjele bóle, sčtož so jomu spodobu abo joho zwjeseli; sčtož jomu wužitk, dobytł abo čžescz pschinjese abo lubi, sčtož joho z tukhwilneje nuzy a čžesnosće wopravdže abo po zdaczu wumóže, tuto je jomu wěrne, prawe a dobre.

Tohodla njewobhladnje wón tež swoje winowatosće, wopacznosće a skutki, swoje pschislušnosće pschecziwo sobuczłowjełam, swójbje a čłowjestwu po prawidlach wěczneje, njepscheměniteje wěrnosće a sprawnosće, ale kaž joho čžesczelatomnosć, prózna lubosć swěta, žadosć za wobsedzenjom a wužiwanjom, zawiscz, huńw, wopaczne sudženjo a kajžkuli druhe požadosće wabja, a tak pschińdže k tomu, zo hało čłowjeł, hało kšchesczan, hało katolik, hało krajownik swoju winowatosć, byrne najswjeczišcu a najjasnišcu, wjac njespóznaje a čžinjenu njeprawdu, byrne najwjetscu a najwěsczišcu, wjac njedowidži. To je tajke wobstejenjo, w kotrymž je w čłowjeku čžemnosć, sčtož je w nim swětko (Mat. 6, 23), hdžez z woczomaj njewidžo a z wutrobu njezrozumjo (Jan. 12, 40) prawdu Božu ze kžu pscheměnjuje (Romsł. 1, 25) a njepschěhladne a njesměrne hubjenstwo a rozloru do wschěch stronow čłowjestwa pschinjese. Tola kał porědko a čžezko pschińdže čłowjeł ze samneho pohuńcza k tomu, zo by so byrne jenož na krotki čas wot tajkich zawjedžacych začiščezow (skutkowanjow) tohole swěta wotczahnył a swojej duschi požadany pokoj wot stajneje rozpuschczitosće a zbudženja zmysłow wofstaral! Rał mało pschistupny je čžasto próstwow a napominanjam, kotrež jomu pscheczeljo a swójbni k měrnišchomu rozsudženju pschepoloža. Tohodla je jomu našcha swjata cyrkej w swojim powolanju, po kotrymž so za swjatosczenjo swojich stawow stara, runja rozhladneje a mudrej macžeri, pschikazała, zo by so tola někotre tydženje wobstajnje harowacych, požadosće wubudžacych wjeselow zdalował a z wjac-tydženiškim zwuczowanjom nic jenož hewal pschecy pschislušneje poměrnosće, ale zo by wysche toho z wofstajnym, pschislušnosć wschědneje poměrnosće pschecrozowacym wobkedžowanjom rozdžěla we jědži a wot-
torhowanja wot jědže, wudobyczo z rozpuschczitosće swojeje dusche a jasne, prawe rozsudženjo sebi wofstaral. Tohodla je tež swjata winowatosć, tónle

swjaty čas na tajke waschnjo wužiwać, a swo-
bodnje wot zacziščezow (skutkowanjow) zwonkow-
noho swěta, z pokojnej duschu naležnosće našchoho
duchownoho spomoženja wažnje a staroscziwje wo-
pominac. Bóh dopjelni potom w swojej huadze tež
nad nami swoje pschez profetu prajene słowo: „Chcu
jich do samoty wjesć a k jich wutrobam rycjeć“
(Df. 2, 14) a někotrežkuli naležnosće so k našchomu
spomoženju a pokojej za druhich nam cyłe hinał
hako prjedy wopokazaja.

2. Potom dyrbinu so w póstnym času z cyła
w sebjezapřeczu zwuczowac, zo bychmy z
Božej pomocu spytowanja w žiwjenju psche-
winyc mólhi.

Wjelelubowani w Knjezu! W póstnym času
změjmy Žezusa wopominac, kak wón po słowach
f. sczenja jasnje do přědka widžesche, zo budže poh-
nam podaty, schwikany, a najbolszišcho a najhanib-
nišcho morjenu, a kak joho to tola njewotdžerža, do
Jeruzalema hicž. Budžemy joho widžec, kak bu
wón we wědženju a přjedhecuzcu dokonjomnoho wo-
pora ze smjertnym styskom napadnjenu a kak na kščižu
mrějo žanoho wofschecža a posplynjenja njemějesche,
a kak tola hiščesce so modlesche: „Wótce, nic moja,
ale twoja wola so stań! Wótce, do twojeju rukow
poručam swojoho ducha!“ Po Žezusowym pschi-
kladže a pschez joho móc scžehowachu joho potom
w tymšamym zmyslenju do Jeruzalema abo na druhe
města swojich čerpjenjow japoschtokowje, martrarjo,
wuznawarjo kóždoho powołanja a kóždeje staroby.
Tež woni wědžachu a widžachu, sčto změja Boha
dla wutrac a čerpjec; a tola so woni njewot-
wlałowachu. W mjenje wschittlich wobkruczesche
swjaty Pawol: „Ani smjerc, ani žiwjenjo, ani
jandžel, ani knještwa, ani mócnosće, ani pschitonne,
ani pschichodne, ani sylnosć, ani wysoke, ani hlu-
boke, ani druhe stworjenjo njemóže nas dželic wot
lubosće Božej, kotraž je w Khrystusu Žezusu,
našchim Knjezu.“ (Romsf. 8, 38. 39.) Tola kajki
pohlad posticža nam, tutomu pschikladej Žezusa a
joho swěrných napschecziwo, swět wosebje w tutych
našchich dnach? Tu wobdžiwamy wulle skutki, kotrež
je swět na jenej stronje dokonjał, a na druhej wi-
džimy časaczišcho dźli hdy předy cžłowjela w joho
cyłej moralnej njemocy a slabosći! Gusto ma wón
najwjetsche a najswjeczišche winowatosće napscheczi-
wo Bohu, napschecziwo swojej duschi, swojej česeci,
swojim swójbnyim, pschedstejiczerjam a poddatym.
Tola wón by dyrbjał, zo by te same dopjelnił,
wěstho wužitka, wjesela, khwalby abo druheje do-

broty tohole swěta so wotrjec, a tohodla so wón
komdži a zanjeha dopjelnenjo swojeje swjateje wino-
watosće. Pohladujmy dale na njoho; wón je na-
pominany, zo by tola te abo druhe njeprawo nje-
czinił a so njepschehřesčil pschecziwo Bohu a cžło-
wjekam. Tola zo by to njewuwjedł, by dyrbjał
čerpjenju, pschecziwnosći, abo tradanju, poniženju
abo napominanju, abo hewak někajkej wobčežnosći
so podczisnyć, a wón czini tute njeprawo, a nima
mocy, zo by swojeje winowatosće dla něsčto nje-
lube zujeł. Njedyrbinu so tu ze słowami swjatoho
Pawola praschec: „Njezbožowny cžłowjecze! Sčto
wumóže cze z cžěka tuteje smjercze?“ (Romsf. 7, 24).
Nětko pak je Žezus Khrystus pschez cyłe žiwjenjo
so samoho zacpěl, a so pod wolu swojoho njebje-
stoho Wótca podczisnył. Joho scžehujcy su japo-
schtokowje a swjeczi Boži sebje samych zapřec
nawuknyli. Sebjezapřeczo potajkim, wjelelubowani
w Khrystusu! wozmje spytowanjam schódnu móc,
wone dawa cžłowjelej sylnosć, zo wábjenja a hro-
ženja spytowanjow z pomocu Božej huady psche-
winje. Duž naložujmy swjaty póstny čas k tomu,
zo so w sebje zapřeczu zwuczujemy; starajmy so
woprawdže, zo sebi to, sčtož je hewak dowolene,
wotrjekujemy a zo z tym nawuknjemy, to zujesć,
sčtož je njelube, sčtož nam prócowanja a wob-
čežnosće czini, byrne kruta winowatosć njebyła.
Zwuczujmy so wosebje, te pschecziwnosće, kotrež
Bóh nam nakladuje; kotrež našche powołanjo a
postajenjo sobu pschinjese, a kotrež našche wschē-
due žiwjenjo hewak pschihotuje, we pokoju z Bo-
hom na so bracž. Pschikazane wottorhowanjo w
nasčzenju a postajenju rozdžěl we jědžach njech
nejstaj jenicžke a najwyschšche wotpohladanjo
póstneje kaznje. Napominace cyrkwinške lekcijony a
sczenja tutoho časa maja nas nawodžowac, zo
sčtyrcycidnowski póst swjeczimy hako čas, w ko-
trymž dyrbinu staroscziwišcho dźli hewak hřeha
so zdalowac, zo bychmy so tež po duchu posćili,
to reła, našche czinjenjo a wostajenjo, našche zmysly,
mysle a žadanja wot toho wotdžeržowali, sčtož
mohło žadanjo po hřesche, požadosć za česćju, wuži-
wanjom a wobsedzenjom, abo nakhilnosć k huńwej,
k zawisći, k surowosći a njeczistocze někak posply-
njowac. — Tak budžemy póst džerjec, kajkiž Bóh
pschez profetow Isaiasa a Joela pschipowjeduje ze
słowami: „Njeje to posćenjo, kajkež sebi pschegu:
rozwjazacž zwjazki zkosće, wotantacž puta potłócze-
nja, wottorhnyć kóždu cžezju? Čamaj hlódnomu
twój khléb, khudnych a bjezbudkownych dowjedž do

twojoho domu. Potom zeskhadža twoje swětło kaž ranjo“ (Jf. 58, 6—8). Wobrocźće so ke mni z posćenjom! Roztorhajeće wasche wutrobny, a nic wasche drašty, dźeržće posćenjo, swjećće zhromadźiznu“ (Joel 2). Tajke nakožowanjo póstnoho časa k zwučowanju we sebjezapřecžu budže nam k zohnowanju we wschitkich časach, wosebje pak w nětczišchim, w kotrymž so hrěšćnej požadosći swobodne a nje wobmjezowane knjejsstwo w žiwjenju tak často pscheje.

3. Skónczuje dyrbi my dobre nakožowanjo swjatoho póstnoho časa z tym dokonjeć, zo swoje dobre duchowne dary a křmanosće we nas wosebje w tutym času za jich wot Boha postajene wot pohladanjo trjebamy. Mnogy wulkaduja nětko swobodnosć swědomja tak, zo jeniczy wěrnoho Boha, a kotrohož je wón póskał, Žězusa Křystusa wjacu spóznac a wuznawac nochedža. Tola, wjelelubowani w Křystusu! Bóh je nas z rozomom a swědomjom wobdaril, zo bychmy joho a joho słowo spóznac móhli. Hako najdobrocziwšahi wótc je wón, po powučženju pschez profetow, naposledku pschez swojoho jenorodzenoho Syna Žězusa Křystusa nam dospołne zjewjenje wo swojim byczu a swojej woli, kaž wo wschěch naležnosćach našchoho duchownoho spomoženja dał, a te same potom w tej wot Křystusa založenej swjatej katholickej cyrkwi zapołožil, zo by je wona pschi slubjenym zakitanju Ducha swjatoho zjewjenje Božoho Syna za wschitke časy zdžeržala a pschpowjedowala. Tak dha dyrbi stajnje, wosebje pak we pschitkhadžacym póstnym času našche wotmyslenjo bycz, zo chcemy Boha našchoho knjeza a naležnosće našchoho spomoženja zeznawac, a k docpěczu prawoho spóznac a wo Bohu a spomoženju so pschecy zjewjeneje wučby Žězusa Křystusa, a jeje stolpa a twerdžizny, našcheje swjateje katholickej cyrkwe dźeržec. Kaž su něhdy japoschtołowje wučownicy Žězusa byli, a we wěcach zbóžnosće wot njoho wuknyli, tak njech smy my a tak njech su z našchim postaranjom wschitcy nam dowěrjeni w naležnosćach swojeje wěčneje zbóžnosće swěrnicy wučownicy našcheje swjateje cyrkwe; kaž so Žězusi wučownicy joho ewangelija (wučby) njejsu hańbowali, tak, wjelelubowani w Křystusu! chcemy w tutym swjatym času so wubudžowac, zo bychmy so našcheje swjateje katholickej wěry ženje njehańbowali, ale ju wjele bóle, podobni tak mnohim wobstajnym wěryswědkam našchoho časa a poslušni napominanju widžomnoho wjercha našcheje cyrkwe, swjatoho wótca Piusa IX., zmužicze ze słowom a

skutkom wuznawali. — Bóda rozoma je Bóh cžłowjelej tež wutrobu abo mysl dał, z kotrež smy křmani, hišće druhe kubla lubowac a dobywac, hac te hinite na tymle swěće, a swobodnu wolu, kotraž tež to wuzwolicz zamože, schtož winowatosć a swědomjo žadatej. Nic jenož nazhonjenje lěstotkow, ale lěttysacow dopokazuje, zo móže cžłowjelej Boha, wěrnosć, sprawnosć, swěru, njewinowatosć a z cyła póccziwosće tež tam lubowac a česćic, hdžež tute kubla jomu žanoho časnoho dobytka nje njesu, hdžež su wot swěta małowazene a hdžež dyrbi so jich dla wschelake horjo zujesc. Ze swojim pschecjom a ze swojej nadžiju móže wón tehdom wot zemje k njejesam, wot časa k wěcznosći, wot smjercze k njesmjertnosći a horjestacžu so pozběhuc a wschitke byruje najwjetšche zemské kubla we pschirunanju z wěcznymi pluwam a prochej runja dźeržec. Haj hišće wjacu, mysl cžłowjelej je křmana, z hnadu Božej wosprawnenjo a wumozenjo pschez Křystusa žadac a z tym do sebje pschizac zohnowanja pokoja, změrowanja, smilnosće, miłosće a dobrocziwosće, kotrež so z wótcowskeje wutrobny Božej pschez hnadu na cžłowjelew wuliwaja a jich potom ze zbóžnosću napjelnjeja, kotruž móžemy na swěće drje zacžuc, ale kotruž wurjec słowa njezamoža. — A schtož swobodnu wolu cžłowjelej nastupa, su drje mnogy, kotřiž, zo bychy so hako swobodni, samostatni a samomócni wopokazali, zło a njepravo wuzwoleja a činja, a tak swobodu za wódzewł swojeje zlóscze wužiwaja, w kotrež sluzbje zło a njepravo dokonjeja. Tola móžemy tež druhich a mnohich widžec, kiž hiual wuzwoleja a skutkuja. Tu njeje nihtó, kiž jich nuzuje a wola, a wjele křtoho a wobčežnoho so druhdy zjeuoczuje, zo by jich wotdžeržowalo wot wotmyslenja, kotrež su po hłosu swojoho swědomja wuwjesć wobzanknyli; a tola so jim poradzi, zo z Božej hnadu swobodnje a bjez zadžewka so k tomu wobrocza, schtož su za prawe spóznali. Tohodla, lubowani w Křystusu! swjećmy swjaty póstny čas w džakownym pschizacžu tutych dobrych, nam a našchim swójbnym wot Boha darjenych duchownych darow. Ale njezabudžmy pschi tym, zo tele dary, kaž wschitke druhe, nam wot Boha date, sebi wudokonjenje žadaja, a to z tym bóle, čim nadobnišče su. Hdž nětczišchi swět tak často nam widžec dawa, kaž cžłowjelew z rozomnej njesmjertnej duschu a swobodnej wolu cyle wot časnych kublow, swětnych wabjenjow a hroženjow so pschedobyc dadža: njech swjaty póstny čas k tomu sluzi, te dobre duchowne dary we nas

a našich bližšich z pomocu křesćanskeje wučby a Božeje hnady tak wudołnjec, zo nawuknjemy, dobrowólnje a rady nahilnosć k časnym kublam pod winowatosć a prócowanjo za wěčnymi kublami podrjadowac a podciznyć, a tak tež pschi czežkim wuzwolenju z Božeje hnady k tomu so wobrocizć, štož je prawe a dobre. Pomůmy tute wotpohladanjo w swjatym póstnym času pschi našej modlitwy, pschi domjacej pobožnosći a pschi zhromadnej zjawnej Božeje služby; njech je spěchujemy z husćiškim wopomnjecjom czerpjenja Žěsusowoho, ze skřšćenjom Božoho słowa, z časćiškim wopytowanjom póstnych pobožnosćow a z dostojnym dóstacjom swjatych sakramentow; njech jomu žohnowanjo a pschibowanjo we nas a druhich wosebje ze swědomitym dopjelujenjom našeje jutrownocčasneje pschislušnosće wobstaramy. Zawěrně, tajke naložowanjo swjatoho póstneho časa, k spóznacju sebje samoho, k zwučowanju we sebjezaprěcju a k wudołnjenju dobrych duchownych darow pschinjese nam a druhim spomoženjo a žohnowanjo. Wone budže, kaž cyrkwine modlitwy w tymle času wuprajeja, hrěchej zadžewac, ducha pozběhowac, póciznosć posylnej a myto w njebjesach zastužec.

Za pschihadžacy póstny čas płacza tež tón króć poručnosće přjedawšich lět. Zwučene póstne pobožnosće maja so njepřeměnjene wobkhowac. Mjajajědženja mamy so zdžeržec jenož srjedu a pjatk, w suchich dnach tež sobotu, a w martrownym tydženju wot srjedy hač do soboty. Na wšech druhich dnach póstneho časa je mjajajědženjo dowolene pod tym wuměnjem, zo pschi jenej a tej samej pojedži rybje a mjasne jědže njewužiwamy, kaž tež, zo sebi po pschikazni něšto jědže wotczechnjemy, štož w tym wobsteji, zo so za džě z wuzacjom njedžele jenož jedyn króć naspczimy.

W wotstronjenju wšelakich wobcěžnosćow je hewal hišće katolskim domjacym, čeladnikam a džělaczerjam njekatolskich swójbow, knjejtowow a přědstejiczerjow, kotřiwot tutych jěć dóstawaja, kaž tež wšitkim, kiž sami swoje blido njewjedu, zjawnje dowolene, zo smědža na wšitkich dnach lěta, z jenicim wuzacjom wulkoho pjatka, mjasne

jědže wužiwac. Tola tež za nich wobsteji tamne spomnjene dwoje wuměnjeno.

W wobkědžowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo měry w jědži su wšitcy zwjazani, kotřiw su 21. lěto žiwjenja docpěli a 60. hišće njepřecročili, a hewal pschěz žanu dosahacu winu, kaž czežke czežne džělo, khorosć a lékařske wufazowanja, slabosće abo druhich winow dla, w tym wuzamolwjeni njesu. W wobkědžowanju póstneje kaznje w nastupanju zdžeržowanja wot mjasnych jědžow su wšitcy wot 7. lěta a tež hišće pschěz 60. lěto džerženi, jelizo runje spomnjene wuzamolwje winy žane wuzacza njepřipušcža.

W starym wšchju započina so jutrowny čas we Łuzicy hižo z popjelnej srjedu, w herbšich krajach hač z pjatej njedželu posta. W wšch Sakškej pak skónczi so wón ze sobotu po swjatkach. Róždny katolski křesćan je pod czežkim hrěhom winowaty, w jutrownym času sakramentaj pokuty a woltarja dostojnje dóstac.

Wšch toho pschispominam, zo maja so te hižo přjedy postajene pjecž kóždolětne cyrkwinke skladowanja abo wopory po scžehowacym rjedže džeržec:

Prěni wopor za lyonske missionske towarštwó na jenej scšćich póstnych njedželow,

druhi za s. Žóžefowe towarštwó w Aachenje na póstnej njedželi, kotraž po 19. měrca hač swjedženju s. Žóžefa scžehuje,

scšći za naležnosće towarštwó Božoho rowa w Kölnje, wulki pjatk a pschědjutrownu sobotu,

scšćiwórtu za Bonifacijowe towarštwó w Baderbornje na njedželu pschěd 5. junija abo po nim,

pjaty skóncnje, hromadženjo pětrowoho pjeněžka, na njedželi pschěd swjedženjom s. arcjandžela Michała abo po nim.

Wunosch cyrkwinšich tšoch w posće džeržanych skladowanjow ma so najposledy hač z kónc hapryla w herbšich krajach japoschtolstomu vikariatej a w Hornjej Łuzicy tachantstomu konsistorijej w Budyšchinje pschipóskac; wunosch wobeju z posleda mjenowaneju skladowanjow pak njech so najpozđišcho z kónc junija a respěktive oktobra tež tam pschipóscžele.

W Drežđanach, njedželu sexagesima, 4. februara 1877.

† Franc Bernert.

Cyrkwinske wozjewjenje na swjedženju najswjeczišćeje Trojicy 1877.

Wschichodnu njedzelu, 3. junija, swjeczi našch swjaty wóte bamž Pius IX. w 86. lécze swojoho žiwjenja a w 31. lécze swojoho z wažnymi podawkami a czežkimi pruhowanjami napjelujenoho bamžowskoho kuježenja pjećdžešaty wopomnjenški lětny dzeń swojeje biskopšćeje swjecizny.

Wschudžom podawa jomu katholicke kšeseczanstwo k tutomu czeštnomu dnju ze swěrnymi přheczeni zjawne znamjenja cšečowanja, pschwišnosće a podatošće.

Toła tute přhecza móža so jenož přhez Božu huadu a k tomu zwjetscha jenož tam dopjelnicž, hdžež je wona z nutrnej modlitwu wuproschena. Tohodla napomina tež swjaty wóte biskopow a přchedstejiczerjow diocesow, zo bychu so starali, zo so za spomoženjo našćeje swjateje katholickeje cyrkwyje a jeje widžomnoho wječcha na mjenowanym dnju modlitwy, próštwy a džačowanja stanu, a dobudu czi, kotřiž 3. junija w jenej cyrkwi abo kšapačcy Božej mišči pschitomni su a po dostojnym dóstaczu swjateju sakramentow poluty a woltarja w tajkim mēnjenju swoju pobožnu modlitwu wopruja, dospołny wotpusť, kotryž móže po waščnuju zašupneje próštwy tež dušham wotemrjetych Khrystušawěriwuch so pschiwobrocžicž.

Tachantke konsistorium w Budyschinje postaja potajkim k wuznamjenjenju tohole swjedženiskoho dnja:

1) zo by so na přchedwječzorje přched 3. junija w času wschědnoho wječžornoho zwonjenja we wschěch cyrkwjach tak zwoniko, kaž na přchedwječzorach najwyschschich rócžnych čašow;

2) zo by jo w přédowanjach 3. junija na tónle jubilejski šwedžen džiwało a přédowanjo z pšchišprawnej modlitwu jo wobzanknyło;

3) zo bychu jo wulke femšche pšchi hłownej Božej šlužby tohole dnja šwjatocžnje djeržale, potom Te Deum jo spěwało a požohnowanjo z Najšwjeczischim jo wudželiło; a

4) zo bychu katholiccy wěriwi z wozjewjenjom tohole poštajenja napominani byli, nic jenož Bože šlužby wopytač, ale tež po došpočnym pšchihotowanju šwjataj šaframentaj pokuty a wołtarja dóstac, a za špomoženjo cyrkwje a jeje widžomneho wječha po jeho poručžoščzi jo modlic, zo bychu z tym pšheczo šwjatoho wótea dopjelnili, a tež slubjenu wotpušć dobyli.

Zachantške konšistorium wozakuje z wěštošču, zo dowěrjeni diöcejanowje z horliwym wobdželenjom pšchi tym w modlitwje šwěrnym štawam katholickeje cyrkwje druhich diöcesow jo pšchizanku a z tym šwoje džělbraczo cyrkwi a šwjatomu wóteč hafo zhromadnomu duchownomu wóteč katholicoho šcheščanštwu wopolaža a tež šwoju pšchisluščnošč dopjelnja, zo bychu žohnowanjo Božeje pomocy k wjedženju najwyššichoho paštyčštwu našchoho šwjatoho wótea wu-
prošycž pomhali.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskoho Stola milosće biskop z Azota, japoschtolsti wikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Łužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,

poštrawja a žohnuje wschitkich joho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěrnych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Nunje wozjewjene słowa njedzelskoho swjatoho sczenja běchu swjatym japoschtolam napominanjo, zo bychu kedźbowali na podawki, kotrež mějadu na Jězusu, jich bóžskim wučerju, pschi joho so pschibližowacym czerpjenju w Jeruzalemje so dopjelnicz, a zo bychu z tych samych sebi wučzby wzali za swoje zadžerženjo. Z džensniškej njedzeli pschistupujemy k spoczatkej cyrkwiniskoho časa, kotryž nam naschoho Knjeza a Bóžnika Jězusa Khrystusa na puczu joho czerpjenja wopominacz dawa. „Dlejeće! my džemy horje do Jeruzalema, a wschitko budže dopjelnjene, sčtož pschez profetow pišane je wo Synu čłowjeka“, tele słowa njech su tež nam napominanjo, pschi zastupjenju do lětuschoho póstnoho časa, zo bychmy te podawki derje wopominali, kotrež su so w nowym a najnowišchim času na Khrystusu a na joho skutku dopjelniše, a z tych samych spomožne wučzby za nasche zadžerženjo wotwodźowali.

Syn čłowjeka, praji Jězús, budže pohanam podaty, wusměšeny, schwikany a woplwany, a hdyž su joho wuschwikali, budža joho moricz. (Łuk. 18, 32. 33.) Tute słowa su so w nowym času hróžbnje dopjelniše. Prjedy płaczesche hako njewobdwišlowana wěrnosć po wschém křesćanskim swěće: „Ty sy Khrystus, Syn žiwoho Boha.“ (Mat. 16, 16.) „Žane druhe mjeno njeje pod njebjom čłowjekam date, w kotrymž bychmy zbóžni byli.“ (Zap. staw. 4, 12.) Tež njeleži jara daloko dozady tón čas, hdžež bu tale wěrnosć wot wschitkich, kiž běchu w Knjezowym mjenje křeczeni, z dowěru wuznawana. Tola w naschim času njeje mało tajkich,

kotřiž so pshecziwo Bohu a joho Žalbowanomu pozběhaja a wołaja: „Prjecz z nim.“ (Łuk. 23, 18.) „My nohcemy, zo by tutón nad nami knježik.“ (Łuk. 19, 14.) Z tymle wołanjom podadža woni Khrystusa, joho swjatu wučzbu a joho wumoženski skutk za pohanstwo; z tymle wołanjom wotežahuja woni sebje samych a swoju swójbu, swoje wot Boha jim dowěrjene džeczi, wot tamnych wučzbow a hnadow, kotrež je nam bóžski Bóžnik pschinješt a zawostajik. A kotřiž tak so wuprajeja a činja, su husto tež ze zhromadženstwa tajkich, kiž su pschez słowo hnady hako džeczi a herbja Boži pschwaczi, a we polnym wobsedženstwje a wužiwaniu tamnych stoterych žohnowanjow živi, kotrež su na podložku Jězusa Khrystusa a joho swjateje wučzby we běhu lěstotkow k spomoženju čłowjekow pschez Božu hnadu so wutworike.

Tola, wjelelubowani w Khrystusu! hdyž potajkim widžimy, kak njewěra so pozběhuje a kak je swět ze zapuscženjom časnoho a wěcznoho spomoženja, kotrež so nam hako hnadne skutkowanjo Khrystusa wozjewja, nětko wobhroženy, dyrbimy dale wobkedźbowacz, sčto je so na Khrystusowym skutku, na joho swjatej cyrkwi we běhu poslenjoho lětdžesatka dopjelniło. Jězús Khrystus je na zakładze japoschtolow z pomocu Ducha swjatoho swoju swjatu cyrkej založik hako stolp a twjerdžiznu wěrnosće (1. Tim. 3, 15). Wón bě wosebje japoschtolaj Pětrej prajik: „Ty sy Pětr, a na tule skaku natwarju swoju cyrkej a helške mocy ju njepšchewinu.“ Nětko drje wěmy, zo su w naschich dnach katholicka cyrkej a jeje duchowni pastyrjo wschudžom bjez swětnjeje mocy a bjez swětnoho knještwa; wěmy, kak je nastupnik

swjatoho Pětra, widžomny wjerch katholickeje cyrkwe w našim času swětneje mocy a swětneho knjejsstwa, z kotrymajž bě pschěz 1000 lět k njezadzewanomu wufonjenju swojoho wyschshoho pastyrstwa nad wěriwymi wuhotowanu, cyle wurubjenu byl. Wěmy tež, zo wjele cžłowjekow na to myslu, kaš bychu cyrkej a skatu, na kotruž je ju Khrystus natwaril, pschemocowali. Tola tež w tutym času, bjez nahladnosće, bjez srědkow, bjez mocy swětneho knjejsstwa skutkowašče swjaty wótc bamž Pius IX. skawnoho wopomnjecza zbožownje za rozschěrjenje Božoho kralestwa a za spomoženje wěriwych. Tež bjez nahladnosće a mocy swětneho knjezerja běšče swjaty wótc Pius IX. hišče pschecy tamny ryčziwiy swědk a předař, wobstajny hajeř a zakitař našeje swjateje katholickeje wěry a wschitlich wot Khrystusa w njej zapoženyh spomožnyh wučbow, kazujow a hnadnyh srědkow; tež takle měješče wón spodziwnu móc, zo ze swojim pastyrskim skowom z blizka a z daloka wutrobny za wěru, za modlenje, za podacjo Khrystusej wubudžowašče, a bratrow, kaš swojich po wschěm swěće rozpjerscheny synow a džowki w Khrystusu we wuznawanju swjateje katholickeje cyrkwe posylnejšče a zjenocješče. To pak njeje so stalo pschypadnje a z naložowanjom cžłowjeskich mocow, ale spodziwne pschěz hnadu žiwoho Boha; cžohoždla w ponižnosći a džakownosći pschi wopomnjeczu tuteje mocy pohladujemy k pomocy toho, kotryž bě za swojoho japoschtola s. Pětra prosyl a slubil, zo pschi swojej cyrkwi, pschi swojich japoschtolach woštanje „wschitke dny hač do skónczenja swěta.“ Wjelelubowani w Khrystusu! tute wažne podawki njemžemy sebi wysoke dosć wažicž. Mócnišcho dyžli hdy je so njewěra pschecziwo Khrystusej, Božomu Synu, joho zjewjenju a joho cyrkwi pozběhnyla. Wjerch cyrkwe nima wjacu tu móc a tu nahladnosć, z kotrejž bě w druhich časach wobdaty. Ale Bóh jomu pomha, zo te tež w tajim času skutownje a zbožownje njezahinite kubla njesmjertnyh, pschěz Žezusa Khrystusa wumoženyh duchow zakita.

Ž kaš nutrym džělbrazjom pak dyrbinu pschi tajim rozpominanju hišče pohladowacž na tamne

wulke, cylu našcu cyrkej nastupace podawki, kotrejž su so hašle w tutych poslenich dnach stak. Swjatoho wótc Piusa IX., kiž je we času cžěžkoho pruhowanja, pschěz léta swjatoho Pětra, našcu swjatu cyrkej z japoschtolskej mocu wjedl a wěriwych we wschěch swětadžělach pschěz Božu hnadu z wutrobudobnywacej mócnosću we wuznawanju katholickeje wěry wobkružil a zjenocžil, tohole duchownoho najwyschshoho pastyrja našich duchow je Bóh po swojej njewuslědnej radže do wěcžnosće wotwołak, a hłuboke žarowanje je so po wschěm katholickim kschesczanstweje rozpschestrjelo; pschetož wěriwi njemžata tak prajicy hišče zapšchijecž, zo tónle nimale dvě a tsicyczi lět knježacy lubowany wjerch knježenjo cyrkwe dale njewjedže. Tola lědma běchu swjatocžnosće žarowanja wo wschudžom cžescženoho najwyschshoho pastyrja skóncžene, hdyž hišče po cžłowjeskej myslu staroscziwje so prašchachmy: hdy, hdy a kaš budže nam zašy nowy bamž daty, tu bě hižo Bóh so za naš postarał; tu po krotkej wólbje, hač runje je so dospołnišča a bóle społojaca zřědka hdy stala, bu nam hašo hłowa našeje katholickeje cyrkwe swjaty wótc Leo XIII. pschipowjedženy, a zbožowne dokonjenje zhromadneje wólbny w pokoju Duchu swjatoho, nětko we času wschelakoho njeměra a njespołojnosće polnym naš napomina, zo bychmy ze wschěj dowěru na wjercha katholickeje cyrkwe, nam wot Boha datoho, pohladowali. —

Prašchamy-li so nětko, kotre wučby sebi z wopomnjenyh podawkow za naše zadžerženje wzacž mamy, njeleži wotmołwjenje jara daloko. Khrystus, naš Knjež, bě swoje so pschibližace cžerpenje a swoje pschihadžace poniženje doprjedy prajil, zo so joho wučownicy potom njebychu na tym pohóršchowali. Wjelelubowani w Khrystusu! Hdyž w něczišim času w blizkosći abo w zdalenosći ze zrudobu zhonimy, zo jeni Žezusa Khrystusa, našchoho wumožnika a wozbožerja, wocžłowjecženoho Syna Božoho hašo pohóršchl, družu hašo njemudrosć wuwolaja, zo ze zjenocženymi mocami joho a joho swjaty skutk wschitkeje joho bójskeje dostojnosće wurubicž so prócuja: njesmě naš to we wěrje do njoho a do wumožjenja pschěz njoho ženje molicž a kha-

blacnych sežinic. Krucizischo dnyžli hdy chcemy z tymi, kotrychž je Bóh nam dowěrił, so joho samoho a joho nam datoho zjewjenja dzeržecž, z japoschtolami prajicy: „Knježe, k komu mamy hiež? Ty mašch słowa wěčnuho žiwjenja.“ (Jan. 6, 69.) „Ničto njemóže drubi zakład položiť, hačž tón, kotryž je položený a kotryž je Jězus Khrystus.“ (1. Kor. 3, 11.) „Joho wuznawamy a pschpowjedujemy hačo Božu móc a Božu mudrosć.“ (1. Kor. 1, 24.) Ze swjatej swěru chcemy sebi tule wěru wobkhowacž hačo jenicžki podložk njeskóncznych žohnowanjom, kotrež je wona wschudžom w žiwjenju a wobkhowdže čłowjekow pschijnješta. Zawěrnó! bjez tuteje wěry njebychu we swójbach a wosadach, w krajach a statach dale wobštale tamne žohnowanja, na kotrychž zbožo čłowjestwa wotpoczuje, haj bjez njeje by žiwjenjo čłowjekow zawěseže z nowa zapadnyło do wschoho časnoho a duchownoho horja staroho pohanstwa, z kotrohož nas žana čłowjestka móc njebych wutorchnyčž mohla.

Tola k wobkhowanju wěry je Bóh swoju swjatu cyrkej založil, a njech njejsmu podarmo wopominali, kał je Bóh katolskej cyrkwje a jeje widžomnomu wjerčeje w poslenich lětdžesatkach ze swojeje pomocu bližki byl, zo je so wěra wobkhowala. W tajkim pschewědčenju seže, wjelelubowani w Khrystusu! hdyž ja w zańdženym lěče do waschich wosadow pschindžech, zo bych z wudželenjom swjatoho firmowanja posyljenjo Duchu swjatoho nad wami wot Boha wuprosyl, wy jedny pschemo druhoho so starali, z pschecželnym, wutrobnyym a čžescžowacym powitanjom waschoho duchownoho wyschschoho dušchipastyrja swoju lubosć a pschiwisnosć k swjatej katolskej cyrkwje zjawuje wopokazacž. Zo pak byschće sebi a swojim Jězusa Khrystusa, joho wucžbu, joho kažnje, joho hnadne frědki wobkhowali, stejće dha tež pschichodnje kruczi we swěrje, podacžu a poslušnosć k swojeje cyrkwje a k jeje wot Boha stajenomu widžomnomu wjerčeje!

Prócujće so sami a nawjedujće swěru tež swojich poddacych k tomu, zo byschće pilnje Bože služby katolskeje cyrkwje wopytowali, jeje swjate dny w čžescži dzerželi, jeje rozwučenja, pschpowjedowanjo Božoho słowa wot njeje slyšcheli, a swjate

frědki Božeje hnady, kiž je Khrystus založil, dóstawali, wosebje nětko w pschilhadžacym jutrownym čžasu. Njech njeje žadny bjez wami, kiž by wina byl, zo by něčto z joho dowěrjenych hnady swjatyh sakramentow njedóstal. Naložujće wosebje swjaty póstny čas, zo byschće ducha praweje pokuty a nakazanja z nowa we sebi wubudžili a wožiwili. —

A w tutej pschiwisnosći k swjatej katolskej cyrkwje a k jeje wjerčeje slyšchće hišće dwě próstwe waschoho duchownoho wyschschoho pastyrja. Bóh je zemrjetomu swjatomu wótcej bamžej Piuskej IX. we spodžiwnej měrje nasche wutroby we lubosći pschiwobrocžil. Bamž Pius IX. je so pschecy najnutrischo zwjeselil nad wobstajnej wěru katolskich křesćanow we Sakskej a je jim samym kaž tež jich duchownym a jich wyschschomu pastyrjej japoschtolske požohnowanjo zasyl a zasyl wobwěsčował. Hišće někotre dny pschew swojeje smjercžy je wón na khorokožu njedawno hałle sem pschipóskane japoschtolske pišmo ze samnjeje ruku podpisał, w kotrymž za dobre pschecža, jomu wottudy w ponižnosći póskane, z lubosćiwkej pschecželnosćy so džakowasche, wěriwym a jich duchownym we wobemaj diocesomaj, kaž jich wyschschomu pastyrjej k wutracžy na pucžy spomozjenja swoju sobupróstwu slubi a nam wschitkim swoje japoschtolske požohnowanjo wudželi. Tohodla, wjelelubowani w Khrystusu! wobkhowajće swjatoho wótca Piusa w čžescžownym wopomujecžy a budžće wobstajni we wěriwej modlitwje za njoho: Wschohomócnny Bóh, kotryž je swjatoho wótca lubował a na zemi z čžescžemi na wosebite waschjo wudebil, njech we wěčnym žiwjenju jomu kónu sprawnosće spožči a njech joho po slubjenju swojoho Syna staji nad wschitke kubla wěčnjeje zbožnosće.

Druha próstwa nastupa nětko katolskomu křesćanstwu datoho nowoho cyrkwinoho wjerča, swjatoho wótca Leona XIII. Kaž so slyšcha, slubće jomu hačo widžomnomu zastupnikkej Jězusa Khrystusa z wěrnej wutroby čžescžowanjo, podacžy, poslušnosć a swěru, a hačo synowje a džowki katolskeje cyrkwje pschistajće waschim wschědnym modlitwam tule próstwu, zo by Bóh swjatoho wótca Leona XIII. w mócnosći a strowosći džeržal, a zo by z hnady,

z kotrejž je swjatomu wótcej Piusej IX. pomocny byl, nětko tež bamža Leona XIII. podpjerał, cyrkej ƚ czeſcži Božoho mjena a ƚ spomoženju wěriwnych famo we nětcžiſchich czežkich časach zbožownje nawjedował. —

Za pſchihadžacy pōſtny čas płacža tež tōn krōcž poručnosće prjedawſchich lēt. Zwučžene pōſtne pobožnosće maja ſo njepſchemēnjene wobthowacž. Mjaſajēdženja mamy ſo zdžeržecž jenož ſrjedu a pjatk, w ſuchich dnach tež ſobotu, a w martrownym tydženju wot ſrjedy hač do ſoboty. Na wſchēch druhich dnach pōſtnoho čaſa je mjaſajēdženjo dowolene pōd tym wumēnjenjom, zo pſchi jenej a tej ſamej pojedži rybjace a mjaſne jēdže njewužiwamy, kaž tež, zo ſebi po pſchikazni něſchto jēdže wotcžehnjemy, ſchtož w tym wobſteji, zo ſo za džen z wuwzacžom njedžele jenož jedyn krōcž naſpēcimy.

A wotſtronjenju wſchelakich wobcžežnosćow je hewał hiſchcže katholicim domjacym, čzeladnikam a džēlaczerjam njekatholicich ſwōjbow, knjeiſtwow a prēdkſtejičzerjow, kotſiž wot tutnych jēſcž dōſtawaja, kaž tež wſchittim, kiž ſami ſwoje bliido njewjedu, zjawnje dowolene, zo ſmēdža na wſchittich dnach lēta, z jenicžkim wuwzacžom wulkoho pjatka, mjaſne jēdže wužiwacž. Tola tež za nich wobſteji tamne ſpomnjene dwoje wumēnjenjo.

A wobkēdžbowanju pōſtneje kaſnje w nastupanju mnohosće abo mēry w jēdži ſu wſchitcy zwjazani, kotſiž ſu 21. lēto žiwjenja docpēli a 60. hiſchcže njepſchekrocžili, a hewał pſchēž žanu doſahacu winu, kaž czežke čžēlne džēko, khorosć a lēkaſke wufazowanja, ſlabosće abo druhich winow dla, w tym wuzamokwjeni njeiſu. A wobkēdžbowanju pōſtneje kaſnje w nastupanju zdžeržowanja wot mjaſnych

jēdžow ſu wſchitcy wot 7. lēta a tež hiſchcže pſchēž 60. lēto džerženi, jeližo runje ſpomnjene wuzamokwace winy žane wuwzacža njepſchipusčcža.

Po ſtarym waſchnju zapocžina ſo jutrowny čas we Lužicy hižo z popjelnej ſrjedu, w herbskich krajach hałle z pjatej njedželu poſta. Po wſchēj Saſſlej pał ſkōncži ſo wōn ze ſobotu po ſwjatkach. Rōždy katholicki kſchēſcžan je pod czežkim hrēchom winowaty, w jutrownym času ſakramentaj pokuty a wołtarja doſtojuje dōſtacž.

Wſche toho pſchispominam, zo maja ſo te hižo prjedy poſtajene pjecž kōždolētne cyrkwinſke ſkladowanja abo wopory po ſcžēhowacym rjedže džeržecž:

Prēni wopor za lyonske miſſionſke towaſtſwo na jenej ſchēſcžich pōſtnych njedželow,

druhi za ſ. Jōzefowe towaſtſwo w Aachenje na pōſtnej njedželi, kotraž po 19. mērcu hafo ſwjedženju ſ. Jōzefa ſcžēhuje,

trjecži za naležnosće towaſtſwa Božoho rowa w Rōlſje, wulki pjatk a pſchēdjutrownu ſobotu,

ſchtwōrtcy za Bonifacijowe towaſtſwo w Baderbornje na njedželu pſchēd 5. junija abo po nim,

pjaty ſkōncžnje, hromadženjo pētrowoho pjenježka, na njedželu pſchēd ſwjedženjom ſ. arcjandžela Michała abo po nim.

Wunoschł cyrkwinſkich tſjoch w poſcže džeržaných ſkladowanjow ma ſo najpoſledy hač z kōnc hapryla w herbskich krajach japoſchtolſkomu vikariatej a w Hornjej Lužicy tachantskomu konſiſtorijej w Budyſchinje pſchipoſkacž; wunoschł wobeju z poſleda mjenowaneju ſkladowanjow pał njedž ſo najpozdžiſchjo z kōnc junija a reſpektive oktobra tež tam pſchipoſcžele.

Šnada Boha Wōtca a Syna a Duchu ſwjatoho budž a woſtañ pſchēcy z wami! Amen.

W Dreždžanach, njedželu Sexagesimae, 24. februara 1878.

† Franc Bernert.

Z džiwanjom na wobstejnoscze, w kotrychž su katholiccy wěriwi w sakskim kralestwje žiwi, a po pschikladže w druhich diöcesach je podpisany japoschtolfski wikar a tachant wo někotre pscheměnjenu w dotalnym póstnym rjedže pola s. japoschtolfskeho Stola prosyl, a hdyž je z njedawnym wotemrjecžom swjatoho wótca bamža Piusa IX. zbóžneho wopomujecža wustyschenjo tuteje próstwy so dlějiko, bu ta sama wot Jeho Swjatoscže bamža Leona XIII. na 4. t. m. dopjelnjena. W polnomocy s. japoschtolfskeho Stola postaja so tohodla ze zběhnjenjom porucžnoscže na ujedzeli Quinquagesimae wozjewjeneje scžehowacy póstny rjad za katholickich wěriwych w sakskim kralestwje.

1. Hako póstne dny z dwojej winowatoscžu, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotcžehujenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedynkrócžne nasyczenjo, maja so džeržecž: popjelna srjeda, srjeda a pjatt wo suchich dnach, pjatti w sčtyrcycžidnowskim poscže, tsi poslenje dny martrownoho tydženja, a vigilia psched hodami (patoržica), njeje-li ujedžela.

2. Hako póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatoscžu wotcžehujenja na jědži t. j. społojenja z jenož jedynkrócžnym nasyczenjom, kaž tež z winowatoscžu, zo pschi jenej a tej samej pojedži pódla mjasnych jědžow tež rybjaće njewuži-

wamy, hačo tajke póstne dny maja so dźeržecź: zbytnie wšchědne dny štyrcycźidnowskoho pošta, kotrež njejsu w pšchědkhadźacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a vigilije pšchěd swjatkami, kaž tež pšchěd swjedženjemi s. japoschtolow Pětra a Pawoła, s. Marije donjebjeswzacza a wšchěch Swjatyh. Zeližo na posledku mjenowane tsi vigilije na njedźelu panu, pšchepołoža so z winowatoscžu wotcžehnjena na jědži na pšchědkhadźace soboty; panu-li pał na pjatk, maja so sobu ze zdźerženjom wot mjasnych jědžow wobkědžbowacź. Za njedźele we štyrcycźidnowskim póstnym času njeje wotcžehnjeno wot jědže porucžene; tola njeje ani na póstnych njedźelach dowolene, pšchi jenej a tejsamej pojedži pšchi mjasnych jědžach tež rybjaće wužiwać.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnie dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdźerženjo wot mjasnych jědžow porucžene, tola bjez winowatoscže wotcžehnjena na jědži, kotrež je pšchi tym po pšchitomnym rjedže za pjatki póstnoho časa, kaž tež za pjatki suchich dnow a vigilijow porucžene. Panje-li Boži džen (hodowny) na pjatk, je wužiwanjo mjasnych jědžow dowolene.

4. Na dnach, na kotrychž je zdźerženjo wot mjasnych jědžow porucžene (pod 1. a 3.), smě so tuł, tucžno, abo mjasowa juschka k pšchihotowanju jědžow trjebacź a mjasowa juschka tež hačo napoj wužiwać; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tsi dny martrownoho tydženja wuzakufjene.

5. Hačo wuwzaczo pał dowola so za wšchitke zdźeržeńske (abstinenčne) a póstne dny wužiwanjo mjasnych jědžow dowolene tym, kiž pucžuja, potom tym, kiž hačo domjacy abo služownicy pola nje-katholikow jědž dóstawaja, kaž tež hosćencarjam abo forczmarjam, jich domjacym a hosćom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hosćencu abo z hosćenca bjeru, a bjez wulkeje wobcžežnosće sebi njemóža póstne jědže wobstaracź, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wosobam, pola kotrychž wojacy byhlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khornych poswjeczeja. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatk wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatoscź dopjelnicź, zo so wotcžehnjeno na jědži wobkědžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybjaće pšchi jenej a tej samej pojedži njewužiwaja. Pšchi tym so zjawuje pšchispomina, zo njeje wotpohladanjo tuteje dispensy (dowolnosće), hačo by so wona tež tym dawaka, kotřiž móža sebi wubjeranjo jědžow swobodnje a bjez zadžewkow sami postajecź.

6. K wobkedźbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo měry w jědži su wšhity winowaczi, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hišće njeprócrocžili a kiž njejsu z dosahacej pschiczinu (winu), cžežkim cžělnym džěkom, khoroscju, lěkarškim wuказowanjom dla slaboscje abo drubich džiwanjow na strowotu w tym wuzamołwjeni. K wobkedźbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajkoscje (wuzwolenja) jědžow su wšhity wot 7. lěta a tež hišće pschěz 60. lěto džerženi, jeližo runje spomnjene wuzamołwjace pschiczinu žane wuwzaczo njeprócrocžija.

7. Pschitomny póstny rjad wostanje hač do póstneho cžasa pschichodneho lěta w płacžiwosczi, a katholiccy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwajo na jich wobstejnoscze pschipožnawajcy swoju swěru a pschiwisnosć k katholickej cyrkwi a k s. japoschtolškomu Stolej ze swědomitym dopjelnjenjom póstneje kaznje wobswědcžili. Njeh cyrkwinška póstna kaznja a wosebje sčtyrcyčidnowski póstny cžas wšhitym k tomu słuži, zo w pschitomnym, wšchelašo jenož za społojenjom swětnych požadoscžow a nakhilnoscžow so prócowacym cžasu winowatosć sebjezaprěcža, pokuty a nakazanja we sebi wubudžeja, a potom z dobrowólным zdžeržowanjom wot dowolenych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pschewzacžom tež hewak njeprócrocžiwacym wobcžežnoscžow so we póccžiwosczi sebjezaprěcža zwucžuja a posylujeja. Tež njeh naš pschitomny s. póstny cžas k tomu nawjeduje, zo polóženjo póstneho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwoscju w modlenju w cyrkwi a zwonka njeje, a z huščiškim dokonjenjom smilnych skutkow. Dobrowólne chcemy w tutym swjatym cžasu harowacych wjeselow a radoscžow swěta so zdalowacž, a rady so tych samych wotrjelowacž, zo bydmy z tym bóle wolu, cžas a frědki namažali, we nadobnišcjej měrje za spomoženjo swojeje dusche skutkowacž a dobrocžinjace skutki křudym a njezbožownym sobucžłowjekam wopokazowacž.

Katholicškim fararjam a farškim administratoram, kaž duchownym pschědstejicžerjam katholicškich cyrkwjow a křapałow w Sakskej so z tutym porucža, jedyn wocžišcž (exemplar) pschitomneho póstneho rjada zastojniškim altam pschipožicž, tež kóždomu wofadnomu duchownomu po jenym wocžišcžu pschepodacž, a zbytnje wocžišcže po dobrozdacju mjez wěriwym rozdžělicž, z cyła pał so postaracž, zo by tutón póstny rjad pschichodni nje dželu wěriwym pschi Božej słužbje z napominanjom k jeho wobkedźbowanju so pschědčitał a zo by w běhu lěta na njedželach pschěd pschikřadžacyimi póstnymi dnami so wozjewjało,

Łotre pschińdu a kał so dźeržecź maja. Tež žada so wot wschitkich w duschipašnyštwje
štuffowacych duchownych wobeju tukrajneju diöcesow, zo bychu pschi wukładowanju póst-
neje kazuje wěriwych z džiwanjom na tutón pschitomny póstny rjad rozwučowali, a jich z
cyła ze słowom a skutkom k dopjelujenju cyrkwineje póstneje kazuje nawodžowali.

Date w Dreždžanach a Budyščinje, 12. měrca 1878.

**Zapoštyłski wikar w saksim kraleštwje kaž tež tachant pola
s. Pětra w Budyščinje a administrator ecclesiasticus w kralowškej
sakskej Hornjej Łužicy.**

† Franc Bernert,

biskop z Azota i. p. i.

Gyđejeń G. W. Moufe w Budyščinje.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskoho Stola mišosće biskop z Azota, japoschtolski wifar w sakskim kralesťwje, administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Łužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje, postrowja a zohunje wschitkich joho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Z nowa pschikhadža we pschibližowanju swjatocho póstnocho časa napominanjo profety k nam: „Wobrocźće so k tomu Knjezej, waschomu Bohu, z cykeje wutrobny!“ (Joel 2, 12—13.) Mamy pak tež pschicžinu, tutomu napominanju wosebje lětsa poslušni być. Pschetož k nowomu lětu, runje psched nastupjenjom toho samoho, wupraji wysokocześceny wječy nascheje swjateje cyrkwy, swjaty wótc Leo XIII., we swjatocźnej ryczi k biskopam cyrkwy hačo swoje wuznaczo, zo katolska cyrkej wěriwym te wučzby a kaznje pschepodawa, z kotrymiž njezadźewane a mērne wobstaczo cźłowjestwa wosebicze so spěchuje; tohodla tež prócuje so wón wot časa swojoho powyschenja na japoschtolski stol, to docpěć, zo by swjata wot Jezusa dóstata wěra k wužitku cyłoho cźłowjestwa spomožnje skutkowacž móhła; a pschitym wón duchownych pastyrjow a wěriwych katolskeje cyrkwy napomina, zo bychy pschi tutym swjatym skutku po móžnosći sobu skutowali.

Hacžrunje je naš, wjelelubowani w Khrystusu! w tutym kraju jenož mačo, njesměmy a njechamy pschi tymle napominanju posleni być. Ale chcemy napominanjo swjatocho wótca sebi rozpominacž, a kaž je wón pschi podobnej pschiležnosći w tym samym času kölnskomu arcibiskopej słowa 126. psalma pschipomnił: „Hdyž tón Knjez dom njetwari, prócuja so podarmo joho twarcy“; tak chcemy so zbudźowacž, zo bychmy tamnomu napominanju swěru poslušni byli, hdyž nětko nasche rozpominanjo za pschikhadžacy póstny čas k tutym swjatym słowam pschizankujemy.

Nascha swjata katolska wěra ze swojimi, wot Jezusa Khrystusa, Božoho jenorodzenoho Syna,

dóstatymi wučzbami, kazujemi a huadnymi sředkami ma móc, cźłowjestwo wschelako na wosebite waschnjo psched škodu a straschnoscžu zakitacž a jomu k joho dobromu a k pokojej wužitna być. „Hdyž, mjenujcy, tón Knjez dom njetwari, prócuja so podarmo joho twarcy; a hdyž tón Knjez město njewobkědžbuje, kědžbuje podarmo joho wobkědžbowar.“

W tychle słowach wuprajena prawda njeje hačle wot wčerawšchoho dnja; nazhonjenjo lěttysacow je ju wobkrucžilo. Hdyž dha w našim času powschitlowne derjebyczo škodu cžerpi a wot strachow so wobhrožuje, dokelž wobstejaca wyschnoscž a zakonje, swjatoscž familije, nan a macž, cuze woseženstwo, prawo a žiwjenjo so wjacny nječěscži, a pschisłuschnoscže a prawa bjez pschedstajenymi a podatymi, bohatymi a kładnymi so wjacny njewobkědžbuja: dha je našy čas woprawdže mnohe a wschelake k zakitanju tutych kubkow a k zawěscženju tamnych prawow a pschisłuschnoscžow zarjadował, kaž dže pschi tajkim skutkowanju rozhladnosč a cźłowjeska pomoc njesmětej wuzankujenej być.

Toła, wjelelubowani w Khrystusu! našy bóžski Bóžnik pschipowjeduje nam: „Ze znutškownoho, z wutrobny cźłowjekow wukhadžuju zke mysle, mandželstwołamanja, kurwarstwo, mordarstwo, paduštwa, nahramnosč, njeprawdosč, jebanstwo, njehańbitosč, zawiscž, bohahanjenjo, pycha a njemudrosč. Wschitke tute zke wukhadža ze znutškownoho.“ (Mark. 7, 22. 23) Hdyž potajkim Bóh njezacžehnje do cźłowjećich wutrowow a ze znutškownoho, z jich wutrowow won, wyschnoscž, zakon, mandželski zwjazł a swójbu, prawo a kubko njezakita a cyke znutškowne a zwonkowne žiwjenjo cźłowjekow njewobkědžbuje: njedo-

fahaja potom zanki a murje, hrody a wobkedźbo-
 warjo (stražnicy), ani wschitka druha rozhladnosć.
 Jenož hdyž tež Bóh we wutrobje čłowjekow ledź-
 buje (stražu dźerži), hdyž pokornosć a klonjenjo
 psched nim jich tež we znutskownym dźerži, zo bychu
 wyschnosć, zwjazk mandželstwa, swójbu a druge
 kubła, prawa a pschisłuschnosće njewobškodželi,
 potom budže pschezcykne derjebycjo z dowěrjenjom
 zakitane. Tak praji egiptski Józef w času spyto-
 wanja z tšhepotanjom: „Kak bych móhl tak wulku
 zlóscź činić a zhrěšćić pschecziwo mojomu Bohu?“
 (Gen. 39, 9) a tak zakhowa wón swoju wutrobu a
 swoju službu čistu psched zawinowanjom. Tak po-
 stróži so David w swojim znutskownym, hdyž wje-
 cziwi radžiczerjo joho nuzowachu, zo by na krala
 Saula, kiž joho bjez winy pschesczěhasche, pschi datej
 pschiležnosći ruku zložil. W bohaborjosczi rjeknu
 wón: „Bóh njedaj, zo bych swoju ruku na njoho
 zložil; pschetož wón je žalbowany toho Knjeza“
 (1. Kralow 24, 7); a tak dopjelni so słowo: „Schtož
 bydli w pomocy Najwyschšeho, pschebywa pod za-
 kitom Boha njebjes.“ (Psalms 90, 1.) Duž, wjele-
 lubowani w Khrystusu! Nascha swjata, wot Božoho
 Syna zawostajena a we cyrkwi zakhowana katolska
 wěra ze swojimi wučbami, kaznjemi a hnadnymi
 frědkami ma tajke swjate postajenje, zo by Boha,
 naschoho Knjeza, do wutrowow wěriwych nuts wjedla,
 a we nich z pomocu Najwyschšeho wobarala hrěchej
 a njeprawej, kotrejž powšchitkownomu derjebycju ze
 zahubjenjom hroztej.

Tola zakit psched zlym a njeprawom njedofaha
 hišćeje k wobkruczenju powšchitkownoho derjebycja.
 Gusto a často slyšimy, wosebje w nětcziškim času
 skoržic, zo wjele čłowjekam — khudym a bohatym,
 nizkim a wysokim — pobrachuje na tych kublach, kotrejž
 trajacu spokojnosć dawaja, a k tomu wschitke stawy
 wschelakich powołanjow bjezjobu zjenoczeja nic ze
 zankami nuzowaceje mocy, ale z miłym zwjazkom
 bjezjobnoho derjeměnenja k měrnemu a zohnowa-
 nomu žiwjeńskomu wobkhadzenju. Tohodla wopom-
 nimy, wjelelubowani w Khrystusu! hišćeje drubi
 džel swjatyh slowow, naschomu rozpominanju pod-
 loženych: „Hdyž tón Knjez dom njetwari, prócuja

so podarmo joho twarcy.“ Zawěrnó, wjele ludži
 džela wot zažnoho ranja hač do pózdnujeje nocy, zo
 bychu swoje žiwjenje, swój dom a swojich swójbnych
 ze wschěm wuhotowali, schtož so jim za jich zbožo
 trěbne zda. Ale pschi jich prócy a starosczi njemějesche
 Bóh žanoho džela, abo tola nic toho najwosebnishchoho,
 jomu pschisłuschnoho. Na joho swjatu wolu so pschi
 tym z cyła njespominasche abo tola jenož w snadnej
 měrje, a joho čescź a joho porucžnosć stajesche so
 dozady psched džiwanjom na hinite wěcy. Tohodla
 njebu to, schtož woni založichu a pschihotowachu,
 dokonjane abo njemějesche žanoho wobstacja. „Wi-
 džach“, pische psalmista (36, 35—36), „bjezbóžnoho
 jara pozběhujenoho a wysokoho kaž cedry Libanona,
 a džech nimo, a hlej! wón wjacj njebě; a pytach
 joho, a joho město njebu wjacj namaľane.“

Druhym pak běsche pschi jich činjenju a wosta-
 jenju Bóh a joho swjata wola te najprěnische a naj-
 wyschšche. Kaž so džecjom a herbam njebjeskoho
 Wótca a sobuherbam Jězusa Khrystusa pschisłuscha,
 nawjedowasche čescžowanjo Boha a joho swjateje kaznje
 pschede wschitkim jich cykle znutskowne a zwonkowne
 žiwjenje. Tele čescžowanjo porucžesche jim potom
 we wjedzenju jich domu, we wocžhujenju jich džeczi,
 we wobkhadzenju z jich domjacymi abo poddatymi;
 wone jich tež pohnuwasche, kač maja swoje zaštoju-
 stwo abo swoju službu dopjelniec, pschecziwo swojim
 pschedstajenym abo wyschnosći so zadžeržec, kač maja
 bohatstwo, móc a nahladnosć trjebac, abo khudobu,
 horjo a čerpijenje znejesc; a dolež tak w ponižnosći
 džeczi Božich zakonjej Najwyschšeho so podčisnychu,
 poradži so jim, najprjedy swoju wutrobu a duschu,
 potom pak tež swój dom a swoju swójbu, swoje po-
 woľanjo a swoju službu z bohatym zohnowanjom
 praweje póccžiwosće wuhotowac. Glejćeje potom
 dom khudoho! Wón je njenahladny a mały, ale
 kruty a derjezaloženy; pschetož bohaborjoscź je jón tež
 khudomu z pilnosćju a zlutniwosćju, ze sprawnosćju
 a porjadnosćju, z pokojom a pschezjenosćju wudebila
 a joho wot Boha dowěrjene džeczi z posłuschnosćju
 a z džescžowskej pokornosćju, z pěknymi pocžinkami
 a sprawnym zmyslenjom rjenje wupyschila. A
 byrneje potom dom bohatych a mócnych wschelake

straschnoscje wobdawale: bohabojošč jim dopomha, zo w swojim demje nahladnosći bohastwa a mocy hiščecje čzesć svojich samnych póccziwoščow, swěrnoho dopjelnenja winowatosćow a žohnowanoho wužiwanja wot Boha dóstatych kublow pschidobuwaja, a tak wobkrucza bohabojošč tež jich dom. Bohabojošč, lubošć k žhromadnomu njebjeskomu Wótcej wudolonja k tomu we wschitkich, byruje tak wschelakich stawach a powołanjach woprawdžite prócowanjo, zo bychu na tym wot Boha postajenym měščje swój talent k žhromadnomu zbožu naloželi, a z tym so stanje, zo te wschelake stawy bjez sobu napšheczo sebi nješteja bjez lubošće a z nješpšhecželstwom, ale zo we bjezsobnym džělbraczu k zbožu cyłoho cžłowjestwa pokojnje hromadže stutkuja. Tež tu je zasny našcha swjata, wot Khrystusa dóstata katholicka wěra, ze swojimi wučzbami a hnadnymi sředkami, kotraž Boha do wutrobow dawa, a wottam na cyłe žiwjenjo te póccziwoščje rozpschestrěwa, kotrež žhromadne derjebyczo wustutkuja.

Tak spóznawamy w naščej swjatej wěrze zafitacu wobornu pschecziwo tomu, ščtož žhromadne zbožo wobščodźuje a do stracha staja, a žiwe žórko praweje póccziwoščje, kotraž derjebyczo kóždoho wosebje, kaž žhromadne za wschitkich na krutym podložku trajace založuje.

Tohodla budž, wosebje k swjeczenju pschikhadžacoho swjatocho póstnocho čzasa, swjate wotmyslenjo naš wschitkich, zo čcemy pschi stutku našchoho swjatocho wótca pilnje sobustutkowacž, z nim swjatej wěrze pschisłuschnu móc nad žiwjenjom zasny wostaracž. Prócuju so, po joho wótcowskim napominanju ze wschěmi mocami, zo by katholicka wučzba wschitkim, kotrychž je nam Bóh dowěrik, do wutrobow so zaschčěpila a hluboko do nich zasadžila. Njepšchěstawajmy we tym, zo bychu wschitcy hižo wot mlodosćje nawuknyli, Boha so bojecž, wyschnoscjam a zakonjam z čzesćziwoščju so podwolicž, nakhilnosćje wutrobny zawuzdjecž a porjad, kotryž je Bóh w kraju (stacže) a swójbje postajik, staroscziwoje wobkědžbowacž. (Encyklika 28. decembra 1878.)

Tola wěra docpěje zbožowne plody za powšchitkowne derjebyczo wosebje jenož tehdom, hdyž je jej

popšchate, we měrje te póccziwoščje plahowacž, kotrež strachi našchoho čzasa wotstronjeja, a hdyž Bóh jeje pohnuwanjam žohnowanjo dawa. Tohodla je to nutrna modlitwa swjatocho wótca, Bóh wjeršchny čcyl katholickej cyrkwi wschudžom, wosebje tež w němskim kěžorstwje, žohnowanu měr spožćicž, a wón, Najmudrišchi a Wschohomócnu sam, čcyl jomu, swojomu naměstnikkej na zemi, derje radžicž a pomhacž, zo by cyrkej wjedl k trajacomu wužitkej za žhromadne zbožo. Tež tudy stejmy pschi našchim swjatym wótcu, kaž wón nas napomina, z našchimi modlitwami a zjenocžejmy so w swojej a žhromadneje próstwe nutrunje z joho modlitwu hušto a čzasto w pschikhadžacym póstnym čzasu.

Pschi tym tež njezabuwajmy, kak swjatomu wótcej po podawkach nowišchoho čzasa hušto sředki brachuja, zo by z jeneje strony mnohošč wosadow a wuštawow podpjerak, kotrež su na podpjeru japoschtolskoho Stola pokazane, z druheje strony pak tež nawjedowanjo cykeje cyrkwe k zdžerženju jeje pschězjenoscje wostarak. Hako synowje a džowki katholickeje cyrkwe scže wy, wjelelubowani w Khrystusu! dotal rady pschinoschł za wjercha cyrkwe w zašdženyh lětach woprowali. Budžecje tež pschichodnje z dobrowólnymi darami lubošće žhromadnomu wótcej katholickeho kšchescžanstwa rady pomocni pschi wjedzenju a zastaranju cykeje cyrkwe.

3 džiwanjom na žiwjenšte wobštejnosćje katholicke wěriwoch w sakskim kralestwje a z dowolnosćju swjatocho japoschtolskoho Stola postaja so hacž na dalsche scžehowacy póstny rjad:

1. Hako póstne dny z dwojej winowatosćju, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotčehnjena na jědži t. r. wobmjezowanja na jedynkróčne nasyczenjo, maja so džeržecž: popjelna srjeda, srjeda a pjatk wo suchich dnach, pjatki w ščtyrcyčidnowskim posće, tš poslenje dny martrownoho tydženja, a wigilia psched hodami (patoržica), njeje-li njeđzela.

2. Hako póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatosćju wotčehnjena na jědži t. j. społojenja z jenož jedynkróčnym nasyczenjom,

kaž tež z winowatoscju, zo pschi jenej a tej samej pojedži pódla mjasnych jědžow tež rybjaće njewužiwanu, hačo tajke póstne dny maja so dđeržecž: zbytnu wšchědne dny sčtyrcycžidnowskoho posta, kotrež njejsu w pschědłhadžacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a vigilije pschěd swjatkami, kaž tež pschěd swjedženjemi s. japoschtolow Pětra a Pawola, s. Marije donjebjeswzacža a wšchěch Swjatych. Zeližo na posledku mjenowane tši vigilije na njedželu panu, pschepokoža so z winowatoscju wotcžehnjenja na jědži na pschědłhadžace soboty; panu-li pak na pjatk, maja so sobu ze zdđerženjom wot mjasnych jědžow wobkedžbowacž. Za njedžele we sčtyrcycžidnowskim póstnym času njeje wotcžehnjenje wot jědže porucžene; tola njeje ani na póstnych njedželah dowolene, pschi jenej a tej samej pojedži pschi mjasnych jědžach tež rybjaće wužiwacž.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnu dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdđerženjo wot mjasnych jědžow porucžene, tola bjez winowatoscže wotcžehnjenja na jědži, kotrež je pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki póstnoho času, kaž tež za pjatki suchich dnow a vigiliow porucžene. Pjatk 15. awgusta hačo na swjedženju s. Marije donjebjeswzacža a pjatk 26. decembra hačo na swjedženju s. Sčcžěpana je wužiwano mjasnych jědžow dowolene.

4. Na dnach, na kotrychž je zdđerženjo wot mjasnych jědžow porucžene (pod 1. a 3.), smě so tuk, tucžno, abo mjasowa juščka k pschihotowanju jědžow trjebacž a mjasowa juščka tež hačo napoj wužiwacž; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tši dny martrownoho tydženja wuzankujene.

5. Hačo wuwzacžo pak dowola so za wšchitke zdđeržeńske (abstinentne) a póstne dny wužiwano mjasnych jědžow tym, kotřiž pucžuja, potom tym, kotřiž hačo domjacy abo služownicy pola nje-katholikow jědž dóstawaja, kaž tež hosčencarjam abo korežmarjam, jich domjacym a hosčom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hosčencu abo z hosčenca bjeru, a bjez wulkeje wobcžežnosće sebi njemóža póstne jědže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež

wosobam, pola kotrychž wojacy bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khornych poswjeczeja. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatk wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewal tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatoscž dopjelnicž, zo so wotcžehnjenje na jědži wobkedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybjaće pschi jenej a tej samej pojedži njewužiwaja. Pschi tym so zjawnje pschispomina, zo njeje wotpohladanjo tuteje dispensy (dowolnosće), hačo by so wona tež tym dawala, kotřiž móža sebi wubjerano jědžow swobodnje a bjez zadžewkow sami postajecž.

6. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo mery w jědži su wšchitcy winowacži, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hiščcže njepšchecročili a kiž njejsu z dosahacej pschicžinu (winu), cžěžkim cžěłnym džěłom, khoroscju, lěkarškim wulazowanjom dla słabosće abo druhich džiwanjow na strowotu w tym wuzamołwjeni. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajkosće (wuzwolenja) jědžow su wšchitcy wot 7. lěta a tež hiščcže pschěz 60. lěto dđerženi, jeližo runje spomnjene wuzamołwjace pschicžiny žane wuwzacžo nje-pschipušcžeja.

7. Pschitomny póstny rjad wostanje hačž do póstnoho času pschichodnoho lěta w placžiwosći, a katholiccy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwano na jich wobstejnoscže pschipoznawajcy swoju swěru a pschiwisnosć k katholickej cyrkwi a k s. japoschtolstomu Stolej ze swědomitym dopjelujenjom póstneje kaznje wobswědcžili. Nječ cyrkwinška póstna kaznja a wosebje sčtyrcycžidnowski póstny čas wšchitkim k tomu sluzi, zo we pschitomnym, wšchelako jenož za społojenjom swětnych požadoscžow a nakhilnoscžow so prócowacym času winowatoscž sebjezapřecža, pokuty a nakazanja we sebi wubudžeja, a potom z dobrowólным zdđeržowanjom wot dowolnych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pschewzacžom tež hewal njepšchikazanych wobcžežnoscžow so we póccžiwosći sebjezapřecža zwucžuja a poslynjeja. Tež njech naš pschitomny s. póstny čas k tomu nawjeduje, zo polóženjo póstnoho rjada wurunamy z rozumnoženej

horliwoscju we modlenju, w cyrkwi a zwonka njeje, a z husczišchim dokonjenjom smilnych skutkow.

Katholškim fararjam a farškim administratoram, kaž duchownym pschedstejiczerjam katholškich cyrkwjow a křapalow w Sakskej so z tutym porucza, zo bychu w běhu lěta na njedzelach psched postajenymi póstnymi dnami te same a waschnjo, kak maja so dźeržec, wozjewjeli.

Po starym waschnju započina so jutrowny čas w Hornjej Łužicy hižo z popjelnej srjedu, w herbskich krajach halke z pjatej njedzeli posta. Po wschej Sakskej pak skónczi so wón ze sobotu po swjatkach. Kóždy katholški křesćan je pod czežkim hrěchom winowaty, w jutrownym času sakramentaj pokuty a wołtarja dostojnje dóstac.

Zo by so napominanjo swjatoho wótca k zbro-
madnym zastupnym próstwam dopjelnišo, postaja so z tutym wot nětka:

1. Na wschěch njedzelach a swjedzenjach pschi popołdniškej Božej službje ma k tamnym tšjom, w pastyrškim liščje 24. oktobra 1859 a 9. februarja 1871 postajenym modlitwam tudy pschipołożena hišće so pschidac;

2. w pschikhadzacym štyrcyczidnowskim posće ma spomnjena modlitwa tež pschi pokutnych pobožnosćach, srjedu a pjatk po Božej mschi dźeržanych, so prajic;

3. w tutym póstnym času na wschěch Božich mschach, hdyžkuli rubriki dowoleja, ma kollekta „pro pace“ po tej „pro Papa“ so pschizac;

4. Wěrivi maja so k pilnomu wobdželenju pschi tutych zastupnych próstwach napominac.

K tomu so pschispomina, zo maja so hižo prjedy postajene pjec kóždolětne cyrkwinšte wopory po scžehowacym rjedze dźeržec:

Prěni za lyonske missionske towarštwu na jenej schescich póstnych njedzelow,

druhi za s. Józefowe towarštwu w Aachenje na póstnej njedzeli, kotraž po 19. měrca hako swjedzenju s. Józefa scžehuje,

třeci za naležnosće towarštwu Božoho rowa w Rölnje, wulki pjatk a pschedjutrownu sobotu,

šchwórtu za s. Bonifacijowe towarštwu w Paderbornje na njedzeli psched 5. junija abo po nim,

pjaty skónczuje, hromadzenjo pětrowoho pjenježka, na njedzeli psched swjedzenjom s. arcjandžela Michała abo po nim.

Wunoschl tychle składowanjow ma so w herbskich krajach japoschtolškomu vikariatej a w Hornjej Łužicy tachantškomu konsistorijej do kónca hapryla, resp. junija a oktobra wotedac.

Gnada Boha Wótca a Syna a Duha swjatoho budž a wostań pschecy z wami!

W Drežďjanach, njedzeli Sexagesimae 1879.

† Franc Bernert.

Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Čiřćak G. M. Monje w Budisćinje.

Faint, illegible text in the left column below the section header.

Faint, illegible text in the right column below the section header.

Wozjewjenje

za přenju póstnu njedźelu lěta 1879.

Wysokocześczeny wjerch nascheje swjateje katholickeje cyrkwy, swjaty wótc bamž Leo XIII., je za katholicke křesćansstwo we nětko wobstejacej wschelałej nuzy powšchitkowne jubileum k naproschenju bóžskeje pomocy pšchipowjedzil a japoschtolske pišmo wo tym na 15. februara t. l. wozjewjene so z tutym po poručnosći tachanta w Budyščinje wěriwym tudomneje diöcesy wozjewja:

Bamž Leo XIII.

wschitkim Křyštusawěriwym, kotřiž pšchitomny list zeznaja,
poštrawjenje a japoschtolske požohowanje!

Najwyschšchi pastyrjo, Naschi přjedownicy, mějachu po starodawnym postajenju romskeje cyrkwy pšchi samym spocžatku pšchewzateje japoschtolskeje služby zwuczenjo, pokłady njebieskich darow wschitkim wěriwym z wótcowskeje šchědroscju wotewrjecz a zhromadne modlitwy w cyrkwi wozjewjecz, zo bychu jim pšchiležnosć duchownoho a spomožnoho wužitka pšficcizili, a jich k docpěcju pomocy wěcznoho Pastyrja z modlitwami, pokutnymi skutkami a wofschecžom křudnych zbudžowali. Běšche pak to z jeneje strony kaž zbožowěšchězacy dar, kotryž najwyschšchi pšchestejerjo nabožništwu pšchi spocžatku japoschtolskeje služby swojim synam w Křyštusu wudžělachu, hačo swjaty zawdawł teje luboscje, z kotrejž swójbu Křyštusowu wobjimachu; z druheje strony pak běšche to swjatocžna pšchisłuschnosc křesćanskeje po- božnosće a póccžiwoscje, kotruž wěriwi a jich pa- styrjo, z widžomnej hłowu zjenocženi, pšched Bohom dokonjachu, zo by Wótc smilnosćow nic jeno na swoje stadko, njech tu słowa swjatoho Leona wuži- jemy, „ale tež na pastyrja swojich wowcow samoho“

miłoscžiwje pohladował, jeho podpjerał, „zakitacž a pascž so dostojnit“.

Z tutym wotmysłom wjedženi, smy pšchi bližeuju lětnoho dnja Naschoho wuzwolenja, scžěhujcy pšchi- kłady Naschich přjedownikow, wobzankli, cyłomu katholickemu swětej wotpusł po waschnju powšchit- kownoho jubileja wozjewicž. Pšchetož jara derje wěmy, kač je pšchi cžěžkim zastojnstwje, kotrejž na sebi uosymy, počnosć Božich hnadow trěbna; znajemy z dolhoho nazhonjenja, kač zrudna je wobstejnosc naschich cžasow, do kotrychž smy stajeni, a z ko- trymi a z kajimi zmohami cyrkej so bēdži w nē- cžischim cžasu: tola z powrócženja zjawnych na- ležnosćow k pšchecy hóršchomu, ze zatrašchnych wot- myslow bjezbóžnych cžłowjekow, kaž tež z hroženjom njebieskoho khostanja, kotrejž je hižo někotrych křucje napanyło, bojimy so, zo wschěduje wjetšche njezboža pšchińdu.

Dokelž pak wosebita dobrota jubileja to wot- mysluje, zo bychu njeschwarnoscje dusche so wu- cžiscžike, skutki pokuty a luboscje so dokonjale,

pschisłuschnje modlitwy nadobnišcho so nakožowale, a dokelž wopory sprawnosće a modlitwy, kotrež so z jenomyšlnej horliwosću cykeje cyrkwe wopruja, Bohu tak wulcy spodobne a plódnje su, zo so zda- dža Božu smilnosć mocowacž, dyrbumy so slynje nadžijecž, zo njebjeski Wótc na pokornosć swojoho luda miłosćiwje pohladnje, a po wobroczenju wob- stejnosćow k lépschomu požadane swětlo a wofschecžo swojich smilnosćow posćiczi. Pschetož, kaž tón samy Leo Bulki prajesche, „jelizo z porjedzenjom žiwjenja, nam z Božej miłosću datym, duchowni nje-pscheczeljo so pschedobrywaja, podčisnje so nam tež slynosć naschich czělnych nje-pscheczelow, a z na- schim polěpschenjom wofstabusjeja, kotrychž njejsu sly- nych scziwile jich samšne zaslužby, ale nasche hrěchi.“ Tohodla nutrnje napominamy wschitkich synow ka- tholskeje cyrkwe a kóždoho wosebje, a prošymy we Rnjezu, zo bychu z Naschimi tež swoje modlitwy, próstwy a skutki kschesczanskeje pokuty a miłosće zjenocžili, a zo bychu, hdyž so jim tale hnada ju- bileja dawa, tónle čas njebjeskich smilnosćow k dobytku swojich duschow a k wužitku Cyrkwe z Božej pomocu najhorliwišcho wužili.

A tak z dowěrjenjom na smilnosć Boha wschoho- mócnoho, a na móc swjateju japoschtolow Pětra a Pawola, po mocy wjazanja a wotwjazanja, kotruž je tón Rnjež Nam, byrnje nješkodnym, wudžělil, dowo- lamy a wudžělamy wschitkim Khrystusawěrnyym wo- bojoho splaha a kóždomu wosebje, njed pschewywaja w naschim wěcznym měscze, abo njed do njoho pschiindu, dospołny wotpusk wschitkich jich hrěchow, kotřiž cyrkwe swjatoho Jana z Laterana, swjatoho wjercha japoschtolow, a swjateje Marije wjetscheje, wot přenjeje njedžele pošta, potajkim wot 2. měrcy, hač do 1. dnja junija inclusive, kotryž budže swjat- kowna njedžela, dwójcy wopytaja, a tam někotry čas za zbožo a powyschenjo katolskeje cyrkwe a tutoho japoschtolšeho Stola, za wuforzenjenjo ke- caštwow, za wobroczenjo wschěch bludžacych, za pschezjeność kschesczanskich wjerchow, a za pokoj a pschezjeność wschitkoho wěrnyoho luda a po Naschim mēnjenju k Bohu pobožne modlitwy wopruja, a tež junu w předy postajenym času polny póst t. r.

póstny a abstinency (zdžeržerški) džen džeržecž bu- dža, z wuwzacžom tych dnow, za kotrež w schtyr- cyczidnowskim posće po póstnym rjedže wolóženjo njewobsteji abo kotrež su hewak po cyrkwinej kazni podobnje krute posty; tež swojich hrěchow so wu- spowjedawšchi najswjecjši sakrament wotwarja k sebi wozmu a kotružkuli jałmožnu za khudych abo na kotružkuli dobroczerški skutk dadža, kaž kóždoho pobožnosć pohnuwa. Tohorunja wudžělamy do- społny wotpusk wschěm druhim, hdyžkuli zwonka mjenowanoho města pschewywacym, jelizo tši cyrkwe jich města abo wsy abo pschedměsta, kotrež jim wot tamnišich biskopow abo jich zastupnikow abo pokno- mócnikow abo po jich poročnosći a hdyž sami njejsu, wot tych, kiž tam duschpastyrstwo wjednu, dwójcy, abo stej-li tam jenož dwě cyrkwi, tsikrócž abo je-li tam jenož jena cyrkej, tule schěscž krócž w času mjenowaných tsjoch mēscow wopytaja, a druge spomnjene skutki pobožnje dokonjeja. Tajkim po- sćicžamy a wudžělamy dospołny wotpusk wschěch jich hrěchow, kajliž so w jubilejškim lěcze tym wu- džěljuje, kotřiž wěste cyrkwe w spomnjenym mēscze abo zwonka njoho wopytaja. Tež dopuschcžamy, zo tutón wotpusk duscham, kiž su z Bohom w lubosći zje- nocžene z tohole žiwjenja woteschte, po waschnju zastupneje próstwy so pschewobrocžicž móže a smē. K tomu dowolamy biskopam, zo móža kapitlam a swětskoduschownym a klóschtyrškim kongregacijam, zjenocženstwam, bratštwam, universitam abo kotrymž- kuli kollegijam, kotrež spomnjene cyrkwe w pro- cessionje wopytaja, licžbu tutych wopytow po swojim mudrym dobrozdačju pomjejšicž.

Dowolamy pak, zo na morju so namakacy a pucžowacy tón samy wotpusk docpēcž móža a smē- dža, hdyž do swojeje domizny abo hewak do stajnoho bydlenja so nawrócža, po dokonjenju horjela wopi- saných skutkow a po schěscžkrócžnym wopytanju swojeje biskopskeje abo hłowneje cyrkwe, abo farskeje jich domizny abo jich stajnoho pschewytku. Tohorunja pschipuschcžamy a dowolamy tónle wotpusk rjadniškim (klóschtyrškim) wosobam wobojoho splaha, kotrež wobstajnje w klanfurje pschewywaja, kaž tež wschit- kim druhim, laikam (njeduchownym) a duchownym,

swětskim a rjadniskim, kiž so w jastwje abo zajeczu namakaja, kaž tež tym, kiž su nělajšeje čžěkneje slabosće abo kajkohožkuli zadžewka dla wotdžeržowani, zo spomnjene skutki abo někotre tych samych njebudža móc dokonjeć: zo by spowjednik, wot swojoho biskopa prawnje postajeny, tute skutki do druhich pobožnych skutkow mohł pscheměnicž, abo na druhim najbližšim čas wotstorčicž abo tajke skutki napołožicž, kotrež bychu tuczi pokutnicy dokonjeć móhli. Tež dawamy dowolnosć, zo smě so swjate wopravenjo spuščecžicž džecžom, kiž hiščecze k přenjomu swjatomu wopravenju dowjedžene njebudžu.

Dale dawamy wschitkim Khrystusawěriwym a kóždomu wosebje, njeduchownym a duchownym, swětskim a rjadniskim kotrohožkuli rjada abo wosebicze mjenujomnoho wustawa, dowolnosć a poknomóc, zo móža sebi k tutomu kóncej za spowjednika wuzwolicž kotrohožkuli duchownoho, njech je swětski abo rjadniski, z tych, kiž su prawnje postajeni; a tute dowolnosć smědža tež wuzicž mnišcy (klóšchtsyrské knježny) a novicki, a druhe w klasturje pschewywe zónske, hdyž jenož je spowjednik za rjadnicu postajeny. Tutón spowjednik móže a smě tajkich a tajke, hdyž we horjeka poměnjnym času k spowjedži k njomu pschidnu, z wotmyslenjom, zo dcedža pschitomny jubilejski wotpusť dobyč a druhe k joho dóstaczu trěbne skutki dopjelnicž, za tutón pad a jenož za swědomjo wotwjazacž wot exkommunikacije (wuzanknjenja z cyrkwe), suspenzy (wotwzacža duchowniskich prawow), abo druhich cyrkwiniskich wotsudženjow a khostanjow, po prawje abo pschecž cyrkwiniskoho sudnika za kajkuzkuli winu postajenych a napołożenych, tež wot tajkich, kotrychž wotwjazanje je diöcesanskim biskopam a Nam abo japoschtol'skomu Stolej wuměnjene, a to we padach po wosebitym waschnju (speciali licet modo) někomu abo hamžej a japoschtol'skomu Stolej pschewostajenych, a kotrež hewak we žanej ani najwjetšej poknomocy za dowolene so sobu njezrozumjeja, tohorunja wot wschitkich hrěchow a pschestupjenjow, kažkuli čžěžkich a wulskich, tež tutym biskopam a Nam abo japoschtol'skomu Stolej wuměnjenych, kaž so wě, hdyž so jim spomozna pokuta napołoži, a sčtož hewak po pra-

wje so napołožicž dyrbi, a jeližo je wo kectstwo čžinicž, po pschekhadžacym wotpschisahanju a wotwołanju błudow, kaž po prawje je. Tak tež móže a smě spowjednik kotrežkuli swjate sluby, z pschisahanu wobkrućžene a japoschtol'skomu Stolej wuměnjene, do druhich pobožnych a spomoznych skutkow pscheměnicž; tola su pschecy wuwzate sluby čžistoty, zastupjenja do rjada, a pschislušnosć, kotraž je wot někoho tšecžoho pschirwzata byla abo pschi kotrež je čžinicž wo schłodu za někoho tšecžoho, kaž tež pokutniške sluby, kiž so psched hrěchow zafitace mjenuja, khiba zo so tute pscheměnjeno za tajke spóznawa, zo runje tak derje pschichodnomu hrěchewobara, kaž wěc přjedawšchoho sluba. Runje tak móže a smě spowjednik tajkich pokutnikow, kiž swjecizny maja abo we rjadach su, wotwjazacž wot potajneje irregularity (njeprawidlownosće), hdyž su ju mjenujcy z njewobkledžbowanjom cyrkwiniskich pokučenjow (censuraw) na so scžahnyli, k wufonjenju jich swjeciznow a k dóstaczu wyschich.

Možcemy pak z tutym listom wotwjazowacž wot kajkeježkuli zjawneje abo potajneje abo znateje irregularity (njeprawidlownosće), njech je z hrěcha abo z njedostatka (ex delicto sive ex defectu) nastaka, abo wot drugeje njepschisprawnosće abo njepschispuščecžnosće; tež možcemy žaneje poknomocy wudželicž, z kotrež by so we runje pomjenowaných wěcach, a byrnje jenož za swědomjo, dispensa (dowolnosć) abo khamnosć dawala, abo něchtó do přjedawšchoho wostacža, kaž bč psched swjeciznu, so pschesadžil; runje tak možcemy zběhnyč postajenje z pschidatymi wukladami, wot Naschoho přjedownika, z bóžnoho wopomnjecža Wenedikta XIV., wudate, kotrež so spocžina Sacramentum Poenitentiae; skónčnje njemóže a njesmě pschitomny list tym pomhacž, kotřiz su wot Nas a japoschtol'skoho Stola, abo wot wěstoho přalata (biskopa) abo cyrkwiniskoho sudnika z mjenom exkommunicirowani (wuzanknjeni), suspendirowani, z interdiktom (cyrkwiniskej zakaznju) wobcžezeni abo druhim wotsudženjam a khostanjam pschisudženi abo zjawnje wobstoržowani, khiba zo w pschedspomnjnym času dosćcžinja, a z druhimi, hdyž je trěbne, so wujednaja. Hdyž pak w posta-

nascheje katholickeje cyrkweje w času najwyššeho pastyrstwa swjatoho wótea bamža Leona XIII., wu-
proščujemy, zo bychmy z dowěru so nadźijecź směli, zo so nad nami „zasy zjewi dobrota a šcějedroscź
Boha, našoho Bóžnika.“

Z pomocu Boha Wótea a Syna a Duchu swjatoho njedź pschpowjedźeny hnadny čas wšitkim
wěriwym pschinjese bohate płody žohnowanja za čas a wěčnosć!

Date na tachantstwoje w Budyschinje na dnju s. japosčtoła Matija 1879.

† **Franc Bernert,**

biskop z Azota, japosčtołski wikar w sakskim kralestwje, administrator w sakskej
Hornjej Łužicy a tachant w Budyschinje.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskoho Stola milosće biskop z Azota, japoschtolski wikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Łužicy, tachant kapittla s. Pětra w Budyschinje,

poštrawja a žohunje wschittkich joho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Blizko pola Jericha proschesche po powjedanju swjatoho sczenja na džensnišchu njedzeli (Luk. 18, 35) slepy Jězusa, syna Davidowoho, naležnje wo pomoc, a hdyž czi, kiž prjedy džěchu, jomu mjelcjeć kazachu, wołasche wón hišćeje nutrišcho a wótsišcho: „Syno Davidowy, smil so nade mnu!“ — Na mnohosć a wulkosć nuzy a horja naschoho časa pohladujcy, dowěrjamy so tež my podobnje, zo wěra do Jězusa Khrystusa, kotraž je w lubosći skutkowaca (Gal. 5, 6), nas z nuzy tychle čješnosćow wumožić móže a wjetř nascheje swjateje cyrkwy, swjaty wótc bamž Leo XIII., je nam wjacj króc rozpomnicž dał: Jězus Khrystus, Křichizowany, woczłowjecženy Syn Boži, kaž katholicke cyrkej joho wopowjeduje, je džensa hišćeje „móc a mudrosć Boža“, zo by ludy wot jich wschelakich horjow wumožil, a jenotliwi kaž zhromadni wołamy so modlicy k Jězusej, bójskomu zbóžnikaj, wo pomoc. Tola tutej dowěrje stupaja w naschich dnach mnozy napschecziwo, mjez nimi tež tajcy, kotřiž ze słowom a pismom na rozsudženjo sobuczłowjekow najbóle skutkuja.

Ze swojim napschecziworyczenjom prócuja so woni, zo bychu z wutrobny wěriwych čješćehódnju swjatu katholicke wěru do Khrystusa, jenorodzenoho Syna Božoho, hačo wumóžnika a zbóžnika precž wzali. Tola „w žanym druhim njeje zbóžnosć;

pschetož njeje žane druge mjeno pod njebjesami cžłowjekam date, pschěz kotrež bychu móhli zbóžni bycž“ (Zap. st. 4, 12). Tohodla budž nam kaž pobožnomu modlerjej pola Jericha wschitte napschecziwojenjo swěta pschecziwo spomoženju w Khrystusu džensa na njedzeli pschihotowanja na swjaty póstny čas hačo napominanjo, zo bychmy so we wěrje wobkrcželi a k wuznawanju kaž tež wobkedžbowanju teje sameje zbudžowali.

Napschecziworyczenja pschecziwo wučbje Jězusa Khrystusa a nascheje swjateje katholickeje cyrkwy napominaja nas, zo bychmy so we wěrje wobkrcželi. Pschetož schtož tu mnozy w ryczi a pismje pschecziwo naschej wěrje wozjewjeja, je tajke, zo wěrne a prawe póznacžo Jězusa Khrystusa a katholickeje cyrkwy njewupolazuje. Pschirunamy-li tele napschecziworycže pschecziwo naschej wěrje jenož trochu z wěrywuznacžom, kotrež smy wot džěćacych dnow so modlili, z tej wučbju, kotruž kóždy wot cyrkwy wobkrcženy katechismus wobjima, kotruž su starschi, wučerjo a katechetowje nas pschecy wučžili a kotraž so wobstajnje w cyrkwi wopowjeduje: dyrbinny prajicž, mnozy z tych, kotřiž su tamne rycže pschecziwo wěrje wunjesli, njejsu z cyla abo su tola jenož njedospołuje wučbju Jězusa Khrystusa a katholickeje cyrkwy zuali. A byrnje woni hewal we wschelakich wjedženstwach wobschěrnju wědomnosć měli a so nahladnoho mjena wjeselili,

su sebi tola wo křesćanskim nabožnistwje jenož njedosaćacu wědomosć wobstarali; tohodla maja wo joho wučbach husto cyłe wopacžne mysle. Často so potom stanje, zo so katolskej cyrkwi wučbny pschicpěja, kotrež wona ženje njeje wučžila, haj kotrež je wona zjawnje wotfudžila, a zasty wotprěja so jej wučbny, kotrež je wona stajnje hačo Křystusowu a cyrkwinu wučbu wěricž poručała. Tu płacži hišćeje słowo, kotrež Žezus rjekny, hdyž japoschtolam spjecziwosć swěta pschecziwo wučbam ewangeliija přjedy prajesche: „To budža wam činicz, dofelž njeznaja Wótca ani mje“ (Jan 16, 3) a joho modlitwa na křihu za joho pschecziwnikow: „Wótče, wodaž jim, woni njewjedža, što činja!“ (Luk. 23, 34) hodži so hišćeje nětko nałožowacž.

Nětko pak, wjelelubowani w Křystusu! hižo pschi naschich wšchědných naležnosćach džeržimy to za njemudre a njeprawe, hdy bychmy nasche zamoženjo, naschu strowosć, nasche prawo a naschu česć rozfudženju tajkich dowěriki, kotřiž wo tutych wěcach žanu dosahacu wědomosć nimaja. Kač trěbne a wažne potajkim je, zo hačo katolscy křesćanjow ze swojej wěru a ze spomoženjom naschich njesmjertnych duschow so nawjedowanju tych bježstarosćiwje nje-pschewostajimy, kotřiž naschu wěru z cyła abo tola prawje njeznaja. „Njebudžmy tola“, napomina swjaty Pawoł (Efes. 4, 14) „wjacy džěcži, kiž hačo móršle žołmy tam a sem so khablaja a su wot kóždoho wětra wučbny tam a sem honjeni pschěz schibalstwo ludži a pschěz lesnosć zawjedženja k bludej.“ Kunje tohodla pak njech su napschecžoryče pschecziwo Žezusowej wučbje nam napominanjo, zo njebychmy rozwučowanjo wo křesćanskim nabožnistwje, wo Žezusu Křystusu a wo katolskej wěrje sebi mačo wažili. Woprawdže chcemy so staracž, zo bychmy sami a zo bychmy tež cži, kotrychž je Bóh naschomu nawjedowanju dowěrik, a tucži hižo wot młodosće pschěz džělbracžo na cyrkwiskim rozwučenju, pschěz posłuchanjo na Bože słowo w přědowanju, pschěz horliwe znowa čitanjo dobrych wot cyrkwe wobkrucžených powučžnych knihow, pschěz wobstajne a

wospjetowace nawuknjenjo Božoho słowa ze swjatyh pišmow, sebi jasne, wěste, po móžnosći dospołne a wobkrucžene spóznacžo we wěcach nascheje swjateje wěry nadobyl, tak zo bychmy wšchitcy w času pruhowanjow po słowach swjatoho Pawoła (Tit. 1, 9), „so džerželi wěryhódneho słowa, kaž je po wučbje wěste, a zo bychmy mócní byli, we strowej wučbje rozwučecž a pschecziwnikow pschepokazacž.“

Tola napschecžoryče pschecziwo nascheje swjateje wěrje dyrba nam hišćeje dale napominanjo bycž, zo naschu wěru we žiwjenju swěrnje wuznawamy a swěru dopjelujamy. Pschetož, tak wukladuje so wěriwym, móć wěry, kiž cžłowjekow swjatyh, sprawnych a zbóžnych čini, dyrbi so tola w jich žiwjenju wopokazowacž. Nam je slubjene, zo „Žezus wumóži swój lud wot joho hrěchow“ (Matej 1, 21) a po słowje profety (Zf. 66, 12) wulinje nad njón „pokoj kaž rěku“. Ale tež mjež katolskimi křesćanami njenamala so často tale slubjena sprawnosć a swjatosć w žiwjenju a činjenju, a jenotliwym kaž swójbam a gmejnam brachuje husto a často spomóženjo slubjenoho pokoja a změrowanja w žiwjenju. Na to pak zepjera so wobsloržowanjo, zo ani katolska wěra nima mocy, cžłowjekow zbóžnych činicz w Křystusu.

Tola, wjelelubowani w Křystusu! hdyž ma něchtó hewak derje pomhacy sředk pschecziwo wěstej khorosći w swojim domje, ale we khorosći jón z cyła abo tola na wukazane waschnjo njenałožuje abo wot swojich domjacyh nałožowacž njeda, a hdyž potom tohodla w tutym domje wustrowjenjo njescžěhuje, tehdom njeby prawe a zdobne bylo, wo tamnym sředku prajicž, zo wón žaneje mocy nima a wjacy njeskutkuje. Takle pak ma so často z křesćanskeje wěry mjež cžłowjekami. Najpřjedy pschistupuje swět k wěriwym ze swojim spytowanjom, zo by so po Božim słowje, kaž je wěra wopowjeduje, w žiwjenju njecžiničo. Słowo staroho spytowarja: „Wy njewumrjecž, ale budžecž Bohu runja“ (Gen. 3, 5), so jim ze wšchelakim wotměnenjom praji, a tak so stanje, zo tak mnohe stawy katolskeje cyrkwe swoju wěru potom w žiwjenju z cyła abo na pschisłuschnje waschnjo njewukonjeja

a njewobkedźbuja. Ze zrudobu dyrbimy tole pschidac. Pschez swjatu křechćencu budu woni džeczi Bože, sobuherbja Jezusa Křystusa, nětko pak su Boha a Zbóžnika woteznali; joho mjeno, joho kaznju, joho słowo, to nimaja wjacj w swojich myslach; to wschitko je z jich ryczow a rozmołwjenjow zdalene, haj mjenuje so snadź jenož k wusměšćenju a hanjenju; a žiwjenjo, cžinjenjo a wostajenjo tajkich křechćenow po mjenje z jich prócowanjom, jenož swět dobywac, z wonjecžescženjom Bohu swjećenych dnow, tute jich žiwjenjo bjez bohustřownosće a modlitwy, wjedže so po pucjach, kotrež njejsu prawe, kotrež su zdalene wot Boha. A druzj njejsu hišće tak daloko docpěli; woni chcedža hišće z modlenjom, z wopytowanjom cyrkwe, z dóstawanjom sakramentow a z druhimi dobrimi skutkami Boha a joho kaznje cžesczic, tola jenož hač do wěšteje měry, a nic z cykeje wutrobny a z cykeje dusche, nic ze wschěmi mocami a z cykej myslu (Luk. 10, 27). Pschetož Bóh a Jezus Křystus, joho jenorodženy Syn, joho słowo a poručnosć njeje jim wjacj najwyschšche křtko, kotromuž bychu wutrobu a mysl, swoje prócowanjo a staranjo, swoje žiwjenjo podcžišnyć žadali; pschecy hišće wotmysleja sebi, zo bychu swojim starym zwucženjam a swětnym časnym nahilnosćam w času spytowanja samo tež Božu kaznju, winowatosć a swědomjo woprowali.

Tajke dha je drje jara wobžarujomne nabožne wobstejenjo někotrychžkuli katholicich křechćenow, a tak daloko je z nimi pschischo, nic dolež woni katholickej cyrkwi pschisłuscheja a snadź po mjenje hišće wěru maja, ale dolež woni katholicu wěru po Křystusowej lubosći njejsu w žiwjenju wuznawali a dopjelneli, a dolež su we mnohich jeje swjatyh kaznjach wschelako so pschěhřěchili. Potom pak njemóže so tež džiwno zdac, zo tajcy katholicy křechćenjo z tutym swojim žiwjenjom a cžinjenjom nadobne, wěry slubjene žohnowanja a spokojenja w žiwjenju njedocpěja. Ze same so jim njedóstawaja, nic hačo by wěra

swoju móc zhubila k wobstaranju tyhle žohnowanjow, ale dolež wona wot tajkich wuznawarjow njeje wuziwana a wobkedźbowana byla. Tak dopjelni so hrózbne słowo swjatoho japoschtoła Jakuba: „Scho pomha, moji bratsja, hdyž něchtó praji, zo ma wěru, ale skutkow nima? Móže wěra joho zbóžneho scžinic?“ (Jak. 2, 14). Tón samy japoschtoł pak pschistaja hišće słowa: „Ja pak chcu tebi ze skutkow moju wěru pokazac“ (2, 18).

Tute japoschtołske słowa njech nas nětko wubudžeja, zo bychmy spominajcy na runje rozestajene hubjenstwo cžłowjeka, kotryž swojej wěry njeda po zdobnosći na žiwjenjo skutkowac, za to so starali, zo bychmy swoju swjatu katholicu wěru w žiwjenju wuznawali, wukonjeli a wobkedźbowali, a zo bychmy k dopokazanju toho wschitke swoje cžinjenjo a wostajenjo Božej wot tuteje wěry wozjewjanej woli w lubosći k Bohu podcžišnyli. Potom runje tak po slubjenju naschoho Zbóžnika „sami na sebi zhonimy, hač je tale wucžba wot Boha“ (Jan 7, 17), kaž tež druhim płody a žohnowanja wěry spóznac, damy a tak k wotpokazanju napschecžorycchow pschecziwo tej samej najskutkownišcho po naschich mocach pschinoschujemy. Tu njemóžemy docz wopominac słowa s. japoschtoła Pětra (1. Pětr. 2, 15): „Tak dha je wola Boža, zo byšće z prawjecžinjenjom njewědomosć njemudrych cžłowjekow k mjelčenju pschiwjedli.“

Bynje potom tež w naschich dnach, hdyž my we wjele horjach tutoho žiwjenja Křystusa, Božoho Syna, wo pomoc prošmy po pschikladže doměrjacocho modlerja pola Jericha, tajka mnohosć naschomu napominanju napschecžo rycžaka; njech tute napschecžorycže k tomu dopomhaja, zo bychmy swoju wěru wobkřucželi a ju ze słowom a skutkom w žiwjenju dopjelneli. Tón Křez potom nimo nas njepóndže, křiba zo by nam přjedy swoje žohnowanjo wudžěl, a z Božej milosću budže tež nětko hišće joho słowo zjawne: „Twoja wěra je cži pomhala.“ (Luk. 18, 43.)

3 džiwanjom na žiwjeńske wobstejnosće katholic wěrimych w sakskim kralestwje a z dowolnosću japoschtolskeho Stola postaja so hač na dalsche sczěhowacy póstny rjad:

1. Hačo póstne dny z dwojej winowatosću, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotcžehnjena na jědži t. r. wobmjezowanja na jedynkróčne nasyczenjo, maja so džeržecj: popjelna srjeda, srjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki w štyrcycždnowskim posće, tšj poslenje dny martrowneho tydženja, a vigilia psched hodami (patoržica), njeje-li njedžela.

2. Hačo póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatosću wotcžehnjena na jědži t. j. społojenja z jenož jedynkróčnym nasyczenjom, kaž tež z winowatosću, zo pschi jenej a tej samej pojědži pódla mjasnych jědžow tež rybje njeuwužiwamy, hačo tajke póstne dny maja so džeržecj: zbytnje wšchědne dny štyrcycždnowskeho posta, kotrež njejsu w pschelhadžacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a vigilije psched swjatkami, kaž tež psched swjedženjami š. japoschtolow Pětra a Pawola, š. Marije donjebjeswacža a wšchěš Swjatych. Jelizo na posledku mjenowane tšj vigilije na njedželu panu, pschepołoża so z winowatosću wotcžehnjena na jědži na pschelhadžace soboty; panu-li pał na pjatki, maja so sobu ze zdžerženjom wot mjasnych jědžow wobkedžbowacj. Za njedžele we štyrcycždnowskim póstnym časju njeje wotcžehnjeno wot jědže porucžene; tola njeje ani na póstnych njedželah dowolene, pschi jenej a tej samej pojědži pschi mjasnych jědžach tež rybje wužiwacj.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdžerženjo wot mjasnych jědžow porucžene, tola bjez winowatosće wotcžehnjena na jědži, kotrež je pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki póstneho časja, kaž tež za pjatki suchich dnow a vigiliow porucžene.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědžow porucžene (pod 1. a 3.), smě so sadko, tucžno, abo mjasowa jusčka š pschihotowanju jědžow trjebacj a mjasowa jusčka tež hačo napoj

wužiwacj; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tšj dny martrowneho tydženja wuzanfnjene.

5. Hačo wuwzacjo pał dowola so za wšchitke zdžerženske (abstinentne) a póstne dny wužiwano mjasnych jědžow tym, kotšjž puczuja, potom tym, kotšjž hačo domjacy abo služownicy pola njeatholicow jědž dostawaja, kaž tež hosćencarjam abo forczmarjam, jich domjacym a hosćom, tohorunja tež tym, kotšjž swoju jědž w hosćencu abo z hosćenca bjeru, a bjez wulkeje wobcženosće sebi nje móža póstne jědže wobstaracj, dale wojaam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wojobam, pola kotrychž wojacu byhlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khornych poswjeczuja. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatki wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewal tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatosć dopjelnicj, zo so wotcžehnjeno na jědži wobkedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybje pschi jenej a tej samej pojědži njeuwužiwaja. Pschi tym so zjawuje pschispomina, zo njeje wotphladanjo tuteje dispensy (dowolnosće), hačo by so wona tež tym dawala, kotšjž móža sebi wubjeranjo jědžow swobodnje a bjez zadžewlow sami postajecj.

6. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo mery w jědži su wšchitcy winowacj, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hišće nje pschecročili a kiž njejsu z dosahacej pschicžinu (winu), cžěžkim cžěžnym džěkom, khorosću, lěkarškim wukazowanjom dla słabosće abo druhich džiwanjow na strowotu w tym wuzamołwjeni. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajkosće (wuzwolenja) jědžow su wšchitcy wot 7. lěta a tež hišće pschěz 60. lěto džerženi, jelizo runje spomnjene wuzamołwje pschicžiny žane wuwzacjo nje pschipusćeja.

7. Pschitomny póstny rjad wostanje hač do póstneho časja pschichodnoho lěta w płacžiwosći, a catholicy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopozazane džiwanjo na jich wobstejnosće pschipoznawajcy swoju swěru a pschiwisnosć š catholickej cyrkwi a š. japoschtolskemu Stolej ze swědomitym dopjelnenjom póstneje kaznje wobswědžili.

Njedch cyrkwinsta póstna kazuja a wosebje sčtyrcy-
 cjidnowski póstny čas wschittim k tomu služi, zo
 we pschitomnym, wschelafo jenož za spojojenjom
 swětnych požadoscžow a nakhilnoscžow so prócowacym
 času winowatoscž sebjezapřecža, pokuty a nakazanja
 we sebi wobudzeja, a potom z dobrowólnym zdžer-
 žowanjom wot dowolenych wjeselow a wužiwanjow,
 kaž tež z njemocowanym pschewzacjom tež hewak
 njepschikazanych wobcžežnoscžow so we póccžiwoscži
 sebjezapřecža zwuczujaja a posylnjeja. Tež njedch nas
 pschitomny s. póstny čas k tomu nawjeduje, zo po-
 lóženjo póstnoho rjada wurunamy z rozmnoženej
 horliwoscžu we modlenju, w cyrkwi a zwonka njeje,
 a z huscziškim dokonjenjom smilnych skutkow.

Katholskim fararjam a farškim administratoram,
 kaž duchownym pschedstejicžerjam katholskich cyrkwjow
 a kšapalow w Sakskej so z tutym porucža, zo bychu
 w běhu léta na njedželah psched postajenymi póst-
 nymi dnami te same a tež waschnjo, kał maja so džer-
 žecž, wozjewjeli.

Po starym waschnju započina so jutrowny
 čas w Hornjej Łužicy hižo z popelnej srjedu, w
 herbškich krajach halle z pjatej njedželu posta. Po
 cykej Sakskej pak skóncži so wón ze sobotu po

swjatkach. Róždy katholski kšescžan je pod cžežkim
 hrěchom winowaty, w jutrownym času sakramentaj
 pokuty a wołtarja dostojnje dóstacž.

K tomu so pschispomina, zo maja so hižo prjedy
 postajene pjecž kóždolětnje cyrkwinske wopory po
 scžehowacym rjedže džeržecž:

Prěni za Lyonske missionske towarštwo na jenej
 sčescžich póstnych njedželow,

druhi za s. Józefowe towarštwo w Aachenje na
 póstnej njedželi po swjedzenju s. Józefa,

tsječži za naležnoscže towarštwa Božoho rowa w
 Kölnje, wulki pjatk a pschedjutrownu sobotu,

šchtwórty za s. Bonifacijowe towarštwo w Pader-
 bornje na njedželu psched 5. junija abo po nim,

pjaty skóncžnje, hromadženjo pětrowoho pje-
 nježta, na njedželu psched swjedzenjom s. arcjandžela
 Michała abo po nim.

Wunoschł tychle składowanjow ma so w herb-
 škich krajach japoschtolskomu vikariatej a w Hornjej
 Łužicy tachantskomu konsistorijej do kónca hapryla,
 resp. junija a oktobra wotedacž.

Gnada Boža Wótca a Syna a Duchu swjatocho
 budž a wostań pschecy z wami wschittimi!

W Dreždžanach, na swjedzenju s. Marije cžistoscženja 1880.

† Franc Bernert.

Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Čiřčial C. R. Monse w Budyschinje.

Faint, illegible text located below the section header, possibly a list or a short report.

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly a signature or a date.

Tu je macže,
z rohomaj a z wopuſchu,

abo

Prědowanjo

w Njebjelčicach

na

ſchtwórtu njedźelu po jutrach

1880.

Potojca cziſteho wunoſka je za baczonian cyrkej, potojca za njebjelčan ſhody.
Wſchě prawa zalhowam po zakonju ſebi, wosebje prawo pſchetožka do cuzje rycje.

Głisckej Smolerjec knižiczkownje w maczicnym domje w Dubyčinje.

„N o h i.“

Schtó dha to tola je, kiž pschecy za kěrlom sřhowany na mnje schčowka a na zjawne sebi njewěri? Dyrbju wotmohwjeć? Wězo. Druhdy dyrbišch tola dječjom wolu činić, hewak bjecza.

Čješću rady tež pschecziwnika, kiž na čješć a dobre waschnjo kedžbuje; z tajtimi pak, kiž rady druge mjeno po blóće czahaja, swojeho pak so hanbuja, je čješćo, sprawnu wojnu wječć. Schtó meł tež dale z tymi čžinicž, kotrychž swj. Jan takle wopisuje: „Přchetož kóždy, kiž zle čžini, hidži swětlo a njepřchindže na swětlo, zo jeho skutki njebychu khostane byle.“ cap. III. Doniž scje mje sameho pschimali, mi jebatow nawdawajo, sym mjelczał; a hdy byščeže dale mje so pschimali, bych tež dale mjelczał. Zo pak dyrbjala mojedla cyła wošada čžerpjeć a mojedla po kamjenčžan hasach wusměšena byčž, to by hańba byla, bych-li k temu mjelczał. „Hdyž dha mje pytacže, wostajcže tutych na pokoj!“

To žadacž njemóžcže, zo k temu abo druhemu po prošćen du, sčto mohł přédowacž. Scželcže mojedla swoje žony do kłóschtra, jo-li chcedža, synčže so potom 12 lět na schulske lawki a dajcže so sami wušwjećicž; nimam docyla ničžo napschecžo temu, zo pschecž was swětej „žłote czasy“ pschindu!

Nastupajo druge přédowanjo, wostanje pschi tym, sčtož je z kłětki prajene: 300 M. f. Smolerzej, wschak tam hewak pucž namalacže, potom woczššcžču, jo-li je k luboščži, cyły zwjazk. Wulku hubu mječž, njeje khumšcht, ale do móšchnje pschimacž! We Kamjencu ničžo čžiščecžecž njedam, byrnjež je mi wottam jara „pschecželny“ list pschischoł, zo chce to prawje „tunjó“ čžinicž.

Z tym maja Serbja telko k rucy, zo widža, kelko njerozoma je we někotrej hlownje a kelko hidženja we wutrobje. Přšajcže dale, sčtož chcecže, wolajcže po swěcže: „Wón je Mozeša a profetow lestromak“, ja budu dale „zeitgemāß“ přédowacž, dofelž wschč swj. scženja su „zeitgemāß“.

Budžcže za tym spolojni z tutym woczššcžom! Sam ze sobu scžerpny byčž, je tež schwarna wěc, a hdyž dyrbi hižom na druhi džen woczššcžane byčž, sčtož sebi runje žadacže, čžiščecže sebi sami! „Alle wón pschindže džen a sčtunda“, a hižom trasch je blizko, zo ja njebudu wjacny trjebacž čžiščecžecž dacž; tón, kiž je Swědk a Sudnik, budže sam čžiščecžecž dacž: „módre a čžerwjene na křibjet.“

W Njebjelčicach, 11. meje 1880.

Kubaš.

psch
swj.
džiw
křtu
rozř
nosch
psche
swět
haffe
sudži
to nj
njeju
su-li
so ty
porof
wo ni
swoju
rozřub
měnj

rozřub
byčž
swětka
a run
druhdu
motan
Dženš
stanu,
nowsch
twojej

Prědowanjo.

„Arguet mundum de iudicio.“ Joa. XVI, 8. „Hdyž pał Tróšchtat
přichidže, budže swět křoštacj hrěcha dla.“

Lubi přechcěljšo! Slowa, kotrež seže runje słyscheli: „hdyž pał Tróšchtat
přichidže, budže swět křoštacj hrěcha dla“, wukladže wuczeř Božeje cyrkwje,
swj. Jan Chryš. takle: „Dokeliž židža prajachu: Wón ma czerta a skutkuje
džiwny z pomocu Belcebuba a jeba na tajke wachnyjo lud — přechswědeži jich
Křyštus, hdyž něhdy k sudženju přichidže, wo wopacžnosći a złošći tuteho
rozšuda.“ Potajkim nam Syn Boži lubil njeje, zo swětej złošći a wu-
noschwatu hubu zatyka, tež to nic, zo přeco hnydom wopacžne rozšudy
přechcějwo nam we swojej marnosći wotkrnje, ně, l. přch! woboje nic, ale
swět smě swoje hanjace rycže a rozšudy czinicj hač na sudny džen, a potom
hakle, na tutón sudny džen, budže Syn Boži swět přechswědečicj wo hrěchu,
sudžicj po sprawnosći a mytowacj we sudu. Tehodla njech tola nychtón
to njemyšli, zo budže trašch joho swět přeco khwalicj a na pokoj wostajicj;
njejšu-li so stróžili, zo Syna Božeho z Belcebubom do jedneho hornca tyknu,
su-li najšwjecžišćeho, kiž je hdy po zemi pohodžil, tak hanili, njedžiwaj
so ty woboži hrěšničo, hdyž swět bjez přechstacja na twójim czinjenju wustaja,
porotuje, hani, sudži a lestruje! Blazen jenož ledžbuje na to, šchtož swět
wo nim rycži, wěrnny katholicki křechcjan zloži swoje czinjenjo a wostajenjo,
swoju rycž a swoje mysle po — Božej woli, a wón njeledžbuje ženje na
rozšudy tuteho swěta, dokeliž derje wě, zo su tute rozšudy runiž tak pře-
měnjate, kaž zlóšćne.

I. Rozšudy tuteho swěta su přeměnjate.

Přeměnjaty je swět, přeměnjaty, kaž we drascže, tak tež we swojich
rozšudach. Dženja tajka pifešća, k lětu hinajšća; dženja dyrbi stejaty khornar
bjež hač do wuschow, jutse ležacy, dženja somocžany, jutse płatowy, dženja
swětkle knefle, jutse židžane, dženja hač do kulkow dele, jutse hač do kšiča;
a runiž tak je z klobukami, z kšolowami a lacami, a hdyž tajkoho człowjeka
druhdy cyle po módže zdraščeneho widžišć, skerje je cži na šhepsaneho pincža
motany, hačo na rozomneho człowjeka. Kaž pola mužow, tak pola žonow.
Dženja tajke pjezle, jutse hinajšće, dženja tajke fale a rubišćka, a hdyž rano
stanu, je z nimi tež zašo „nowa móda“ stanyła. A myšlišć-li, zo sy do naj-
nowšćeje módy zdraščeny, a nětkoj dospołny muž, ty so molišć, njeudže po
twojej hłowje, ale swět dyrbi so do krawcžich mozow namakacj.

Pschemenjaty, kaž we drascje, je swět we swojich wumysłach a rozsudach. Dženša lubi so jemu cžłowjeł, kotryž ma wjesolu krej. „Ach,“ rěka, „je to schwarny cžłowjeł, hdžež so pokaz, wusywa wjeselo a radošć.“ A jutse zašo: „Tuton lohkomysluy cžłowjeł, ja nicžo wo nim wjedžeć njecham; na wscho so kusa, wscho woznje na lohke ramjo; cžichi cžłowjeł je mi tola lubšchi, ryczi mało, ale rozomnje.“ Dženša khwali swět twoje porjadne hospodarstwo, twoju pilnosć, zlutniwošć, jutse sy njeroda a nahramnosć, zo mohło cži wscho schkréne slěbro so do schije lecž, a hščeže njedošaha. Dženša sy póccžiwy, pobožny cžłowjeł a prjedy hało ruku wobwjertnješ, sy tajenc, kotryž połon sypa do bližšeho wjeselow.

II. Rozsudny tuteho swěta su zlóštny.

Praschecže-li pał so nje, sčto je wina teho, zo su rozsudy swěta tał nje-wobstajne, wotmołwu: nic cžłowjeći rozom, ale **zła wola**. To wě swět derje, sčto poroł zasluži, a sčto khwalbu; ale póccžiwošć je jemu cžasto **na pucju**, a Boža wola došć **wobuzna**, a tehodla **hani** zła wola runje to, sčtož tola rozom za dobre spóznaje.

Sčtož tu praju, móžu z teho dopokazacž, kał je swět Žězusej samemu cžinił.

„Pšchińdže Jan do swěta a njeje a njepje, a woni praja: Tón ma cžerta. A pšchińdže Syn teho Cžłowjeła, a je a pije a praja: hlej, wón je žracžł a žlopač, towaršich cłonikow a hrěšnikow.“ Matth. 11, 18. A tał so swj. Janej kał Žězusej runje to, za cžož najwyschšichu khwalbu zaslužitaj, poměrnosć a schčjedrošć, do schkody wukladže.

„Sčto zda so cži: je dowolene, khěžorej dawki dawacž, abo nic?“ Nječ wotmołwi, mysla sebi, sčtož chce, my mamy winu, zo jeho wobstoržimy. Praji-li, zo mamy khěžorej dawacž, wobstoržimy jeho pola ludu, prajo: to chce Mesias bycž, a kladže nam pohanski pšchah na ramjo; praji-li pał, zo nimamy, pónđjemy ł Poncijej Pilatej prajicy: „My smy tuteho namakali hało tajkeho, kotryž lud zawjedže a wobara, zo so khěžorej dawki wotwjedže.“ Luk. 23, 2. „Tutu žónsku smy mandželstwo kamajo lepili; zakon Mozefowy pał porucža, zo ma so tajka kamjenjowacž. Sčto mēnišich ty ł temu?“ Jan. 8, 5. We wutrobach pał mysla, praji-li, zo so zarazycž nima, pónđjemy ł ludej, storžo: Hlej, njeprschecjel je Mozefoweho zakonja; spjeczi so pschecžiwo Bohu, kiž je pschez Mozefa ł nam ryczał, a zasluži, zo jeho z tej žónskej kamjenjowacž. Wotmołwi-li pał, zo ma so ta žónska z kamjenjemi zabijecž, prajimy zašo: Tu macže jeho ze schčedrej a pokornej wutrobu! Tajkeje slabosće dla tama tutu wobohu žónsku a pschepoda ju smjerczi. Pozběhnicže jeho jenož na Davidowy thron, tón budže wam schwarnje pišlacž!

Hdyž so Synej Božemu takle zenidže, móžech so to ty džiwoč, hdyž swět twoje najlěpsche wotmyslenja wopacžnje a zlóštnje wukladuje a twoje šutki

wol
kaž
móž
maš
bud
tebj
nj
je

„hot
pšch
Ach
a pó

judže
tał z
hani
Róžb
cžatf
Tón
barbu
Hdy
njer
praji

dobry
cyrkej
nama
hodžin
chcesč
kóždy
wjercž
wjesnu
wjedže

hejtm

móžu, c
nicžo ł

wobjedycji? Tak dolho, hacž je ze swětom njedzěržiš, móžesč je započecž, kaž chceš, prawje činič jemu ženje njebudžesč. A hdyž ty mēniš, zo móžesč wěrnny katholic bycž, a pōdla wot swěta čžesčeny a lubowany, to maš wjedrowy schpał we mozach! Džeržiš-li zjawnje z Jezusom, budže swět tebje zapjecž, a płačžiš-li něšto pschod swětom a čžesčuje-li tebje, sy pał na puczu abo hižom hotowy pscheradnik na wěcy Božej. „Ničtón njemōže dwēmaj knjezomaj služicž“, Matth. 6, 24.; a „Njewěsčje, zo je pschecželstwo tuteho swěta njepschecželstwo Božej?“ Zaf. 4, 4.

III. Nawukń tehodla, zo swět z cyłje wutrobny zapčesč!

To bje do woczi, zo ničtón swětej prawje činič njezamōže; pōidžesč-li „hot!“, budža wolacž „šchwōjde!“, a nawopał. Ale, prajiš, što to činič pschecžiwu pschemēnjatym a złōstnym rozsudam swěta? Budžesč so zakitowacž? Ach nē! Abo so mjerzacž a rudžicž? Smorže! A jebi to k wutrobje wzacž a pōčžinacž čžesčje mysle mēčž? To budž daloko!

Kaž Jezus, naš knjez a mištyr, so njestara wo njesprawne a złōstne sudženjo tuteho swěta, njekežbuje na to, što bjezbožne jazyki wo nim žuja, tak zapčej tež ty tutón swět. Swět kži, hdyž khwali, swět kži, hdyž hani. Ty pał budž, kaž moleč, kž na swjecžatku džēla na zjawnym mēscje. Kōždy wolomit khodži něčtón nimo, jedyn wustaja to, drubi drube na swjecžatku, a praji traš tež wōtšje, zo moleč je štyšči, što traš prawje njeje. Tón pał so njewobrocži. Wšchē mysle na džēlo zložene, njeje wón swoje barby na scženu a njestara so wo to, štož so jemu za khribjetom powjeda. Hdy dha by tež hotowy byl ze swojim swjecžatkom, chcy-li na wšchē rady njerozomnych ledžbowacž? Štož chce jedyn na swjecžatku mēčž, wo tym praji drubi: to njesmje bycž!

Abo, hdyž něhdže do swěta pucžujesč, do krupki traš, a ty maš dobry zeger we zaku. Ty pschidžesč pschod někotružtuliž wjes, widžiš tu cyrkej a na tōrmje zeger, kž traš na 12 pokazuje;* džesč poł hodžiny dale, namafasč drubi zeger, tón pokaz na 11. Pschidžesč do tšecžje wsy, poł hodžiny pokhodžiwschi a namafasč, zo su tam hižom po swacžinje. Što chceš to pschi tajsim konfuzionje započecž? Swój zeger ze zaka bracž, a po kōždym jón stajecž? To tola nic, hewał budže tež hiščežen twój zeger wot wjerčženja cybnjeny. Ale, hdyž wěš, zo je twój zeger dobry, so tym wjesnym klepotakam wusmējesč. Kaž wjesne zegerje, je tutón swět; wón wjedže tebje za nosom, a ženje njewěšč prawje „kał na cžasu je“.

Abo zadžerž so mojedla pschecžiwu hanjenju tuteho swěta, kaž mōrski hejtman na wodže. Na swojej kōdži ma wón magnet wysofo na zdonku

* Njebjelečan zeger pokazuje hižom po dwē lēcže pscheco na $\frac{1}{2}$ 8; za to ja ničžo njemōžu, a njeslym tež nikomu kazal, zo na pōdowanju runje na naš mysli. Njedam tež ničžo k porjedženju; njech pscheco dale steji!

pał wiša khorejcžka. Khorejcžka poławuje jemu wětšiki, magnet pał z jednej šćpicu k sewjeru, z drugej k juhu. Budže wón nětko, hdyž na morju jědže, na tu khorejcžku kědžbowacž a po njej swój cžołm regirovacž? To mohł hacž na sudny džen po morju so bėrtlowacž, tam pał pšćišćoś njeby, hdyž chce. Ale wón dyrbi stajnje na magnetšku jěhku kědžbowacž a hdyž chce něhdže ke krotkemu ranju jěčž, po njej swój cžołm zložicž, nic po khorejcžcy.

Šlej, tež twoje žiwjenje je kaž cžołmarstwo po morju, ty sy tón hejtman, ta khorejcžka je tutón swět a tón magnet znamjenja Božu wolu. A chceš-li mudry być, dyrbiš ty, kaž wušćitny hejtman so na to rozemi, zo, hdyž je jemu wětšik napschecžo, swoje pławaty na cžołnje tak zlož, zo dyrbi tež tón pšćecžiwny wětšik jemu dopomhacž, a wón do žadaneho pšćistawa dóndže, tak wužij tež ty te pšćecžiwnošće tuteho swěta, a wošebje hanjenje a lestromanje, zo do přěbka pšćinědžěš — k njebjesam. Rozemi-li cžołmar, pšćecžiwnošće pšćedobycž, budžěš so ty bojecž? Šhwali tebe swět póccžiwnošće dla, derje, prócuj so, zo by tajkeje šhwabny hódny byl; hani-li tebe, z winu abo bjez winy, njech tež tajki pšćecžiwny wětšik wot praweho pucža cže njezacžeri. Ale, reka, cžežka to wěc, we swěće być, z nim wobkhadžecž, a jeho zlóscž a njeľuboznošć pšćenjesćž dyrbjecž! Cžežko so to zda, ale jenož temu, kotrehož wutroba je poľna hordošće. Dokeliž cžłowjel we swójim njerozomje tak wjele sam do so djerži, rani jeho kóžde pšćecžiwne słowcžko smjertnje. Šćtóż pał je tutemu swětej wotemrjel, budže so wo rycže a cžinjenje swěta maľo staracž, kaž so ničtón wo to nještara, hdyž něhdže na dworje so cžrůba wroblow abo šchwita šćkórcow za šćtraholcom cžeri. Šlej tole morwe cžěto! Cži, kiž woľoto njeho šteja, njech rycža, šćtož chcežka, to so njehorćaji. A cžehodla? — Morwe wšćal je. Tak tebe rozsudy tuteho swěta rudžicž njebudža, hdyž sy wotemrjel tutemu swětej a jeho hordošći.

Ale, je cži na woblicžu widžecž, zo so tebi tajka jědž a wucžba derje njeľpodoľa, a móľkotajo prajišć: haj to je cžežko, samemu sebi wotemrjecž, wšćal je Bóh do našćich wutrobow samón žadošćž za cžescžu poľožik. To drje; kaž doľho sy cžłowjel, budžěš tež njeľporjadnu ľubošć k sebi woľoto uošćž. Ale ta wutroba, kotraž je rozswětlena wot Božese hnady, wě, šćto je wěrna cžescž a tež, zo něšćtožkuliž cžescž njeje, šćtož swět za to djerži.

Njewěriš-li mi, zo je to móžno, zo móže cžłowjel jěd ľóžny jazyľow pšćenjesćž, a zo cžłowjel wobstacž njemóže, hdyž so z tutym swětom njeľpšćecželni, potom sy, kaž něčtón, kiž so srjedž dweju stolow synje. Zastoreženy budžěš wot Boha, a w prawym cžasu tež wot tuteho swěta. „Dokeliž, šćtóż chce być z pšćecželom tutemu swětej, cžini so k njeľpšćecželej Božemu.“ Zaf. 4, 4. Potajkim, hižom ta sama žadošćž za cžescžu tuteho swěta cžini tebe k njeľpšćecželej Boha teho Šnjeza. A kaľ póndže so tebi we swěće? Budže swět twój pšćecžel? Ně! Šhwilu trasč budže tebe woľošćowacž, ale šćoro spóznajěš, zo je falsćny a njeľwěrnny, ty pał tón jebany.

Albo mojbła tež ze žortom! Pščińdu-li šchtudencja na škole, cžinja pštnicy z tymi, kiž su tu prěnje lěto, wšchelake tryski. Tak dyrbi najmlódschi mjez nimi sudnika cžinicž, a jedneho starscheho šchtudentu, kiž je hafo zlóstnik wobškorženy, wosudžicž. Temu mlódemu pščińlodži so, a narycza jemu: to je wulka cžescž za tebje, zo sy sudnik, budž sprawny a wosudž zlóstnika ł smjereži. A woni pščińwedu zlóstnika, rucy stej jemu na šhribjet zwjazanej, wón budže sudženy, padnje na tolena a prosy wo hnadu. Ale sudnik sedži njesmilny na stole. Tu pščińlodža zlóstnik z rukomaj (kotrejž stej z wolijom a sazami derje zacžinjenej) sudnikej bjez wocži, wón čyčł so tola smilicž. A tón mólicžki šchtudenta budže za swoju cžescž bjez wocži ze sazami womazany, a hdyž rano do šchpihela pohlada, widži ze stroželemi, šchto cžescž pšched swětom pščinjese. Nunje tak pónidže so tebi, hdyž za swětnej cžescžu honišč a pšched hanjenjom so bojíšč. Čžini, šchtož čcesč, na posledku sy ty tola tón — cžorny móraš, tón lepjeny! Albo njewěrišč trašč Duchej swjatemu, kiž praji: „Z hańbu budžesč nasycženy, nic pač z cžescžu, a bjez wocži pluwanyo pščińdže tebi na twoju hordosčž!“ Šabat. 2, 16.

Slyšč tehobla dobru radu: Kšchescžan, kiž do ludži pščińdže, kotrymž so Kšhrystus njelubi, dyrbi runjewon šchrobly byčž. Šchrobke cžolo polaž swětej; cžeho mašč so tola boječž, hdyž sy swoje cžolo tak husto ze swj. kšchizjom wobronił? Aug. Enarr. in ps. 68.

Wó dha! njech swět swari, njech hani, njech šchpotuje, njech lestruje! Šchto budžesč so wjele wo to staracž, šchto swět cži nawda, hacž samotnika abo lohydlateho abo tajenca abo Bóh wě šchto? „Ty zienocž so z Bohom a wutraj!“ Sir. 2, 3. Šchto to? Pufi? Ně! Šchwitanjo? Ně! Mjecž? Ně! Šchto dha to? Šłowa, nicžo druge, hafo šłowa, kotrejž w lofče lecža a ani mocy nimaja, zo mohle stwjelco stomy wuzběhnyčž, kotrejž na zemi leži. Hdyž to njezamóžesč, šchto sy ty to do stawa tamneho Žězusa, „kotryž hrěcha njeje cžinil, anie jebanyo njeje w jeho ercže namačane; kotryž zašo njeswarjesche, hdyž lestromany bě a njechrožesche, hdyž cžerpjesche, ale wón so podda temu, kiž jeho njesprawnyje sudžesche.“ Pětr 2. Pšchede swětom so njehańbuj, hańbuj so pšchede Kšhrystusom; a to je najwjetšcha hańba, hdyž so něchtón póccžiwosčže hańbuje. Dži mi, jo-li sy jedyn z tutych a cžas žiwjenja njech tebi we wuschomaj rži te zatrašne šłowo: „Šchtož so mje a mojič šłowow hańbuje pšched tutym mandželškolamařskim splahom, teho budže so tež Syn teho Čžłowjeka hańbowacž, hdyž sudžo so wrócži na wrócželach njebja!“ Amen.

Exar. ad serm. P. B. K. S. J.

W o p u s č .

„Pšchetož pohóršchowanja drje dyrbja pščinčž; tola bėda temu cžłowjelej, pšchěz kotrehož pohóršchowanjo pščińdže.“ Matth. 18. Zo čyčł wam tola Bóh wodacž waschu hšuposčž!

„Demanty bjez wobrubjenja.“

1. A woni sami njeińdzechu do domu, zo bychu so njewonjeschwarnili. Joa XVIII.
2. A woni póslachu swojich wuczownikow. Matth. XXII.
3. Hdyž běchu jeho pschirmanjo sluscheti, spóznychu, zo wón wot nich ryczi. Matth. XXI.
4. Wostajimy-li jeho taf, budza wschitcy do njeho wěricz. A jedyn z nich, Kaifas, djesche: Wy niczo njewěsće a njepomyslisce, zo wam wuzitne je, hdyž jedyn cztowjel za tón lud wumrje, hacž zo by cyly lud zahynł. Joa. XI.
5. A hdyž džen bu, zeńdzechu so staršchi ludu a pismawucženi. Lc. XXII.
6. A na tónsamy džen běšchtaj Pilatus a Herodes pscheczelej, pschetož prjedy běšchtaj njepscheczelej bjez sobu. Lc. XXIII.
7. Wón pschewobrocza a muczi lud. Lc. XXIII.
8. Najposledy pschińdžeschtaj dwaj falschnaj swědłaj. Matth. XXVI.
9. Kotrehož budu wokošecz, teho pschimajcće, tón je! Matth. XXVI.
10. Tónle „napis“ pał cžitachu mnozy židojo, dokelž bě to město blizko Seruzalema. Joa. XIX.
11. Mnozy pał prajachu, zo je wón winowaty, druzy pał, zo nic.
12. Žezus pał niczo wjac njewotmołwi, taf zo so Pilatus džiwasche. Mrc. XV.
13. Praestabilis super malitia, miserere! Joël II, 13.

Franc Bernert,

z Božeje smilnoće a japoschtolskoho Stola miloće biskop z Azota, japoschtolski wikar w saksim kralestwje, administrator ecclesiasticus w kralowstwej sakskej Hornjej Lužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,

postrowja a zohuuje wschitkich jeho duchownomu wjedzenju dowěrjenych wěrnych.

Wjelubowani w Khrystusu!

Šwalba rozšwětlenja a zdželanosće cłowjekow pšez swětnu wědomosć a swětnu značo pšeczišćejuje jo w našim čašu hacž do najmjeńšich wšow, a jara hušto zaslyšuje jo mēnjenje, zo tute rozšwětlenjo t založenju zbowownosće ludow dosaha a zo je pomoc, kotruž nam Jezus Khrystus, Syn žiwoho Boha, w swojej swjatej wučbje hišćeje nětko posćija, za spomōženjo cłowjekow w našim čašu njetřebna. Tola naša swjata katholicka cyrkej dzerži jo hišćeje kručje starodawneho zwuczenja. Dženja na njedzeli pšed spocatkom swjatoho pōstnoho časa poruča wona nětko kaž prjedy ze słowami swjatoho seženja napomoc-wolanjo slusćeč: „Jezušo, syno Davidowy, smiluj so!“ Z tymile słowami dawa jo wschitkim katholicim wěrnyim runje pšed spocatkom swjatoho pōstnoho časa tute napominanje, zo bychu pšchi wschěch pokročenjach we wědomosći, we značu a we rjemještach pšecy hišćeje a cyte wošebicze pomoc a wumōženjo w našim bōžkim Zbōžniku pytali a zo bychu tohodla dženja prawje nutnje rozpominali, kaš spomōžne hnady Jezusa Khrystusa, kaž tež naša swjata katholicka cyrkej, tōnle wot njoho založeny stolp a twjerdžizna wěrnoće, nam posćizuje, tež w pšchitonym tate wjele rozšwětlenym čašu za naše spomōženjo parowacž njemōžemy.

Wězo je naš čas wědomosće we wulkej mērje rozmnožil. Wōn je ze swojimi wobkedžbowanjemi a

wumamamajemi wschelake potajnosće natury a stawiznow rozšwětlił, je nowe mocy a sředki za wužiwanje žiwjenja wotkrył. Wulku mnohosć spodžiwnych wuplodow wědomosće, znača a rjemješta widžimy pšed sobu wupšestrjenu, kotrež ju wschelake samo njewučenomu cłowjekej, haj tež slabomu džěsju pšchistupne sežinjene, a t tomu blyšcž wjesoloho žiwjenja, bohatstwa, čěseče a mocy pšed swětom nimomērnje powyšceny. Tola, wjelubowani w Khrystusu! wobjedženstwo tutech wschelakich darow našoho časa samo njewuskutkuje hišćeje naše a našich jobucłowjekow wērne a trajace zbožo, ale hatle dobre prawe a mudre wužiczo tych samych. Pšchetož hdžež zlóscž a njesprawnosć, škaženosć a špachnosć, njeskutk a rozhorjenosć tute wědomosće, wustojnosć a mudrosć, bohatstwo, nahladnosć a mōc za swoje nješmane wotmysly naložuje: tam njepšchinjesu wschitke tute drohotne dary rozšwětlenja a derjeměča cłowještwa žane zohnowanje, ale jenož njezbožo, škaženjo a horjo. Dobre, prawe a mudre wužiczo wschoho toho paš njenamaka jo samo wot so. A tomu trebamaj wošebje nuznje nawjedowanjo pšez swjaty, njezmysly, nad wschitkim placzacy zakon; a tutōn njemōžemy nabycž z njedospolnoho spōznača hrěšnych cłowjekow. Namamaj jōn jeničcy we swjatej a njezmyslnej woli Božej, kotruž je nam Jezus Khrystus zjewil a kotruž naša swjata cyrkej pod nawjedowanjom swjatoho Ducha nětko hišćeje t wobkedžbowanju postaja, a potajim nje-

móžemy ani w nětczišchim času za našče spomóženjo wučebu a kaznje naščeje swjateje wěry parowacž. Bohladajmy horje k tysacam (tawzynam) hwězdow nócnoho njebja! Wšitke hibaja so po tej jenej woli a po zakonju Boha samoho, zdžeržerja a wodžicžerja swěta, we swojej postajenej čžeri a potajkim, pod nawjedowanjom Najwyschšeho so hibajcy, skutkujaja wone spomóženjo a wofschewjenje w cylym wulkim swěće. Z modlitwu kralowštoho spěwarja (psalm 142, 8—10) dha njedž prosymy: „Daj mi pucž spóznacž, po kotrymž mam kłodžicž. Wucž mje čžinicž po twojej woli; přchetož ty sy mój Bóh; twój dobry Duch wjedž mje po prawym pucžu.“ Čžim wjacy je Bóh nam dał, z tym nutrišcho čžemy potajkim so modlicž a našče spóznacžo, wustojnosčž, zamóženjo, nahladnosčž a móč cyle pod Bože knještwo stajicž; zawěrnó Bóh budže nam pomhacž, zo dowěrjene talenty k spomóženju za sebje samych a za druhich wužijemy a z nimi plody za čas a wěćnosčž přichinjemy.

Bóh pak je nam tež začucžo dał, njewutupjomne požadanjo za wěrnym a bjezstrašnym pokojom, kaž tež za dospołnej, wšitko přchewychowacej wěćnej zbožnosčžu, a wón sam přchińdže we swojej njefčónčnej dobroće hižo we widžomnym rjadowanju swěta tutomu žadanju napřchecžiwó. Kaž wón ptacžkam we powěće jamo wořjedž kruteje žymy zornjatta k zežiwjenju roztrujš, tak dawa tež kłodomu wořjedž schropawych pucžow, po kotrymž dyrbi tón kłodžicž, a tohorunja njezbožownomu wořjedž čžerpjenjom, kotrež ma wutracž, někotrežkuli njewinowate wjeselo namakacž. Tola tež swět so prócuje, tute čžłowjecže požadanjo spókojicž. Ale wón pyta joho jenož z časnymi wjeselami, kublamy a čžescžemi zbožownoho scžinicž. Hižo wot džěćacych dnow wobstara wón čžłowjefej, šchtož je jomu lube a drohe, šchtož jomu derje čžini a joho zwjeseluje; štarosčžiwje pyta joho přchod bolosčžu a čžerpjenjom, přchod kóždej nužu a štarosčžu zakitacž, a hewak za joho dalšche zbožo wšchelaku časnu radoščž přchihotowacž. Z cyla pak, hačo by to trjeba njebyło, zakomdžuje swět wobohu čžłowjecžu wutrobu do wobšedženstwa najwyschšeho a najdospołnišchoho Boha přchinjesečž,

kotryž jenicžcy čžłowjecže požadanjo za dospołnej a wěćnej zbožnosčžu dopjelnicž zamóže. Z toho wučhadža, zo ludžo potom časne kubla, wjesela a čžescže hačo swoje najwjetšche a najwyschšche kublo, pozhubjenjo tych samych pak, kaž tež čžerpjenja a horja, hačo swoje najwjetšche a najwyschšche njezbožo wobhladuja; a hdyž hodyna přchińdže, kotraž njewustanje, hdyž su časne kubla, tuta jich najwyschšcha dobrota, jim wotewzate, abo hdyž to, šchtož woni za najwyschšche njezbožo džerža, kłodoba, nuža, čžerpjenjo, khorosčž jich nadpadnje, šchto potom tajcy ludžo maja, šchtož by jich hišchče změrowacž a pošyl-njecž abo spókojnycž, wjesolycž a zbožownycž scžinicž móhlo? Nimalo wšchědnje čžitamy wo wjeselach, wo swjedženjach, wo zabawach, z kotrymž swět čžłowjekow zawjeselicž a wobzbožicž šlubi; tola w tym samym času rozmnožuja so džěń wote dnja štrašchne powjesče wo njezbožownycž, kotřič přchi zhonjenycž schkodowanjach abo nahle přchikhadžacych njezbožach bjeze wšchoho změrowanja we wutrobje do najštrašnišchoho zadwělowanja zapadnu abo najšwjecžičšche přchisluchnosčže časnoho zboža dla zakomdža, hdyž do přchilečnosčže přchińdu, hdyž maja so rozjudžicž pak za swoju přchisluchnosčž pak za časne derjeměćo. Zawěrnó za dopjelnjenje žadosčže po dospołnej zbožownosčži njemóžemy wobšedženstwo Boha, najwyschšchoho kubla nihdy parowacž a jenož Žězus Khrystus sam je, kotryž přchěz wučebu a hnadne šřědki naščeje swjateje katholickeje cyrkwy wutrobam wěrnowych we Duchu swjatym najmilnišchoho Wótea dawa, kiž je „wucžef našchoho spomóženja“ (psalm 88, 27), šwojoho jenorodženocho Syna k šmjerčži na křchiznu podal a wot wołtarja njepřchestawajo wšchěch šprócnych k sebi woła, zo by jich njebješkim khlěbom najšwjecžičchoho sakramenta přchi wšchěch schkodach a čžerpjenjach w žiwjenju wofschewil a pošylnil.

Ščónčnje je nam Bóh hišchče powołanjo postajil, zo bychmy prawje škutkowali, po kaznjach šwěrnje žiwí byli a po měrje šwojich mocow žohnowanjo rozpřchestrěwali. Tež za tute powołanjo njemóžemy hnadnu pomoc naščeje swjateje wěry nětko a w přchichodnym času parowacž. Tež swět drje je toho wědomy, zo bjez dopjelnjenja tutoho powołanja

derjebnyčo w cłowjeskim towarštwje so wšchudžom docpěć njechodži. Tohodla je wón wjele wučerńjow za wudokonjenje k tomu kóncej založil. Wot naj-
 zažnijich dźěćacych lět hač k polnym mužskim a
 žónskim lětam přichstupuje cłowjek z jeneje wučer-
 nje k drugej; tymle wučerńjam přichizamkujaja so
 potom wšchelafe rozwučne towarštwaja; a k tomu
 nałožuje so hišćeje wšchelafe próca, zo by cłowjek
 hižo zahe k sprawnomu činjenju, k přichistojnomu a
 bjezporočnomu wašchnju, k přichjećelnomu a dobroczi-
 womu zadžerženju nawjedowany byl. Přich wšchěm
 tym pač zaslyšujuje so kóžde lěto wjacu škóžbow
 na přichiběranjo njeposlušnosće přichjećiwu wysch-
 nosći, na nadpadowanjo cłowjeskoho žiwjenja, na
 škrowotu, čžešć a wobšedženstwo bližichoho, na hrube
 wobšchodženjo čžistoty a čžestnosće, na šurawe, nje-
 lubosćiwu a zložosćiwu zadžerženjo přichjećiwu sobu-
 cłowjekam; a tež je tajkich wjele, kotřiž so w swojim
 žiwjenju z próžnej zwonkownosću prawjećinjenja
 a dobroho wašchnja spofojeja abo sprawnosć a póc-
 čžiwosć z tajkich pohnuwanjow a w tajkej měrje
 wufonjeja, zo wona přich trochu kručijšichim pruho-
 wanju k jich šhwalbje nješluži. Tute škóžby dopo-
 fazuja zjawnje a njepowalnje štaru prawdu: zo
 cłowjek hušo to dobre, šchtož wě a dyrbi, tola
 nječžini, kaž šwjaty Pawoł z tymi słowami wupraji:
 „Za nječžinu to dobre, šchtož čheu, ale činju to
 zle, šchtož nocheu.“ (Rom. 7, 19.) A hdyž potom
 za přichjećinu tutoho ponižacoho wopofazanja w šche-
 sežanškim žiwjenju so prašchamy, tehdy so přichihodži,
 zo so na słowa Šžusa Šchryštusa, našchoho bóžškoho
 Šžóžnika, dopomnimy, z kotrymiž wón přichjećinu na-
 štačaja zlych a dobrych škutkow wozjewja: „Z wutrobny
 wuškadžeju zle mysle, mordarštwaja, mandželštwola-
 manja, kurwarštwaja, padušštwaja a bohahanjenja“
 (Mat. 15, 19), tak wón k nam rycži, a zasy přich
 drugej přichiležnosći: „Bože kraleštwaja njeprichidže
 we zwonkownosći; tež njebudžaja prajicž: Šlej tu je,

abo tam; přichetož hlej Bože kraleštwaja je z nutška
 we was.“ (Luf. 17, 21.) Wotmysl a rozšudženjo
 cłowjeka za zly abo dobry škutk wuškadžaja potajkim
 po Šnježowym šlowje z hlubiny dušche, ze znutš-
 kownosće cłowjeka, a zo by z tutoho měštna zle
 so wotštronilo, dobre pač wuplodžilo, tu njeošaha
 žana móć, a žana zžělanošć cłowjeka. Tu je
 nětko a přichecy jenož Bóh, najšwjecžijšich a wšchoho-
 móćny, wodžicžec cłowjeskich wutrobow, kotryž ze
 šwojej wšchitko dokonjacej huadu nječžistu a šlabu
 wolu cłowjeka z putow a zwožkow hrěcha a
 hrěšchneje požadosće wušwobodži a tak pošylnicž
 zamóže, zo ju žane wabjenja a štraschenja wot
 špóznateje přichišušchnosće, wot wole Božeje, wot-
 dželicž njemóžaja.

Škaž potajkim huadu Najwšchšchoho parowacž
 njemóžemy, zo bychmy wolu a dokonjenje dobroho
 docpěli: tak trjebamy tež w našchim časju našchu
 šwjatu wěru (nabožništwaja), kiž po poručnosći a
 z polnomocu našchoho Šnježa a Šžóžnika tule huadnu
 pomoc nam wudželuje.

Přich tym budž zdalena myšlicžka, hačo bychmy
 powšchitkownje wužitnu wudokonjanošć abo zžělana-
 nosć, kiž šwět nam pošlicžaja, sebi mačo wažili abo
 zakomdželi. Tola přich wšchěm wužicžaju teje sameje
 čhemy sebi štajnje w pomjatkju zžeržecž, zo k žalo-
 ženju šwojoho zžóžaja wysch toho a přichede wšchitkim
 druhim te huady a žohnowanja trjebamy, kotrež
 Šžus Šchryštus z našchej šwjatej katholickej wěru
 nam podawa. Tohodla přichiwobrocžmy sebi tute huady
 tež we přichihadžachym šwjatym poštnym časju z wob-
 nowjenej horliwosću we domjacej pobožnosći, w
 zjawnej Božej šlužbje a w doštojnym doštačju šwja-
 teju šakramentow, a potom nałožujmy te same
 šwědomicže we žiwjenju, zo bychmy přich nje
 dženi a pošyljeni z pošojnej dušchu pucž našchich
 šwjatych winowatosćow šwěrnje škodžili hač do
 škónčjenja.

3. Džiwanjom na žiwjeńske wobštejnošće katholicich wěriwych w sakskim kralestwje a z dowolnošću japošchtoliskoho Stola postaja so hač na dalšce šćěhowacy póstny rjad:

1. Hačo póstne dny z dwojej winowatošću, zdžerženja wot mjašnych jědžow a wotežehnjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedynkróčne nasyczenjo, maja so džeržec: popjelna srjeda, srjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki w štyrcyčidnowiskim počće, tji poslenje dny martrownoho tydženja, a wigilija přched hodami (patoržica), njeje-li njedžela.

2. Hačo póstne dny bjez zdžerženja wot mjašnych jědžow, tola z winowatošću wotežehnjenja na jědži t. j. spočojenja z jenož jedynkróčnym nasyczenjom, kaž tež z winowatošću, zo přchi jenej a tej samej pojedži pódla mjašnych jědžow tež rybace njewužiwamy, hačo tajke póstne dny maja so džeržec: zbytnje wšchědne dny štyrcyčidnowiskoho počta, kotrež njejsu w přchedhadžacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a wigilije přched šwjatkami, kaž tež přched šwjedzenjemi š. japošchtolow Pětra a Pawola, š. Marije donjebjeswacža a wšchěch Swjatych. Jelizo na posledku mjenowane tji wigilije na njedželu panu, přchepoča so z winowatošću wotežehnjenja na jědži na přchedhadžace soboty; panu-li pač na pjatki, maja so sobu ze zdžerženjom wot mjašnych jědžow wobkedžbowacž. Za njedžele we štyrcyčidnowiskim póstnym čašu njeje wotežehnjenje wot jědže poručene; tola njeje ani na póstnych njedželah dowolene, přchi jenej a tej samej pojedži přchi mjašnych jědžach tež rybace wužiwacž.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyloho léta zdžerženjo wot mjašnych jědžow poručene, tola bjez winowatošće wotežehnjenja na jědži, kotrež je přchi tym po přchitomnym rjedže za pjatki póstneho čaša, kaž tež za pjatki suchich dnow a wigilijow poručene. Za pjatki 25. mërca t. l. hačo na šwjedžen š. Marije přchizjewjenja dowola so wužiwano mjašnych jědži.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjašnych jědžow poručene (pod 1. a 3.), smě so jadło, tucžno, abo mjašowa juščka f přchihotowanju

jědžow trjebacž a mjašowa juščka tež hačo napoj: wužiwacž; tola su wot tutoho dowolenja poslenje: tji dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hačo wuwzacžo pač dowola so za wšchitke, zdžeržeńske (abstinenčne) a póstne dny wužiwano mjašnych jědžow tym, kotřiž pučuju, potom tym, kotřiž hačo domjacy abo služownicy pola njekatholikow jědž dostawaja, kaž tež hošćenarjam abo korežmarjam, jich domjacym a hošćom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hošćencu abo z hošćenca bjeru, a bjez wulkeje wobežežnošće sebi njemóža póstne jědže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wošobam, pola kotrychž wojacu bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khornych pošwjecžuju. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatki wot spomnjeneje dowolnošće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatošć dopjelnicž, zo so wotežehnjenje na jědži wobkedžbuje a pódla mjašnych jědžow tež rybace přchi jenej a tej samej pojedži njewužiwaja. Přchi tym so zjawnje přchispomina, zo njeje wotphladanjo tuteje dišpensy (dowolnošće), hačo by so wona tež tym dawala, kotřiž móža sebi wubjeranjo jědžow šwobodnje a bjez zadžewkow sami postajecž.

6. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohošće abo mery w jědži su wšchitcy winowacži, kiž su 21. léto docpěli a 60. hišćće njepřchecžili a kiž njejsu z došahacej přchicžinu (winu), cžěžkim cžělnym džělom, khorošću, lékařiskim wufazowanjom dla šlabošće abo druhich džiwanjom na štrawotu w tym wuzamolwjeni. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kažošće (wuzwolenja) jědžow su wšchitcy wot 7. léta a tež hišćće přchecž 60. léto džerženi, jelizo runje spomnjene wuzamolwjujace přchicžiny žane wuwzacžo njepřchipušćeža.

7. Přchitomny póstny rjad wostanje hač do póstneho čaša přchichodneho léta w placžiwosći, a katholicy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwano na jich wobštejnošće přchipóznawajcy swoju šwěru a přchiwisnosć f katholickej cyrkwi a f š. japošchtoliskomu Stolej ze šwě-

domitym dopjelnjenjom póstnjeje kaznje wobšwědežili. Njeh cyrkwinjska póstna kaznja a wošebje štyrcy-
 cziđnowiski póstny čas wšchitkim k tomu služi, zo
 we pšchitomnym, wšchelako jenož za špokoženjom
 šwětnych požadošćow a nakhilošćow so prócowacym
 času winowatošć sebjezaprěcža, pokuty a nakazanja
 we sebi wobudžeja, a potom z dobrowólным zdžer-
 žowanjom wot dowolenych wjeselow a wužiwanjow,
 kaž tež z njemocowanym pšchewzacjom tež hewak
 njepřichazanym wobčežnosćow so we póčziwošći
 sebjezaprěcža zwučuju a pošlujeja. Tež njeh nas
 pšchitomny š. póstny čas k tomu nawjeduje, zo po-
 lóženjo póstneho rjada wurunamy z rozmnoženaj
 horliwošću we modlenju, w cyrkwi a zwonka njeje,
 a z hušćišćim dokonjenjom smilnych skutkow.

Katholiskim šararjam a šarškim administratoram,
 kaž duchownym pšchedšćejerjam katholicich cyrkwojow
 a kšapalow w Sakškej so z tutym poručža, zo bychu
 w běhu léta na njedželah pšched postajenymi póst-
 nymi dnami te same a tež waschnjo, kaš maja so
 džeržecž, wozjewjeli.

Wo štarym waschnju započina so jutrowny
 čas w Hornjej Lužicy hižo z popjelnej šrjedu, w
 herbšćich krajach hakle z pjatej njedželu posta. Wo

W Dreždžanach, 20. februara 1881.

cylej Sakškej pak šćonczi so wón ze šobotu po
 šwjatkach. Šćóždy katholicki kšchěšćan je pod czeškim
 hrěchom winowaty, w jutrownym času šakramentaj
 pokuty a woštarja dostojnje dšćacž.

Šk tomu so pšchšpomina, zo maja so hižo přjedy
 postajene pjecž kšćóždólětnje cyrkwinjske wopory po
 šćžehowacym rjedže džeržecž:

Prěni za lyonske miššionjske towarštwó na jenej
 šćhěšćich póstnych njedželow,

druhi za š. Šóžefowe towarštwó w Machenje na
 póstnej njedželi po šwjedženju š. Šóžefa,

šćeczi za naležnosće towarštwó Božoho rowa w
 Šćóluje, wulki pjatt a pšchedjutrownu šobotu,

šćhtwórtu za š. Bonifacijowe towarštwó w Pader-
 bornje na njedželu pšched 5. junija abo po nim,

pjaty šćoncžnje, hromadženje pětrowoho pje-
 nješka, na njedželu pšched šwjedženjom š. arcjandžela
 Michala abo po nim.

Wunošćk tychle šćadowanjow ma so w herb-
 šćich krajach japošćotškomu wšfariatej a w Hornjej
 Lužicy tachantškomu konšistorijej do šćonca hapryla,
 resp. junija a oktobra wotědacž.

Šnada Boha Šótea a Šyna a Duchu šwjatoho
 budž a woštaš pšchecy z wami wšchitkimi! Amen.

† Franc Bernert.

[Faint, illegible text in two columns, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Catechizac E. M. Koufe w Budyschinje.

[Faint, illegible text at the bottom of the page, likely bleed-through.]

Wozjewjenje

za třeczu njedźelu po jutrach 1881.

Wot toho časa, wot kotrohož našch swjaty wótc hamž Leo XIII. po Božej hnadnej radže najwysšichje paštyřstwo nad našdej swjatej katoliškej cyrkwi wjedže, je jeho najhlubšha a trajaca zrudoba, zo tule cyrkej Žezusa Khrystusa bjez trěbneho skutkowanja na žiwjenje wěriwych a tohodla tež ju samu bjez pokoja a žohnowanja z mnohej a wulkej čješnosću wobčežemu widži. Tola wopominajo, zo Bóh rozkatu a ponižnu wutrobu njezapěje, wubudźuje tež našch swjaty wótc jomu dowěrjenych wěriwych pschecy z nowa, zo bychu z woprawardžitej wěrneje pokutu a z ponižnymi modlitwami jebi to wuprosyli, zo by so spomožacej wěrje mócnišche skutkowanjo na žiwjenje pschihotowalo. K tomu wotmyslu je nětko swjaty wótc za tuto lěto powšchittowne a wurjadne jubileum pschipowjedzil a tohodla so japošchtolški list, wo tym na 12. měrcu t. l. wudaty, po poručnosći tachantiskoho konsistorija wěriwym tuteje diöcesy z tutym wozjewja.

Hamž Leo XIII.

wupraja postrowjenje a japošchtolške požohnowanjo čješjomnym bratram patriarcham, arcbiskopam a biskopam, pokoj a zjenoczenjo z japošchtolškim Stolom mějacym, a wschittkim Khrystusjawěriwym hačo swojim lubowanym synam.

Čješjomni bratsija a lubowani
synowje!

Wojowaca cyrkej Žezusa Khrystusa, kiž móže čłowjestwu najwjaey spomóženja a pokoja pschiczič, je w tutym njezbožownym času tak čječy tyšchena, zo wschědnje na nowe wichory storceži, hačo woprawardje runja tamnomu čołmej na genesarethskim morju, kotryž bu, hdyž něhdy Khrystusa našchoho Knjeza a jeho wučownikow wjezesche, wot syluch wětrow a zmochow zatschajeny. Woprawardje njesměrnje pschěhujaja so čži, kotřiž su katoliškomu mjenu nje-

pschecželscy, nětko po mnohosći, mocach a křoblošći swojich skutkow. Woni njespojoja so z tym, njebjestich wučebow zjawnje so wotrijec, ale prócuja so ze wischej mocu a nahlošću, zo bychu cyrkej pak z cyla ze swětnoho zjenoczenja čłowjekow wuzamkli, pak tola we zjawnym žiwjenju ludow jej skutkowacž njedali. Z toho wukhadža, zo wona we wufonjenju swojoho powołanja, kotrež je wot swojoho bóžskoho založerja dostala, so wschudžom wot najwjetšich zadžewkow wobdata a zadžeržowana widži.

Najhóčichje plody tutoho njechmanoho zapshisahanstwa pschihotuja so najbóle za romskoho biskopa. Sdyž je swojich pschislušnych prawow wurubjeny a we wufonjenju najwážnišich winowatosčow wschelako zadžewany, zawostaja so jomu kaž na wusměšchenjo wěsta zwonkowna podoba kralowsteje majestoseže. Tohodla smy My, po radže Božej pschewidžiwoseže na tule wysokosež swjateje mocy stajeni a k zarjadowanju cyłej Cyrkwje zwjazani, hižo

dawno začuwali a často prajili, kak su tute wobstejnošće, do kotrych je Nas přcheměnenjo časow přčinjesło, jara wobezězne a njezbožowne. Rochemy na jednotliwe spominacž; ale znate je wschittim, shto so w tutym Naschim Měscze přchez wjacore lěta stawa. — Přchetož tudy w jamej sředziznje katholickeje wěrnosće wusmějchuje so swjatosć wěry, dostojnosći japoštol- skoho Stola so kšiwda čini a bamžowska dostojnosć je hučějšim njesprawnosćam złoštnych ludži wustajena. — Wjele z toho je Naschej mocy wutorhujene, shtož Naschi pře- downicy milosćiwje a darniwje založichu a swojim nastupnikam k njezranjenomu zdžerže- nju přchepodachu. Tež su sebi zwažili, prawa wustawa za rozšěrjenjo křesćanistwa mjena ranicž, kotryž je nic jeno wo nabožnistwo, ale tež wo zdželanosć ludow woprawdže zašlužbny a kotryž žana móc přjedawšich časow njebě wobšchodžila. — Njemalo katholickich swjatni- cow je zamknjenych abo wonjeczeženych, nje- katholicke pak su rozmnožene a zle wučby z pišmom a namohwjenjom bjez křostanja roz- šěrjene. — Z najwyschšej mocy wuhotowani přčuja so často, zakonje poštajeć, kiž su přche- cziwo Cyrkiwi a katholickomu mjenej njesprawne; a to přchod Naschim woblicjom, kotrohož cyła starosć po poručnosći Boha samoho ma na to kěžbowacž, zo křesćaniske žiwjenjo a prawo Cyrkiwje nje wobšchodžene woštanje. — Tola bjeze wschoho džiwanja na tamnu wučeršku móc romskoho bamža wuzamkuja Naschu polno- móc wot samoho rozwučowanja mlodošće; a hdyž je Nam dowolene, shtož žanomu privat- nomu so njezapowjedži, z Naschimi sředkami škule za rozwučjenjo mlodošće wotewrieč, wu- přchestrěwa so na te same mocowanjo a fru- tojeć swětnych zakonjow. — Ze zrudnym po- hľadowanjom na tute wobstejenja smy čim bóle přchewzaczi, dokelž sředki k pomocy, kiž jara sebi přchujemy, so Nam nje dostawaja. Přche- tož smy bóle w mocy naschich nje přcheczelow dylžli w Swojej; a tež wužiwanjo teje swo- bodnosće, kotraž so nam poškiezuje, nima wěšty podložk wobstajnosće a tracža, hdyž móže so Nam po cuzym wuzdacžu wotewzacž a wob- mjezowacž.

Mjez tym je ze wschědnoho nazhonjenja znate, zo so natykowanjo zloho bóle a bóle na zbytny džěl cyloho křesćanistwa roz- šěrja a na mnohich so wupšcheczera. Přche- tož ludy, kiž so wot Cyrkiwje wotwobrocža, za- paduja wschědnje do wjetšchoho hubjenstwa; a hdyž je junu katholicka wěra wuforjenjena abo pošlabjena, je pucž k njerozomnym mēnjenjam a k požadanju za nowotami wotewrjenu. Tež je wěšte, zo čłowjeska wyschnosć žanych tak sylnych pošimadlow wjacu nima, kotrež bychu njeskludženoho ducha přchecziwnikow změrowacž abo požadosć za njerozomnej swobodnosću w ludže potkóčowacž zamóhlo, hdyž so naj- wyschšcha a najwosebnjšcha móc toho začpěje, kotryž je Boži naměstnik na zemi. — A tychle winow dla strachuje so čłowjecze towarštwu, byrnje hižo wulke njezboža wučerpilo, we wo- čakowanju hiščeje hóršich strašnosćow.

Zo pak by Cyrkej přčowanja nje přcheczelow wotwobroczieč a swoje powolanjo k wužitku wschittich dopjelnicž móhla, dyrbi wona wjele dželacž a wjele wojowacž. Ale we tutym fru- tym a wschelatim bēdženju, we kotrymž so runje tak wo Božu čjesć jedna, kaž za wěczne zbožo dušchow so wojuje, by wschittka zmužitojeć a pilnosć čłowjekow podarmo byla, hdy by so časam přchisprawna njebjeska pomoc nje- poškiežila. — Tohodla bē we tyšchnych a zrud- nych wobstejenjach křesćanistwa přchecy to wu- čel přčowanjow a starosćow, zo z najnutri- šchimi modlitwami wot Boha so žadašče, zo by swojej čjesnosćenej Cyrkiwi pomhał, jej syl- nosć we wojowanju a móc dobyčža wudželil. — Tuto rjane waschujo a wučebu přjedownikow potajkim sežehujemy, dokelž derje wěmy, zo so Bóh čim sferje naprosječ da, čim wjetšcha je mjez čłowjekami móc poškiezenja, a žadosć za hnadu wujednanja z nim, a tohodla wozje- wjamy katholickomu swětej přchez tutón Nasch list wurjadne swjate jubileum, zo bych- my njebjesku pomoc dostali a dušche pošylili.

Potajkim na smilnosć wschohomócnoho Boha a na nahladnosć swjateju japoštolow Pětra a Pawola so dowěricy, po tamnej polnomocy wjazanja a wotwjazanja, kotryž je Bóh Nam byrnje njechódnym přchepodač, wudželamy wschit-

kim Šhrystusawěriwym dospólny wotpušć wščitkich hrěchow po waschnju powšchitkownoho jubileja, hdyž niže sežehowace wuměnjenja dopjelnja, a to čzi, kiž w Europje bydla, w času wot 19. měrca, wopomnjeńsťoho dnja s. Józefa, nawoženje s. knježny Marije, hač do 1. novembra, šwjedženja Wšchěch Swjatyh inclusive; kotřiž pak su zwonka Europy, wot toho samoho 19. měrca hač do poslednjoho dnja tutoho lěta 1881 inclusive. Wšchitey, kiž w Romje bydla, měšczenjo a cuznicy, maja dwójcy lateransku, waticansku a liberiansku basiliķu (cyrkej) wopytač a tam někotry čas za zbožo a powyščenjo katholickeje Cyrkwje a japoschtolskoho Stola, za wuforjenjenjo bludnych wučbow a za wobroczenjo bludžacych, za pschezjensež kšchesežanskich wjerchow, za mēr a zjenoščenjo wšchitkoho wěriwoho luda na Masche mēnjenjo pobožne modlitwy k Bohu so modlicž; tež maja jedyn pōstny a zdžeržowanjski (abstinenen) džen džeržecž, kotryž hižo hewak pōstny njeje po cyrkwinej poručnošczi abo po postnej dispensy; k tomu maja po placžiwkej špowjedzi najšwjećišchi sakrament woltarja doštač a hačo jačmožnu něšto za pobožny štuć pschinoschecž. Pschi tutym špominamy wošebicze te wuštawy, kotrychž podpjeranjo šmy njedawno z listom dobročiwosćzi kšchesežanow poručili, mjenujey wuštaw za rozšchěrjenjo wěry, towarštwu šwjatoho džeczatštwia Žezusa Šhrystusa a šchule rańšchoho kraja; tež je nasche pschecžo a wotmyslenjo, zo bychu tute tež we zdalenyh a njewobdželanym krajam založene a špěchowane byle, kaž je to potrebnosćam pschiměrjene.

Wšchitey pak, kiž z wonka Roma hđžeškuli pschewuwaju, maja tši cyrkwy, kotrež so wot biskopow jich krajiny abo jich zastupnikow a officialow abo po poručnošczi tutych, a hđžež žani njejsu, wot tych, kiž tam dušhipaštwosť wobštaraju, poznamjenjene, dwójcy wopytač, abo hdyž so tam jenož dwě cyrkwi namakatej, tutej tši křocž, abo hdyž je tam jenož jena, tuta šchěskřocž, we předy mjenowanym času wopytač, a tež te druhe štućki došonjecž, kotrež su horjeka špominjene. — Tež chcemy, zo by so tuton wotpušć tym dušham, kiž su hačo we lubošczi z Bohom zjenožene z tohole ži-

wjenja wotešhle, po waschnju zastupnjeje proštwy pschewobrocžicž móhl. Tohorunja dowolamy wyschšchim paštryjam, zo šmēdža kapittlam a zjenoženštwam swětnym a rjadniškim (klōschtyrškim), towaršchništwam, bratštwam, uniwěršitetam a kajsťimžkuli kollegijam, kiž mjenowane cyrkwy z processiom wopytuja, tute wopytanja po swojej mudrym rozjudženju na mjenšchu licžbu wobmjezowacž.

Dale dowolamy, zo pučowarjo po morju a kraju, hđžež so do swojeje domizny abo druđže na wěšty pschewutk wrócža, tōn šamy wotpušć doštanu, hdyž tam šchěskřocž hlownu abo šarštu cyrkej wopytaja a druhe horjeka poručene štućki prawje došonjeja. — Za rjadniške (klōschtyrške) wošoby, mužške a žōniške, byruje štajnje w klōschtrach pschewuwace, kaž tež za wšchitke druhe laiške (njeduchowne) a duchowne, šwětna a rjadniške, kotrež su pschez jaštwu, pschez čželnu šchorošč abo druhu kajsťužkuli pschicžim zadžewane, zo njemōža špominjene štućki abo někotre z nich došonjecž, dowolamy a wotpušćejamy, zo šmē za nje špowjednik te same do druhich pobožnych štućkow pschemēnicž, abo je na drugi bližichi čas pschepoložicž, pschi čžimž so tež polnomōc dawa, zo šmē wōn džecž wot šwjatoho woprawjenja dispensirowacž, kiž k přenjomu šwjatomu woprawjenju hišchecze pschipschecžene njebēchu.

Tohorunja dowolamy wšchitkim Šhrystusawěriwym, kaž laikam tak duchownym, swětnym a rjadniškim kotrohožkuli rjada a wuštawa kōždoho wošebitoho mjena, zo mōža k tomu wotmyslu kotrohožkuli šwětnoho abo rjadniškoho prawje k tomu postajenoho mēšchika hačo špowjednika wuzwolicž; tute dowolnosć mōža tež rjadniške knježny, novicy a druhe w klanšurje pschewuwace žōniške wužicž, hdyž jenož je špowjednik za rjadnicy wobkřecženy. — Špowjednikam pak pschi tutej pschiležnosćzi a jenož za čas tutoho jubileja wudželamy wšchitke tesame polnomocy, kotrež su wot Mas pschi přjedawšchim jubileju z Maschim japoschtolskim listom 15. februara 1879 pschipowjedženym špožcžene, tola z wuwzacžom wšchitkoho, šchtož je w tym samym lišcže wot Mas wuwzate bylo.

So bychu spomozne plody, kotrychž so nadžijemy, z tutoho swjatoho jubileja wěšćijšeho a nadobnijšeho so dostale, njedž so wšchitcy za tym prócuja, wysofu Maczeř Božu wošebje w tutym čašu sežěhowacž a na pomoc wolacž. — Samón swjaty jubilej pak pschepodawamy a porucžamy do zakita a pomocy swjatoho Zózeša, čyistotnoho nawoženje swjateje knježny Marije, kotrohož je bamž Pius IX. sławnoho wopomnjecža za patrona cyrkeje Cyrkwje postajil a kotrohož pomoc njedž so po Naschim pschecžu wšchědnje wot wšchitkich Khrystusawěriwych nutnje wuprošuje. — Tež napominamy wšchitkich, zo bychu pobožne pucžowanja k hnadnym měštnam Swjatyh činili, kotrež we wošebitej čješči steja we wšchelafich krajinach; mjez nimi wuznamjenja so w Italskej wysofowjaty dom swjateje Marije w Lorecže, kotryž

nam wopomnjecžo najwyšchich potajnoječow pscheporucža.

Tohodla porucžamy a postajamy, po mocy swjateje poslušnosće wšchitkim wyšchichim pastyrjam, jich zastupnikam a officialam, abo hdžež tajcy njejsu, wšchitkim, kiž duschipastryčstwo wobštaraja, zo bychu, hdž wotpišć abo wotežijčez pschitomnoho lista dostanu, tón samy wšchitcy we swojim džełu wozjewili, a tež wěriwych, hdžež so šćacž móže, z přědowanjom Božoho słowa pschihódnje pschihotowali a jim wopytujomnu cyrkej abo cyrkwje po hornišchim postajenju poznamjenili. —

Date w Romje pola s. Pětra pod rybačkim pjerščeženjom na 12. dnju měsaca mērcia lēta 1881, w šćtwórtym lēcže Naschoho bamžowšćwa.

Bamž Leo XIII.

Bo wozjewjenju runje čyitanoho japošchtolskoho lista je jubileum, kotrež je swjaty wóte za tute léto pschipowjedžil, nětko tež za wěriwych naschjeje dišcesy wotewrjene, a traje wot dženjuiščeje njedžeje hacž do Wšchěch Swjatyh (1. novembra) t. l., tutón swjedžeń sobu wobjimajo.

Wěriwi maja, zo bychu hnadow jubileja dostojni byli, z wotmyslom dobyčža šlubjenoho wotpuska w tutym čašu, sežěhowace dopjelnicž:

- 1) Cyrkej zwonka porucženych a pschilušchnych wopytow hiščeje wurjadnje wopytowacž a pschi tymle wopytanju někotry čas ze spomnjonym wotmyslom po wozjewjenym měnjenju swjatoho wótea so modlicž. W Dreždžanach maja so wopytowacž katholska dwóřska cyrkej, nowo-dreždžanska a friedrichštadska farska cyrkej, kóžda třikrócz, a w druhich farskich wosadach, administracijach abo měštnach, w kotrychž je jenož jena katholska cyrkej abo zjawna katholska kšapala, ta sama šchěčž kócz; dale maja wěriwi:
- 2) wurjadny póštny džeń ze zdžerženjom wot mjasnych jědži a z wotežahowanjom na jědži t. r. z jedynkróčnym naschčenjom na tajkim dnju džeržecž, kotryž njeje hižo po wobštejacym póštnym rjedže w jenym abo druhim nastupanju pschikazany póštny džeń. Na tymle wurjadnym póštnym dnju nješmē so mjasowa jušćka a tucžno k pschihotowanju jědži trjebacž a wužiwacž;
- 3) jałmožna ma so kšudym wudžělicž abo hewak pobožny šćuff čžěčneje miłosće dokonjecž, kaž kóždomu pobožna mysl radži abo wobštejnošće jomu móžne čžinja;
- 4) swjataj šakramentaj pokuty a wóštarja mataj so dostojnje dostacž; hewak hižo porucžene dostacžo tuteju s. šakramentow w jutrownym čašu njedošaha za dobyčžo wotpuska, ale wonaj dyrbitaj so hiščeje wošebje za wotmysl jubileja dostacž.

Ō tomu hišćeže tole pšchispominam:

Wěšty porjad we runje poznamjenjenych skutkach njeje poštajeny; tola maja wěrivi na to kědźbowac, zo bychu tón skutk, kotryž najposledy wufonjeja, w měcju swjatosćaceje hnady dopjelnili; cžohoždla je pšchihódne, hdyž so z do-
štacjom swjateju sakramentow pokuty a woltarja skónceži. — Cyrkwinske wopyty móža po dobrozdacju wěrivyh pak na jenym dnju so štač pak na wjacu dnioŭ so rozdělic; tež móže so wotpušć pšchi znowadočonjenju skutkow zasy z nowa dobyć a po waschnju zastupnjeje próstwy křudym duškam pšchuwobrocjeć. — Pšchi tym pšcheporucza swjaty wótc, zo bychu wěrivi so pšchi wudželenju jak-
možny na skutk rozšěrjenja wěry, na towarštwo swjatoho džěcšatštwja a na nuzu škulow w ranišchim kraju džiwali, a we swojich modlitwach za Božu šmil-
nojeć w cžasu tohole jubileja wošebje zastupnu próstwu najzbožnišćeje knježny požadali a wšchědnje wo pomoc š. Zózeša, patrona našćeje cyrkwe, prošyli.

Ŕo tutym dawa so tež duchownym abo pšchedštejicšerjam cyrkwoŭ a zjawnych kha-
paŭ w diócešy porucžnojeć, zo bychu w cžasu jubileja w přědowanjach a pšchi kšěšćanškej
wucžbje cyrkwinu wucžbu wo wotpušću wucžili, wěrivyh k pilnomu a špomóžnomu džělbracju
pšchi šwjecženju jubileja zasy a zasy pšchihódnje napominali, pšchi popołdnišchich Božich službach
na njedželah a swjatyh dnach w jubilejškim cžasu znatym modlitwam za cyrkej a jeje wječha
w ludowej rycži hišćeže Salve Regina z pšchislušćnej modlitwu a veršikel k swjatomu Zózešej
z poštajenej modlitwu pšchisťajeli, a po pšchedkhadžacym wozjewjenju na šwjedženju Wšchěch
Šwjatyh na kóncu dopołdnišchich Božich službow wobzamkňenjo jubileja pšchi wustajenym
Najšwjecžišćim z wotšpěwanym „Te Deum“, z wudželenjom požohowanja a z modlitwu pro
gratiarum actione šwjecžili.

Njedh dha, wjelelubowani w Šhrystuš! dženja wozjewjene šlowo so za naš podarmo
njepraji! Z wopravdžitym džělbracjom za našču š. katholicka cyrkej a we wošprawnjenej
zrudobje nad wšchelakim cžłowještwo woběžešacym horjom čcemy so z Božej pomocu zbro-
madnje w prawej pokucze k Bohu wobrocjeć a w nutrnych wobštajnych modlitwach k njomu
so wolac. Někdy wudželi wón šwojomu Šynej, zo wot njoho wščitko zle wuhojaca móc
wukhadžěšće: tuž dowěrjemy so, zo wón šwojoho Šyna dla joho swjatomu škutkej, katholickej
wěrje, to nětko hišćeže špožěži, zo by špomóžnje a ze žohnowanjom na žiwjenjo wěrivyh
škutkowala.

Date na tachantštwje w Budyšćinje, na dnju šš. japošćtolow Šilipa a Šakuba 1881.

† Franc Bernert,

bisťop z Azota, japošćtolški wifar w Šakškej, administrator ecclesiasticus
w šakškej Šornjej Lužicy a tachant w Budyšćinje.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Główny G. R. Monie w Budowlinie.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

35.

75

Wokolny list bamža Leona XIII.

wot 30. septembra 1880.

Po lužiskoserbsku přeložil

Michal Hórnik.

Encyclica „Grande munus“

S. P. Leonis Papae XIII.,

quam in linguam Soraborum Lusatiae Superioris

vertit

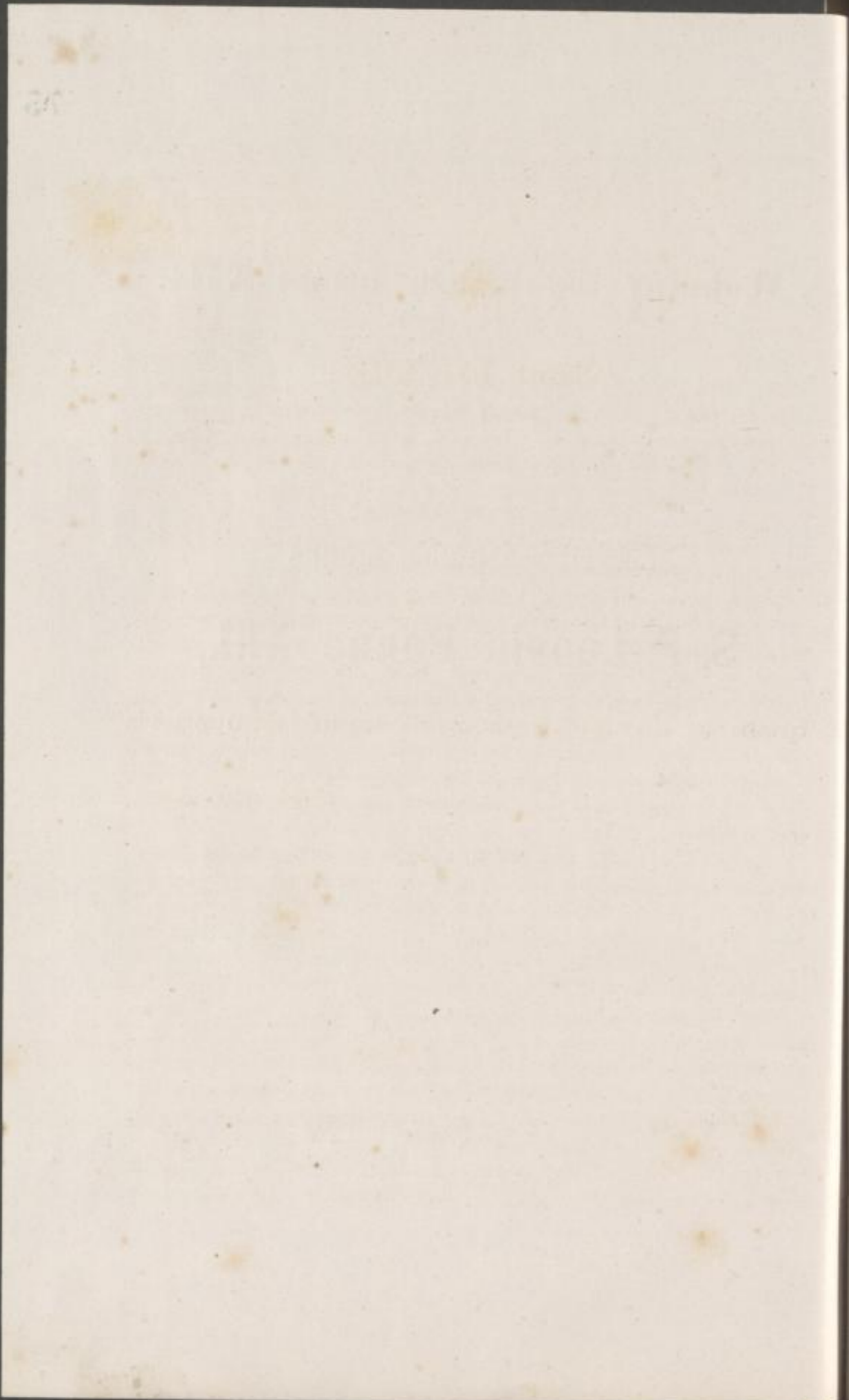
M. Hórnik,

presbyter dioecesis Budissinensis.

Budyšin.

Z nakladom přeložerja.

1881.

p
k

w
ro
na
st
P
B
te
lu
a
d
P

n
je
te
P
st
C
n
ze
p
je
P
s
d

Bamž Leo XIII.

praji česćomnym bratram patriarcham, primatam, arcybiskopam a biskopam katholskeho swěta, pokoj a zjednoćenje z japoštolskim stolom mějacym, postrowjenje a japoštolske požohnowanje.

Česćomni bratřa!

Wulke zastojnstwo rozšěrjenja křesćanskeho mjena, swjateho Pětrej, wjeřchej japoštołow a jeho nastupnikam wosebiće přepodate, pohnuwaše romskich bamžow, zo pósłow swjateho ewangelija k jednotliwym ludam na zemi we wšelakich časach wupóslachu, kaž to wobstejenja a wotmysly smilneho Boha žadać so zdachu. Jako tehodla Augustina k Britam, Patrika k Iram, Bonifacija k Němcam, Willibrorda k Frisam, Batavam, Belgam a druhich často k druhim wotpóslachu na zastaranje dušow; tak tež dowolichu móc wukonjenja japoštolskeho zastojnstwa pola słowjanskich ludow swjatymaj mužomaj Cyrillej a Methodijej, přez kotrejuž pilnosć a najwjetše prócowanja so sta, zo tamne ludy swětlo ewangelija wuhladachu a z dźiwneho žiwjenja k čłowjeskemu a zdžělanemu zadžerženju so přiwjedžechu.

Hdyž čłowjeska khwalba, dobroty wopominajo, Cyrilla a Methodija, najnadobnišeju japoštołow, we wšěch słowjanskich krajach khwalić njeprěstawaše, je zawěrnó z nic mjeńšej horliwosću romska cyrkej jeju česćila; wona je tež woběju, kaž dolho žiwaj běštaj, wšelako wuznamjenila a nochcyše bjez powostawkow jeneho z njeju być. Tuž bu hižo wot léta 1863 słowjanskim Čecham, Morawjanam a Khrowatam, kotřiž swjedženju k česći ss. Cyrilla a Methodija kózdolětnje 9. měrca swjećić zwučeni běchu, z dowolnosću našeho předkhadnika Pia IX. njesmjertneho wopomnjeća, dopuščene, zo bychu wottal swjedženju 5. džen julija swjećili a hodžinske modlitwy k dopomnjeću na ss. Cyrilla a Methodija wukonjowali. A něšto pozdžišo, hdyž měješe so wulka cyrkwinna zhromadźizna we Vatikanje, prošachu mnozy biskopja ponižnje pola tuteho japoštolskeho stola, zo by jeju česćenje a postajeny swjedženju na cylu cyrkej so wupřestrěl. Dokelž pak tuta naležnosć do džeusnišeho dnja njeje wučinjena, a dokelž je so w běhu časow wobstejenje

statow w tamnych krajinach přeměnilo, zdaše so Nam přihódna přiležnosć data, zo bychmy słowjanske ludy, wo kotrychž zděrženje a spomóženje so wulcy staramy, podpjerali. Jako po tajkim nječerpimy, zo by so jim Naša wótcowska lubosć w něčim njedostawała, tak chcemy, zo by česćowanje swjateju mužow, kotraž tehdy katholsku wěru rozšěrjawši słowjanske ludy wot zahubjenja k spomóženju přiwjedžeštaj a nětko z njebjeskim zastupowanjom mócnje škitujetaj, přeco šěršo so rozpřestrěło a rozmnožiło. Zo pak by so bóle wujasnilo, kajkaj mužej to běštaj, kotrejuž česćowanje a swjećenje katholskemu swětej předstajamy, chcemy z krótka stawiznu jeju skutkow wopisać.

Cyrill a Methodij, ródnaj bratraj, w Solunje (Thessalonika) z wosobneje swójby rodženaj, podaštaj so zahe do Konstantinopola, zo byštaj w samym hlownym měsće narańšeho kraja wyšše wědomosće wuknyłoj. Wobdarjenosć ducha, kiž hižo tehdy w młodžeńcomaj so wopokazowaše, njewosta potajna; přetož wobaj w krótkim wulcy pokračowaštaj, najbóle pak Cyrill, kotryž tajku khwalbu wědomosće docpě, zo jeho z wosebitym česćowanjom „filosofa“ mjenowachu. Po njedolhim času bu Methodij mnich, Cyrill pak bu za hódneho spóznaty, zo jemu kejžorka Theodora po radže patriarchi Ignacija nadawk přepoda, z tamneje strony Chersonesa přebywacych Chazarow, kotřiž běchu w Konstantinopolu wo přisprawnych duchownych žadali, w křesćanskej wěrje rozwučować. A tutón přiwza rad tajki nadawk. Tuž do Chersonesa na Tauridže (Krym) přišedši so khwilu prócowaše, kaž někotři powjedaju, wo nawuknjenje narodneje rěče tuteho ludu; a w tym času poradži so jemu k dobremu předznamjenju swjate powostawki bamža Klementa I. namakać, a wón je tež lohcy spózna po jara znatym pomnjeću prjedownikow, kaž tež po kótwicy, z kotrejž bě, kaž so wědzeše, zmužity martrať na poručnosć kejžora Trajana do morja storčeny a potom pohrjebany byl. Tak drohotny poklad dostawši překhodžowaše města a wsy Chazarow; a tych, kiž běchu z jeho wučbami rozwučeni a z Božej wolu pohnuwani, wobroći po wotstronjenju wšelakeje přiwěry k Jézusej Khrystusej. Hdyž běše nowu křesćansku wosadu nanajlěpje založil, da wón tež znamjenity dopokaz wotrjeknjenja a lubosće, hdyž wšitke dary wot wobydlerjow poskićene wotpokaza, z wuwzaćom wuswobodjenja njewólnikow, kotřiž bychu křesćansku wěru wuznali. Bórzy wróci so Cyrill wjesoly do Konstantinopola a zastupi tež do klóštra Polychrona, hdžež bě so Methodij hižo podal.

Mjez tym bě powjesć zbožownje pola Chazarow dokonjane skutki k Rosćislawej, morawskemu wjerchej, donjesla. Tón, z příkladom Chazarow pohnuty, jednaše z kejžorom Michałom III. wo powolanju někotrych wěrypósłow z Konstantinopola a docpě lohko, štož žadaše. Tuž z telko skutkow hižo zjawna póćiwosć Cyrilla a Methodija a jeju póznata hotowosć k pod-

pjerje bližšich wuskutkowaštej, zo buštaj wonaj k pućowanju do Morawskeje postajenaj. A hdyž puć přez Bolharsku, wěrje křesćanow přiwobročenu, zložowaštaj, njezakomdžištaj nihdže přiležnosć, zo byštaj ju wobkrućiloj. We Morawskej pak, hdžež jimaj mnohosć hač na krajne mjezy napřećiwo přińdže, buštaj z najwjetšej přikihlnosću a ze swjatočnej radosću přijataj. Bjez komdženja měještaj so k temu, zo byštaj ludźi z křesćanskimi wučbami napjelniłoj a k nadźiji na njebjeske kubła pozběhnyłoj, a to z tajkej mocu a z tak džělawej pilnosću, zo morawski narod po krótkim času z najwjetšej podwólnosću Jézusa Khrystusa wuznawaše. K tutemu njemalo posłuži wědomosć słowjanskeje rěče, kotruž bě Cyrill prjedy nawuknył a wjele zamóžeše tež swjate pismo wobeju zakonjow, kotraž bě do ludoweje rěče přeložil. Tehodla ma so wšón słowjanski narod najbóle tutemu mužej džakować, dokelž přez njeho nic jeno dobrotu křesćanskeje wěry, ale tež swětneje zdžělanosće dosta; přetož Cyrill a Methodij staj přenje wunamakarjej tych samych pismikow, z kotrymiž so rěč Słowjanow poznamjenja a wučišćuje, čehoždla so po zaslužbe za spěchowarjow tuteje rěče džeržitaj.

Slawu tajkich skutkow bě zbožowna powjesć z tak dalokich a wotležanych krajow do Roma přinjesła. Hdyž pak bě bamž Miklawš I. dobrymaj bratromaj do Roma přińć prikazał, wobzamknyštaj wonaj, poručene bjez komdženja sćinić; a puć do Roma wjesele nastupiwiš přiwjezeštaj powostawki s. Klementa sobu. Na tajku powjesć džěše Hadrian II., kiž bě na město zemrjeteho Miklawša stajeny, z přewodom duchownstwa a ludu z wopokazowanjom wulkeje česće sławnymaj hosćomaj napřećiwo. Čelo s. Klementa, po wulkich džiwach bórzy znate, bu z wjedzenjom swjatočneho čaha do basiliki donjesene, kotraž bě w času Konstantina na tym samym městnje natwarjena, hdžež bě wótcowski dom njeprěwinjeného martrarja stal. Potom wopowjedowaštaj Cyrill a Methodij bamžej w přitomnosći duchownstwa wo japoštolskim zastojnstwje, kotraž běštaj swjeće a pilnje wobstaraloj. A dokelž běštaj wobskoržowanaj, jako byštaj přećiwo postajenjam prjedownikow a přećiwo swjatym prawidlam činiłoj, hdyž słowjansku rěč we wukonjenju swjatych zastojnstwow nałožowaštaj, wuwjedžeštaj swoje prawowanje z tak wěstymi a wubjernymi dopokazmami, zo bamž a wšitke duchownstwo jeju pokhwali a připózna. Hdyž běštaj potom po prikazni katholskeho wuznaća přisahaloj a swjatočnje slubiłoj, zo we wěrje swjateho Pětra a romskich bamžow wostanjetaj, buštaj wobaj wot Hadriana sameho za biskopow pomjenowanaj a poswjećenaj, a tež mnozy z jeju wučobnikow dostachu wšelake rjady swjatych swjećiznow.

Tola wot Boha bě wobzamknjene, zo Cyrill w Romje w léce 869 na 14. februarja běh žiwjenja dokonja, bóle dozrajeny w póćiwosći dyžli w starobje. Wón bu ze zjawnym čahom a z tej samej wulkotnej pychu

pohrjebany, kajkaž při romskich bamžach bywa, a do rowa, kiž bě Hadrian sebi natwaril, najčestnišo položeny. Dokelž romski lud njedopusći, zo by swjate čelo zemrjeteho do Konstantinopola wotwjezene bylo, hač runje to najbóle zrudženy wótny kraj žadaše, bu wono w cyrkwi swjateho Klementa pohrjebane, a to blisko pódla jeho powostawkow, kotrež běše Cyrill sam telko lět z česćowanjom wobkhował. Hdyž bu při swjatočnym spěwje psalmow po měsće njesene, zdaše so to bóle dobyćeři dyžli pohrjebny čah, a romski lud wopokazowaše swjatemu muzej česće, kajkež so njebjesćanam dawaju.

Na to wróci so Methodij na poručnosť a z dobropřećemi bamža k zwučenym džělom japoštołskeho zastojnstwa jako biskop do Morawskeje. W tutym kraju staraše so „jako příklad stadla po žadosći“, zo by katholskej wěcy z přeco wjetšej horliwosću služil; spjećiwym rozšěrjerjam nowotafstwow stupaše mócnje napřećiw, zo bychy katholsku wěru z nje-rozomom mēnjenjow njewobškodžili; wjercha Swjatopolka, kiž po Rosćislawje nastupi, rozwučowaše wo wěrje; a hdyž tón swoju příslušnosť zakomdži, napominaše jeho, porokowaše jemu a skóněnje khostaše jeho z interdiktom. Z tutech příčinow spřihotowa sebi hidženje suroweho a nječistotneho samoknježićela a bu wot njeho do wuhnanstwa storčeny. Tola bórzy potom domoj powołany docpě z přihódnym napominanjom, zo wjerch znamjenja přemēnjeneho zmyslenja dawaše a spózna, zo dyrbi přjedawše zwučenja z nowym wašnjom žiwjenja zarunać. To pak je spozdžiwne, zo kedžbna lubosć Methodija z překročenjom morawskich mjezow, kaž bě při žiwjenju Cyrilla hač k Liburnjanam (Khrowatam) a Serbam dósoł, tak nětko k Pannoniskim (Słowjencam) so přiwobroci, kotrychž wjercha, Kocela z mjenom, w katholskim nabožnistwje rozwući a w příslušnosťi zdžerža; tehorunja k Bolharam, kotrychž z jich kralom Bogorisom w křesćanskej wěrje wobkrući; tež k Dalmaćanam, kotrymž njebjeske miłosće wudželeše a přepodawaše; runje tak tež ke Korutancam, mjez kotrymiž so najbóle prócowaše, zo by jich k póznaću a česćenju jedneho praweho Boha přiwjedl.

Ale tuta naležnosť přihotowaše jemu wobćežnosť. Dokelž mjenujcy někotři z noweho křesćanskeho zhromadženstwa jemu spěšne skutkowanje a khmanosć zawidžachu, wobskoržichu njewinowateho pola Jana VIII., nastupnika Hadrianoweho, jako by jeho wěra podhladna byla a jako by wašnje přjedownikow wonječesćil, kotřiž w Božich službach jeničcy grichisku abo laćansku řeč naložowachu, a hewak žanu. Tuž porući bamž, najstarosćiwši wo njezranjenosć wěry a stareje discipliny, Methodijej, do Roma powołanemu, zo by poroki wotpokazał a so wosprawnil. Dokelž bě tutón přeco spěšny w poslušnosťi a na swědčenje swědomja so dowěrješe, bě jemu lohko, w léce 880 před Janom, biskopami a duchownymi w Romje

dopokazać, zo je tež runje tu samu wěru wobkhował a wobstajuje tež druhich pilnje wučil, kotruž bě jako w přitomnosći a z přihłosowanjom Hadriana wuznatu při rowje wjercha japoštołow z prisahu wobkrućil; štož pak słowjansku rěč při Božich službach trjebanu nastupuje, je po prawje ze sprawných přičinow činił a z dowolnosću sameho bamža Hadriana, a njeje ani swjate pismo přećiwu temu. Z tutej rěču wosprawni so Methodij tehdy wot wšitkeho podhlada winy, tak zo bamž jeho hnydom wobjimawši jemu arcybiskopsku móc a wupósłanje do słowjanskich krajow ze zwólnosću wobkrućil. K temu pósła bamž Methodija z někotrymi wuzwolenymi biskopami, kotrymž by wón předstejal a z kotrychž prócu by w zarjadowanju křesćanskeje wěry podpjerany był, z wjele česćacymi listami poručeneho z njewotwisnymi poručnosćemi do Morawskeje. Pozdžišo wobtwjerdži bamž wšitko to w liście Methodijej poslanym, hdyž so mjenujcy zawisć zlych z nowa přećiwu njemu zběhaše. Tehodla pokračowaše tutón njebojaznje hišće wjele sprócnijišo swoje postajene zastojnstwo dopjelnić, hdyž bě z bamžom a z cylej romskej cyrkwu w najwuzšim zwjazku lubosće a wěry; tež na wubjorny plód njetrjebaše so dolho čakać. Přetož hdyž bě najprjedy sam Boriwoja, wjercha Čechow, a potom Ludmiłu, jeho mandželsku, z pomocu wěsteho měšnika do katholskeje wěry přiwjedl, dokonja w krótkim, zo w tutym ludže křesćanska wěra daloko a šěroko so spózna. W tym samym času postara so, zo by swětlo ewangelija do Pólskeje so přinjesło; tam založi, hdyž bě dosrjedž Galicije dóšo, biskopske sydło we Lwowje. Wot tam je, kaž někotři powjedaju, do sameje Moskowskeje wotšedši biskopski trón w Kijowje postajil. Z tutymi njezachodnymi dobytami nawróći so k svojim do Morawskeje; a spóznaš, zo so k čłowjeskemu skónčenju bliži, pomjenowa sebi sam nastupnika; a duchownstwo a lud z poslednimi wučbami k počiwosćam napominawši, wuńdže najpokojnišo z tuteho žiwjenja, kotrež bě jemu puć do njebjes. Jako Rom Cyrilla, tak woplakowaše Morawska smjerc Methodija a požadowaše za tym, kotrehož bě zhubila, hdyž bě jeho z pohrjebom na wšitke wašnje počesćila.

Na tute skutki, česćomni bratřa, dopominamy so z wulkej radosću; tež smy wjele pohnuć, hdyž w dalokej minylosći w dobrych spočatkach krasne zjednoćenje słowjanskich narodow z romskej cyrkwu widžimy. Přetož wobaj tutaj rozšěrjerjej křesćanskeje wěry, wo kotrymajž rěčachmy, staj drje z Konstantinopola k pohanskim ludam wušoj; ale jeju wupósłanje dyrbješe so wot tuteho japoštołskeho stola, srjedzizny katholskeje jednoty, pak z cyla poručić, pak, štož je so wjac dyžli jedyn króc stało, po prawje a swjatočnje wobtwjerdzić. Woprawdže staj wonaj tudy w měsće Romje wo přewzatym zastojnstwje rozprawy dawaloj a na wobskoržowanja wotmolwaloj; tudy při rowomaj ss. Pétra a Pawola staj katholsku wučbu wopřisahałoj, a staj biskopsku swjećiznu dostaloj z polnomocu založenja

biskopstwow při wobkhowanju rozdžela w cyrkwinskih rjadach. Kónčnje docpě so wottudy wužiwanje słowjanskeje rěče při swjatyh wobrjadach; a w tutym léće dopjelnja so džesaty lětstotk wot časa, w kotrymž je bamž Jan VIII. k Swjatopolkej, morawskemu wjerčej, takle pisał: „Słowjanske pismo . . . , w kotrymž so Bohu přislušna česć dawa, z prawom khwalimy a poručamy, zo so w tutej rěči khwalba našeho Knjeza Khrystusa a jeho skutki wopowjeduja. Tež njepřećiwja so nikak prawej wěrje a wučbje, zo so Boža mša w tutej słowjanskej rěči spěwa, abo swjate ewangelium abo swjate lekcije noweho a stareho zakonja, derje přeložene a wujasnjene, čitaju a wšitke druhe modleńske hodžiny spěwaju.“ Tuto zwučenje wobtwjerdži po mnohich připadnosćach Benedikt XIV. z japoštolskim listom 25. augusta léta 1754. Hdyžkuli pak běchu romscy bamžowje wo pomoc prošení wot wjerchow, kotřiž w ludach z prócowanjom Cyrilla a Methodija křesćanstwu přiwobročonych knježachu, njejsu zenje dopuścili, zo by so njedostała jich dobroćiwosć w pomhanju, luboznosć we rozwučenju, pokhilnosć we dawanju radow a najwjetša zwólniwosć we wšěch wěcach, hdžežkuli móžachu. Přede wšěm pak nazhonichu Rosćisław, Swjatopolk, Kocel, swjata Ludmiła a Bogoris znamjenitu přikhilnosć Našich prjedownikow, po wobstejenju a času.

Ani po smjerći Cyrilla a Methodija njepřesta a njepopuści wóteowska starosć romskich bamžow za słowjanske ludy, ale wopokazowaše so stajnje w zakitanju čistoty nabožnistwa a we wobkhowanju zjawneho dobrobyća. Woprawdže pósła Mikławš I. z města Roma k Bolharam měšnikow, zo bychu lud rozwučowali, a biskopow z Populonije a Porta, zo byštaj nowe křesćanske zhromadženstwo zarjadowaloj; tehорunja dawaše wón we časćišich njepřezjednosćach wo cyrkwinym prawje pola Bolharow lubosćiwje wotmołwjenja, w kotrychž samo ći, kiž romskej cyrkwi njejsu přikhilni, najwyššu mudrosć khwala a spóznawaju. A po zrudnym njezbožu wotšćěpjenja słuša khwalba Innocencej III., zo je Bolharow z katholskej cyrkwu zjednał, a Hrjehorjej IX., Innocencej IV., Mikławšej IV. a Eugenijej IV., zo su jich w hnadownym zjednanju zdžerželi. Runje tak je wubjernje widžeć přikhilnosć Našich prjedownikow k Bosnjanam a Heregowincam, kiž běchu z jedom wopačnych mēnjenjow natyknjeni, mjenujcy Innocenca III. a Innocenca IV., kotrajž so prócowaštaj bludy z jich wutroby wutorhnyć; Hrjehorja IX., Klementa VI., Pia II., kotřiž w tamnych krajinach rjad cyrkwineje polnomocy trajnje wobtwjerdžowachu. Njemaly a nic posledni podžěl svojich starosći su zawěsće Innocenc III., Mikławš IV., Benedikt XI. a Klement V. Serbam přiwobročeli, wot kotrychž škody k zahubjenju wěrywuznaća lesćiwje přihotowane najrozhladnišo wotdžeržowachu. Tež Dalmaćenjo a Liburnjenjo dostachu za wobstajnosć we wěrje a za mjezsobne podpjeranje wot Jana X., Hrjehorja VII., Hrjehorja IX.

a Hórbana IV. wosebite připóznaće a wažne wukhwalowanja. Kónčnje su tež w Srémskej cyrkwi, kotraž bu w šestym lětstotku přez nadpady barbarow zapuscěna a potom z pobožnej horliwosću swjateho Šćépana I., wuherškeho krala, z nowa zřadowana, mnohe wopomniki přecelnosće Hrjehorja IX. a Klementa XIV.

Tehodla spóznawamy, zo dyrbymy so Bohu džakować, zo so Nam přihódna přiležnosć poskićuje, słowjanskemu narodej lubosć wopokazać, a jich zhromadny wužitk z woprawdže nic mjeńšej horliwosću spěchować, dyžli ta běše, kajkaž je pola Našich prjedownikow w kóždym času widžeć byla. Žadamy mjenujcy za tym a to jeničcy přejemy, ze wšej prócu docpěć, zo bychy słowjanske narody přez wjetšu mnohosć biskopow a měšnikow rozwučowane byle; zo bychy we wuznawanju praweje wěry a w poddatosći k prawej cyrkwi Jězusa Khrystusa so wobtwjerdžili a z nazonjenjom wšědnje bóle spóznawali, kajke dobre skutkowanje z prawidlow katolskeje cyrkwe za domjacy wobkhađ, kaž tež za wšitke statne zarjadowanja wukhadža. Tute cyrkwe žadaju sebi najwjetši a najwažniši džěl Našich starosći; tež njeje nič, štož bychmy mócnišo přeli, hać zo bychmy móhli jich wužitk a zbože wobstarać a je wšitke ze zwjazkom jednoty z Nami zjednoćić, štož je najsylniši a najlěpši podložk jich zdžerženja. Zbywa hišće, zo by „Bóh bohaty we smilnosći“ Naše wotmysly spěchował a spočate podpjerał. Mjez tym wołamy so jako k zastupnikam pola njeho k Cyrillej a Methodijej, wučerjomaj Słowjanow, na kotrejuž njebjesku pomoc so runje tak dowěrjamy, kaž jeju čescenje rozmnozić chcemy.

Po tajkim prikazujemy, zo by na přiwzatym pjatym dnju měsaca julija, kotryž je njebohi Pius IX. postajił, do kalendarija romskeje a powšitkowneje cyrkwe so přistajił a swjećil kóždolětny swjateju Cyrilla a Methodija z officium ritus duplicis minoris a z wosebitej Božej mšu, kaž je to swjata rada za prawe wobrjady wobtwjerdžila.

Wam wšitkim pak, čescómni bratra, poručamy, zo byšće so wo wozjewjenje tuteho Našeho lista postarali, a zo byšće — kóždy w svojich cyrkwach, provincijach, městach, dioocesach a klóstrach — štož je we nim postajene, wšitkim duchownym, kotřiž divinum officium po wobrjedže romskeje cyrkwe swjeća, wobkedžbować kazali. Kónčnje chcemy, zo bychy po Wašej radže a Wašim napominanju Cyrilla a Methodija po cyłej zemi nutrnje wo pomoc žadali, zo byštej wonaj ze wšej jimaj pola Boha móžnej próstwu křescansku wěru w naranišich krajach zakitałoj, katolikam wobstajnosć wuprošujcy a wotdželenym zwólniwosć k zjednanju z prawej cyrkwu.

Tuto, kaž je horjeka napisane, za plaćiwu a wěste poručamy, tak zo temu njewadža wudate prikaznje swjateho bamža Pia V., Našeho prjedownika, a druhe japoštołske wo porjedženju romskeho brewira a

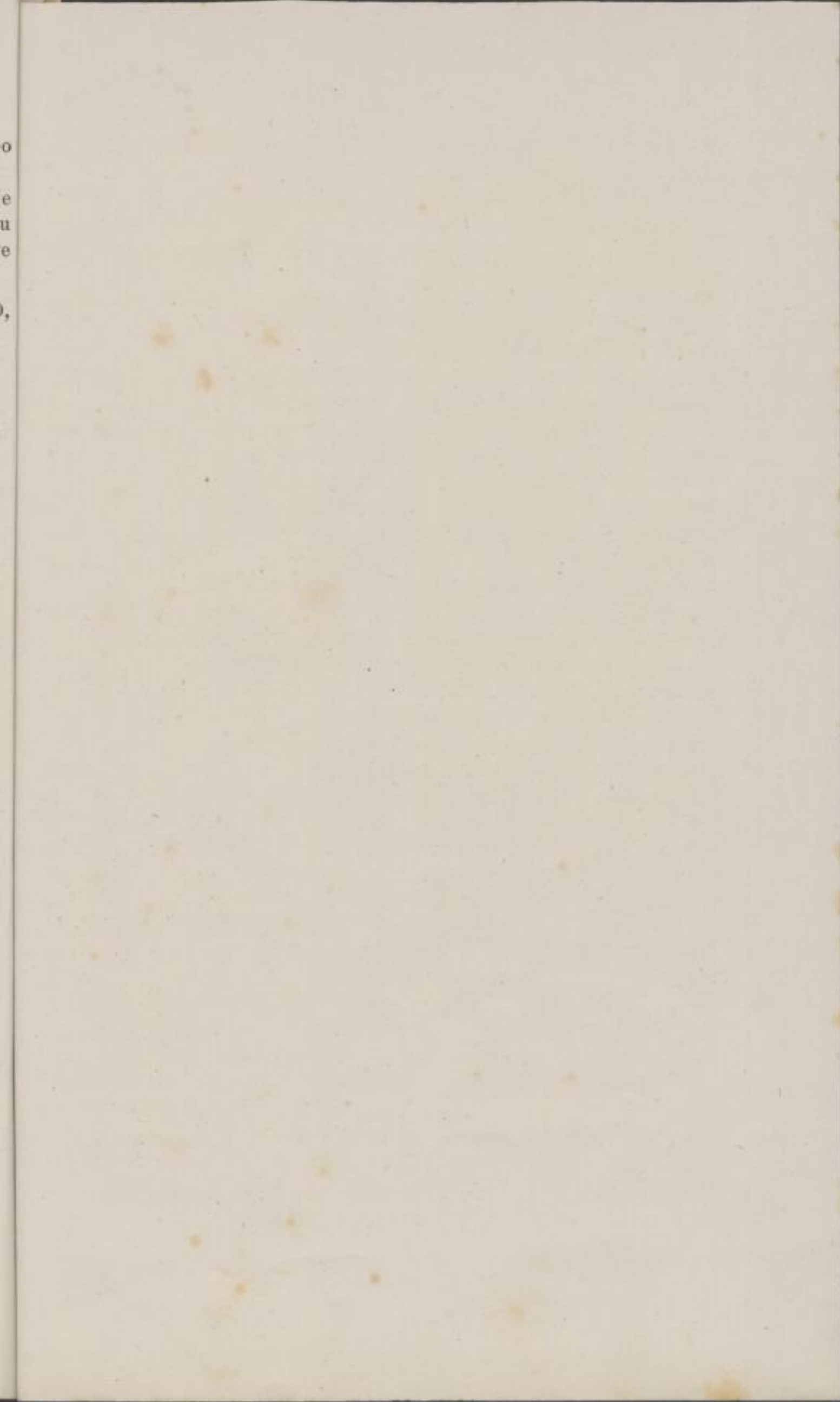
missala, ani tež přiwzate zwučenja, samo z njepomnitych časow, abo wšitko druge kažkuli napřečiwnje.

Jako slubjenje njebjeskich darow a jako znamjo Našeje wosebiteje přikhlilnosće wudžělujemy Wam wšitkim, česćomni bratřa, kaž cylemu duchownstwu a tež ludej, kóždemu z Was dowěrjenemu, lubosćiwje we Knjezu japoštołske požohnowanje.

Date w Romje pola swjateho Pětra na 30. dnju septembra lěta 1880, w třecim lěće našeho bamžowanja.

Leo P. P. XIII.

Čisć Smolerjec knihičisćernje w Budyšinje.

Franc Bernert,

z Božeje smilnošće a japošchtolskoho Stola milošće biskop z Azota, japošchtolski wifar w jaskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w kralowskej jaskkej Hornjej Lužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,

postrowja a zohnuje wschitkich joho duchownomu wjedzenju dowěrjenych wěrnych.

Wjelubowani w Khrystusu!

Spocatkowe słowa we sezenju dženjnischeje njedzele wěšćeja spjeczenjo, kiž swět husto a často Božej radže napšćecziwo itaja, kotraž chce čłowjekow pšćez Jezusa Khrystusa k sich spomóženju dowješč. „Sleježe, džemy horje do Jeruzalema a wschitko budže dopjelnjene, ištož pšćez profetow pisane je wo Synu čłowjeka. Pšćetož wón budže pohanam podaty, wusměščenj, schwikany a woplwanj, a hdyž joho wuschwikali ju, budža joho morič.“ (Luf. 18, 31—33.) Tute słowa dopjelnichu jo nic jenož tehdom, hdyž Jezus Khrystus widžomny mjez čłowjekami thodžešće, ale tež nětko je našch šnjez a Zbóžnik pohanam — rozjuděj, wusměščenju a hanjenju njewěrnych čłowjekow pšćepodaty, a mnohich myšle džeja na to, zo bychu wschitke stuttkowanjo kšćeščanjskoho zjewjenja zanicžili. Tola wobšteji hišćeje druhe wěšćezenjo: Njebjo a zemja zańdžetej, moje słowa pak njezańdu. (Luf. 21, 33.) Tutoho dla je wjele wažne, zo sebi nutrunje wopominamy, kak je jo Jezus Khrystus postaral, zo by zjewjenje spomóženja, kotrež je nam wot swojoho njebjeskoho Wótea pšćinješl, za wschitke ludy a časy pšći wschěch pšćeměnjnjach na šwěće wěšte a njezměnjene zdžeržal.

Našch bóžski Zbóžnik je najprjedy tych, kiž do njoho wěrjachu, k zhromadženstwju we spóznaczu a čzeščowanju trojjeničkoho zjenocžil. Tute zhroma-

dženstwo běšće joho cyrkej, kotruž stwari, kralestwo, kotrež založi, te jene stadlo, do kotrohož wón hafo dobry paštyr židow a pohanow pšćiwješč chensche; a we tym samym je wón k zdžerženju wučebow a hnadow spomóženja we swojich japošchtolach a wučownicach japošchtolske wučeršćstwo postajil. Pšćetož tak praji Jezus k swojim japošchtolam: „Mi je wschitka móe data w njebjesach a na zemi.“ (Mat. 28, 18.) „Tuž džeje a wučerše wschitke ludy a kšćežicze jich w mjenje Wótea a Syna a Ducha šwjatoho; wučerše jich wschitko džeržecž, ištož sym wam poručil.“ (Mat. 28, 19. 20.) Hdyž potom japošchtolojo a jich nastupnicy mjez šobučłowjekami wustupichu a jim wučěby, pšćikazuje a šlubjenja Božeje mudrosče wot Khrystusa zjewjeneje pšćipowjedowachu; hdyž woni hafo wot Khrystusa pošlani šwjatu šlužbu wobštarachu a šwjate sakramenty wudželachu a čłowjekow k wobkedžbowanju toho wschoho nawjedowachu; njebě to žane wot nich samych abo hewak wot čłowjekow wukhadžace mocowanjo; pšćetož Jezus Khrystus, započer a dokonjer wěry, Syn žiwoho Boha, běšće k nim a we nich k jich nastupnikam prajil: „Sy nješčeje mje wuzwolili, ale ja sym was wuzwolil; ja sym was stajil, zo byščeje šchli a plód nješli a wasch plód woštal.“ (Jan. 15, 16.) Pšći tutym wot šnjeza samoho postajenym zarjadowanju móžesche jo šwětej w joho spjeczenju pšćečziwo Khrystusej drje radžicž, joho na kšćižu morič a joho hort zamknucž; tola pšćipowjedzenjo a

prědowanjo zjewjeneje wěrnosćeje rozšěrjesche so dale. Pšchetož japoschtolojo džěchu do wšchěch kóncow swěta. „Po wšchej zemi wuńdže jich zynk a do kóncow swěta jich słowo.“ (Psaln 18, 5.)

Hacž runje mějachu japoschtolojo a jich nastupnicy potom do dalokich krajow a čašow hieč, njejmědžachu so tola ženje a nihdy mjez sobu džělicž a so wotdalicž we dostatej wučěbje špomóženja. Nihdy njebě jobuštawam Šhryštusoweje cyrkwyj dowolene, zo bychu ju po čłowjejskim mēnjenju a wuzdacžu pšchetworicž a pšcheměnicž šmēli. Wšchudžom a pšchecy dyrbjesche so to same pšchipowjedowacž a k wobkědžbowanju postajecž, šchtož je Šhryštus wučil a porucil; a wšchudžom a pšchecy dyrbjachu wěriwi wšchelafich krajow a čašow mjez sobu w zjenocženstwie wěry, modlenja a Božese šluzby zawoštacž. Za wšchitke kraje a čašy placžesche jene a te same šwjate katholicke słowo: „Wučěže jich wšchitko džeržecž, šchtož šym wam porucil.“ (Mat. 28, 20.) „Druhi zaklad njemóže ničto položicž, khiba tón, kiž je položeny, kotryž je Šhryštus.“ (1. Kor. 3, 11.) Tohodla je so Zbóžnik za zdžerženjo šwojoho škufka tež zaji na te wšchujso postaral, hdyž we Pětrje a joho nastupnikach widžomnoho wječcha cyrkwyj postaji. Šwjatocžnje je wón Šymanej Pětrej tuto najprjedy pšchipowjedzil prajicy: „Ty sy Pětr, a na tule škalu čeu moju cyrkej twaricž a moey hele ju njepršchewinu.“ (Mat. 16, 18.) Potom je runje pšched šwojej wyschšchoměšchniškej modlitwu, pšched šwojim čžerpjenjom z nowa k Pětrej prajil: „Šymanje, ja pak šym za tebje prošyl, zo by tvoja wěra njewoteběrała, a ty něhdy wobrocženy pošylujej tvojich bratrow“ (Luf. 22, 32); a škóncžnje je našch Šnjež a Zbóžnik po šwojim horžestacžu japoschtolej Pětrej šlubjenu wyschšchopaštyšsku móe nad cykej cyrkwyju woprawdže pšchepodał, hdyž ššifróčžne pšchishlubjenjo tutoho japoschtoła, zo šwojoho Šnježa lubuje, z ššifróčžnym porucženjom wotmolwi: „Paš moje jehnjata“; „paš moje jehnjata“; „paš moje wowcy“. (Jan. 21, 15—17.) Postajenjo wječcha šwjateje cyrkwyj we wosobje japoschtoła Pětra a joho nastupnikow je tón wot Šnježa Šhryštusa po polnomocy njebjeskoeho Wótea porucženy šřěđk, zo bychu wosady same we wšchelafich

a mjez sobu zdalenyh krajach a čašach nie jenož we jenošči wěry zdžeržane, ale tež wšchitke w našchej šwjatej katholickej cyrkwi do žiwoho zšromadženštwawěry, modlenja a pošluschnosćeje k Bohu mjez sobu zwjazane a zjenocžene byle.

Škóncžnje, wjelelubowani w Šhryštusu! njemóžesche čłowjecža móe špomóženjo wuskufkowacž, kotrež je Boži Šyn čłowjekam pšchinješl; wona njemóžesche namakacž šwětko, kotrež w čžemnosći šwěcži, njemóžesche dacž mēr, kotryž šwětko dacž njemóže, njemóžesche pšchinješl khlěb, kotryž nješmjertne dušche živi a pošyluja na pruhowanškim pucžu pšchek šwětk k njebjeskej domiznje. Čłowjecža móe sama, ani pšchi Pětrje a druhich japoschtołach a jich nastupnikach potajkim tež njedojahajesche, zo by wšchitko, šchtož je bóžiti Šnjež a Zbóžnik čłowjekam k špomóženju pšchinješl, zasluzil a zawoštajil, wěšte a njezranjene, móene a škufkowace zdžeržane byle. „Ani tón je něšchto“, piša šwjaty Pawol, „kotryž jadža, ani tón, kotryž pšchiliwa, ale Bóh, kotryž roščenjo dawa.“ (1. Kor. 3, 7.) Tež tudy je so Žezus Šhryštus, založec našchoho špomóženja, postaral. Škaž sam prajesche, nochcysche wón japoschtołow a jich nastupnikow hačo šyrotu zawoštajicž. Runje tam, hdyž bě jim pšchikazał, do wšchitkoho šwěta hieč, wučicž, šchtož bě sam wučil, a hdyž bě jim porucil, Božu šluzbu džeržecž a šwjate šakramenty wudželecž, pšchistaji wón za nich a za jich nastupnikow tute šlubjenjo: „Šleježe, ja šym pola was wšchitke dny hacž do škóncženja šwěta“ (Mat. 28, 20) a k tomu je jich z jich powolanjom pod zakitanjo a pomoc šwjatoho Duča štajil. Změrujo jich mjenujey rjekny wón k wučownikam: „Za čeu Wótea prošycž a wón da wam druhoho Tróšchatarja, kiž by z wami woštal do wěčžnosćeje. Tróšchatar pak, Duch šwjaty, kotrohož Wóte w mojim mjenje pošcžele, tón budže was wšchitko wučicž, a dopomni was na wšchitko, šchtožkuli šym wam prajil.“ (Jan. 14, 16. 26.) Tuta pomoc, kotruž je našch Šnjež a Zbóžnik tej wot njoho založenej cyrkwi šlubil, čžini ju nětko kšmanu, zo wona dóstate wučěbje, kazuje a huady šwěru wobkšowa. Na tule pomoc twarimy, hdyž zwóšlniwje a dowěruje wěrimy, šchtož katholicška cyrkej

wěricž poruča, hdyž njepřestawamy, přichi woporje Božeje mšče kaž přichi swjatych sakramentach Božu móć k našchomu spomóženju spóznawacž. Šchtóžkuli a šchtóžkuli smy, na tule pomoc so nadžijemy a spušćejamy, zo by wot Khrystusa w mjenje Božim přichinjese na wěrnosć nam byla swětlo, spočojenje a móć za žiwjenje.

Tak smy jebí wopominali, kak wysoke wažnošć našcha swjata katholicke cyrkej ze swojim japošchtolškim wučerštwom a wječhom za zdžerženjo spomóženja we Žezusu Khrystusu za nas ma. „Cyrkej žiwoho Boha je stolp a twjerdžizna wěrnosće“ (1. Tim. 3, 15); wěrnosć we Khrystusu pak je swjaty Pawol předomal hačo móć Božu a mudrosć Božu (1. Kor. 1, 24) a „bjez wěry je njemóžno Bohu so spodobacž“. (Hebr. 11, 6.) Wobnowejmy potajkim w přichadźacym póstnym čaju našchu swěrnosć swjatej katholickej wěry. Tola njespočojmy so z tym, zo ju jenož z hortom wuznawamy, ale štarajmy so tež, ju wšchudžom z našchim zadžerženjom we zjawnym a tež domjacym žiwjenju wopokazowacž, zo bychmy tak słowa swjatoho Pětra dopjelneli, z kotrymiž wón wěriwych napomina: „Přochu was, zo byhće so wotdžeržowali wot mjasnych požadošći, kotrež přhecžiwu dušchi wojuja; — mějće dobre wobchadjenje; — budźće poddacži kóždej čłowjeczej mocy Boha dla, njedž je kralej hačo najwysšichomu, abo naměstnikam hačo wot njoho pošlanym; přchetož tak je wola Boža, zo prawje čžinicy njewědomosć njerozumnych ludži k mjelčenju přchiwjedžecž.“ (1. Pětr. 2, 11—15.)

Wobnowjene spóznacž, zo je Žezus Khrystus za swoju cyrkej we Pětrje a jeho nastupnikach widžo-

mnoho wječcha postajil, přchěz kotrohož ma pod Božej pomocu jenosć a zhromadženstwo wěry we cyklej cyrkwi so zdžeržecž, tute spóznacžo wobnowej potom tež našchu swěru a přchiwisnosć k wječhej našheje swjateje cyrkwe, swjatomu wóteč Leonej XIII. Šdyž pak wo čžejnosćach šchichimy, w kotrychž ma wón w našchim čžasu swoje wysoke zastojnstwo wobstaracž, kak wón, zo by so šchidam njewuštajil, so na swoje bydlo wobmjezowacž dyrbi, kak jomu w běhu mjenjeho lěta njebě spóžčene, zo by swojomu přchdownikej, bamžej Piuskej IX. šlawnoho wopomnjecž po pobožnym wašchju pošlenju čžecž wopokazal, kak wón tule přchistojnu žarowanšku swjatošnosć z dotal njepřchichanym wurazom hidžjenja a njepřchčelnosće zadžewanu a wonjecžecženu widžecž, mjeztymzo so hewal najnižšchomu čžłowjeckej kědžbnosć wopokaze, zo móže wot njoho čžecžowanymž zemřetych měrnje a w počoju k rowu přchewodžecž: tu, wjelubowani we Khrystusu! dyrbi so našhe dželbracžo za našchoho swjatoho wótea podwojicž, zo bychy so wonym wurazam hidžjenja přchecžiwu wječhej swjateje cyrkwe ze štrony wěriwych dopokazma lubosće a čžecžowanja za našchoho zhromadnoho duchownoho wótea, swjatoho wótea bamža Leona XIII. napřchecžiwu štajale. Tuž wopruijmy tež my Wječšchonomu swoje modlitwy za njoho a za jeho spomóžne wjedženjo najwysšichoho pastyčstwa a wobdželjemy so potom po swojich mocach tež rady a zwólniwje přchi škladowanju tych darow lubosće za swjatoho wótea, kotrež maja jomu w jeho čžejnosći sobu pomhacž, zo bychy so wšchelake wudawki přchi wyšchchopastyškim wjedženju cykleje cyrkwe wobstarale.

Z džiwanjom na žiwjenšće wobštejnosće katholickich wěriwych w šchškim kraleštwje a z dowolnosćju japošchtolšchoho Stola postaja so hacž na dalsche ježehowacy póstny rjad:

1. Hačo póstne dny z dwojej winowatosćju, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotčehujenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedynkrócžne našhćenjo, maja so džeržecž: popjelna šrjeda, šrjedy a pjatki

wo ťuchich dnach, pjatki w ťhtyrcyczidnowťim poťe, tťi poťenje dny martrownoho tydženja, a vigilija pťhed hodami (patoržica), njeje-li njeđzela.

2. Haťo pťtne dny bje z dđerženja wot mjaťnych jėđow, tola z winowatoťežu wotežehnjenja na jėđi t. j. ťpotojenja z jenož jedynkrťežnym naťeženjom, kaž tež z winowatoťežu, zo pťchi jenej a tej ťamej pojeđži pťdla mjaťnych jėđow tež rybjae njewužiwamy, haťo tajke pťtne dny maja ťo dđeržeč: zbytnje wťhėdne dny ťhtyrcyczidnowťoho poťta, kotrež njeju w pťhedkhadžacych poťtaju hižo mjenowane; ťoboty wo ťuchich dnach a vigilije pťhed ťwjatkami, kaž tež pťhed ťwjedženjemi ť. japoťhtolow Pėtra a Pawola, ť. Marije donjebjeťwazča a wťhėch Swjatyh. Zeližo na poťledku mjenowane tťi vigilije na njeđzeli panu, pťchepołoža ťo z winowatoťežu wotežehnjenja na jėđi na pťhedkhadžace ťoboty; panu-li pať na pjatť, maja ťo ťobu ze dđerženjom wot mjaťnych jėđow wobkėđbowacž. Za njeđzele we ťhtyrcyczidnowťim pťtnym čaťu njeje wotežehnjenje na jėđi poruče: tola njeje ani na pťtnych njeđzelach dowolene, pťchi jenej a tej ťamej pojeđži pťchi mjaťnych jėđach tež rybjae wužiwacž.

3. Tohorunja je za wťhė zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyloho lėta dđerženjo wot mjaťnych jėđow poruče, tola bje z winowatoťeže wotežehnjenja na jėđi, kotrež je pťchi tym po pťhitomnym rjeđe za pjatki pťtnoho čaťa, kaž tež za pjatki ťuchich dnow a vigilijow poruče. Za pjatť 8. ťeptembra t. l. haťo na ťwjedžen naroda a pjatť 8. decembra haťo na ťwjedžen njewoblaťowanoho podječa ť. Marije dowola ťo wužiwanjo mjaťnych jėđi.

4. Na dnach, na kotryhž je dđerženjo wot mjaťnych jėđow poruče (pod 1. a 3.), jmė ťo ťadko, tuče, abo mjaťowa juťka ť pťhihotowanju jėđow trebacž a mjaťowa juťka tež haťo napoj wužiwacž; tola ju wot tutoho dowolenja poťenje tťi dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Haťo wuwzacžo pať dowola ťo za wťhitte dđeržeťťe (abťinencne) a pťtne dny wužiwanjo mjaťnych jėđow tym, kotťiž pucžuja, potom tym, kotťiž haťo domjacy abo ťlužownicy pola njeťatho-

liťow jėđž doťtawaja, kaž tež hoťežencarjam abo ťorcžmarjam, jich domjacym a hoťežom, tohorunja tež tym, kotťiž ťwoju jėđž w hoťežencu abo z hoťeženca bjeru, a bje z wulkeje wobčežnoťeže ťebi njemťža pťtne jėđe wobťtaracž, dale wojakam a jich domjacym w kaťarnach a zwonka kaťarnow, kaž tež woťobam, pola kotryhž wojacy bydlenjo a jėđž maja, abo kotrež ťo wothladanju ťhoruť poťwječuja. Tola za wťhitte tute pady woťtanje wulki pjatť wot ťpomnjeneje dowolnoťeže wuwzaty, a dťrbi ťo hewat tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatoťež dopjelnicž, zo ťo wotežehnjenje na jėđi wobkėđbujee a pťdla mjaťnych jėđow tež rybjae pťchi jenej a tej ťamej pojeđži njewužiwaja. Pťchi tym ťo zjawnje pťchipomina, zo njeje wotpohladanjo tuteje diťpenju (dowolnoťeže), haťo by ťo wona tež tym darwala, kotťiž mťža ťebi wubėranjo jėđow ťwobodnje a bje z zadžėwťow ťami poťajecž.

6. Š wobkėđbowanju pťtneje kažnje w naťtupanju mnohoťe abo mėry w jėđi ju wťhitecy winowacž, kiž ju 21. lėto dočpėli a 60. hiťeže njepťchecročili a kiž njeju z doťahacej pťchicžinu (winu), čježkim čjełnym dđerom, ťhoručežu, lėkaťťim wuťazowanjom dla ťlaboťe abo druhih dđerwanjom na ťtrowotu w tym wuzamolwjeni. Š wobkėđbowanju pťtneje kažnje w naťtupanju kaťkoťe (wuzwolenja) jėđow ju wťhitecy wot 7. lėta a tež hiťeže pťhež 60. lėto dđerženi, jeližo runje ťpomnjene wuzamolwjace pťchicžiny žane wuwzacžo njepťchipujčeje.

7. Pťhitomny pťtny rjad woťtanje hač do pťtnoho čaťa pťchichodnoho lėta w plačžiwocži, a kaťholťey wėriwi ju naležnje napominani, zo bychu tajke wopoťazane dđerwanjo na jich wobťtejnoťeže pťchipožnawajcy ťwoju ťwėru a pťhiwiťnoťež ť kaťholťej cyrkwi a ť ť. japoťhtolťkomu Stoťej ze ťwėdomitym dopjelnenjom pťtneje kažnje wobťwėdežili. Mjech cyrkwiťťka pťtna kažnja a woťbje ťhtyrcyczidnowťki pťtny čas wťhitťim ť tomu ťluži, zo by nať wťhitťich na winowatoťež ťebjezapřeča, poťuty a naťazanja dopominať a potom z dobrowťlnym dđeržowanjom wot dowolenyh wjeťelow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pťchewzacžom tež

hewak njepršikazanych wobezěžnosćow we póccziwošći sebjezapřecza zwučowal a posyljal. Tež njedn nas pschitomny s. póstny čas k tomu nawjeduje, zo polóženjo póstnoho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwošću we modlenju, w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušćišćim dokonjenjom smilnych skutkow.

Katholškim fararjam a farškim administratoram, kaž duchownym pschedstejiczerjam katholškich cyrkwojow a khalow w Sakskej so z tutym porucza, zo bychu w běhu lěta na njedzelach psched postajenymi póstnymi dnami te same a tež waschnjo, kaš maja so dšeržecž, wozjewjeli.

Po starym waschnju započina so jutrowny čas w Hornjej Łužicy hižo z popjelnej srjedu, w herbšćich krajach hašle z pjatej njedzeli posta. Po cylej Sakskej pak šćonczi so wón ze sobotu po šwjatkach. Šćóždy katholški šćhešćan je pod cšezkim hrěchom winowaty, w jutrownym času sakramentaj pokuty a woštarja doštojnje došćacž.

K tomu so pschšpomina, zo maja so hižo prjedy postajene pjecž šćóždolětno cyrkwinške wopory po šćezchowacym rjedže dšeržecž:

Prěni za lyonske missionške towaršćtvo na jenej šćhešćich póstnych njedzelow,

drubi za s. Šćóžefowe towaršćtvo w Aachenje na 4. póstnej njedzeli hašo na šwjedženju s. Šćóžefa,

tšeczi za naležnosće towaršćtwa Božoho rowa w Šćólnje, wulki pjatk a pschedjutrownu sobotu,

šćtwórtu za s. Bonifacijowe towaršćtvo w Paderbornje na njedzeli psched 5. junija abo po nim,

pjatu šćoncžnje, hromadženjo pětrowoho pje-
nježka, na njedzeli psched šwjedženjom s. arcjandžela Michala abo po nim.

Wšćitke tute wopory dyrba so njedzeli, kotraž šćkladowanškej njedzeli do přědka dše, a na dnju šćkladowanja samoho wošadam z kšćtki wozjewicž, a z tym, kaž z pschšhodnym šćpomnjenjom w přědowanju na dnju šćkladowanja wšćitkim pscheporucžecž.

Wunošćk tyhle šćkladowanjow ma so w herbšćich krajach japošćtolšćtomu vikariatej a w Hornjej Łužicy tachantšćtomu konsistorijej do šćonca hapryla, resp. junija a oktobra wotedacž.

Šćnada Boža Wšćtea a Šćyna a Duchu šćwjatoho budž a wošćaš pschecy z wami wšćitkimi! Amen.

W Drežďanach, 12. februara 1882.

† Franc Bernert.

Čišćežaf Č. M. Ronje w Budosćinje.

Wopomnječo na přenje swjate woprawjenjo.

No. 40. Sumptibus FR. PUSTKI, Batiaonæ, Neo-Eboracæ et Cincinnati.

_____ je swoje přenje
swjate woprawjenjo dóstał w _____
cyrkwi w _____ 18

Jakub Skala, kapł.

*Čičane w Regensburgu.
1880.*

Darit kaplan Svata

Franc Bernert,

z Božej smilnoće a japoschtolskeho Stola miloće biskop z Azota, japoschtolski vikar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Lužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,

poštrawja a žohnuje wschitkich jeho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Nunje čitane słowa swjatoho seženja napominaju nas, zo bychmy w pschitkhadźacym póstnym času wošebje našeho knjeza a zbóžnika Jězusa Khrystusa w jeho čerpienju a smjerczi pobožnje wopominali. Bjez komdženja džěšče wón do Seruzalema, zo by tam w swjatej luboćezi a swěrnoćezi wschitko hač do smjercze na křižu dokonjał, sčtož dyrbešče po Božej mudrej radže za naše wumóženjo so stacž, a sčtož bě hižo dolho předy přež profetow wěščežene. Wjelelubowani w Khrystusu! Činiimy dha nětko po tutym pschitkhadže tež my ze swojeje strony, sčtož ma so stacž, zo bychmy my sami a našchi bližchi plody tohole wumóženja dóstali? „Čžežki pschah“, wulka cžeža hrěchow, winy a horja,

„leži na Hadamowych džěčoch“, tež na kščeščanach hiščeže nětko, a tohodla dyrbimy so prajhecž: njeje dha našch najsmilnišchi Zbóžnik swój wumóžeriski skutk tež za našch čas dokonjał, a ma tutón jeho swjaty skutk nětko tež hiščeže tu móc, zo by nas zbóžnych sežinil? Zawěseže a woprawdže, wjelelubowani w Khrystusu! Ale tež w našchim času je so profetiiske słowo dopjelnilo: „Knježe, sčto wěri našchomu słowej, a komu je ruka toho Knjeza znata?“ Jan. 12, 38. Jjai 53, 1.

Ma mjeno Božoho Syna Jězusa Khrystusu smy kščeženi, a wumóžace słowo Božoho zjewjenja a swjateje katholickeje wěry pschitkhadža k nam; ale my smy tutomu słowej cžasto a hušto njeposlušni. To je wina, zo naše žiwjenjo cžasto hiščeže njewopokazuje wulke žohnowanja a plody wumóžeriskeho skutka. „D zo by tola wobkedžbowal moje pschitazuje, po-

tom by twój měr kaž rěka pšchibywał, a twoja sprawnosć kaž móřske bjezdna.“ (Jai 48, 18. Tohodla chcemy Žezusowe czežke a hórke bėdženja za naše wumóženjo wopominajcy, swjatej póstny čas k tomu naložic, zo bychmy wot nětka bojosći pšched Bohom a słowej našeje swjateje katholickeje wěry w žiwjenju, cžinjenju a wostajenju poslušni byli. K tomu kóncej rozpominajmy nětko, kak czežcy so pšchėhrėšimy, hdyž bojosći pšched Bohom a słowej našeje swjateje wěry w žiwjenju swěrnju poslušnosć wopokazacž zanjedhamy.

Šchtóž je bojosći pšched Bohom a swjatej wěry njeposlušny, tón pšchėhrėšci so najprjedy czežcy pšchecziwo Bohu a na swjatym nabožnistwje, kotrež je nam Bóh pšchėz swojoho jenorodženocho Syna zjewil a we swjatej katholickej cyrkwi zawostajil. „Bjež wěry je njemóžno Bohu so spodobacž; pšchetož šchtóž chce k Bohu pšchic, dyrbi wěric, zo wón je a zo wón tych, kiž joho pytaju, mytuje“ (Hebr. 11, 6); tak rěkaju tute za naš wšchittich placzace słowa swjatocho Pawoła; tola tuta wěra do Božoho bycža, do joho swjatych samotnosćow, wosebje do joho mytowaceje a khostaceje sprawnosće a do nabožnistwa nam pšchėz Khrystusa zjewjenocho, dyrbi we nas tež skutkowna bycž a so wopokazowacž we słowach a skutkach, we wjeselju a zrudobje, we žiwjenju a wumrjecžu. „Šchtóž mje wuznaje pšched cžłowjekami, toho chcju wuznacž pšched mojim Wótcom, kiž w njebjesach je“ (Mat. 10, 32)

a „šchtóž so mje a mojih słowow hańbuje, toho budže so tež syn cžłowjeka hańbowacž, hdyž pšchic w krajosći swojoho Wótca“ (Mark. 8, 38), tak wuczi našch Knjež a Wumóžnik sam; haj wón pšchipowjeduje nam tute wuznacžo jasnje a zrozumliwje hačo našu swjatu pšchislušnosć k cžesczi a kwalbje Božej a k wokrjosćenju zjewjeneje wucžby. „Njedch swěczi wasche swětko mjez cžłowjekami, zo bychju wasche dobre skutki widželi a waschoho Wótca kwalili, kiž je w njebjesach“ (Mat. 5, 12), tak porucža bóžki wucžer, hišchė pšchicstajejo: „We tym budže mój Wótce wokrjosćenju, zo wy wjele plodow pšchinjesće“ (Jan. 15, 8); cžohož dla potom tež swjeczi japošchtołoj nanajmócnijcho wěriwych napominachu: „Wotrjecće so mjasnych požadojezi, kotrež pšchecziwo duchej wojuja, wjedzće dobre wobkhadženjo mjez pohanami, zo bychju cži, kiž zle wot was hačo wot zločinitčerjow rycža, wasche dobre skutki widželi a Boha kwalili na dnju domapytanja!“ (1. Pětr. 2, 12.) — Šchtóž potajkim bojosći pšched Bohom w swojim žiwjenju, cžinjenju a wostajenju poslušny bycž so njeprocuje, z druhimi słowami, šchtóž pšchėz tu samu w swojim žiwjenju so njeda wot hrěcha a zlošće wotdžeržowacž, pšchėz nju k prawomu a dobromu cžinjenju, k póccziwomu a sprawnomu wobkhadženju so nawjedowacž, tón wotcžehnje Bohu tamnu kwalbu a cžesć, kiž je pšchėz Bože słowo porucžena, a pšchėhrėšci so potajkim pšchecziwo joho cžesczi a njekónčnej majestojczi.

Njepraj nihtó, zo tola Boha čžesćži, lubuje a joho so boji we swojej wutrobje; jeližo so joho prócowanjó na to njezložuje, zo by po tym žiwj byl, skutkował a čžerpjel, budže joho pšhocy słowo swjatoho Jakuba wotšudžecž (Saf. 2, 18): „Pokaž mi tvoju wěru bjež skutkow, ja pak čžu cži z mojich skutkow wěru pokazacž“; pšhocy budže wón Bohu kšhivodu čžinicž, dokelž so njeprócuje, zo by byčežo a šprawnošč Najwyššichoho pšhez wěšte znamjo pšhed čžłowjekami počžesćžował, a wěru do byčeža a wjedženja Božoho zastaranja na dopokazowace wašchnjo pšhed swětom wozjewjał.

Schtož potom našču swjatu katholicu wěru nastupa, čžesćžimy we njej žjewjenje Božoho słowa, kotrež je nam wot Boha k našchomu špomóženju pšhez joho jenorodženeho Syna date a w běhu čžasow pod zakitanjom Ducha swjatoho wobkhowane, a hdyž hačo stawy swjateje cyrkwyje wěryje w našchim žiwjenju swěrnje pošluchni smy: dawamy jej tež tu čžesćž a kšwalbu, kiž je pšhez Bože słowo poručžena. Šdyž pak smy jeje postajenjam w našchim čžinjenju a wostajenju njeošluchni: smy žiwi a čžinimy, hačo by wěra woprawdže njebyła wot Boha date žjewjenje abo hačo by wot naš pšhipóznata byčež njemóhła. Z tym bje-
rjemy jej winowatu čžesćž a pšchhrěšćimy so na njej. Njehč něchtó potom praji, zo tola wěru we wutrobje čžesćžuje, čžłowjekowje budža pšhocy po joho skutkach, nic pak po joho słowach šudžicž; šwědeženjo joho žlych a začžinjenja hódných skutkow budže šwědeženju

joho słowow napšhēcžiwó ryčžecž, a swjatu katholicu wěru štajnje małowáženju, wušměščenju a hanjenju swěta wustajecž. Zawěrnó, šchtóž je bojoščži pšhed Bohom a pšhikazujam wěry w swojim žiwjenju, čžinjenju a wobkhowdženju njeošluchny, pšchhrěšćuje so pšhede wšchitkim pšhēcžiwó Bohu a nabožništwu.

Tajki pak pšchhrěšćhi so dale tež pšhēcžiwó swojomu šamšnomu špomóženju a pšhēcžiwó žhromadnomu derjeměcžu čžłowještwa.

Štworjeni po Božim woblicžju mamy powolanjo, zo bychmy Boha a joho swjatu wolu špóznali, w pokornosćži a lubosćži jomu škuzili, joho pošluchali, a něhdy wěčžnje žbóžni byli. Tola z winu a kšostanjom hrěcha dla wobčeženi nježamóžachu čžłowjekowje po lětyšacach tole powolanjo docpěcž. Šakle Žězus Šhryštus, wot swojoho njebješkoho Wótea na swět pošlany, pšhinješe žadane wumóženjo. Wón zapołoži swoje z pšhelecžom swojeje swjateje krewje za naš dobyte špomóžace dary do swjateje, wot njoho založeneje cyrkwyje, zo by je wona wobkhowala a wudželala w pšchichodnych čžasach; z tym ščžini wón móžne, zo tež nětko hišće z pomocu Božeje hnady to docpějemy, šchtož je nam za našče špomóženjo a za našču žbóžnosćž trěbne: wušjednanjo z Bohom, prawe špóznacžo joho byčeža a joho wole, zakitanjo pšhed hrěchom a žłóščju, wudošpolnjenje žiwjenja z bohušpodobnymi poččžiwosćžemi, joho wuděbjenje ze špokojnosćžu a wozbožacej nadžiju na wěčžnu žbóžnosćž. Zawěrnó: „Tak jara je Wóh swět lubował, zo je swojoho jeno-

rodzenoho Syna podal, zo bychu wschitcy, kiž do njoho wěrja, zhubjeni njebyli, ale wěczne žiwjenje měli.“ (Jan. 3, 16.)

Toła jenož tón, kotryž je hłosej swojoho swjatoho nabožništwja, z horta Žezusa Khrystusa wufhadžacomu, we žiwjenju swěrnje poslušny, jenož tón změje džel na žohnowanjach tamnych spomóžnych darow; šchtóž pak přez Žezusa Khrystusa zjewjenym wučbam napšecziwo štkuje a z cyła po swojej swjatej wučbje živy njeje, tón bórzy pokoj Boži ze swojeje dusche pozhubi; wón přestane džěčo Bože być a w duchu a wěrnošći jo modlicž; wón njezměje potom sylnošć, zo by jo před mocu hrěcha a špytowanja zakital a zo by swoju duschu po přikladze swojoho Zbóžnika ze spomóžnymi póccziwošćemi wudebil; wón jo wotrzeknje tamneje hnadowneje pomocy, z kotrejž by horja a hubjenstwa w tutym časnym žiwjenju ze šćěpnošću znješć a přiči tych jamych sebi špokojace wěczne kubla dobyć móhl; wón wotwobroći swojej woczi wot wozbožacoho pohladowanja na Božu předwidžiwosć a na wěczne žiwjenje; zaslepjenje, hrěch, nješprawnošć, njepokutnošć, njepokoj dóstanu nowu a wjetšcu móc nad nim a wobhroža joho časne a wěczne zbožo, kaž to swjaty Pawol piše: „Delizo ze zamyslom hrěšimy, hdyž smy špóznaczo wěrnošće dóstali, njezbyma žadyn wopor za hrěchi.“ (Hebr. 10, 26.)

Wjelelubowani! to je hróžbna prawda, zo tón, kiž je zakitacej zjewjenej wěrnošći nje-

poslušny, jo cžežcy přehřěchi na swojim časnym a wěcznym zbožu, dokelž jo najdróžšich kublow wotrzeknje a nješměrne njezbožo na jo šćěhnje.

Křesćanška bojošć před Bohom je šćěpnje k tomu napravjena, zo štkowanjo wschoho prawoho a dobroho, křesćanšcy dobre a cžešne naložki a bohupodobne póccziwošće we wschěch powołanjach rozšěrja, kaž tež zo wschudžom njeprawo, zlóšć, kotrežkuli hrěchi a přestupjenja zdaluje a wotwobara. Tohodla zamóže wona, nic jenož na žiwjenje jednotliwych wěrnych, ale tež na zhromadne cžłowještwo w joho zjednoczenjach do swójbow, wosadow, kraleštwow a ludow špomóženjo a žohnowanjo na jara wschelake waschnjo rozpšestrěwacž. Tole žohnowanjo wěšćeske radošćiwje profeta w starym zakonju, hdyž na pohnućo Bože wo křesćanškim času profeczeske: „Šlaj, pokoj přichwedu nad nich, kaž rěku; — hačo jenožo, kotrohož macžer wokošuje, čcu was špokojowacž a wy budžecže špokojeni; — wascha wutroba budže jo zradowacž.“ (Isai. 66, 12 atd.) „Nještyšči jo wjacu wo nješprawnošćach w twojim kraju, wo zapušćenju a zahubjenju mjez twojimi mjezami, ale špomóženjo wobšadže tвое murje a šhwalba tвое wrota. — Šnjež budže tвое wěczne šwětlo a dny twojoho žarowanja jo šćěpnja.“ (Isai. 60, 18 atd.)

Šižo tute někotre šłowa dopokazuja špomóženjo a nadobne žohnowanjo, kotrež ma křesćanška bojošć před Bohom a křesćanška

póccziwojež za zhromadne zbožo we swójbach, wošadach a ludach rozpschestrěwacž. Wone tež došahaju, zo bychu nas z wažnošću dopomniše, kač jara so kščeježan tež na zhromadnym zbožu cžłowještwa pschhrěšči, hdyž z njewobkedžbowanjom kazujow a poručnošćow swjateje wěry tajke zohnowanjo njemóžne ježini a z pschestupjenjom tych samych „Boži hněw za džen wjeczenja a zjewjenja sprawnych sudzenjow Božich“ na so a na bližšich, kiž su z nim žiwi, dele wola.

Kač bychmy, wjelelubowani w Khrystuju! směli hišćeže zakomdžicž wobudžowanjo bojoječe psched Bohom, kač móhli we živjenju njewobkedžbowacž našču swjatu katholicu wěru? Swjatomu póstnomu časej so pschibližujey mamy nětko psched woczomaj, kač cžežey so tajki pschhrěšči pschecziwo Bohu, pschecziwo sebi samomu a pschecziwo zhromadnomu zbožu,

kotryž je bojoječi psched Bohom a swojej swojej swjatej wěry w živjenju njeposluchny. Podawki našchoho časa wopowjeduja nam winu a kšostanjo tajkoho pschhrěščenja we wottrašchacnych dopokazmach a powještwach. Tohodla budžmy wschitey w hromadže poslušni poručnošći mudroho w starym zakonju (Sir. 5, 8): „Njekomdž so, k tomu Knjezej so wobrocjež, a njewotstorkuj to wot jenoho dnja k druhomu!“ Swjaty póstny čas nawodžuj nas, zo bychmy we woprawdžitej pokucže wotmyslenjo zapšchijeli, hajili a wobkručili, zo chcemy bohabojoječi a pschikazujam naščeje swjateje wěry we živjenju poslušni byč; pschetož „pólěpschće wasche skutki a wotmyslky, tehdy čeu pola was bydlicž“ (Jerem. 7, 3) a „dušchu z jasnošću napjelnicž“ (Isai. 58, 11), praji Knjez, našč Bóh, a wón je kóždy čas swěrnny, zo by to zawěšće dopjelnił.

Z džiwanjom na živjeiške wobstejnošće katholicich wěriwych w jaškim kralestwje a z dowolnošću japoschtolskoho Stola postaja so hač na dalsche sežehowacy póstny rjad:

1. Hačo póstne dny z dwojej winowatošću, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotečehnjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedynkróčne nasycenje, maja so džeržecž: popjelna srjeda, srjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki w štyryrechzidnowškim poče, tši pošenje dny

martrownoho tydženja, a wigilija psched hodami (patoržica), njeje-li njedžela.

2. Hačo póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatošću wotečehnjenja na jědži t. j. spokojenja z jenož jedynkróčnym nasycenjom, kač tež z wino-

watosežu, zo pschi jenej a tej samej pojedži pódla mjasnych jédžow tež rybjaće njewužiwanju, hačo tajke póstne dny maja so džeržecž: zbytnje wšchědne dny štyrcyčidnowštoho pošta, kotrež njejsu w pschedkhadžacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a vigilije psched swjatkami, kaž tež psched swjedženjemi š. japoschtolow Pětra a Pawola, š. Marije donjebjeswacža a wšchěch Swjatyh. Selizo na posledku mjenowane tši vigilije na njedželu panu, pschepołoža so z winowatosežu wotčehnjjenja na jédži na pschedkhadžace soboty; panu-li pak na pjatk, maja so sobu ze zdžerženjom wot mjasnych jédžow wobkedžbowacž. Za njedžele we štyrcyčidnowštim póstnym časa njeje wotčehnjjenje na jédži poručene; tola njeje ani na póstnych njedželach dowolene, pschi jenej a tej samej pojedži pschi mjasnych jédžach tež rybjaće wužiwanč.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdžerženjo wot mjasnych jédžow poručene, tola bjez winowatoseže wotčehnjjenja na jédži, kotrež je pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki póstneho časa, kaž tež za pjatki suchich dnow a vigilijow poručene. Za pjatk 29. junija hačo na swjedžen swjateju japoschtolow Pětra a Pawola dowola so wužiwanjo mjasnych jédži.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jédžow poručene (pod 1. a 3.), smě so jadło, tucžno, abo mjasowa juščka š pschihotowanju jédžow trjebacž a mjasowa juščka

tež hačo napoj wužiwanč; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tši dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hačo wuwzacžo pak dowola so za wšchitke zdžerženške (abstinenčne) a póstne dny wužiwanjo mjasnych jédžow tym, kotšiz pucžuja, potom tym, kotšiz hačo domjacy abo skužownicy pola njekatholikow jédž dóstawaja, kaž tež hosčencarjam abo foržmarjam, jich domjacym a hosčom, tohorunja tež tym, kotšiz swoju jédž w hosčencu abo z hosčenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnosče sebi njemóža póstne jédže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wosobam, pola kotrychž wojacy bydlenjo a jédž maja, abo kotrež so wothladanju khorych poswjecžuja. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatk wot spomnjeneje dowolnosče wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatosež dopjelnicž, zo so wotčehnjjenje na jédži wobkedžbuje a pódla mjasnych jédžow tež rybjaće pschi jenej a tej samej pojedži njewužiwanja. Pschi tym so zjawnje pschispomina, zo njeje wotphladanjo tuteje dišpensy (dowolnosče), hačo by so wona tež tym dawala, kotšiz móža sebi wuběranjo jédžow swobodnje a bjez zadžěwkwow sami postajecž.

6. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosče abo měry w jédži su wšchitcy winowacži, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hiščeje njepšchecročili a kiž njejsu z došahacej pschicžinu (winu), cžežkim cžělnym

džěłom, khorosću, lěkarškim wufazowanjom dla šlabosće abo druhich džiwanjow na strowotu we tym wuzamotwjenju. Š wobkedźbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajtošće (wuzwolenja) jědžow šu wšchitcy wot 7. lěta a tež hišće pschěz 60. lěto dźerženi, jeližo runje spomnjene wuzamotwjace pschicžiny žane wuwzaco nje-pschicžeczeja.

7. Pschitomny póstny rjad wostanje hač do póstneho časa pschichodneho lěta w płacžiwosći, a katholiccy wěriwi šu naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwanjo na jich wobštejnosće pschipóznawajcy swoju šwěru a pschiwijnosć k katholickej cyrkwi a k š. japoschotštomu Stolej ze šwědomitym dopjelnjenzjom póstneje kaznje wobšwědčžili. Něch cyrkwinška póstna kaznja a wosebje šchtyrcyčidnowski póstny čas wšchitkim k tomu šluži, zo by nas wšchitkich na winowatošć sebjezapřecža, pokuty a nakazanja dopominał a potom z dobrowólным zdźeržowanjom wot dowolenych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pschewzacožom tež hewak nje-pschikazanych wobčežnosćow we pócežiwosći sebjezapřecža zwucžował a pošylujal. Zež njedž nas pschitomny š. póstny čas k tomu nawjeduje, zo položeno póstneho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwosću we modlenju, w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušćišchim dokonjenjom smilnych škutkow.

Katholickim šararjam a šarškim administratoram, kaž duchownym pschedstejicžerjam ka-

tholškich cyrkwjow a křapalow w Šakskej šo z tutym porucža, zo bychu w běhu lěta na njedželach psched postajenymi póstnymi dnami te šame a tež waschňo, kaž maja šo dźeržecž, wozjewjeli.

Šo starym waschňu zapocžina šo jutrowny čas w Hornjej Łužicy hižo z popjelnej šrjedu, w herbškich krajach halle z pjatej njedželu posta. Šo cylej Šakskej pak škóncži šo wón ze sobotu po šwjatkach. Šóždy katholicši křešćan je pod cžezkim hrěchom winowaty, w jutrownym času šakramentaj pokuty a wol-tarja dostojnje dóšćaj.

Š tomu šo pschispomina, zo maja šo hižo přjedy postajene pjecž kóždolětnje cyrkwinške wopory po ščehowacym rjedže dźeržecž:

Šřeni za Lyonske miššioniske towarštwó na jenej šchescžich póstnych njedželow,

druhi za š. Šóžefowe towarštwó w Nachenje na šošmošćnej njedželi (18. měrc) hašo na dnju psched šwjedženjom š. Šóžefa,

šćecži za naležnosće towarštwó Šožoho rowa w Šölnje, wulki pjatk a pschedjutrownu sobotu,

šchwórtcy za š. Šonifacijowe towarštwó w Šaderbornje na njedželu psched 5. junija abo po nim,

pjaty škóncžnje, hromadženjo pětrowoho pjenježka, na njedželu psched šwjedženjom š. arc-šandžela Šidhala abo po nim.

Wšitke tute wopory dyrbja so njedźelu, kotraž sčadowanstej njedźeli do přédka dže, a na dnju sčadowanja samoho wošadam z klětki woźjewić, a z tym, kaž z pschihódnym špomenjom w přédowanju na dnju sčadowanja wschitkim pscheporucjeć.

Wmošak tyhle sčadowanjow ma so w

herbskich krajach japoschtolškomu wifariatej a w Hornjej Lužicy tachantskomu konsistorijej do kónca hapryla, resp. junija a oktobra wotedacž.

Šnada Boha Wótea a Syna a Duchu swjatoho budž a woštań pschecy z wami wschitkimi! Amen.

W Drežďanach, 28. januara 1883.

† Franc Bernert.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskeho Stola milosće titul. biskop z Azota, japoschtolski wifar w sakskim kraleštwje, administrator ecclesiasticus w kralowškej sakskej Hornjej Lužicy, tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,

poštrowa a žohnuje wschitkich joho duchownomu wjedzenju dowěrjenych wěritnych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Bo powěstnje runje čitanoho swjatoho sczenja njebě tón slepy pschi puežu do Jericha smilnosć Jezusa, bóžskeho Bóžnika podarmo prošyl.

Tež my dyrbimy po nawjedowanju nascheje swjateje katolskeje cyrkwe w pschihadžacym póstnym času husto a pschecy zasly ze słowami krala Davida so modlicž: „Smil so nade mnu, Božo! po twojej wulkej smilnosći a po mnohosći twojich smilnosćow zetrěj moju zlóscž.“ (Př. 50, 3.)

So pak bychmy tež my Božu smilnosć podarmo njeprošyli, chcemy džensa hačo k pschihotowanju na schtyrcyčidnowski póstny čas prawje wopomnicž, zo dyrbimy tu samu pokutnu modlitwu wosebje w tymle swjatym času Bohu woprowacž z nutrneje žadosću za Božeje pomocu a z kruteje dowěru, zo tule pomoc pschez wěru do Jezusa Khrystusa dóstanjemy.

Wěr, derjeměcžo a zbožo w čłowjestwje wschudžom a pschecy jenož tam traje, hdžež so ludžo prawje prócuja, zo bychy sebi w swojich wot Boha dóstatych kublach a prawach na hrěščne waschnjo njeschodžili, ale wjele bóle sebi ze wschěmi dowolentymi srědkami po swojich mocach mjez sobu wužitni byli. A tomu pak je trěbne, zo jednotliwe stawy čłowjstwa w małym a wulkim wobjecžu Bože kaznje a z cyła zakonje wyschnosćow čžešča a po móžnosći swěru dopjelnjeja, kotrež maja tamne kubla a prawa zdžeržecž a zakitacž. Tohorunja je trěbne, zo chcedža, kaž su hromadže živi, po pschihódnosći tež zwólniwi byčž, so požadosćow za časnym wjeselom a kublom wotryjekowacž, wobčežnosće a prócu sežerpnje na so bracž, zo bychy sobučłowjekej na joho wobsedženstwje, joho čžešči, joho žiwjenju a druhich kublach a prawach kažkuli

wužitni byli a zo bychu jomu we tym na žane waschnje njezefschkodžili. Pšchi tym dopomnimy so lochcy na tamne čžesčomne šrawy čžłowjestwa, kotrež so wužiwanja, derjeměčja a druhich špodobnosčow žiwjenja wotrjeknu a dobrowólne tradanjo, prócu a džělo na so wozmu, zo bychu tych, kiž so na nich wobroczeja, z dobrotami wofschewili a jim tradacž a čžerpjeć abo do schkody pšchińeč njedali.

Tola, wjelelubowani w Šhrystuju! w našim čžasu brachuje jara husto na čžesčowanju Boha a joho kaznjow a na pokornosčži pšched wyschnosčemi a jich zakonjemi. Něhdžežkuli njewobštoji wjacu dobra a kruta wola, swoju požadosčž za čžasnymi kubkami a wjelesemi tamnym Božim kaznjam a wyschnosčnym zakonjam podrjadowacž abo podčžinnyčž, kotrež wobšedženstwo, žiwjenje a strowotu a druge kubla sobucžłowjekow džerža a zakituja.

Tak so stanje, zo nětko wšchelaše napady na wobšedženstwo a čžesčž, žiwjenje a strowotu sobucžłowjeka pšchiběraju, a zo so pšchestupjenja a złósčje pšchecžiwu Bohu a wyschnosčžam, pšchecžiwu Božim kaznjam a šwětnym zakonjam rozmnožuja; „pšchetož kotřiž špóznacžo Boha zacžinnychu, tych pšchewoštaji Bóh złósčžiweje myšli, zo čžinja, šchtož so njepšchihodži“. (Romsf. 1, 28.) Tohodla widžimy w našim, pšchěz pokročjenje w rjemješnym džěle, w znanštwje a wědomosčži wuznamjenjenym čžasu, zo čžłowjeki pšchirodžene požadosče za čžasnymi wěcami, hačo bychu pšchěz Bože kaznje a wyschnosčne zakonje wobmjezowane njebyše, počne wyschnosčne knjejštwo dóstawaju, zo wone najdróžšče kubla sobucžłowjekow we šwójbach, wofadach a ludach zahubjeja, a zo wone šlónčžnje tomu, kotryž so jim bjez wobmjezowanja poddawa, na joho šamsnej paršchonje, derjeměčžu a dobrym mjenje, štrawocže a žiwjenju schkodžicy joho čžasne a wěčžne zbožo zanicža.

Šižo krótko rozhladanjo wokolo so pokazuje nam nješměrne horjo a zahubjenje, kotrež tajcy, kiž so njewobmjezowanym požadosčžam za čžasnymi kubkami pšchepodadža, na čžłowjestwo a na šebje šamych pšchinjesu; a runje tuto złe, tuto njewobmjezowane poddacžo požadosčžam za čžasnymi wěcami pšchiběra w našim čžasu pšchecy dale a bóle. Woprawdže, pšchi tajšim nazhonjenju je za naš potrebnosčž, zo w pšchihadžacym šwjatym čžasu z nutrneje žadosčžu Božu šmilnosčž a pomoc prošny wo wotwobrocžo tajkoho nježboža a wo zakitanjo pšched tym šamym.

Tež my, wjelelubowani w Šhrystuju! šměmy so nadžěčž, zo tuta našcha modlitwa w šwjatym póštnym čžasu podarmo njebudže, jelizo ju tež woprunjemy z kruteje dowěru, zo Božu pomoc, kotruž trjebamy, pšchěz wěru do Žězusa Šhrystusa, kažkaž je nam w naščej šwjatej katholickej cyrkwi pšchepodata, woprawdže dóstanjemy.

Tak pišče š. japoschtoł Pawol, wot Duča šwjatoho rozšwětleny, Korinthškim (1; 2, 2): „Wěč šebi wotmyslił, zo mjež wami ničžo druge njewěm, šhiba jenož Šhrystusa, šchizo-

nosčne zakonje wobmjezowane njebyše, počne wyschnosčne knjejštwo dóstawaju, zo wone najdróžšče kubla sobucžłowjekow we šwójbach, wofadach a ludach zahubjeja, a zo wone šlónčžnje tomu, kotryž so jim bjez wobmjezowanja poddawa, na joho šamsnej paršchonje, derjeměčžu a dobrym mjenje, štrawocže a žiwjenju schkodžicy joho čžasne a wěčžne zbožo zanicža.

wanoho.“ „Khrystusa křichžowanoho, kiž je Židam pohórščk, pohanam pak hlupošč, tutoho předužemy powołanym ze židowstwa a tež pohanam hačo Božu móč a Božu mudrošč.“ (2. Kor. 1, 23. 24.)

Swět w našim času husto hani kaznje a zakonje, kotrež wobsedženstwo, čžešč, žiwjenje a druge kubła sobučłowjekow zakitaju, a toho- dla čłowjekež joho spomóženja dla z cyła sebjezapřěčo a sežeršne znjesenje křichža napoložuja. Našča swjata wěra pak wučži nas tute kaznje hačo zjewjenja Božeje mudroščje a Božeje wole; wona wopowěduje nam Boha, najdospołnišče byčžo, wěrnosčiwoho, najšprawnišchoho a najswjećišchoho, hačo dawaczerja a wschowodoweho nadkedžbowarja tutych kaznjow, a tež hačo našchoho pschichodnoho sudnika. „Přchetož wschitecy dyrbimy so zjewič psched sudnym stolom Khrystusa, zo by kóždy dóstał, za tym hač je w swojim čžele dobre abo źle čžinił.“ (2. Kor. 5, 10.) Tohorunja pschpowěduje nam našča swjata wěra tež wyschnosčje hačo postajenje Božeje wole a poslušnosč pschecžiwu nim hačo psched Najwyschschim zamótwjenje žadacu winowatošč, kaž w swjatym pišnje stoji: „Žana móč njeje, křiba wot Boha, kotrež pak su, su wot Boha postajene“; „tohodla budžče po pschislušnosčji pobbacži nic je- nož křostanja dla, ale tež swědomja dla.“ (Rómš. 13, 1. 5.)

Botajkim je Boža mudrošč, kotraž čžłowjekam hačo winowatošč poruča, zo nakhil-

nosčjam k swětnym wěcam slepje njeposluchaju, ale je Božeje woli podčžisnu a po tutej woli so jich spokojenje wotřeknu, kaž joho słowo hižo Kaina warnowašče: „Nakhilnosč k hřečkej dyrbi pod tobu byč a ty dyrbiš nad njej křježič.“ (1. Mož. 4, 7.) Wóh sam wozjewja nam hačo swjatu winowatošč, našchoho a druhich spomóženja dla, kaž tež dla čžeščje bóžskoho mjena, zo bychmy křichž, zwotkěžkuli pschichadža, ze sežeršnosčju na so wzali a nješt. Haj, po swojej mudroščji a dobročje slubi wón, zo budže to wschitko z čžasnymi a wěčžnymi darami a hnadami žohnowacž a placžič; wón chce nas pschěz swjate sakramenty a druge hnadowne wopokazanja, wosebje pschi modlitwje a Božeje službje w tutym swjatym přočowanju pošplnjecž a po swojej swjatej woli podwolenjo a dokonjenje we nas skutkowacž.

Zawěrnó, živa wěra do Žězuša Khrystusa, wocžłowjecženoho Syna Božoho, joho słowo a skutk pošćicžuje nam pomoc, pschěz kotruž z Božim pohnuwanjom so pschestupjenje Božeje wole bojimy a jeje dopjeljenje lubowacž nauknjemy. Talc wěra je, pschěz kotruž potom wot Boha pošpljenje dóstawamy, zo bychmy wschitke napřchecžiwu stojace nakhilnosčje k swětnym wjeselam a kublam w ponižnosčji joho kaznjam podčžisli, a joho swjate mjeno z woporniwym sebjezapřěčjom a z podatej sežeršnosčju pschekrasnjowali.

Tak wopruijmy Bohu našče pokutne modlitwy w pschikhadžacym poštnym čžasu w nutrenej žadoščji za Božeje pomocu, kaž tež z frutej

doměru, zo tule pomoc wosebje pschez m6c žiweje a skutowneje wěry do Jezusa Chry-
stusa a jeho swjateje wuczby dostanjemy.

Tuta doměra dyrbi nas nic jenož pschi na-
schich lětusich p6stnych pobožnosćach wobži-
wicž, ale dyrbi nas stajnje a wschudžom tež
we wobkhadžowanju a žiwjenju pschewodžecž
a pohnuvacž, zo bychmy našču wěru do
Chrystusa po nawjedowanju naščeje swjateje
katholskeje cyrkwe tola swěru hajili z dokonje-
njom domjaceje pobožnosće, ze swjeczenjom

njedželow a swjatych dnow, z wopytowanjom
Božich službow, z pilnym a dostojnym dostá-
wanjom swjatych sakramentow. Takle pschez
wěru posyljeni a wjedzeni wobkędžbujmy po-
tom poručnosće Božeje wole w jeho kaznjach
a dopuschćenjach z ponižnosću a sebjezapře-
cžom, a wocakujmy z doměru, zo so Bože
slubjenja tež na nas a na tych, za kotrychž
so modlimy a modlicž mamy, po wulkoječi
Božich smilnosćow dopjelnja.

Z džiwanjom na žiwjenšte wobstejnoscže katholicich wěriwych w saksim kralestwje a
z dowolnosću japoschtoliskeho Stola postaja so hacž na dalsche scžehowacy p6stny rjad:

1. Hako p6stne dny z dwojej winowatosću,
zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotcžehnje-
nja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedyn-
kr6cžne nasycenjo, maja so džeržecž: popjelna
srjeda, srjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki
w schtyrcyčidnowskim posće, tsi poslenje dny
martrownoho tydženja, a wigilija psched ho-
dami (patoržica) a wigilija psched Wschěmi
Swjatymi, dokelž lětsa na pjatk padnje.

2. Hako p6stne dny bjez zdžerženja wot
mjasnych jědžow, tola z winowatosću wot-
cžehnjenja na jědži t. j. spokojenja z jenož
jedynkr6cžnym nasycenjom, kaž tež z wino-
watosću, zo pschi jenej a tej samej pojědži
p6dla mjasnych jědžow tež rybjace njewuži-
wamy, hako tajke p6stne dny maja so džeržecž:
zbytne wschědne dny schtyrcyčidnowskeho posta,
kotrež njejsu w pschedkhadžacym postajenju hižo

mjenowane; soboty wo suchich dnach a wigilije
psched swjatkami, kaž tež psched swjedženjemi
š. japoschtolow Pětra a Pawola, š. Marije
donjebjeswzacža. Za njedžele we schtyrcyčid-
nowskim p6stnym cžasu njeje wotcžehnjenje
na jědži poručene; tola njeje ani na p6stnych
njedželach dowolene, pschi jenej a tej samej
pojědži pschi mjasnych jědžach tež rybjace wu-
žiwacž.

3. Tohorunja je za wschě zbytne dotal
njemjenowane pjatki cyloho lěta zdžerženjo
wot mjasnych jědžow poručene, tola bjez
winowatosće wotcžehnjenja na jědži, kotrež je
pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki
p6stnoho cžasa, kaž tež za pjatki suchich dnow
a wigilijow poručene. Za pjatk 15. augusta
hako na swjedžen š. Marije donjebjeswzacža a
26. decembra hako na swjedžen š. Schčžepana

prěnjoho martrarja dowola so wužiwanjo mjasnych jědži.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědžow poručžene (pod 1. a 3.), smě so sadło, tucžno, abo mjasowa juščka k pschhotowanju jědžow trjebacž a mjasowa juščka tež hačo napoj wužiwać; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tři dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hačo wuwzacžo pak dowola so za wschitke zdžerženiske (abstinentne) a póstne dny wužiwanjo mjasnych jědžow tym, kotřiž pucžuja, potom tym, kotřiž hačo domjacy abo služownicy pola nje-katholikow jědž dóstawaja, kaž tež hoščencarjam abo korežmarjam, jich domjacym a hoščom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hoščencu abo z hoščenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnosće sebi njemóža póstne jědže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kafarnach a zwonka kafarnow, kaž tež wošobam, pola kotrychž wojacy bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khorých poswjecžuja. Tola za wschitke tute pady woštanje wulki pjatf wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatosč dopjelnicž, zo so wotečehnjenje na jědži wobkedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybace pschi jenej a tej samej pojedži njewužiwaja. Pschi tym so zjawnje pschispomina, zo njeje wotpošladanjo tuteje dišpeny (dowolnosće), hačo by so wona tež tym dawala, kotřiž móža

sebi wuběranjo jědžow swobodnje a bjez zadžěwčow sami postajecž.

6. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo měry w jědži su wschitcy winowacži, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hišće nje-pschecročili a kiž njejsu z došahacej pschicžinu (winu), cžežkim cžežnym džělom, khorosčju, lěkarškim wukazowanjom dla šlabosće abo druhich džiwanjow na štrawotu we tym wuzamošwjeni. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajkosće (wuzwolenja) jědžow su wschitcy wot 7. lěta a tež hišće pschěz 60. lěto džerženi, jeližo runje spomnjene wuzamošwjace pschicžiny žane wuwzacžo nje-pschipučžeja.

7. Pschitomny póstny rjad woštanje hač do póstneho časa pschichodneho lěta w placžiwosći, a katholiccy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwajo na jich wobštejnosće pschipóznawajcy swoju swěru a pschiwisnosč k katholickej cyrkwi a k s. japoschtoliskomu Stolej ze swědomitym dopjelnjenjom póstneje kaznje wobšwědežili. Njech cyrkwinška póstna kaznja a wošebje štyrcyčidnowski póstny čas wschitkim k tomu šluži, zo by nas wschitkich na winowatosč sebjezapřečža, pokuty a nakazanja dopominał a potom z dobrowólным zdžeržowanjom wot dowolnych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pschewzacžom tež hewak nje-pschikazanych wobčežnosćow we póccžiwosći sebjezapřečža zwucžował a pošyljał. Tež njech nas pschitomny s. póstny čas k tomu

nawjeduje, zo polóženjo póstnoho rjada wuru-
namy z rozmnoženaj horliwosću we modlenju,
w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušćišćim
dokonjenjom smilnych skutkow.

Katholskim fararjam a farškim administra-
toram, kaž duchownym pschodstajiczerjam ka-
tholskich cyrkwoju a křapalow w Sakskej so
z tutym poruča, zo bychu w běhu lěta na
njedzelach psched postajenymi póstnymi dnami
te same a tež waschnjo, kaž maja so dźeržecź,
wozjewjeli.

Po starym waschnju započina so jutrowny
čas w Hornjej Łužicy hižo z popjelnej srjedu,
w herbskich krajach haće z pjatej njedzeli
posta. Po cylej Sakskej pak skónczi so wón
ze sobotu po swjatkach. Skóždy katolski kře-
sejan je pod czežkim hrědom winowaty, w
jutrownym času sakramentaj pokuty a wol-
tarja dostojnje dóstacź.

Š tomu so pschispomina, zo maja so hižo
prjedy postajene pjecź kóždolětne cyrkwinšte
wopory po sečehowacym rjedže dźeržecź:

Prěni za lyonske missionske towarstwo na
jenej schesćich póstnych njedzelow,

druhi za s. Józefowe towarstwo w Aachenje
na bołmońčnej njedzeli (16. měrca) haće na
njedzeli psched swjedzenjom s. Józefa,

třeczi za naležnosće towarstwa Božoho rowa
w Rělnje, wulki pjatk a pschedjutrownu sobotu,
šchwórtu za s. Bonifacijowe towarstwo w
Baderbornje na njedzeli psched 5. junija abo
po nim,

pjaty skóncnje, hromadzenjo pětrowoho
pjenježka, na njedzeli psched swjedzenjom s. arc-
jandžela Michala abo po nim.

Wšchitte tute wopory dyrbja so njedzeli,
kotraž składowanskej njedzeli do přědka dže, a
na dnju składowanja samoho wosadam z kłětki
wozjewicź, a z tym, kaž z pschihódnym spom-
njenjom w přědowanju na dnju składowanja
wšchittim pscheporucžecź.

Wunoschť tyhle składowanjow ma so w
herbskich krajach japoschtolskomu wikariatej a
w Hornjej Łužicy tachantskomu konsistorijej
do kónca hapryla, resp. junija a oktobra
wotedacź.

Šnada Boha Wótca a Syna a Ducha swja-
toho budź a woštań pschecy z wami wšchit-
kimi! Amen.

W Dreždžanach, 14. februara 1884.

† Franc Bernert.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskoho Stola milosće titul. biskop z Azota, japoschtolski wifar w sakskim kralestwje, administrator ecclesiasticus w kralowstej sakskej Hornjej Łužicy, tachant kapittla s. Pětra w Budyschinje, doctor theologiae, jubilariski měšćnik atd. atd.

poštrawja a žohnuje wschitkich jeho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Wschelate swjedjenje a časy w cyrkwinym lěće žadaju wot nas, zo bychmy žiwjenje Jezusa Khrystusa, našoho šnjeza a Zbóžnika, wopominali nic jeno hačo rjad podawkow, kotrež su w daloko dozady ležacej minylosće so stali, ale tež hačo podeńdjenja, kotrež k najmjeńšommu zdžela hišće w našich dnjach so dokonjeju. Pšchetož wozłowjeczeny Syn Boži, kotryž je tudy živy byl, pomhajo a žohnujo wokolo khodzil a na Golgacze wumóženjo čłowjekow dokonjał, tutón nad wschitto wysocy khwaleny Syn Boži je a stutkuje hišće mjez nami, w našej wot njoho založenej swjatej cyrkwi a we swjatyh kublach, kotrež su jej k wobkhowanju dowěrjene. „Glej, ja sym pola was wschitte dny hač do skónczenja swěta“ (Mat. 28, 20); tak reka jeho šlubjenje pšched donjebjespěčom japoschtokam

date; a tež tamne druhe na to so počahowace słowa: „Chcu bydlicz we nich a khodzic mjez nimi“ (2. Kor. 6, 16); „wón budze z nimi bydlicz, a woni budza jeho lud a wón, Bóh sam, budze jich Bóh“ (Zjem. 21, 3); wone dopjelujeju so hišće nětko, hdžež bóžski Zbóžnik w polnomocy swojoho njebjestoho Wótea čłowjeske džěči pšchez swjatu kščeženca hačo džěči Bože poswjecza a hdžež jim potom wutrobu a wóčžo, wucho a hort wotewri za wozjewjenje Božoho słowa; wone dopjelujeju so, hdžež wón hačo wěczny wyschski měšćnik pšchi woporje Božeje msče z nami so zjednoczi, zo by za nas prosyl a hdžež hačo dobry pastyr za nami khodzi a wo durje našeje wutrobny klapa, zo by, hdžežtuli jomu wotewrja, zastupil a wječer z nami džeržal. Nunje tak dopjelujeju so wone hišće dale a pšchicho-

dnje, hdyž Jezus Khrystus hačo Bóh a čłowjek w najswjecyjšich sakramencze ze swojim čěłom a swojej krowu naš žiwi, z njebjeskej mocu naš wuhotuje a dary swojoho swjatoho Ducha nam podawa, zo bychmy w strachnosćach a špytowanjach žiwjenja dobre wojowanjo wojowali a šćónčnje, hdyž njebjeski hošpodač naš zawoła, w poslednim bédženju wot njoho wošwjeczeni, pošlyni a wofšewjeni z nadžiju na zbóžnu nješmjertnosć z tuteje časnosće wotešli. Wopominajmy potajkim, wjelelubowani w Khrystusu! pšchi šwjeczenju wšelakich šwjedzenjow nic jeno zańdžene podawki ze žiwjenja našchoho Zbóžnika, ale wobkedžbujmy tež stajnje, kač wón hišćeje w našim čaju wšitko nam podawa, šćtož nas za čas a za wěčnosć wozbožicž zamóže.

Tola dženjnische njeđelste seženjo pšhipowěduje nam wěšćenjo wo čěčpjenju našchoho Zbóžnika. „Sleječe, dzemy horje do Jeruzalema“, praji Jezus, „a budže wšitko dopjelnjene; — Syn čłowjeka budže pohanam podaty, wušměšeny, šchwifany a woplwany, a hdyž joho wušchwifaju, budža joho moricž.“ (Luk. 18, 31—33.) Pšchihadžacy swjaty póštny čas nawjeduje naš potajkim, zo čěčpjenjo a smjereč, kotruž je Jezus, wočłowjecženy Syn Boži, našchoho wumóženja dla čěčpjet, bóle dyžli hewak w cyrkwinškim lěče rozpominamy, a zo pšchi tym hišćeje pomyslmy na šćiwody a zlóseče, z kotrymiž jo swět w našim čaju na nim, Šnjezu a

Žakbowanym Božim, na joho swjatej wošobje a joho swjatym šćutku často a čěčcy pšehrešćuje. Wot Boha w Khrystusu podate a w našej swjatej cyrkwi zapoložene zjewjenjo ze swojimi wučebami a kaznjemi, ze swojimi Božimi šćužbami a hnadnymi šćědkami, je mjenujcy móc a mudrosć Boža, kotraž wěšty a trajacy zaklad položi k bohawojosći a šprawnosći, k lubosći bližšchoho a k póččiwomu žiwjenju, k pošluchnosći pšecziwo wyschnosći a wšitkim pšedstajenym, bjez kotrež špomóženjo jednotliwych, hačo tež swójbow, gmejnow a ludow móžne njeje. Šćaz pač swět Khrystusowomu šćutkej jo napšecziwjesče, joho zaja a zwjaza, joho šchwifasče a šćižowasče: tak šćorži wyschšči wječch našeje cyrkwe, swjaty wótc, swojim wěriwym, zo swět tu móc a te šćědky, kotrež je pobožna mysl k wužitku šćěsečžanskoho špomóženja do joho rukow položila, jomu wobmjězuje abo bjerje, a zo jomu móc a šćědky brachuja, póšćow ewangeliya po potrebnosći do swěta wupóšćacž. Šako pastyr katholicstoho šćěsečžanstwa šćorži wón swojim wěriwym, kač nješćěčelowje katholicstoho mjena jo prócuja a na to džěłaju, zo bychy katholickej wěrje móc a wliw na žiwjenjo a zadžerženjo čłowjekow wote wzali, kač jo napěraju, zo bychy wěru do cyrkwe wot Khrystusa založeneje, wěru do Khrystusa hačo Syna Božoho, haj tež wěru do Boha a Božeje pšćedwidžiwosće mjez čłowjekami wuforjenili a cyrkej žiwoho Boha, šćolp a twjerdžiznu wěrnosće (1. Tim. 3, 15).

na wšcho móžne wašchnjo pschewinyli. Tu dopjelnjeju so hišćeje džensa tamne słowa: „Bohani hawtuja a ludy mysla na próznošće; woni wuradžuja mjez sobu pschecziwo Knjezej a joho Žalbowanomu“ (Př. 2, 1—2); a słowa swjatoho Pawola: „Woni z nowa sčhižuja a wujměščuja Syna Božoho“ (Hebr. 6, 6). Tohodla wopominajmy w swjatym póstnym času czerpjenja a cžwěle, kotrež je Jezus Khrystus w času pozemjstoho žiwjenja pscheczerpjel; njezabuwajmy pak pschi tym tež, kak nje-pscheczelowje joho swjatoho mjena a skutka hišćeje nětko hačo jednotliwi a w towarštwach zhromadženi so do powšchittownoho zwjazka zjednočēja, zo bychu ze wšchelakimi sředkami a brónjemi, w ryci a pišnje, z lescju a z mocu pschecziwo Jezusej Khrystusej a joho swjatomu skutkej wojowali. Smjercž našchoho Knjeza w swjatym póstnym času swjećicy chcemy sebi zasy a zasy rozpominacž, kak bjez toho zaklada, kotryž je wot Boha položeny a kotryž je Khrystus Jezus (1. Kor. 3, 11), spomóženjo cžkowjełow w domjacym a zjawnym žiwjenju so spěchowacž njemóže. „Pšchetož“, tak pišče swjaty Pawol, „jelizo bychmy samowólne hřešchili, po pschiwzatym spóznacžu wěrnosče, njeby žadyn wopor wjacu zawoštał, ale strašchny jud by naš wocžakował.“ (Hebr. 10, 26. 27.)

Gdyž skóncžnje swjaty póstny čas nas napomina, zo Khrystusej, našchomu Knjezej a Wumóžnikej, za joho hórke czerpjenje a joho bolosčeziwu smjercž džakowne slubjenje praweje pokuty a prawoho nakazanja pschinjesemy: je

to tež poručnosčež, zo nutnu kědžbnosčež tomu pschiwobrocžamy, šchtož w našchim času pschecziwo Khrystusej a joho kraleštwu na zemi so stawa. Z džělbracžom, wjelelubowani w Khrystusu! kědžbujmy na to, zo swjatomu wótecej Leonej XIII. hušto sředki brachuja, z kotrymiž by žohnowanja swjateje katolskeje wěry pschecy dale a bóle rozpschestrěl a je we mnohich cžěšnosčežnych krajach wšchudžom wobkhował. Tohodla chcemy z lubosčeju k Khrystusej swoje pschinoschki dawacž, zo by swjaty wóte tež pschichodnje pschež slawnu kongregaciju (radu) za rozšchěrjenje wěry póslow ewangelija k wšchelakim ludam wupóstał a wustawy, kotrež su za wobkhowanjo wěry trěbne, zdžeržecž móhl.

Njezabuwajcy tež, kak wjele mnohim našchim wěrybratram w našchim kraju za skutowne plahowanjo wěry hišćeje brachuje, prócujmy so pschi tym, zo po móžnosčeži tež tudy našchu pomoc posčicžamy.

Tola njeje dočež, zo dary w pjenězach a w pjeněžnej hódnosčeži k wužitku wěry pschinoschujemy. W swjatym póstnym času psched wocžomaj mějicy, kak džěčži tutoho swěta pschecziwo našchej swjatej katolskeje wěrje wojuja, a kajke kubla za spomóženjo a zbóžnosčež našcheje dušche so zhubja, jelizo wěra do Jezusa Khrystusa jej so wozmje abo so wohrožuje, chcemy we wysočosčežčenju a swěrnym wuznawanju našcheje swjateje wěry kručže a wutrajnje w hromadže stacž, jebje samych a tych, kotrychž je nam Bóh dowěrił, wot cžitanja pišmow

wěru a póccziwojež kažacych wotdžeržowacž, hačo tež sebje samych a swojich wot wobkłada z ludźimi bjezbóžnych zasadow (wucžbow) šwědomicze wotežahowacž. „Jazyk“, pišče swjaty Jakub (3, 5. 8), „je drje mały stawcžk, ale wulke wěcy dokonja. Glej mały woheń, kak wulki lěs zapali; jazyk je woheń a swět njeprawdoježe, njeměrne zło, połne smjertnoho jědu.“ Dla zamokwjenja pišched Bohom za swoje a swojich spomóženjo, wjelelubowani w Šhrystu! zdaluježe tež sebje samych a swojich wot towarštwow, kotrež nabožne a póccziwe žiwjenje abo krajny a cyrkwiny porjad abo pokojne zhromadne žiwjenje krajownikow do štracha štajeja. Dopomúče so wošebje na wažne lóni wudate napominanjo wječha našeje swjateje cyrkwie. Swjatocžnje wobkrući njenujcy swjaty wóte bamž Leo XIII. postajenja swojich přjedownikow, z kotrymiž maju katholiccy kšesceženjo wot zastupjenja do zwjazka swobodnych murjerjow so wotdžeržowacž a k wuštupej z toho samoho so namokwjeć; tež pišchistaji wón hiščeže tute słowa: „Žadamy a prošymy kóždoho, pišchi joho wěčnej zbóžnosceži, zo by tola ze wščeje šwědomitošcežu wot poručnosceži, kotrež je japošchtolški Stól w tym nastupanju dał, w najmjeńšim njewot-

stupik.“ Budžeže tohodla, wjelelubowani w Šhrystu! w swěrnej pišchwisnosceži k katholickej wěrje, w pokornosceži tutomu wobnowjenomu rozkazej wyšokocžesceženoho wječha katholickej cyrkwie zwólniwje pošlušni; pišchetož swjaty wóte hačo nas wšchitkich duchowny wyšchjchi paštyč kědžbuje za naše dušce hačo tajki, kotryž změje zamokwjeć, zo by to něhdy čžinik z radošcežu a nie ze žalosceženjom; „dokelž to njeby wam wužitne bylo“. (Šebr. 13, 17.) Potom pač hiščeže so prócuježe, zo byščeže wšchudžom dobre šwědeženjo dawali za swoju wěru ze swěrny m dopjelnujenjom winowatošcežow pišchecžiwu Bohu a pišchecžiwu wyšchnosceži wot Boha postajenej, z póccziwym žiwjenjom, hačo tež ze šprawnoscežu a smilnoscežu.

Takle, wjelelubowani w Šhrystu! chcemy do swjatocho póštnoho čžasa zastupicž ze žaloscežu, zo bychmy dwoje wopomnjecžo swjecžili: najprjedy toho, šchtož je Šhrystus we swojim žiwjenju na zemi čžerpjel, a potom toho, šchtož so hiščeže nětko pišchecžiwu njomu a joho swjatomu skutkej na šwěče dopjelnuja; a tak chcemy Boha, dawacžerja wšchoho dobroho, prošecž, zo by pišchecž swojoho swjatocho Duchu tuto dwoje rozpomnjenje plóadne a žohnowane sežinik za naše žiwjenje.

Z džiwanjom na žiwjeniske wobstojnosće katholickich wěriwych w sakskim kralestwje a z dowolnosću japoschtolskeho Stola wot 13. februaru 1884 postaja so sežehowacy pósny rjad:

1. Hako pósne dny z dwojej winowatosću, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotežehnjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedno-króćne nasycenje, maja so džeržec: popjelna sřjeda, sřjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki w štyrceždnowskim posće, tři poslenje dny martrownoho tydženja, a wigilija psched hodami (patoržica) a wigilija psched donjebjeswzacjom s. Marije, dokelž lěta na pjatk padnje.

2. Hako pósne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatosću wotežehnjenja na jědži t. j. spokojenja z jenož jednokróćnym nasycenjom, kaž tež z winowatosću, zo pschi jenej a tej samej pojědži pódla mjasnych jědžow tež rybace njewužiwamy, hako tajke pósne dny maja so džeržec: zbytnje wšchědne dny štyrceždnowiskeho posta, kotrež njejsu w pschedkhadžacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a wigilije psched swjatkami, kaž tež psched swjedženjomaj s. japoschtolow Pětra a Pawola, a Wšchěch Swjatyh. Wigilija psched swjedženjom s. japoschtolow Pětra a Pawola z wotežehnjenjom na jědži pschepołoži so na pschedkhadžacu sobotu. Za njedžele we štyrceždnowskim pósnyym času njeje wotežehnjenje na jědži poručene; tola njeje ani na pósnych njedželach dowolene, pschi jenej a tej samej pojědži pschi mjasnych jědžach tež rybace wužiwac.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyloho lěta zdžerženjo

wot mjasnych jědžow poručene, tola bjez winowatosće wotežehnjenja na jědži, kotrež je pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki pósneho časa, kaž tež za pjatki suchich dnow a wigilijow poručene. Za pjatk 25. decembra hako na swjedžen Khrystusowoho naroda dowola so wužiwano mjasnych jědži.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědžow poručene (pod 1. a 3.), smě so sadlo, tucžno, abo mjasowa juschka t pschihotowanju jědžow trjebac a mjasowa juschka tež hako napoj wužiwac; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tři dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hako wuwzaczo pak dowola so za wšchitke zdžerženiske (abstinenene) a pósne dny wužiwano mjasnych jědžow tym, kotřiž puczuja, potom tym, kotřiž hako domjacy abo služownicy pola nekatholicow jědž dóstawaja, kaž tež hošćenarjam abo forežmarjam, jich domjacym a hošćom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hošćencu abo z hošćenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnosće sebi njemóža pósne jědže wobstarac, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wojobam, pola kotrychž wojacy bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khornych poswjeczuja. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatk wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatosć

dopjelnicž, zo so wotežehnjeno na jědži wob-
kedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybjace
pšchi jenej a tej samej pojedži njerwužiwaja.
Pšchi tym so zjawnje pšchispomina, zo njeje
wotpohladanjo tuteje dispenzy (dowolnosće),
hačo by so wona tež tym dawala, kotřiž móža
sebi woběranjo jědžow swobodnje a bjez
zadžěwkwow sami postajecž.

6. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w
nastupanju mnohosće abo měry w jědži su
wšchitey winowaczi, kiž su 21. lěto docpěli a
60. hišćeje njepšchecrocžili a kiž njejsu z do-
sahacej pšchicžinu (winu), cžežkim cžělnym
džělom, khorosčju, lěkarškim wufazowanjom dla
slabosće abo druhich džiwanjow na strowotu
we tym wuzamołwjenj. Š wobkedžbowanju
póstneje kaznje w nastupanju kajnosće (wu-
zwolenja) jědžow su wšchitey wot 7. lěta a
tež hišćeje pšchez 60. lěto džerženi, jeližo
runje spomnjene wuzamołwjace pšchicžiny žane
wuwzacžo njepšchipuščejeja.

7. Pšchitomny póstny rjad woštanje hačž do
póstnoho časa pšchichodnoho lěta w pšaczi-
wosći, a katholiccy wěriwi su naležnje na-
pominani, zo bychu tajke wopokazane džiwanjo
na jich wobstojnosće pšchipóznawajcy swoju
swěru a pšchiwisnosć š katholickej cyrkwi a
š japošchtolštomu Štolej ze swědomitym
dopjelnjenjom póstneje kaznje wobšwědcžili.
Nječ cyrkwinška póstna kaznja a wosebje
šchtyrcecžidnowski póstny čas wšchitkim š tomu
šluži, zo by nas wšchitkich na winowatosć
šebjezapřecža, pokuty a nakazanja dopominał

a potom z dobrowólным zdžeržowanjom wot
dowolenych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež
z njemocowanym pšchewzacžom hewał nje-
pšchifazanych wobčežnosćow we póccžiwosći
šebjezapřecža zwucžował a pošyljał. Tež
njech nas pšchitomny š. póstny čas š tomu
nawjeduje, zo polóženjo póstnoho rjada wuru-
namy z rozumnoženej horliwosćju we modlenju,
w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušćijšchim
dokonjenjom šmilnych štkow, wosebje pak
z dawanjom jałmožny.

Katholickim fararjam a šarskim administra-
toram, kaž duchownym pšchedstojicžerjam ka-
tholškich cyrkwjow a kšapalow w Šakskej šo
z tutym porucža, zo bychu w běhu lěta na
njedželach pšched postajenymi póstnymi dnami
te šame a tež waschnjo, kač maja šo džeržecž,
woszjewjeli.

Šo starym waschnju zapocžina šo jutrowny
čas w Šornjej Łuzicy hižo z popjelnej šriedu,
w herbškich krajach hačle z pjatej njedželu
pošta. Šo cykej Šakskej pak škóncži šo wón
ze šobotu po šwjatkach. Škóždy katholicki kšče-
šćan je pod cžežkim hrěhom winowaty, w
jutrownym času šakramentaj pokuty a wol-
tarja dostojnje dóštacž.

Š tomu šo pšchispomina, zo maja šo hižo
prijedy postajene pjecž kóždolětnje cyrkwinške
wopory po ščěhowacnym rjedže džeržecž:

Šřeni za lyonske miššioniske towarštwu na
jenej šchesežich póstnych njedželow,

druhi za s. Józefowe towarstwo w Aachenje
njedzeli psched swjedzenjom s. Józefa abo po
nim,

třeczi za naležnosće towarstwa Božoho rowa
w Kölnje, wulki pjatk a pschedjutrownu sobotu,
štwórtu za s. Bonifacijowe towarstwo w
Baderbornje nedzeli psched 5. junija abo po
nim,

pjaty skónčnje, hromadzenjo pětrowoho
pjenježka, nedzeli psched swjedzenjom s. arc-
jandžela Michala abo po nim.

Wšitke tute wopory dyrbja so nedzeli,
kotraž skladowansej nedzeli do přédka dže, a

na dnju skladowanja samoho wošadam
z klětki wozjewicž, a z tym, kaž tež z pschi-
hódnym spomnjenjom w přédowanju
na dnju skladowanja poručowacž.

Wunoschť tyhle skladowanjom ma so w
herbskich krajach japoschtolskomu wifariatej a
w Hornjej Łužicy tachantskomu konsistorijej
do kónca hapryla, resp. junija a oktobra
wotedacž.

Šnada Boha Wótea a Syna a Duchu swja-
toho budž a woštań pschecy z wami wschit-
kimi! Amen.

W Dreždžanach, 8. februara 1885.

† Franc Bernert.

Ujitelat G. M. Wante w. Wubudnje.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskoho Stola milosće titul. biskop z Azota,
japoschtolski wikar w saksim kralestwje,
administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Lužicy,
tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,
doctor theologiae, jubilariski měšnik atd. atd.

poštrawja a zohnuje wschittkich jeho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěrnych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Wšchi runje sluschanym wołanju slepoho na puežu do Jericha: „Žězuso, syno Davidowy, smil so nade mnu!“ dopominamy so nimo-
wólne, kak je tež našch čas nuzowany často
a wjelekróć po pomocy wołacž, a hdyž potom
po powěsći swjatocho seženja dale sluschimy,
zo je bóžski Zbóžnik Žězus Khrystus z mocu
swojoho skowa njezbožownomu slepomu wi-
dženjo dał, spóznavamy w tutym zahójenju
nutrne napominanjo, zo bychmy tež w našchim
časju pschi čěsnošćach žiwjenja prawje jara
smilnosć a pomoc našchoho Knjeza a Wu-
móžnika ze wschej prócu pytali. Tajte napo-
minanjo chce tež wysoko čěsćeny wječh na-
ščeje s. cyrkwe swjaty wóte Leo XIII. swojim
dowěrjenym wěrnyym do wutroby zaschěžěpicž

w dwěmaj njedawno katholicomu kščešćanstwu
wozjewjenymaj encyklikomaj (wokolnymaj lišto-
maj), a džensa njedželu, kotraž na swjaty póstny
čas pschihotuje, njed nas krótko wuloženjo
japoschtolskoho napominanja našchoho swjatocho
wótea zbudžuje, zo bychmy jomu zwólniwje a
swěrnje poškuschni byli.

We wokolnym lišće wo kščešćanskim za-
rjadowanju štata (kraja) najprjedy napomina
nas wječh naščeje swjateje cyrkwe, zo bychmy
pomoc Žězusowu za powšchittowne zbožo čžo-
wještwa z tym pytali, zo te wot Khrystusa
doštate a w katholickej cyrkwi zdžeržane wučby
a kaznje wschudžom w žiwjenju wobkedžbujemy,
a zo dobrym a spomóžnym zmyslenjam a pró-
cowanjam, kotrež wěra z Božeje pomocu we

nas płodži, we wšchelakich wobitojnosćach žiwjenja skutkowacž damy. Wšchał je našcha swjata wěra po slowach j. Pawoła „móc a mudrosć Boža, zo by zbóžnych šćinila, kotřiž wěrja“; tohodla poznamjenja tež našch swjaty wóte w swojim spomnjonym lišće z wěry nastawacu mudrosć a pócežiwosć hačo móc špomóženja a žiwjenja, kotraž ma do wšchěch wobitojnosćow žiwjenja zasadžena bycž. „Cyrkej Šhrystusowa“, pišche swjaty wóte, „je woprrawdže wučerka pócežiwosće a šchit prawoho žiwjenja; wona njezranjene wobkhowuje zaklady, na kotrychž křesćanške žiwjenje wotpoczjuje, wona přichizuje z postajenjom najmócnjšich pohnuwadłow za pócežiwe žiwjenje nic jenož hrěšneho šćutka jo zwijecž, ale pohonja tež, zo by jo njerozomnomu zmyslenju zadžěwalo.“ Pišche křesćanške wustajenje špomóženja „doštawa potom kóždy dom trěbnu křutosć we swjatosći njerozwjazneho mandželstwa, přichiznosće a prawa mandželšćich su mudrje rjadowane přchez šprawnosć a zdobnosć; žónškej wobkhowuje jo jej přichizna dostojnosć; nanowška móc měrni jo přchez džiwanjo na čžešćownosć mandželšćeje a džěczi, za zakitanjo, derjeměcžo a čahnidbu džěczi je najšěpje postarane. Nahladnosć knježicžerjow doštawa potom přchez šwětlo wěry nadzemšće wyschšće pošwjećenje a je runje z tym zakitana, zo by jo njewotšhilila wot pucza šprawnosće, mjez tym zo je na drugej stronje poškusnosć poddanow znadobnjena, dokelž je wona wot Boha poručjena. Pod skutowanjom

tajkoho špóznacža a přchěšwědženja wopokazuje jo z cyła hačo přichiznosć křesćanšćeje šprawnosće, zo jo w pokornosći křonimy přched majestocžu kralow, wobštajni a šwěrni zwoštawamy w poškusnosći, žadyn zběžf nješpocžinamy a wšchitke winowatosće poddanow dopjelnyamy. Mjezšobne derjeměnenjo, přchěcželnosć a dobročiwosć tež nješmědža wotšhadžecž, — a z tym doštanje štat (kraj) a čžłowještwo šwój podžěl tež na tamnych krašnych kublach, z kotrymiž křesćanške nabožništwo (wěra) hižo tute zemšće žiwjenje wobohacža.“ Šak daloko tudy šćutkowanjo nabožništwa na derjeměcžo, počžint a zdžělanosć čžłowještwa jo rozpřchestrěwa, pokazuje bamžowu wokolny lišt hiščeže, hdyž dale praji: „Zo je křesćanška Europa džiwje ludy rozwučžila, je z džiwjosće k čžłowješćosći, z přchiznosći k prawdže dowjedla, zo wona w pošchitkownej zdžělanosći jo wuznamjenja a zo bě druhim ludam we wšchitkim, šchtož žiwjenje porjeišča a znadobnjuje, wjedžicžerka a wučerka, zo wona tak wjele přchizprawow k pomjeiščenju čžłowješkoho hubjenšća založi, to wšchitko džakuje jo wona bjezdwešnje nabožnišću (wěrje), kotrež ju k tajkim přchědewzacžam pohnuwasche a jej w jich wuwjedženju šwěru pomhasche.“

Tak, wjelelubowani w Šhrystusu! šmy šebi nětko jenož někotre křuchi bamžowoho lišta wo křesćanškim rjadowanju štata (kraja) wopomnili, ale tute někotre hižo došahaju, zo bychmy wulku móc dopokazali, kotruž wumóžešćki šćutk, wot Žězusa Šhrystusa Šyna žiwoho

Boha založeny, za derjeměcjo čłowještwa mě-
jesche, a hdyž hafo katholicny křesćenjo w tym
přeswědčenju žiwi smy a wumrjemy, zo
nascha swjata cyrkej wot Křystusa dostate
wucžby, kaznje a spomóžne sředki hiščeje ma,
njejměmy so komdžicž, z wjesolej dowěru džensa
slyšchanomu słowej našchoho swjatoho wótea
wucha a wutrobu wotewricž a swjate wucžby,
kaznje, dobre čzesězomne počínki, frutu spraw-
nosć, dobromyslnošć a z cyła póccžiwosćeje,
kotrež nam wěra poruča w kotrychžkuli wob-
stojnosćach našchoho žiwjenja z Božej hnadu
swěrnje a swědomičje wobkedžbowacž. Tak budže-
my za zbóžnosć našcheje njesmjertneje dušče
z Božej pomocu štutkowacž, a sobu tež pomhacž,
zo so wěra cyrkwe zdžerži a rozšchěri a zo so
za čłowještwo derjeměcjo a žohnowanjo spěchuje.

Toła swjaty wóte njerwobmjezuje so na to,
zo by wěriwych k přichislušćnosći napominal;
zo by žiwjenju we wschelačornych wobstojnosćach
křesćanjske zřadowanjo dač, je wón hafo dobry
paštyř tež starosěžiwý, jim po móžnosći přich-
tajšim nadobnym powolanju na pomoc přichicž,
hdyž w druhim wokolnym lišče w tutym
wotpohladanju swjecženjo wurjadnoho ju-
bileja přichipowěduje, a w tym samym lišče
z japoschtolskej mudrosću wěriwych tež wučži,
kač maju jubilej nałožicž, zo by jim k nutrnje
žadanomu wotpohladanju wužitny byl. Přich-
wažnosći tutoho wotmysla a přich- mnohosći
mócných zadžewkow, kotrež joho wuwjedženju
napřecžiwjo štoja, chce wječch našcheje swjateje
cyrkwe „ze wšchěmi w joho mocy stojacymi

sředkami za tym so prócowacž, zo by wěriwych
za křesćanjske póccžiwosćeje zahorik a k nim
z nowa přichiwjedł“; „nicžo njebudže wot njoho
zanječane, šchožkuli nadžiju dawta na wot-
stronjenjo zloho“. „W tutym wotmyslu a
w tutej nadžiji“, tak rěkaju joho słowa, „přich-
powědujemy jubilej, wschitich, kotrymž je jich
spomóženjo lube, napominajcy a přichkazujcy,
zo bychu so trochu w myslach zhromadžili a
swoje na zemju zložene mysle k tomu, šchož
je lěpšče, pozběhnuli; to budže spomóžne nie
jenož jednotliwym, ale tež cyłomu štatej (krajej);
přichetož čim bóle jednotliwi w dospołnosći
počracžuja, z tym bóle přichiběra sprawnosć a
póccžiwosć w žiwjenju a w zjawnym počínku.“

Bamžowy wokolny lišt wopřisuje potom
hlowne wuměnenja, na kotrež dyrbi so dži-
wacž, jelizo ma jubilej spomnjenomu wot-
myslenju služicž. Wěriwi maju w pomjatk
wobkhowacž, „zo dyrbi polěpščenjo žiwjenja a
přichiběranjo w póccžiwosći hlowna wěc jubileja
byč“ a zo ma z joho swjecženjom wopravdžita
a wěrna pokutnosć a to nie jenož za čas
jubileja ale za našche cyłe žiwjenjo so wubu-
džicž, dokelž njeje wodacžo hrěchow a spusčče-
njo hrěchowych křoštanjow (šchtrafow) bjez po-
kutny, a dokelž je bjez sebjezapřěwanja a bjez
pokutneje zwólniwosćeje, winowatosćeje dla wob-
čežnosćeje znjesć a wopory přichinjesć, dopjel-
njenjo swjatych přichislušćnosćow z cyła nje-
móžne. „Šotšiz k ludej rycža“, tak napomina
swjaty wóte, „dyrbja jón pilnje a horliwje na
to pokazowacž, zo so nie jenož wot zakonja

swjatoho seženja, ale tež wot naturškoho roz-
sudženja žada, zo mamy sebje samych wob-
knežic a zke nashilnosće sfludžowac a zo
bjež pokuty žane wodaczo hrěchow byč nje-
móže.“ Wuražuje so napomina, zo dyrbinu
tajku horliwu pokutnosć a tajke sebjezapřewace
woporniwe zmyslenjo sebi stajnje wobkhowac,
a tohodla swjaty wótc pschecy z nowa mócnje
poruczuje z pokazowanjom na pschiklad swja-
toho Franca z Assisi, zo by so pokutny duch
spěchował po nawjedowanju, kotrež je tutón
swjaty za swětnych ludži zestajał.

Podobnje hačo k horliwej pokutnosći, maju
wěriwi jubilej tak tež k trajacej horliwej po-
božnosći a k tomu prócowanju pohnuwani
byč, zo bychu měr a pschězjenosć kaž w cyrkwi
tak tež we wošadach a mjez sobu zdžerželi a
spěchowali; pschetož „wojredž wulkich zjawnych
a privatnych czěšnosćow wobitoji zhromadna
nadžija spomóženja w zaficze njebjeskoho Wótea“;
a wo měr a pschězjenosć wěriwych je našch
Zbóžnik pschi pschibližowanju smjereče so modlit
prajo: Wóteče, proschu cže, zo bychu wschitey
z jednoho byli, hačo ty wótc we mni a ja we
tebi sym, zo bychu tež z jednoho byli w namaj.“
Jan. 17, 21. Tohodla su wěriwi napomi-
nani, w jubilejskim čašu tež wurjadnje cyrkej
wopytowac a pobožnje so modlic z za zbožow-
nosć a powyschenjo katholickeje cyrkwje a ja-
poschtolsko Stola, za wuforjenjenje bładnych
wuczbow a za wobroczenjo bładžacych, za pschěz-
jenosć kschesczanskich wječow, za pokoj a

jednotu zhromadnoho wěriwoho ludu a po-
měnenju swjatoho wótea. Wosebje je radžene,
zo by so w tutym čašu tež rózarijowa po-
božnosć we wošadach a swójbach plahowala a
zastupna próstwa s. Marije, najzbóžniščeje
knežny a maczerje Božej, žadała, tak zo by
Bóh dawaczei wschoho dobroho, zaslužbow
Schrystusowych dla swjeczenju jubileja požohno-
wanjo a spēchowanjo spožčil.

Z pschědstojacych napominanjemi a z mje-
nowanym wotmyslenjom je potajkim swjaty
wótc w dowěrje na Božu smilnosć a na pol-
nomóc swjateju japoschtolow Pětra a Pawola
za tute lěto jubilej pschipowědžil, a tym, kotřiž
w sežehowacym hščeže wozjewjomne wumě-
njenja dopjelnja, dospolny wotpušk wschittich
hrěchowych khostanjow (schtrašow) pschizwolil
z postajenjom, zo móže tutón wotpušk tež du-
scham, kotrež su w lubosći z Bohom zjedno-
čzene z tutoho swěta so minyle, po waschnju
zastupowanja so pschiwobrocžic.

Tak, wjelelubowani w Schrystusu! chcemy
nam wozjewjenomu paštyřskom hšošej swja-
toho wótea poslušni byč, na swjeczenju ju-
bileja a z dopjelujenjom wuměnenjow k do-
byču jubilejsko wotpuška horliwje so wob-
dželec, wosebje pak po wotmyslu swjatoho
wótea jubilej k tomu nakožec, zo by wschědne
žiwjenje jednotliwoho po wuczbach wěry zra-
dowane bylo, a zo by kóždy so prócował,
kšesczanscy myslic a skutkowac w zjawnym
a privatnym žiwjenju.

Zo bychu hnady tutoho jubileja dostali, dyrbja wěriwi z wotmyslenjom, zo chcedža slubjenu wotpušć dobyć, w času wot šwjedženja f. Žózefa 19. měrcja hač do kónca tutoho lěta:

1. cyrkej pódla hewak poručenyh wopytanjow hišće wurjadnje wopytowacž a pšchi tutych wopytowanjach z poznamjenjenym wotmyslom a na mēnjenje šwjatoho wótca so modlicž; — w Drježdžanach maja so wopytacž katholicka dwóriska cyrkej, fariška cyrkej w Nowych Drježdžanach a fariška cyrkej we Friedrichstadtu, kóžda dwójcy; w Budyščinje tachantska a fariška kóžda trójcy, a w druhich wosadach a administracijach abo městach, w kotrychž je jenož jena katholicka cyrkej abo zjawna křapala, ta sama išeječ krocž; —

2. dyrbja w mjenowanym času dwaj wurjadnaj póstnaj dnaj džeržecž ze zdžerženjom wot wužiwanja mjasja, mloka, jeji a z tutych wěcow pšchihotowaných jědži a jědkow a z jenož jednokrócnyh nasycženjom na tajfimaj dnomaj, na kotrymajž póst njeje hewak hižo poručeny; tež njesmě so na tutymaj wurjadnymaj póstnymaj dnomaj mjasowa juščka abo tucžno k pšchihotowanju jědži nałžecž ani wužiwać;

3. dyrbi kóždy po swojim zamóženju a po radže spowjednoho wótca ja l m o ž n u wudželicž dobromu skutkej, kotryž za rozšěrjenje a pšchiběranjo katholickeje wěry skutkuje, pšchi čimž je wuzwolenjo kóždomu pšchewostajene; tola radžimy wosebje podpjeracž: wustawy za kšchecžanske rozwucženjo mlodošće a za pšchihotowanjo duchownych, potom te wotpohladu a towarštwja, za kotrež so hewak cyrkwinške wopory sskladuja, ščtož so w sečehowacym hišće spomni, a k tomu tež twarjenje cyrkwojow w

Mišchnje a Žitawje, zo byschtej so tutej tafjara trěbnej cyrkwi dotwarilej;

4. dyrbi kóždy šwjataj sakramentaj pofuty a woltarja hódnje dostacž.

Pšchi tym ma so pšchispomnicž:

a) hewak hižo poručene wopytanjo cyrkwoje, hako na pšchiklad zo by so cyrkwinu kaznja dopjelniła w nastupanju sluchjenja Božeje mišče na njedželach a šwjatych dnjach, a tohorunja dostacžo šwjateju sakramentow za jutrowny čas pšchez cyrkwinu kaznju hewak poručene njeplacži hako dopjelnjenje přjedy poručenyh wotpušćnyh wumēnjenjow;

b) w nastupanju spowjednikow a jim wudželenych połnomocow za čas jubileja placža postajenja, kotrež su w encyklicy wot 15. februara 1879 wuprajene; wosebje je spowjednikam dowolene, přjedy mjenowane dobre skutki pola tajkich, kotřiž je ze sprawneje winy cyle a zdžela dokonjecž njemóža, do druhich dobrych skutkow pšchemenicž, a džecži, kotrež hišće njejsu k šwjatomu woprawjenju byle, wot tutoho dispensirowacž;

c) jubilejski wotpušć móže so dwójcy abo wjacykrocž dobyć, hdyž napožene skutki dwójcy abo wjacykrocž so dokonjeja; tola wotwjazanja wot censurow a rezervatow, pšchemēnjenja skutkow a dispensacije móža so jenož jednokrócž a to pšchi přěnim dopjelnjenju skutkow w času jubileja šćacž;

d) spowjednicy njesmědža tute za jubilejski čas date połnomocy nałžecž pola tajkich, kotřiž

drje wotwjazanjo abo dispensiju žadaju, ale napoložene skutki dopjelnicž wolu nimaju;

e) duchownym a pschedstejiczerjam cyrkwjow a zjawnych kšapakow so z tutym tež porucža, zo bychu w času jubileja w předowanjach a

pschi kšehsejanskej wuczbje cyrkwinu wuczbu wo wotpusku pschednoschowali a wěriwych k horliwomu a spomóžnomu wobdželenju na swjećenju tutoho jubileja a z cyła na zjawnych Božich službach w jubilejskim času na pschisprawne waschnjo zbudžowali.

Šhtož potom pschikhadžacy póstny čas nastupa, poštaja so z džiwanjom na žiwjeńšte wobstojnošće katholicich wěriwych w sakskim kralestwje a z dowolnosćju japošchtolskeho Stola wot 13. februaru 1884 sežehowacy póstny rjad:

1. Hako póstne dny z dwojej winowatošću, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotežehnjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jedno-króćne nasyczenjo, maja so džeržecž: popjelna srjeda, srjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki w štyrcecždnowskim posće, tši poslenje dny martrownoho tydženja, a wigilija psched hodami (patoržica).

2. Hako póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatošću wotežehnjenja na jědži t. j. spočojenja z jenož jednokróćnym nasyczenjom, kaž tež z winowatošću, zo pschi jenej a tej samej pojedži pódla mjasnych jědžow tež rybace njewužiwamy, hako tajke póstne dny maja so džeržecž: zbytnje wschědne dny štyrcecždnowskeho posta, kotrež njejsu w pschedkhadžacym postajenju hižo mjenowane; soboty wo suchich dnach a wigilije psched swjatkami, kaž tež psched swjedženjomaj šš. japošchtolow Pětra a Pawola, donjebjes wzacža s. Marije a Wschěch Swjatych. Wigilija psched swjedženjom Wschěch Swjatych z wotežehnjenjom na jědži pschepoži so na pschedkhadžacu sobotu. Za njedzele we štyrcecždnow-

skim póstnym času njeje wotežehnjenje na jědži porucžene; tola njeje ani na póstnych njedzelach dowolene, pschi jenej a tej samej pojedži pschi mjasnych jědžach tež rybace wužiwacž.

3. Tohorunja je za wschě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdžerženjo wot mjasnych jědžow porucžene, tola bjez winowatošće wotežehnjenja na jědži, kaž tež je pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki póstneho časa, kaž tež za pjatki suchich dnow a wigilijow porucžene.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědžow porucžene (pod 1. a 3.), smě so sadlo, tucžno, abo mjasowa juščka k pschihotowanju jědžow trjebacž a mjasowa juščka tež hako napoj wužiwacž; tola su wot tutoho dowolenja poslenje tši dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hako wuwzacžo pak dowola so za wschitte zdžerženiske (abstinenčne) a póstne dny wužiwano mjasnych jědžow tym, kotřiž pucžuja, potom tym, kotřiž hako domjacy abo služownicy pola njekatholicow jědž dostawaja, kaž

tež hojčencarjam abo korežmarjam, jich domjacym a hojčom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hojčencu abo z hojčenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnosće sebi njemóža póstne jědže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wojobam, pola kotrychž wojacy bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju fhornych pojwjecžuja. Tola za wšchitke tute pady woštanje wulki pjatk wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatošć dopjelnicž, zo so wotčehnjenjo na jědži wobkedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybjaće pšchi jenej a tej samej pojědži njewužiwaja. Pšchi tym so zjawnje pšchispomina, zo njeje wotpohladanjo tuteje dispensy (dowolnosće), hačo by so wona tež tym dawala, kotřiž móža sebi woběranjo jědžow swobodnje a bjez zadžěwkwow sami postajecž.

6. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohošće abo měry w jědži su wšchitey winowacži, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hišćeje njepšchecročili a kiž njejsu z došahacej pšchicžinu (winu), cžežkim cžělnym džětom, fhorošću, lěkarškim wufazowanjom dla šlabošće abo druhich džiwanjow na strowotu we tym wuzamolwjeni. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kážošće (wuzwolenja) jědžow su wšchitey wot 7. lěta a tež hišćeje pšchěz 60. lěto džerženi, jeližo runje spomnjene wuzamolwjace pšchicžiny žane wuwzacžo njepšchipušćejeja.

7. Pšchitomny póstny rjad woštanje hačž do póstneho časa pšchichodneho lěta w placžiwosće, a katholiccy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwanj

na jich wobštojnošće pšchipóznawajecy swoju swěru a pšchiwušnosć k katholickej cyrkwi a k japošchtolškomu Štolej ze swědomitym dopjelnjenjom póstneje kaznje wobšwědežili. Njech cyrkwinška póstna kaznja a wošebje šchtyrcecžidnowski póstny čas wšchitkim k tomu šluži, zo by nas wšchitkich na winowatošć sebjezapřecža, pokuty a nakazanja dopominał a potom z dobrowólным zdžeržowanjom wot dowolnych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pšchewzacžom hewak nje-pšchikazanych wobčežnosćow we póccžiwosće sebjezapřecža žwucžował a pošylujal. Tež njech nas pšchitomny š. póstny čas k tomu nawjeduje, zo položeno póstneho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwosću we modlenju, w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušćišchim dofonjenjom šmilnych škutkwow, wošebje pak z dawanjom jałmožny.

Katholickim šararjam a šarskim administratoram, kaž duchownym pšchěštoječerjam katholickich cyrkwjow a šhapalow w Šakskej so z tutym porucža, zo bychu w běhu lěta na njeđelach pšchěd postajenymi póstnymi dnami te same a tež wašćnjo, kak maja so džeržecž, wozjewjeli.

Po štarym wašćnju započina so jutrowny čas w Šornjej Lužicy hižo z popjelnej šrjedu, w herbškich krajach halle z pjatej njeđelu posta. Po cylej Šakskej pak ščóncži so wón ze šobotu po šwjatkach. Ščóždy katholicški šchěšćan je pod cžežkim hrěchom winowaty, w jutrownym času šakramentaj pokuty a woltarja doštojnje dostacž.

Š tomu so pšchispomina, zo maja so hižo přjedy postajene pjecž kóždolětnje cyrkwinške wopory po ščěhowacym rjedže džeržecž:

Prěni za lyonske mišioniske towařstwo na jenej šchěščich póstnych njedźelow,

druhi za s. Józefowe towařstwo w Aachenje njedźelu pšched swjedženjom s. Józefa abo po nim,

třeczi za naležnosće towařstwa Božoho rowa w Kölnje, wulki pjatk a pšchedjutrownu jobotu,

šchwórtu za s. Bonifacijowe towařstwo w Baderbornje njedźelu pšched 5. junija abo po nim,

pjaty skónčnje, hromadženjo pětrowoho pjenježta, njedźelu pšched swjedženjom s. arcjandžela Michala abo po nim.

Wšchitke tute wopory dyrbja so njedźelu, kotraž škladowanskej njedźeli do přědka dže, a na dnju škladowanja samoho wošadam z klětki woźjewicž, a z tym, kaž tež z pšchi-hódnym spomnjenjom w přědowanju na dnju škladowanja poručowacž.

Wunošcht tychle škladowanjow ma so w herbškich krajach japoschtoliskomu wikariatej a w Hornjej Lužicy tachantskomu konsistorijej do kónca hapryla, resp. junija a oktobra wotědacž.

Šnada Boha Wótca a Syna a Ducha swjatoho budž a woštań pšchecy z wami wšchitkimi! Amen.

W Drježdžanach, 28. februara 1886.

† Dr. Franc Bernert.

Wozjewjenje „Nowoho Zakonja“.

Z pomocu towarstwa ss. Cyrilla a Methodija w Budyšćinje je wušchol a we wšćech ekspedicijach Katholskeho Božoa doštač:

Nowy Zakon.

Do hornjoserbšćiny po rjedze Vulgaty

přeložitaž

Jurij Lusčanski a Mičal Hórnik.

Pokazka z Noweho Zakonja.

Kónc ewangelia s. Marka (spočatk zešiwka II.).

Sćenje na swjedžen donjebjesspěća.

- 14. Na posledku pak, hdyž ěi jědnaćo za blidom sedžachu, zjewi so jim a porokowaše jich njewěru a twjerdosć wutroby, dokelž njeběchu tym wěрили, kotřiž běchu widželi, zo je z mrtwych wstanyl.
- 15. A rjekny jim: Džiće do cyleho swěta, a předuje ewangelium wšitkomu stworjenju.
- 16. Štóz wěri a so křćić da, budže zbóžny; štóz pak njewěri, budže zatamany.
- 17. Znamjenja pak budža tych, kotřiž wěrija, tute scěhować: W mojim mjenje budža djabliska wuhonjeć, z nowymi řećemi řećeć; Jap. sk. 2, 4; 10, 46; 16, 18.
- 18. Hady zběhać, a bychu-li něšto smjertliwe pili, njebudže jim škodzić, na khorych budža rucy klasć, a budža wustrowjeni. Jap. sk. 28, 5; 28, 8.
- 19. A Knjez Jězus, hdyž bě z nimi řećal, bu do njebjes wzaty, a sedži na prawicy Božej.* Luk. 24, 51.
- 20. Woni pak woteńdžechu a předowachu wšudžom, a Knjez skutkowaše z nimi a wobtwjerdžowaše słowo z dźiwami, (na nje) scěhowacymi.

19. „Hdyž bě Knjez Jězus z nimi řećal“, te słowa njepočahuja so na to, štož je w poslednich rjadkach pisane, ale na wšitke powučjenja, kotrež bě jim po swojim horjestaću dawał. — 20. W tuton rjadku je zkrótka woprijata cyla stawizna japoštołskeho skutkowanja swjateje cyrkwy. Stawizna jeje rozšěrjenja (woni čehnjechu); jeje wučby (woni předowachu wšudžom), jeje bóžskeje podpjery (Knjez wobtwjerdžowaše jich słowo z dźiwami). Swjata cyrkej rozšěrjuje ewangelium mjeze wšěmi ludami a dopjelnja hač do džensnišeho dnja přikaznju swojeho bóžskeho založerja.

Wuczba wo serbskim pismje a czitanju.

Schtóž móže w Katholiskim Bojole, kotryž hižo 25 lět wufhadža, czitač, tón budže to za nělotre minuty tež w Nowym Zakonju móc.

Stožde schulske džežo mjenujcy dyrbi hižo dawno łacjaniske (romske) pismo znač, kotrež je wjele rjenische a pschihódnišche dylži z njeprawom tak mjenowane „němske“, z tamneho njetřebnje nastate.

Łacjaniske a tohodla tež łacjanisko-serbske pismo je wjele pschihódnišche, dokelž je čyščežane a pišane nimale jenajše, kulojte, jednore a jajne*), mjeztymžo je „němske“ hroznje wuróžkowane, zawite a z tym schpatnje so čyta, tak zo so blějšche stowa z wufkimi „němskimi“ pišmitami ledma wuczitač hodži, čožohódla sami Němcy napišma, firmu a druhe z nim ani njepišaju, a z cyta „němske“ hubjene pismo nětko horliwje zahanjeju. Němcy porjedžeju swoje pismo a swoj prawopis, my Serbja dyrbinu tajši dobry pschiklad sežehowacž. Tež Němcy wobhladuju dwoje pismo hafo luxus, a my dyrbinu jon jenož hiščeže sobu čymicž, domž woni so joho njeuotrjetnu!

Tohodla njedch so tež najšchi Serbja t łacjanisko-serbskemu pismu pschihódnišcho pschihowuča. Wnozy jenož wolaju, zo „nowe“ pismo njeznaja, ale pschi spytanju to jara derje dokonjeju! Přeč z wopacžnym judženjom wo nowym pismje, přeč ze sebiečnej lěnjosežu, abo z hubjenym pschihowučenjom! Dobromu a prawomu čyitanju a pišanju móže so kóždy runje tak derje pschihowučicž, hafo je prjedawšche hubjene nawukny!

Katholscy Serbja njejmědža w pismje dozady woštač. Tohodla jimy Nowy Zakon w nowym prawopišu, kotryž je nětko hižo nimale pjećdžešat lět stary, wudacž chcyli.

Čyitarjo Katholiskoho Bojola, kotryž wšchaf wěšče łacjaniske pišmiki tež znaja, trjebaju jenož nawuknyč, zo je tudy město „čž“ a „čš“ z pschicunjenjom smužki a z wotežijnjenjom potom njetřebneho pišmita = „č“ a „š“ čyščežane: čas, četa; město tšjoch pišmitow „sch“ je tudy jednore „s“: šolta, šala; hch = kč: křiz; psch = př: přaza; tš (hafo němske wótre „z“ a w někotrych stowach „tšch“) = tř: tři; třeska.

Najch łacjanisko-serbski prawopis wšchaf je wjele lóžšchi dylži němski, francóžski a wšchelaki druhi. Samo někotryžkuli Němcy, kotryž móže jenož jemu rječ a je wóšm lět do schule šhodžil, němski prawopis njedowukuje abo lochcy zaju zabywa. Tuž njehórscheže so wjacny na serbske wachnyjo pišanja! Šdu bychy was wšchudžom w schulach jon wucžili, šchtož by jara wužitne za zděłanošć ducha a wutrobny byto, byščeže jon drje lěpje móhli; ale tež tak je nawuknjenje mała próca. Tež njehórscheže so na jara snadne rozdžele narječje abo dialekta w pišanju! Šduž so stowežto w němskej rječy wšchelato wupraja, njehórschi so nihto na to, zo so njepišche runje tak, hafož najšchi Němcy w joho blizkoseži na torhóščežu abo na wšach powědaju. Tež wjelečeže so, zo so čyščežšcho serbscy piša a jenož tam cyze stowa so trjebaju, hdžež wěc žada, runje tak hafo Němcy w tajlich padach tež francóžske, jendželiske, łacjaniske atd. nakožuju. Šenož to je pola wšchěch ludow njedostojnošć a směšnošć, hdnyž njetřebne cyze stowa do swojich měšchěch, na čož so nětko čašto w němskich nowinach spomina. Nakožuježe to, lubi Serbja! Jami na swoju rječ, a čyitaježe a pišaježe lěpje serbski! Cyze stowa trjebaježe, hdžež so woprawdže hinał njehodži! Š waschomu spokoženju pał pschisłajam, zo wosebje Němcy wam trjebanja tajlich šlowow hafo němskich porokuju, kotrež ani njeju němske.

To wšchitko dyrbjachmy prajicž, zo byščeže so hiščeže bóle za serbske knihi a čyitopišu zajimali, je t swojomu wužitku šlowali a čyitali, pschede wšchitkim nětko tež tutón sešchuw Nowoho Zakonja.

*) Mjenje sešhajena figura so lěpje widži a w dalokoseži špóznawa, na pschiklad tširóž lěpje dylži wóšmiróžl.

Franc Bernert,

z Božeje smilnošće a japoschtolskeho Stola milošće titul. biskop z Azota,
japoschtolski vikar w saksim kraleštwje,
administrator ecclesiasticus w kralowškej sakskej Hornjej Lužicy,
tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,
doctor theologiae, jubilariski měšćnik atd. atd.

poštrowja a žohnuje wschittlich jeho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Ważne podawki tež w žiwjenju jednotliwoho
čłowjeka poskiczeja pschihódnu pschiležnosć, zo
wucžby a naprawy našeje swjateje katholickeje
cyrkwy z wužitkom wopominamy. Někto pak
pschinjeje nam kónce tutoho léta pjećdzěsatlětny
wopomnjeński swjedžen měšćniskeje swjećizny
našeho swjatoho wótca, sławnje knježacocho
bamža Leona XIII. Hižo wjacny měsacow
pschihotuje so katholicke křesćanstwo, zo by
wysokocześowanomu wjerčej našeje swjateje
cyrkwy k tutomu swjedženju pschislušne zna-
mjenja počeseženja kaž za jeho paršonu, tak
tež za jeho došćojnstwo a šutkowanjow wopo-
kazalo, a to z tym bóle, dokelž je nowišchi čas
wjacykróć wobšćaczo jenoho zhromadnoho
wjerčha za cyle katholicke křesćanstwo z džěla

hako straschnosć za derjeměcjo jednotliwych
štatow (krajow) a ludow wobšćoržował a po-
tkóčował, z džěla za njezranjene zdžerženjo
swjateje, wot Jezusa Khrystusa, Syna žiwoho
Boha, založeneje cyrkwy hako znajmjeńšha
njetrebne poznamjenik. Tohodla zda so k časej
pschisprawne, zo sebi najwažnišche pschipomi-
namy wo poměrje (wobšćojnosći) bamža,
wjerčha cyrkwy, k jomu dowěrjenym wěriwym.

Poměr bamža k zhromadnomu katholickeho
křesćanštwu wopokazuje so nam we poměrje,
w kotrymž swjaty Pětr k swojim sobujapo-
šćołam a k wěriwym swojoho časa stojesche.
Khrystus sam, zo by wot njoho zjewjenu
swjatu wěru z jeje žohnowanjom za wschě
pschichodne časy zdžeržal, založi cyrkej, w tej

samej postaji w swojich japoschtolach wuczetiske, mješniške a pastyriske zastojnstwo, a pomjenowa za wěrnych a za pastyrjow cyrkwie we parichonje swjatoho Pětra tež wjercha cyrkwie. Hižo tehdy, hdyž Pětr, wot swojoho bratra Sandrija pschiwjedženy, přeni króč hačo wuczonnik psched Žezusa stupi, praji tón knjež z wažnymi słowami k njomu: „Ty sy Syman, syn Jonasowy; ty budžeš Kefas rěkač, ščož so pscheložuje: Pětr (skała).“ Jan. 1, 42.

Čohodla pak mějesche Syman wot nětko Pětr rěkač, je Žezus Khrystus potom sam wuprajil, hdyž we wokolnosći města Cásarea Filippi, po swjatocžnym swědčenju Symana: „Ty sy Khrystus, Syn žiwoho Boha!“ (Mat. 16, 16) k njomu rjekny: „Zbóžny sy, Symanje, syno Jonasowy; pschetož mjašo a krej nještaj tebi to zjewikoj, ale mój Bótc, kiž je w njebjesach. A ja praju tebi: Ty sy Pětr, a na tule skału natwarju swoju cyrkej, a mocy hele ju nje-pschewinu. A tebi dam kluče njebjeskoho kralestwa. A ščožkuli zwjazasch na zemi, budže zwjazane tež w njebjesach; a ščožkuli wotwjazasch na zemi, budže wotwjazane tež w njebjesach.“ Matej. 16, 17—19.

Bórzny na to bu druhe horliwe wuznacžo Pětra wuznamjenjene, hdyž po jeho radostnym wuprajenju pschi pohladanju na pschekrasjenoho Zbóžnika: „Knježe, derje je nam tudy być; chceš-li, sežinimy tu tši stany“ (Mat. 17, 4), Bože swědčenjo za Khrystusa hnydom ščěhowasche; pschetož hdyž Pětr hiščeže ryčesche, wobda jich swětla mróčel a hlós z mró-

čele praji: „Tónle je mój lubowany Syn, na kotrymž mam swoje dobre spodobanjo; toho poslušajće!“ Mat. 17, 5. Potom bu zasy Pětr hačo skała za wěrnych a za jobuwuczonnikow poznamjenjeny, hdyž Zbóžnik krótko psched swojim čerpenjom k njomu rjekny: „Ja pak sym za tebe prošl, zo by twoja wěra njewoteběrała, a ty, hdyž budžeš něhdy wobrocženy, posylnej swojich bratrow“ (Luf. 22, 32); a po swojim horjestacžu, hdyž jomu Pětr tšikróč lubosč wobkrucšesche, rjekny k njomu zasy a zasy: „Paš moje jehnjata, paš moje wowcy“ (Jan. 21, 16. 17), a z tym postaji jeho hačo pastyrja swojoho duchownoho stadla, japoschtolow a wěrnych. K tomu tež swjate pišma hiščeže wudospolnjeja wopisanjo poměra swjatoho Pětra ke ščesčanam přenjoho časa; pschetož wone pokazuja nam pódla wupóslanja, kotrež je so Pětrej wot Žezusa Khrystuša dóstało, tež jomu k dopjelnenju slubjenu jobuštutowacu Božu hnadu a pomoc.

Tak bě Khrystus Pětra poznamjenil hačo skału, na kotruž chceš swoju cyrkej natwaric, a hačo pastyrja, kotryž ma jeho stadko pasč; a woprawdže bórny po pschihadže Duchu swjatoho na židowskich swjatkach postany Pětr wošrjedž wulkeje mnohosče ludži, wošrjedž nje-pschecželow mjena Khrystusowoho, pschipowědowasche Židam Žezusa, kotrohož běchu ščizowali, hačo horjestanjenoho Zbóžnika, kotrohož je Bóh hačo Knjeza a Wumóžnika wot hrěcha postajil; a na tši tysacy pschijachu jeho słowo, dachu so ščezic a pschistupichu k tomu małomu

stadku, a mnohosej wěriwych běšče jena wutroba a jena dušča. Knjezowe słowo: „Ty sy Pětr, a na tule štaču natwarju swoju cyrkej“, bu z tutym džiwom wobkručene; k wupóslanju slubjena Boža hnada bě slabomu wučownikej dopomhala, zo tysacy a zas tyšacy we wěrje a křesćanškej lubošči do zhromadženstwa zje-
noczi. „Tebi dam klucze njebjeskoho kralestwa“, bě Knjez a Zbóžnik Pětrej dale prajił, a w swojim wupóslanju dóndže tón tež do domu pohana, wojerskoho hejtmana Kornelia; a hdyž wón z pomocu hnady, pschi joho wupóslanju jobu-
skutkowaceje, tam tomu hejtmanej a joho do-
mjacym wumóženjo pschez Křystusa předomasche, bu hnada Duchu swjatoho tež na pohanow wulinjena, a zwoprawdži so tamne słowo; Pě-
trowe předomarjo bě nětko tež pohanam nje-
bjeske kralestwo wotewriło. Nunje tak wob-
kručiji hrózbne wusudženjo, wot Pětra nad Ana-
niasom a Safiru wuprajene, joho wot Křys-
tusa dóstatu wjazanišcu móc, a joho wutrobite
wuznacžo a joho wjeselo, z kotrymž Žezusowoho
mjena dla hanjenjo čžerpjesche, posylni a wob-
kručiji joho bratrow.

Pódlu wupóslanja, wot Křystusa j. ja-
pósčtolej Pětrej datoho, bě jomu potajkim
trěbna Boža hnada a pomoc k dopjelnjenju
wupóslanja slubjena, a tute joho swjate wu-
póslanje pschewodžaca hnada a pomoc pom-
hasche jomu, zo bu wón cyrkwi wěšty zaklad
a wěriwym swěrnym pasčym.

A nětko, wjelelubowani w Křystusu! hdyž
jmy poměr swjatoho Pětra k cyrkwi přenjoho

křesćanškosoho čžasa spóznali, wozjewja so w
tutym spóznacžu tež poměr wjercha nascheje
swjateje cyrkwy ke katholicomu křesćanstwu
nětežiskoho čžasa. Kaž běšče j. Pětr wjerch
cyrkwy za swój čžas, tak je bamž Leo XIII.
hako prawomócnym nastupnik j. Pětra tež wjerch
cykoho katholicoho křesćanstwa w nětežiskim
čžasu; a hdyž našch wyšokocžesčeny swjaty
wóte zastupi do zastojništw nastupnika j. Pětra,
tehdy dósta wón kaž něhdy japósčtoł wot Knjeza
Křystusa wupóslanje: „Ty sy Pětr, a na tule
štaču natwarju swoju cyrkej“; tehdy, wjelelu-
bowani w Křystusu! buchu jomu wot Knjeza,
kotromuž je wščitka móc data w njebjesach a
na zemi, klucze njebjeskoho kralestwa a móc
wjazanja a wotwjazanja tak do rukow date,
zo ma tež w njebjesach zwjazane a wotwjazane
byč, ščtožkuli by wón na zemi zwjazal abo
wotwjazal. Hdyž našch swjaty wóte Leo XIII.
nastupi zastojništw po j. Pětrej, tehdy šta so
jomu wot Křystusa tež tamne dalsche wu-
póslanje, zo by swojich bratrow posyljal, a
zo by cyke stadko katholicoho křesćanstwa,
duchownych a njeduchownych, hako duchowny
wyšichski pasčym po pschikladže dobroho pasčyma
Žezusa Křystusa pasł a nawjedował. A hiščeže
wjacy; w tamnej wot Boha poswjećenej ho-
džinje zastupi wón tež do džělbracža na jobu-
skutkowacej Božej hnadže a pomocy, joho wy-
šokomu zastojništwu slubjenej, kotraž ma jomu
pomhacž, zo by cyrkwi na twjerdym zakladže
zakital a dale twarił, wěriwych zakonjam Bo-
žich kazni podrjadował, a jich dušcam za čžas

a wěcžość hnadu a žohnowanja Božeje smilnošće wotamkował; w tutej swjatej hodžinje nastupjenja swojoho wysokeho powołanja dósta wón přez Božu milość swój podžěl na hnadže, kotraž bě swjatemu Pětrej slubjena, zo by bratrow pošlujak, šadko pašl, a we wobkhowanju a wobkedžbowanju jeničkeje katolskeje wěry zakitał.

Přichadžacy swjaty póstny čas, wjelelubowani w Křystuju! dopomina nas kaž kóždo-
lětnje zašy cyle wošebje na šutt najchoho wumóženja, kotryž je Žezus Křystus, wocžłowjeczeny Syn Boži, z nješkónčneje smilnošće a z nješmērneje lubošće dokonjał. Wón přehedstaja nam wučby Božeje mudrošće a swjate zakonje křesćanškeje šprawnošće a wščeje pócziwošće, kotrež je Žezus Křystus zjewil a kotrež móža nam, hdyž je dopjelnimy, prawy pokoj za časnošć a zbóžne žiwjenje za wěcžość přichinješć. Swjaty póstny čas wobnowja toho runja tu Božu šlužbu, kotryž je naš Šnjež a Zbóžnik postajil, te swjate šaframenty, kotrež je wón k wšwatošćenju cžłowjekow založil, hačo tež hnadu a wěčne kubla, kotrež je nam wón ze swojim hórčim cžerpjenjom a wumrěčom zašlužil a dacž slubil. Tohodla šo tež přichinješć, zo z džakom a přichipóžnacžom šo na to dopomnimy, zo je naš Šnjež a Zbóžnik we postajenju wječcha za žhromadne katolske křesćanštw šo postaral, tač zo bychu wěriwi wšchěch krajow a wšchěch ludow we prawej katolskej wěrje do šutka wumóženja a špomóženja, kotryž je Křy-

stus dokonjał, zdžerženi a we wuznawanju tuteje jeneje wěry we jenym žhromadženštwje zženocženi byli.

Toła přehi přehiležnošće přehedštojacoho přecždžesatlětnoho měšchniškeho jubilejškeho šwedženja wopominajmy tež wupóšlanjo, kotrež je šo wot Křystusa w mjenje Božim jomu hačo nastupnikej swjatoho Pětra dóstačo, a potom tu k dopjelnenju tutoho wupóšlanja lubjenu Božu hnadu, a nadobnošć mudrošće a pócziwošće, z kotrež je Bóh joho pošwjeczeny pašchomu požohnował. W dopomnječju na to chcemy nětko přehišlubjenje dopjelnenja našchich winowatošćow přehecžiwu swjatemu wóteč hačo našchomu duchownomu wječchej z džesćowškej pokornošćju wobnowieč, k dopokazanju tajkeho žmyšlenja našche nutrne modlitwy za njoho a za joho šutkowanjo Bohu woprowacž a hačo joho šwěrne poddaci šynowje a džowki po swojich mocach tež našch džěl k škladowanjam přehinošchecž, kotrychž wunošch ma šo jomu k jubilejškomu šwedženju hačo podpjera za wulke a mnohe potřebošće našcheje swjateje cyrkwy přehepodacž.

Škónčneje, wjelelubowani w Křystuju! prócuje šo swjaty wóte wot nastupjenja swojoho wysokeho zastojništw štajnje a z cykej swojej mocu wo to, zo by swjatej katolskej wěrje z jeje wot Žezusa Křystusa dóstatymi wučžbami a kaznjemi přehišćup, šutkowanjo a wobkedžbowanjjo w žiwjenju wěriwych dobył. Přehecy znowa zbudžuje wón wěriwych we wšchich swojich japoschtoškich wokolnych lišćach, zo bychu

tola Božu wolu, kotraž je přičez Žezusa Khrystusa zjewjena a w katholickej cyrkwi swěru wobkhowana, z pokornosće a z lubosće k Bohu we wšěch powołanjach a wobstojušćach žiwjenja dopjelneli. Tohodla, wjelubowani w Khrystusu! budź našče najwosobnijše, swjatomu wótczej k jubilejškomu swjedženjej přichinjenje hokdowanjo, tamtomu zbudžowanju našče wucho a našču wutrobu wotewrič, zo bychmy wšchudžom w cyrkwi, w štaće, w swójbje, w gmejnje, přecziwo přichedstajenym a

poddatym, přecziwo křudym a bohatym a přecziwo kóždomu z Božej huadu swoju winowatošć činili, a z tym sobu swědženjo dawali, zo ma postajenjo wjercha za zhromadne katholicke křesćanstwo swoje wupóslanjo a swoju móć wot Žezusa Khrystusa, zo by wot njoho postajeny rjad spomóženja k žohnowanju čłowještwa na swěće přich wšchitkim přicheměnjenju časow so wobkhował, so plahował a z Božej huadu stajnje k dopjelnenju so přichiwjedł.

Šhtož potom přichhadžacy póstny čas nastupa, postaja so z džiwanjom na žiwjenšće wobstojušće katholickej wěriwych w sakskim kraleštwje a z dowolnosću japošchtolšeho Stola wot 13. februaru 1884 šćěhowacy póstny rjad:

1. Hako póstne dny z dwojej winowatošću, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotčehnjjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jednokrócne našćenjo, maja so džeržec: popjelna šrjeda, šrjedy a pjatki wo suchich dnach, pjatki w štyrcecizidnowškim pošće, tež tón, na kotrymž so lěta swjedženja s. Marije přezjewjenja swjeću, tři pošenje dny martrownoho tydženja, a wigilija přich hodami (patoržica).

2. Hako póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatošću wotčehnjjenja na jědži t. j. spokojenja z jenož jednokrócnyim našćenjom, kaž tež z winowatošću, zo přich jenej a tej samej pošedži pódla mjasnych jědžow tež rybjece njeuwizuwamy, hako tajke póstne dny maja so džeržec: zbytnje wšchědne dny štyrcecizidnowšeho posta, kotrež njejsu w přichhadžacym postajenju hižo

mjenowane, soboty wo suchich dnach a wigilije přich swjatkami, kaž tež přich swjedženjomaj s. japoštolow Pětra a Pawola, donjebšwacza s. Marije a Wšěch Swjatych. Póst wigilije přich swjedženjom s. Marije donjebšwacza z wotčehnjjenjom na jědži přichpołožu so na přichhadžacu sobotu. Za njedžele we štyrcecizidnowškim póstnym časju njeje wotčehnjjenje na jědži poručene; tola njeje ani na póstnych njedželach dowolene, přich jenej a tej samej pošedži přich mjasnych jědžach tež rybjece wužiwac.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyloho lěta zdžerženjo wot mjasnych jědžow poručene, tola bjez winowatošće wotčehnjjenja na jědži, kaž tež je přich tym po přichitonym rjedže za pjatki póstneho časa, kaž tež za pjatki suchich dnow a wigilijow poručene. Za pjatki 6. januara

1888, na kotrymž je j. Džoch Kralow, ju mjasne jědže pschizwolene.

4. Na dnach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědži poručene (pod 1. a 3.), jme so jadło, tucžno, abo mjasowa juschka k pschihotowanju jědži trjebacž a mjasowa juschka tež hafo napoj wužiwać; tola ju wot tutoho dowolenja poslenje tsi dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hafo wuwzacžo pak dowola so za wschitte zdžerženste (abstinenene) a póstne dny wužiwano mjasnych jědži tym, kotřiž puczuja, potom tym, kotřiž hafo domjacy abo słužownicy pola nje-katholikow jědž dóstawaja, kaž tež hošćenarjam abo korežmarjam, jich domjacym a hošćom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hošćencu abo z hošćenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnosće sebi njemóža póstne jědže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kšarnach a zwonka kšarnow, kaž tež wošobam, pola kotrychž wojacu bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khorých poswjeczuja. Tola za wschitte tute pady wostanje wulki pjatt wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatošć dopjelnicž, zo so wotežehnjenje na jědži wobkedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybace pschi jenej a tej samej pojedži njewužiwaja. Pschi tym so zjawnje pschispomina, zo njeje wotpohladanjo tuteje dispeny (dowolnosće), hafo by so wona tež tym dawala, kotřiž móža sebi wuběranjo jědžow swobodnje a bjez zadžewkow sami postajecž.

6. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo mery w jědži su wschitey winowacži, kiž su 21. lěto docpěli a

60. hišće nje-pschetrocžili a kiž njejsu z došahacej pschicžinu (winu), czežkim czežnym dželom, khorosću, lékarskim wufazowanjom dla šlabosće abo druhich džiwanjow na štrawotu we tym wuzamotweni. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajsosće (wuzwolenja) jědžow su wschitey wot 7. lěta a tež hišće pschiz 60. lěto džerženi, jeližo runje spomnjene wuzamotwjace pschicžiny žane wuwzacžo nje-pschizpušćeja.

7. Pschitomny póstny rjad wostanje hač do póstneho cžaja pschichodnoho lěta w płacžiwosći, a katholiccy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwano na jich wobštojosće pschizpóznawajcy swoju šwěru a pschiznosć k katholickej cyrkwi a k japošchtolškomu Stolej ze šwědomitym dopjelnjenjom póstneje kaznje wobšwědčžili. Něch cyrkwinška póstna kaznja a wošebje štyrcceždnowski póstny cžas wschittim k tomu słuži, zo by nas wschittich na winowatošć sebjezaprěcž, pokuty a nakazanja dopominał a potom z dobrowólным zdžeržowanjom wot dowolnych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pschewzacžom hewak nje-pschizkazanych wobčežnosćow we póccžiwosći sebjezaprěcž zwucžował a pošyljal. Tež njeh nas pschitomny j. póstny cžas k tomu nawjeduje, zo položeno póstnoho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwosću we modlenju w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušćišchim dokonjenjom šmilnych škutkow, wošebje pak z dawanjom jałmožny.

Katholickim šararjam a šarškim administratoram, kaž duchownym pschědštoježerjam katholickich cyrkwjow a kapalow w Šatškej so z tutym porucž, zo bychu w běhu lěta na

njedželach pšched postajenymi póstnymi dnami te same a tež wašchnjo, kak maja so džeržecź, wozjewjeli.

Po starym wašchnju započina so jutrowny čas w Hornjej Lužicy hižo z popjelnej srjedu, w herbškich krajach haſle z pjatej njedželu pošta. Po cylej Sakskej pak škónči so wón ze šobotu po šwjatkach. Škóždy katolski kšecjan je pod čežkim hrěchom winowaty, w jutrownym času sakramentaj pokuty a wołtarja doštojnje dóštač.

Š tomu so pšchispomina, zo maja so dotal postajene škóždolětne cyrkwinške wopory lěta z džiwanjom na pjećdžesatlětny měšchniški jubilej, kotryž budže Šoho Šwjatošć bamž Leo XIII. šwjecźicź, po ščěhowacym rjedže džeržecź:

prěni za Lyonške miššionške towařstwo na jenej ščesćich póstnych njedželow,

druhi za š. Šózefowe towařstwo w Wachenje njedželu pšched šwjedženjom š. Šózefa abo po nim,

třeczi za towařstwo Božoho rowa w Šölnje wulki pjatk a pšchedjutrownu šobotu,

ščtwórty za š. Bonifacijowe towařstwo w Baderbornje njedželu pšched 5. junija abo po nim;

pjaty škónčnje, za hromadženje wurjadnoho pětrowoho pjenješka, kotryž ma so šwjatomu

wótcej pod mjenom měšchnoho štipendija na dnju joho měšchniškeho jubileja pšchepodač, njedž so lěta dwójcy škladowanjo w cyrkwi stanje, přenje 26. junija hašo na 4. njedželi po šwjatkach a druhe na njedželi pšched šwjedženjom š. arcjandžela Michala abo po nim.

Tež ju knježa pšchedštojičerjo katolskich cyrkwow a kapalow, hašo tež wschitecy katolscy duchowni w Sakskej z tutym prošeni, zo bychu pódla zjawnych cyrkwinškich škladowanjom hiščeže dobrowólne pšchinosčki wěriwych š hromadžnju tutoho wurjadnoho pětrowoho pjenješka pšchizwali a po postajenju w prawym času pšchepodali.

Škóžde tutych škladowanjom dyrbi so njedželu, kotraž škladowanškej njedželi do přédka dže, a na dnju škladowanja samoho wošadam z klětki wozjewicź, a z tym, kaž tež z pšchihódnym špomnjenjom w přédowanju na dnju škladowanja poručowacź.

Wunoškt tšoch najprjedy mjenowaných škladowanjom ma so srjedž meje w herbškich krajach japoschtolškomu wifariatej, a w Hornjej Lužicy tachantsškomu konsistorijej pšchipošlacź, wunoškt pošlenjeju škladowanjom pak do šónca junija a resp. z šónca oktobra wotedač.

Šnada Boha Wótca a Šyna a Duha šwjatoho budž a woštaň pšchecy z wami wschitimi! Amen.

W Drježdžanach, 12. februara 1887.

† Dr. Franc Bernert.

Gildefeld G. W. Ronje w Budyšinje.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskeho Stola milosće titul. biskop z Azota,
japoschtolski wikar w saksim kralestwje,
administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Łužicy,
tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,
doctor theologiae, jubilariski měšnik atd. atd.

poštrawja a žohnuje wschittlich joho duchownomu wjedženju dowěrjennych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Pod pohnucjom pokornoho džělměcža cyloho katholickeho křesćanstwa pšchi zlotym měšniškim jubileju našchoho swjatoho wótea Leona XIII. jmy lěto započeli, a pšchi tutym swjedženju Bohu za to čjesč dawali, zo je Kněz Khrystus w japoschtole Pětrje wyschichoho pastyrja za zdžerženjo swojoho wumóženiskeho skutka za wschě pšchichodne časy postajil, zo je za našch čas bamža Leona hako nastupnika swjatoho japoschtola w japoschtolskim powołanju wuzwolil a joho cyku cyrkej wobjahowace skutkowanjo mócnje a nadobnje žohnował. Tola hižo bliži so swjaty póstny čas, tón za rozpominanjo wumóženja, wot Jězusa Syna Božoho dokonjanoho, wosebicze založeny cyrkwinški

čas, kotryž nas napomina, zo bychmy jón w pšchizamknjenju k pšchedkhadžacomu jubilejskomu swjedženju hako čas swjateje pokuty z wěrnym a waznym wotmyslenjom poswjecžili.

W swojej njesměrnej smilnosće je Bóh za zdžerženjo wumóženiskeho skutka Jězusa Khrystusa japoschtolske wyschiche pastyrstwo založil. W pšchipoznacžu toho chcemy w tutym času Bohu wotmyslenjo woprowacž, zo sebi a swojim poddatym spomóženjo w Khrystusu, kaž tež našcha swjata katholicka wěra wucži, swěrnje a swjecze wobkhowamy, a to čím bóle, hdyž našch swjaty wóte Leo w swojich wozjewjenjach za katholicke křesćanstwo pschecy z nowa to nam do wutroby kładže, zo je křesćansta

wěra, kajtuž katholicka cyrkej hač do dženjnischoho dnja wobkhowa a wuczi, hišćeje pschecy prawy sředk, z kotrymž mnohe a wšelake zle w cźłowjeczim žiwjenju so zahoji.

So bychmy k tutomu wotmyslenju so zbudžowali, rozpominajmy, wjelelubowani w Šhrystuju! z krótka, kak jara našchu swjatu wěru potrebujemy za swoje spomóženjo w powšchitkomnych a wosebitych nastupanjach našchoho žiwjenja.

Psihi duchownej mocy spóznacza Boha a wěcžnych dobrotow namaka so w cźłowjeku najprjedy nakhilnosć k swětej abo požadojeć za cžajnymi wěcami. „Wšchitko, štož je na swěće“, pišce swjaty Jan (1. Jana 2, 16), „je požadojeć mjaja a požadojeć woczow a hordosć žiwjenja, štož njeje wot Wótea, ale wot swěta.“ Tute tři, zmysłowa požadojeć, nahrabnosć a hordosć, w hromadže abo wosebicže, hdžež njewobmjezowane abo njesludžene we cźłowjeku sebi pschewostajene wostanu, pschibywaju w žiwjenju kaž nahle rěki, kotrež w njepojimanej nawalnosći so wuliwaju na plahowanjo spomóženja za nas samych abo za druhich, a zahubja w krótkim abo dlějšim cžaju strowotu, derjeměcžo, zamóžnosć, zaslužbu a nahladnosć, haj tež žiwjenjo, a pschinjesu wulku cžežu hubjenstwa a nuzy, horja a zrudoby na prjedy zbožownych ludži. Pomysleće, wjelelubowani w Šhrystuju, jenož khwilku na wšchitke njezbožo, kotrež hižo jedyn cźłowjek sebi a druhim pschihotuje, hdžž swojej zmysłnosći, swojej nahrabnosći, swojej hordosći a

jeje wurostkam, hněwej, zawijeći abo druhim zkojećam so pschepodawa, a nadeńdžecže prawdu wšchoho toho wobswědčenu. Tola tutomu njezbožu napschecziwo stoji wucžba Žězusa Šhrystuja, bójskoho zbožnika, kotraž džiwu požadojeć w jeje spoczatku sfludži. Pschěz wěru do joho swjateje wucžby pschistupi mjenujcy Bóh, kotryž do potajnoho widži a wutrobny a jěrcenje pschepytuje, do cźłowjeczeje wutrobny, a natymle měšće, z kotrohož po słowje swjatoho pišma „zle myse, mordarstwa, mandželstwa-lamanja, padušstwa, falschne swědženja wukhadžeju“: (Mateja 15, 19) tudy w najznutškownišchim najprjedy zwaha a potom mócnišcho klapajo pschiwola wón cźłowjekej: „Ty njedyrbišch požadacž twojoho bližšchoho mandželsku“, „ty njedyrbišch požadacž twojoho bližšchoho kubla“; a „ja pak praju, zo budže kóždy, kiž so na swojoho bratra hněwa, judu winowaty.“ (Mateja 5, 22.) „Hdyž tohodla swój dar k woltarjej pschinjesješch a tam so dopomnišch, zo ma twój bratr něšto pschecziwo tebi, wostaj tam swój dar psched woltarjom a dži najprjedy so zjednacž ze swojim bratrom, a potom pschińdž a woprui swój dar.“ (Mat. 5, 23. 24.) — Z tajkimi a podobnymi, tež na posledni sud pokazowacymi słowami wotdžeržuje Bóh pschěz wucžbu wěry a pschěz swoju hnadu cźłowjeka, wot hrěschneje požadojeć zajatoho, nic jeno wot hrěschnoho skutka, ale tež wot hrěschnoho słowa; a z mocu wěry w Šhrystuju posyljenty wotwobroczi potom kchesežan tež swoju wutrobu a swoje myse

wot hrěcha, kotryž joho a druhich spomóženjo wobhrožuje. Zawěrnno, w Šhrystusu lubowani! cžłowjeť z pšchinarodženej požadošcžu za swět-nyimi wěcami potrebuje wumóžaceje ruki, a to je wěra w Šhrystusu, kotraž tule pomoc jomu podawa, kažtuž druha móc abo sylnošcž jomu poskicžicž njezamóže.

Bódlu hrěschneje požadošcže, kotraž cžłowjecže spomóženjo wobhrožuje, je potom mnoha a wšchelaka nuz a cžěšnoscž, a to tajka, kotraž je cžłowjeť za joho žiwjenjo na zemi pšchitworjena, (Efllej. 40, 1) a wšchelaka druha, kotruž ludžo jebi a druhim ze slabošcže a z njerozmyslenja, abo z wědženjom a z wolu abo kažkuli sami pšchihotuja, a kotraž žiwjenjo we wužšcjej a dalšcjej wokolnošcži ze strachom a bološcžu, z wobžarowanjom a horjom, ze zrudobu a žalošcžu napjelnuje. Šchtožkuli pšchitom swět za wotpomhanjo spocžina, to nje- došaha za pokoj cžłowjekow, hdyž pšchi poskicženju pomocy a změrowanja so njenamaka wěrna, njesebicžna a woporniwa lubošcž f Bohu a f bližšcomu. Jenož ta lubošcž f Bohu pšchinjeje prawe pokojenjo a woschewjenjo, kotraž wšchelake postajenja a dopušcženja na swěcže, tež tajke, kotrež su napschecžiwu našcjej woli a našcomu wužitkej, z podacžom do Božejje wole pšchijima, wšchelake cžěrpjenja, horja a wobcžežnoscže žiwjenja scžěrpnje njeje, a cžežke a krute winowatoscže tež z wulkimi woporami dopjelnicž chce. A runje tak pšchinjeje jenož ta lubošcž f bližšcomu wěrnju pomoc, prawy mēr a pokoj do cžłowjekow, kotraž

w swojim zaštaranju so dopomina nic jeno na pšchecželow a znatych a sobunarodnych, ale tež cuzownika a pšchecžiwnika do swojoho skutkowanja jobu wobzamkuje, tež tam, hdžež to njeposkicža samny wužitk, ale škerje žada wopory a wobcžežnoscže. Tola tajku njesebicžnu a woporniwu lubošcž f Bohu a f bližšcomu njemóže nam swět ze swojej mudrosčžu a mocu podacž. Šhrystus sam w polnomocy swojoho njebještoho Wótca jenož móže ze swětkom swojeje wucžby a swojich kaznjow a z jasnosčžu swojoho pšchiklada a ze sylnošcžu nam poskicženeje pomocneje hnady we naš slabych cžłowjekach tajku wozbožacu lubošcž f Bohu a f bližšcomu stworicž. Zawěrnno, nam je trjeba wěry do Šnjeza Šhrystusa, wocžłowjecženoho Syna Božoho, wěry do joho wucžbow, kaznjow a joho swjatoho pšchiklada; trjeba je nam hnadow wot njoho zašluženych, zo bychmy wot njoho nawjedowani a pošynjeni ze swojeje hrěschnoscže a slabošcže f lubošcži Boha a bližšchoho so pozběhnyli, kotraž dobrocžinicy mjez cžłowjekami wosrjedž hubjenštw a nuzy wočoło kžodži a mjez nimi pokoj a žohnowanjo skutkuje.

Tola, wjelelubowani w Šhrystusu! spomóženjo, kotrež je Syn Boži na swět pšchinješ, potrebujemy tež za derjeměcžo we wosebitych nastupanjach cžłowjecžoho žiwjenja, z kotrychž pak móžemy w tutym pastyrškim lišcže jenož dwoje a tuto jenož z krótkim rozpomnjenjom wuzběhnyč. — Njedžiwajcy na wulke pokročženja we wědomošcži, nawucžbje, rjemješe a w druhim potrebujemy tež w našim cžasu

spomóženiske a požohnowace dary Khrystusa, naschoho knjeza a zbóžnika, cyłe wošebicze za derjeměcžo swójbny a za zwjazk mjez přichedstajenymi a poddatymi. Zawěsće wotpocžuje derjeměcžo abo zbožo swójbny a tež krajowniskeho zjenocženja na tym, zo jeju sobustawy wšchudžom mjez sobu swoje přichislušchnosće dopjelnjeju, a to nic jeno na zdacžo a po pišmiku, ale woprawdže a w skutku, nic jeno z nuzowanja, z bojosće přiched khostanjom a škodu, abo jeno ze žadosće za čžajnym wuzittkom, ale zwólniwje a radži, z derjeměnjacoho a nješebicžneho wotpohladanja, tak zo ze swědomniwošće ani nochcedža swojim winowatošćam nješwěrnny byč, je zakomdžicž abo zanjehacž, zo su wjele bóle stajnje zwólniwni, z přichislušchnosće přehcžiwu sobumandželskim, staršchim a džěcžom, přehcžiwu přichedstajenym a poddatym wšchelaše wobčežnosće na so bracž a tohodla powólnošć, zwjeselenjo, zehcycžo a druge spodobnošće žiwjenja woprowacž. — Nunje tajke dopjelnenjo winowatošćow dyrbi našcha swjata katholicka wěra ze swojej wot Khrystusa dóstatej spomóžacej wučzbu we swójbje a w krajowniskim zjenocženju (w hromadžehcžu) płodžicž, plahowacž a k tycžu přichiwješć. Přichetož wučzba za mandželstwo: „Šhtož Bóh zjenocžiči, njehcž kowjeť njerozdžiči“ (Mat. 19, 6), tež wějšć, zo je Khrystus mandželstweje přenjoťnu dóstojnošć znowa dať a je tohodla haťo sakrament postajit, a přichikaznja, zo maju mandželstwe mjez sobu so lubowacž, „haťo je Khrystus swoju cyrkej lubowat a za nju so woprowat“ (Ephes.

5, 23): to wšchitto dyrbi mandželskim jich mandželstwo, jich hospodarjenje a zhromadne přehcžiwowanjo haťo wot Boha zakoženy zwjazk powkazowacž, tak zo jo mjez sobu haťo wot Boha jedyn druhomu dowěrjeni přichipóznawaju, zo bychu ze swědomošću swojoho zamokwjenja přiched wšchohowědomym Bohom w naležnošćach čžajnoho a wěcžnoho spomóženja jebi pomocni byli, a zo bychu swědomieče ze sebezapřecžom so zwijeli wšchittkoho we štowje a skutku a tež w myslach, šchtož by lubošć a swěru sobumandželskomu winowatu ranicž móhlo. Tute swjate wučžby wo mandželstweje čžinja mandželskim tež jich džěcži haťo wot Boha na wocžehnenjo date a dowěrjene, haťo džěcži Bože, jim lube a hódne, a rozmnoža a wudołonjeju lubošć a starošć za nje čžim bóle, dofelž je jim dohlada a pomocny staršchewu jara trjeba. Te same wučžby a wošebje Boža kaznja a přichiklad Zbóžnika nawjeduja pať z drugeje strony tež džěcži, zo w nauje a macžeri přichipóznawaju swojeju wot Boha jimaj dateju staršchewu, dobročerjow a wocžehnerjow, zo jeju čžesćža, lubuja, jimaj pošlušchni woštanu a njezabuwaju, šchto staj jim dobroho čžiniloj.

Podobnje haťo we swójbje tak je we zjenocženju krajownikow, w nastupanju wyšchnošće, přichedstajenych a poddatych. W mjenje Knjeza a Zbóžnika wučža japoschtołowje: „Njeje móć, khibo wot Boha, a kotraž wobštoji, je wot Boha postajena.“ (Romsk. 13, 1.) „Tohodla budžěje poddacžiči z přichislušchnosće, nic jeno khostanja dla, ale swědomja dla“ (Romsk. 13, 5); a to „Boha

dla, njedch je kralej hačo najwyschšichomu, abo naměstnikam hačo wot njoho póslanym za pofhostanjo žkocžiniczerjow a za pofhwalenjo dobrych.“ (1. Pětr. 2, 13. 14.)

Wjelelubowani w Šhrystuju! Po tutej swjatej wučbje wobhladuja wyschnošće a mócnarjo swojich poddatych hačo wot Boha jim a jich mocy a zastaranju dowěrjonych, a poddaczi spoznawaju swoje wyschnošće a swojich přehedstajenych hačo wot Boha nad nimi stajenych a powołanych. Tuta wučba, kotraž móe přehedstajenych z noweje doštojnošću wobdawa, čini přehedstajenym tež poddatych hačo wot Boha jim na wjedženjo přichipokazanych, lubych a hódnych, a wšitkim, přehedstajenym a poddatym, płaczi swjate napominanjo japošhtola: „Služće jedyn druhomu, kóždy po tym darje, kotryž je dóstač, hačo dobri hospodarjo wšhelakich hnadow Božich.“ (1. Pětr. 4, 10.)

To su swjate wučby, kotrež přichiwzate a wobkedžbowane, najnadobnišče žohnowanjo na žiwjenjo krajownikow rozsčěrjeju, a přehedstajenych a poddatych k prawomu a wot Boha žohnowanomu zhromadženstwu zjenocžuju.

Škaž swójsba a krajowniške zjenocženjo, tak su tež wšhelake wošebite počahowanja w čłowješkim žiwjenju přehed spomóženiški stutk Žezusa Šhrystusa poswjecžene a požohnowane. Tuž, wjelelubowani w Šhrystuju! poswjecžmy zastupjenjo do swjatoho póstnoho časa z wotmyslenjom, zo chcemy sebi a swojim dowěrjonym w swěrnym přichizamkujenju ke katolskej cyrkwi a jeje wyschšichomu wječhej katolsku wěru swědomicže wobkhować, zo bychmy na žohnowanjach spomóženiškeho stutka za swoje žiwjenjo přehedčynje a za joho počahowanja k swójsbje a ke krajowniškomu zjenocženju a k joho jenotliwym štawam džěl měli.

Štož potom pschihadžacy póstny čas nastupa, poštaja so z džiwanjom na žiwjeńske wobstojnošće katholicich wěriwych w šafskim kralestwje a z dowolnošću japošchtolskeho Stola wot 13. februaru 1884 sežehowacy póstny rjad:

1. Hako póstne dny z dwojej winowatošću, zdžerženja wot mjasnych jědžow a wotežehnjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jeno-króćne nasyczenjo, maja so džeržecž: popjelna šrjeda, šrjedy a pjatki wo suchich dnjach, pjatki w štyrceždniowymškim poščje, tři pošenje dny martrownoho tydženja, a wigilija psched hodami (patoržica).

2. Hako póstne dny bjez zdžerženja wot mjasnych jědžow, tola z winowatošću wotežehnjenja na jědži t. j. spokojenja z jenož jeno-króćnym nasyczenjom, kaž tež z winowatošću, zo pschi jenej a tej samej pojedži pódla mjasnych jědžow tež rybace njewužiwamy, hako tajke póstne dny maja so džeržecž: zbytnje wschědne dny štyrceždniowskeho pošta, kotrež njejsu w pschedhadžacym poštajenju hižo mjenowane, soboty wo suchich dnjach a wigilije psched šwjatkami, kaž tež psched šwjedženjemi š. japošchtolow Pětra a Pawola, donjebjeswacža š. Marije a Wschěch Šwjatych. Za nje-džele we štyrceždniowymškim póstnym čaju njeje wotežehnjenje na jědži poručene; tola njeje ani na póstnych nježdělach dowolene, pschi jenej a tej samej pojedži pschi mjasnych jědžach tež rybace wužiwacž.

3. Tohorunja je za wschě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdžerženjo wot mjasnych jědžow poručene, tola bjez winowatošće wotežehnjenja na jědži, kaž tež je pschi tym po pschitomnym rjedže za pjatki póstneho čaja, kaž tež za pjatki suchich dnjow

a wigilijow poručene. Za pjatki 29. julija hako na šwjedženju š. japošchtolow Pětra a Pawola je wužiwanje mjasnych jědžow dowolene.

4. Na dnjach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědžow poručene (pod 1. a 3.), smě so šadło, tucžno, abo mjasowa juščka k pschihotowanju jědži trjebacž a mjasowa juščka tež hako napoj wužiwacž; tola šu wot tutoho dowolenja pošenje tři dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Hako wuwzacžo pak dowola so za wschitte zdžerženiske (abstinenene) a póstne dny wužiwanje mjasnych jědžow tym, kotřiž pucžuja, potom tym, kotřiž hako domjacy abo služownicy pola njekatholicow jědž dóstawaja, kaž tež hoščencarjam abo forcžmarjam, jich domjacym a hoščom, tohorunja tež tym, kotřiž šwoju jědž w hoščencu abo z hoščenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnošće sebi njemóža póstne jědže wobštaracž, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wošobam, pola kotrychž wojacu bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju khornych poswjecžuja. Tola za wschitte tute pady wostanje wulki pjatki wot špomnjeneje dowolnošće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatošć dopjelnicž, zo so wotežehnjenje na jědži wobfedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybace pschi jenej a tej samej pojedži njewužiwaja. Pschi tym šo zjawnje pschispomina, zo njeje wotpošladanje tuteje dispenšy (dowolnošće),

hafo by jo wona tež tym dawala, kotřiž móža jebi woběranjo jědžow swobodnje a bjez zadžěwkwow sami postajecž.

6. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo měry w jědži su wšchitcy winowaczi, kiž su 21. lěto doepěli a 60. hišćeje njepršefrocžili a kiž njejsu z do-
jahacej přichiczinu (winu), czežkim czežnym džělom, khorosežu, lěkarškim wufazowanjom dla šlaboseje abo druhich džiwanjow na štrawotu we tym wuzamolwjenju. Š wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajsoseje (wuzwolenja) jědžow su wšchitcy wot 7. lěta a tež hišćeje přez 60. lěto džerženi, jeližo runje spomnjene wuzamolwjace přichiczinu žane wuwzaczo njepršipušćejeja.

7. Přichitomny póstny rjad wostanje hač do póstneho časa přichodneho lěta w placziwoseži, a katholiccy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopokazane džiwajo na jich wobstojuoseje přichipóznowajcy swoju šwěru a přichiwisnosć ke katholickej cyrkwi a k japoschtolštomu Stolej ze šwědomitym dopjelnjem póstneje kaznje wobšwědežili. Njedch cyrkwinška póstna kaznja a wosebje šchtyrceždunjowski póstny čas wšchitkim k tomu šluži, zo by nas wšchitkich na winowatosć sebjezapřeča, pokuty a nakazanja dopominal a potom z dobrowólным zdžeržowanjom wot dowolenych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym přehwzacžom hewak njepršifazanych wobčežnosćow we póccžiwosći sebjezapřeča zwuczował a pošyljal. Tež njedch nas přichitomny š. póstny čas k tomu nawjeduje, zo polóženjo póstneho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwosću we modlenju w cyrkwi a zwonka njeje, a z husežišchim

dofonjenjom šmilnych škutkow, wosebje pak z dawanjom jałmožny.

Katholickim šararjam a šarskim administratoram, kaž duchownym přichedstojicžerjam katholicich cyrkwjow a kapalow w Šakskej so z tutym poruča, zo bychu w běhu lěta na njedželach přiched postajenymi póstnymi dnjami te same a tež wašdujo, kaš maja so džeržecž, wozjewjeli.

Po starym wašduju započina jo jutrowny čas w Hornjej Łužicy hižo z popjelnej šrjedu, w herbškich krajach hašle z pjatej njedželu pošta. Po cylej Šakskej pak škónczi jo wón ze sobotu po šwjatkach. Škóždy katholicki šchecžan je pod czežkim hrěchom winowaty, w jutrownym času šakramentaj pokuty a woltarja doštojuje doštač.

Š tomu jo přichipomina, zo maja jo hižo přjedy postajene přecž kóždolětnje cyrkwinške wopory po ščehowacym rjedže džeržecž:

Prěni za ljonške miššionške towarštwjo na jenej šchecžich póstnych njedželow,

druhi za š. Šóžefowe towarštwjo w Aachenje njedželu přiched šwjedženjom š. Šóžefa abo po nim,

tjećzi za naležnosćeje towarštwjo Božoho rowa w Šölnje wulki pjatk a přichedjutrownu sobotu,

šchtwórty za š. Bonifacijowe towarštwjo w Baderbornje njedželu přiched 5. junija abo po nim;

pjaty škónczuje, hromadženo pětrowoho pjenješka, njedželu přiched šwjedženjom š. arcjandžela Michała abo po nim.

Wšitke tute wopory dyrbja so njedźelu, kotraž škladowanskej njedźeli do přédka dže, a na dnju škladowanja samoho wošadam z klětki woźjewicž, a z tym, kaž tež z pšichódnym spomnjenjom w přédowanju na dnju škladowanja poručowacž.

Wnosožk tyhle škladowanjow ma so w

herbškich krajach japošchtoskemu wifariatej, a w Hornjej Lužicy tachantškomu konsistorijej do kónca hapryla, resp. junija a oktobra wotědacž.

Šnada Boha Wótca a Syna a Duchu šwajtoho budž a wostań pšchecy z wami wšchitkimi! Amen.

W Drježdžanach, 5. februara 1888.

† Dr. Franc Bernert.

Franc Bernert,

z Božeje smilnosće a japoschtolskoho Stola miłosćeje titul. biskop z Azota,
japoschtolski wikar w sakskim kraleštwje,
administrator ecclesiasticus w kralowskej sakskej Hornjej Lužicy,
tachant kapitla s. Pětra w Budyschinje,
doctor theologiae, jubilariski měšnik atd. atd.

poštrawja a zohnuje wschittich joho duchownomu wjedženju dowěrjenych wěriwych.

Wjelelubowani w Khrystusu!

Na poslednim hodownym šwjedženju wot našoho šwjatoho wótea bamža Leona XIII. wudaty list je móčne napominanjo k pokutnomu naložowanju lětušchoho šwjatoho póštnoho časa. Hišćeje jónu pohladowasche šwjaty wóte na hodownym šwjedženju na minjene lěto a na jubilej swojoho w tym samym šwječzenoho pjećdžesatlětnoho měšništwa a wopominasche w pobožnym hnuczu, kak bě jomu pšchi tymle šwjedženju cyle katholicke křesćanstwo w běhu lěta ze slowom a z pišmom w zbožopšćecjach a šwjedžeńskich pšchipucžowanjach, z modlitwami a pobožnosćemi, jako tež z bohatymi šwjedžeńskimi darami wopokazmo čješćowanja, pšchuwisnosće a podatošće pšchihotowalo, kaž tež w stawiznach cyrkwy hišćeje žanomu přjedownikej w joho šwjatym zastojnstwje so njedosta. Tohodla pozběhny wón swój wyschichopastyński hlós nic jeno, zo by wschittim wěriwym swój džak wuprajil, kotřiž běchu so na joho šwjedženju, jomu z Boha popšchatym, kažkuli wobdželili, ale tež zo by napominal, kak mamy z nim so zjednočić a w jednomyslnej modlitwje Bohu čješć dawacž, kotryž je wulkotne wěcy nad nim čžinił, wosebje a najbóle pak, so by spomózacy štutł,

kotryž bu pšćez zjednocženu lubosć cyloho katholickeho šwěta z jubilariskim měšnikom, joho wot Khrystusa postajenym wječhom po Božeje miłosćeje derje započaty, derje spěchowany a k dokonženju dowjedženy byl.

„Pšćetož“, tak pšće šwjaty wóte, „pšchuwisnosć k japoschtolskomu Stolej budže halle dospolnje a cyle dopjeljena, hdyž z křwalbu křesćaniskich počžinkow zjednocžena k spomóženju dušchow powjedže“, a tohodla wobroča so z joho Swjatošć kaž nan z lubosćiwymi slowami k wschittim Khrystusawěriwym z nutrynym napominanjom, zo bychy swojomu žiwjenju křesćaniske napravjenjo dawali pšćez wuznawanjo wěry a pšćez hajenjo a dokonjenjo křesćaniskich počžinkow. „Pšćetož wot nich wotwisuje nic jeno wěčne spomóženjo dušchow, ale tež woprawdžite zbožo a wěšty měr čžlowjeskeho wobkřhada a zjednocženstwa.“

Nowišča biskopam data poručnosć, zo maju tute bamžowe napominanjo w narodnej ryci po móžnosće rozšěrjeć a swojich dowěrjenych wěriwych wosebje hišćeje k wobkřbowanju toho samoho nawodžecž, štuzi nam jako znamjo wysokeje wažnosće bamžowoho lista a je sobu pšćicžina, zo tute šwjatocžne napominanjo

dženja jako zbudženjo k spomóžnomu wužiwanju pschikhadžacoho swjatoho póstnoho časa pschijimamy:

Wjelelubowani w Khrystuju! Tso je pak je wopominjenje, kotrež swjatoho wótea pohnu, zo napominanje k wudokonjenju žiwjenja z křesćanškimi počinkami wěriwym wozjewi:

1) Najprjedy spóznaćo wulkeje napschecziwnoseže, w kakejž počinki zjawnoho a privatnoho žiwjenja pschikaznjam swjatoho ewangelija napschecziwo stoja. Bóh je nam cžłowjekam z njesměrneje miłosće přjednosć dał pschede wšchěmi stworjenjemi na zemi, hdyž nas po swojim woblicžu stwori. Mjez tym zo su nježiwe a njerozomne stworjenja z pschirodženym nucženjom a naturškim honženjom k dopjelnjenju Božeje wole wjedžene, da dobrocziwy stworiczeř cžłowjekej rozom, tutón njebjeski dar, zo by sam z wóčžkom swojoho ducha spóznał, k čomu je powołany, sčto je dobre a prawe, sčto je hrěščne a njeprawe. A hdyž bu potom z cžłowjekowej winu tute joho duchowne wóčžo čžemne a njewěšte, a počža bóle abo mjenje wopaf a njeprawje widžecž: tehdy da Bóh cžłowjekej zjewjenje swojoho wěčžnoho Syna Žezusa Khrystusa, zo by cžłowjek z nowa pravo a pschisluščnošć a swoje postajenje jasnje a prawje widžal a spóznał.

A dale, wjelelubowani w Khrystuju! je Bóh cžłowjekej swědomjo a swobodnu wolu dał; swědomjo, jako wot njoho, kaž z njebies wukhadžacy poručacy a pohrožacy hlós, zo by prawe a dobre čžinił, zloho a njeprawoho pak so woštajil; a swobodnu wolu, jako móč, kotraž wšchitku krajšnosć widžomnoho swěta wjele pschesahuje, zo by to, sčtožkuli je Bóh poručil

a postajil, sčtož je dobre a prawe, ze samjnoho wuzwolenja z pokornym a luboščiwym podaćom na so wzał a dopjelnił; a tež pschitym pomha miłosćiwu njebjeski Wóte dla došćčžinjenja Žezusa Khrystusa, swojoho Syna, cžłowjekam ze swojej hnadu, zo bychu z jeje pomocu prawi wolu a dopjeljenje na zemi docpěli.

Tola nadobnomu pohladowanju na swjate postajenje cžłowjeka, kotryž ma so za Božu wolu a za pschisluščnošć swobodnje, rady a zwólniwje rozšudžicž, stoja napschecziwo tamne bolosćiwu postorženjo, kotrež swjaty wóte w swojim hodownym lišće wozjewja: „Sdyž pak so prašchamy — tak so tam praji — kaž so tu a tam žiwjenje wjedže, dyrbi kóždy spóznać, zo počinki privatnoho a zjawnoho žiwjenja pschikaznjam Žezusa Khrystusa jara napschecziwo stoja. A jara derje hodži so wuprajenje japosčtoła Jana na našy čas naložicž: Wšchitko, sčtož je na swěče, je požadosć mjaša a požadosć woczow a hordosć žiwjenja. (1. Jan. 2, 16.)“

Tuta požadosć pak a z njeje wukhadžace prócowanje za jeje spokoženjom pschěz čžasne kubla, čžesće a wječela, kotrež zmyslam liščeža, pyta potom tomu porjadej so wuwinyč, kotryž Bóh za docpěčžo tychle hinitych kublow postaji cžłowjecžoho zboža dla; a z toho sežěhuje, zo cžłowjek, zaslepjeny a zawjedženy pschěz nazdate čžasne zbožo, bjez džiwanja na Božu kaznju, a swětny zakoi, bjez džiwanja na pravo a pschisluščnošć, ze swojej wolu to wuzwoli, sčtož je po Božim wjedženju swěta jomu a druhim k zahubjenju, a sčtož joho a druhich k wěstomu Božomu wotšudženju napschecziwo wjedže.

„Mnozy“, pishe tohodla swjaty wóte w swojim lišće, „ju mjenujcy zabyli swój spocžatk a swoje postajenje; wšitke jich starošće a mysle su tudomnym hinitym a zahodnym kublam pšchibrocžene; pšhecžiwu postajenju a we wopacžnym rjedže služa woni dobrowólnje tomu, nad čimž dyrbi čłowjek po žadanju rozoma jamoho kuježić. — Woni so prócuja, zo bychu so žanomu zakonej njepoddali, — žanej zakonškej mócnosći so njeklonja; — spokojenje sebjelubosće je jim swoboda; — wužiwanje žiwjenja a spokojenje požadošći je jim najwysššće kublo. Skoždy wudobnwa sebi, šhtož jeno móže, frědki na škodu druhoho, zo by derje živy byl, a žana móe njezamóže zbudžene požadošće pojimacž.“

Zawěrnó, wjelelubowani w Khrystušu! rozkladženjo swjatoho wótea je zatrašchace dopozazamo, kak jara a kak wšchelašo žiwjenje woprawdže poručnosćam naščeje swjateje wěry napschecžiwu stoji.

Jako pak lišt wysokešćeženoho wječcha naščeje swjateje Cyrkwe khorosć našchoho čžasa wozjewja, tak pšchistaja wón tež we wóteowškich šlowach

2) wašchnjo wuhojenja tuteje khorosće. Hajenje a dopjeluzenje póccžiwosće, kajtuž je Žezus Khrystus ze šlowom a pšchikladom wučel, ta je, kotraž wuhojenjo khorosće našchoho čžasa šlubi; kotraž čłowjekam pomha, zo požadošće a prócowanja za čžasnymi wěcami pod křesćtowo Bože stajenju; wona je, kotraž ze šplnej ruku čłowjecčeje požadliwosći, kublam a špodobnosćam šwěta móe bjerje, zo so njepschězbehnu nad rozom, šwědomjo a Boži swjaty a njepschēmēnity zakon;

wona je, kotraž čłowjeka wušwobodži ze swobodnosćju džěcži Božich, kotrež z pokornosće, z lubosće, swobodnje a nježadžewane so njedadža wot wabjenjow abo zatrašchowanjom šwěta wotdžeržowacž, ale kotrež za Božu wolu, za prawo a pšchislušnosć zwólniwje same so rozjudža.

Posluchajmy wo tym mócnuwe šlowa z lišta našchoho swjatoho wótea, kotryž so džjenja k wobkedžbowanju poruča: „Pšchi wšchim žlym we pšchitomnosći“, tak pishe Joho Swjatosć, „móžemy so tola tróšchtowacž a swojoho ducha požběhnyč z nadžiju na lěpsche. Pšchetož Bóh štwori, zo by wšchitko bylo, a ščini wuhojomne narody na zemi. (Mudrosć 1, 14.) Kaž pak móže tónle cyly šwět jenož z pokřowom a pšchewidžiwosćju Božej wobštač, kotrohož wola je jón štworila, runje tak zamóža čłowjekowje zbožowni byč pšchěz toho, z kotrohož milosće ju wot zahubjenja k žiwjenju z nowa powolani. Čłowjestwo drje je Žezus Khrystus jenož jónu ze swojej křwju wumóžil, ale wobštajna a trajaca je móe tutoho wulkoho štutka a wopora, a njeje w žanym druhim zbožnosć. (Žap. šl. 4, 12.) Šduž tohodla z napschecžiwostajenymi zakonjemi so prócuja pšchibhwace plomjo ludowych požadošći podušnyč, wojuja drje z tym za šprawnosć, ale špóznawaju, zo změje jich prócowanje malo plodu abo z cyła žanoho, doniž ze špjećenjom wotpořazuja štutkowanjo ewangeliija a nochcedža pomoc Cyrkwe. W tym jeno je wuhojenjo zloho založene, hduž so z pšchēmēnjenjom zmyslěnja w privatnym a žawnym žiwjenju z nowa k Žezuskej Khrystuskej pšchibrocža a křesćjanškomu porjadej žiwjenja.

Najwažnišče a šlowne w cylym křesćjanškim žiwjenju pak je, zo so žlym počinkam

šwěta njepodawamy, ale zo dyrbimy wobstajnje pšhecziwo nim jo wobaracz a wojowacz. Zo wucza wschitke wuprajenja a skutki Žezusa, založerja a wudokonjerja našeje wěry, joho pšchitaznje a postajenja, joho žiwjenjo a smjercz. Šacž runje naš potajkim škaženošcž natury a pocziŋkow daloko na druhu stronu cžehnje, dyrbimy tola nam pšchědštožace wojowanjo nastupicž wobronjeni a pšchihotowani w tym samym duchu a z tymi samymi brónjemi, jakož tón, kotryž město wjesela sebi kšchiž wuzwoli. (Hebr. 12, 1. 2.) — Tohodla njech tež my pšchěde wschim dowidžimy a spóznajemy, kak jara je to za wuznaczo kšchěcžanškoho mjena njepšchihódne, hdyž po šwětnym wašchnju za kajkimžkuli wjeselom honimy, wobcžeznošcži pač, kotrež póccziwošcž žada, jo strachujemy, a niczo sebi njezapowědžimy z toho, šchtož zmyšlam mile a mjedcy polěkuje. Škotiž su Křystusowi, ju šwoje mjašo kšchižowali z hrěchami a požadošcžemi. (Galat. 5, 24.) Z toho potom šcžehuje, zo tón njeje Křystusowy, kotryž mjedkšiwu zmyšlnošcž njezacpěje a w šcžerpnošcži jo njezwuczuje. — Ženje njemóžemy wěcžne kubla dostacž, jeližo jo njeprócujemy, do Křystusowych stopow štupacz a w rozpominanju joho pšchiklada jomu podobni jo šcžinicz. Potajkim njeje to rada, ale pšchislušchnošcž za wschitkich, zo wokolo nojny w šwojim cžěle pomortwjenjo Křystusa t. r. dopokazmo šebjezapřecža. (2. Kor. 4, 10.) — Tež njejměny zamjelcžecž, zo cžłowjekam z cyła žane špomóženjo jo njepšchinjese, kšhiba pšchěž wojowanjo a bološcže. — Šdyž Bóh cžłowjestwu wumóženjo z winy a wodacžo hrěcha špožcži: šcžini wón to pod wuměnenjenjom, zo by joho

Žednorodženy wot cžłowjeka zašlužene kšostanjo na jo wzał. A byrnje Žezus Křystus na druge wašchnjo Božej šprawnošcži za hrěchi šwěta došcž cžinicz móhl: chcyšce wón tola z podacžom žiwjenja a z hórkim cžerpjenjom došcžcžinjenjo dokonjecž, zo by šwojim wucžonikam a pšchiwijnikam wobkřucžik, zo ma jich žiwjenjo po Božim zakonju wobstajne wojowanjo z pocziŋkami a wabjenjemi šwěta bycž.

Tuta póccziwošcž, kotraž cžłowjeka z cžětom a z dušchu, z joho myšlemi a pšhecžemi, nadžijemi a wotmyšlami Božej woli, joho šprawnošcži a mudrošcži podrjaduje, je potajkim ta za kšchěcžana postajena, po Božim wjedženju napoložena wošebita a hłowna kšchěcžanška póccziwošcž; a hdyž je tute pokorne, lubošcžiwe a woporniwe bohupodacžo w cžłowjeku wot joho dšcžatštwu zapoložene a hajene, w joho mlodošcži špěchowane a w mužškich a žónškich lětach jako za špomóženjo trěbny žiwjenški nadowk dale dokonjane, tam wona z Božej pomocu cžłowjeka tež k tomu nawjeduje, zo šwěrnje a starošcžiwje dopjelni, najprjedy šchtož hižo naturški zakon žada, mjenujcy cžělo dušchi, požadošcže a pšhecža rozomej podrjadujcy; potom, šchtož hižo mudri starcy ludow jako znamjo mudrošcže mjenowachu: prócowanjo za cžasny mi wěcami, pohnuwanja wschelafich zlych požadošcži z porucžnošcžu rozoma a wyschšchoho zakonja zawuzdžejcy; a škóncžnje, hdyž lědma něšchto powšchittkownje wužitne a špomóžace bjez prócy, wobcžeznošcže a šebjezapřecža jo dokonjecž hodži, budže tamna póccziwošcž kšchěcžanškoho šebjezapřecža, cžłowjeka nawodžecž, zo by šprawny, pokorny, šcžerpny, dobrocžiwny byl a tež došpolne skutki šwěrnoho wuznacža a

wopokazanja wěry dopjelnil, jakož su je japo-
schołokojo a Swjeczi Boži z Božej pomocu do-
pjelnjowali.

Tuta sebjezapřewaca, žlu požadojež w jeje
najnutškownišchim poražowaca pócežiwosež je
čještne znamjo Žezusa Khrystusa, a kóždoho
joho swěrných wučownikow, a pomha čłowje-
kej, najwosebnjšichomu stworjenju na zemi, zo
žiwjenje na wšchěch stronach z porjadom, ko-
trnj je Bóh postajil, čžišče a měrnje wujedna,
a z tym jebi a druhim pokojenjo a wjeselo,
špomóženjo a žohnowanjo za čas a za wěč-
nosež pschihotuje.

Hdyž je swjaty wóte takle w swojim ličeje
potřebnosć zawjedženja kšesćejanskoho počinka
w žiwjenju wěrných za špomóženjo čłowjestwa
dopokazał, rozestaja wón

3) móžnosć wuwjedženja swojoho na-
pominanja w hórlivých a pokojacých słowach:

„Pócežiwosež“, tak rěkaju joho čjesćomne
słowa, „wšchaf sama za so njezamóže k tak
mnohim a wšchelakim pschisluchnosćam do-
pomhać. Jakož Boha za zežiwjenje čžela wo
wšchědny khlěb prošmy, tak dyrbinmy tež za
dušchu wo móe a sylnosć žadać, zo by k póceži-
woseži kšmana byla. A jakož je powšchitkomne
wuměnenjo a zafon kšesćejanskoho žiwjenja,
zo dyrbinmy stajnje pschecžiwo zlomu wojowacž,
tak je tež trjeba, zo Boha wo pomoc pro-
šmy. Pschetož prawje a rjenje praji cyrk-
winy wóte Augustinus: Bobožna modlitwa
pscheshahuje mjezy swěta a pschiwola Božu po-
moc z njebjes. Haj, Bože słowo samo: Modleže
jo, zo byščeže do špytowanja njepadnyli (Mat.
26, 41), — poruča nam, zo dyrbinmy wo nje-
bjesku pomoc a sylnosć prošnež pschecžiwo

hibanjam nižkich požadoježi a pschecžiwo le-
čženjam zlych duchow, zo njebychmy zjebani
byli. Khrystus našch kujež, jednorodženy Syn
Boži, žórto a založer wšcheje hnady a póceži-
woseže, je nam ze swojim pschikladom pokazal,
šchtož ze słowom wučesče: Wón pscheby nóe
w modlitwje k Bohu (Luf. 6, 12); a zasy:
Hdyž jo smjerež bližesče, modlesče jo dlěje.
(Luf. 22, 43.)“ — „Woprawdže“, tak rycži
swjaty wóte dale, „slaboseže našcheje natury
bychmy jo mjenje štrachowacž měli, a našche
počinki njebychu tak slabe a njewobstajne byle,
hdy by tuta bójška pschikaznja modlenja z bjez-
staroseže a woštudy mjenje jo zanjehala. —
Tež napomina nas Bóh pschež swojoho Syna
z najšluboznišchimi słowami k modlenju: Za
wam praju: proščeže, a wam budže date; py-
taježe, a namakaje; klapaježe, a wam budže
wotewrjene. (Luf. 11, 9.) Želizo tohodla wy,
kottij seže žli, wěseže dobre dary dawacž swo-
jim džěčom, čžim wjacu budže wasch Wóte,
kij je w njebjesach, dobre dary dawacž tym,
kottij joho prošcha? (Mat. 7, 11.) Šchtož to
wopomni, njebudže jo pschegara džiwacž, hdyž
j. Žanej Chryšostomej wuskutk modlitwowo jo
tak wulki žda, zo mēni, jako by jón z Božej
wšchohomóenosježu samej pschirunacž móhl.“

Zawěerno, wjelelubowani w Khrystuju! tute
wosebite napominanjo swjatocho wótea lubi
nam potajkim w słowach Božoho Syna za
čžežke a wažne wojowanjo swěta pschecžiwo Bo-
žomu zakonjež došahacu a wšchitko pscheshah-
wacu pomoc, Božu móe samu; a hdyž, wjele-
lubowani! wšchitko, šchtož je Žezus k špomó-
ženju postajil a nam w swojej Cyrkwi zawo-
štajil, šwědomicže wužiwamy, Bože słowo po-

božnje slyšimy, wopomnjeczo woporneje smjereže Skhrystusoweje z pschitomnosczu pschi swjatym woporje Božeje wschě dzakownje swjeczimy, hnadowne srědki, swjate sakramenty z dobrym pschihotowanjom dostawamy, Božu słužbu doma a zjawnje, kaž so czeseczowarjam Boha w duchu a wěrnojezi pschišlucha, swěrnje dźerzimy; a to wschitto po pscheproschenju našchoho Sknjeza a Zbóžnika stajnje, rano, pschipočnuju, wječor a w nocy z tej modlitwu pschewodžamy: „Najsmilnišchi a wschohomócný Bóh nječ nam móe spožeci, zo bychmy po jeho swjatej woli spjecziwe naskhilošezje a spytowanja pschedobny!“: potom směmy so nadžecž, zo jeho wschitto pschemóžacu pomoc dostanjemy, zo z nej pošyljemi, po słowach swjatoho Pawola (Efeš. 6, 16.) wschitto žehliwe kłofi zloho ducha wuhajnjemy a ze spytowanja dobry wupuež nadeńcž zamóžemy.

Takle smy, wjelelubowani diócesjanowje! nawjedowani ze słowami wysočozeseczjenoho wječcha našcheje swjateje katholickeje Cyrkwje spóznali, šhto našchomu pokoje a našchomu spomóženju tak často wotkhadža; potom, šhto tutomu njedostatkej, kotryž tam, hdžez so jomu njewotpomha, k pokoje pola jednottliwych a w cylym człowjestwoje pschińcž njeda, wěstu pomoc lubi; a kať móžne bywa, pschez Božu hnadu sebi pomoc pschihotowacž. Tohorunja je swjaty wótc z na-

pominanjom, zo by wschudžom tamna jomu pschi jeho měšchniskim jubileju wot katholickeho kicheseczjanstwa wopokazana podatočez plody nješta a k dospoknojezi wjedžena byla, k wotpomhanju nuzy, kotraž je w počžinkach časa so pokazala, tež k nam poryczał, a pschikhadžacy póstny čas pscheproschuje nas po swojim postajenju, zo bychmy w Skhrystusu nam spožezene spomóženjo w tutym swjatym času wobnowili a wožiwili.

Tohodla nječ nam swjaty póstny čas k tomu słuži, zo by wufonjenjo kicheseczjaniskich počžinkow, podate a woporniwe podrjadowanjo wschittoho našchoho zmyšlenja a czinjenja pod Boži swjaty zakon z nowa mjez nami k žiwjenju pschuwjedł. Najwojobjnišche czeseczowanjo staršcheju ze strony dobrych synow a džowkow je tola jich dobre a póczziwe žiwjenjo. Tež my smy swjatomu wóteci pschi jeho měšchniskim jubileju jako jeho synowje a džowki w Skhrystusu našche počezeczowanja pschinjesli. Wužiwajmy tohodla, lubowani diócesjanowje! tutón pschikhadžacy swjaty póstny čas jako dalšche wopokazmo tutoho počezeczowanja k zawjedženju wuznacža a wobkedžbowanja našcheje swjateje wěry we wobkhadže wschědnoho žiwjenja, zo by tak našche počezeczowanjo w Skhrystusu so dokonjalo a tež k spomóženju dušchow postužilo. Amen.

Šchtož potom pschikhadžacy póstny čas nastupa, postaja so z džiwianjom na žiwjeniske wobstojnošezje katholicke wěriwych w šakškim kralestwje a z dowolnosczu japoschtolskeho Stola wot 6. februaru 1889 sečehowacy póstny rjad:

1. Jako póstne dny z dwojej winowatosczu, zdžerženja wot mjašnych jědžow a wotežehnjenja na jědži t. r. wobmjezowanja na jeno-króczne nashčezjenje, maja so džeržecž: popjelna srjeda, srjedy a pjatki wo suchich dnjach, pjatki

w šchtyrcecžidnjowškim posče, tji poslenje dny martrownoho tydženja, pjatki 28. junija, vigilija swjedženja š. japoschtolow Pětra a Pawola, a vigilija psched hodami (patoržica).

2. Jako póstne dny bjez zdžerženja wot

mjasnych jědžow, tola z winowatošću wotczechnjenja na jědži t. j. spokojenja z jenož jenožróčnym nasycenjom, kaž tež z winowatošću, zo pschi jenej a tej samej pojedži pódla mjasnych jědžow tež rybjaće njeuwžiwamy, jako tajke póstne dny maja so dźeržecž: zbytnje wšchědne dny štyrcecždnyjowštoho posta, kotrež njejsu w pschedkhadžacym postajenju hižo mjenowane, soboty wo suchich dnjach a vigilije psched swjatkami, kaž tež psched swjedženjemi donjebjeswzacja s. Marije a Wšchěch Swjatych. Za njedzele we štyrcecždnyjowškim póstnym časju njeje wotečehnjeno na jědži poručene; tola njeje ani na póstnych njedzelach dowolene, pschi jenej a tej samej pojedži pschi mjasnych jědžach tež rybjaće wužiwać.

3. Tohorunja je za wšchě zbytnje dotal njemjenowane pjatki cyłoho lěta zdžerženjo wot mjasnych jědžow poručene, tola bjez winowatošće wotečehnjena na jědži, kaž tež je pschi tym po pschitomnym rjedze za pjatki póstnoho časa, kaž tež za pjatki suchich dnjow a vigilijow poručene. Za pjatk 1. novembra jako na swjedženju Wšchěch Swjatych je wužiwano mjasnych jědži dowolene.

4. Na dnjach, na kotrychž je zdžerženjo wot mjasnych jědži poručene (pod 1. a 3.), smě so sadlo, tucžno, abo mjasowa juščka k pschihotowanju jědži trjebacž a mjasowa juščka tež jako napoj wužiwać; tola su wot tutoho dowolenja poslednje tři dny martrownoho tydženja wuzamknjene.

5. Jako wuwzacjo pak dowola so za wšchitke zdžerženiske (abstinenčne) a póstne dny wužiwano mjasnych jědži tym, kotřiž puczuja, potom tym, kotřiž jako domjacy abo služownicy pola nje-katholikow jědž dóstawaja, kaž tež hošćenarjam abo forczmarjam, jich domjacym a hoščom, tohorunja tež tym, kotřiž swoju jědž w hoščencu abo z hoščenca bjeru, a bjez wulkeje wobčežnosće sebi njemóža póstne

jědže wobstaracž, dale wojakam a jich domjacym w kasarnach a zwonka kasarnow, kaž tež wošobam, pola kotrychž wojacy bydlenjo a jědž maja, abo kotrež so wothladanju chorých poswjeczuja. Tola za wšchitke tute pady wostanje wulki pjatk wot spomnjeneje dowolnosće wuwzaty, a dyrbi so hewak tež za mjenowane dny tamna dwoja winowatošć dopjelnicž, zo so wotečehnjeno na jědži wobkedžbuje a pódla mjasnych jědžow tež rybjaće pschi jenej a tej samej pojedži njeuwžiwaja. Pschi tym so zjawnje pschispomina, zo njeje wotpošladanjo tuteje dispeny (dowolnosće), jako by so wona tež tym dawala, kotřiž móža sebi wuběranjo jědžow swobodnje a bjez zadžewkow sami postajecž.

6. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju mnohosće abo měry w jědži su wšchitcy winowaczi, kiž su 21. lěto docpěli a 60. hišće nje-pschecrocžili a kiž njejsu z došahacej pschicžinu (winu), čěžkim čěžnym džělom, chorosću, lékařskim wufazowanjom dla šlabosće abo druhich džiwanjow na štrawotu we tym wuzamolwjeni. K wobkedžbowanju póstneje kaznje w nastupanju kajšosće (wuzwolenja) jědžow su wšchitcy wot 7. lěta a tež hišće pschěz 60. lěto džerženi, jelizo runje spomnjene wuzamolwjace pschicžiny žane wuwzacjo nje-pschicžicžija.

7. Pschitomny póstny rjad wostanje hač do póstnoho časa pschichodnoho lěta w placziwošći, a katholscy wěriwi su naležnje napominani, zo bychu tajke wopozazane džiwano na jich wobstoynosće pschipóznawajcy swoju swěru a pschiwisnosć ke katholiskej cyrkwi a k japoschtolštomu Stolej ze swědomitym dopjelnjenjom póstneje kaznje wobswědžili. Njedch cyrkwinška póstna kaznja a wosebje štyrcecždnyjowški póstny čas wšchitkim k tomu šluži, zo by naš wšchitkich na winowatošć sebjezapřecžja, pokuty a nakazanja dopominal

a potom z dobrowólnym zdźeržowanjom wot dowolenych wjeselow a wužiwanjow, kaž tež z njemocowanym pschewzacjom hewaf nje-pschitazanych wobčežnosćow we pócežiwosći sebjezapřeća zwuczował a pojnył. Tež njed naš pschitomny j. póstny čas k tomu nawjeduje, zo polóženjo póstnoho rjada wurunamy z rozmnoženej horliwosću we modlenju w cyrkwi a zwonka njeje, a z hušejšim dokonjenjom smilnych skutkow, wosebje pak z dawanjom jalmožny.

Katholiskim fararjam a fariskim administratoram, a tež duchownym pschedstojicžerjam katoliskich cyrkwjow a kapalow w Sakskej so z tutym porucža, zo bychu w běhu lěta na njedželach psched postajenymi póstnymi dnjami te same a tež wašdnjo, kak maja so dźeržecž, wozjewjeli.

Po starym wašdnju započina so jutrowny čas w Hornjej Łuzicy hižo z popjelnej srjedu, w herbiskich krajach halle z pjatej njedželu posta. Po cyłej Sakskej pak skónčzi so wón ze sobotu po swjatkach. Skóždy katoliski fchejčan je pod czežkim hrěchom winowaty, w jutrownym času sakramentaj pokuty a woltarja doštojnje dóstacž.

K tomu so pschispomina, zo maja so hižo přjedy postajene psječž kóždolětnje cyrkwiniske wopory po jezěhowacym rjedže dźeržecž:

Prěni za ljoniske missioniske towarstwo na jenej sčesćich póstnych njedželow,

druhi za j. Józefowe towarstwo w Aachenje njedželu psched swjedženjom j. Józefa abo po nim,

tsječzi za naležnosće towarstwa Božoho rowa w Skólnje wulki pjatt a pschedjutrownu sobotu, sčtwórtu za j. Bonifacijowe towarstwo w Baderbornje njedželu psched 5. junija abo po nim;

pjaty skónčnje, hromadženjo pětrowoho pjenježka, njedželu 29. septembra jako na swjedženju j. arcjandžela Michała.

Wšitke tute wopory dyrbja so njedželu, kotraž sčadowanskej njedželi do přědka dže, a na dnju sčadowanja samoho wosadam z klětki wozjewicž, a z tym, kaž tež z pschihódnym spomnjenjom w přědowanju na dnju sčadowanja porucžowacž.

Wunosčk tychle sčadowanjow ma so w herbiskich krajach japoschtoliskomu wifariatej, a w Hornjej Łuzicy tachantskomu konsistorijej do kónca hapryla, resp. junija a oktobra wotědacž.

Pódbla mjenowaných cyrkwiniskich woporow porucžujemy hiščeje cyrkwiniske twarby w Žitawje, Žwickawje a Sebnicu, w přěnimaj wosadomaj, zo by twarba so dokónčila, w poslednjeje, zo by spocžatt twarby so itacž móht, sčezdriveje dobrocžiwosći našich dićesfanow, a maja dobrowólne pschinosčki za Žitawu tachantskomu konsistoriju w Budyschinje, za Žwickau a Sebnic japoschtoliskomu wifariatej w Drježdžanach so pschipóslacž.

Šnada Boha Wótea a Syna a Ducha swjatoho budž a wostan pschecy z wami wschitkimi! Amen.

W Drježdžanach, 24. februara 1889.

† Dr. Franc Bernert.

Čišečal G. M. Monte w Budyschinje.

